

CAPITOLUL ÎNTÎI FACEREA LUMII ȘI A OMULUI

Dumnezeu a existat dintotdeauna. La începutul timpurilor el era singur. În afară de el nu exista nimic. Nici măcar "lumina", bunăoară. Și pe vremea aceea dumnezeu se numea "Elohim". Așa se spune în textul ebraic vechi al cărții "Facerea". Textual, cuvântul "elohim" înseamnă "zei", și este destul de curios că Biblia îl numește așa pe un domn care era cu desăvârșire singur.

Așadar, "Elohim", sau "Iahve", "Savaot", "Adonai", cum îi mai spune Biblia în diverse pasaje, se plictisea (sau "se plictiseau") de moarte în mijlocul haosului înconjurător, sau "tohu vabohu", cum numea Biblia haosul, ceea ce în traducere liberă ar însemna "talmeș-balmeș". Și fiindcă veșnicia-i nesfârșit de lungă, de bună seamă că "elohimii" s-au plictisit așa milenii și milenii fără număr. Pînă la urmă, și-a zis dumnezeu (așa îi vom spune de acum încolo, în spiritul vremurilor noi) că, devreme ce este dumnezeu și care va să zică atotputernic, nu se cade să se prăpădească de dor și de urît, ci trebuie neapărat să facă o treabă oarecare. Și s-a apucat moșneagul să creeze.

Ar fi putut, ce-i drept, să le facă pe toate dintr-o dată. Ei bine, nu! Și-a zis că n-are rost să se grăbească: "Toate la timpul lor". Și a făcut, la început, numai cerul și Pămîntul. Mai bine zis, materia a apărut de la sine îndată ce și-a manifestat el voia. Ce-i drept, o materie la început informă, pustie, plină de umezeală, un "talmeș-balmeș". "Și pămîntul era fără chip și pustiu și întuneric era deasupra adîncului, iar duhul lui dumnezeu se purta pe deasupra apelor", spune versetul 2 din primul capitol al cărții "Facerea".

Care-i tîlcul acestor cuvinte, cititorul Bibliei n-are cum și nici nu trebuie să știe.

Și ca să nu facă boroboațe dumnezeu s-a gîndit că-i trebuie lumină. Ceea ce înseamnă — nu-i așa? — că, înainte de asta, milenii și milenii de-a rîndul a orbecăit în întuneric. Noroc că n-avea de ce se lovi, pentru că de jur împrejur nu era nimic.

"Și a zis dumnezeu: «Să fie lumină!» și s-a făcut lumină" (*Facerea, I, 3*).

Ce fel de lumină era aceea, Biblia nu spune. Spune doar atît: "și a văzut dumnezeu că lumina este bună". A rămas adică încîntat de realizarea lui. Prima lui grijă a fost "să despartă lumina de întuneric". Ce înseamnă asta, iarăși n-are rost să încercăm a înțelege. "Și a numit dumnezeu lumina ziuă, și întunericul l-a numit noapte. Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua întîii" (*Facerea, I, 5*).

După aceea moșneagul s-a apucat să creeze... ghiciți ce? Iarăși cerul! Iată cum descrie "sfînta" scriptură această operație prin care dumnezeu a creat pentru a doua oară cerul: "Și a făcut dumnezeu tăria cerului și a despărțit apele care sînt dedesubtul tăriei de apele care sînt deasupra tăriei. Și s-a făcut așa. Și a numit dumnezeu tăria cer; și a fost seară, și a fost dimineață:

ziua a doua" (*Facerea, I, 7—8*).

Povestea aceasta cu apa de "deasupra" și de "dedesubtul" tăriei oglindește o eroare profundă a tuturor popoarelor primitive. Într-adevăr, oamenii din vechime credeau că cerul este masiv, tare, de unde și denumirea de "tărie". Se presupunea că de partea cealaltă a tăriei se află un uriaș rezervor de apă, al cărui fund este cerul. Astăzi orice om cu carte știe că ploaia provine din apa care se evaporă de pe Pământ. Vaporii de apă, condensându-se, formează norii, din care umezeala cade, sub formă de precipitații, pe suprafața Pământului. Într-o vreme se credea însă că ploaia este apa care curge din rezervorul acela de deasupra prin niște ferestre speciale făcute în acest scop. Această părere, care acum ne face să zîmbim compătimitor, s-a menținut multă vreme.

O împărtășeau toți învățații teologi din primele veacuri ale creștinismului.

Dar să trecem mai departe. Ziua a treia Dumnezeu a folosit-o pentru o muncă ale cărei roade au fost și mai prețioase decât cele dinainte. Și-a coborât privirile asupra apelor de jos și și-a zis că ar fi bine să le adune laolaltă și să lase astfel să iasă la iveală părțile de uscat. Supunându-se voinței sale, apele s-au unit în văile formate instantaneu pentru a le primi. Tot instantaneu s-au format și întinderile de uscat, înălțimile de pe care apele au început să curgă sub formă de pîraie și râuri spre mări și lacuri.

"Și a numit Dumnezeu uscatul pământ, iar adunarea apelor a numit-o mări. Și a văzut Dumnezeu că este bine" (*Facerea, I, 10*).

După cum se vede, de cele mai multe ori moșul era tare încântat de treaba lui.

— Ia te uită, își zicea el, de ce nu mi-a dat în gând să mă apuc mai de mult de toate astea?...

În ziua aceea Dumnezeu a fost atît de mulțumit de uscatul și de mările lui, încît nu l-a răbdat inima să nu mai facă ceva pînă la căderea nopții. "Și a zis Dumnezeu: «Să odrăslească pământul pajiște verde, ierburi avînd sămîntă în ele și pomi roditori, care să facă, după soiul lor, roade cu sămîntă în ele pe pământ^a. Și s-a făcut așa" (*Facerea, I, 11*).

Nici nu știi cum să te minunezi de înțelepciunea "creatorului"! E greu de închipuit mai multă migală și mai multă prevedere. Gîndiți-vă numai ce-ar fi fost pe pământ dacă Dumnezeu ar fi sădit pomi care să rodească altceva decât li-i soiul. Să mulțumim grijuliului Dumnezeu că nu ne-a dat meri care să facă portocale, portocali care să facă pere și peri care să facă agrișe. Ce încurcătură ar fi ieșit!

Cînd Pământul i s-a supus și merii au crescut, dînd mere și nu altceva, Dumnezeu iarăși și-a zis "că este bine. Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua a treia" (*Facerea, I, 12—13*).

Dar iată o altă poveste ciudată: făcîndu-se lumină, trecuseră trei zile cu diminețile și serile respective. Și această lumină, care la sfîrșitul zilei ceda locul întinericului nopții, învăluia lumea ce se năștea fără a porni de la vreo sursă vizibilă; de Soare nu era încă nici pomeneală. Aici este cazul să reproducem un citat lung din Biblie:

"Și a zis Dumnezeu: «Să fie luminători pe bolta cerului, ca să despartă

ziua de noapte și să fie semne ale anotimpurilor, ale zilelor și ale anilor.

Și să fie luminători pe bolta cerului ca să lumineze pe pământ^a. Și s-a făcut așa.

Deci a făcut Dumnezeu cei doi luminători mari: luminătorul cel mai mare, ca să stăpânească ziua, și luminătorul cel mai mic, ca să stăpânească noaptea, precum și stelele.

Și i-a pus Dumnezeu pe bolta cerului ca să lumineze pe pământ.

Și să stăpânească peste zi și peste noapte și să despartă lumina de întuneric. Și a văzut Dumnezeu că este bine.

Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua a patra" (*Facerea, I, 14—19*).

Nu încapă nici un fel de îndoială, nu-i așa? Este vorba de Soare și de Lună. Prin urmare, potrivit Bibliei, separarea zilei de noapte și alternarea lor existau încă înainte de ivirea Soarelui, care a fost "creat" de Dumnezeu în a patra zi după apariția luminii.

Atunci de ce i-a dictat "sfântul duh" lui Moise acele născociri uluitoare cu privire la Soare și lumină? Explicația este foarte simplă: pînă la sfîrșitul secolului al XVII-lea, chiar și învățații credeau că nu Soarele dă lumină, ci că lumina există de la sine, iar Soarele numai "o lasă să treacă". Pînă și vestitul gînditor francez René Descartes împărtașea această eroare.

Știința îi datorează astronomului danez Olaus Römer (1644—1710) descoperirea unui adevăr important, complet opus celor ce se spun în Biblie, și anume că lumina care se revarsă asupra lumii noastre provine de la Soare, iar propagarea ei nu este instantanee. Römer a determinat viteza luminii, stabilind — și pînă astăzi lucrul acesta a fost dovedit de nenumărate ori — că lumina străbate distanța de la Soare la Pămînt în 8 minute și 18 secunde, adică are o viteză de aproape 300 000 km pe secundă. El a ajuns la această descoperire observînd și studiind eclipsele sateliților lui Jupiter, planetă care face parte din sistemul nostru solar. Römer locuia pe atunci în Franța și, la 22 noiembrie 1675, a prezentat Academiei din Paris o comunicare despre descoperirea sa.

Autorul rîndurilor respective din Biblie a fost, desigur, un ignorant desăvîrșit în materie de astronomie. Dumnezeu însă ar fi trebuit să știe totul, chiar și pe vremea cînd a fost scrisă Biblia.

Izbitor este și rolul extrem de neînsemnat pe care Biblia îl atribuie stelelor în programul făuririi lumii. "Cei doi luminători mari" sînt considerați Soarele și Luna. Dar Luna nu este decît un satelit neînsemnat al Pămîntului nostru! Obscurantista carte a Facerii nici nu bănuiește că Luna, Pămîntul și chiar Soarele nu înseamnă mare lucru în raport cu universul! Pînă și Soarele orbitor, principalul astru din lumea noastră solară, nu este decît o modestă stea, una dintre zecile de miliarde de stele care alcătuiesc un uriaș sistem stelar, galaxia noastră. Autorul "sfînt" nu vede decît Pămîntul și reduce totul la Pămînt. Pămîntul însă nu este decît una dintre planete. El se mișcă în jurul unei stele relativ mici. Ignorantul autor al cărții "Facerea" consideră că această stea — Soarele nostru, care este totuși de 1 300 000 de ori mai mare ca Pămîntul — ar fi total dependentă de satelitul ei Pămîntul.

Autorul naivelor fantezii din Biblie ar înlemni dacă ar învia în zilele

noastre. Ce ochi ar deschide dacă ar citi orice carte de popularizare din domeniul astronomiei sau dacă, nimerind într-un observator astronomic, ar vedea printr-un bun telescop munții din Lună, petele din Soare, sateliții planetei Jupiter și alte corpuri cerești, pe care dumnezeu cică le-a "pus pe bolta cerului"!

Să ne întoarcem la Biblie:

"Și a zis dumnezeu: «Să mișune apele de sumedenie de jivine cu viață în ele și păsările să zboare pe pământ și pe întinsul cerului^a.

Și a făcut dumnezeu chiții cei mari și toate vietățile viermuitoare de care mișună apele, după soiul lor, și toate păsările zburătoare, după soiul lor. Și a văzut dumnezeu că este bine.

Și le-a binecuvîntat dumnezeu zicînd: «Prăsiți-vă și vă înmulțiți și umpleți apele mărilor și păsările să se înmulțească pe pământ^a.

Și s-a făcut seară, și s-a făcut dimineață: ziua a cincea.

Și a zis dumnezeu: «Să scoată pământul ființe vii după fel și fel: dobitoace, tîrîtoare și fiare, după soiul lor^a. Și s-a făcut așa.

Și a făcut dumnezeu fiarele pământului după soiul lor și dobitoacele după soiul lor și toate tîrîtoarele de pe pământ după soiul lor. Și a văzut dumnezeu că este bine" (*Facerea, I, 20—25*).

Mai bine nici că se putea! Și atotputernicul meșter își freca mîinile mulțumit. Îl aștepta însă ceva și mai bun.

— Totuși, nici unul dintre aceste animale nu seamănă cu mine — și-a făcut el socoteala. — Ce păcat! Eu am cap frumos, urechi potrivite, privire vioaie, nas drept și, în sfîrșit, dinți sănătoși. Firește, aș putea să creez cu ușurință și o oglindă ca să mă uit în ea, dar cred că ar fi mult mai bine să mă admir privind pe cineva care să semene cu mine. Strașnică idee! Pe pământ trebuie să existe un animal după chipul și asemănarea mea.

În vreme ce bătrînul cugeta astfel, cîteva dintre maimuțele pe care le zămislise cu puțin înainte se dădeau tumba la picioarele lui.

— Ele au ceva din chipul meu — și-o fi zis, probabil, dumnezeu. — Dar asta încă nu e ceea ce mi-ar trebui. Ele au coadă, pe cînd eu nu am așa ceva. Ce-i drept, și printre ele sînt unele fără coadă, dar... tot nu-i ceea ce-mi trebuie!

Maimuțele continuau să se zbenguie și să se strîmbe.

Atunci dumnezeu a luat o bucată de pământ jilav și s-a apucat să modeleze un om.

Se mai poate oare afirma, după toate astea, că dumnezeu este numai duh și nu are mîini?

Biblia spune de asemenea că, după ce l-a zidit pe om, dumnezeu "a suflat în nările lui suflare de viață și s-a făcut Adam ființă vie" (*Facerea, II, 7*).

În capitolul întîi al cărții "Facerea" (v. 27) există un pasaj confuz din care s-ar putea conchide că omul a fost zămislit hermafrodit (de ambele sexe) și că abia mai tîrziu dumnezeu "și-a corectat" creația. Într-adevăr, despre crearea femeii se vorbește abia la sfîrșitul capitolului al II-lea, iar în versetul 27 din primul capitol al Bibliei se spune: "Și a făcut dumnezeu pe om după chipul său, bărbat și femeie l-a făcut, după chipul lui dumnezeu". Așa sună

versetul cu pricina, tradus textual din ebraica veche. El a și determinat apariția legendei foarte răspândite despre zeii hermafrodiți. Pe de altă parte, tocmai datorită sensului său echivoc, acest verset a fost întotdeauna denaturat de tălmăcitorii creștini bine intenționați .

Totuși, ar fi o greșeală să dăm prea multă însemnătate acestei fantezii biblice; în Biblie există și destule alte pasaje care nu trebuie înțelese de loc și, de altfel, nici nu ai ce să înțelegi. Să examinăm mai bine ceea ce se consideră admis de toată lumea.

De îndată ce l-a zămislit pe om, dumnezeu l-a proclamat rege al creației și a organizat imediat pentru el o paradă a tuturor animalelor. "Căci domnul dumnezeu făcuse din pământ toate viețuitoarele câmpului și toate păsările cerului și le adusese la Adam ca să vadă cum le va numi; și pe fiecare vietate, cum era s-o numească Adam, așa era să fie numele ei" (*Facerea, II, 19*).

Trebuie să fi fost, desigur, o paradă foarte amuzantă. Nici cel mai învățat naturalist nu s-ar fi încumetat să ia, în cazul acesta, locul lui Adam.

"Umpleți pământul și supuneți-l— i-a spus dumnezeu lui Adam — și stăpâniți peste peștii mării și peste păsările cerului și peste toate vietățile care se mișcă pe pământ" (*Facerea, I, 28*).

Nu strică să subliniem că, în ciuda acestei porunci a domnului, "regele naturii" — omul — a fost nevoit să lupte, și nu întotdeauna cu succes, împotriva leilor, tigrilor, urșilor, crocodililor, lupilor etc. Dar nu numai fiarele sînt dușmanii omului. Întreaga omenire are de suferit și din pricina numeroșilor paraziți — pureci, păduchi, ploșnițe —, precum și a microbilor aducători de boli.

Ba mai mult, dumnezeu, care a creat animale de pradă amatoare de biftec din carne de om, i-a poruncit în schimb omului să fie vegetarian. Cităm din Biblie:

"Iată, vă dau vouă toate ierburile care au sămînță în ele, de pe toată fața pământului, și toți pomii care au roade cu sămînță în ele. *Acestea* să fie hrana voastră" (*Facerea, I, 29*).

Vă rugăm să rețineți această particularitate a alimentației primilor oameni.

În sfârșit, în seara zilei a șasea, cînd totul fusese terminat sau aproape terminat, dumnezeu, nespus de încîntat de munca sa, simțindu-se obosit, s-a gîndit să se odihnească. Cităm: "Și a sfîrșit dumnezeu în ziua a șaptea lucrarea sa pe care o făcuse și s-a odihnit în ziua a șaptea de toată lucrarea sa pe care o făcuse" (*Facerea, 11,2*).

Mai departe: "Și a sădit domnul dumnezeu o grădină, în Eden, spre răsărit, și a sălășluit acolo pe omul pe care îl zidise...

Și un fluviu ieșea din Eden ca să ude grădina și de acolo se despărțea în patru brațe.

Numele celui dintîi este Fison. Acesta înconjură tot ținutul Havila; acolo se află aur.

Și aurul acestui ținut e de mare preț. Acolo se află bdeliul și onixul.

Și numele fluviului al doilea este Ghison: acesta înconjură tot ținutul Cuș.

Și numele fluviului al treilea este Tigru, care curge la răsăritul Asiriei. Iar al patrulea fluviu este Eufratul" (*Facerea, II, 8, 10—14*).

Prin aceste amănunte, autorul vrea să indice precis locul unde se află raiul pe pământ. Dar mai bine s-ar fi lăsat păgubaș, căci în felul acesta se lasă prins prostește cu mîța-n sac.

Toți comentatorii recunosc că Fisonul este râul Faz, denumit mai târziu Araks. Acest râu se află în Armenia și își are izvoarele într-unul dintre cele mai inaccesibile defileuri din Caucaz. Să admitem că în aceste locuri se găsește aur și onix, dar, în orice caz, nimeni nu știe ce este "bdeliul".

Pe de altă parte, nu poate exista nici un fel de eroare în privința fluviilor Tigru și Eufrat. De aici reiese limpede că, potrivit cărții "Facerea", raiul pămîntesc se afla în regiunea cuprinsă între Armenia și Irak (Mesopotamia). Deși izvoarele Araksului, Tigrului și Eufratului sînt situate relativ aproape unele de altele, totuși aceste fluvii au fiecare izvorul lui propriu. Araksul, cel mai mare afluent al râului Kura, izvorăște de lîngă Binghiol-Dagh (în Turcia) și curge spre Marea Caspică. Cît privește Tigrul și Eufratul, aceste fluvii nu au izvoare comune, ci se unesc departe de izvor, vărsîndu-se în Golful Persic.

În privința fluviului pe care cartea "Facerea" îl numește Ghihon, greșeala autorului "sfânt" este de-a dreptul fantastică. "Acesta — spune el — înconjură tot ținutul Cuș". Dar, chiar potrivit Bibliei, ținutul lui Cuș (fiul lui Ham și tatăl lui Nimrod) nu este altceva decît Etiopia. Prin urmare, Ghihonul este Nilul, care, după cum se știe, nu curge în Asia, ci în Africa și într-o direcție opusă Tigrului și Eufratului, adică de la sud la nord. Întrucît izvoarele lui se află în munții Africii ecuatoriale, în regiunea lacului Victoria-Nyanza, rezultă că între izvoarele sale și ale celorlalte trei fluvii este o distanță de aproape 3 000 km. Cartea "Facerea" declară însă că toate udă una și aceeași grădină, grădina Edenului. E drept, izvoarele a două din aceste fluvii — Tigrul și Eufratul — se află la o distanță de cel mult 100 km unul de celălalt, dar chiar și această distanță este prea mare pentru o grădină. Și apoi cum poate fi numit grădina acest teritoriu imens, cu munți și stînci abrupte, situat într-una din cele mai vitrege regiuni ale globului?

Să lăsăm gîndul să ne ducă spre acest rai minunat, unde patru mari fluvii izvorăsc din același loc și își poartă apele în diferite direcții. Adam se plimbă pe moșia lui și gustă din plin desfătarea trîndăviei. Iată ce-și zice, probabil, în gînd:

"Sînt om și mă numesc Adam; se pare că asta înseamnă «pământ roșu», pentru că am fost făcut din lut, ca un urcior oarecare. Cîți ani oi fi avînd? M-am născut acum cîteva zile, dar, după cum spune o zicală bătrînească, un bărbat are atîția ani cît îi arată fața. Iată de ce pot spune că, la drept vorbind, m-am născut la vîrsta de 28 de ani, avînd toate măselele... Ba nu, încă nu toate măselele. Îmi lipsesc deocamdată măselele de minte.

Sînt bine legat, nu? Și apoi cum aș putea să nu fiu băiat frumos din moment ce, cu excepția vîrstei și a bărbii, sînt o copie fidelă a domnului, a celei mai vestite ființe din tot universul? Admirați-mi, vă rog, sănătatea, priviți aceste brațe, picioarele zvelte, mușchii, bujorii din obraji... Nici urmă de reumatism! Nu-mi pasă de nici un fel de boală, nici măcar de vărsat:

tăticul m-a zămislit gata vaccinat. Fără îndoială, sînt băiat frumos!

Și duc o viață de huzur în acest rai minunat. Mă duc unde vreau, rup din copaci orice fructe și mănînc cît încap în mine. Nu simt nici cea mai mică oboseală, pentru că nu fac nimic. Mă tăvălesc pe iarbă numai din plăcere.

În ziua a treia, amabilul meu amfitrion, dumnezeu, mi-a organizat o mică distracție, despre care voi păstra o amintire plăcută toată viața. Toate animalele au defilat prin fața mea: «Și pe fiecare vietate cum o vei numi, așa va fi numele ei^a, mi-a spus moșneagul. Așa ospitalitate mai zic și eu!

Nici nu vă închipuiți cîte viețuitoare au defilat prin fața mea! N-am crezut vreodată că există atîtea ființe pe lume. Totuși, nu mi-a fost greu să le dau nume la fiecare. Limba pe care o vorbesc cît se poate de curgător, deși n-am învățat-o niciodată și nicăieri, este o limbă neobișnuit de bogată, cu nenumărate expresii. Fără să stau o clipă pe gînduri, mi-am dat seama ce însușiri are fiecare animal, privindu-l doar, și am definit printr-un singur cuvînt particularitățile fiecărei specii. Prin urmare, numele dat de mine este în același timp și o definiție precisă și completă. Să luăm, de exemplu, animalul care mai tîrziu va fi denumit «equus^a în latină, «cheval^a în franceză, «cal^a în română etc. Ei bine, eu i-am dat un nume care definește cu precizie acest patruped, cu părul, coada și hamul lui. Ah, limba pe care o vorbesc nu-și are seamă și ce rău îmi pare cînd mă gîndesc că într-o zi ea va dispărea pentru totdeauna!

Parada tuturor ființelor vii a fost admirabilă. Și cînd spun admirabilă încă n-am spus totul. Am avut și un număr comic în program, și anume *cînd* au apărut peștii. Grădina noastră se află pe uscat, departe de țărnul mării. Aici sînt numai rîuri, adică apă dulce. Vă închipuiți ce mutră făceau peștii de mare, nevoiți să urce în sus pe Tigru și Eufrat pentru a mi se înfățișa? Lipsa apei sărate îi supăra teribil. Am rîs cu hohote! Dar din cale-afară de rău au dus-o mamiferele acvatice! Din fericire, tăticului i-a venit ideea să lărgească în mod excepțional, pentru ziua aceea, rîurile din grădinița mea, că altminteri nici o balenă n-ar fi putut să treacă vreodată prin ele... Numai cît le-am dat numele și să fi văzut cum au șters-o, dînd de zor din înotătoare pentru ca să ajungă cît mai curînd în oceanul lor. Mă țineam cu mîinile de burtă nu alta!

Poate că se vor găsi unii care nu vor crede această poveste. Nelegiuții vor tăgădui că focle, morsele, urșii albi, pinguinii au putut să coboare pentru această paradă în valea Tigrului și Eufratului, că tot aici s-au adunat cangurul, ornitorincul, struțul și emuul din Australia, elefanții, rinocerii, hipopotamii și crocodilii din Africa, papagalii, lamele, aligatorii, anacondele din America de Sud etc. Ei și ce-i cu asta? Critica nu are nici o importanță. Pe cuvîntul meu că am văzut aici, în grădina Edenului, foci, reni, balene, vulpi polare și alte animale din toată lumea.

Cîrcotașii vor spune: «Dar cum au ajuns acolo specii unice de pești din diferite lacuri, de pildă peștele fera, care nu se găsește decît în lacul Constanța?^a Acești pești au primit permisie specială de la dumnezeu și s-au prezentat la parada din Eden... pe calea aerului. Afurisiți să fie păgînii care nu se declară mulțumiți cu această explicație!

Și, la urma urmelor, la ce naiba mă angajez eu într-o dispută în legătură

cu toate acestea? Cu atît mai rău pentru cei care nu-mi vor da crezare cînd afirm că prin fața mea s-au perindat toate animalele: vertebrate, ne-vertebrate, reptile. Nu există o singură insectă căreia să nu-i fi dat nume. Dar ceea ce m-a uimit cel mai mult a fost un vierme mare, alb, lung și plat, care a ieșit ușurel chiar din mine, un vierme respingător, numit ulterior de naturaliști *tenie*. Acest prostănac lung cît toate zilele, cum a ieșit, mi-a făcut îndată o plecăciune adîncă. I-am dat un nume, după care el s-a băgat din nou în mine și s-a instalat înăuntru. Pomenesc toate acestea numai pentru a fi precis. Ca să spun drept, nici nu știam că sînt locuit pe dinăuntru. De altfel, locatarul meu nu mă stingherește cîtuși de puțin. Nimic nu tulbură viața încîntătoare pe care o duc de cinci zile".

Primul somn al omului

Adam își privește chipul oglindit în apa limpede a izvorului celor patru fluvii, apoi se lungește alene pe iarbă.

— Ce frumoasă-i viața! murmură el.

Dar iată-l pe Adam căscînd și întinzîndu-se. O moleșeală necunoscută pune treptat stăpînire pe el. Ce-o mai fi și asta? Nu simte nici urmă de oboseală. Atunci ce se întîmplă? Nu pricepe nimic. Încearcă un simțămînt tainic, împotiriva căruia nu poate lupta. Pleoapele i se lipesc. Adam doarme. Este primul somn al omului.

În timp ce Adam sforăie de rupe pămîntul, vine Dumnezeu-tatăl. Privirea lui se oprește îndelung asupra leneșului adormit.

— Trebuie să recunosc totuși că, atunci cînd mă apuc de o treabă, o fac strașnic — spune moșneagul plin de mulțumire. — Flăcăul e bine legat. Aș putea să jur că sînt chiar eu în persoană. ...pe cînd eram mai tînăr cu cîteva miliarde de veacuri.

Dumnezeu se apleacă și îl ciupește pe Adam de pulpă. La această glumă divină, Adam răspunde printr-un sforăit și mai puternic.

— Minunat — continuă maestrul "Elohim" —, nu e nevoie de nici un fel de anestezie. Văd că tînărul meu Adam doarme destul de adînc: să tragi cu tunul și nu-l trezești! Iar acum, hai să mă apuc de lucru, căci am venit aici cu o treabă foarte importantă. Cît nu m-aude nimeni, pot să mărturisesc că astăzi-dimineață am băgat de seamă că uneori o fac totuși de oaie. Unde mi-a fost capul cînd am zămislit omul fără o tovarășă? Fiecărui animal i-am dat o femelă sau, în orice caz, există foarte puține excepții de la această regulă. Tenia, ce-i drept, este hermafrodită, și asta-i firesc, pentru că, dacă ar trăi în perechi, nici nu s-ar numi *taenia solium*. Dar omul de treabă nu e o tenie! Care va să zică trebuie să-i fac o soață și i-o voi face din propriul lui trup.

Rostind aceste vorbe, dumnezeu-'tatăl "a luat una din coastele lui și a strîns carnea la loc. Și a făcut domnul dumnezeu coasta pe care a luat-o din Adam femeie și a adus-o către Adam" (*Facerea, II, 21—22*).

Parcă-l aud urlînd pe omul trezit prin surprindere:

— Văleu, văleu! Mi-a rupt o coastă!

Închipuiți-vă însă mirarea lui cînd a văzut alături o păpușă vie și drăgălașă.

— Asta ce mai e?

— Asta? E femeia ta. Am onoarea să vă felicit cu prilejul căsătoriei legitime — i-a răspuns dumnezeu. — Îndrăznește numai să spui că nu-ți place!

— Ba, drept să spun, e drăguță.

— Cred și eu! Ai baftă! Și unde mai pui că o capeți fără soacră! N-am ce zice, ai noroc, nu glumă!

Biblia spune că Adam a exclamat: "Aceasta este acum os din oasele mele și carne din carnea mea. Aceasta se va chema femeie, căci din bărbat a fost luată. Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și vor fi amîndoi un trup." (*Facerea, II, 23—24*).

Nu mai este cazul că comentăm această exclamație a proaspătului însurățel Adam. Nici n-ar fi putut spune alte vorbe mai curtenitoare.

Cît despre coasta ce-i fusese scoasă, trebuie amintit că, potrivit afirmației fericitului Augustin, dumnezeu nu i-a mai înapoiat-o lui Adam. Prin urmare, pînă la urmă, Adam a rămas invalid, fără o coastă. Era vorba, probabil, de o coastă "falsă", subliniază cu ironie mușcătoarele Voltaire, "căci lipsa unei coaste adevărate ar fi fost cît se poate de vizibilă".

Cartea "Facerea" mai spune (*II, 25*): "Și Adam și femeia lui erau amîndoi goi și nu se rușinau".

Comentatorii cuvioși afirmă că această goliciune fără rușine este o dovadă a nevinovăției străbunilor noștri, un semn al desăvîrșirii lor sufletești. Potrivit acestui raționament al teologilor, ar urma să socotim că în desăvîrșire sufletească au trăit toți oamenii primitivi, care nu purtau nici un fel de veșminte, de pildă incașii din America, unele triburi din Africa, locuitorii Polineziei, Melaneziei și alții. Totuși, cînd au cotropit aceste țări, colonialiștii spanioli, portughezi, francezi, englezi au exterminat triburile băștinașe care trăiau în deplină nevinovăție, iar preoții creștini au binecuvîntat masacrele, născocind justificări teoretice pentru monstruoasele atrocități ale "civilizatorilor". Pe de altă parte, se afirmă că numai frigul i-a silit pe oameni să folosească îmbrăcămintea, deoarece numai locuitorii țărilor călduroase umblau goi. În afară de aceasta, cînd toți umblă goi, nimănui nu-i este rușine. Roșești numai dacă-ți descoperi vreun defect trupesc pe care ceilalți nu-l au.

CAPITOLUL AL DOILEA CĂDEREA ÎN PĂCAT A PRIMILOR OAMENI

Am ajuns acum la o aventură uimitoare care — vai! — a pus capăt fericirii lui Adam și soției sale.

"Apoi domnul dumnezeu a poruncit să răsară din pămînt tot felul de pomi, frumoși la vedere și buni la mîncare; iar în mijlocul grădinii erau pomul vieții și pomul cunoștinței binelui și răului" (*Facerea, II, 9*). "Și a poruncit domnul dumnezeu lui Adam; zicînd: «Din toți pomii grădinii vei mînce;

Dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănînci, fiindcă în ziua cînd vei mînce din el vei muri!^a" (*Facerea, II, 16—17*).

În primul rînd, trebuie să arătăm că pentru învățămîntul religios există numeroase manuale, în care pasajele supărătoare din Biblie sînt trecute sub tăcere. Astfel, credincioșilor li se vorbește, de obicei, numai despre "pomul cunoștinței binelui și răului". Vom vedea îndată de ce clericii nu suflă un cuvînt despre "pomul vieții". Pentru aceasta vom cita versetul 22 din cap. 3, care, de obicei, este omis în cărțile destinate oamenilor creduli. Dar deocamdată să ne ocupăm de fructul care a fost cauza căderii în păcat a omului. Vom aminti că împăratul Iulian Filozoful, a cărui memorie este odioasă popilor, a făcut în legătură cu acest pom minunat cîteva observații.

"Credem — scria el — că dumnezeu ar fi trebuit, dimpotrivă, să poruncească omului, creaturii sale, să mănînce cît mai multe roade din «pomul cunoștinței binelui și răului»^a. Din moment ce i-a dat un cap care gîndea, era necesar să-l și învețe, și era și mai necesar să-l facă să cunoască binele și răul pentru ca să-și îndeplinească îndatoririle cum se cuvine. Interdicția este absurdă și crudă. Este de o sută de ori mai rău decît dacă dumnezeu i-ar fi dat omului un stomac care nu ar fi putut să primească hrană".

O altă concluzie care se impune este că dumnezeu a avut, pare-se, un gînd ascuns și, de fapt, s-a bucurat de căderea omului în păcat. În general, Adam ar fi fost îndreptățit să-i spună:

— Scumpul meu tătuc, dumnezeu! Dacă nu mă-nșel, binele reprezintă ceea ce este frumos din punct de vedere moral, ceea ce-ți place; iar răul, dimpotrivă, ceea ce este urît, ceea ce nu-ți palce. Am sau n-am dreptate?

— Ai perfectă dreptate, feciorașule, i-ar fi răspuns "creatorul".

— În acest caz — ar fi putut continua Adam — dă-mi posibilitatea să aflu ce este răul, ca să-l pot evita. Căci ce caută pomul acesta aici dacă n-am voie să mă ating de el?

Dar, în locul lui dumnezeu, răspunsul îl dau cei care-i invocă numele.

— Dumnezeu — spun ei — l-a pus la încercare pe omul abia născut. El voia să vadă dacă Adam i se va supune atunci cînd îi va cere să renunțe la un lucru neînsemnat.

Dar și această afirmație poate fi combătută cu ușurință. Potrivit speculațiilor teologice, dumnezeu este atotștiutor: el cunoaște și viitorul. Prin urmare, el ar fi trebuit să prevadă ce se va întîmpla. Și cum nimic nu se face fără voia lui, înseamnă că dumnezeu personal a vrut ca oamenii zămislîți de el să cadă în păcat; în această privință nu poate exista nici o îndoială.

În cele ce urmează, întreaga poveste se întoarce într-adevăr împotriva lui dumnezeu. Iată ce spune cartea "Facerea":

"Ci șarpele era cel mai viclean dintre toate fiarele cîmpului pe care le făcuse domnul dumnezeu. Și el a zis către femeie: «Adevărat este că a spus dumnezeu să nu mîncăți din toți pomii grădinii?»^a

Și a răspuns femeia șarpelui: «Din roadele pomilor grădinii avem voie să mîncăm,

Dar din rodul pomului care este în mijlocul grădinii a spus dumnezeu: "Să nu mîncăți din el, nici să nu vă atingeți de el, ca să nu muriți!"^a

Atunci șarpele zise către femeie: «Nu veți muri de loc!»

Dar Dumnezeu știe că, în ziua când veți mânca din el, deschide-se-vor ochii voștri și veți fi ca dumnezeii, cunoscând binele și răul^a.

Și femeia, văzînd că rodul pomului este bun de mîncare și ispititor la vedere și de dorit, ca unul care dă înțelepciune, a luat din roadele lui și a mîncat și a dat și bărbatului ei care era cu ea, și a mîncat și el" (*Facerea, III, 1—6*).

În toată această istorisire este uimitor, în primul rînd, că discuția "șarpelui" cu femeia, însuși faptul că "șarpele" vorbea în limba primilor oameni, nu este prezentat de autor ca ceva supranatural, miraculos, nici măcar ca o alegorie. Cartea "Facerea" îl prezintă pe "șarpe" tocmai ca atare. Această reptilă, plină de viclenie și ispită, devine seducătorul femeii, exprimîndu-se cu o ușurință pe care ar invidia-o orice crai care are de gînd să profite de credulitatea unei fetișcane naive.

Șarpele este descris în mod atît de natural în Biblie, încît teologii creștini, găsind versiunea neverosimilă, au socotit necesar să corecteze basmul biblic. Dar rectificările aduse de ei schimbă tot ce se spune în cartea "Facerea" în această privință și se află în totală contradicție cu Biblia. Potrivit afirmațiilor lor pe cît de șirete pe atît de evlavioase, diavolul a fost cel care și-a luat chip de șarpe și a dus-o în ispită pe soția lui Adam. Iată deci cum au întors lucrurile teologii, iată ce propovăduiesc ei astăzi.

Această tălmăcire reprezintă o evidentă falsificare a cărții "Facerea". În primul rînd, nici un cuvînt din textul original nu oferă temei pentru o asemenea interpretare. În al doilea rînd, între diferiții autori ai cărților care alcătuiesc Vechiul testament, numai doi amintesc de diavol: autorul Cărții lui Iov, potrivit căruia diavolul s-a apucat într-o bună zi să se certe cu Dumnezeu în ceruri, precum și autorul Cărții lui Tobit; acesta vorbește despre duhul rău Asmodeu, îndrăgostit de o oarecare Sara, căreia i-a sugrumat rînd pe rînd șapte bărbați. Dar aceste două cărți apar la sfîrșitul Bibliei, și nici în ele, nici în alte cărți nu se pomenește nimic despre satana-Lucifer, diavolul pe care popii îl pun să intervină de fiecare dată cînd vor să dea un caracter mai picant legendelor religioase și să mărească interesul față de ele. În Biblie nu există nicăieri nici povestea popească despre satana care s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu și a fost învins de arhanghelul Mihail. Cele spuse mai sus, ca de altfel tot ce se referă la diavol, au fost născocite mult mai tîrziu, după alcătuirea cărților Vechiului testament.

Pe de altă parte, unii comentatori glumeți, filozofi sceptici, în goană după un simbol oarecum ușuratic, au transformat vestitul "pom al cunoștinței binelui și răului" în măr; ei presupuneau că întregul episod urmărește să arate că madam Adam, care încă nu cunoscuse dragostea, a primit cea dintîi lecție în acest domeniu de la un diavol seducător, transformat ad-hoc în șarpe.

Oricît am rîde de această glumă, care de altfel nu este cu nimic mai prejos de alte tălmăciri evlavioase, trebuie să renunțăm la ea, ca și la textul falsificat de clerici. Trebuie să luăm Biblia ca atare. În episodul de care ne ocupăm aici este vorba tocmai de un șarpe și nu de un diavol. Cît privește aluziile amoroase atribuite "șarpelui" seducător, ele lipsesc cu desăvîrșire din

textul cărții "Facerea".

Este vorba deci de un șarpe sadea. Autorul vede acest animal cu ochii adepților diferitelor religii. În antichitate, șarpele era socotit un animal foarte viclean, deștept și răutăcios. Unele triburi africane se închinau șarpelui.

Pe de altă parte, întâmplarea cu "șarpele" vorbitor este foarte răspândită în literatura orientală: în toate mitologiile care au înflorit în Asia abundă animalele vorbitoare. La caldeeni, de pildă, peștele Oannes își scotea în fiecare zi capul din apele Eufratului și ceasuri întregi ținea predici poporului adunat pe mal. Peștele dădea diferite sfaturi și învăța poporul să cânte cântece și să cultive pământul.

"Șarpele" din Biblie nu avea de loc nevoie ca să se cuibărească în el diavolul. De altfel, el era mult mai puțin șiret decât încearcă să-l zugrăvească cartea "Facerea". Povestea "șarpelui" se distinge printr-o naivitate neobișnuită și este plină de contradicții. Astfel, în textul original al Bibliei șarpele rostește cuvintele: "veți fi ca dumnezeii". Expresia, care arată că este vorba de mai mulți dumnezei, nu se întilnește numai în acest pasaj din cartea "Facerea"; vom vedea mai departe că pînă și dumnezeul vechilor evrei, Iahve, în cuvîntările sale, nu se socotește drept singurul dumnezeu. Exegeții creștini, puși în încurcătură de vorbele șarpelui, afirmă că prin cuvîntul "dumnezei" reptila i-a avut în vedere pe îngerii. Li s-a obiectat că șarpele n-avea de unde să știe de îngerii. Dar, de fapt, din același motiv el n-avea de unde să știe nici de "dumnezei". Naivitate, contradicții, confuzie — iată prin ce se caracterizează Biblia.

Nu, șarpele acesta nu este chiar atît de șiret. Sfaturile lui sînt foarte incomplete. Un șarpe cu adevărat inteligent ar fi trebuit să-i spună femeii:

— Mănîncă din fructul oprit, iar după aceea, imediat, mănîncă din pomul vieții, care nu-ți este de loc oprit.

Dar dumnezeu? N-a fost oare chiar el cauza inițială a ispitei? De ce a înzestrat el șarpele cu darul vorbirii? Fără acest dar, șarpele n-ar fi putut să se înțeleagă niciodată cu femeia.

Biblia nu citează cuvintele prin care madam Adam l-a convins pe soțul său să mănînce împreună cu ea din fructul oprit. Să încercăm să îndreptăm această lipsă.

Închipuiți-vă pe prima femeie, a cărei curiozitate fusese stîrnită de șarpe. Ea se apropie de "pomul cunoștinței", aflat în mijlocul grădinii, alături de "pomul vieții". Îl privește îndelung și nu fără o oarecare șovăială.

— Șarpele acesta, care s-a agățat adineauri de mine, nu-i chiar atît de frumos — își spune femeia. — Însă, pe cîntea mea, are maniere distinse și un limbaj încîntător. Cred că aș putea să-i urmez sfatul, pentru că, zău, e destul de stupid să nu știi nimic. Trăim cu Adam ca niște gîște, în timp ce am putea să fim ca dumnezeii! Ademenitor fruct! Nu există altul mai minunat în toată grădina. Totuși, dacă șarpele m-a tras pe sfoară, are să fie foarte rău. Viața e atît de plăcută! Tare aș avea poftă să mănînc un măr! Dar dacă, din pricina lăcomiei mele, va trebui să mor? N-ar fi de loc plăcut.

Ea dă mereu târcoale pomului; șarpele, pitit în apropiere, în tufișuri, îi urmărește toate mișcările.

— Nu, e cu neputință să murim din pricina unui fleac! Dumnezeu-tatăl ne păcălește. La urma urmei, moșneagul are o înfățișare destul de vicleană. Dar șarpele? Șarpele are un căpșor mic și drăgălaș, o expresie blajină, iar ochii îi scînteiază de inteligență. Moșneagului, firește, îi convine ca noi să trăim așa toată viața, fără să știm nimic despre minunatele lucruri care reprezintă un privilegiu al dumnezeilor. Prin amenințările lui a urmărit, probabil, să ne înspăimînte. Nu vrea să știm totul. Of, ce ți-e și cu bătrînii ăștia! Toți sînt la fel! Nu trebuie să le dai crezare!

Femeia pune mîna pe o bancă din grădină, o trage sub pom, se cațără pe ea și rupe un măr (spunem "măr", deși Biblia nu dă nici un fel de indicații în această privință; dar, la urma urmelor, n-are nici o importanță cum numim fructul). Privește mărul și se linge pe buze. Șarpele vede totul; se saltă pe coadă înapoia tufișului și joacă un cadril vioi.

Madam Adam duce mărul la guriță.

— Oare cum s-o fi mîncînd fructul ăsta? Trebuie curățat sau poate fi mîncat cu coajă? Oricum, trebuie să fie tare gustos.

Madam Adam mai șovăie puțintel.

— A știi totul sau a nu știi nimic? Aceasta e întrebarea. Cînd ne jucăm de-a v-ați ascunselea cu Adam, e bine ceea ce facem sau e rău? Ce enigmă chinuitoare! Oare oile trebuie tunse sau facem rău dîndu-le jos lîna? — Îi vîjîie capul. — Dar obiceiul lui Adam de a se scobi cu degetul în nas este bun sau este rău? Pe legea mea, ce viață-i aia dacă nu știi toate acestea!

Prinzînd curaj, mușcă din măr.

— Vai, vai, vai, ce gustos e! Ce zemos! Ah, șmecher bătrîn, ne-ai interzis să mîncăm un lucru atît de bun!

Se lungește pe bancă și mușcă cu și mai mare poftă din "fructul oprit".

Vine Adam, vorbind de unul singur:

— De plictiseală am prins adineauri carași în Tigru, dar, cum sînt vegetarian, i-am aruncat pe dată în Eufrat.

Își vede nevasta.

— Ei, nevastă, ce ronțai acolo?

Madam Adam sare în picioare ca arsă:

— Vai, să nu mă cerți, e un fruct... din pomul... știi, dintr-unul din cei doi pomi din mijlocul grădinii...

— Asta văd eu, fir-ar să fie! E tocmai fructul de care ne e interzis să ne atingem. Da proastă mai ești, femeie! Ai uitat ce ne-a spus bătrînul?

— Care bătrîn? Tăticu? Ala de-și bagă nasul în toate? Ia uite! Această maimuță bătrînă își bate joc de noi.

— Ce-ai spus?

— Ne-a amenințat cu moartea, ți-aduci aminte?

— Mi-amintesc, firește, chiar mă furnică pe spinare.

— Ha-ha-ha, prostuțule! Amenințarea lui a fost un simplu șiretlic.

— Ce tot îndrugi acolo? Ți-ai pierdut mințile de-a binelea!

— E un șiretlic, te asigur. Află că, de cînd am mîncat din măr, am și ajuns să știu o mulțime de lucruri.

— Știi ce e bine și ce e rău? Știi ce e voie și ce nu e voie să faci? Știi

absolut totul, știi cauzele și rosturile fiecărui lucru?

— Da, încep să știu, dragul meu. Stai puțințel; uite, știu câte fire de sare se pun la un ou.

— Nu se poate!

— Știi de ce cocoșii închid ochii când cântă.

— Uluitor! Dar de ce broaștele n-au coadă știi?

— Am aflat-o chiar adineauri.

— Ia spune-mi!

— Pentru că le-ar împiedica să stea jos.

— M-ai făcut praf!

— Mai mult decât atât! Știi, sînt convinsă, auzi ce-ți spun? Sînt convinsă că ești cuminte și că nu m-ai înșelat niciodată.

Adam este de-a dreptul buimăcit.

— Mii de draci, ia uite ce învățată e nevastă-mea! Are perfectă dreptate, n-am înșelat-o niciodată. Dar dacă te-aș fi înșelat, ar fi fost bine sau rău?

— Ar fi fost foarte rău, domnule! Foarte rău!

Îl trage către ea pe bancă.

— De altfel, dragul meu Adămel, numai de tine depinde ca să ajungi tot așa de învățat ca mine și tot atât de repede și de ieftin. Mușcă din măr!

Și-i întinde mărul.

— Chiar că mi-era poftă, scumpă nevestică. Dar la ce ne va folosi să fim învățați ca niște academicieni dacă vom muri chiar astăzi? La urma urmelor, să stăm și să judecăm: să mori, de pildă, peste vreo mie de ani, asta mai treacă-meargă; dar să-ți frîngi gîtul astăzi, nu, asta ar fi prea stupid!

Doamna Adam ridică din umeri.

— Ai aerul că nu-ți vine să crezi, draga mea, dar eu mi-aduc perfect aminte tot ce ne-a spus tăticul dumnezeu. Am discutat personal cu el și te asigur că a vorbit foarte serios. Îngăduie-mi să-ți repet întocmai cuvintele lui: "Dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănînci, fiindcă în ziua cînd vei mînce din el vei muri!". După cum vezi, e foarte clar. Dacă nu ții la pielea ta te privește. Eu pe a mea o prețuiesc.

— Adame, Adame, mă faci să rîd! Păi ce, eu am murit, ia spune?

— Nu, ești încă vie, dar nici ziua nu s-a sfîrșit, păzește-te!

— Ah, ce încăpățânați sînt bărbații! Poți să fii mîndru, dragul meu: ești încăpățînat ca un măgar. E de-a dreptul uimitor cît timp îmi trebuie să te conving că moșneagul și-a bătut joc de noi. Uite, tu adineauri ai pomenit de academicieni.

— Am pomenit, și ce-i cu asta?

— Păi ei sînt adevărate izvoare de înțelepciune, tu ce crezi?

— Firește!

— Ei bine, tocmai de aceea academicienii sînt nemuritori .

Acest argument l-a încurcat pe Adam. Soția lui insista cu duhul blîndeții, dar perseverent:

— Hai, fă-mi plăcerea, dragul meu, mănîncă din măr! După ce ai să mănînci, o să fim amîndoi ca dumnezeii !

— Ca dumnezeii?

— Nu mai tot pune întrebări! Așa a spus șarpele.

Adam se hotărî. Dacă și șarpele spune...

— Bine, dă-mi mărul!

Mușcă cu lăcomie din el. Două minute se scurseră în tăcere; se auzea cum zburau muștele. Deodată Adam scoase un strigăt: începuse să cunoască, să știe...

— Mii de draci! — exclamă el. — Sîntem goi ca niște viermi! Ce rușine!

Femeia bătu din palme: — Eu n-am nici măcar jartiere, vai, ce necuviincios e!

— Să ne-mbrăcăm, să ne-mbrăcăm, să ne-mbrăcăm cît mai repede...

"Atunci li s-au deschis ochii la amîndoi și și-au dat seama că sînt goi și au cusut frunze de smochin și și-au făcut pestelci" (*Facerea, III, 7*).

Rețineți că primul costum omenesc nu era din frunze de viță: meritul de a cultiva vița de vie i-a revenit, potrivit Bibliei, mai tîrziu patriarhului Noe.

Odată îmbrăcați, soții s-au privit unul pe altul.

— Nu ne stă chiar așa de rău, observă bărbatul.

— Ai dreptate, frunza de smochin îmi vine de minune. Veșmintele acestea sînt cam prăfuite, fiindcă n-au mai fost scuturate de cînd dumnezeu a sădit copacii. Ia o perie, Adame!

Dar bucuria lor n-a ținut mult.

"Și au auzit umbletul domnului dumnezeu, care se plimba în adierea serii prin grădină, și s-au ascuns Adam și femeia lui, de fața Domnului dumnezeu, printre pomii grădinii" (*Facerea, III, 8*).

După cum vedem încă o dată, nu încapă nici o îndoială că dumnezeul biblic este o făptură cu trup: el se plimbă, discută ca un om. Cartea "Facerea" îl prezintă pe dumnezeul său exact așa cum îl prezintă și legendele păgîne. Într-adevăr, diferite popoare din antichitate își închipuiau pe zei ca pe ființe asemănătoare cu oamenii.

Criticii se întrebă în ce chip i s-a înfățișat dumnezeu lui Adam și, mai tîrziu, celor cu care a stat de vorba personal. Clericii afirmă că el a avut chip de om și că nici nu putea fi altminteri de vreme ce pe om l-a zămislit "după chipul și asemănarea sa". Atunci prin ce se deosebește felul în care vechii evrei și-l închipuiau pe dumnezeu de felul în care îl văd alte religii, denumite cu dispreț păgîne de propovăduitorii creștinismului? Vechii romani, care au adoptat credința grecilor, și-i închipuiau de asemenea pe zei cu chip omenesc. Acest lucru ne face să credem că nu dumnezeu l-a creat pe om după chipul și asemănarea sa, ci omul și l-a închipuit după asemănarea sa pe dumnezeu. Dar nu vom insista, căci a ajunge la această părere înseamnă a-ți asigura un loc în focul Gheenii. Amintim numai observația spirituală a unui filozof: "Dacă pisicile ar avea dumnezeul lor, ele i-ar atribui obiceiul de a prinde șoareci".

Amănunte ca această plimbare a lui dumnezeu prin grădina Edenului demonstrează evident că aici nici nu poate fi vorbă de o alegorie mistică: întreaga relatare este făcută într-un stil cît se poate de realist.

"Și a strigat domnul dumnezeu pe Adam și i-a zis: «Unde ești?»" (*Facerea, III, 9*).

Cumătrul Adam era fîstîcit și avea o mutră jalnică; nici soața nu se simțea la largul ei. Nu știa unde să se ascundă. Și apoi cum să te ascunzi de un ochi "atotvăzător". În urma lor, în sus, pretutindeni, răsuna chemarea domnului, aidoma glasului unui stăpîn autoritar și aspru, care se pregătește să pedepsească pe robul său neascultător. N-aveau încotro. I-a prins, vor trebui să recunoască. Cu capetele plecate, îi cer iertare.

"Atunci el a răspuns: «Auzit-am pașii tăi în grădină și m-am temut, fiindcă sînt gol, și m-am ascuns^a (*Facerea, III, 10*).

Iată-i în fața stăpînului, în fața acestui dumnezeu care cunoaște viitorul, care a prevăzut întîmplarea cu șarpele și cu mărul și care se supără ca și cum n-ar fi bănuț nimic, ca și cum totul s-ar fi petrecut nu din voia lui atotputernică. Cum erau tulburați, Adam și Eva nu s-au gîndit la asta. Ei se comportă ca niște copii prinși cu mîța-n sac. .

— Nu eu am început, ea e de vină, altă dată nu mai fac! Zău că nu mai fac!

"Și a zis (domnul): «Cine ți-a spus ție că ești gol? Nu cumva ai mîncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănînci?^a. Atunci Adam a zis: «Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, ea mi-a dat din pom și eu am mîncat!^a" (*Facerea, III, 11—12*).

Adam se pricepe să-i facă reproșuri lui dumnezeu pentru atotștiința lui:

— Doar tu, dumnezeul meu, mi-ai dat femeia. Oare tu nu știai pe cine-mi dai să-mi fie tovarășă de viață?

"Și a întrebat-o domnul dumnezeu pe femeie: «Pentru ce ai făcut aceasta?^a. Iar femeia a răspuns: «Șarpele m-a amăgit și eu am mîncat^a" (*Facerea, III, 13*).

Bătrînul va împărți îndată pedepsele. El procedează după regula: cine a început primul, acela o s-o și pățească primul. Păzea!

"Zis-a domnul dumnezeu către șarpe: «Pentru că ai făcut aceasta, blestemat să fii tu între toate dobitoacele și între toate fiarele cîmpului; pe pînțele să te tîrăști și pulbere să mănînci în toate zilele vieții tale! Dușmănie voi pune între tine și femeie, între seminția ta și seminția ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei împunge călcîiul^a" (*Facerea, III, 14—15*).

Pedeapsa dată șarpelui dovedește, fără putință de tăgadă, că teologii spun minciuni gogonate atunci cînd, cu mania lor de a vedea pretutindeni diavolul, susțin că acesta ar fi dus-o pe femeie în ispită. Dacă satana ar fi fost vinovatul, desigur dumnezeu l-ar fi pedepsit pe el și nu pe șarpe.

Or, pedeapsa pentru ducerea în ispită îl lovește numai pe șarpe ca animal, ca "fiară" a cîmpului. Ai putea crede că acest rău sfetnic a avut cîndva picioare, că dumnezeu i-a tăiat picioarele și l-a silit să se tîrască. Pedeapsa ar fi cît se poate de nedreaptă dacă șarpele nu ar fi fost personal complice la faptă.

Să presupunem că un pungaș oarecare se deghizează într-o bună dimineață în om obișnuit, să zicem într-un slujitor al bisericii din localitate, și sub masca lui săvîrșește cine știe ce escrocherii. Ce se va întîmpla dacă va fi prins, demascat și dus în fața judecătii? Va condamna oare judecata pe slujitorul bisericii? Bineînțeles că nu. Ea îl va pedepsi pe adevăratul vinovat.

Asta-i clar ca lumina zilei.

Așadar, teologii ar face bine dacă ar renunța la povestea lor cu diavolul seducător al primei femei; această poveste nu rezistă criticii. Totuși, dacă ei doresc s-o mențină, trebuie să admită că dumnezeu nu a văzut în această afacere uneltirile diavolului, ci numai ale șarpelui, și cu totul pe nedrept l-a lăsat pe el, nevinovatul, fără picioare.

Dacă e adevărat că oamenii nutresc un simțămînt de repulsie față de șarpe, dacă e adevărat că, atunci cînd întîlnesc un șarpe, ei caută să-i strivească capul, iar șarpele încearcă "să le împungă" călcîiul, în schimb un punct al pedepsei rămîne neîndeplinit: șerpilor nu se hrănesc cu pulbere. Nu ne rămîne decît să presupunem că dumnezeu a aplicat aici o "condamnare cu suspendarea pedepsei". E de mirare că Biblia a uitat să menționeze acest lucru.

Și încă o întrebare: ce fel de șarpe a jucat rolul de seducător? Șarpele de casă? Pitonul? Șarpele cu ochelari? Vipera? Speciile de șerpi sînt foarte numeroase! Să admitem că pe madam Adam a ispitit-o șarpele de casă; să admitem chiar că ar fi just ca pedeapsa dată șarpelui de casă să fie aplicată tuturor urmașilor acestui șarpe și, pe viitor, toți șerpilor de casă să rămîină fără picioare pentru a răscumpăra vina străbunului lor. Dacă însă femeia nu ar fi izbutit să-l împingă pe bărbat la păcatul neascultării, ar fi fost pedepsită numai ea, nu-i așa? Dar bieții șerpi! A greșit un singur șarpe de casă, și iată că cecilizul, boa constrictor, șarpele cu clopoței, pitonul, vipera și multe alte specii au rămas fără picioare și se tîrăsc pe pînțece, deși nevinovăția lor este evidentă!

"Apoi a zis femeii: «Voi înmulți foarte suferințele sarcinii tale! Întru dureri vei naște fii; și dorul tău va fi după bărbatul tău și el te va stăpîni»" (*Facerea, III, 16*).

Toți comentatorii sînt de acord că această pedeapsă nu se referă numai la doamna Adam, ci la toate femeile pînă la sfîrșitul lumii. Fără a mai arăta cîtă nedreptate și nesocotință e aici din partea domnului, subliniem în primul rînd că dacă prima femeie ar fi izbutit să reziste la vorbele ademenitoare ale șarpelui, pe cît se pare, ea nu ar fi născut în chinuri. Înseamnă că pînă în ziua aceea ea fusese alcătuită cu totul altfel de cum avea să fie în zilele primei nașteri. Prin urmare, într-o singură clipă, adică exact în momentul cînd a fost pronunțată sentința, dumnezeu a transformat cu totul organismul femeii. Iată, într-adevăr, ce înseamnă mîna domnului! Este cazul să arătăm de asemenea că, în ciuda atotputerniciei sale, dumnezeu nu a reușit să aducă la îndeplinire pedeapsa pe care el a dat-o întregului sex feminin: foarte multe femei nasc fără dureri. În al doilea rînd, nenumărate femei nu numai că nu se supun bărbaților lor, ci chiar îi duc de nas și-i țin sub papuc!

"Iar lui Adam i-a zis: «Pentru că ai ascultat de îndemnul femeii tale și ai mîncat din pomul din care ți-am poruncit: "Să nu mănînci din el!", blestemat să fie pămîntul din pricina ta! Cu trudă să te hrănești din el în toate zilele vieții tale!

Spini și pălămidă să-ți aducă și să mănînci buruienile cîmpului.

Întru sudoarea feței tale să mănînci pîine, pînă cînd te vei întoarce în

pămînt, căci din el ai fost luat, căci pulbere ești și în pulbere te vei întoarce!^a" (*Facerea, III, 17—19*).

Trebuie să facem aceleași observații ca mai sus. Pedepsa dată lui Adam trebuia să fie extinsă asupra tuturor bărbaților: în această privință toți teologii sînt de acord.

Cea mai cumplită dintre pedepse este condamnarea la moarte. Ce-i drept, acest dumnezeu admirabil uitase amenințarea pe care o formulase cu puțin timp în urmă, și anume că cel care va mânca din fructul oprit va muri chiar în ziua cînd va săvîrși fapta. Dar fiindcă dumnezeu uitase de această amenințare, condamnații s-au bucurat de o amîinare destul de lungă. Dacă e să dăm crezare Bibliei, Adam a trăit încă 930 de ani (*Facerea, V, 5*). Dar dacă Adam n-ar fi mîncat din măr, el n-ar fi murit niciodată, iar noi am fi fost de asemenea nemuritori.

Dacă dumnezeu este într-adevăr așa cum ni-l înfățișează Biblia, el a procedat bine lăsîndu-l de atunci pe șarpe mut, căci altfel acesta ar fi putut să dea în vileag anumite lucruri. Trebuie să subliniem totuși că luarea darului vorbirii nu figurează printre pedepsele date șarpelui.

Vrînd-nevrînd se mai impune o observație. Este vorba de pîinea cu un mare adaos de sudoare. Foarte probabil că în vremurile primitive nu exista pîine și oamenii se hrăneau cu ce le cădea în mînă. Dar să nu căutăm nod în papură! Să admitem că dumnezeu a avut în vedere viitorul civilizată. Evreii, pentru care au fost scrise legende biblice, mîncău într-adevăr pîine atunci cînd au trecut la o viață sedentară și au început să se ocupe cu agricultura. Dar clericii susțin că Biblia nu a fost scrisă numai pentru evrei, că ea ar fi o lege pentru întreaga lume. Dar oamenii mîncă pîine numai în țările unde cresc cereale. Eschimoșii nu cunosc făina. În multe regiuni din India, America, Africa centrală și de Sud, oamenii se hrănesc cu fructe și cu animalele vîdate.

Se va spune poate că dumnezeu a folosit cuvîntul "pîine" la figurat, subînțelegînd orice fel de mîncare. Atunci de ce această pedeapsă nu s-a extins într-adevăr asupra tuturor? Dacă oamenii muncii trudesc ca să-și agonisească hrana, dacă cei care trăiesc din roadele muncii lor trag astfel ponoasele păcatului lui Adam, acest lucru nu este cîtuși de puțin valabil pentru oamenii bogați, care se desfată cu milioanele moștenite! Dar ce să mai spunem despre slujitorii religiei? Eforturile pentru agonisirea hranei nu-i silesc să stropească cu sudoare pîinea cea de toate zilele!

Versetul 18 este foarte răuvoitor față de spița omenească. În afară de pîine, omul este condamnat să se hrănească numai cu buruienile cîmpului, deopotrivă cu animalele. Ce urmează să-i dea lui pămîntul? "Spini și pălămidă", îl amenință Biblia. Totuși, dumnezeu a dat greș. În ciuda poruncii lui mînioase, oamenii mai mîncă și altceva în afară de pîine și ierburi. De ce nu trimite dumnezeu fulgerele sale asupra restaurantelor, care-și îngăduie să înscrie în meniurile lor mîncăruri cu carne?

Dar iată ce s-a întîmplat după pronunțarea sentinței: "Și a pus Adam femeii sale numele Eva, căci ea a fost mama tuturor celor vii" (*Facerea, III, 20*).

Acest soț atent nu se îngrijise pînă acum să dea un nume soției sale; el îi

spunea pur și simplu "femeie", așa cum se vede din versetul 23, cap. al II-lea al cărții "Facerea"¹.

Acum vom vedea că dumnezeu nu a izgonit chiar pe loc pe Adam și pe Eva din raiul pământesc, în ciuda părerii răspîndite în această privință. Mai întîi, dumnezeu, găsind că veșmintele lor din frunze de smochin sînt prea ușoare, s-a făcut croitor:

"Și a făcut domnul dumnezeu lui Adam și femeii sale veșminte de piele și i-a îmbrăcat cu ele" (*Facerea, III, 21*).

Pentru confecționarea acestor veșminte au trebuit ucise niște animale cu totul nevinovate; înseamnă deci că primul abator a fost sfințit și inaugurat de însuși dumnezeu. Cum să mai pretindem, după toate acestea, ca strămoșii noștri să nu fi dorit să folosească drept hrană carnea animalelor atît de repede și pe neașteptate ucise și jupuite? "La naiba cu regimul vegetarian!", și-au spus ei, probabil, unul altuia.

Iar dumnezeu i-ar fi lăsat pînă la urmă pe Adam și pe Eva să trăiască și să moară în rai, dacă, întîlnindu-i după un timp îmbrăcați, nu și-ar fi adus aminte de vestitul "pom al vieții" din ale cărui roade bărbatului și femeii nu le venise ideea să mănînce.

"Și a zis domnul dumnezeu: «Iată, Adam s-a făcut ca unul dintre noi, cunoscînd binele și răul. Și acum să nu întindă mîna și să ia și din pomul vieții și să mănînce și să trăiască în veci!»" (*Facerea, VI, 22*).

Așa glăsuiește versetul 22, pe care manualele de "istorie sfîntă" îl trec cu totul sub tăcere.

Așadar, e limpede: cei doi găgăuți, Adam și Eva, cărora roadele "pomului vieții" nu le erau interzise, le-au neglijat în chipul cel mai prostesc. Dar dacă bărbatului și femeii le-ar fi venit ideea fericită de a mînca din roadele minunate, în timp ce dumnezeu le croia îmbrăcăminte din piei de animale, ce strașnică păcăleală i-ar mai fi tras asprului lor judecător! Sentința nu ar mai fi putut fi adusă la îndeplinire și Dumnezeu s-ar fi dovedit neputincios.

Nu-i așa că-i destul de comică "sfînta" Biblie cînd o citești cu atenție?

Acest dumnezeu "unic", pe care deodată îl ia gura pe dinainte și vorbește despre existența cîtorva dumnezei, fără îndoială că bate cîmpii. Dar, în afară de aceasta, el, "atotputernicul", își recunoaște neputincios incapacitatea de a duce la îndeplinire condamnarea la moarte, pe care tot el o pronunțase. Ia gîndiți-vă, numai, ce-ar fi putut să iasă de aici! Puțină prezență de spirit, puțină perspicacitate, și Adam și Eva ar fi devenit nemuritori, în ciuda lui dumnezeu și chiar împotriva voinței lui.

Și cum trebuie să se fi felicitat, în cele din urmă, bătrînul dumnezeu, cînd și-a adus aminte, în sfîrșit, de acest blestemat "pom al vieții"!

"Deci l-a scos domnul dumnezeu din grădina Edenului, ca să lucreze pămîntul din care fusese luat. Și l-a gonit pe Adam și l-a așezat la răsăritul grădinii Edenului. Apoi a pus heruvimi cu sabie de flacără, ca să păzească drumul spre pomul vieții" (*Facerea, III, 23—24*).

E limpede, nu-i așa? Tocmai funestul "pom al vieții" îl preocupa cel mai mult pe bătrînul "Elohim". Adam și Eva nu trebuiau să se înapoieze în nici un caz acolo. Dar, la urma urmelor, ce idee absurdă avusese dumnezeu să

creeze acest pom? Într-adevăr, fiind în stare să cunoască viitorul, dumnezeu nu putea, desigur, să nu știe că unul dintre strămoșii noștri îndepărtați va trebui să cadă în păcat și că va fi nevoit să-l condamne la moarte pe el și întregul neam omenesc. În aceste condiții, "pomul vieții" nu putea să constituie pentru dumnezeu decît o piedică. Nu ar fi fost mai bine pentru el să nu sădească de loc acest pom?

Dar heruvimul cu sabie de flacără, instalat la poarta grădinii Edenului, ce năzbîtie mai e și asta? Oare dumnezeu nu putea să doboare și să nimicească cu un singur cuvînt, cu un singur efort de voință "pomul vieții", care de aici înainte își pierduse orice sens? Ei bine, lui dumnezeu nu i-a venit nici această idee!

Se caută voluntari curajoși! Cine dorește să se înscrie într-o expediție pentru căutarea raiului? De vreme ce dumnezeu s-a îngrijit de paza porților Edenului, de vreme ce el a mers pînă acolo încît a luat măsuri de apărare atît de primitive împotriva încercărilor omenirii de a păși pe calea ce duce spre "pomul vieții", înseamnă că raiul pămîntesc și acest pom minunat mai există pe undeva. Dacă, cercetînd regiunea Tigrului și a Eufratului, vom vedea un înger cu sabie de flacără stînd de pază la niște porți, vom putea să exclamăm:

— Am ajuns! Iată raiul creat de dumnezeu! ^u

De altfel, cine este acest păzitor? În vechiul text evreiesc al cărții "Facerea" este folosit cuvîntul "herub". Acest cuvînt înseamnă "bou" și provine de la cuvîntul "harab", care înseamnă "a ara". Vechii evrei îi imitau în mare măsură pe babiloneni — vecinii și, mai tîrziu, înrobitorii lor — în privința tradiției, inclusiv a celei religioase. De pildă, ei s-au apucat să sculpteze boi uriași, din care au făcut ceva asemănător cu sfincșii, animale cu chip de om, pe care le-au așezat în lăcașurile lor sfinte. Aceste sculpturi aveau două fețe: una de om, alta de bou, precum și aripi, picioare de om și copite de bou. Teologii creștini au modificat cuvîntul "herub" în "heruvim". Heruvimii sînt îngeruși tineri, cu bujori în obraji, care nu au trup și, în genere, nu au nimic în afară de un cap de copil și două aripioare. În pictura bisericească se întîlnesc mulți îngeruși dintre aceștia. Se prea poate ca îngerul portar de la intrarea raiului pămîntesc să nu corespundă întru totul imaginii pe care și-au format-o credincioșii naivi despre "heruvimi" și dimpotrivă, să fie un "herub" în vechiul înțeles al cuvîntului ebraic, cu un cap cu două fețe, dintre care una de bou. Acest amănunt îi va ajuta pe exploratori să-l recunoască de la distanță. Sau, dacă este un heruvim de tip creștin, fără trup și fără mîini, înseamnă că el ține sabia de flacără în dinți, ceea ce va atrage cu atît mai mult atenția asupra sa. Personal, înclinăm mai curînd către un chip de portar cu un cap jumătate omenesc, jumătate bovin.

Înainte deci, în căutarea raiului! Chiar dacă nu vom reuși să pătrundem în el, călătoria va fi interesantă! Vom putea, cel puțin, să dăm ocol grădinii și să trecem raiul pe hărțile geografice, care pînă în prezent au această lacună esențială.

CAPITOLUL AL TREILEA SCURT ISTORIC AL PRIMILOR OAMENI

Capitolul al IV-lea al cărții "Facerea" începe prin a arăta concis și clar că, după izgonirea din rai, "strămoșii" biblici s-au îngrijit în primul rând să lase după ei urmași.

"Și Adam a cunoscut pe Eva, femeia sa. Și ea a zămislit și a născut pe Cain și a zis: «Dobândit-am un om de la dumnezeu^a. Apoi, a doua oară, a născut pe fratele său, Abel" (*Facerea, IV, 1—2*).

Teologii noștri, răstălmăcind în fel și chip Biblia, au găsit și aici un motiv de dispute. Unii dintre ei, în ciuda textului reprodus mai sus care nu li se părea destul de limpede, sînt de părere că primii oameni au cunoscut dragostea trupească încă în Eden. Alții susțin că Eva și-a pierdut fecioria de îndată ce a fost făcută. Alții, invocînd rîndurile citate mai sus din cartea "Facerea", afirmă că Adam nici nu se gîndise s-o cunoască pe Eva înainte ca ei să fi fost izgoniți din rai.

Divergențele nu s-au oprit însă aici. Teologii s-au împărțit în tabere și din pricina următorului pretext uimitor: dacă se consideră că contactul conjugal dintre "primii oameni" a avut loc după plecarea lor din Eden, nu exista nici un temei să se afirme că lucrul acesta s-a întîmplat imediat. Dar, în acest caz, cînd s-a întîmplat? Teologii vor să știe totul. Au o curiozitate de nepotolit, îndeosebi în probleme de felul acesta. Ei susțin că Adam a amînat timp de 15 și chiar de 30 de ani să facă pași hotărîtori față de soția sa. Unii afirmă, cu aerul cel mai serios cu putință, că Adam și Eva, de comun acord și pentru a-și răscumpăra păcatul, au încălcat abstenența sexuală abia după... 150 de ani.

Credeți că disputa s-a încheiat? Ah! Ce puțin îi cunoașteți pe teologi! Unii dintre ei au descoperit o legendă potrivit căreia Adam și-a păstrat virginitatea timp de 150 de ani, tot din pricina funestului "fruct oprit", și în tot acest timp a trăit cu o oarecare Lilit, care, ca și el, fusese plăsmuită din lut. Din concubinajul cu această femeie s-au născut cîțiva diavoli. Abia după mulți ani, cînd dumnezeu i-a ridicat excomunicarea, Adam s-a căsătorit cu Eva și atunci a zămislit copiii-oameni. În sfîrșit, au existat și comentatori care afirmă că, după izgonirea din Eden, diavolul a trăit un timp cu Eva ca soț cu soție.

Dar cum stau lucrurile cu nașterile Evei? Drăguții de teologi au găsit și aici un material inepuizabil pentru raționamente cucernice și cercetări "științifice". Ei au analizat, de pildă, cu toată seriozitatea problema dacă Adam și Eva au avut buric sau nu.

Dar acestea nu sînt decît amănunte comice. Să trecem la ceea ce pare cît se poate de serios și de esențial. Căci și ceea ce este serios în Biblie poate să stîrnească hazul și să te facă să te tăvălești de rîs.

"Și Abel era păstor de oi, iar Cain era muncitor de pămînt" (*Facerea, IV, 2*).

Vă rog să vă gîndiți o clipă și să spuneți care dintre cei doi fii ai lui Adam l-a ascultat, după părerea dumneavoastră, pe dumnezeu în alegerea

profesiunii sale? Firește, Cain, pentru că domnul a poruncit omului să muncească pământul și să se hrănească exclusiv cu ceea ce produc ogoarele. Abel însă era păstor. Dacă el creștea o turmă de oi, o făcea, bineînțeles, nu pentru ca să le admire cum pasc, iar el să cînte din cimpoi. El își creștea oile pentru friptură. După cum vedem, Abel a încălcat prescripțiile categorice și clare ale lui Dumnezeu. Aceasta însă nu l-a împiedicat să devină favoritul domnului. Zău, scumpi teologi, Dumnezeul vostru trebuie ținut nu în chiliile mănăstirilor, ci într-o instituție medicală, destinată persoanelor care se poartă ca el.

"Și după cîtăva vreme Cain a adus din roadele pământului prinos lui Dumnezeu. Și Abel a adus și el din cele întii-născute ale oilor sale și din grăsimea lor. Iar Dumnezeu a privit cu îndurare pe Abel și jertfa lui. Iar la Cain și la jertfa lui nu s-a uitat. Și Cain s-a aprins de mînie și fața lui s-a posomorît" (*Facerea, IV, 3—5*).

Avea într-adevăr de ce să se întristeze, căci Dumnezeu se arătase în acest caz nedrept și capricios .

"Și a întrebat domnul pe Cain: «De ce te-ai aprins de mînie și de ce s-a posomorît fața ta? Oare dacă ți-e bună inima, nu ții fruntea sus? Iar dacă ți-e inima haină, păcatul stă la pîndă la ușa ta. Și pofta lui dă năvală spre tine, dar tu pune stăpînire pe el!»" (*Facerea, IV, 6-7*).

Biblia nu arată ce i-a răspuns Cain lui Dumnezeu. Trebuie să recunoaștem că vorbele fără șir din versetul 7 ar fi putut să pună în încurcătură pe oricine. Într-adevăr, era cam greu să dai un răspuns. Cain nu era proroc, altminteri el ar fi putut să spună:

— Înseamnă deci, bătrîne Dumnezeu, că preferați prinoasele de carne? Bine! Dar în acest caz dumnevoastră dați un exemplu pe care îl vor urma toți preoții păgîni. Manifestați gusturi pe care le vor avea toți idolii. Mai tîrziu, aceste gusturi vor fi declarate grosolane și nedemne de o divinitate... Și știți cine va face acest lucru? Chiar adepții Bibliei, slujitorii bisericii !

Dar Cain n-a răspuns nimic. Omul acesta, care depusese atîta trudă să cultive dovleci, care aducea prinos domnului cei mai buni dintre pepenii săi galbeni și-i vedea respinși, și-a dat seama că Dumnezeu își rîde de el și s-a simțit atît de jignit, încît pentru o clipă și-a pierdut capul. Și, în loc să se mînie pe Dumnezeu despot, capricios, și grosolan, a tăbărit asupra fratelui său.

"Și a zis Cain lui Abel, fratele său: «Să mergem pe cîmp!»^a. Iar cînd erau pe cîmp, Cain a tăbărit pe Abel, fratele său, și l-a omorît" (*Facerea, IV, 8*).

Scurt și cuprinzător! Cain nu era omul care să stea mult în cumpănă. El își poftește fratele la plimbare, îl duce sub un pretext oarecare în cîmp, de pildă sub pretextul de a prinde fluturi, și, cînd ajunge departe, angajează cu Abel o ceartă stupidă, apoi îi arde una cu tîrnăcopul peste scăfîrlie și gata! Reiese deci că din întreaga omenire primul care a murit a fost chiar Abel, favoritul lui Dumnezeu.

Ce se petrece după aceea în mintea lui Cain? Este el oare îngrozit de crima sa? Cîtuși de puțin. El se transformă imediat într-un tîlhar înrăit, într-un adevărat ocnaș. Nu are nici cele mai mici muștrări de conștiință. Se poartă deodată cu o cutezanță neobișnuită cu Dumnezeu, nemaisimțînd în fața lui

nici un fel de spaimă.

"Atunci a grăit domnul către Cain: «Unde este Abel, fratele tău?^a. Iar el a răspuns: «Nu știu! Nu cumva sînt paznicul fratelui meu?^a" (*Facerea, IV, 9*).

Parcă vezi acest tablou în fața ochilor: dumnezeu se ivește de după un nor și-l întrebă pe ucigaș, iar acesta trîntește un scuipat printre dinți, cu seninătatea desăvîrșită a criminalului de profesie convins că a șters urmele crimei și că va duce de nas organele de anchetă. Dumnezeu nu a scăpat însă din vedere nici unul dintre amănuntele întîmplării: ochiul lui divin a fost și de astă dată la înălțime.

"Atunci domnul zise: «Ce-ai făcut! Glasul sîngelui fratelui tău strigă către mine din pămînt^a" (*Facerea, IV, 10*).

E limpede: Cain va fi pedepsit cu asprime. Dumnezeu îl blestemă și declară:

"Cînd vei munci pămîntul, să nu-ți mai dea vlaga lui! Zbuciumat și fugar să fii pe pămînt!" (*Facerea, IV, 12*).

Cain este condamnat să plece în bejenie, să nu aibă nici casă, nici masă, să pribegească și să se zbuciume veșnic. Dar îngăduiți, vă rog, scumpe dumnezeu! Dacă în pribegia sa el nu va cunoaște nici odihna, nici liniștea, cum va putea el să fie în același timp agricultor? Se știe doar că această îndeletnicire cere ca omul să stea într-un loc. Cum va putea el să muncească pămîntul chiar dacă presupunem că nu se va bucura de roadele lui?

Totuși Cain cel biblic a luat toată povestea în serios, s-a speriat de mama-focului și, de spaimă, a uitat chiar că omenirea e alcătuită în total din trei oameni: părinții lui și el. Lui i se și năzare că în timpul pribegiei ar putea fi ucis, de după colț, de niscaiva criminali.

"Și a zis Cain către domnul: «Fărădelegea mea este prea mare ca să mi se mai ierte! Iată, astăzi tu mă alungi de pe fața acestui pămînt și trebuie să mă ascund de tine. Rătăcitor și fugar voi fi pe pămînt, iar cine va da peste mine mă va ucide!^a" (*Facerea, IV, 13—14*).

Și deodată mînia domnului se mai potoli. Pierzînd simțul realității, dumnezeu îl ia pe Cain sub protecția sa, împotriva unor ucigași inexistenți. Dacă nici asta nu e aiureală, ar fi interesant de știut ce este?

"Ci i-a răspuns dumnezeu: «Nu așa! Oricine va ucide pe Cain va cădea sub înșeptită răzbunare!» Și a pus dumnezeu lui Cain un semn, ca nimeni care-l va găsi să nu-l omoare" (*Facerea, IV, 15*).

Acum, fără să vrei, te aștepți să urmeze povestirea pățaniilor lui Cain din timpul pribegiei. Dar nu se întîmplă așa. Dimpotrivă, iese la iveală că nimeni nu se ținea mai mult de casă decît acest "priebeag".

"Și a purces Cain din fața lui dumnezeu și s-a sălășluit în pămîntul Nod, la răsărit de Eden. Și a cunoscut Cain pe femeia sa și a zămislit și a născut pe Enoh. Și s-a apucat și a zidit o cetate și cetății i-a pus numele Enoh, după numele fiului său" (*Facerea, IV, 16—17*).

Din versetele de mai sus aflăm că Cain s-a căsătorit; autorul nu ne spune însă cu cine. Un lucru e limpede: Adam și Eva au avut fiice, cărora Biblia nu le-a făcut cinstea să le pomenească numele, iar Cain s-a căsătorit cu una dintre surorile sale. Nu-i vom face însă nici o vină din asta: judecînd după

"sfînta scriptură", incestul era obligatoriu în primele vremuri ale omenirii.

Dar ceea ce ne face să sărim în sus de uimire este orașul întemeiat de Cain. Asta-i prea de tot! Un vagabond construiește un oraș! Și de unde, mă rog, a luat el muncitori? Ce unelte a folosit pentru lucrările de construcție? Și, în sfîrșit, de unde a luat Cain locuitori pentru a popula vestitul său oraș? Cuviosul autor al "sfintei scripturi" nu s-a sfiit să mintă aici cu cea mai mare nerușinare.

În versetele următoare sînt enumerați urmașii lui Cain. Soția lui Enoh l-a născut pe Irad; Irad a fost tatăl lui Mehuiael; lui Mehuiael i s-a născut Metușael. În legătură cu aceste persoane se cunosc numai numele lor. Lui Metușael i s-a născut un oarecare Lameh, care în materie de căsătorie a fost mai nesățios decît nobilii lui strămoși. Venerabilul Lameh este inventatorul poligamiei; pentru început, el își ia două soții. De la soția sa Ada are doi fii, pe nume Iabel și Iubal, iar de la soția sa Țila a avut un fiu, pe Tubalcain, și o fiică, Naama.

Se pare că fiii lui Iabel au preferat, în locul orașului construit de strămoșul lor Cain, aerul curat al cîmpului, pentru că ei sînt primii de pe pămînt care au sălășluit în corturi (*v. 20*). Cît despre fiii lui Iubal, lor, dimpotrivă, le-a plăcut orașul; tot ei au fost și cei mai veseli din familie: iubeau muzica. Iubal "a fost părintele tuturor celor ce cîntă din chitară și din flaut" (*v. 21*).

Poligamul Lameh era, pe cît se pare, cam sărac cu duhul. Cartea "Facerea" citează una dintre cuvîntările lui, care, ce-i drept, are calitatea că e scurtă. Totuși, nici un comentator n-a putut s-o explice vreodată ca lumea:

"Ci Lameh zis-a către femeile sale: «...Femei ale lui Lameh, luați aminte la spusa mea: am ucis un om pentru rana mea și un băietan pentru vîntăia mea! Și dacă va fi de șapte ori răzbunat Cain, atunci Lameh va fi de șaptezeci și șapte de ori^a" (*Facerea, IV, 23—24*).

Această cuvîntare a impresionat în cel mai înalt grad pe cele două doamne. Fiind, pesemne, cu totul uluite, ele nu au cerut nici cea mai mică explicație la această neîntrecută lăudăroșenie.

În continuare, "scriptura" trece direct la înregistrarea actului de naștere al lui Set, cel de-al treilea fiu al lui Adam.

"Și Adam a cunoscut iarăși pe femeia sa și ea a născut un fiu și i-a pus numele Set, «căci — a zis ea — mi-a dat dumnezeu altă odraslă în locul lui Abel pe care l-a omorît Cain^a. Și lui Set de asemenea i-a născut un fiu, căruia i-a pus numele Enoș. Atunci au început oamenii să cheme numele domnului" (*Facerea, IV, 25—26*).

Capitolul următor, al V-lea, este consacrat exclusiv genealogiei lui Noe, care se trage din Adam prin Set. Urmașii lui Cain sînt lăsați deoparte și ulterior nu se mai vorbește de ei.

Găsim următoarea dezvoltare a arborelui genealogic, în care sînt date numai numele fiilor mai mari: Set, Enoș, Chenan, Mahalaleel, Iared, Enoh, Matusalem, Lameh, Noe. Cel mai interesant lucru din acest capitol sînt datele referitoare la longevitatea neobișnuită a tuturor acestor patriarhi: Adam avea 130 de ani cînd i s-a născut Set și a mai trăit încă 800 de ani; Set a murit la vârsta de 912 ani; Enoș a trăit 905 ani, Chenan 910 ani. Cel mai tînăr a murit

Lameh, tatăl lui Noe; acest Lameh (care nu trebuie confundat cu bigamul Lameh cel plin de ciudățenii) și-a dat sfârșitul în cea de-a 777-a primăvară a vieții sale.

Enoh, fiul lui Jared, a fost cel mai abil dintre toți: el nici n-a mai murit.

"Și Enoh era în vârstă de șaiszeci și cinci de ani când i s-a născut Matusalem. Și Enoh a umblat în căile domnului, după ce i s-a născut Matusalem, trei sute de ani și a avut fii și fiice. Deci au fost toate zilele lui Enoh trei sute șaiszeci și cinci de ani. Și fiindcă Enoh umbla în căile domnului, nu s-a mai văzut, căci Dumnezeu l-a luat la sine" (*Facerea, V, 21—24*).

E un caz de toată minunăția! N-are importanță cum l-au explicat teologii: nimic nu ne mai miră.

Cupa de onoare pentru longevitate i-a revenit lui Matusalem, fiul lui Enoh, cel care a fost luat de viu în ceruri: ăsta a avut o sănătate de fier, nu alta! A trăit în abținere sexuală 187 de ani și numai după asta și-a permis să-l aducă pe lume pe Lameh al doilea. Apoi a mai trăit încă 782 de ani, de astă dată dînd dovadă de virilitate pînă la sfârșitul vieții sale:

"Și a mai trăit Matusalem, după ce i s-a născut Lameh, șapte sute optzeci și doi de ani și a avut fii și fiice" (*Facerea, V, 26*).

În total, 969 de ani! Vă rog să nu vă îndoiiți: pe atunci aceasta era durata vieții.

Dar ce veți spune despre Noe, fiul lui Lameh? Lameh i-a pus fiului său numele Noe, zicînd: «Acesta ne va mîngîia de munca și de truda mîinilor noastre, cășunate de pămîntul pe care l-a blestemat Dumnezeu!» (*Facerea, V, 29*).

"Și Noe era în vîrstă de cinci sute de ani și i s-au născut lui Noe: Sem, Ham și Iafet" (*Facerea, V, 32*).

Să trăiești pînă la vîrsta de 500 de ani și abia atunci să te apuci să-ți săruți nevasta? De altfel, mai bine mai tîrziu decît niciodată!

Multă cerneală a fost risipită în legătură cu longevitatea neobișnuită a patriarhilor din cartea "Facerea". Teologii catolici, dîndu-și seama cît de greu vor fi înghițite aceste gogoși, s-au străduit să ferească povestirile din cartea "sfîntă" de diverse înțepături ironice; ei afirmă că prin ani trebuie să se înțeleagă, poate, doar perioadele de revoluție ale Lunii, pentru că, zice-se, în epoca aceea timpul se socotea numai în luni. În felul acesta ar reieși că Matusalem a trăit numai 80 de ani. Dar fanaticii turbați, care vor să creadă în minunea longevității primilor oameni, i-au pus la respect pe acești comentatori. Ei susțin sus și tare că anii biblici trebuie socotiți de cîte 12 luni, căci altminteri legendele biblice ar deveni cu totul ridicole. De pildă, potrivit cărții "Facerea", Avraam a murit "la bătrînețe fericite, bătrîn și sătul de zile", la vîrsta de 175 de ani (*Facerea, XXV, 7—8*). Dacă am socoti acești ani după perioadele de revoluție ale Lunii, ar rezulta că Avraam a trăit numai 14 ani și 7 luni. Sau să luăm alte exemple: Biblia spune că Enoș, Chenan și Mahalaleel au avut primii fii la vîrsta de 90, 70 și, respectiv, 65 de ani. Dacă am socoti după perioadele de revoluție ale Lunii, ar trebui să admitem că acești străbuni au avut copii la vîrsta de 7 ani și jumătate, 5 ani și 10 luni și, respectiv, 5 ani și 5 luni. În sfârșit, potrivit textului biblic, Nahor a avut urmași

la vârsta de 29 de ani. Se poate oare admite, exclamă unul dintre cuvicioșii exegeți, ca Nahor să fi avut numai 2 ani și 5 luni când i s-a născut primul fiu?

Bineînțeles, stimați slujitori ai cultului, că Biblia socotește anul de 12 luni. Dar în acest caz e cât se poate de amuzant că nătișorul de Noe a așteptat să împlinească 500 de ani pentru ca, în sfârșit, să-și înceapă viața sexuală.

CAPITOLUL AL PATRULEA AVENTURILE AMOROASE ALE ÎNGERILOR PE PĂMÎNT

Ne apropiem de unul dintre cele mai interesante pasaje din Biblie, a căror suprimare din scurtele manuale de "istorie sfântă" caracterizează cum nu se poate, mai bine nerușinarea clericilor și îndemînarea cu care falsifică dogmele credinței. "Sfinții" părinți ai bisericii susțin sus și tare că Biblia este o carte "divină", că ea a fost scrisă direct după dictarea lui Dumnezeu, că tot ce stă scris în ea este adevărul adevărat, adevărul cel mai desăvîrșit, adevărul suprem, și că această carte merită cea mai sinceră venerație. Atunci se pune întrebarea: de ce clericii nu dau credincioșilor posibilitatea să cunoască în întregime această carte, fără să suprimă din ea nici un verset? Cărțile "sfinte" trebuie citite așa cum sînt. Căci dacă e vorba să se scoată un pasaj sau altul care vine în contradicție cu unele puncte din științele teologice proclamate dogme ale credinței, atunci ar fi mai simplu să fie aruncată la coș toată cartea. Ea nu mai este atunci o carte sfântă, ci o carte demnă de dispreț. O minciună dintr-un pasaj oarecare constituie un argument suficient pentru a dezminți originea divină a întregii cărți.

Și iată că propovăduitorii religiei, după ce pomenesc numele lui Noe, trec imediat la povestea cu potopul, afirmînd că desfrînarea oamenilor l-a supărat pe Dumnezeu și l-a făcut să trimită potopul asupra tuturor, cu excepția unei singure familii al cărei cap ar fi rămas om drept.

Dar cele de mai sus nu corespund de loc cu Biblia! Ea spune altceva. În primele patru versete din capitolul al VI-lea al cărții "Facerea" se arată care a fost adevărata pricină a stricăciunii oamenilor. Domnilor clerici, nu aveți dreptul să treceți sub tăcere acest episod din a voastră "sfântă scriptură"! Dacă el vă pune în încurcătură, cu atît mai rău: "sfîntul duh" n-ar fi trebuit să dicteze asemenea lucruri autorului "Pentateuhului". Hapul este amar, dar sfinții și învățații părinți ai bisericii l-au înghițit o dată; acum e rîndul dumneavoastră să-l înghițiți.

Hapul pe care teologii din zilele noastre se străduiesc să nu-l înghită, ci să-l scuipe pe furis, constă din primele versete ale capitolului al VI-lea din cartea "Facerea".

"Iar după ce oamenii au început să se înmulțească pe fața pămîntului și li s-au născut fete,

Atunci au văzut fiii lui Dumnezeu că fetele oamenilor sînt frumoase și și-au luat de neveste, din toate, pe acelea pe care și le-au ales.

Și a zis domnul: «Nu va rămîne duhul meu în oameni pururea, fiindcă sînt

trup. Drept aceea zilele lor să fie o sută douăzeci de ani!^a

Iar în vremea aceea erau pe pământ uriașii, mai ales după ce fiii lui Dumnezeu intrară la fiicele oamenilor și le născură fii. Aceștia sînt vitejii cei vestiți din vechime" (*Facerea, VI, 1—4*).

Deși cartea "Facerea" nu ne-a istorisit povestea zămislirii îngerilor, iată totuși că este a doua oară cînd ea amintește despre aceste ființe desăvîșite: prima dată a fost vorba de "herubul" pus de santinelă la porțile Edenului. De aceea nu strică să spunem cîteva cuvinte despre credința în îngeri la vechii evrei.

Creștinii, a căror religie e preluată din credința evreilor, au născocit dogme noi, despre care în Biblie nu există nici urmă. Astfel, pe de-a-ntregul născocită este povestea răzvrătirii diavolului Satana și a înfrîngerii lui de către arhanghelul Mihail. Întrucît noi examinăm aici Biblia mai ales din punctul de vedere al credinței creștine, nu putem trece cu vederea această problemă.

Potrivit dogmelor teologilor creștini, într-o bună zi stăpînul cerurilor, dumnezeu, și-a făcut socoteala că nu se cuvine ca el, atotputernicul, să se mulțumească numai cu crearea cerului și a pămîntului. De vreme ce a populat pămîntul, de ce n-ar popula și cerul? Pe timpuri i se urîse cu haosul. Dar și mai mult i s-a urît cu singurătatea din rai. Și întrucît era meșter în a crea, literalmente din nimic, o mulțime de lucruri amuzante și chiar ființe însuflețite, a plăsmuit îngeri meniți să-i alcătuiască o societate plăcută. Dumnezeu și-a comandat, de asemenea, un fotoliu cu blazon, ca să aibă pe ce sta cînd prezida adunarea cerească. Pentru a-l distra pe dumnezeu, îngerii cîntă neîncetat. Ca ființe supranaturale, bineînțeles, nu obolesc niciodată și sînt totdeauna în voce.

Dar iată că unul dintre îngeri, un flăcău pe care clericii l-au poreclit Lucifer-satana, a pus ochii pe tronul preasfîntului și și-a făcut socoteala că n-ar fi rău să ocupe el fotoliul prezidențial în locul atotputernicului creator. Această intenție criminală a părut o glumă foarte reușită unora dintre îngeri, care, pesemne, se săturaseră să tot facă neconținute vocalize și astfel s-au alăturat îndrăznețului, în timp ce majoritatea covîrșitoare a îngerilor erau împotriva uneltirilor lui. Un oarecare Mihail, numit arhanghelul, adică "mai-marele peste îngeri", și-a asumat sarcina de a apăra interesele domnului. El a preluat comanda oștii cerești și i-a tras o chelfăneală zdravănă satanei. Îngerul răzvrătit a fost aruncat în iad, o "împărăție" subterană creată instantaneu pentru el. Tot acolo s-au prăbușit și complicii lui, iar dumnezeu și-a reluat locul în fotoliul prezidențial.

Aceasta este legenda pe care clericii au transformat-o în dogmă a credinței pentru enoriașii lor înfiorați de groază, căci, la urma urmelor, episodul urmărește mai ales să insufle spaimă oamenilor credincioși: păziți-vă, oițe evlavioase! Dacă nu vă veți supune poruncilor domnilor clerici, veți zbura pe urma îngerilor răi, de-a dreptul în iad.

În vechiul text ebraic al Bibliei, acolo unde se vorbește despre diavol, adică în acele cărți care au fost scrise, indiscutabil, după captivitatea din Babilon (la mai bine de o mie de ani după legendara existență a lui Moise),

principalul demon este satana. Cît privește diavolii, ei sînt pur și simplu duhuri rele, avînd însă aceeași înfățișare ca dumnezeu și cei din preajma lui. Altă explicație nu se mai dă. Ei nu sînt cîtuși de puțin prezentați ca niște răzvrățiți, izgoniți din raiul ceresc și prinși în lanțuri de zidurile iadului de foc. Astfel, în legenda lui Iov, duhul rău, satana, se plimbă prin cer ca la el acasă și chiar, cînd îi vine chef, se ia la harță cu dumnezeu. Văzînd că acești diavoli din ultimele cărți ale Bibliei se simt atît de bine și nu suferă din pricina chinurilor din iad, criticii au remarcat că aceasta corespunde credințelor caldeenilor și perșilor, ale căror cărți datează dintr-o perioadă anterioară cărților evreilor. De aici s-a tras concluzia că evreii, în timpul îndelungatei captivități din Babilon, au adăugat la credințele lor unele din credințele popoarelor în mijlocul cărora le-a fost dat să trăiască. De altfel, însuși numele pe care evreii l-au dat diavolului principal poartă pecetea religiei caldeene sau a celei babilonene: "satana" nu este un cuvînt ebraic, ci un cuvînt caldeean și înseamnă "ură".

Prin urmare, dumnezeu a ascuns poporului evreu "ales" de el nu numai povestea cu complotul de la curte pus la cale de un număr de îngeri, ci chiar și numele adevărat al căpeteniei răzvrătiților. Biblia nu-i spune nicăieri Lucifer. Numele acesta i l-au dat creștinii. Dar părinții și învățații bisericii s-au străduit în fel și chip să găsească vreo indicație cu privire la Lucifer în Vechiul testament. Pentru aceasta ei au recurs la un fals, reușind să-i păcălească destul de bine pe credincioși, care nu citesc Biblia personal, ci numai o ascultă cînd le-o citesc și le-o răstălmăcesc oamenii de profesie. Falsul trebuie dat în vileag și îl rugăm pe cititor să ne ierte că vom face o digresiune scurtă, dar necesară.

Teologii afirmă că în prorocirea lui Isaia (*XIV, 12*) este vorba de Lucifer, sub numele lui adevărat, și citează începutul versetului, falsificîndu-l însă cu ajutorul traducerii latine a Bibliei.

În acest capitol, Isaia, înfuriat că babilonenii țin atît de mult poporul lui în captivitate, dă frîu liber mîniei sale patriotice și prezice regelui Babilonului că împărăția lui se va prăbuși și praf și pulbere se va alege de ea.

"Însă domnul se va îndura de Iacob — exclamă Isaia — și va alege încă o dată pe Izrael, pe care îl va statornici în patria lui... Tu vei cînta cîntecul acesta de ocară împotriva împăratului Babilonului și vei zice: «Cum s-a sfîrșit cu tiranul și cum s-a curmat cu chinul nostru?». Domnul a sfărîmat toiagul celor fărădelege și sceptra stăpînitorilor...

Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare, fiu al revărsatului zorilor? Ai fost doborât la pămînt, tu care asterneai la pămînt toate neamurile?...

Și numai tu ai fost zvîrlit departe de mormîntul tău ca un stîrv urîcios, acoperit cu rămășițele celor uciși și ciopîrțiți de sabie; tu zaci, altfel decît cei pogoriți în gropnițe de piatră, ca un stîrv storcoșit în picioare.

Tu nu te vei pogori cu ei în mormînt, fiindcă tu ai pustiit țara ta și pe poporul tău l-ai măcelărit. Niciodată nu va mai fi vorba despre odrasla fărădelegii!" (*Isaia, XIV, 1,4,5,12,19, 20*).

Trebuie să fii de o neobrăzare fără margini pentru a afirma că aici Isaia vorbește despre Lucifer-satana. Este vorba, firește, despre regele Babilonului

și numai despre el; pasajul vădește o explozie de mînie, ură și amenințări la adresa lui Nabucodonosor, înrobitorul poporului evreu.

Să vedem acum în ce chip "sfîntul" Ieronim, care a tradus Biblia în limba latină, a falsificat textul. Profitînd de faptul că Isaia compară pe regele Babilonului cu Luceafărul (planeta Venus), căruia la evrei i se spunea Helel (Zori) și la romani Lucifer (Dătător de lumină), el și-a permis să expună prima parte a versetului 12 în latină în felul următor: "Quomodo cecidisti de coelo Lucifer, qui mane oriebaris" ("Cum ai căzut tu din ceruri, Lucifer, tu care te ridikai dimineața").

Textul evreiesc autentic, menționînd numele lui Helel, vorbește despre regele Babilonului. Regele este comparat cu Luceafărul, cu planeta Venus. Teologii exclamă însă cu un aer triumfător: "Decăderea lui Lucifer este menționată în Biblie! Însuși Isaia vorbește despre asta".

Ce nemaipomenită neobrăzare! Repetăm: în vechile cărți "sfinte" ale evreilor nu este pomenit nimic care să semene cu legenda răzvrătirii și înfrîngerii lui Lucifer!

Revenim la îngerii din capitolul al șaselea al cărții "Facerea" și recurgem din nou la izvoare tot atît de sfinte ca cele de mai înainte, în care vom găsi unele amănunte cu privire la concubinajul acestor locuitori cerești cu frumoasele fiice ale oamenilor.

Manualele școlare de "istorie sfîntă", alcătuite spre folosința muritorilor de rînd, nu conțin, bineînțeles, nici cea mai mică aluzie cu privire la aventurile pe care le dau în vileag cele patru versete citate mai sus, dar aceste patru versete nu sînt șterse din Biblie. Asta încă nu-i totul: slujitorii religiei au pentru ei, și numai pentru ei, încă o carte, pe care o țin în mare cinste, fără a o răspîndi însă pe larg. Este Cartea lui Enoh.

Enoh — cred că n-ați uitat de el — este patriarhul care a trăit 365 de ani, pe care dumnezeu l-a îndrăgit și l-a ridicat la ceruri "în carne și oase", ca Jupiter pe Ganimedee. Totuși, potrivit unei legende, Enoh a scris, zice-se, o carte pe care, din fericire, n-a luat-o cu el în rai. Enoh a lăsat cartea prin testament fiului său Matusalem, iar Noe a luat prețiosul manuscris cu el în corabie.

E drept, vreme îndelungată nimeni nu a văzut această carte a lui Enoh. Se afirmă că pe "timpul apostolilor" (adică cu nouăsprezece veacuri în urmă), ea exista, dar nu se știe unde. O dovadă în acest sens există în Noul testament. Epistola sobornicească a apostolului Iuda spune următoarele (*v. 14—15*): "Dar și Enoh, al șaptelea de la Adam, a prorocit despre aceștia (despre păcătoși. — *Nota trad.*), zicînd: «Iată, venit-a domnul într-o zecile de mii de sfînți ai lui, ca să facă judecată împotriva tuturor și să mustre pe toți necredincioșii...^a".

Din moment ce "sfîntul apostol" citează această carte, înseamnă că o cunoaște! Și vreme de cîteva veacuri teologii și-au pus întrebarea: "Ce s-a întîmplat cu cartea lui Enoh?" În cele din urmă, scoțianul Jacob Bruce, un călător destul de cunoscut, a găsit această vestită carte în Abisinia (Etiopia). De fapt, el a dat peste o legendă etiopiană, pentru că, la urma urmelor, e puțin probabil ca legendarul Enoh să-și fi scris istorisirile în limba etiopiană. Dar vedeți cît e de bine să ai o "providență divină" cînd te ocupi de teologie!

Minunata carte scrisă de Enoh în limba vorbită înainte de pățania cu "turnul lui Babel" a avut o soartă fericită. Deși această limbă primitivă a dispărut pe neașteptate și pentru totdeauna, ea și-a găsit un traducător în rîndurile vechilor evrei. Apoi această traducere ebraică, cunoscută, zice-se, de apostoli și de părinții bisericii, a dispărut fără urme. Și deodată un scoțian oarecare găsește, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, manuscrisul ei complet în Abisinia. Îți mulțumim mult, "providență divină"! Îți mulțumim din suflet!

Bruce a donat manuscrisul descoperit bibliotecii Universității Oxford, spre bucuria de nedescris a teologilor. Au început să apară traduceri. În 1838 a fost editată o traducere engleză, făcută de arhiepiscopul irlandez Richard Lawrence .

Cartea lui Enoh se împarte în 11 capitole. Povestirea despre dragostea îngerilor pentru fiicele oamenilor se află în cap. 2.

"Cum numărul oamenilor crescuse mult, ei aveau fiice foarte frumoase. Și cei mai strălucitori dintre îngeri s-au îndrăgostit de ele și din pricina asta au fost tîrîți în multe greșeli. Și înflăcăându-se ei, și-au zis: «Să mergem pe pămînt și să ne alegem femei dintre cele mai frumoase fiice ale oamenilor». Atunci Semiazas, pe care dumnezeu îl făcuse prinț peste îngerii cei mai strălucitori, le-a zis: gîndul acesta este bun, dar mă tem că voi nu veți cuteza să-l înfăptuiți și voi fi nevoit să am eu singur copii de la frumoasele fiice ale oamenilor. Și toți i-au răspuns: jurăm să aducem la îndeplinire gîndul nostru și blestemați să fim dacă-l vom încălca. Și s-au legat ei prin jurămînt. Și au fost ei la început două sute. Și s-a întîmplat asta pe vremea cînd trăia Iared, tatăl lui Enoh. Și au purces ei laolaltă, și s-au pogorît din ceruri, și au urcat pe muntele Hermon, muntele jurămintelor. Și iată numele celor douăzeci mai de seamă dintre ei: Semiazas, Atarcuf, Arasiel, Hobabiel, Horamam, Ramiel, Sampsih, Zachinel, Balchiel, Azachiel, Farmar, Amariel, Anaghemas, Thauzail, Samiel, Sa-rinas, Eumiel, Tirieli, Iumiel, Sariel. Ei și alții, și mulți alții încă, și-au luat femei de neveste în anul 1170 de la facerea lumii. Și din aceste cununii s-au născut uriași..."

Aici, firește, nu se spune nici un cuvînt despre răzvrătirea împotriva lui dumnezeu: pur și simplu, cîtiva crai cerești, în frunte cu prințul Semiazas, care nu este nici Lucifer, nici satana, au plecat în căutare de aventuri amoroase pe pămînt și nimic mai mult.

E drept că, atunci cînd exemplul lor a fost urmat de mulți îngeri, dumnezeu, văzîndu-se părăsit, a început să bombăne. Dar el a mai răbdat încă multă vreme și nu s-a înfuriat. Cît despre pricina mării lui mîinii, care în cele din urmă a răbufnit, în această privință cartea lui Enoh și cartea "Facerea" se contrazic. Aici e ceva putred. Ia să vedem!

Potrivit cărții "Facerea", în urma relațiilor dintre îngeri și frumoasele femei pămîntene, oamenii au devenit peste măsură de robiți cărnii. Acesta este, după părerea noastră, un domeniu în care teologii se pricep, într-adevăr, dacă frumoaselor fete le-a plăcut hîrjoneala și erau atît de nesățioase, îngerii, ca ființe supranaturale, puteau să le satisfacă într-o măsură tot supranaturală; acest lucru ar fi trebuit să-i determine pe rivalii îngerilor, muritorii de rînd, să le urmeze pilda, ceea ce nu ar fi fost tocmai ușor. Dar ce-l privește

asta pe Dumnezeu.? am întreba noi. Nu le-a poruncit oare el oamenilor să se înmulțească?

Cartea lui Enoh prezintă lucrurile în altă lumină, îngerii, ajungând tătici fericiți pe pământ, au prins să se intereseze de odraslele lor și s-au dovedit mentori cu totul neobișnuiți. Ei i-au deprins pe copiii lor nu numai să șlefuiască pietre prețioase, dar i-au învățat și magia, și arta de a prezice viitorul după aștrii cerești. În afară de aceasta, ei le-au inițiat și pe ibovnicele lor în tainele cele mari. Urmărilor sînt limpezi: domnișoarele ibovnice ale îngerilor și fiii lor nelegitimi — uriașii — s-au ridicat curînd deasupra celorlalți oameni. Închipuți-vă cîte poți face cînd cunoști magia!

"Și pămîntul plîngea, și se umpluse de strigăte de durere".

Mișcați de "suferințele" pămîntului, patru dintre îngeri l-au rugat pe Dumnezeu să pună capăt acestor nenorociri. Între timp, domnul Azazel — un înger căsătorit cu o fată de pe pământ — s-a certat cu Semiazas, i-a tras un toc de bătaie și a luat locul căpeteniei haimanalelor cerești. Dumnezeu l-a trimis pe îngerul Rafaël să-l înfrîngă pe îngerul Azazel, și Azazel al nostru a fost închis de Rafaël într-o peșteră din pustiu Dodoel.

Pînă la urmă Dumnezeu a găsit că, oricum ai suci-o, e nevoie de un potop. Pentru a-i împiedica pe uriași să se îndeletnicească cu magia, el a hotărît să înece toată lumea, inclusiv pe oamenii simpli, care nu aveau decît de suferit din pricina acestor vrăjitori. În ce-i privește însă pe îngeri, care se duseseră să hoinărească și să se dedea la desfrîu pe pământ, el i-a rechemat în ceruri și le-a poruncit pe viitor să stea locului și să nu se mai țină de blestemății.

E de presupus că tocmai atunci îngerii au devenit ființe fără sex. Pentru a se asigura împotriva unor noi șotii posibile din partea lor, Dumnezeu i-a obligat, pesemne, să renunțe la organele respective, așa cum făceau regii orientali cu toți cei care îndeplineau o anumită funcție în haremurile lor. Degeaba elimină clericii acest episod din scurtele lor manuale de "istorie sfîntă". E bine ca oamenii să știe, cel puțin, de ce au devenit îngerii eunuci.

Nenorocitul Azazel, uitat în peștera unde-l aruncase Rafaël, s-a înecat, bineînțeles, în timpul inundației universale. Să vărsăm deci o lacrimă pentru trista lui soartă.

Mai puteți spune oare că nu însăși providența a fost aceea care a ajutat să fie regăsită Cartea lui Enoh! Pe scurt, ea nu i-a stînjinit de loc pe primii creștini: apostolul Iuda o citează; unii dintre părinții bisericii au vorbit și ei despre ea ca de o carte foarte cunoscută. Cartea lui Enoh a fost în mare cinste la creștini pînă în secolul al IV-lea. Mai tîrziu însă, văzînd că "Enoh" confirmă și explică bine cele patru versete supărătoare din capitolul al șaselea al cărții "Facerea", clericii au eliminat cartea lui Enoh din Biblie.

După ce am văzut cum și-i închipuiau evreii pe îngeri, reiese limpede că biserica creștină a adus modificări importante acestei teorii. Cu toate acestea, ea recunoaște că poporul evreu a fost ales de Dumnezeu și socotește cărțile lui religioase drept "sfinte" și "indiscutabile".

Evreii îi împărțeau pe îngeri după o scară ierarhică cu zece trepte: 1) cadoșimii, sau preasfinții; 2) ofamimii — cei iuți; 3) oralimii — cei puternici; 4) șasmalimii — îngerii-flăcări; 5) serafimii — îngerii-scînteii; 6) malahimii — solii;

7) elohimii — divinii; 8) benelohimii — fiii domnului; 9) heruvimii — îngerii-boi; 10) ieșimii — cei însuflețiți. Dar papa Grigore I i-a împărțit pe îngeri cu totul altfel. Din porunca lui "prea-sfântă", creștinismul a adoptat împărțirea îngerilor în trei trepte cu câte trei ranguri fiecare: prima treaptă — serafimii, heruvimii și întâistătători; a doua treaptă — forțele, puterile și stăpînirile; și a treia treaptă — principiile, arhanghelii și îngerii simpli. De aici se vede cât de mare este puterea papii: nu e glumă să ai dreptul de a schimba rînduiala rangurilor cerești.

Preoții creștini afirmă că evreii nu înțelegeau cărțile lor "sfinte" și că nici acum nu-și înțeleg religia, nu cunosc "credința adevărată". Ia gîndiți-vă și dumneavoastră, evreii "n-au bănuț niciodată" că Isaia, răstindu-se la regele Babilonului, dușmanul lor, și "prezicîndu-i" ziua cînd i se va năruț puterea, a avut în vedere nu căderea acestui rege, ci legenda străveche a răzvrătirii lui Lucifer împotriva lui Dumnezeu! Și ce găgăuți erau rabinii dacă nu au izbutit să citească acest lucru printre rînduri!

Și-apoi, în afară de asta — spun popii creștini —, în Biblia evreilor mai există o mulțime de lucruri pe care ei nici nu le bănuiesc.

De pildă, "sfînta treime". Încercați să convingeți pe un evreu credincios să se închine unui dumnezeu cu trei fețe. O să vă pierdeți timpul de pomană: are să vă rîdă în nas. Are să vă răspundă că, dacă dumnezeu ar fi fost o trinitate, ar fi mărturisit acest lucru lui Moise, patriarhilor, prorocilor. El va susține, cu Biblia în mînă, că nici un cuvînt din ea nu face aluzie la existența "sfîntei treimi", pe care el o socotește de neînțeleș, și că, dimpotrivă, "sfînta scriptură" prezintă persoana lui dumnezeu ca unică și indivizibilă.

În fața acestei "lipse de perspicacitate", teologul creștin zîmbește cu condescendență și ridică din umeri. Lui, vedeți dumneavoastră, îi sînt de ajuns primele două versete din cartea "Facerea" pentru a dovedi că "sfînta treime" a existat în toate vremurile și că lucrul acesta este cu desăvîrșire limpede. El are să vi le citeze cu un aer triumfător:

"La început, a făcut dumnezeu cerul și pămîntul. Și pămîntul era fără chip și pustiu și întuneric era deasupra adîncului, iar duhul lui dumnezeu se purta pe deasupra apelor".

Aceasta este traducerea fidelă a textului ebraic.

Dumnezevoastră nu vedeți aici pe dumnezeu-tatăl, dumnezeu-fiul și dumnezeu-duhul? Într-adevăr, la prima vedere nu prea se zăresc, dar puneți-vă ochelari de teolog și veți desluși, cu foarte multă ușurință, "sfînta treime". Cu îngăduința dumneavoastră vom folosi ca ochelari raționamentul fericitului Augustin din minunata lui carte "*De cantico novo*" (cap. VII). Nu există nimic mai convingător decît acest raționament. Toți clericii îl socotesc pe Augustin făclia teologiei.

Expresia "la început", care este începutul vremurilor și al lucrurilor, înseamnă "dumnezeu-fiul". Vreți o dovadă? Deschideți Apocalipsul sfîntului Ioan Teologul, carte din Noul testament, cap. al III-lea: Hristos este numit aici "începutul zidirii lui dumnezeu" (v. 14). Deschideți Evanghelia lui Ioan, cap. al VIII-lea: întreat de evrei "cine ești tu?", Iisus a răspuns: "Ceea ce vă spun de la început" (v. 25).

Prin urmare, primul verset din cartea "Facerea" ar trebui citit în felul următor: "În dumnezeu-fiul, care este începutul, dumnezeu-tatăl a făcut cerul și pământul".

"Ați văzut", primele două personaje ale "sfintei treimi", dar încă nu-l vedeți pe al treilea, nu-i așa? Aveți puținică răbdare! Puneți-vă din nou ochelarii "sfântului" Augustin. Al treilea personaj, dumnezeu-duhul, se găsește în versetul al doilea, la sfârșit: "duhul lui dumnezeu se purta pe deasupra apelor". Acest "duh" nu vă spune nimic? "Duhul" acesta este dumnezeu "sfântul duh".

De aceea traducerea textului ebraic ar fi următoarea: "În dumnezeu-fiul, începutul tuturor lucrurilor, dumnezeu-tatăl a făcut cerul și pământul; dar pământul era în haos, întunericul îl învăluia, și dumnezeu-duhul se purta pe deasupra apelor".

Și gândiți-vă numai că evreii n-au fost în stare să vadă asta în primele două versete din propria lor Biblie! O asemenea miopie este cu adevărat neobișnuită!

Admirați pe "dumnezeu-duhul", care în epoca haosului își pierde vremea numai pentru a se purta pe deasupra apelor. Vrînd-nevrînd, se impune totuși întrebarea: este oare într-adevăr "sfântul duh" porumbel?

După părerea noastră, e o cioară vopsită!

CAPITOLUL AL CINCILEA POTOPUL MONDIAL

Cartea "Facerea" este foarte rezervată în descrierea amănuntelor referitoare la crimele și păcatele săvârșite pe pământ de către urmașii lui Adam în timpul conviețuirii îngerilor cu femeile. Ea spune doar atât:

"Și... a văzut domnul că s-a înmulțit răutatea oamenilor pe pământ și că toată închipuirea cugetelor inimii lor este numai și numai spre răutate în toată vremea..." (*Facerea, VI, 5*).

S-o spunem fără înconjur: urmașii lui Adam uitaseră pesemne să-și facă cu regularitate rugăciunile de dimineață și de seară, căci nimic nu supără atât pe dumnezeu ca neglijarea rugăciunilor. De altfel, orice preot are să vă spună, dacă n-o știți, că cine uită să se roage este gata să cadă în orice păcat.

"I-a părut rău lui dumnezeu că a făcut pe om pe pământ și s-a mîhnit în inima sa. Atunci a rostit domnul: «Nimici-voi, de pe fața pământului pe omul pe care l-am zidit, și pe om și dobitoacele și tîrîtoarele și păsările cerului, căci îmi pare rău că le-am zidit»" (*Facerea, VI, 6-7*).

Dumnezeu se căiește! Iată un lucru nu tocmai obișnuit. Durerea moșneagului era din cale-afară de mare, căci i-a întunecat mintea și l-a făcut să ia hotărîrea de a nimici nu numai pe oameni, dar și toate dobitoacele, care erau cu desăvîrșire nevinovate și nu păcătuiseră în nici un fel. S-ar părea că pentru dumnezeu, avînd în vedere atotputernicia lui, cel mai simplu ar fi fost

să-i schimbe pe oameni; dar, după cum vom vedea, el preferă să-i înece. Trebuie să recunoaștem că purtarea lui nu e tocmai părintească!

"Ci Noe a aflat har în ochii domnului" (*Facerea, VI, 8*).

El "era om drept și fără prihană în veacul său..." (*v. 9*). Și iată că dumnezeu a venit în vizită la Noe, ca să-l prevină asupra catastrofei pe care o pune la cale și să-i dea posibilitatea să se salveze.

"Atunci a grăit dumnezeu către Noe: «Sfârșitul a toată făptura stă gata în fața mea, căci pământul s-a umplut de silnicie. Deci iată eu îi voi nimici o dată cu pământul.

Fă-ți o corabie din lemn de chiparos. Corabia s-o faci cu cămăruțe și s-oungi pe dinăuntru și pe din afară cu smoală.

Iată și măsura după care s-o faci: trei sute de coți să fie lungimea corăbiei, cincizeci de coți lărgimea și treizeci de coți înălțimea ei.

Să faci corăbiei răsflători și să le croiești la un cot de la acoperiș în jos, iar ușa corăbiei s-a pui într-o latură. S-o faci cu trei rînduri de cămări: rîndul de jos, al doilea și al treilea.

Și eu iată voi aduce potopul apelor pe pământ, ca să prăpădesc tot trupul de sub cer, care are în el duh de viață, și tot ce se află pe pământ să piară.

Și eu voi încheia legământul meu cu tine! Iar tu intră în corabie, tu și feciorii tăi și femeia ta.

Și din toate viețuitoarele, din toată făptura, câte două din toate să bagi în corabie, ca să rămână în viață cu tine; parte bărbătească și parte femeiască să fie!

Din tot soiul de păsări și de dobitoace și din tot soiul de tîrîtoare ale pământului: câte o pereche din toate să vie la tine ca să rămână în viață.

Iar tu ia cu tine din orice fel de hrană care e bună de mîncat și adun-o în corabie, ca să aveți de mîncare voi și dobitoacele^a.

Și Noe a făcut toate întocmai așa cum i-a poruncit dumnezeu" (*Facerea, VI, 13—22*).

Construirea corăbiei a durat o sută de ani. Dumnezeu nu i-a poruncit lui Noe să prevină și pe ceilalți oameni asupra celor ce urmau să se împlină. Prin urmare, e de presupus că patriarhul și familia lui au făcut pregătirile în secret. Oamenii trebuie să se fi mirat, firește, văzînd că Noe construiește în mijlocul cîmpului o corabie uriașă de 300 de coți, ceea ce reprezintă cam 150 m, adică lungimea unui vapor destul de mare. Unii îl socoteau, probabil, pe moșneag nebun și-l luau peste picior. Dar bătrînul nu se supăra de loc de glumele lor și lucra de zor.

Cei o sută de ani cît a durat construirea corăbiei nu ni se vor părea un termen prea lung dacă ne vom gîndi la miile de probleme legate de această construcție, pe care Biblia le trece sub tăcere. Astfel, cei trei fii ai lui Noe au fost, probabil, nevoiți să întreprindă călătorii foarte lungi, în diferite colțuri ale lumii, pentru a aduce de acolo animale care nu trăiau prin partea locului. Întrucît trebuiau să aibă grijă să nu fie mîncăți de lei, tigri, crocodili și de alte animale înfricoșătoare, ei au fost nevoiți să învețe meșteșugul îmbîlînzitorilor și dresorilor. Trebuia, de asemenea, pregătită o cantitate însemnată de produse alimentare, inclusiv carne pentru nenumăratele animale de pradă,

fin, grîne, fructe etc.

E de presupus că lemnul din care a fost făcută corabia era de cea mai bună esență. Dacă cineva s-ar apuca acum să irosească o sută de ani pentru construirea unei corăbii, nu s-ar găsi un lemn atît de rezistent încît să nu putrezească înainte de terminarea construcției; pupa s-ar face praf și pulbere pînă ar fi construită prora, astfel că totul ar trebui mereu luat de la început.

Cînd corabia a fost gata, dumnezeu i-a spus lui Noe: "Intră tu și toată casa ta în corabie, căci numai pe tine te-am cunoscut drept înaintea mea în neamul acesta" (*Facerea, VII, 1*). Din cele ce-a spus mai departe reiese că dumnezeu a dat uitării dispozițiile sale inițiale. După cum se vede din citatul de mai sus, dumnezeu îi spusese patriarhului să nu ia cu el mai mult decît o pereche din fiecare specie de animale. În ultima clipă însă, "moșul" a modificat programul:

"Din toate dobitoacele cele curate ia cu tine cîte șapte perechi, parte bărbătească și parte femeiască, iar din dobitoacele necurate cîte o pereche, parte bărbătească și parte femeiască" (*Facerea, VII, 2*).

Biblia nu arată dacă dumnezeu i-a explicat lui Noe după ce semne a făcut această împărțire în "curate" și "necurate". O altă carte însă, "Leviticul", care este atribuită lui Moise, arată (*cap. XI*) care dobitoace erau socotite de către evrei "curate" și "necurate". Dintre patrupede, "curate" erau acelea care au copita despicață și care rumegă. Cămila și iepurele, care, deși rumegă, nu au copita despicață, sînt socotite animale "necurate"; porcul, care, deși are copita despicață, nu rumegă, este socotit și el un animal "necurat". Dintre păsări, dumnezeu a declarat "necurate": vulturul, uliul, zgriptorul și șoimul, corbul, struțul, huhurezul, pescărușul, eretele, bufnița, lebăda, pelicanul, stîrcul și alte cîteva.

Dumnezeu-tatăl l-a anunțat pe Noe că potopul va începe după șapte zile. Patriarhul urma să mai tocească puțintel științele naturale pentru a ști dacă să ia cu el doi sau șapte cocori, doi sau șapte elefanți, doi sau șapte rinoceri, doi sau șapte hipopotami etc.

"Iar cînd s-au împlinit șapte zile, apele potopului au pornit pe pămînt. În anul șase sute al vieții lui Noe, în luna a doua, în ziua a șaptesprezecea a lunii, în ziua aceea țîșniră toate izvoarele marelui adînc și stăvilarele cerului se crăpară" (*Facerea, VII, 10—11*).

De aici se vede limpede că "duhul sfînt" stăruia să întărească credința că există un mare rezervor de cealaltă parte a cerurilor care se golește printr-un fel de ecluze.

"Și a ținut ploaia pe pămînt patruzeci de zile și patruzeci de nopți.

În ziua aceea a intrat Noe în corabie și împreună cu el: Sem, Ham și Iafet, feciorii lui Noe, femeia lui Noe și cele trei femei ale fiilor săi.

Apoi tot felul de fiare și tot felul de dobitoace și tot soiul de tîrîtoare care se tîrăsc pe pămînt și tot felul de păsări și tot felul de păsărele și de zburătoare" (*Facerea, VII 12—14*).

Ce mai corabie, ce mai corabie! Dacă adunăm toate zilele indicate în capitolul acesta și în capitolele următoare, reiese că Noe, familia lui și toate dobitoacele pe care le salvase au stat pe corabie 393 de zile. Teologii nu

arată în ce fel opt oameni au putut să hrănească și să adape, timp de mai bine de un an, toată această grădină zoologică și să întrețină și boxele curate. Unde mai pui că trebuiau să aibă grijă și de prăsilă! Închipuiți-vă numai de câtă carne a fost nevoie pentru hrana tuturor acestor animale! Ce muncă extraordinară trebuie să fi depus Noe, soția, fiii și nurorile lui ca să curețe corabia de gunoi!

Dumnezeu personal a ferecat ușile "corăbiei": "Apoi dumnezeu a închis ușa după el" (*Facerea, VII, 16*).

Cînd corabia a început să plutească, apele "au crescut uriașe pe pămînt, afară din cale, încît toți munții cei înalți, de sub tot cerul, fură acoperiți. Cu cincisprezece coți deasupra lor se ridicară apele..." (*Facerea, VII, 19—20*).

E greu să-și facă cineva o idee precisă despre această cantitate de apă, îndeosebi dacă se ține seama că cea mai mare adîncime cunoscută nouă din Oceanul Pacific (depresiunea din regiunea insulelor Mariane) depășește 11 km, iar cel mai înalt munte de pe globul pămîntesc, Ciomolungma (Everest) din Himalaia, își are vîrfurile la 8 880 m deasupra nivelului mării.

"Atunci pieri toată făptura care se mișcă pe pămînt: păsări, dobitoace și fiare, cît și toate vietățile care mișună pe pămînt, precum și toți oamenii.

Toate viețuitoarele de pe uscat cu suflare de viață în nările lor, toate pieriră.

Astfel au fost stîrpite toate făpturile de pe fața pămîntului, de la om pînă la dobitoc, pînă la tîrîtoare, pînă la păsările cerului; stîrpite au fost de pe pămînt și au rămas numai Noe și cu cei ce *se aflau* cu el în corabie.

Și au crescut apele pe pămînt vreme de o sută cincizeci de zile" (*Facerea, VII, 21—24*).

Numai peștii, ferice de ei, pluteau fără grijă în viitoarea dezlănțuită!

Dar toate au un sfîrșit:

"Și dumnezeu și-a adus aminte de Noe și de toate fiarele și de toate dobitoacele care erau cu el în corabie, și dumnezeu a lăsat să bată vînt pe pămînt și apele au început să scadă.

Și s-au închis izvoarele adîncului și stăvilarele cerului și ploaia din cer a conținut.

Și apele de pe pămînt au dat înapoi puțin cîte puțin, și după o sută și cincizeci de zile au scăzut de tot.

Iar în luna a șaptea, în ziua a șaptesprezecea a lunii, corabia s-a oprit pe muntele Ararat.

Și apele au scăzut mereu-mereu, pînă în luna a zecea, iar în luna a zecea, în cea dintîi zi a lunii, s-au arătat vîrfurile munților" (*Facerea, VIII, 1—5*).

Cîte minuni surprinzătoare cuprind aceste cîteva rînduri! Mai întîi avem plăcerea să reînnoim cunoștința cu acest agreabil "vînt al domnului", care nu mai avusese nimic de lucru de cînd nu mai era haos și pe care exegeții îl identifică cu "duhul domnului". "La început", așa cum se spune în Biblie, el "se purta pe deasupra apelor". Acum însă, pentru a zvînta apele potopului, "dumnezeu-tatăl" a dat drumul sus-amintitului "duh sfînt" ("vînt al domnului"), pe care "scriptura" ni-l înfățișează în chip de "porumbel divin" (sau, dacă vreți, cioră vopsită divină) și îi încredințează o sarcină cu totul

irealizabilă: să zvînte apele aduse de potopul mondial.

De altfel, era absolut necesar să intervină cineva din "preasfînta treime", deoarece nici unul dintre vînturile obișnuite n-ar fi reușit să sece vreodată o cantitate atît de mare de apă. De vreme ce pe timpul potopului nivelul apei depășise cu 15 coți cei mai înalți munți de pe pămînt, reiese, după unele calcule, că în total se adunase o cantitate de apă echivalentă cu volumul a 12 oceane mondiale îngrămădite unul peste altul. Așadar, potopul poate fi socotit drept cea mai extraordinară dintre minunile săvîrșite de dumnezeu, căci după ce a creat aceste noi oceane de necuprins (ceea ce nu se poate spune că ar fi o scamatorie obișnuită), le-a zvîntat numai cu simpla lui suflare. Închipuți-vă ce plămîni trebuie să fi avut acest "porumbel"!

O altă minune care, nici ea, nu poate trece neobservată: în a șaptesprezecea zi din luna a șaptea, corabia lui Noe s-a oprit pe vîrfurile muntelui Ararat, care are o înălțime de 5 156 m, în timp ce munții mai înalți decît Araratul, ca, de pildă, cele 14 vîrfuri ale Himalaiei, cu o înălțime de peste 8 000 m, și alte vîrfuri din America de Sud, din Africa, au ieșit deasupra apelor abia în ziua întîi a lunii a zecea, adică cu șase săptămîni mai tîrziu. O minune cu totul remarcabilă!

Povestirea biblică despre sfîrșitul potopului cuprinde, în afară de aceasta, și basmul cît se poate de naiv cu corbul și porumbelul, care, de altfel, nu prezintă nici un interes. Noe a dat drumul mai întîi "corbului", care "a ieșit, ducîndu-se și întorcîndu-se, pînă ce s-au uscat apele de pe pămînt". Apoi el "a dat drumul unui porumbel", care "n-a găsit unde să-și odihnească talpa piciorului și s-a întors la Noe în corabie". Noe i-a dat drumul din nou, după 7 zile, și de astă dată porumbelul s-a înapoiat, ținînd în cioc o ramură de măslin. Noe a priceput atunci că "apele au scăzut de pe pămînt". Patriarhul, spune Biblia, împlinise atunci 601 ani.

Dumnezeu i-a spus că e timpul să iasă din corabie. Debarcarea animalelor a avut loc, probabil, într-o ordine exemplară. În afară de aceasta, e de presupus (deși Biblia n-o spune) că apa sărată s-a despărțit pe loc de apa dulce (o nouă minune!), pentru ca rîurile, lacurile și mările să poată reintra în albiile lor, așa cum fusese mai înainte. Cît privește peștii, ei s-au înapoiat din nou în apele respective, potrivit cu cerințele naturii lor.

"Și a zidit Noe un jertfelnic lui dumnezeu și a luat din toate viețuitoarele curate și din toate păsările curate și le-a adus ardere de tot pe jertfelnic.

Și a mirosit dumnezeu mirosul cu bună mireasmă și a zis dumnezeu în cugetul său: «De acum înainte nu voi mai blestema pămîntul din pricina omului, pentru că plăsmuirile inimii omului sînt rele din tinerețea lui și nu voi mai nimici toate viețuitoarele precum am făcut^a» (*Facerea, VIII, 20—21*).

Cu acest prilej, moșneagul a catadicsit să-i dea lui Noe și copiilor lui o binecuvîntare clasa întîi și le-a îngăduit pe viitor să mănînce, în afară de cereale, și orice altă hrană.

"Și dumnezeu a binecuvîntat pe Noe și pe feciorii lui și le-a zis: «Fiți roditori și vă înmulțiți și umpleți pămîntul.

Și teamă de voi și groază de voi să domnească peste toate viețuitoarele pămîntului și peste toate păsările cerului. Tot ce mișcă pe pămînt și toți peștii

mării sînt dați în mîna voastră.

Tot ce se mișcă și ce trăiește să vă fie vouă de mîncare, precum v-am dat și toată iarba verde.

Numai carnea, cu puterea ei de viață, adică cu sîngele ei, să n-o mîncăți.

Și negreșit, pentru sîngele vostru, pentru viața voastră, voi cere răzbunare; de la oricare fiară voi cere acest sînge, chiar și din mîna omului, din mîna fratelui său, cu răzbunare voi cere viața omului.

Cine varsă sînge omenesc, prin mînă de om sîngele lui se va vărsa, căci după chipul său a făcut dumnezeu pe om^a" (*Facerea, IX, 1—6*).

Cum "moșneagul" își luase angajamentul să nu mai înece oamenii, trebuia pusă o semnătură sub această tranzacție. Semnătura divină a fost curcubeul, inaugurat pentru prima dată în această zi memorabilă.

"Pus-am în nori curcubeul meu, ca să fie semnul legămîntului între mine și pămînt.

Iar cînd voi grămădi nori deasupra pămîntului și se va arăta curcubeul în nori,

Atunci îmi voi aduce aminte de legămîntul care este între mine și voi și toate viețuitoarele de tot soiul « (*Facerea, IX, 13—15*).

Precauția nu era de prisos, căci nici dumnezeu nu trebuie să se bizuie prea mult pe memoria sa! Subliniem, în treacăt, că textul "sfînt" spune: "curcubeul meu", "pus-am în nori curcubeul meu". Toate acestea arată limpede că pînă atunci nu existase nici un fel de curcubeu. Și cum curcubeul se formează prin refracția și reflecția razelor solare în picăturile de apă, este limpede că în decursul veacurilor care se scurseseră între perioada facerii lumii și potop nu se practicase de loc udarea pămîntului cu ajutorul ploii; copacii și plantele creșteau de la sine și fie că le era suficientă sudoarea care picura de pe fruntea omului, fie că vagabondul de Cain, cel care zidea orașe, construisese pe întregul glob pămîntesc o rețea de irigație artificială.

CAPITOLUL AL ȘASELEA

PREADREPTUL NOE ȘI URMAȘII LUI BLAGOSLOVIȚI DE DUMNEZEU

Istoria potopului este completată cu două episoade interesante: beția lui Noe și "turnul Babel".

"Și a început Noe să muncească pămîntul și a sădit vie.

Și a băut vin și s-a îmbătat și s-a dezvelit în cortul său.

Și a văzut Ham, tatăl lui Canaan, goliciunea părintelui său și s-a dus să le spună celor doi frați ai săi, care erau afară.

Atunci au luat Sem și Iafet o mantie și, punînd-o amîndoi pe umerii lor, au mers de-a-ndăratelea și au acoperit goliciunea părintelui lor, iar fețele lor erau întoarse, așa încît n-au văzut goliciunea părintelui lor" (*Facerea, IX, 20—23*).

Așadar, Sem și Iafet s-au purtat respectuos, așa cum se cuvine să se poarte niște fii de treabă care și-au văzut tatăl beat. Ham, dimpotrivă, s-a

purtat ca un mitocan. Și, bineînțeles, blestemul nu s-a lăsat mult așteptat; dar să vedeți asupra cui a căzut.

"Și s-a trezit Noe din beția lui și a aflat ceea ce îi făcuse lui feciorul său cel mai tânăr.

Și atunci Noe a zis: «Blestemat să fie Canaan! Să fie robul robilor fraților săi!»^a

Și a adăugat: «Binecuvântat să fie domnul, dumnezeul lui Sem, și Canaan să fie robul lui!

Dumnezeu să dea întindere lui Iafet și să locuiască în corturile lui Sem, iar Canaan să fie robul lui!»^a (*Facerea, IX, 24—27*).

Așa a fost blestemat tânărul Canaan, cu toate că el nu-și bătuse de loc joc de bunicul său. E de presupus că Noe încă nu "se trezise" complet "din beția lui" când a rostit blestemul. Cu toate acestea, dumnezeu l-a confirmat.

Teologii susțin că Noe a dat Asia lui Sem, Europa lui Iafet, iar Africa lui Ham. Canaan și Ham au dat naștere negrilor și negroizilor. Tocmai de aceea, zice-se, urmașii lor au trebuit să devină robi ai europenilor. Se pune întrebarea: în ce fel cei trei fii ai lui Noe, născuți din același tată și din aceeași mamă, au putut să devină întemeietorii a trei rase diferite? Totuși, trebuie să ne ploconim în fața lui Dumnezeu și în fața "sfintei scripturi" și să socotim că din Sem se trag asiaticii cu pielea galbenă, din Iafet europenii cu pielea albă, iar din Ham și Canaan africanii cu pielea neagră. Dar atunci din cine se trag pieile roșii din America? Sau "sfântul duh" a uitat să divulge aceasta autorului cărții "Facerea" sau trebuie să admitem că aztecii și mohicanii din America n-au avut tată.

Să trecem acum la vestitul basm cu turnul Babel.

"Și tot pământul avea un singur grai și aceleași cuvinte.

Și s-a întâmplat că, pornind oamenii din răsărit, au găsit un șes în ținutul Șinear și s-au sălășluit în el.

Și și-au zis ei între ei: «Veniți încoace! Să facem cărămizi și să le ardem în foc!» Și s-au slujit de cărămizi în loc de piatră și de catran în loc de muruială.

Și au zis: «Haidem să ne clădim o cetate și un turn al cărui vîrf să ajungă pînă la cer...»^a

Atunci s-a pogorît domnul ca să vadă cetatea și turnul pe care îl zideau fiii oamenilor.

Și a zis domnul: «Iată, ei sînt un singur popor și o singură limbă au cu toții. Și acesta e numai începutul lucrărilor, dar nimic nu le va rămînea nefăcut din toate cîte își vor pune în minte să facă.

Haidem să ne pogorîm și să amestecăm pe loc graiul lor, astfel ca să nu se mai înțeleagă în limbă unii cu alții!»^a

Și i-a împrăștiat Dumnezeu pe ei de acolo pe toată fața pământului și ei au conținut cu ziditul cetății.

De aceea i s-a pus numele Babel, de vreme ce acolo amestecat-a Dumnezeu graiul a tot pământul și de acolo i-a risipit Dumnezeu pe fața pământului întreg" (*Facerea, XI, 1—9*).

Unii teologi afirmă cu tărie și plini de sine că, în momentul când fusese distrus de Dumnezeu, "turnul Babel" atinsese o înălțime de un kilometru și

jumătate, adică ar fi fost de zece ori mai înalt decât cea mai mare piramidă din Egipt, piramida lui Keops (147 m). Cu toate acestea, piramidele s-au păstrat, pe cînd din grandioasa construcție care poartă denumirea de "turnul Babel" nu a rămas nici urmă. Pentru o înălțime de 1 500 m ar fi fost necesar și un fundament neobișnuit de mare. Se pune întrebarea: cum a putut să dispară o clădire atît de uriașă? Autorul cărții "Facerea" a uitat să dea o explicație în această privință.

Și încă ceva: pe atunci, potrivit Bibliei însăși, nu puteau să existe un număr suficient de oameni care să înalțe o construcție atît de importantă și nici care să cunoască meșteșugurile necesare acestei lucrări. Această istorisire trebuie privită drept una dintre cele mai mari "minuni" religioase!

O minune tot atît de uluitoare o constituie apariția pe neașteptate a unui mare număr de limbi și dialecte. "Comentarii — spune Voltaire — au cercetat ce limbi s-au născut în urma acestei dispersări a popoarelor, dar n-au dat niciodată atenție limbilor vechi vorbite de oamenii de pe teritoriul ce se întinde din India pînă în Japonia. Ar fi foarte interesant să numărăm cîte dialecte se vorbesc în prezent pe suprafața globului. În ce privește America, cunoaștem peste 300 de dialecte, iar pe continentul nostru peste 3 000. Fiecare provincie chineză are limba sa proprie. Locuitorii Pekinului înțeleg greu pe cei din Kanton, iar un indian de pe coasta Malabar nu înțelege pe un indian din Benares. De altfel, populația pămîntului n-a avut habar de minunea cu «turnul Babel^a; ea a fost cunoscută doar de scriitorii evrei antici".

Stîrnește cea mai mare mirare faptul că importante evenimente istorice, pe care Biblia le pune la baza nașterii omenirii, nu sînt de loc cunoscute de nici unul dintre celelalte popoare. Ar fi de înțeles ca grecii, romanii, egiptenii, caldeenii, perșii, indienii, chinezii să nu fi știut nimic de Ghedeon, Samson sau despre vreun alt erou al unui trib evreiesc. Dar dacă acestor popoare le sînt necunoscute pînă și numele lui Adam și Noe, asta e cu totul altceva.

De vreme ce potopul a nimicuit tot ce era pe pămînt și Noe a perpetuat seminția omenească, acest patriarh ar fi trebuit să fie cunoscut de istoricii tuturor popoarelor. Cum se face că numele lui Adam și al Evei, al lui Cain și Abel, al lui Enoh și Matusalem, al lui Lameh, Noe, Sem, Ham și Iafet nu au fost înscrise pe toate pergamentele, ci figurează numai în cărțile micului popor evreu? Cînd veteranii marii navigații din timpul potopului s-au împrăștiat în diferitele colțuri ale pămîntului și au dat naștere unor noi popoare, ei au uitat, într-un mod ciudat, absolut totul: și cum a făcut Dumnezeu "cerul și pămîntul", și cum au trăit în rai primii oameni. Mai mult chiar, au uitat pînă și numele primilor oameni. Numai evreii au ținut minte totul, iar de la ei poveștile biblice s-au transmis și celorlalte popoare. Nici meritul de a fi cultivat vița de vie nu l-a putut salva pe Noe de uitarea generală, căci un număr uriaș de oameni îl cinstesc pe Bachus ca părinte al vinului.

În ce privește potopul, criticii sînt de acord că a fost o calamitate locală cît se poate de firească. Ei afirmă că au existat probabil multe alte inundații de acest gen, dovadă mitul lui Deucalion la grecii antici.

Dacă potopul ar fi fost o catastrofă de proporții mondiale, cutează să afirme criticii, numele lui Noe ar fi fost și el cunoscut în toată lumea, pe cînd

numele lui Deucalion și Utnapiștim — eroul unei legende caldeene — ar fi fost date uitării. Este de asemenea curios că Hesiod și Homer nu pomenesc nici un cuvânt nici despre Adam, nici despre Noe, deși unul a fost părintele, iar celălalt salvatorul neamului omenesc.

Această rezervă este mai mult decît uluitoare, căci, pe bună dreptate, nu se poate admite ca "porumbelul divin" să fi mers cu mistificarea pînă acolo încît să dea primului om, precum și salvatorului omenirii de la înec, nume cu totul împlătoare, născocite, care au devenit cunoscute numai din Biblie.

CAPITOLUL AL ȘAPTELEA CUCERNICA VIAȚĂ A SFÎNTULUI PATRIARH AVRAAM

Cititorul își amintește, desigur, hotărîrea lui Dumnezeu ca viața omului să nu depășească 120 de ani (*Facerea, VI, 3*). În ciuda acestei hotărîri categorice a domnului, Sem s-a încapățînat să trăiască 600 de ani (*Facerea, XI, 10—11*), Arpașad 438 de ani (*v. 12—13*), Șelah 433 de ani (*v. 14—15*), Eber 464 de ani (*v. 16—17*), Peleg și Reu fiecare cîte 239 de ani (*v. 18—21*), Serug 230 de ani (*v. 22—23*), Nahor 148 de ani (*v. 24—25*), Terah 205 ani (*v. 32*). Prin acești opt descendenți ai lui Sem ajungem la Avraam, care are un rol uimitor de mare în legendele despre viața poporului evreu.

Biblia nu arată de ce Dumnezeu-tatăl l-a îndrăgit pe neașteptate pe acest Avraam, care la început se numea, simplu, Avram (cu un singur "a"). Avram ducea o viață liniștită în țara Haran, cînd, într-o bună dimineață, i s-a înfățișat Dumnezeu și i-a poruncit să-și facă bagajul.

"Și Dumnezeu a zis lui Avram: «Leși din țara ta și din nemetul tău și din casa tatălui tău și du-te în țara pe care ți-o voi arăta.

Și voi face din tine popor mare și te voi binecuvînta și voi mări numele tău, încît vei fi binecuvîntare și pentru alții.

Și voi binecuvînta pe cei ce te binecuvîntează, iar pe cine te blestemă îi voi blestema, și se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului^a" (*Facerea, XII, 1-3*).

Deși avea 75 de ani, Avram era atît de credul, încît n-a cerut nici un fel de explicație în legătură cu această propunere surprinzătoare. Și-a adunat boarfele și a pornit la drum fără să știe încotro se duce. Îl însoțeau soția sa Sarai, nepotul său Lot cu soția și cîteva slugi.

Caravana urma să facă un drum de cîteva sute de kilometri înainte de a ajunge în țara Canaanului. Aceasta era țara pe care Dumnezeu voia să i-o arate neapărat lui Avram, ca să-și împlinească făgăduiala că ea va aparține urmașilor lui. Călătorii noștri au umblat multă vreme pe întinderi nisipoase, fără pic de verdeață. Ca să mai prindă curaj și să-și întărească credința, patriarhul nomad a înălțat un jertfelnic în mijlocul pustiului și a început să se închine lui Dumnezeu, rugîndu-l să-l ducă cît mai curînd la destinație, căci picioarele lui bătrîne se resimțeau, pesemne, destul de tare de pe urma acestui drum lung.

După ce a străbătut ținutul Canaanului și alte ținuturi caravana s-a îndreptat spre miazăzi și în cele din urmă a ajuns în Egipt.

"Iar pe cînd se apropia ca să intre în Egipt, zis-a către Sarai, femeia sa: «Ascultă, eu știu că tu ești femeie frumoasă la chip.

Iar cînd te-or vedea egiptenii vor spune: "Asta e femeia lui". Și pe mine mă vor omorî, iar pe tine te vor lăsa cu viață.

Spune deci că ești soră-mea, ca să-mi meargă bine, în hatîrul tău, și să scap cu viață mulțămîtită ție!^a.

Și, ajungînd Avram în Egipt, egiptenii prinseră de veste că femeia era tare mîndră.

Și au văzut-o dregătorii lui faraon și au lăudat-o înaintea lui și femeia a fost luată în casa lui faraon.

Iar pe Avram l-au încărcat de daruri, în hatîrul ei, și i-au dat turme și cirezi, asini, robi și roabe, asine și cămile" (*Facerea, XII, 11—16*).

Aceasta este, firește, o aventură evlavioasă și plină de învățăminte: "sfînta scriptură" nu-l condamnă de loc pe străbunul întretînut. Unii exegeți au condamnat cu asprime purtarea lui Avram, dar sfîntul Augustin l-a luat pe patriarh sub protecția sa. Menționăm în treacăt că Sarai avea pe atunci 65 de ani: nici vîrsta înaintată, nici lunga călătorie prin pustiu nu-i știrbiseră, bineînțeles, cîtuși de puțin nurea. Aceasta este, firește, o nouă "minune" religioasă. Mai tîrziu, cînd Sarai va avea 90 de ani, vom vedea că ea va mai fi răpită de un rege și din pricina frumuseții ei uimitoare.

Numai ce a pus faraonul mîna pe bine conservat băbuță, pregătindu-se să-i pună coarne soțului ei, că de îndată ochiul atotvăzător al lui Dumnezeu a băgat de seamă ce se întîmpla în haremul mării-sale. "regele Egiptului".

"Dar Dumnezeu a bătut cu pedepse grele pe faraon și casa lui, din pricina femeii lui Avram, Sarai.

Atunci a chemat faraon pe Avram și i-a zis: «Ce este aceasta ce mi-ai făcut? De ce nu mi-ai spus că ea este femeia ta?

De ce ai rostit: "Este sora mea"? Și eu era s-o iau de soție! Și acum iată-ți femeia! Ia-o și du-te!^a

Și i-a dat faraon oameni care să-l petreacă și l-au petrecut afară din Egipt, pe el și pe femeia lui și toată averea lui" (*Facerea, XII, 17—20*).

Avram al nostru a pornit iarăși la drum. Acum însă "era tare bogat: avea turme, argint și aur" (*Facerea, XIII, 2*), lucru cît se poate de firesc, deoarece nu înapoiase faraonului nimic din ceea ce promise cînd își pusese la mezat nevasta.

"Și a mers din popas în popas, dinspre miazăzi pînă la Betel, pînă la locul unde fusese cortul său la început, între Betel și Ai" (*Facerea, XIII, 3*).

În timpul acestei noi peregrinări a avut loc o ceartă între păstorii lui Avram și cei ai lui Lot. Bunicul și nepotul și-au împărțit bogățiile, continuînd totuși să mențină cea mai strînsă prietenie. Avram s-a hotărît să se așeze în ținutul Canaanului, în timp ce Lot a coborît în valea Iordanului și s-a așezat în Sodoma, unde "și-a întins corturile".

După cîtva timp, niște regi, printre care și cel al Sodomei, au pornit război între ei. În cursul acestei încăierări Lot a fost luat prizonier. Bunicul Avram,

care între timp își schimbase încă o dată domiciliul, mutându-și corturile în Hebron, a aflat aici această veste tristă pentru el. Inima i s-a umplut de o sfântă indignare și a hotărât să-și elibereze ruda. Cu acest prilej a ieșit la iveală de ce era în stare patriarhul nostru. Acest nomad, care nu avea nici un petec de pământ propriu, ținea, pe cât se vede, un mare număr de slugi: în Biblie se spune că el a înarmat din rîndurile lor 318 oameni și cu această mînă de slugi a făcut zob "armatele" celor mai puternici patru regi de prin partea locului: Amrafel, regele Șinearului, Arioc, regele Elasarului, Chedarlaomer, regele Elamului, și Tidal, regele din Gutim. Nimic de zis! Biruința a fost atît de mare, încît el "a urmărit pe dușmani pînă la Dan (care, în treacăt fie spus, pe vremea aceea încă nu exista. — *L.T.*). Și acolo, după ce și-a împărțit oamenii în cete, noaptea, el și robii săi, *au izbit* pe regi și i-au fugărit... Și au luat înapoi toată prada, și au luat înapoi și pe Lot, nepotul său, și tot avutul lui, așijderea și pe femei și poporul" (*Facerea, XIV, 14—16*).

Anii se scurgeau și pe Avram îl cuprindea tot mai mult îngrijorarea. El se frămînta mereu întrebîndu-se cum ar putea să aibă urmași? Cînd se va împlini făgăduiala dată de dumnezeu potrivit căreia el trebuia să devină părintele unui popor mare?

"După aceste întîmplări, cuvîntul domnului s-a descoperit lui Avram în vedenie și i-a zis: «Nu te teme, Avrame! Eu sînt scutul tău și răsplata ta va fi mare foarte!^a.

Atunci Avram i-a răspuns: «Doamne dumnezeule, ce-mi vei da tu mie, fiindcă eu mă trec din viață fără copii, iar sluga mea născută în casă, Eliezer din Damasc, va fi moștenitorul meu?^a

Și a adăugat Avram: «Iată, tu nu mi-ai dat urmaș și acum un rob din casă va fi moștenitorul meu!^a

Dar iată cuvîntul domnului către Avram, și i-a spus: «Nu acesta va fi moștenitorul tău, ci acel ce va ieși din măruntaiele tale, acela va fi moștenitorul tău!^a

Și l-a scos din cort afară și i-a zis: «Ia uită-te la cer și numără stelele dacă poți să le numeri!^a Și a mai zis: «Atît de mulți vor fi urmașii tăi!^a" (*Facerea, XV, 1-5*).

Avram i-a dat crezare domnului și s-a hotărît să mai aștepte. "Sarai, femeia lui Avram, nu-i născuse nici un fiu și avea o roabă egipteană pe care o chema Agar. Și Sarai i-a zis lui Avram: «Iată, dumnezeu m-a îngrădit ca să nu nasc; intră deci la roaba mea. Poate că vei avea copii de la ea^a. Și Avram a ascultat de îndemnul femeii sale Sarai" (*Facerea, XVI, 1—2*).

Înseamnă că ea avea de gînd să înfieze pe copilul roabei sale. Potrivit unui obicei oriental, tatăl sau mama luau copilul respectiv pe genunchi. Actul acesta servea ca ritual al înfierii.

"Deci Sarai, femeia lui Avram, a luat pe Agar egipteanca, roaba sa, cînd se împliniseră zece ani de cînd Avram locuia în pămîntul Canaan, și a dat-o bărbatului ei Avram, ca soție.

Și a intrat la Agar și ea a zămislit. Cînd a văzut că a rămas grea, stăpînăsa a scăzut în cînte în ochii ei.

Atunci Sarai a zis către Avram: «Ocara mea să cadă asupra ta! Eu însumi

am pus pe roaba mea la sînul tău, și dacă a văzut că a rămas grea, eu am ajuns de nimica toată în ochii ei! Dumnezeu să fie judecător între mine și tine!^a

Dar Avram i-a răspuns femeii sale Sarai: «Iată roaba ta e în mîna ta! Fă cu ea cum crezi că e mai bine!^a Și Sarai a strunit-o aspru și ea a fugit din fața ei" (*Facerea, XVI, 3—6*).

Nu-i așa că-i tare cuvioasă și plină de învățăminte viața acestui "sfînt străbun"?

Din fericire, un înger a întîlnit-o pe Agar în pustiu și i-a dat curaj.

"Întoarnă-te la stăpîna ta — ia spus îngerul domnului — și smerește-te sub mîna ei!... Voi înmulți cu prisos sămînța ta, încît să nu se poată număra de multă ce va fi! ... Iată tu porți în sîn și vei naște un fiu și-i vei da numele Izmil, fiindcă auzit-a domnul necazul tău" (*Facerea, XIV, 9—11*).

"Și cînd Avram a fost în vîrstă de nouăzeci și nouă de ani i s-a arătat dumnezeu și i-a grăit: «Eu sînt dumnezeul cel atotputernic; umblă întru lumina feței mele și fii fără prihană!

Voi statornici legămîntul meu între mine și tine și te voi înmulți din ce în ce mai mult!^a

Atunci a căzut Avram cu fața la pămînt și domnul a vorbit cu el și i-a spus:

«Eu însumi, iată, fac legămîntul meu cu tine: vei fi părintele a mulțime de popoare.

Și de aici înainte nu te va mai chema Avram, ci va fi numele tău Avraam, căci ți-am hărăzit să fii părintele a o mulțime de popoare.

Și-ți voi da ție roadă trupului numeroasă foarte și voi ridica din tine noroade, și regi vor ieși din coapsele tale.

Și voi statornici legămîntul meu între mine și tine și urmașii tăi de după tine în veacurile lor, spre veșnic legămînt, ca eu să fiu dumnezeul tău și al seminției tale de după tine.

Și-ți voi da ție și urmașilor tăi țara pribegiei tale, tot pămîntul Canaan, în stăpînire veșnică, și eu voi fi dumnezeul lor!^a

Apoi zis-a domnul către Avraam: «Iar tu păzește legămîntul meu, tu și urmașii tăi, în veacurile lor.

Acesta este legămîntul meu între mine și voi și urmașii tăi de după tine, pe care să-l păstrați: toată partea bărbătească să se taie împrejur.

Și anume să tăiați împrejur trupul vostru și acesta să fie semnul legămîntului dintre mine și voi.

Cînd va fi de opt zile, orice *prunc* de partea bărbătească dintre voi să fie tăiat împrejur în neam de neam, atît robul născut în casă cît și cel cumpărat cu argint din orice neam străin și care nu este din seminția ta:

Să fie tăiat împrejur robul născut în casa ta, ca și cel cumpărat cu argintul tău. Astfel semnul legămîntului meu să fie pe trupul vostru semn al unui legămînt veșnic.

Iar bărbatul netăiat împrejur, care nu și-a tăiat împrejur trupul său, acest suflet să fie stîrpit din poporul său, ca unul care a stricat legămîntul meu!^a

Și a zis iarăși domnul către Avraam: «Sarai, femeia ta, să nu se mai cheme Sarai, ci Sara să fie numele ei.

Și eu voi binecuvînta-o, și-ți voi da din ea un fecior; voi binecuvînta-o și va fi matcă de noroade și stăpînitori de neamuri vor odrăsli din ea^a.

Atunci Avraam a căzut cu fața la pămînt, a zîmbit și a zis în inima sa: «Oare cuiva de o sută de ani să-i mai vină fecior și Sara, la nouăzeci de ani, o să mai fie mamă?»^a

Și a grăit Avraam către domnul: «Fie ca Izmail să aibă zile în fața ta!»^a

Dar domnul i-a răspuns: «Cu adevărat Sara, femeia ta, îți va naște un fiu și-i vei pune numele Isaac, și eu voi încheia legămîntul meu cu el, legămînt veșnic pentru urmașii lui de după el.

Și cu Izmail te-am ascultat! Iată, l-am binecuvîntat și-i voi da roadă trupului, și-l voi înmulți peste măsură; și va odrăsli doisprezece voievozi și voi face din el un popor mare.

Dar legămîntul meu îl voi încheia cu Isaac, pe care ți-l va naște Sara la anul pe vremea aceasta! »

Și a sfîrșit de vorbit cu el și s-a înălțat domnul de lîngă Avraam" (*Facerea, XVII, 1—22*).

Nu poți citi fără sentimentul celei mai profunde venerații această descriere a apariției dumnezeului omniprezent în fața lui Avraam. Autorul ei a fost, cu siguranță, inspirat de "sfîntul duh"! Clericii nu mai trebuie să se mai străduiască să demonstreze acest lucru, căci gîndul domnului atinge aici culmi la care nici un muritor de rînd nu ar putea visa vreodată. Lui Alexandru Macedon, de pildă, nu i-ar fi trecut niciodată prin minte, atunci cînd a încheiat alianța cu regii indieni, să le propună să se taie împrejur și să-i taie împrejur pe toți supușii lor în semn de prietenie veșnică. Iar cînd Napoleon l-a îmbrățișat, la Tilsit, pe țarul Alexandru I, el s-a gîndit să consfințească prietenia sa cu Rusia numai prin ura comună față de Anglia. Dacă mareșalul Murat, care îl însoțea pe stăpînul de atunci al Europei, i-ar fi spus: "Sire, în loc de a-l ruga pe țar să-și pună semnătura pe tratatul de alianță militară, cereți-i ca mîine el să săvîrșească asupra sa și asupra tuturor membrilor statului său major ritualul tăierii împrejur, căci prepușurile lor vor fi cea mai bună cheazășie a unei alianțe trainice între cele două imperii", Napoleon ar fi bănuț că Murat și-a ieșit din minți și l-ar fi dat în grija celor mai buni medici ai săi. Dar Alexandru Macedon și Napoleon nu erau decît simpli oameni. Numai rațiunea divină poate că conceapă ideea unei alianțe veșnice bazate pe tăierea împrejur a organelor sexuale, ritual care să se transmită din neam în neam.

Dar dacă tăierea împrejur este de origine divină, atunci de ce creștinii au renunțat totuși la ea?

În ce-l privește pe "sfîntul" patriarh, el a îndeplinit fără șovăială cererea "preaînaltului".

"Atunci a luat Avraam pe Izmail, fiul său, și pe toți robii născuți la el în casă și pe toți cei cumpărați cu argintul său, toată partea bărbătească din gloata casei lui Avraam, și a tăiat împrejur trupul lor, chiar în ziua aceea, precum vorbise dumnezeu cu el.

Și Avraam era în vîrstă de nouăzeci și nouă de ani cînd a fost tăiat împrejur.

Iar Izmail, fiul său, era în vîrstă de treisprezece ani cînd a fost tăiat

împrejur.

În una și aceeași zi, au fost tăiați împrejur Avraam și Izmail, fiul său.

Și toți bărbații casei sale, robi născuți în casă sau robi cumpărați cu argint de prin străini, au fost tăiați împrejur împreună cu el" (*Facerea, XVII, 23—27*).

Cum mai pot afirma acum creștinii că religia lor se bazează pe religia poporului evreu dacă ei nu îndeplinesc toate prescripțiile sfinte ale acestei religii? Pînă și Iisus a fost supus ritualului tăierii împrejur. Prepuțul lui este venerat ca una dintre cele mai prețioase relicve în catedrala sfântului Ioan de Lateran din Roma. Mai mult chiar: acest prepuț s-a înmulțit printr-o "minune" cît se poate de enigmatică, dar cu atît mai surprinzătoare: în prezent aceeași relicvă se găsește la Charroux (lîngă Poitiers), la Puy-en-Velay, la Coulombes (în apropiere de Chartres), la Châlons-sur-Marne, la Anvers și la Hildesheim; în afară de aceasta, ziua în care domnul a fost "tăiat împrejur" este sărbătorită de biserică, potrivit calendarului gregorian, în prima zi a anului: 1 ianuarie.

În critica sa la adresa creștinismului, împăratul Iulian Filozoful a remarcat că adepții noului cult încalcă prescripțiile religiei mozaice și, cu toate acestea, se socotesc fii credincioși ai acestei religii. El a arătat că există o deosebire în ritualuri, că au fost desființate jertfele, că a fost încălcată legea cu privire la consumarea cărnii, sărbătorirea sîmbetei a fost mutată pentru ziua următoare etc. etc.

În legătură cu tăierea împrejur, el scrie:

"Vă întreb, galileeni, de ce nu săvîrșiți asupra voastră ritualul tăierii împrejur? Nu a poruncit oare Iisus ca legea să fie împlinită întocmai? «Să nu socotiți că am venit să stric legea sau prorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc^a (*Evanghelia de la Matei, V, 17*). Și în continuare tot el a spus: «...Cel ce va strica una din aceste porunci, foarte mici, și va învăța așa pe oameni, foarte mic se va chema întru împărăția cerurilor^a (*v. 19*). Or, dacă Iisus a poruncit într-adins să fie împlinită întocmai legea și a statornicit pedepse pentru cei care încalcă cea mai mică cerință a legii, atunci cu ce vă justificați voi, galileeni, care încălcați această lege? Ori Iisus nu a spus adevărul, ori voi încălcați legea".

Împotriva acestei observații a lui Iulian a făcut obiecții "sfîntul" Chiril. Trebuie să recunoaștem că argumentele acestui "sfînt" sînt slabe și vrednice de milă.

"Tăierea împrejur este de prisos — spune el — dacă-i respingem înțelesul spiritual. Dacă este nevoie ca oamenii să se supună tăierii împrejur și dacă Dumnezeu blamează și condamnă prepuțul, de ce nu i-a făcut pe oameni chiar de la început așa cum dorește să-i vadă? La această primă cauză a inutilității tăierii împrejur adăugăm pe a doua: nici un trup omenesc care nu este schilodit de boli sau de o diformitate nu are nimic de prisos și nimic care să-i lipsească; natura a făcut totul în mod rațional, perfect și necesar. Și cred că trupul omenesc ar suferi dacă i s-ar tăia vreuna dintre părțile sale naturale. Oare creatorul universului nu știa ce este folositor și bine? Oare nu după asta s-a călăuzit el atunci cînd a făcut trupul omului de vreme ce toate celelalte făpturi au fost făcute perfecte? Care este folosul tăierii împrejur?

Poate că unii, pentru a lua apărarea acestui obicei, vor spune ceea ce spun evreii și unii idolatri: tăierea împrejur, zic ei, se face pentru a menține trupul curat și îngrijit. Eu nu împărtășesc această părere. Cred că ritualul acesta jignește natura, care nu a creat nimic de prisos și nefolositor. Dimpotrivă, tot ce ni se pare în ea vicios și necinstit este necesar și cuviincios, mai ales dacă temperăm patimile trupești; trebuie să suportăm toate poverile trupului și să lăsăm prepuțul să acopere izvorul nașterii; căci mai bine este să închidem cu totul acest izvor păcătos decât să pîngărim natura prin intervenția cuțitului. Natura trupului nu tulbură mintea".

Așadar, "sfântul" Chiril întrebă la ce folosește tăierea împrejur dacă i se respinge sensul mistic. Împăratul Iulian ar fi putut să-i răspundă cu ușurință episcopului Alexandriei următoarele: nu folosește la nimic, dacă doriți, dar nu despre asta-i vorba. Întrebarea este dacă a poruncit Dumnezeu patriarhului Avraam să săvârșească tăierea împrejur ca un semn veșnic și trainic al alianței sale cu el și cu adepții credinței lui. Din textul "sfintei scripturi" reiese că aceasta a fost intenția lui Dumnezeu și că el a exprimat-o cât se poate de precis și de limpede. Mai târziu, Moise, urmînd porunca domnului, a reînnoit legea tăierii împrejur. Iisus Hristos, care spunea că a venit pentru a împlini legea și nu pentru a o încălca, n-a afirmat niciodată că ar fi necesar să se desființeze tăierea împrejur. Evangheliștii nu scriu nicăieri că el s-ar fi pronunțat vreodată pentru desființarea acestui ritual. Dacă așa stau lucrurile, de ce creștinii s-au socotit scutiți de această lege scurt timp după moartea Dumnezeiescului lor legiuitor?

Teologii creștini invocă cele spuse de "sfântul apostol Pavel", și anume că "tăierea împrejur este trebuincioasă numai în inimă". Dar Pavel însuși, după cum spune în cartea "Faptele sfinților apostoli" (XVI, 3), l-a tăiat împrejur pe ucenicul său greul Timotei, respectînd întocmai indicațiile legii evreiești. Așadar, el socotea că tăierea împrejur este necesară și folositoare? Atunci de ce mai târziu "sfântul" Pavel și-a schimbat părerea?

O fi fost la mijloc o revelație divină? Pavel nu ne spune nimic în această privință. O fi devenit el pe urmă mai învățat? Dacă e să admitem asta, trebuie să admitem, de asemenea, că vreme destul de îndelungată el a fost un ignorant, chiar pe cînd era apostol.

Voltaire spune: "Învățații nu au dat nici un fel de justificări plauzibile tăierii împrejur. Unii consideră că acest ritual contribuie la menținerea curățeniei trupești. Pesemne că n-au asistat niciodată la acest ritual. Altminteri ar ști cât de neînsemnat este rezultatul operației și cât de ușor ar putea ea să fie înlocuită cu o spălătură obișnuită, care este mult mai la îndemînă și mai puțin primejdioasă, căci se întîmplă ca copiii să moară de pe urma acestei operații. Se mai spune că, întrucît evreii trăiau într-o climă foarte caldă, legea voia să preîntîmpine urmările căldurii excesive care ar fi putut să ducă la apariția unor plăgi pe organul sexual. Nu este exact! În Palestina nu e mai cald decât în sudul Europei. În Persia e mult mai cald, iar în India sau în Africa e și mai cald și totuși locuitorii acestor țări nu s-au gîndit niciodată să se supună tăierii împrejur din motive de sănătate.

Adevărata cauză a tăierii împrejur este că preoții din diferite țări, în

intenția de a aduce jertfă zeilor o anumită parte a trupului, își fac pe corp creștături, ca, de pildă, preoții Bellonei sau ai lui Marte; alții se scopesc, ca preoții Cibelei; alții își bat cuie în dos; fachirii își pun inele pe organele sexuale; alții îi biciuiesc pe credincioși, așa cum făcea, de pildă, iezuitul Girard cu Catherine Cadière. Preoții hotentoti își taie, în cinstea zeilor lor, unul dintre testicule și pun în locul lui un ghemotoc de ierburi aromate. Egiptenii superstițioși se mulțumeau să aducă jertfă lui Osiris numai o bucată din prepuț. Evreii, care au preluat de la egipteni foarte multe ritualuri, au introdus ritualul tăierii complete împrejur și continuă să-l practice și în ziua de astăzi. Arabii și etiopienii au practicat acest lucru în vremuri străvechi. Turcii, învingătorii arabilor, au preluat de la ei obiceiul, în timp ce creștinii obișnuiesc să cufunde copilul în apă sau să-l stropească. Toate acestea sînt la fel de logice și trebuie să-i placă foarte mult celui de sus", încheie Voltaire.

Dar să nu mai insistăm. Să revenim la patriarhul nostru. El trebuie să fi fost destul de nedumerit de hotărîrea ciudată pe care o luase dumnezeu de a schimba numele lui și pe-al soției sale. Era cu atît mai ciudat, cu cit schimbarea în sine era foarte neînsemnată: Avraam în loc de Avram, Sara în loc de Sarai. Dumnezeu evreilor și al creștinilor este într-adevăr șugubăț!

Și, într-adevăr, din acest moment Biblia devine din ce în ce mai amuzantă.

"Domnul s-a arătat iarăși lui Avraam, la stejarul Mamre, pe cînd el stătea la ușa cortului, sub zăpușeala zilei.

Și ridicîndu-și ochii și privind, iată trei bărbați stăteau înaintea lui; și cînd i-a văzut, a alergat din ușa cortului întru întîmpinarea lor și s-a închinat pînă la pămînt" (*Facerea, XVIII, 1—2*).

Discuția care a urmat după aceea este destul de interesantă: e aici un amestec atît de neașteptat al singularului cu pluralul, încît e de presupus că patriarhul nu-și cunoștea bine limba sau într-adevăr îi era foarte cald!

"Și a rostit: «Doamne, dacă am aflat har în ochii tăi, nu trece cu vederea pe robul tău!

Îngăduiți să vă aducă puțină apă și spălați-vă pe picioare; apoi odihniți-vă sub copac.

Iar eu vă voi aduce un codru de pîine ca să vă întăriți inimile; pe urmă vedeți-vă de drum. Altfel, de ce v-ați fi abătut pe la robul vostru?^a Iar ei au răspuns: «Așa să faci precum ai zis^a» (*Facerea, XVIII, 3—5*).

Teologii presupun că, dacă Dumnezeu a venit în ziua aceea la Avraam însoțit de doi îngeri, el a făcut asta pentru a înfățișa toate cele trei fețe ale "sfintei treimi". Avraam nu poseda însă subtilitatea teologilor și nu a înțeles acest lucru, după cum, de altfel, pînă la teologii creștini nu l-a înțeles nici unul dintre prorocii evrei.

"Și Avraam a intrat în sîrg în cort, la Sara, și i-a grăit: «Ia degrabă trei sea de lamură de făină, frămîntă și fă turte!^a» (*Facerea, XVIII, 6*).

Unii traducători contemporani ai Bibliei scriu: "Ia trei măsuri de făină". Ei folosesc într-adins această expresie nebuloasă, căci ceea ce "sfîntul duh" i-a dictat autorului cărții "Facerea" e de-a dreptul nemaipomenit. În textul ebraic se spune: "efa", iar efa are peste 25 de litri. Ce cantitate neobișnuită de pîine! Ce-i drept, în Orient exista obiceiul de a ospăta pe musafiri cu un sin-

gur fel de mîncare, care, în schimb, era servit din belșug; totuși, pe cît se pare, patriarhul i-a luat pe oaspeții săi drept niște mîncăi neîntrecuți.

Dar asta încă nu e totul: "Apoi Avraam a alergat la cireada, a luat un vițel tînăr și gras și l-a dat slugii ca să dea zor să-l pregătească;

A luat unt și lapte și vițelul pe care-l gătise și le-a pus înaintea drumeților, iar el a stat în picioare în fața lor, sub copac, pe cînd ei mîncau.

Ci ei l-au întrebat: «Unde este Sara, femeia ta?»^a Și el a răspuns: «Înlăuntru, în cort^a.

Atunci a zis *unul*: «Voi veni negreșit iar la tine, cînd va fi anul, și iată Sara, femeia ta, va avea un fiu^a. Dar Sara asculta din ușa cortului, în dosul lui.

Și Avraam și Sara erau bătrîni, înaintați în vîrstă, iar cu Sara contenise rostul zămislirii.

Și Sara a rîs în inima ei și a zis: «După ce am ajuns bătrînă, să-mi mai fie a zburda? Iar stăpînul meu e un moșneag!»^a

Atunci domnul a grăit lui Avraam: «Pentru ce a rîs Sara și-a zis: "cu adevărat naște-voi eu un fiu așa bătrînă cum sînt?"

Este la dumnezeu vreun lucru cu neputință? Pe vremea aceasta, cînd se va împlini anul, voi veni iar la tine, și Sara va avea un fiu!»^a

Sara a tăgăduit și a zis: «N-am rîs^a, că o apucase frica; dar el i-a răspuns: «Ba nu! Ai rîs!»" (*Facerea, XVIII, 7—15*).

E destul de interesant să urmărim această discuție dintre dumnezeu și Avraam, căci amănuntele ei pot, într-adevăr, să te înveselească prin naivitatea lor. Autorul cărții "Facerea" descrie cu atîta precizie tot ce s-a întîmplat și tot ce s-a spus de parcă ar fi fost de față. E limpede că a fost inspirat de sus, altminteri ar fi un simplu mincinos.

Unii comentatori contemporani, pe care ridicolul și naivitatea tuturor acestor amănunte i-a pus în mare încurcătură, se străduiesc să demonstreze că întreaga povestire are un caracter alegoric; ei propun să se înțeleagă că dumnezeu și îngerii care s-au înfățișat lui Avraam ar fi simulat poftă de mîncare, dar că n-au mîncat nimic, prefăcîndu-se numai că mănîncă. Lăsați-o baltă! Biblia trebuie luată așa cum este, le răspundem noi; căci dacă am accepta tălmăcirile teologilor, căroro unele pasaje din Biblie li se par de necrezut, ar trebui să vedem numai alegorii în întreaga "sfînta scriptură", înseamnă atunci că nimic din ceea ce povestește "porumbelul" nu s-a petrecut în realitate? Că totul nu este decît o aparență? Că Biblia divină este un vis, o născocire? Iată, domnilor propovăduitori, unde vă duc aceste raționamente! E mult mai simplu să admitem că dumnezeu, despre care știm că "zidește din țărîna pămîntului", "dă suflare de viață" și "umblă", are de asemenea obiceiul de a mînca, de a bea, de a mistui hrana etc., ba chiar nu este scutit de suferințele pe care le pricinuieste zăpușeala, aidoma prietenului său Avraam, care, adineauri, îi vorbea atît de încurcat, adresîndu-i-se cînd la singular, cînd la plural.

După masă au făcut cu toții o mică plimbare:

"Apoi acei oameni se sculară de acolo și-și îndreptară ochii în partea Sodomei, iar Avraam mergea cu ei ca să-i petreacă.

Și domnul a zis în sine: «Ascunde-voi de Avraam ceea ce sînt pe cale să

fac,

O dată ce Avraam va fi negreșit un popor mare și vajnic și întru el binecuvînta-se-vor toate popoarele pămîntului^a (*Facerea, XVIII, 16—18*).

Toate popoarele pămîntului sînt binecuvîntate întru Avraam! Atît comentatorii evrei cît și cei creștini vād în acest text afirmația că există un singur dumnezeu al întregului pămînt, care, ce-i drept, este dumnezeul lui Avraam, dar creștinii nu-l cedează pe "patriarh" evreilor.

Dar ce anume planuri își făcuse dumnezeu-tatăl în privința cărora se întreba dacă este sau nu este cazul să i le destăinuie patriarhului favorit? După ce s-a gîndit bine și a cumpănit totul, dumnezeu a hotărît că nu face să se joace cu Avraam de-a v-ați ascunselea. Și iată că atunci Avraam, zice-se, și-ar fi dat seama că cei trei călători, care îi înfulecaseră un vițel și 80 kg de făină, fără a mai pune la socoteală produsele lactate, erau ființe supranaturale și că printre ei se afla și vechiul lui prieten, dumnezeu în persoană.

"Atunci domnul a grăit: «De vreme ce strigătul împotriva Sodomei și Gomorei este mare și păcatul lor grozav de greu,

Mă pogor acum să vād dacă faptele lor sînt întocmai precum arată strigarea ajunsă pînă la mine, iar de nu, voi vedea!^a» (*Facerea, XVIII, 20—21*).

Dumnezeu nu era un administrator de duzină: nu-i plăcea să se încreadă orbește în rapoartele poliției sale. Se va spune, poate, că, în calitate de dumnezeu atotștiutor, lui nu putea să-i scape nimic și, prin urmare, știa întotdeauna cum să procedeze, fără să mai aibă nevoie de vreo anchetă. Dar să nu uităm că toate acestea se petrec la o oră foarte călduroasă a zilei și că mistuirea mesei copioase care-i fusese servită adineauri sub ochii noștri ar fi putut într-adevăr să întunece întrucîtva mintea lui divină.

"De acolo, ceilalți doi bărbați se îndreptară și luară calea spre Sodoma. Dar Avraam mai rămase pe loc în fața domnului.

Și Avraam s-a apropiat și a grăit: «Nimici-vei tu pe cel drept o dată cu cel păcătos?

Poate că se află cincizeci de drepți înăuntrul cetății; oare prăpădi-vei tu și nu vei cruța locul pentru cei cincizeci de drepți dinăuntru?

Depart de tine să faci un lucru ca acesta... să-i meargă celui drept la fel cu nelegiuitului! Depart de tine! Judecătorul a tot pămîntul oare nu va face dreptate?»

Atunci domnul a zis: «Dacă la Sodoma găsesc cincizeci de drepți înăuntrul cetății, eu voi cruța tot ținutul în hatîrul lor!^a

Dar Avraam a răspuns și a zis: «Iată am cutezat să vorbesc cu domnul, deși nu sînt decît pulbere și cenușă!

Poate că din cei cincizeci de drepți vor lipsi cinci. Pierde-vei tu, pentru lipsa acestor cinci, toată cetatea?^a

Și domnul a grăit: «Nu o voi pierde dacă găsesc în ea patruzeci și cinci!^a» (*Facerea, XVIII, 22—28*).

Discuția continuă pe același ton (*v. 29—32*). Avraam se străduiește să smulgă noi și noi concesii: de la 45 de drepți el trece la 40, la 30, apoi la 20. În cele din urmă, dumnezeu nu vrea să mai lase nimic și declară că nu se

face alișverișul cu mai puțin de 10 drepti. Acesta este ultimul lui cuvînt!

"Și a purces domnul, după ce a sîrșit de vorbit cu Avraam, iar Avraam s-a întors la cortul său" (*Facerea, XVIII, 33*).

CAPITOLUL AL OPTULEA SFÎNTUL STRĂBUN LOT

Dumnezeu, care adineauri voise să vadă totul personal, nu s-a dus cu însoțitorii săi: din expunerea care urmează reiese că s-a întors "acasă".

"Și cei doi îngerii au sosit în Sodoma către seară. Iar Lot ședea în poarta Sodomei. Cum i-a văzut, Lot s-a sculat ca să-i întîmpine și s-a închinat pînă la pămînt. Și a grăit: «Rogu-vă, stăpînii mei, abateți-vă în casa robului vostru și mîneți noaptea și spălați-vă pe picioare, iar mîne sculați-vă și mergeți în calea voastră^a. Dar ei au zis: «Ba nu, ci vom mînea pe uliță^a.

Dar el a stăruit mult de ei și s-au abătut la el și au găzduit în casa lui. Și le-a pregătit cină și le-a copt azime, și ei au ospătat.

Nu apucaseră însă să se culce, cînd oamenii din cetate, adică din Sodoma, înconjurară casa de la tînăr pînă la bătrîn, tot poporul, din *toate* fundurile.

Și au chemat pe Lot și i-au spus: «Unde sînt oamenii care au venit la tine în gazdă acum noaptea? Adu-i la noi ca să-i cunoaștem!^a

Și Lot a ieșit la ei la ușa și ușa a tras-o după el. Și a zis Lot: «Vă rog, fraților, nu săvîrșiți vreo urgie!

Iată, am două fete care nu știu de bărbat. Pe ele le vom scoate la voi și faceți cu ele ce veți vrea, numai nu pricinuiți acestor oameni nici o supărare, o dată ce au venit la umbra acoperișului meu!^a

Iar ei strigară: «Dă-te înapoi!^a. Și adăugară: «Acesta, singur, care s-a aciuat la noi ca venetic, vrea să ne fie judecător! Te vom struni mai zdravăn decît pe aceia!^a Și dădură buzna peste Lot și se apropiară să spargă ușa.

Atunci cei doi bărbați întinseră mîna și băgară pe Lot la ei în casă și închiseră ușa.

Iar pe cei de la ușa casei îi loviră cu orbire, de la cel mai mic pînă la cel mai mare, așa încît ei se istoviră căutînd ușa" (*Facerea, XIX, 1—11*).

A fost necesar să reproducem în întregime și întocmai tot acest pasaj din cartea "Facerea": să nu uităm că aceste rînduri au fost scrise după dictarea "sfîntului duh" în persoană!

Pe de altă parte, nu strică să reproducem și comentariile lui Voltaire: "Acest pasaj din textul biblic pune la încercare mintea omenească mai mult decît oricare altul. Dacă acești doi îngerii sau doi dumnezei erau fără trup, înseamnă că ei luaseră o înfățișare trupească de o frumusețe irezistibilă, din moment ce au reușit să inspire unui popor întreg o dorință atît de oribilă. Într-adevăr, gîndiți-vă numai: bătrîni și copii, adolescenți și maturi, toți locuitorii de sex bărbătesc, fără excepție, s-au adunat grămadă în jurul casei pentru a săvîrși un păcat odios cu cei doi îngerii. Nu este în firea omului să săvîrșască

de-a valma această blestemăție, pentru care, de obicei, se caută un loc retras și liniștit. Locuitorii Sodomei însă îi cer pe cei doi îngeri așa cum răzvrățiții cer pîine în timp de foamete. În mitologia păgînă nu există nimic asemănător cu această ticăloșie de neînțeles. Teologii care afirmă că cei trei călători cerești, dintre care doi au venit în Sodoma, erau dumnezeu-tatăl, dumnezeu-fiul și dumnezeu-sfîntul duh, fac ca crima locuitorilor Sodomei să fie și mai respingătoare, iar toată povestea și mai de neînțeles".

Propunerea făcută de Lot locuitorilor cetății de a lua pe cele două fiice ale sale nevinovate în locul acestor îngeri sau a acestor dumnezei nu este mai puțin revoltătoare. Totul dovedește imoralitatea omului drept și sfînt despre care pînă acum nu vorbește nici una dintre cărți.

Teologii găsesc că există ceva comun între această întîmplare și legenda lui Filemon și Baucis. Dar această legendă nu are nimic indecent; ea este mult mai instructivă. Zeus-Iupiter și Hermes-Mercur pedepsesc un oraș pentru că locuitorii nu au fost ospitalieri; legenda ne amintește că avem datoria de a fi buni și omenoși; ea nu are nimic rău sau urît.

Unii afirmă că "sfîntul" autor a vrut să scrie ceva mai tare decît legenda lui Filemon și Baucis, pentru a inspira și mai mult dezgust față de un păcat foarte răspîndit în țările calde. Dar arabii din pustiul Sodomei afirmă că toate caravanele care trec pe acolo le oferă destule fete și ei nu cer niciodată băieți.

Povestea cu cei doi îngeri nu este prezentată aici ca o alegorie; nu, cîtuși de puțin; totul, absolut totul este precis! De altfel, nici nu se vede ce alegorie s-ar putea extrage de aici în favoarea Noului testament, pentru care, potrivit afirmațiilor "părinților bisericii", Vechiul testament servește drept "prototip".

Să urmărim în continuare textul "sfînt" al cărții divine, pe care sîntem datori s-o socotim adevărată, căci altfel am săvîrși un păcat de moarte. Vom găsi pasaje și mai teribile decît cel de mai sus!

"Atunci cei doi bărbați grăiră către Lot: «Dacă mai ai pe cineva aici — vreun ginere, fiii tăi și fiicele tale și pe cîți ai în cetate — scoate-i din acest loc^a» {*Facerea, XIX, 12*}.

Ce rost aveau aceste întrebări? Oare îngerii nu știau din cine era alcătuită familia lui Lot?

"Căci noi vom nimici locul acesta, fiindcă strigătul împotriva locuitorilor lui s-a întezit înaintea domnului și domnul ne-a trimis ca să-l pierdem!

Și a ieșit Lot și a început să vorbească cu ginerii săi, care erau să ia pe fetele sale, și le-a spus: «Sculați! leșiți din locul acesta, fiindcă domnul e gata să prăpădească cetatea.» Dar ginerii săi credeau că Lot glumește.

Ci cînd s-au revărsat zorile, îngerii dădură zor lui Lot zicînd: «Scoală-te! Ia pe femeia ta și pe cele două fiice ale tale, care se află aici, ca să nu pieri și tu pentru fărădelegea cetății!^a

Dar Lot zăbovindu-se, cei doi bărbați îl apucară de mîină pe el și pe femeia lui și pe cele două fete ale lui căci dumnezeu voia să-l cruțe, și-l scoaseră afară și-l lăsară în fața cetății.

Iar după ce i-au scos afară, a zis *unul*: «Fugi ca să scapi cu viață! Nu te uita îndărăt și nu te opri nicăieri în acest timp! Fugi la munte ca să nu pieri!^a

Dar Lot le-a grăit: «Nu așa, stăpîne!

Iată a aflat robul tău har în ochii tăi și tu ai mărit milostivirea ta, pe care mi-ai arătat-o mie, scăpându-mi viața, dar eu nu voi putea să fug la munte fără să nu mă ajungă pierrea și să nu mor.

Ci iată! Cetatea aceasta aproape este ca să fug în ea și e foarte mică. Îngăduiește-mă să fug într-însa. Așa e că e mică? Și voi scăpa cu viață!^a

Și i-a răspuns: «Iată că-ți împlinesc și această rugămintă, ca să nu prăpădesc cetatea de care mi-ai grăit.

Dă zor și fugi acolo, fiindcă nu pot să împlinesc porunca pînă cînd nu vei ajunge tu în cetate!^a Pentru aceea s-a numit numele cetății: Țoar.

Cînd soarele a răsărit deasupra pămîntului, a intrat și Lot în Țoar.

Atunci domnul a turnat asupra Sodomei și asupra Gomorei ploaie de pucioasă și de foc de la domnul din cer.

Și a prăpădit cetățile acelea și tot ținutul și pe toți locuitorii cetăților și tot ce creștea pe cîmpie.

Ci femeia lui Lot s-a uitat îndărăt și s-a prefăcut în stîlp de sare.

Și s-a sculat Avraam a doua zi de dimineață și s-a dus la locul unde stătuse înaintea domnului.

Și a căutat spre Sodoma și Gomora și spre toată cîmpia ținutului și a privit, și iată: fum gros se ridica de pe pămînt ca fumul dintr-un cuptor" (*Facerea, XIX, 13—28*).

În ce privește Gomora, teologii recurg la argumentele cele mai ciudate, căutînd să demonstreze că păcatul acestui oraș era diametral opus păcatului Sodomei. În Biblie nu există nicăieri nici cea mai mică aluzie în această privință. Totul este pur și simplu o născocire a teologilor.

Acum putem înțelege ce "strigăt" se ridicase din Sodoma și din Gomora pînă la ceruri, cum spusese dumnezeu-tatăl în discuția cu Avraam: în Sodoma se văitau femeile părăsite; în Gomora, dimpotrivă, urlau bărbații părăsiți. Dar atunci se pune întrebarea: de ce mînia cerească a prăpădit pe femeile din Sodoma și de ce bătrînul dumnezeu nu i-a cruțat pe nenorociții bărbați din Gomora, care și așa erau destul de mîhniți din pricina înclinațiilor nefirești ale nevestelor lor?

În același timp, e limpede că cei doi domni din Sodoma, care se pregăteau să se căsătorească cu fiicele lui Lot, nu căzuseră în păcatul pederastiei; căsătoria lor fusese atît de ferm stabilită, atît de aproape de a fi celebrată, încît "omul sfînt" le și spunea "gineri". "Sfîntul" autor nu arată nicăieri că ginerii lui Lot ar fi căzut măcar cît de cît în păcatul rușinos din pricina căruia au pierit sodomiții împreună cu cetatea lor; ei nu figurează în gloata care a vrut să-i siluiască pe îngerii. Biblia, dimpotrivă, ne face să credem că ei, ca oameni cumsecade, au stat amîndoi acasă, căci Lot s-a dus să-i trezească pentru ca să-i ia cu el. Totuși, și ei au pierit împreună cu toți ceilalți.

Cît despre femeia lui Lot, trebuie să recunoaștem că ea a plătit scump pornirea ei de compătimire care a făcut-o să se uite îndărăt la orașul natal, în care, poate, rămăseseră părinții ei.

Prefacerea ei într-un stîlp de sare a fost confirmată de unii scriitori evrei și

creștini din primele veacuri ale erei noastre. Istoricul evreu Iosif Flaviu ne asigură, în cartea sa "Antichități iudaice", că a văzut acest stîlp și că pe vremea lui stîlpul putea fi văzut de oricine. Scepticii presupun că evreii din partea locului au cioplit pur și simplu o statuie de sare, lansînd versiunea că este femeia lui Lot. S-au găsit destul de multe sculpturi din sare care au dăinuit vreme îndelungată. Pe de altă parte, sfîntul Irineu a mers prea departe cînd a afirmat că "femeia lui Lot nu este un trup pieritor; ci, deși rămîne veșnic în formă de stîlp de sare, ea continuă totuși să aibă periodul obișnuit". Tertulian, un teolog vestit și care se bucură de foarte multă autoritate la catolici, afirmă în "Poemul Sodomei" același lucru și cu tot atîta certitudine.

Această minune a rămas însă necunoscută romanilor cînd au venit în Palestina: cînd au cucerit Ierusalimul, ei nu au manifestat nici cea mai mică dorință de a merge să vadă miraculosul stîlp de sare, și aceasta din simplul motiv că un asemenea stîlp nu exista. Nici Pompei, nici Titus, nici Adrian nu au auzit vreodată despre Lot, despre soția lui, despre cele două fiice, despre Avraam, și, în general, despre nici un membru al acestei preacuvioase familii. Iar în prezent pelerinii care se duc să se închine "relicvelor" biblice nu găsesc în împrejurimile Mării Moarte nici un fel de statuie: nici de sare, nici de bitum. Musulmanilor de prin partea locului nu le-a dat în gînd să fabrice una ca să le facă pe plac pelerinilor. În schimb, ei le arată stejarul Mamre la a cărui umbră dumnezeu și cei doi îngeri au mîncat un vițel întreg și o imensă cantitate de pîine, brînză, unt și smîntînă.

Marele geograf grec Strabon, care a trăit în epoca în care creștinii plasează legenda nașterii lui Iisus, a studiat în amănunțime Asia Mică și îndeosebi Palestina, descriind-o cît se poate de exact. Printre altele, el a studiat regiunea Sodomei și a Mării Moarte. Dar el nu menționează nimic despre stîlpul de sare pe care Iosif Flaviu se zice că l-ar fi văzut cu cîtiva ani mai tîrziu. Ceea ce descrie nepărtinitorul călător Strabon este foarte interesant:

"Există destul de multe temeieri pentru a trage concluzia că această regiune a căzut pradă focului: stînci arse, numeroase crăpături, pămînt pîrjolit, rîuri care răspîndesc o miasmă respingătoare și pretutindeni, în împrejurimi, ruine de locuințe. Toate acestea te fac să dai crezare celor ce povestesc locuitorii, și anume că, pe vremuri, aici au fost treisprezece orașe cu capitala Sodoma. Dar, din pricina unui cutremur, a erupției vulcanilor și a unor torente de apă sulfuroasă, lacul a înghițit această țară și au rămas doar stîncile ca martori ai catastrofei. Unele orașe au fost înghițite de ape, altele au fost părăsite de locuitori, care, căutîndu-și salvarea, s-au împrăștiat" (*Strabon, "Geografia", cartea a XVI-a, cap. II*). Cele de mai sus nu seamănă de loc cu povestirea din cartea "Facerea": "Atunci domnul a turnat asupra Sodomei și asupra Gomorei ploaie de pucioasă și de foc de la domnul din cer".

Merită să fie subliniate cele ce se spun în cap. al XIV-lea al cărții "Facerea": "Dar valea Sidim era plină cu puțuri de smoală. Și au împuns la fugă regii Sodomei și Gomorei și au căzut în ele, iar cîți au mai rămas au fugit în munți" (*v. 10*). Biblia recunoaște că solul de aici era plin de smoală încă

înainte de catastrofă.

Învățații au prilejul să constate încă o dată că "porumbelul divin" și-a bătut joc rău de tot de autorul "sfânt". Întreaga natură din acest pustiu poartă pecetea unei catastrofe geologice, de pe urma căreia trebuie să fi suferit tot ce era viu, în cazul când acolo trăia ceva. Astfel, Marea Moartă, în care se varsă Iordanul, are o suprafață de 920 km², o lungime de 100 km și măsoară 20 km în partea ei cea mai lată. Apele Iordanului sînt înghițite în întregime de Marea Moartă, care nu are nici un fel de scurgere. (Arabii o numesc Bahr-Lut.) Apa aceasta se evaporă, căci altfel nu se poate explica unde dispăre, avînd în vedere că nivelul ei rămîne același. Marea se află cu 392 m sub nivelul oceanului și are o adîncime maximă de aproape 400 m. Aerul fierbinte și uscat din această depresiune, unică în felul ei (793 m), poate absorbi o cantitate uriașă de vapori de apă. Straturile de pămînt mlăștinos din împrejurimi, șisturile bituminoase împrăștiate pretutindeni, dese cutremure, toate acestea arată că regiunea respectivă nu a fost, probabil, locuită niciodată. În Marea Moartă, care este uimitor de sărată (circa 26% sare), nu există viață organică. Geologii consideră că aceasta e una dintre cele mai adînci depresiuni de pe uscat, o prăbușire a scoarței pămîntești cu aproape un kilometru față de regiunea înconjurătoare. Această depresiune nu a fost provocată de o cauză exterioară, ci de una interioară.

Dacă ținem neapărat să credem că "porumbelul" nu a putut să-și bată joc de "sfîntul" autor al cărții "Facerea", dacă vrem cu orice preț să socotim veridică istoria cu ploaia de foc căzută din cer pentru a nimici oamenii vinovați, într-un loc, de pederastie și, în celălalt, de lesbianism, trebuie totuși să recunoaștem că Dumnezeu, deși etern, s-a cam apucat totuși să însire gogoși. Într-adevăr, oare nu el a jurat lui Noe că îndurarea lui nu-i va mai îngădui niciodată să-i nimicească pe oameni? Oare nu el a jurat cu mîna pe curcubeu că nu va mai trimite vreodată potopul? Dar a jura că renunți la potop și pe urmă să înlocuiești torențele de apă cu torențe de foc este oare o politică cinstită din partea lui Dumnezeu?

Să urmărim mai departe extraordinara povestire din cartea "Facerea". "Sfîntul" autor spune că Lot, care nu căzuse în păcatul concetățenilor săi, a fost salvat de la pieire, ca și neprihănitele lui fiice-fecioare. Dar tot aici autorul ne dă admirabile exemple de virtute pe care le oferă această "sfîntă familie". Subliniem că noul episod biblic nu conține nici un cuvînt de reprobare la adresa celor trei fugari din Sodoma. "Porumbelul divin" are specialitatea sa: el povestește cele mai respingătoare necuviințe cu atîta seninătate, de parcă n-ar exista nimic mai simplu pe lume. Sub pana "sfîntului" autor, pînă și incestul pare un obicei patriarhal cît se poate de obișnuit.

Să ne ierte cititorul că mai reproducem un citat, dar el este necesar, și trebuie să-l dăm în forma cea mai exactă, pentru a demonstra ce este "sfînta scriptură", cea mai sfîntă dintre toate cărțile, temelia și reazemul celei mai evlavioase credințe și a trei religii: mozaismul, creștinismul și islamismul.

"Însă Lot a plecat din Țoar și s-a sălășluit în munte, împreună cu cele două fiice ale sale, căci se temea să mai locuiască în Țoar. Și s-a așezat într-o

peșteră cu cele două fiice ale sale.

Atunci fiica cea mai mare a zis către cea mai mică: «Tatăl nostru e bătrîn și nu e nici un bărbat în vecinătate, care să vie la noi după obiceiul a tot pămîntul.

Haidem să îmbătăm cu vin pe tatăl nostru și să intrăm la el, ca să avem de la tatăl nostru urmași!^a

Și au îmbătat cu vin pe tatăl lor în noaptea aceea și a intrat fata cea mare și s-a culcat cu tatăl său și el n-a știut nici cînd s-a culcat ea, nici cînd s-a sculat.

Apoi, a doua zi, fata cea mare a zis către mezina ei: «Iată m-am culcat astă-noapte cu tatăl meu. Să-l îmbătăm cu vin și la noapte, și intră și tu și culcă-te cu el, ca să avem de la tatăl nostru urmași^a.

Deci ele îmbătară cu vin și în noaptea aceea pe tatăl lor și s-a dus fata cea mai mică și s-a culcat cu el, și el n-a știut nici cînd s-a culcat ea, nici cînd s-a sculat.

Și amîndouă fetele lui Lot au rămas însărcinate de la tatăl lor.

Și cea mai mare a născut un fiu și i-a pus numele Moab. Acesta este părintele moabiților de astăzi.

Iar cea mai mică a născut și ea un fiu și i-a pus numele Amon. Acesta este părintele amoniților de astăzi" (*Facerea, XIX, 30—38*).

Chiar dacă textul a fost dictat de "sfîntul duh" de sus, asta nu-l împiedică să fie odios.

Aventura lui Lot și a fiicelor lui nu a putut să scape criticii juste a lui Voltaire. Să ne retragem și să-i dăm lui cuvîntul. Ideile acestui mare om sînt utile și în prezent, deoarece încă mai dănuiesc prejudecățile religioase, dogmele credinței și adepții activi ai religiei care venerază Biblia ca pe "cuvîntul sfînt al domnului".

"Textul biblic — scrie Voltaire — nu spune ce a făcut Lot cînd și-a văzut soția prefăcută în stîlp de sare; de asemenea el nu menționează numele fiicelor lui Lot. Ideea de a-și îmbăta tatăl pentru «a se culca cu el^a în peșteră este destul de originală. Biblia nu arată de unde au găsit ele vin, dar în schimb aflăm că Lot le-a posedat pe amîndouă, fără să fi băgat de seamă nici cînd au venit, nici cînd au plecat. E foarte greu să posezi o femeie, îndeosebi o fecioară, fără să-ți dai seama. Este un caz pe care nu ne încumetăm să-l explicăm.

E de neînțeles, de asemenea, de ce fiicele lui Lot erau atît de îngrijorate de viitorul omenirii, căci lui Avraam i se născuse deja Izmail de la Agar, popoarele erau împrăștiate, iar orașul Țoar, din care plecaseră cele două fete, era la o aruncătură de băț".

Și de la cine au procurat ele vin dacă nu de la cîrciumarii de prin partea locului? Voltaire atrage atenția asupra asemănării dintre această istorisire și legenda Myrrhei, care l-a dobîndit pe Adonis de la tatăl ei Cyniras. "În cazul acesta — spune el — avem de-a face cu o imitație a legendei antice a lui Cyniras și a Myrrhei". Dar în timp ce Myrrha a fost pedepsită pentru crima ei, fiicele lui Lot au fost răsplătite cu cea mai mare binecuvîntare din punctul de vedere al teologiei: ele au devenit mame ale unei numeroase posterități .

CAPITOLUL AL NOUĂLEA
SFÎRȘITUL CUVIOASEI ISTORII A LUI AVRAAM, "SFÎNTUL PRIETEN AL LUI
DUMNEZEU"

Tămâiați! Intră din nou în scenă Avraam, patriarhul întreținut, dispus oricând să reia procedeul care l-a ajutat să se îmbogățească atât de repede în Egipt. "Și a pornit Avraam de acolo spre plaiurile de miazăzi și s-a oprit între Cadeș și Șur și vremelnic și-a întins corturile în Gherar.

Ci Avraam zicea despre Sara, femeia sa: «Ea este sora mea!» (Căci îi era teamă să spună că este soția lui, ca să nu-l ucidă locuitorii cetății din pricina ei.) Atunci Abimelec, regele Gherarului, a trimis și a luat-o pe Sara.

Dar dumnezeu a venit la Abimelec noaptea în vis și i-a vorbit: «Iată tu vei muri, din pricina femeii pe care ai luat-o, că ea este legată cu bărbat!»

Ci Abimelec nu se apropiase de Sara și a răspuns: «Doamne, oare ucide-vei tu și pe omul cel drept?

Nu mi-a spus chiar el: "ea e sora mea", și ea n-a zis așijderea: "el e fratele meu"? Fără inimă vicleană și cu mâini curate am făcut aceasta!»

Atunci i-a răspuns dumnezeu în vis: «Știu și eu că fără inimă vicleană ai făcut-o, de aceea te-am păzit să nu păcătuiești împotriva mea și nu te-am lăsat să te atingi de ea.

Deci acum dă înapoi pe femeie bărbatului ei, căci el este proroc și se va ruga pentru tine ca să rămâi cu viață; iar dacă n-o vei da înapoi, să știi că vei muri fără greș, tu și toți ai tăi».

Și Abimelec s-a sculat dis-de-diminează și a chemat la sine pe toți dregătorii săi și a povestit, în auzul lor, toată această pricină. Iar acești oameni s-au spăimântat grozav.

Apoi Abimelec a chemat pe Avraam și i-a zis: «Ce treabă ne-ai făcut? Și cu ce am păcătuit eu împotriva ta ca să aduci asupra mea și asupra stăpînirii mele o vină atât de mare? Fapte care nu se fac ai săvîrșit față de mine!»

Și a mai zis Abimelec lui Avraam: «Ce ai socotit tu cînd ai făcut lucrul acesta?»

Atunci a răspuns Avraam: «M-am gîndit așa: de bună seamă că frică de dumnezeu nimeni nu are în ținutul acesta și mă vor omorî din pricina femeii mele.

De altă parte, ea este cu adevărat sora mea, căci este fiica tatălui meu, dar nu și fiica mamei mele; și a putut să fie femeia mea.

Iar cînd dumnezeu m-a mînat să pribegesc din casa tatălui meu, atunci i-am spus ei: «Fă pentru mine această bunătate și, pretutindeni pe unde vom ajunge, să zici despre mine: el e fratele meu!»

Și a luat atunci Abimelec vite mici și vite mari, și robi și roabe și le-a dăruit lui Avraam și i-a dat înapoi pe Sara, femeia lui.

Și i-a mai zis Abimelec: «Iată, țara mea stă în fața ta; locuiește unde vei socoti că e mai bine».

Iar Sarei i-a spus: «Iată, dăruit-am fratelui tău o mie de *sicii* de argint; aceasta să-ți fie despăgubire pentru toate câte ți s-au întâmplat; și față de toți te-ai dovedit dreaptă!»^a

Atunci Avraam s-a rugat lui Dumnezeu și Dumnezeu a tămăduit pe Abimelec și pe femeia lui și pe roabele lui; și ele au avut copii.

Fiindcă Dumnezeu oprise de istov orice zămislire în casa lui Abimelec, din pricina Sarei, femeia lui Avraam" (*Facerea, XX, 1—18*).

Să nu uităm că pe vremea aceea frumoasa Sara avea 90 de ani bătuți pe multe (*Facerea, XVII, 17*).

Se impun câteva observații: a spus oare Avraam adevărul asigurându-l pe Abimelec că Sara este în același timp și soția și sora lui? Dacă da, înseamnă că avem de-a face cu încă un incest "cuvios". Halal "sfântă scriptură"!

Dar mai este ceva: dacă în toată afacerea asta Abimelec face impresia unui om cumsecade, Avraam, dimpotrivă, indiferent sub ce unghi l-am privi, ne apare ca un individ dubios. Chiar dacă e frate de sînge cu Sara, acest amănunt tot nu justifică codoșlîcul și minciunile lui. Pentru el, sora-soție este o sursă de venituri. El a mințit tăinuind calitatea sa de soț. Iar explicația pe care o dă cînd jostnicul lui șiretlic iese la iveală ni-l arată ca pe un cazuist dibaci, demn de a purta titlul de "candidat" sau chiar de "doctor" în teologie. În ochii oamenilor cinștiți el nu găsește nici o scuză, chiar dacă avea dezlegare de păcat fiind oarecum constrîns de evenimente.

Pe de altă parte, acest patriarh favorit al domnului, acest om norocos ocrotit de însuși Dumnezeu, este el oare într-adevăr fratele Sarei, așa cum a declarat deodată? Toate celelalte pasaje din Biblie par să dovedească contrarul. În episodul cu faraonul din Egipt, Avraam recurge pentru prima dată la stratagema care l-a îmbogățit. Dar cînd faraonul îi aruncă în față că l-a înșelat, lui nu-i dau prin minte justificările invocate ulterior: cinstea de a le auzi pentru prima dată îi revine lui Abimelec. Ai zice că nu este decît o născocire neașteptată, cea dintîi idee care i-a trecut prin cap "sfîntului proroc" la auzul acuzațiilor aspre pe care i le aducea regele Gherarului. De ce nu s-a justificat în același mod față de faraon?

Mai mult, "sfîntul duh" se contrazice categoric. În cap. al XI-lea el ne-a făcut cunoștință cu familia lui Terah, tatăl lui Avraam: "Terah a avut pe Avraam, pe Nahor și pe Haran; Haran a avut pe Lot. Dar Haran a murit în zilele lui Terah, tatăl său, în patria sa, în cetatea Ur din Caldeea. Iar Avram și Nahor și-au luat soții. Pe femeia lui Avram o chema Sarai și pe femeia lui Nahor o chema Milca, fiica lui Haran — tatăl Milcăi și tatăl Iscăi" (*v. 27—29*). Cu alte cuvinte, Nahor s-a căsătorit cu nepoata sa. Dacă Sara ar fi fost fiica lui Terah și soră cu Avraam, Nahor și Haran, autorul n-ar fi pregetat să ne spună și acest lucru, enumerînd atît de amănunțit legăturile de rudenie din familia lui Terah.

În afară de aceasta, Biblia spune de-a dreptul că Sara este nora lui Terah: "Și Terah a luat pe Avram, fiul său, și pe Lot, fiul lui Haran, nepotul său, și pe Sarai, nora sa, femeia lui Avram, fiul său și a plecat cu ei din cetatea Ur a caldeilor, ca să se ducă în pămîntul Canaan; dar ajungînd în Haran, s-au așezat acolo. Iar zilele lui Terah au fost două sute și cinci ani. Și a murit Terah

în Haran" (*Facerea, 11, v. 31—32*).

Așadar, fără să se sfiască cîtuși de puțin de a apărea ca soț incestuos în ochii lui Abimelec, Avraam a mințit pentru a găsi o justificare aventurii sale. Iar dacă el s-a hotărît să dezvăluie regelui Gherarului adevărul pe care i-l ascunsese faraonului, și toate acestea constituie realitatea, înseamnă că "sfîntul duh", dictînd cartea "Facerea", s-a împotmolit în minciuni și contradicții.

Bineînțeles că toate acestea sînt pură născocire, iar sfîntul autor un cretin stîngaci. În goană după mistificări și complăcîndu-se în povești imorale și ambigue, "sfîntul duh" dictează tot ce-i trece prin cap, iar prostănacul de autor înregistrează imperturbabil tot ce aude — mîrșăvii și basme grotești —, fără să-i pese cîtuși de puțin de contradicțiile și confuziile evidente, ba chiar de situațiile imposibile din punct de vedere fizic.

Cum se face că autorul tuturor acestor rînduri din Biblie nu și-a dat seama că vicleanul "porumbel" își bate joc de el punîndu-l să numească "pămîntul Gherar" regat. Potrivit descrierilor făcute de geografii din antichitate, Gherarul este o mică vale nisipoasă, fără pic de vegetație, un pustiu îngrozitor, în care n-a putut trăi niciodată un suflet de om. Înseamnă deci că Abimelec era regele unui pustiu? Și cîtă vreme a ținut-o el pe Sara în casa lui fără ca doamna Abimelec să încerce să-i scoată ochii?

Iată încă un episod care ilustrează cît de nerușinate sînt glumele "sfîntului duh". Acest episod a avut loc după distrugerea Sodomei și înainte ca dumnezeu să-și fi ținut făgăduiala dată la stejarul Mamre. Cap. al XXI-lea începe în felul următor: "Și domnul a cercetat pe Sara, precum a fost vorbit, și a împlinit față de ea ceea ce făgăduise. Deci ea a zămislit și i-a născut lui Avraam un fiu, la bătrînețe, la vremea pe care i-o sorocise dumnezeu" (*v. 1—2*).

Cum această naștere a avut loc la un an după ce dumnezeu și cei doi îngeri se înfățișaseră la stejarul Mamre, înseamnă că Avraam a fost în Gherar în perioada primelor trei luni după potopul de foc, dacă socotim că Sara a avut o sarcină normală de nouă luni. Și chiar dacă admitem că Avraam a stat în Gherar în tot decursul acestor trei luni, se pune întrebarea cum a fost cu puțință ca soția și roabele măriei-sale regele Abimelec să bage de seamă, într-un răstimp atît de scurt, că au devenit sterpe, că dumnezeu le "închisese pîntecele oprind de istov orice zămislire", ca să folosim limbajul elegant al autorului "sfînt". Poți oare să te convingi dintr-o dată că nu mai ești în stare să faci copii?

Trebuie să recunoaștem împreună cu teologii, pe care nu-i miră nici o minune oricît ar fi de dezgustătoare, că dumnezeu a făcut o glumă destul de sinistrală, deși, ce-i drept, foarte originală. Închipuiți-vă ce mutră au făcut regele pustului și supușii lui cînd au văzut că nevestele lor au "pîntecele închise"! Gluma aceasta trebuie să li se fi părut foarte răutăcioasă. E lesne de înțeles de ce Abimelec, pentru a pune capăt acestei calamități, i-a dat lui Avraam tot ce și-a putut el dori și a spus prorocului și soției-surorii lui: "Cărați-vă cît mai repede de-aici!"

După "minunea" cu "pîntecele închise", inepuizabila carte "Facerea" ne

oferă minunea cu lehuzia Sarei, doamna în vîrstă de nouăzeci de ani, care de multă vreme pierduse capacitatea de a avea copii.

Șugubăț mai e porumbelul acesta!

Iar acum altă poveste: Avraam, căpătînd un fiu legitim, îl dă pe ușă afară pe Izmail, pe care îl avusese cu țiitoarea sa.

"Și Avraam a pus fiului său care i se născuse, pe care Sara i-l născuse, numele Isaac.

Și Avraam a tăiat împrejur pe fiul său Isaac cînd a fost în vîrstă de opt zile, precum i-a fost poruncit dumnezeu.

Iar Avraam era în vîrstă de o sută de ani cînd a avut pe Isaac, fiul său.

Și Sara a grăit: «dumnezeu m-a făcut prilej de petrecere. Oricine va auzi va rîde pe socoteala mea!^a

Și a mai zis: «Cine ar fi putut să spună lui Avraam că Sara va mai alăpta copii? Și totuși i-am născut un fecior la bătrînețe!^a

Și pruncul a crescut și a fost înțărcat. Iar Avraam a făcut un ospăț mare în ziua cînd a fost înțărcat Isaac.

Ci Sara a văzut pe fiul Agarei egiptencei, pe care ea i-l născuse lui Avraam, cum se zbenguia cu fiul său Isaac.

Și a zis lui Avraam: «Izgonește pe roaba aceasta și pe fiul ei, căci nu se cuvine ca fiul roabei acesteia să fie moștenitor împreună cu fiul meu, cu Isaac!^a

Și cuvîntul acesta i-a căzut foarte greu lui Avraam cu privire la fiul său.

Însă dumnezeu i-a vorbit lui Avraam: «Nu te amărî în tine din pricina băiatului și a roabei tale. Tot ceea ce îți va spune Sara, ascultă de glasul ei, căci numai cei din Isaac se vor socoti urmașii tăi.

Dar și pe fiul roabei îl voi face popor, căci este tot sămînța ta^a.

Atunci s-a sculat Avraam dis-de-dimineată și a luat pîine și un burduf de apă și i le-a dat Agarei, punîndu-le pe umărul ei o dată cu copilul, și a izgonit-o. Iar ea a plecat și s-a rătăcit în pustiul Beerșeba.

Și cînd s-a sfîrșit apa din burduf, a lepădat pe copil sub un stuf de mărăcini.

Și a pornit și s-a așezat în preajma lui, depărtare ca la o bătaie de săgeată, fiindcă zicea ea: «Să nu văd cum moare copilul!^a Și stînd în preajma lui, a ridicat glasul și a plîns.

Și a auzit dumnezeu durerea copilului și îngerul lui dumnezeu a strigat pe Agar din cer și i-a zis: «Ce ai, Agar? Nu te teme! Căci a auzit dumnezeu durerea copilului acolo unde se află.

Scoală-te, ia copilul și ține-l bine de mînă, căci voi face din el un popor mare!^a

Și Dumnezeu deschise ochii ei și văzu un izvor de apă. Și ea se duse și umplu burduful cu apă și dădu copilului să bea.

Iar dumnezeu fu cu acest copil; și el se făcu mare și locui în pustie și fu un arcaș iscusit.

Și a locuit în pustia Paran; iar maică-sa i-a luat lui femeie din țara Egiptului" (*Facerea, XXI, 3—21*).

Izgonirea primului născut și a mamei sale Agar cu un colțuc de pîine și un

burduf de apă — această faptă cu adevărat inumană, josnică — apare ca deosebit de revoltătoare din partea unui domn atât de puternic, care biruise cinci regi cu ajutorul a 318 slugi și care se îmbogățise de pe urma cuvioaselor legături ale soției sale cu regii Egiptului și Gherarului. Iată cum arată poruncile în legătură cu bunătatea și moralitatea propovăduite de "sfânta scriptură"!

În continuare, cartea "Facerea" ne relatează că marele patriarh a trăit vreme îndelungată în țara filistenilor.

Dar Avraam, care era atât de fericit după ce căpătase un fiu de la bătrâna și mult iubita lui Sara, nu se aștepta la farsa urâtă pe care se pregătea să i-o joace ocrotitorul lui, atotputernicul și atotștiutorul dumnezeu. "Îți iubești nespūs odrasla, o, prorocul inimii mele? Ei bine, pentru ca să-mi fii pe plac, o vei ucide". Iată surpriza neașteptată pe care dumnezeu i-a rezervat-o alesului său. E drept, totul fusese o glumă; preaînaltului îi plăcea să se mai distreze câte un pic! Moșneagul voia, probabil, să vadă ce mutră va face Avraam, uluit la auzul acestor cuvinte. Să reproducem textul original, căci prea e frumos!

"Iar după acestea, dumnezeu a pus la încercare pe Avraam și i-a grăit: «Avraame!^a. Iar el a răspuns: «Iată-mă!^a».

Și a rostit *domnul*: «Ia pe fiul tău, pe singurul tău fiu, acela pe care îl iubești, pe Isaac, și du-te în ținutul Moria și adu-l acolo jertfă, ardere de tot, pe unul din munții pe care ți-l voi arăta^a».

Și s-a sculat Avraam în zorii zilei și a pus samarul pe asinul său și a luat pe doi robi ai săi și pe Isaac, fiul său, și a spart lemne pentru arderea de tot și a pornit și a venit la locul pe care i l-a arătat dumnezeu.

Iar a treia zi, Avraam, ridicându-și ochii, a văzut locul de departe.

Și a zis Avraam către oamenii săi: «Stați voi aici, lîngă asin, iar eu și băiatul vom merge pînă acolo și ne vom închina, apoi ne vom întoarce la voi!»

Și a luat Avraam lemnele pentru jertfă și le-a pus în cîrcă fiului său și a luat în mîna sa focul și cuțitul și au pornit amîndoi împreună.

Atunci Isaac a deschis gura către Avraam, tatăl său, și a zis: «Tată! ^a. Și el i-a răspuns: «Da, fiul meu?^a. Apoi a zis Isaac: <Văd focul și lemnele, dar unde este oaia pentru jertfă?>

Răspuns-a Avraam: «Dumnezeu va avea grijă de oaia pentru jertfă, copilul meu!^a. Și au mers înainte, amîndoi, împreună.

Și a ajuns la locul pe care i l-a arătat dumnezeu; și a clădit Avraam acolo jertfelnic și a așezat lemnele; apoi a legat pe Isaac, fiul său, și l-a pus pe jertfelnic deasupra lemnelor.

Apoi Avraam și-a întins mîna și a apucat cuțitul ca să junghie pe fiul său.

Dar atunci îngerul domnului a strigat către el din cer și i-a zis: «Avraame!^a. Și el a răspuns: «Iată-mă!^a».

Și i-a grăit: «Nu întinde mîna ta asupra copilului și nu-i face nici un rău! Căci acum știi că te temi de dumnezeu și n-ai cruțat, pentru mine, pe fiul tău, pe singurul tău fiu!^a»

Atunci Avraam, ridicându-și ochii, s-a uitat și iată în dosul său un berbec, care se prinsese cu coarnele într-o leasă de mărăcini; și s-a dus Avraam și a luat berbecul și l-a adus ardere de tot în locul fiului său.

Și a numit Avraam locul acela: lahvehire, de unde se zice și astăzi: «În muntele unde domnul se arată»^a.

Și a strigat îngerul domnului, din cer, pe Avraam a doua oară.

Și i-a zis: «Mă jur pe mine însumi — grăit-a domnul —, de vreme ce tu ai făcut lucrul acesta și n-ai cruțat pe fiul tău, pe singurul tău fiu:

Te voi binecuvînta cu prisosință...

Și se vor binecuvînta întru seminția ta toate popoarele pămîntului, pentru cuvîntul că ai ascultat de glasul meu!»^a

Apoi s-a întors Avraam la oamenii săi și s-au sculat și au plecat cu toții pînă la Beerșeba. Și a locuit Avraam în Beerșeba" (*Facerea, XXII, 1—19*).

Criticii subliniază că Avraam, care îl implorase pe dumnezeu să cruțe pe locuitorii Sodomei și ai Gomorei ce-i erau străini, nu i-a înălțat nici o rugă ca să-i ceară îndurare și ocrotire pentru fiul său. Ei îl învinuiesc pe patriarh că ar fi mințit din nou cînd a zis către oamenii săi: "eu și băiatul vom merge pînă acolo și ne vom închina, apoi ne vom întoarce la voi!". De vreme ce Avraam se pregătea să urce pe munte pentru a-l înjunghia și a-l arde pe Isaac, nu putea să aibă în același timp intenția de a se întoarce cu el. Era o minciună a unui barbar, în timp ce în cazurile anterioare am avut de-a face cu minciunile unui codoș nesățios care-și dădea nevasta pe bani.

Pe de altă parte, aflăm cu mirare că, înainte de a porni la drum, bătrînul de o sută de ani sparge singur o cantitate de lemne suficientă pentru un rug: ca să arzi un om pe rug, e nevoie nu de un braț de lemne ude, ci de cel puțin un car de lemne uscate. Înseamnă deci că lemnele necesare care fuseseră sparte de Avraam au fost mai întîi încărcate pe asin și pe cele două slugi, care au cărat această povară mai bine de două zile. Și chiar dacă lemnele au fost încărcate numai pe asin, se pune întrebarea: cum a putut, după aceea, Isaac, un băiat de 13 ani, să ia în cîrcă o asemenea povară și s-o ducă singur? Se mai spune că "focul" — un mangal oarecare — pe care Avraam l-a luat cu sine pentru a aprinde rugul nu putea, bineînțeles, să cuprindă atîția cărbuni încît să nu se stingă pînă în momentul cînd aveau ei să ajungă la locul arderii-de-tot, căci în clipa cînd patriarhul și fiul său și-au luat rămas bun de la slugi muntele Moria abia se zărea în depărtare. În sfîrșit, se mai face observația că acest vestit munte Moria, pe care mai tîrziu a fost construit templul din Ierusalim, nu este decît o stîncă golașă; pe ea n-a crescut niciodată nici cea mai mică tufă, iar tot ținutul din jurul Ierusalimului era plin de bolovani și întotdeauna lemnele se aduceau acolo din alte părți.

Însă toate acestea nu l-au împiedicat pe dumnezeu să pună la încercare credința lui Avraam, iar pe Avraam să cîștige, prin ascultarea sa, o bunăvoință deosebită din partea lui dumnezeu.

Vom vedea mai departe că, atunci cînd judecătorul Ieftae va aduce jertfă pe fiica sa, nici un înger nu va interveni. Ce-i drept, Ieftae nu se îndeletnicea cu codoșlicul și, probabil, din această pricină nu a fost vrednic să dobîndească "sfințenia" aceea deosebită prin care se remarcă în religia creștină, mozaică și musulmană Avraam, "prietenu lui dumnezeu".

Cap. al XXIII-lea ne istorisește că Sara a murit în vîrstă de 127 de ani în Hebron, în țara Canaan. Ca s-o poată înmormînta, Avraam a cumpărat de la

un oarecare domn Efron peștera Macpela și a plătit scump pentru ea. Efron i-a spus: "O țarină care *prețuiește* patru sute de sicii de argint, ce poate ea să însemneze pentru noi amîndoi? Deci îngroapă pe moarta ta! Atunci Avraam a ascultat de Efron și a cîntărit lui Efron cîtimea de argint pe care o spusese în auzul fiilor lui Het, adică patru sute de sicii de argint, după prețuirea neguțătorească" (*Facerea, XXIII, 15—16*).

Stîrnește mirare că Avraam, despre care Biblia spune în repetate rînduri că era un om foarte bogat, nu are nici un petec de pămînt propriu. Criticii remarcă, de asemenea, ca destul de ciudat faptul că se pomenește de o monedă bătută, care are "prețuire neguțătorească". Nu numai pe vremea biblicului Avraam nu a existat monedă în țara Canaan, dar în genere evreii din antichitate n-au bătut niciodată monede.

Din capitolul al XXV-lea vedem că străbunul nostru împovărat de ani a hotărît să se consoleze, luîndu-și o nouă soață, pe Chetura. Patriarhul avea pe atunci cel puțin 140 de ani. Nu strică să amintim că Sara îl socotise de mult pe Avraam prea bătrîn pentru a mai fi în stare să facă copii, chiar și atunci cînd el avea "numai" 100 de ani, și că a fost nevoie de un miracol ceresc pentru ca el să devină tată. Și, totuși, cu această Chetura Avraam a avut, fără nici un fel de intervenție "divină", încă șase fii: Zimran, Iocșan, Medan, Midian, Ișbac și Suah.

În sfîrșit, într-o bună seară, în cel de-al 175-lea an al vieții (*Facerea, XXV, 7*), patriarhul și-a dat obștescul sfîrșit, lăsînd toată avuția lui Isaac. Celorlalți copii le-a făcut numai unele daruri. "Sfîntul" codoș a fost înmormîntat alături de Sara, în peștera Macpela.

CAPITOLUL AL ZECELEA SFÎNTUL STRĂBUN ISAAC ȘI COPIII DĂRUIȚI LUI DE DUMNEZEU

Vom vedea îndată cum s-a împlinit făgăduiala domnului cu privire la "marea înmulțire" a urmașilor lui Avraam. După moartea Sarei și înainte de a se căsători cu Chetura, patriarhul s-a îndeletnicit cu rostuirea fiului său preferat. Acest eveniment, extrem de important pentru cercetările evlavioase și pentru educația religioasă și morală, este descris în cap. al XXIV-lea al cărții "Facerea".

Nahor, fratele lui Avraam, se căsătorise cu nepoata sa, Milca (*Facerea, XI, 29*). Acestui domn Nahor nu-i plăcea să rățăcească prin pustiu, ca fratelui său, și s-a sălășluit în roditoarea Mésopotamie. Acolo Milca i-a născut opt feciori. Dar cum acești opt plozi nu-i erau de ajuns, și-a luat și o țiiitoare, pe nume Reuma, care i-a mai adus patru fii (*Facerea, XXII, 20—24*). La rîndul lor, acești copii s-au înmulțit. Unuia dintre ei, Betuel, i s-au născut Laban și Rebeca. Celei din urmă i-a fost dat să devină mai tîrziu, din mila lui dumnezeu, doamna Isaac.

Într-o bună dimineață, bătrînul Avraam a chemat la sine pe starostele slugilor sale, care era totodată și administratorul principal al întregii sale

averi. Cartea "Facerea" îi spune numai o dată pe nume, Eliezer, iar mai departe îl numește pur și simplu "rob". Iată ce i-a spus Avraam "robului": "Pune mîna ta sub coapsa mea și jură-mi pe domnul dumnezeul cerului și dumnezeul pămîntului cum că nu-i vei lua femeie fiului meu dintre fiicele canaanitilor, în mijlocul cărora sălășluiesc, ci te vei duce în țara mea, la neamurile mele, și că de acolo peți-vei femeie fiului meu Isaac!" (*Facerea, XXIV, 2-4*).

Comentatorii sceptici s-au distrat mult pe seama acestui ritual al jurămîntului. Într-adevăr, textul ebraic vechi al acestei părți din Biblie spune fără ocol: "Ia în mîna ta organele mele genitale". Învățații etnografi explică acest lucru prin faptul că organele genitale bărbătești erau în mare cinste nu numai datorită ritualului tăierii împrejur, care le lega de dumnezeu, ci și pentru motivul că ele, ca izvor al înmulțirii seminției omenești și cheazăie a binecuvîntării dumnezeiești, erau un semn al forței, al puterii. Oricît de ciudat ar părea acest ritual al jurămîntului, trebuie să ne ploconim cu respect în fața lui, pentru că nu putem să ne îndoim că toate acestea au fost dictate de "sfîntul duh".

De fiecare dată cînd în edițiile moderne ale Bibliei se întîlnește cuvîntul "coapsă", el trebuie înțeles în sens alegoric. Astfel, citind că unul dintre conducători a ieșit din "coapsa" sau din seminția lui Iuda, avem de-a face cu o denaturare intenționată a textului, căci copiii nu se nasc din "coapsă". În afară de aceasta, după cum am observat în repetate rînduri, "porumbelul divin" nu se sfiește niciodată să spună lucrurilor pe adevăratul lor nume, oricît de tari ar fi cuvintele la care trebuie să recurgă.

"Și robul a pus mîna sa sub coapsa lui Avraam, stăpînul său, și s-a jurat în pricina aceasta" (*Facerea, XXIV, 9*).

După aceasta, luînd zece cămile, el a plecat în Mesopotamia. Avea ceva de mers!

Cînd Eliezer a ajuns aproape de cetatea în care socotea să găsească pe rudele stăpînului său, era istovit de oboseală și de sete. Din fericire, a întîlnit o brunetă drăgălașă care se ducea la o fîntînă de dincolo de porțile cetății. Această tînără amabilă i-a venit în ajutor lui Eliezer și i-a dat să bea și lui, și cămilelor lui. Acum e rîndul nostru să ne înduioșăm de providența divină: bruneta cu pricina nu era alta decît Rebeca, fiica lui Betuel, nepoata lui Avraam. După ce i-a dăruit un inel de aur și două brățări, Eliezer s-a informat cu cine "are onoarea". Cînd a auzit cine este, Eliezer a rămas buimac! Rebeca l-a condus acasă și i-a făcut cunoștință cu tatăl și cu frații ei. Administratorul lui Avraam le-a explicat că a săvîrșit lunga lui călătorie cu scopul de a găsi în Mesopotamia o soață pentru Isaac. Bineînțeles, Betuel și Laban au exclamat:

— Aici se vede mîna domnului! Fie ca Rebeca să plece cît mai curînd cu tine și să devină soața fiului stăpînului tău.

Eliezer, bucuros că a îndeplinit atît de repede și de ușor însărcinarea primită, i-a dat Rebecăi inele de aur și veșminte bogate; totodată a umplut de daruri pe frații ei și pe maică-sa. Mama fetei voise să amîne plecarea cu vreo zece zile, dar Rebeca a declarat că se grăbește și că dorește să ajungă cît mai curînd la logodnicul ei necunoscut. E greu, firește, să admitem că Eliezer

ar fi avut asupra sa o fotografie a tînărului Isaac. Cu toate acestea, cît ai bate din palme Rebeca s-a îndrăgostit de el pînă peste cap. La rîndul său, Isaac, deși nu știa ce soață îi va aduce Eliezer, și în genere nu știa dacă-i va aduce o soață, era nespus de îndrăgostit: zi și noapte stătea la drumul mare în așteptarea caravanei. Ne putem închipui ce bucurie pe capul lui cînd, într-o bună dimineață, Eliezer s-a înapoiat, și nu cu mîinile goale. Administratorul a prezentat un raport complet asupra călătoriei sale, iar tinerii s-au aruncat unul în brațele celuilalt.

"Și Isaac a dus-o pe Rebeca în cortul Sarei, maică-sa; și a luat-o pe Rebeca și a fost femeia lui și a iubit-o. Și astfel s-a mîngîiat Isaac după moartea maicii sale" (*Facerea, XXIV, 67*).

La început, toată sîrguința și toate eforturile prea-dreptului Isaac se pierdeau în zadar: el nu izbutea să devină tată atît de repede cum ar fi dorit-o. Aceasta a fost de ajuns pentru ca, în cartea "Facerea", Rebeca să fie învinuită de sterpiciune. Întotdeauna femeile sînt vinovate!

"Și s-a rugat Isaac domnului pentru femeia sa, căci era stearpă, și domnul i-a ascultat rugăciunea lui, și Rebeca, femeia lui, a zămislit" (*Facerea, XXV, 21*).

Între noi fie vorba, dumnezeu, pe cît se vede, făcea fasoane, căci oare nu el îi făgăduise lui Avraam nenumărați urmași? Și oare nu providența i-o alesese pe Rebeca de soție fiului lui Avraam? De aici reiese că dumnezeu nu putea să-i fi dat lui Isaac o soție stearpă fără a-și fi călcat cuvîntul. Dacă el "a închis pîntecele" și acestei nefericite, tot el îl va deschide, silindu-l mai întîi să se chinuiască puțintel și pe urmașul lui Avraam, favoritul său întreținut.

Totuși au fost și complicații:

"Dar pruncii se împungeau în pîntecele ei și ea a zis: «Dacă e așa, de ce mi-a mai venit această sarcină?» Și s-a dus să caute răspuns la domnul" (*Facerea, XXV, 22*).

"Sfîntul" autor a uitat să arate unde anume s-a dus Rebeca să stea de vorbă cu domnul. "Sfînta sfintelor", o despărțitură a templului asemănătoare altarului din bisericile creștine, nu fusese încă inventată. Pînă acum dumnezeu apărea unde voia și cînd voia. Pe pămînt nu existau filiale ale birourilor lui cerești. Cu toate acestea, Rebeca a izbutit să-l întrebe pe dumnezeu și el nu a pregetat s-o lămurească: "Două neamuri sînt în pîntecele tău și două popoare despărți-se-vor chiar din măruntaiele tale; și unul din cele două popoare va fi mai zdravăn decît celălalt, iar cel mai mare va sluji celui mai mic!" (*Facerea, XXV, 23*).

În cele din urmă a venit momentul nașterii. Rebeca a simțit, firește, dureri drept pedeapsă pentru lăcomia Evei.

"Iar cînd s-a împlinit sorocul să nască, iată că avea în pîntece doi gemeni. Și a ieșit cel dintîi — roșcat, păros peste tot ca un cojoc; și i-au pus numele Esau. Și după aceea a ieșit fratele său, care se ținea cu mîna de călcîiul lui Esau, și i-au pus numele Iacob. Iar Isaac era în vîrstă de cincizeci de ani cînd Rebeca i-a născut acești copii" (*Facerea, XXV, 24—26*).

Foarte rar se întîmplă ca un copil, cînd se naște, să se țină cu mîna de călcîiul celuilalt. Atît de rar, încît acesta este pînă acum singurul caz

cunoscut. Dar dacă asemenea lucruri nu se mai întâmplaseră niciodată și nicăieri, nu trebuie să tragem concluzia că nu se puteau întâmpla pe acea vreme. Aceste capricii ale domnului nu reprezintă mare lucru în comparație cu minunile pe care le vom întâlni mai departe.

Esau a fost declarat copilul cel mai mare. Se știe că, în unele cazuri juridice complicate, se stabilește că primul născut dintre gemeni este cel care apare pe lume al doilea. În sprijinul acestei soluții se aduce următorul argument: cel care a fost conceput primul trebuie, în mod firesc, să ocupe un loc mai îndepărtat în pîntecele mamei. Prin urmare, Iacob trebuia socotit cel mai mare. Dar acești copii se bătuseră atîta în pîntecele mamei, încît, probabil, își schimbaseră nu o singură dată locurile!

Nimănui nu i-a dat prin cap să rezolve problema prin tragere la sorți. Au găsit că e mult mai simplu să fie socotit ca întîiul-născut acela care a văzut primul lumina zilei. De altfel, în scurt timp, Iacob i-a smuls lui Esau dreptul de întîi-născut.

"Și pruncii s-au făcut mari; și a fost Esau meșter vînător, un răscolitor al cîmpiei, pe cînd Iacob a fost om pașnic, locuitor în corturi. Ci Isaac iubea pe Esau fiindcă-i plăcea vînatul, iar Rebeca iubea mai mult pe Iacob.

Într-o zi, pe cînd Iacob își fierbea o fiertură, Esau a venit de pe cîmp sfîrșit de oboseală.

Atunci Esau a zis lui Iacob: «Dă-mi să mănînc, te rog, din această fiertură roșcată, căci sînt sfîrșit de oboseală!^a. Pentru aceea s-a numit el Edom.

Dar Iacob a răspuns: «Vinde-mi astăzi mie dreptul tău de întîi-născut^a.

Esau i-a răspuns: «Iată, sînt gata să mor, căci la ce-mi folosește acest drept de întîi-născut?^a.

I-a zis Iacob: «Fă-mi astăzi jurămînt!^a. Și el s-a jurat și și-a vîndut dreptul său de întîi-născut lui Iacob.

Atunci Iacob i-a dat lui Esau pîine și fiertură de linte. Și el a mîncat și a băut și apoi s-a sculat și a plecat. Astfel a disprețuit Esau dreptul său de întîi-născut" (*Facerea, XXV, 27—34*).

Nu ne vom opri asupra ciudățeniei acestui soi de dispută într-o epocă în care nu exista dreptul primului născut: abia mult mai tîrziu "dumnezeu a poruncit" ca fiul cel mai mare să primească o parte dublă din moștenire. Trebuie însă să subliniem cît de josnică a fost comportarea lui Iacob: potrivit textului "sfînt", Esau murea de foame și Iacob pur și simplu a abuzat de situația grea în care se găsea fratele său. Purtarea aceasta nu are nici o justificare. De altfel, însuși numele de Iacob înseamnă "cel care a înșelat". Pe cît se vede el și-a meritat din plin numele, căci, într-adevăr, i-a dat la cap lui Esau ca să-i ia locul. Iacob nu s-a mulțumit să-și vîndă atît de scump fiertura de linte: ca un tîlhar, care caută să stoarcă de la victima sa prețul de răscum-părare, el smulge de la fratele său de sînge jurămîntul că acesta renunță la drepturile sale; el îl ruinează pentru un blid de linte. Dar acesta nu este singurul rău pe care i-l va face. Și iată că tîrgul acesta, în urma căruia flămîndul a fost înșelat în chip atît de cinic, această tranzacție nulă în sine, această renunțare pe care orice tribunal ar anula-o ca fiind obținută prin șantaj, a fost aprobată de Dumnezeu, de Dumnezeul dreptății, ocrotitorul

celor slabi și răzbunătorul celor asupriți. El l-a recunoscut pe Iacob ca deținător legitim al faimoaselor drepturi de întâi-născut și a aprobat ruina lui Esau.

După cîtva timp, Isaac s-a dovedit un fiu vrednic al lui Avraam, continuatorul "tradițiilor pioase" ale "prea-dreptului" ales al lui Dumnezeu.

În țară a izbucnit foametea și Isaac a plecat în Gherar, unde, oricît ar părea de ciudat, continua să domnească același Abimelec pe care Biblia, nu se știe de ce, îl numește deodată rege al filistenilor. Evident, Dumnezeu ar fi putut să dea lui Isaac și familiei lui pîine, dar a preferat să-i ofere numai o apariție a sa, în timpul căreia l-a tratat cu o cuvîntare asemănătoare aceluia cu care îl tratase în repetate rînduri pe Avraam: "Și voi înmulți seminția ta ca stelele cerului și voi da seminției tale toate aceste locuri și se vor binecuvînta întru seminția ta toate noroadele pămîntului". Într-un cuvînt, același cîntec vechi și cunoscut! "Deci Isaac a locuit în Gherar. Și l-au întrebat oamenii din partea locului despre femeia sa, însă el a răspuns: «Ea este sora mea»^a.

Iar după ce a petrecut el acolo zile îndelungate, Abimelec, regele filistenilor, s-a uitat afară pe fereastră și iată că Isaac mîngîia pe Rebeca, soția sa.

Atunci Abimelec a chemat pe Isaac și i-a zis: «Fără îndoială, ea este soția ta, atunci de ce mi-ai spus: ea este sora mea?»^a Dar Isaac i-a răspuns: «Fiindcă m-am gîndit ca nu cumva să fiu ucis din pricina ei»^a.

Atunci i-a zis Abimelec: «De ce ne-ai făcut una ca aceasta? Puțin ar fi lipsit ca vreunul din popor să se culce cu femeia ta și ar fi adus peste noi o vină grea!»^a

Atunci Abimelec a dat întregului popor porunca aceasta: «Oricine se va atinge de omul acesta și de femeia lui va fi pedepsit cu moartea»^a (*Facerea, XXVI, 4,6-11*).

Vedem deci că Abimelec nu a uitat minunea cu pîntecele "închise", deși de la întîmplarea cu Sara se scurseseră aproape 80 de ani. Este însă destul de ciudat că Biblia, deși subliniază că filistenii îi venerau pe zeii lor și nu pe Dumnezeul lui Avraam și al lui Isaac, afirmă totuși că regele lor pîgîn recunoștea pe Dumnezeul evreilor și sfințenia poruncilor lui. Ce încurcătură mai e și asta? "Și Isaac a semănat în țînutul acela și a scos în acel an de o sută de ori mai mult, fiindcă domnul îl binecuvîntase" (*Facerea, XXVI, 12*).

Și așa e prea de tot că Isaac a putut să semene într-o țară în care nu stăpînea nici o palmă de pămînt. Dar dacă ne amintim că țînutul Gherar e un pustiu în care nu există nimic în afară de nisip și pietre, "minunea" ne apare ca fiind și mai mare: să obții pe nisip o recoltă "de o sută de ori mai mare" decît ceea ce ai însămîntat! Cele mai roditoare pămînturi din lume dau arareori chiar și o recoltă de douăzeci și cinci de ori mai mare decît cantitatea de grăunțe însămîntată. Nimic de zis: lui Isaac îi mergea din plin! Biblia spune că s-a îmbogățit repede. Cu asemenea recolte nici nu-i de mirare!

Filistenii au început să-l pizmuiască pe "sfîntul străbun" și au îmfundat cu pietre toate fîntînile săpate odinioară de Avraam. S-au iscat certuri și Abimelec l-a rugat pe Isaac să-și ia tălpășița. Acesta a plecat, s-a sălășluit în vale și a săpat din nou fîntînile pe care le săpase tatăl său. Noi certuri, o nouă

înfățișare a lui Dumnezeu, care i-a dat curaj lui Isaac; un nou tratat de pace cu Abimelec; în sfârșit, un chef strașnic. Cititorul înțelege că îl scutim de amănunte plictisitoare, deși ele sînt, bineînțeles, "sfinte".

Cît despre Esau, cînd a fost în vîrstă de 40 de ani, "și-a luat de soție pe Ludita, fiica lui Beerî Heteul, și pe Basemat, fiica lui Elon Heteul" « (Facerea, XXVI, 34—35).

CAPITOLUL AL UNSPREZECELEA SFÎNTUL STRĂBUN IACOB ȘI PĂCĂTOSUL LUI FRATE ESAU

Isaac ajunsese la bătrînețe și ochii lui slăbiseră, că nu mai putea să vadă; atunci a chemat pe Esau, fiul său cel mare, și i-a grăit; «Fiul meu!^a Și Esau i-a răspuns: «Iată-mă!».

Zis-a el: «Vezi! am ajuns la bătrînețe și nu știu ziua cînd voi muri.

Deci acum ia-ți armele tale, tolba ta cu săgeți și arcul tău și ieși pe cîmp și vînează-mi ceva vînat.

Și fă-mi o mîncare gustoasă, cum îmi place mie, și adu-mi-o să mănînc, ca sufletul meu să te binecuvînteze mai nainte de a muri!^a

Și Rebeca a auzit ce a vorbit Isaac cu Esau, fiul său.

Și Esau a pornit pe cîmp, ca să vîneze vînat și să-l aducă.

Atunci Rebeca a zis lui Iacob, fiul-său: ««Ascultă! Am auzit pe tatăl tău vorbind cu Esau, fratele tău, și spunîndu-i așa:

"Adu-mi vînat și pregătește-mi o mîncare gustoasă ca să mănînc și să te binecuvîntez, în fața domnului, mai nainte de a muri!"

Ci acum, copilul meu, ascultă de glasul meu și fă așa cum îți voi porunci!

Du-te la *turmă* și ia-mi de acolo doi iezi frumoși din care să gătesc mîncare gustoasă tatălui tău, așa cum îi place.

Iar tu vei duce-o tatălui tău să mănînce, ca el să te binecuvînteze mai nainte de a muri!^a

Dar Iacob a răspuns maicii sale Rebeca: «Vezi că Esau, fratele meu, este păros, pe cînd eu sînt neted.

Tatăl meu poate că mă va pipăi și voi trece în ochii lui drept un înșelător și voi aduce peste capul meu blestem și nu binecuvîntare^a.

Dar maica lui i-a răspuns: «Blestemul tău să vină peste mine, fiule, tu numai ascultă de cuvîntul meu și du-te și adu-mi!^a

Și el s-a dus și a luat iezii și i-a adus maică-si. Iar maică-sa a gătit o mîncare gustoasă, așa cum îi plăcea lui Isaac.

Apoi Rebeca a luat veșmintele cele mai bune ale fiului său mai mare, Esau, pe care le avea la ea în casă, și a îmbrăcat cu ele pe Iacob, feciorul ei mai mic.

Iar pieile iezilor le-a înfășurat pe mîinile lui și pe partea netedă a gîtului.

Apoi a dat în mîna fiului ei Iacob mîncarea cea gustoasă și pîinea pe care o făcuse.

Și el s-a dus la tată-său și i-a zis: «Tată!^a. Iar el i-a răspuns: «Iată-mă; cine

ești tu, fiul meu?^a

Răspuns-a Iacob tatălui său: «Eu sînt Esau, întîiul tău născut. Am făcut precum mi-ai zis; scoală-te, acum, și mănîncă din vînatul meu, ca să mă binecuvînteze sufletul tău!^a

Atunci Isaac a zis fiului său: «Cum de ai găsit așa degrabă vînat, fiul meu?^a. Zis-a el: «Fiindcă domnul dumnezeuul tău mi-a scos vînatul înainte!^a

Și Isaac a zis lui Iacob: «Apropie-te să te pipăi, fiul meu. Oare tu, acesta, ești fiul meu Esau sau nu?^a

Și s-a apropiat Iacob de Isaac, tatăl său, iar el l-a pipăit și a zis: «Glasul este glasul lui Iacob, dar mîinile sînt mîinile lui Esau!»

Astfel el nu l-a cunoscut, fiindcă mîinile lui erau păroase ca mîinile fratelui său Esau. Atunci l-a binecuvîntat.

Și i-a zis: «Tu ești cu adevărat fiul meu Esau?^a Și el i-a răspuns: «Eu sînt!^a.

Apoi a zis: «Vino aproape de mine ca să mănînc din vînatul fiului meu și ca să te binecuvînteze sufletul meu!^a Și s-a apropiat de el și a mîncat. Și i-a turnat lui vin și a băut.

După aceea i-a zis Isaac, tatăl său: «Apropie-te și mă sărută, fiul meu!^a.

Și el s-a apropiat și l-a sărutat. Și Isaac a mirosit mirosul veșmintelor lui și l-a binecuvîntat și a zis: «Iată, mirosul fiului meu este ca mirosul unei țarine pe care a binecuvîntat-o dumnezeu.

Dumnezeu să-ți dea ție din rouă cerului și din grăsimea pămîntului și belșug de grîu și de vin.

...Să fii stăpîn peste frații tăi și să se închine ție feciorii mamei tale^a"
(*Facerea, XXVII, 1—29*).

Cele spuse mai sus merită cîteva observații. Dar să vedem mai întîi sfîrșitul acestei povestiri instructive.

"Cînd Isaac isprăvisese cu binecuvîntarea lui Iacob și Iacob de-abia ieșise din fața tatălui său Isaac, a sosit și Esau, fratele său, de la vînătoare.

Și a făcut și el o mîncare gustoasă și a adus-o tatălui său și i-a spus: «Să se scoale părintele meu și să mănînce din vînatul fiului său, ca să mă binecuvînteze inima ta^a.

Dar Isaac, tatăl său, l-a întrebat: «Cine ești tu?^a. Iar el i-a răspuns: «Eu sînt feciorul tău, întîiul tău născut, Esau!^a

Atunci Isaac fu cuprins de spaimă și de cutremur mare și grăi: «Cine a fost atunci acela care a vînat vînatul și mi l-a adus și am mîncat din toate mai înainte ca să vii tu și eu l-am binecuvîntat? Și binecuvîntat va rămînea!^a.

Auzind Esau cuvintele tatălui său, a strigat cu strigăt mare și amărît peste măsură și a zis părintelui său: «Binecuvîntează-mă, tată, și pe mine!^a.

Ci el a răspuns: «Fratele tău a venit cu vicleșug și a luat binecuvîntarea ta!^a

Și a zis Esau: «Cu drept cuvînt se numește el Iacob, căci m-a înșelat de două ori cu asta: mi-a luat dreptul de întîi-născut și iată, acum, mi-a luat binecuvîntarea mea^a. Apoi a întrebat: «N-ai păstrat și pentru mine o binecuvîntare?^a

Isaac i-a răspuns și a zis lui Esau: «Iată. l-am pus stăpîn peste tine și pe toți frații lui i-am făcut robii lui și l-am dăruit cu grîu și cu vin. Ție acum ce pot

să-ți mai fac, fiul meu?^a

Dar Esau i-a răspuns tatălui său: «Oare numai această singură binecuvântare ai tu, tată? Binecuvîn-tează-mă și pe mine, părintele meu!>>. Și Esau și-a ridicat glasul și a plîns.

Atunci Isaac, tatăl său, i-a răspuns și a grăit: «Iată, departe de țarinile grase fi-va paloșul tău și departe de roua cerului de sus;

Cu sabia ta îți vei agonisi traiul și vei fi rob fratelui tău; și va veni o *vreme* cînd, adunîndu-ți puterile, vei scutura jugul lui de pe grumazul tău^a" (*Facerea, XXVII, 30—40*).

Și cu asta, basta! Esau n-a mai primit binecuvîntarea.

Fac apel la papa de la Roma și la toți patriarhii creștini: ori povestea cu Isaac, Rebeca, Esau și Iacob este o minciună ridicolă și "sfîntul duh", inspiratorul Bibliei, caută să-i inducă în eroare pe credincioși, dîndu-le un exemplu de glume proaste și arătîndu-le că în materie de religie unor oameni naivi poți să le spui tot ce poțtești; ori toată această istorisire este adevărată, și atunci Dumnezeu nu este decît un găgăuță, pentru că nimic nu-l silea să lege binecuvîntările sale de binecuvîntările acestui ramolit de Isaac, pe care Iacob l-a tras pe sfoară. În ambele cazuri, liber-cugetătorii n-au de ce se sfii: ei pot să-și bată joc cît poțtesc de teologi, de episcopi, de papa, de patriarhi, de sfinți, de proroci și chiar de Dumnezeu-tatăl, care este cel mai zaharisit dintre toți.

Într-adevăr, după cum reiese din textul "sfînt", binecuvîntarea dată de Isaac nu a fost o binecuvîntare părintească obișnuită, adică o urare de fericire pe care un tată o face fiului său; dimpotrivă, ea a fost un act solemn și formal, cu consecințe cît se poate de precise, asemenea oricărui act religios și juridic, avînd valoarea unui act de notariat. Deși binecuvîntarea a fost numai verbală, ea avea valoarea unui document scris în favoarea aceluia căruia îi fusese adresată. Și asta indiferent cine era această persoană, căci o binecuvîntare religioasă nu poate fi nici anulată, nici luată înapoi. "Sfînta scriptură" ne spune că Isaac a fost profund mîhnit cînd a aflat că este victima unei înșelăciuni. El a fost foarte întristat de fapta ticăloasă a lui Iacob, dar nu putea îndrepta ceea ce fusese săvîrșit. Iacob a furat și a luat cu el binecuvîntarea destinată lui Esau; cu atît mai rău pentru Esau.

Avem de-a face aici cu un evident delict de drept comun. Orice tribunal l-ar declara pe Iacob vinovat de înșelăciune. El ar fi condamnat, după cum ar fi condamnată și mama sa, Rebeca, care a fost nu numai complice, ci și instigatoare la un delict săvîrșit cu premeditare.

Pe de altă parte, oricît de condamabilă și pasibilă de pedeapsă penală ar fi înșelăciunea care a avut drept scop și consecință privarea lui Esau de un bun atît de însemnat ca o binecuvîntare bogată în bunuri pămîntești, să vedem în ce mod și de ce a căzut Isaac atît de ușor în capcană. Cum s-a putut întîmpla asta? Biblia spune că bătrînul recunoscuse glasul lui Iacob: el șovăie, se îndoiește, ciulește urechile și, cu toate acestea, se lasă înșelat, ca cel din urmă nătărău, printr-un truc, printr-un artificiu cît se poate de simplu. El așteaptă să i se aducă vînat, îi place vînatul, vînatul este mîncarea lui preferată, și aceasta este una dintre pricinile pentru care el îl iubește mai

mult pe vînătorul Esau; dar cînd i se servește carne de ied, limba lui, atît de sensibilă la gustul vînatului, nu e în stare să deosebească o ciozvîrtă de oaie de o aripioară de fazan. Măi drăcie! Grozavă bucătăreasă trebuie să fi fost Rebeca asta! Pe cît se pare însă, nu numai gustul bătrînului Isaac s-a alterat brusc; i s-au tocit și simțul mirosului și simțul pipăitului. Rebeca acoperise mîinile și gîtul lui Iacob cu o blană de ied, dar, oricît de păros ar fi fost Esau, nu putea să fie la fel de păros ca un animal. Lui Isaac nu-i dă prin gînd să pipăie restul trupului: el simte mirosul îmbrăcăminteii lui Esau și nimic mai mult. Totuși, ar fi trebuit să simtă numai mirosul blănii unui animal proaspăt ucis.

Atît despre ramolitul Isaac.

Dar cum se face că dumnezeu a legat binecuvîntările sale sacre și inviolabile de binecuvîntările întâmplătoare, greșite ale lui Isaac, extorcate printr-o înșelăciune pe care numai cel din urmă papă-lapte n-ar fi putut s-o descopere și s-o înțeleagă? Dumnezeu ni se înfățișează aici ca sclav al unei simple formalități, lipsită de orice însemnătate, și această împrejurare face din "atotputernicul cîrmuitor al întregii lumi" un vrednic tovarăș al ramolitului papă-lapte Isaac.

Aceste observații sînt valabile numai în cazul cînd admitem că întregul episod este verosimil. Dar toată povestea este pură născocire, de aceea biserica nu trebuie să ni-l prezinte pe "porumbelul" ei ca pe un autor serios, cerîndu-ne să ne închinăm lui; această zburătoare, fie că bîiguie ca un papagal care a dat în mintea copiilor, fie că-i o cioară vopsită care înșiră cai verzi pe pereți. Personal, înclinăm spre această din urmă versiune.

Esau, supărat (avea și de ce!) de faptul că binecuvîntarea nou-nouță făgăduită lui strălucea pe capul unui ticălos, s-a jurat să-l ucidă pe Iacob. Însăpăimîntată, Rebeca l-a sfătuit pe Iacob să-și ia picioarele la spinare cît mai e timp. Iacob, care nu era un mare viteaz, n-a așteptat să i se spună de două ori. Rebeca i-a propus să se refugieze la fratele ei, Laban, iar bătrînul Isaac l-a sfătuit să profite de acest prilej și să se însoare cu una dintre verișoarele lui (*Facerea, XXVII, 41—46; XXVIII, 1—5*).

În timp ce Iacob a plecat în Mesopotamia, Esau s-a dus în "țara lui Izmail" și s-a înșurat acolo cu fiica lui Mahalat; după cît se vede, primele două sau trei neveste nu-i erau de ajuns!

Și iată-l pe Iacob în drum spre Haran.

"Și a ajuns într-un loc și a mas acolo, căci soarele asfințise, și a luat o stană de piatră din pietrele locului și a pus-o căpătîi și s-a culcat să doarmă în locul acela.

Și a visat un vis; și iată, în visul său, o scară era proptită de pămînt, iar cu vîrful ei atingea cerul, iar îngerii domnului se suiau și se pogorau pe scară.

Și deodată domnul a stat deasupra ei și a grăit: «Eu sînt domnul dumnezeul lui Avraam, părintele tău, și dumnezeul lui Isaac. Pămîntul pe care stai tu culcat ți-l voi da ție și seminției tale.

...Și iată eu voi fi cu tine și te voi păzi în toate căile tale și te voi duce înapoi în ținutul acesta și nu te voi părăsi pînă ce nu voi împlini cele ce ți-am făgăduit^a.

Și s-a deșteptat Iacob din somnul său și a zis: «Cu adevărat domnul este în locul acesta și eu n-am știut?»^a

Și s-a cutremurat Iacob și a rostit: «Cît este de înfricoșat locul acesta! Aici este cu adevărat casa lui Dumnezeu și aici este poarta cerului!»^a.

Iar dimineața Iacob s-a sculat și a luat piatra care-i slujise de căpătîi și a pus-o ca stîlp de pomenire și a turnat untdelemn în vîrfurile lui.

Și a pus locului aceluia numele Betel, însă numele cetății, la început, fusese Luz.

Și Iacob a făcut domnului această juruință: «Dacă domnul Dumnezeu va fi cu mine și mă va păzi pe calea aceasta pe care merg și-mi va da pîine și veșminte să mă îmbrac,

Și de mă voi întoarce sănătos în casa tatălui meu, domnul va fi Dumnezeul meu.

Iar piatra aceasta pe care am înălțat-o stîlp de pomenire va ajunge locașul lui Dumnezeu și din toate cele ce îmi vei da mie îți voi da zeciuială»^a (*Facerea, XXVIII, 11—22*).

Nu ne vom apuca să contestăm existența orașului Luz sau Betel; ne vom mulțumi doar să spunem în treacăt că nici un geograf n-a auzit niciodată de asemenea oraș. Dar ceea ce ne stîrnește, într-adevăr, o uimire plină de respect este istețimea și spiritul practic al acestui uluitor Iacob: el l-a tras pe sfoară pe fratele său mai mare, Esau, pe bătrînul său tată orb, Isaac, și, indirect, chiar pe Dumnezeu; dar, în același timp, el nu vrea ca acesta din urmă să-l ducă cumva de nas și de aceea îi pune condiții precise și clare în privința viitoarelor relații dintre ei. Dumnezeul strămoșilor îi oferă chiar adineauri un spectacol senzațional: îngerii făcînd exerciții acrobatice pe o scară și îi făgăduise, într-o cuvîntare frumoasă, munți de aur, marea cu sarea. Primul sentiment pe care l-a avut Iacob a fost o teamă amestecată cu respect; dar el se liniștește repede la gîndul că totul nu e decît un vis. Și atunci îi spune Dumnezeului strămoșilor săi: dacă îmi vei da hrană și îmbrăcăminte, vei fi Dumnezeul meu și mă voi închina ție. Această idee poate fi expusă și în felul următor: "Dacă nu-mi vei da nimic, atunci, amice, ai să rămîi și tu cu buzele umflate". El îi făgăduiește domnului zeciuială: o să-i dea coarnele cu condiția ca Dumnezeu să-i dea bou. Să fie într-un ceas bun!

Criticii compară această atitudine a lui Iacob cu obiceiurile unora dintre popoarele din antichitate care își aruncau idolii în rîu atunci cînd aceștia nu le trimiteau ploaie la vreme sau nu-i ajutau la vînațoare. Am cunoscut personal o bătrînă credincioasă care îl pedepsea pe "sfîntul" Iosif cînd nu cîștiga la loterie. Ea întorcea chipul lui cu fața la perete; această creștină bună era foarte pioasă, dar șireată, și se trăgea, probabil, în linie directă din Iacob.

După această pățanie, Iacob și-a continuat drumul. Într-o bună zi, pe cîmp, la o fîntînă unde se adăpau vitele, i s-a oferit prilejul de a face cunoștință cu o ciobăniță drăgălașă. Și cînd colo, ce să vezi: ciobănița era tocmai Rahila, verișoara lui. Biblia se repetă destul de des cînd fantezia autorilor ei se epuizează: Eliezer, tot datorită amestecului "providenței", a întîlnit-o la fîntînă pe Rebeca, pe care nu o cunoștea, dar pe care plecase s-o caute.

Rahila, fiica mai mică a lui Laban, l-a condus pe curtenitorul ei văr la tatăl său. Acolo a făcut cunoștință cu întreaga onorată familie. Fiica mai mare, Lia, spune Biblia, avea "ochi stinși" și nu a tulburat cîtuși de puțin inima lui Iacob. Rahila, dimpotrivă, i-a plăcut din capul locului; ea, așa cum o descrie "grațios" scriptura "inspirată de dumnezeu", era "mîndră la făptură și frumoasă la chip". Iacob și-a împărtășit impresiile unchiului Laban și acesta i-a spus cîteva vorbe dătătoare de speranțe. Dar acest Laban era un om nu mai puțin practic decît Iacob. El i-a spus-o lui Iacob pe față:

— Dragul meu! Vrei să te căsătorești cu Rahila? N-am nimic împotrivă, dar mai întîi trebuie s-o cîștigi.

— Și cum să fac asta, unchiule?

— Să slujești la mine ca servitor vreme de șapte ani, ca să-mi pot da seama dacă ești băiat muncitor și om cumsecade.

Tîrgul s-a făcut. Vreme de șapte ani, unchiul l-a pus la încercare pe nepot, dîndu-i să facă toate muncile mai grele de pe lîngă casă. Termenul a expirat. A venit ziua nunții. Potrivit obiceiului evreilor, fața miresei era acoperită cu un vâl des. Iacob tresaltă ca un peștișor. Laban, cu un aer solemn, plin de importanță, a îndeplinit personal în afacerea asta îndatoririle de ofițer al stării civile, ca și pe acelea de rabin. El a declarat căsătoria săvîrșită, spre marea satisfacție a lui Iacob. Ceremonia a fost cît se poate de solemnă. Acum e bine să cităm textul autentic, dictat de "sfîntul duh":

"Atunci Laban a adunat pe toți oamenii din partea locului și a făcut ospăț.

Dar seara Laban a luat pe Lia fiica sa și a dus-o la Iacob; iar el a intrat la ea.

Și Laban i-a dat pe Zilpa, roaba sa, fetei sale Lia ca roabă.

Ci făcîndu-se ziuă, iată: era Lia. Atunci Iacob a zis lui Laban: «Ce e aceasta ce mi-ai făcut? Oare nu ți-am slujit pentru Rahila? Atunci de ce m-ai înșelat?»^a

Însă Laban i-a răspuns: «Aici la noi nu este obiceiul să mărităm pe mezina înaintea celei întîi-născute.

Împlinește această săptămînă de nuntă și îți voi da și pe cealaltă, pentru slujba pe care vei face-o la mine încă șapte ani de aci înainte!>>

Și Iacob a făcut așa și a împlinit acea săptămînă de nuntă. Iar Laban i-a dat lui pe Rahila, fiică-sa, de femeie.

Și Laban i-a dat pe Bilha, roaba sa, fiicei sale Rahila ca roabă.

Și Iacob a intrat și la Rahila și a iubit-o pe Rahila mai mult decît pe Lia și a slujit lui Laban încă alți șapte ani" (*Facerea, XXIX, 22—30*).

Astfel, Iacob, care îl înșelase pe tatăl și pe fratele său, a fost el însuși înșelat, pe merit, de către unchiul său. Ce-i drept, e cam greu de înțeles cum se face că Iacob, care, în decursul celor șapte ani cît a stat acolo, avusese timpul să cunoască destul de bine pe amîndouă verișoarele sale, și îndeosebi pe cea iubită, a petrecut o noapte întreagă cu Lia fără să bănuiască înșelăciunea și crezînd că se află cu Rahila. Dar nu se cade să ne îndoim în privința celor de mai sus: doar ni le spune "sfînta scriptură"!

"Dar văzînd domnul că Lia este oropsită, a deschis pîntecele ei, pe cînd Rahila era stearpă" (*Facerea, XXIX, 31*).

Nu e rău! Dar lucrul cel mai interesant ni-l spune Biblia în următoarele

patru versete. Am aflat mai sus că Iacob și-a îndeplinit îndatoririle conjugale față de Lia numai în decursul primei săptămâni după cununie; cu toate acestea, Lia i-a adus, unul după altul, patru fii: Ruben, Simeon, Levi și Iuda.

"Iar când a văzut Rahila că nu face copii lui Iacob, ea a prins pizmă pe soră-sa și a zis către Iacob: «Dă-mi copii, iar de nu, eu mor!^a».

Atunci Iacob s-a aprins de mînie împotriva Rahilei și a certat-o: «Sînt eu oare în locul lui Dumnezeu, care ți-a oprit roadă pîntecului?».

Ci ea a zis: «Iată roaba mea Bilha. Intră la ea și va naște pe genunchii mei și astfel voi avea și eu copii de la ea^a».

Și i-a dat pe Bilha roaba ei de femeie și Iacob a intrat la ea.

Iar Bilha a zămislit și i-a născut lui Iacob un fecior.

Atunci zis-a Rahila: «Dumnezeu mi-a dat dreptate și a ascultat de glasul meu și mi-a dăruit mie un fiu^a; pentru aceea i-a pus numele Dan.

Și iar a zămislit și a născut Bilha, roaba Rahilei, al doilea fecior lui Iacob.

Și a zis Rahila: «Lupte pentru binecuvîntarea lui Dumnezeu am dus cu soră-mea și am biruit!^a. Și i-a pus numele Naftali.

Dar văzînd Lia că a stat și nu mai naște, a luat pe Zilpa, roaba sa, și a dat-o lui Iacob de femeie.

Și a născut Zilpa, roaba Liei, un fecior lui Iacob.

Iar Lia a zis: «Noroc!^a. Și i-a pus numele Gad.

Și a născut Zilpa, roaba Liei, al doilea fecior lui Iacob.

Iar Lia a zis atunci: «Ferice de mine, căci fetele mă vor ferici ». Și i-a pus numele Așer" (*Facerea, XXX, 1—13*).

Oare acest text edificator mai are nevoie de comentarii? Totul este limpede!

Continuarea este și mai instructivă. Pentru a o înțelege trebuie că arătăm că, potrivit unor credințe vechi, răspîndite pe alocuri și în zilele noastre, rădăcina de mandragoră ar fi eficace împotriva impotenței. Această rădăcină cu formă bizară se pretează cu ușurință la cele mai obscene comparații. De acest lucru au profitat șarlatanii din toate timpurile pentru a recomanda rădăcina de mandragoră ca talisman; din ea se mai prepara o licoare care trebuia să servească drept elixir al dragostei. "Sfîntul duh" nu a scăpat ocazia de a se distra și i-a dictat autorului cărții "Facerea" o nouă născocire, merită să întărească credința în pretinsele calități afrodisiace ale mandragorei.

"Și Ruben s-a dus la cîmp, la secerișul grîului, și a găsit merișoare de mandragoră și le-a adus mamei sale, Lia. Atunci Rahila a zis către Lia: «Dă-mi te rog din mandragorele aduse de fiul tău!

Ci Lia i-a răspuns: «Oare nu e destul că mi-ai luat pe bărbatu-meu? Acum vrei să iei și mandragorele fiului meu?^a Dar Rahila i-a zis: «Bine atunci: să doarmă cu tine în noaptea aceasta, în schimbul mandragorelor fiului tău!^a

Și Iacob venind seara de la cîmp, Lia i-a ieșit întru întîmpinare și i-a spus: «Intră la mine, căci te-am cumparat cu mandragorele fiului meu!^a. Și el a dormit cu ea în noaptea aceea.

Iar Dumnezeu a auzit pe Lia și ea a zămislit și i-a născut lui Iacob al cincilea fecior.

Și a zis Lia: «Dăruitu-mi-a Dumnezeu plata mea, fiindcă am dat bărbatului meu pe roaba mea^a. Și i-a pus numele Isahar" (*Facerea, XXX, 14—18*).

Drăguț, nu-i așa?!

Lia a mai avut un fiu, căruia i-a pus numele Zebulon, și o fiică, Dina, deși Biblia nu arată în ce împrejurări și datorită cărui fapt Iacob și-a mai biruit de două ori repulsia pe care o nutrea față de această soție a sa. Cît despre Rahila, e de presupus că ori mandragora și-a făcut efectul, ori Dumnezeu s-a hotărît chiar el "să-i deschidă pîntecele"; fapt e că și ea a zămislit și a născut un fiu, pe Iosif.

Nu trebuie să ne închipuim că Iacob a suportat resemnat cei 14 ani cît a spălat vasele și a frecat dușumelele în casa domnului Laban: Biblia povestește că multă vreme a clocit el răzbunarea împotriva lui Laban, unchiul și socrul său, și în cele din urmă i-a copt-o.

În primul rînd, i-a jucat unul din vestitele sale renghiuri ticăloase: i-a cerut lui Laban să-i dea lui toți mieii și iezii care se vor naște brumării, vărğați și tărcăți, și Laban a consimțit, fiind ferm convins că Iacob va trebui să aștepte mult și bine ca să se petreacă asemenea minuni. Dar el nu a ținut seama de sfînta și biblica viclenie a iubitului său ginere. Acesta, după cum spune "sfînta scriptură", a luat nuiele de plop, de migdal și de paltin, le-a jupuit de coajă și a pus apoi nuielele în adăpătorele cu apă "unde veneau oile să se adape; și ele se împerecheau cînd veneau să se adape" (*Facerea, XXX, 38*). Urmarea a fost că, în turmele lui Laban, mieii și iezii se nășteau brumării, vărğați și tărcăți. Laban nu pricepea cum se întîmplă asta, dar pentru că făgăduise a fost nevoit să-i dăruiască lui Iacob toți acești miei neobișnuiți.

Ne considerăm obligați să recomandăm amatorilor de oi vărgate acest mijloc de selecție, extrem de simplu și care nu dă greș. Miraculoasa rețetă, ca și modul ei de întrebuițare, sînt garantate de marca "porumbelul sfînt".

Nemulțumindu-se cu trucul prin care-l deposedase pe Laban de nouă zecimi din turmele lui, într-o bună dimineață vicleanul Iacob, fără să-i dea de știre, a luat-o din loc și dus a fost. A fugit cu toată familia lui tînără, dar destul de numeroasă. Soțiile lui Iacob i-au aprobat planurile, ba chiar mai mult: Rahila, plecînd de acasă, i-a șterpelit tatălui său toți idolii.

Laban era disperat. El pornește în urmărirea ginerelui și a fiicelor sale și-i ajunge din urmă. Cu toată elocința sa, nu reușește să-l convingă pe Iacob să se întoarcă. Cel puțin înapoiază-mi idolii, îi spune el, "de ce ai furat terafimii mei"? (*Facerea, XXXI, 30*). Iacob nu înțelege despre ce-i vorba. El propune lui Laban să-i cerceteze bagajul. În timp ce tatăl cerceta geamantanele Liei, Rahila a băgat idolii sub șaua cămillei, s-a urcat în șa și l-a rugat pe taică-său s-o ierte că nu s-a sculat înaintea lui, spunîndu-i: "Să nu fie cu bănat în ochii domnului meu că nu pot să mă scol înaintea feței tale, fiindcă tocmai acum mi-a sosit necazul obișnuit al femeilor". Laban a căutat, a căutat cu de-amănuntul, dar n-a găsit terafimii. În cele din urmă, după o scenă destul de furtunoasă, ginerele și socrul s-au despărțit, fără a uita totuși să adune o movilă de pietre, pentru ca ele să stea mărturie înțelegerii lor reciproce ca pe viitor să nu-și mai facă rău unul altuia. Descrierea fugii lui Iacob, a urmăririi lui de către Laban și, în sfîrșit, a acordului de pace ocupă tot capitolul al XXXI-lea.

În următoarele două capitole este descrisă călătoria lui Iacob la înapoiere

în țara Canaanului. Iacob îl întâlnește pe Esau și între ei are loc o împăcare mișcătoare. Biblia descrie un nou truc al celui de sus. Pasajul acesta merită reprodus; aici se arată cum Dumnezeu, vrînd să-l bată pe Iacob, încasează el însuși un toc de bătaie în ciuda atotputerniciei sale.

Soțul Liei, al Rahilei, al Zilpei și Bilhei și-a condus caravana prin vadul râului Iaboc. Lucrurile s-au petrecut noaptea.

"Și Iacob a rămas singur. Atunci un om s-a luptat cu el pînă la revărsatul zorilor,

Și dacă a văzut că nu poate să-l biruiască, atunci l-a lovit peste încheietura șoldului și s-a scrîntit încheietura șoldului lui Iacob în luptă cu acel bărbat. Și i-a zis acela: «Dă-mi drumul, căci se luminează de ziuă^a. Ci Iacob a răspuns: «<Nu-ți voi da drumul pînă ce nu mă vei binecuvînta!^a

Atunci acela l-a întrebat: «Care este numele tău?^a. Și Iacob a spus: «Iacob!^a.

Zis-a acela: «Numele tău nu va mai fi Iacob, ci Izrail, pentru că te-ai luptat cu Dumnezeu și cu oamenii și ai biruit!^a.

Dar Iacob a întrebat și a zis: «Spune-mi, te rog, numele tău!^a. Răspuns-a: «De ce întrebă de numele meu?^a. Și l-a binecuvîntat pe el acolo.

Atunci Iacob a pus acelui loc numele Peniel, fiindcă, zicea el: «Am văzut pe Dumnezeu față către față și am scăpat cu viață!^a.

Și soarele răsărea în fața lui cînd el a trecut de Peniel și Iacob șchiopăta din șold" (*Facerea, XXXII, 25—31*).

Criticii subliniază că numele de Izrail pe care Dumnezeu l-a dat lui Iacob era numele unuia dintre îngerii din mitologia caldeeană. Legenda ebraică spune că acest nume înseamnă "tare împotriva lui Dumnezeu". Filon, un scriitor evreu foarte învățat (secolul I, e.n.), afirmă că acesta este un nume caldeean, nu evreiesc, și înseamnă "cel ce a văzut pe Dumnezeu". Oricum ar fi, nu poți să citești această povestire fără să zîmbești. E greu să admiti că într-o mitologie oarecare, în afară de cea mai absurdă dintre ele, omul să fie înfățișat atît de puternic încît să-i poată trage o bătaie zdravănă unui zeu. Și unde mai pui că Iacob nu numai că a rezistat, dar a și biruit, în ciuda faptului că Dumnezeu i-a scrîntit încheietura șoldului.

Să trecem la o altă aventură cuvioasă și instructivă.

Cititorul a văzut că Lia a născut șase feciori, iar a șaptea oară a născut o fată, Dina. Pe de altă parte, cunoaștem cu precizie cînd a stat Iacob în casa lui Laban. Cu prilejul certe care a avut loc în timpul fugii, el i-a spus socrului său: "... Am slujit paisprezece ani pentru cele două fiice ale tale, iar șase ani pentru turmele tale..." (*Facerea, XXXI, 41*). Primul fiu de la Lia, Ruben, a putut să se nască numai în anul al optulea. Iar dacă ne amintim că Lia nu a născut cel puțin vreme de doi ani (pentru perioada aceasta ea i-a împrumutat-o lui Iacob pe slujitoarea sa, Zilpa), trebuie să presupunem că Dina s-a născut în al șaisprezecelea an al șederii lui Iacob în casa lui Laban. Prin urmare, în momentul cînd Iacob l-a părăsit pe socrul său, Dina avea cel mult patru ani. Această remarcă este necesară pentru că Biblia ne va arăta îndată ce pasiune violentă a stîrnit Dina în inima unuia dintre fiii regelui după sosirea în țara Canaanului, adică îndată după faimoasa luptă dintre Iacob și Dumnezeu

și după împăcarea eu Esau.

¹ "Și a ajuns Iacob cu pace la Sihem, în țara Canaanului... și și-a așezat tabăra la răsăritul cetății. Iar peticul de pământ unde și-a înfipt țăruii cortului l-a cumpărat din mîna fiilor lui Hemor, părintele lui Sihem, pe preț de o sută de chesite" (*Facerea, XXXIII, 18—19*).

Tocmai acest Sihem s-a îndrăgostit lulea de Dina, care nu avea decît patru ani.

"Dina, fata Liei, pe care ea o născuse lui Iacob, a ieșit într-o zi ca să vadă pe fetele din partea locului.

Și văzînd-o Sihem, fiul lui Hemor Heveul, stăpînul ținutului, a răpit-o și s-a culcat cu ea și a umilit-o.

Și inima lui s-a lipit de Dina, fata lui Iacob, și i-a căzut dragă fata și i-a vorbit copilei de la inimă.

Și a vorbit Sihem cu Hemor, tatăl său, astfel: «Peștește-mi de femeie pe această fată!^a" (*Facerea, XXXIV, 1-4*).

Regele Hemor s-a dus în petiu la Iacob. La drept vorbind, Sihem ar fi trebuit să-și ceară iertare pentru că procedase cu atîta brutalitate. Dar el era hotărît să împlinească, în schimb, toate cererile pe care i le va formula Iacob. Biblia lasă să se înțeleagă că Iacob nu era pus pe harță și ar fi fost gata să se împace, dar frații Dinei nici nu voiau să audă de propunerea lui Sihem de a-și răscumpăra păcatul prin căsătorie.

"«Iar feciorii lui Iacob, venind de la cîmp și auzind vestea, s-au mîhnit oamenii și s-au aprins groaznic de mînie că acela făptuise așa ocară în Izrael, culcîndu-se cu fata lui Iacob, lucru care nu se cuvenea să-l săvîrșească.

Și a intrat Hemor în vorbă cu ei și le-a spus: «Sufletul fiului meu Sihem se sfîrșește după fata voastră; dați-i-o, vă rog, de femeie.

Și vă încuscriți cu noi! Pe fetele voastre dați-ni-le nouă și pe fetele noastre luați-vi-le voi,

Și locuiți cu noi! Și pămîntul să fie la îndemîna voastră; sălășluiți-vă în el, faceți negoț în el și cîștigați în el moșii^a.

Atunci a grăit Sihem către tatăl fetei și către frații ei: «De aș afla har în ochii voștri, și orice îmi veți spune vă voi da.

Cereți de la mine cît de mult preț de răscumpărare și daruri de nuntă și eu vi le voi da întocmai cum veți spune. Însă dați-mi pe fată de femeie!^a

Atunci fiii lui Iacob răspunseră cu viclesug lui Sihem și lui Hemor, tatăl său, vorbind așa fiindcă Sihem necinstise pe Dina, sora lor.

Deci ei au zis către aceia: «Noi nu putem să facem acest lucru ca să dăm pe sora noastră după un om netăiat împrejur, fiindcă ar fi o rușine pentru noi.

Numai într-un fel putem să ne învoim cu voi, dacă veți face ca noi și veți tăia împrejur pe toți bărbații voștri.

Atunci vă vom da pe fetele noastre, iar pe fetele voastre le vom lua noi și vom locui împreună cu voi și vom ajunge un singur popor.

Iar de nu ne veți da ascultare ca să vă tăiați împrejur, noi vom lua pe fata noastră și vom pleca^a.

Și cuvintele lor plăcură lui Hemor și lui Sihem, feciorul lui Hemor.

Și tînărul nu zăbovi să îndeplinească lucrul, căci iubea pe fata lui Iacob și

era cel mai cu vază din toată casa tatălui său" (*Facerea, XXXIV, 7—19*).

După aceasta, Hemor și fiul său au adunat poporul lor și i-au adus la cunoștința propunerea ce li se făcuse. Alianța cu familia lui Iacob a fost acceptată în unanimitate, în aceeași zi, toți bărbații s-au tăiat împrejur. Totuși, "a treia zi, pe când ei se aflau în dureri, cei doi feciori ai lui Iacob, Simeon și Levi, frații Dinei, puseră mîna pe sabie și intrară cu îndrăzneală în cetate și uciseră pe toți bărbații,

Iar pe Hemor și pe Sihem, fiul său, îi trecură prin ascuțișul săbiei; apoi luară pe Dina din casa lui Sihem și plecară.

Feciorii lui Iacob tăbăriră pe cei uciși și prădară cetatea, fiindcă necinstiseră pe sora lor.

Deci luară turmele și cirezile lor și asinii lor și tot ce găsiră în cetate și tot ce găsiră în țarină:

Toată averea lor; și pe toți copiii lor și pe femeile lor îi luară robi și prădară tot ce era prin case^a" (*Facerea, XXXIV, 25—29*).

Vorbind omenește, iar nu în limbaj biblic, toate acestea înseamnă o ticăloșie îngrozitoare. Atît fiii cît și oamenii lui Iacob s-au purtat ca niște tâlhari și nemernici față de poporul care îi primise frățește și care din prietenie acceptase pînă și tăierea împrejur, cel mai absurd dintre ritualurile religioase. Nici un ucigaș nu a fost vreodată mai perfid, mai ticălos și mai crud. Dar grozăvia crimei trece pe planul al doilea față de neverosimilitatea ei. Aici scepticii văd încă o dată o mistificare din partea sfîntului "porumbel". Simeon și Levi, care puseseră la cale acest măcel respingător, erau doi băiețași cu caș la gură încă: Simeon se născuse la nouă ani după ce Iacob se angajase la Laban, iar Levi la zece ani; prin urmare, ei aveau zece și, respectiv, unsprezece ani cînd, potrivit Bibliei, au măcelărit singuri, cu spadele, pe regele Hemor, pe prințul Sihem și pe toți supușii lor de sex bărbătesc. Ce-i drept, Simeon și Levi aveau în vinele lor sîngele unui om care izbutise să-i tragă o ciomăgeală chiar și celui atotputernic! Trebuie să fi fost, probabil, niște ștregari grozav de voinici. Cu o asemenea călire și putere fizică ar fi fost în stare să facă și mai mult.

Cap. al XXXV-lea din cartea "Facerea" povestește că Iacob, întristîndu-se deodată de faptul că femeile lui erau idolatre și zicîndu-și că acest lucru ar putea să-i aducă nenorocire, "a zis casnicilor săi și tuturor celor ce erau cu el: «Lepădați pe dumnezeii cei străini care sînt în mijlocul vostru și vă curățați și vă primeniți veșmintele voastre^a".

Zis și făcut! Rahila, Lia, Zilpa, Bilha și ceilalți au dat idolii lor lui Iacob, care i-a îngropat sub un stejar din apropierea orașului devastat cu puțin timp în urmă. Dumnezeuul Iahve, încîntat de această faptă minunată, a tulburat mințile locuitorilor țării și ei nu i-au urmărit pe fiii lui Iacob.

În acest capitol îl vedem încă o dată pe Dumnezeu arătîndu-se și ținînd un discurs, dar avem de-a face cu o reluare a aceluiași cîntec vechi și plicticos. Apoi, spre primăvară, Iacob ajunge cu chiu cu vai pe drumul mare care duce la Efrata. Aici Rahila a născut și a murit în chinurile facerii. "Iar cînd a fost să-și dea sufletul, căci a murit, i-a pus numele: Ben-Oni (fiul durerii mele. — *L.T.*). Dar tatăl său l-a numit Veniamin" (fiul coapsei mele drepte. — *L. T.*).

Iacob a îngropat-o pe scumpa sa Rahila și a pus pe mormîntul ei o piatră pe care musulmanii o arată și în zilele de astăzi. Iar în timp ce Iacob o jelea pe Rahila, tînărul Ruben, fiul cel mai mare al Liei, a profitat de starea de deprimare a tatălui său și s-a furișat la una dintre femeile patriarhului; el a izbutit s-o seducă pe Bilha. Cînd Iacob a aflat că fiul lui i-a pus coarne, a închis ochii și nu s-a mîniat, cel puțin nu și-a dat mînia pe față ("și a primit vestea cu mîhnire"). În cele din urmă, Iacob a ajuns în valea Mamre și a găsit acolo pe tatăl său, Isaac. Acesta a murit la vîrsta de 180 de ani. În mormîntarea i-au făcut-o Esau și Iacob, consemnează pe scurt Biblia.

Așadar, Iacob era capul unei familii mari, ca și Esau. Cap. al XXXVI-lea al cărții "Facerea" ne oferă un șir de date, de o importanță covîrșitoare și care necesită să fie "profund studiate" de teologi, cu privire la genealogia acestuia din urmă. Este o listă uriașă de nume dintre cele mai neașteptate și nemaiauzite.

Criticii semnaleză în acest capitol, ca și în cel anterior, două versete care dovedesc o dată mai mult că primele cinci cărți din Biblie nu pot fi atribuite în nici un caz lui Moise. Versetul 19 din cap. al XXXV-lea spune: Rahila "a fost înmormîntată pe calea către Efrata, adică la Betleem". Dar orașul despre care este vorba nu putea să poarte numele de Efrata pe vremea lui Moise: această denumire i-a fost dată orașului de către un oarecare Caleb, care a numit astfel micul orașel întemeiat de el în cinstea soției sale Efrata, iar Caleb a fost contemporan cu Iosua, succesorul lui Moise. Prin urmare, Moise nu putea să cunoască orașul Efrata. Cu atît mai puțin putea să cunoască Moise orașul Betleem, deoarece această nouă denumire a orașului Efrata a apărut cu cîteva veacuri mai tîrziu.

Versetul 31 din cap. al XXXVI-lea al cărții "Facerea" demonstrează evident întreaga falsitate a afirmațiilor teologilor, care susțin că Moise ar fi autorul acestor cărți. Acest verset, care vine după o înșiruire a urmașilor lui Esau, sună astfel: "Iată acum regii care au stăpînit țara Edomului mai înainte ca să fi stăpînit vreun rege peste fiii lui Izrail...". Este evident că aceste rînduri nu au putut să fie scrise decît după ce a domnit măcar primul rege evreu, adică după Saul. Să admitem că într-un document oarecare s-ar descoperi următorul pasaj: "Prinții menționați au cîrmuit cu mult înainte ca Franța să fi devenit republică". Evident, nimeni nu s-ar îndoii că această însemnare a apărut, în orice caz, după răsturnarea puterii regale din Franța.

CAPITOLUL AL DOISPREZECELEA AMEȚITOAREA CARIERĂ A SFÎNTULUI IOSIF CEL FRUMOS

Să trecem acum la istoria lui Iosif, al cărei început este expus în cap. al XXXVII-lea din cartea "Facerea".

Dintre toți fiii lui Iacob, copilul preferat era Iosif, căruia el i-a dăruit niște veșminte foarte frumoase. Iosif a lăsat în urmă o reputație de tîlmăcitor de vise. El a pășit foarte devreme pe această cale. Încă la vîrsta de 17 ani, Iosif

își uimea rudele. Din nefericire pentru el, Iosif a avut naivitatea de a tălmăci cu glas tare propriile sale vise, iar din visele acestea ieșea întotdeauna că soarta trebuia să-l ridice în slăvi pe el și să-i umilească pe cei unsprezece frați ai lui. O dată a visat că, pe când legau snopi la câmp, snopul lui s-a ridicat și a continuat să stea în picioare, iar snopii fraților săi s-au prosternat în fața snopului său. Altă dată i s-au arătat în vis soarele, luna și unsprezece stele, care veniseră ca să-l asigure de respectul lor cel mai profund. Această manie a lui Iosif a început în cele din urmă să-i scoată din sărite pe frații săi. Și când într-o bună dimineață Iacob l-a trimis la ei în valea Dotan, unde pășteau vitele, nouă dintre frați și-au pus în gând să-i facă de petrecanie laudărosului. Dar Ruben s-a împotrivit omorului. De aceea Iosif a fost numai dezbrăcat și aruncat în fundul unei fântîni secate. Între timp s-a apropiat o caravană de neguțatori. Potrivit obiceiului biblic, "sfîntul" autor încurcă lucrurile numindu-i când izmailiți, când madianiți, ceea ce nu e nici pe departe același lucru, dar asupra acestui punct nu ne vom opri. Avînd muștrări de conștiință la gîndul că tînărul ar putea să moară de foame în fundul fîntîinii, Iuda le-a propus fraților săi să încheie o mică afacere comercială al cărei obiect să fie Iosif: nesuferitul palavragiu să fie vîndut rob. Ar fi un act relativ umanitar și totodată avantajos.

Zis și făcut! Izmailiții, sau madianiții, l-au cumpărat pe tînăr pentru douăzeci de monede de argint. Iosif a fost scos din fîntînă, neguțatorii și-au luat în primire marfa și au dus-o cu ei.

Ruben și Veniamin n-au participat la această tranzacție. Veniamin, fiind prea tînăr, rămăsese acasă; cît despre Ruben, el s-a îndepărtat de frații săi — autorul nu spune în ce scop — de îndată ce Iosif a fost aruncat în fîntînă și, în momentul cînd a fost încheiată afacerea cu neguțatorii aflați în drum pe acolo, el nu era de față. Povestirea biblică ne permite să tragem concluzia că Ruben avea intenția tainică de a-l scoate pe Iosif din fîntînă și de a-l readuce în casa părintească. A fost foarte mîhnit cînd a găsit fîntînă goală. A venit fuga la frații săi și le-a spus: "Băiatul nu mai este! Și eu încotro s-o apuc?". Dar ei, fățarnici și vicleni ca niște slujitori ai religiei, reușiseră să stropească cu sînge proaspăt de ied frumoasa îmbrăcăminte multicoloră a fratelui lor și au trimis-o lui Iacob cu următorul mesaj: "Iată ce am găsit. Vezi dacă este tunica fiului tău sau nu!".

Iacob a exclamat: "E tunica fiului meu! O fiară sălbatică l-a mîncat! Iosif a fost sfîșiat, a fost sfîșiat!..." Bătrînul era disperat. La început, el și-a rupt veșmintele, apoi "și-a pus sac în jurul coapselor sale și a jelit pe fiul său zile multe". Cu lacrimi în ochi, el nu mai contenea să repete: "Voi plînge pînă mă voi pogorî la fiul meu în Șeol!" (*Facerea, XXXVII, 33—35*).

Între timp, neguțatorii l-au dus pe Iosif departe, în Egipt, și acolo l-au vîndut unui dregător sus-pus. "Sfîntul" autor îi spune astfel: "Putifar, dregătorul lui faraon, căpetenia eunucilor". În continuare, într-unul din capitolele următoare, "Facerea" ne arată că acest eunuc avea soție și o fiică.

Dar să nu anticipăm. În timp ce Iosif trăia în robie la Putifar, a avut loc în familia lui Iuda, cel de-al patrulea fiu al lui Iacob, o serie întregă de evenimente foarte importante, cuvioase și edificatoare din punct de vedere

religios:

"În vremea aceea, Iuda s-a despărțit de frații săi și în urmă s-a aciuat pe lângă un om din Adulam pe care îl chema Hira. Și Iuda a văzut acolo pe fata unui canaanit cu numele Șua și a luat-o de femeie și a intrat la ea" (*Facerea, XXXV III,1—2*).

Atrage luarea aminte faptul că oricât le interzisese Dumnezeu patriarhilor să-și ia femei din rîndurile idolatrelor, și îndeosebi din rîndurile afurisitelor de canaanite, patriarhii se încapăținează totuși să facă ce-i taie capul. Aceasta nu-i împiedică însă cîtuși de puțin să rămîină favoriții lui Dumnezeu. Ulterior, creștinii, însușindu-și toate absurditățile și imoralitățile din Biblie, au făcut, pentru genealogia lui Iisus, alegerea cea mai uluitoare: ei au umplut lista strămoșilor lui cu idolatri și adulteri.

"Și ea a zămislit și a născut un fiu pe care Iuda l-a numit Ir.

Și a zămislit iarăși și a născut alt fiu și maică-sa i-a pus numele Onan.

Și a mai născut încă un fiu și ea l-a numit Șela. Și Iuda, cînd femeia i-a născut acest fiu, era la Chezib.

Și Iuda a luat femei întîiului său născut Ir și numele ei era Tamara.

Însă Ir, întîiul-născut al lui Iuda, a fost rău în ochii domnului și domnul l-a ucis" (*Facerea, XXXVIII, 3—7*).

Teologii au dat dovadă de multă perspicacitate în legătură cu faptele lui Ir, despre care Biblia vorbește atît de puțin; ținînd seama de sfîrșitul acestei istorisiri și avînd în vedere că Dumnezeu voia să aibă de la Iuda pe "mesia" al său, Hristos, teologii presupun cu evlavie că Ir a trăit cu femeia lui... după moda locuitorilor Sodomei. Dumnezeu l-a ucis pe Ir, spun ei, pentru că el proceda astfel ca să nu aibă copii. O dovadă în acest sens o oferă chiar textul "sfintei scripturi": "A fost rău în ochii domnului". Or, tocmai aceasta este expresia pe care a folosit-o Dumnezeu cînd și-a revărsat mînia asupra sodomitilor.

Oricum ar fi, Tamara n-a avut noroc cu soții ei. "Atunci Iuda a zis lui Onan: «Intră tu la femeia fratelui tău și o ia după datoria leviratului și ridică urmași fratelui tău!»" (*Facerea, XXXVIII, 8*).

Potrivit unui obicei evreiesc, copiii care se nășteau dintr-o asemenea legătură erau socotiți urmași ai celui mort și nu ai adevăratului tată.

"Dar Onan știa că acești urmași nu vor fi ai lui; de aceea, de cîte ori intra la femeia fratelui său, își risipea sămînța pe pămînt, ca să nu dea urmași fratelui său. Ci fapta pe care o făcea el a fost urîcioasă în ochii domnului și domnul l-a ucis și pe el" (*Facerea, XXXVIII, 9-10*).

Iată de unde se trage și cuvîntul "onanie". Întemeietorul acestei perversități este unul dintre eroii biblici.

"Atunci Iuda a zis către Tamara, nora sa: «Rămîi văduvă în casa tatălui tău pînă cînd se va face mare Șela, fiul meu!»^a Căci se gîndea el: «Nu cumva să moară și el ca frații săi^a. Deci Tamara s-a dus și a locuit în casa tatălui ei.

Și după ce a trecut multă vreme, a murit fata lui Șua, femeia lui Iuda; iar Iuda, mîngîindu-se, s-a suit la Timna, la tuzătorii oilor sale, el și Hira, prietenul său din Adulam.

Și i s-a spus Tamarei astfel: «Iată, socrul tău se suie la Timna, la tuzul

oilor!».

Atunci și-a dezbrăcat veșmintele de văduvie și s-a acoperit cu un văl și s-a înfășurat în el și s-a așezat la răspîntia satului Enaim, care se află pe drumul spre Timna; căci ea văzuse că Șela s-a făcut mare și ea nu i-a fost dată lui ca soție.

Iar dacă a văzut-o Iuda, el a luat-o drept o desfrînată, fiindcă ea își acoperise fața.

Și el s-a abătut la ea din cale și a zis: «Haide, vreau să intru la tine!^a, fiindcă el nu știa că este noră-sa. Dar ea i-a răspuns: «Ce-mi vei da mie ca să intri la mine?».

Atunci el a zis: «Îți voi trimite un ied din caprele turmei mele^a. Ea a adăugat: «Dar să-mi lași vreun zălog, pînă ce-mi vei trimite^a.

A întreat Iuda: «Ce zălog să-ți las?^a Zis-a ea: «Inelul tău cu pecete și brîul tău și toiagul tău din mîna ta^a. Și el i le-a dat. Și a intrat la ea și a rămas grea cu el.

Apoi ea s-a sculat și s-a dus și, lepădîndu-și vălul, s-a îmbrăcat iarăși în veșmintele ei de văduvie.

Ci Iuda a trimis iedul, dîndu-l în mîna prietenului său Hira din Adulam, ca să ia zălogul de la acea femeie. Dar el n-a găsit-o.

Atunci el a întreat pe oamenii locului zicînd: «Unde este acea femeie desfrînată care ședea lînga Enaim în drum?^a. Dar ei i-au spus: «Pe aici n-a fost nici o femeie desfrînată!^a.

Atunci Hira Adulamitul s-a întors la Iuda și i-a spus: «N-am găsit-o! Ba încă oamenii din partea locului m-au încredințat că pe acolo n-a fost nici o femeie desfrînată!^a.

Atunci a zis Iuda: «Să și le ție! Numai să nu mă facă de ocară, căci, iată, eu i-am trimis iedul acesta și tu nu ai găsit-o!^a.

Însă după vreo trei luni de zile, i s-a adus lui Iuda această veste: «Tamara, nora ta, a căzut în desfrîinare. Și iată a rămas grea din desfrîinare^a. Atunci a grăit Iuda: «Scoateți-o afară ca să fie arsă^a.

Dar pe cînd ea era scoasă afară, a trimis socrului său această vorbă: «Eu am rămas grea cu omul care este stăpînul acestor lucruri^a. Și a mai zis: «Uitate, te rog, bine ale cui sînt: acest inel și acest brîu și acest toiag!^a.

Și Iuda s-a uitat bine și a rostit: «Ea este mai dreaptă decît mine, de vreme ce nu am dat-o de soție lui Șela, fiul meu!^a. Însă el nu a mai cunoscut-o.

Și cînd a fost ca să nască, iată în pîntecele ei erau doi gemeni.

Și în ceasul nașterii, unul dintre gemeni și-a scos mîna afară. Atunci moașa a apucat-o și a legat de ea un fir de ață roșie, zicînd: «Acesta a ieșit cel dintîi^a.

Iar după ce el și-a tras mîna înapoi, iată că a ieșit și frate-său. Atunci a zis moașa: «Ce spărtură ai făcut!^a. Și i-au pus numele Fares.

După aceea a ieșit fratele său, care avea la mîna firul stacojiu, și i-au pus numele Zerah" (*Facerea, XXXVIII, 11—30*).

Nu putem fi învinuiți că, sub pretextul de a expune esența vreunui eveniment oarecare, ne-am limita la o relatare succintă care ar denatura

textul "sfânt". Dimpotrivă, se vor găsi, probabil, destui cititori care vor spune că ar fi fost mai bine dacă am fi relatat evenimentul pe scurt, în trăsăturile lui esențiale, și în schimb am fi dezvoltat mai amplu critica. Dar, avînd în vedere caracterul operei care constituie obiectul analizei de față, credem că un scurt rezumat își are sensul numai atunci cînd este vorba de episoade ale căror amănunte nu prezintă mare importanță. Cînd însă "sfînta scriptură" citează cazuri ca aventurile Tamarei, este absolut necesar să le reproducem fără a omite absolut nimic. Nu trebuie să uităm că totul a fost dictat de "sfîntul duh" în persoană! Și e nevoie de mai multă lumină pentru a scoate la iveală toate perlele cuprinse în textul "sfânt". Critica nu trebuie să ofere teologilor posibilitatea de a le spune cititorilor că sînt înșelați prin denaturarea "sfintei scripturi".

Toate cele relatate în povestea cu Tamara constituie o parte integrantă a cărții "sfinte" și biserica nu le reneagă, în ciuda caracterului lor urît, neverosimil și indecent.

La urma urmelor, este foarte ciudat că Tamara, căreia îi mersese atît de prost cu primii doi soți, a ținut să fie a tatălui lor numai pentru motivul că acesta uitase să-i dea de soț pe cel de-al treilea fiu al său, așa cum făgăduise. "Ea își pune vâlul ca să semene cu o femeie desfrînată — spune Voltaire — pe cîtă vreme știm că vâlul a fost întotdeauna un veșmînt al femeilor cinstite. Este adevărat că în orașele mari, unde desfrîul este foarte răspîndit, prostituatetele așteaptă trecătorii pe străzi, așa cum se întîmplă la Londra, la Paris, la Veneția, la Roma; dar e cu totul de necrezut ca în prăpădita și săraca țară Canaan femeile desfrînate să fi așteptat pe trecători la răspîntie de drumuri. În afară de aceasta, e foarte ciudat ca un patriarh să fi acceptat să se dea în dragoste cu o femeie desfrînată în plină zi, la drumul mare, riscînd să fie văzut de toți trecătorii. Și, în sfîrșit, e cu totul de necrezut ca Iuda, care era un străin în Canaan și nu avea acolo nici cea mai mică proprietate, să fi avut cutezanța de a porunci să fie arsă nora lui pentru motivul că e gravidă și ca imediat, tot din porunca lui, să fie ridicat un rug, ca și cum el ar fi judecătorul și stăpînul acestei țări".

După povestea cu Tamara, Biblia revine la Iosif. Găsim aici un episod care seamănă uimitor cu legenda lui Teseu, Fedra și Hipolit. Autorul "sfînt" ne relatează că Putifar, bogatul eunuc și dregător care îl cumpărase pe Iosif, era căsătorit și că, deși nu se închina dumnezeului lui Iosif, nu a întîrziat să recunoască că acest dumnezeu îl ajută pe robul său în toate treburile: "Și stăpînul său vedea că domnul este cu Iosif, căci orice începea el, domnul prin mîna lui aducea la bun sfîrșit" (*Facerea, XXXIX, 3*).

Această constatare nu l-a făcut pe dregător să treacă la credința evreiască, dar "el a lăsat pe mîna lui Iosif tot ce avea și, avîndu-l pe el, nu se mai îngrijea de nimic altceva decît de mîncarea pe care o mîncă. Iar Iosif era mîndru la făptură și frumos la chip.

Și după toate aceste fapte petrecute, femeia stăpînului său și-a pus ochii pe Iosif și i-a spus: «Culcă-te cu mine!».

El însă n-a voit, ci i-a răspuns femeii stăpînului său: «Iată, stăpînul meu, de cînd mă are pe mine, nu mai duce grijă de ce este în casa lui și toate cîte

are le-a dat pe mîna mea.

Nu este nimeni mai mare decît mine în casa aceasta și nu m-a oprit de la nimic, doar numai de la tine, fiindcă ești femeia lui. Deci cum să săvîrșesc eu această mare nelegiuire și să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu?^a.

Și măcar că ea stăruia de Iosif zi cu zi, el nu-i dădea ascultare să se culce lîngă ea sau să stea cu ea.

Iar într-o zi, intrînd el în casă ca să-și îndeplinească lucrul său și fiindcă nimeni dintre oamenii casei nu era acolo înăuntru,

Ea l-a apucat de haină și i-a zis: «Culcă-te cu mine!^a. Atunci el a lăsat haina în mîna ei și a fugit afară" (*Facerea, XXXIX, 6—12*).

Cînd s-a înapoiat Putifar, soția lui i-a povestit toată tărășenia pe de-a-ndoaselea: "A venit peste mine robul evreu pe care ni l-ai adus în casă, voind să-și bată joc de mine, dar cînd am început să strig din răspuțeri și să chem ajutor, atunci el a lăsat haina lui lîngă mine și a fugit afară!" (*Facerea, XXXIX, 17—18*).

Putifar, aflînd despre acest pretins atentat, s-a înfuriat atît de rău, încît, nemaivoind să audă nici un fel de explicații din partea lui Iosif, a poruncit imediat ca el să fie aruncat în închisoarea unde erau ținuți întemnițații împăratului. Dar — o, sfîntă providență! — s-a întîmplat că mai-marele închisorii l-a îndrăgit pe robul evreu. În scurt timp, el a îmbunătățit soarta lui Iosif, numindu-l mai mare peste ceilalți osîndiți, astfel că nimic nu se făcea în temniță fără știrea lui Iosif.

Mai tîrziu, după un timp pe care "sfîntul" autor nu-l precizează, pitarul și paharnicul regelui au căzut în dizgrație și au ajuns tovarăși de închisoare cu Iosif. Într-o bună dimineață, găsindu-i amărîți, Iosif i-a întrebat ce-i apasă. Ei au răspuns: "Am visat fiecare cîte un vis și nu e nimeni care să ni le tîlcuiască!". Dar Iosif a grăit către ei: "Oare tîlcuirile nu vin de la Dumnezeu? Spuneți-mi visele voastre!"

Atunci căpetenia paharnicilor povesti visul său lui Iosif vorbind așa: "«Se făcea, în visul meu, că în fața mea era un butuc de vie. Și butucul avea trei curpeni și mi se părea că înmugurește și dă floare, iar ciorchinii ajunseră struguri copti.

Și se făcea că am în mînă cupa lui faraon și luam struguri și-i storceam în cupă și dădeam cupa în mîna lui faraon!^a.

Atunci Iosif i-a spus: «Iată tîlcul visului: cei trei curpeni de viță sînt trei zile.

Peste trei zile faraon va înălța capul tău și te va pune iar în dregătoria ta și vei da cupa lui faraon în mîna lui, precum făceai mai nainte cînd erai paharnicul lui.

Ci tu adu-ți aminte de mine cînd îți va merge iarăși bine și arată-mi-te milostiv, vorbind despre mine lui faraon, și scoate-mă din temnița aceasta;

Căci eu am fost furat din țara evreilor, iar aici n-am făcut nimic rău, deși m-au vîrît în această temniță^a.

Și văzînd mai-marele pitarilor că tîlcuirea era bună, a grăit lui Iosif: «Și mie, în somnul meu, mi se părea că duc pe capul meu trei panere cu pîne albă.

Iar în panerul de deasupra erau tot felul de lucruri de mîncare pentru faraon, făcute de pitar, iar păsările ciuguleau din panerul de pe capul meu^a.

Atunci Iosif i-a răspuns și i-a zis: «Iată tîlcuirea visului tău: cele trei panere sînt trei zile;

Peste trei zile, faraon va înălța capul tău și te va pune în spînzurătoare, iar păsările vor sfîșia carnea de pe tine!^a". (*Facerea, XL. 8—19*).

Prezicerile lui Iosif s-au împlinit întocmai, dar fericitul paharnic nu și-a mai amintit de el.

Au trecut doi ani; "regele Egiptului" a avut și el un vis care l-a intrigat grozav de tare. El a visat că stă pe malul unui fluviu din care au ieșit șapte vaci grase, iar după ele șapte vaci slabe, și vacile slabe le-au înghițit pe cele grase. Trezindu-se, a adormit din nou și a visat șapte spice frumoase, crescute pe un singur pai, și alte șapte spice seci, care le-au înghițit pe cele dintîi. Faraonul își frămînta creierii, căutînd să găsească tîlcul tainic al acestui vis dublu. El a cerut părerea tuturor înțelepților și vracilor din țara lui; răspunsul unanim a fost că visul regelui este tot atît de neînțeles pe cît este de neobișnuit. Atunci paharnicul și-a amintit de tovarășul său de închisoare, i-a vorbit faraonului despre el și acesta l-a chemat îndată la sine.

Iosif a tălmăcit cît se poate de simplu și aceste vise: amîndouă visele au un singur tîlc. Cele șapte vaci grase și cele șapte spice pline înseamnă șapte ani de belșug; cele șapte vaci slabe și cele șapte spice seci înseamnă șapte ani de secetă. Și trebuie ca regele să caute un om înțelept și priceput care să cîrmuiască regatul Egiptului și să numească slujbași obligați să păstreze în fiecare an a cincea parte din întreaga recoltă. Sfatul a plăcut faraonului și miniștrilor lui.

Și atunci regele le-a spus: "Putea-vom oare să găsim un alt bărbat la fel cu acesta întru care sălășluiește duhul lui Dumnezeu?". Apoi, adresîndu-se lui Iosif, a adăugat: "De vreme ce Dumnezeu ți-a descoperit ție toate aceste lucruri, nimeni nu este mai priceput și mai înțelept decît tine!". Cu acest prilej, el i-a dat lui Iosif inelul său, l-a îmbrăcat în haină de vison, i-a pus în jurul gîtului un lanț de aur și a poruncit să fie urcat în trăsura sa, iar oamenii săi să strige: "«În genunchi ». Astfel l-a pus pe el stăpîn peste toată țara Egiptului" (*Facerea, XLI, 38, 39, 42, 43*).

Dar asta încă nu-i totul: la cererea regelui, Iosif și-a schimbat numele și de atunci s-a numit "Țafnat-Paneah". Apoi faraonul l-a căsătorit, și nu veți ghici niciodată pe cine i-a dat de soție "maiestatea-sa". Biblia ne-a oferit ceva mai sus prilejul de a ne uimi de faptul că Putifar avea o soție, cu toate că, după cum glăsuiește textul ebraic vechi, autentic, el era eunuc. Dar "porumbelul" ne-a rezervat încă o surpriză: în timpul cît Iosif a fost întemnițat, acest eunuc, care avea o soție atît de frumoasă, și-a schimbat cariera. În cap. al XXXVII-lea și al XXXIX-lea îl vedem căpetenie a gării împărătești, iar în cap. al XLI-lea îl regăsim preot la Heliopolis și tată al unei fete. Reiese deci că în acest timp doamna Putifar devenise mamă; această împrejurare ne face să presupunem că zeii egiptenilor se pricepeau și ei să facă "minuni". Cînd ai de-a face cu cărți "sfinte", indiferent de mitologia cărora le aparține, trebuie să te aștepți la orice. Să nu ne mirăm deci că uluitoarea Biblie nu-l mai tratează pe Putifar

drept eunuc.

Probabil că o rugăciune adresată sfântului Anton i-a dat posibilitatea de a regăsi ceea ce pierduse pe vremuri . Așa se face că Putifar, ajuns preot într-un oraș egiptean deosebit de sacru, Heliopolis, în orașul consacrat zeului Soarelui, devine tatăl ungi fetițe încântătoare, pe nume Asineta. Crescând și devenind an de an tot mai frumoasă, micuța se împlinise, exact la vremea când urma sa fie însurat Iosif, primul ministru al "regatului Egiptului". Astfel ea a devenit doamna Țafnat-Paneah.

Nici nu mai știi cum să te minunezi de prea-dreapta judecată a faraonului: virtuosul Iosif suferise crîncen din pricina prostiei lui Putifar și a ticăloșiei focoasei lui neveste. Nici că putea fi născocită o satisfacție mai mare, o reparație mai echitabilă pentru jignirea adusă simțămintelor lui Iosif, care suferise fără vină, decît aceea de a-l căsători cu fiica lor.

Această parte a istoriei lui Iosif ne îngăduie să facem unele reflecții care confirmă o idee expusă la începutul cărții de față. Am remarcat că Biblia folosește cuvîntul "elohimi", "dumnezei", cînd descrie facerea lumii și în multe alte ocazii. Evreii din antichitate se închinau numai unui singur zeu, căruia îi spuneau lahve, socotindu-l mai presus de toți zeii. Ei nu-l împart pe acest zeu suprem în trei părți, așa cum fac creștinii. Folosirea cuvîntului "dumnezei" arată însă că evreii recunoșteau odinioară existența și a altor zei în afară de lahve. Alte popoare credeau în zeii lor proprii, de trib. Evreii credeau și în puterea supranaturală a acestor zei, fără să vadă în ei diavoli și alte duhuri "necurate". Dar mîndria națională i-a făcut să afirme că lahve era mai puternic decît toți ceilalți zei. Iată de ce Biblia scoate în evidență puterea neobișnuită a dumnezeului lui Iosif.

Putifar, paharnicul, faraonul și miniștrii lui, într-un cuvînt toți egiptenii amestecați în această afacere, au o credință care nu se aseamănă cu credința lui Iosif. Dar ei nu-i părăsesc pe zeii lor pe motiv că Iosif, inspirat de dumnezeul lahve, este mai clarvăzător decît preoții egipteni. Fiecare rămîne cu religia lui: credința unora nu vine în contradicție cu credința celorlalți. Iosif rămîne credincios lui lahve chiar după ce se căsătorește cu fiica unui preot păgîn și face casă bună cu Asineta, deși ea nici nu are de gînd să îmbrățișeze credința mozaică. Din acest punct de vedere, episodul de mai sus este foarte semnificativ. Iosif nu se folosește de puterea lui, aproape supremă, în scopul de a recruta noi adepți pentru religia sa. E mulțumit să știe că lahve posedă o forță supranaturală și că este mult mai puternic decît toate divinitățile poporului de sub administrația lui.

Arabii și evreii au avut un izvor comun al legendelor din care se trag "istoriile sfinte" ale religiilor lor. Minunata poveste a lui Iosif era cunoscută în Palestina și în Arabia înainte de a fi fost scrisă Biblia. Cu timpul, s-au schimbat doar unele amănunte, dar legenda ca atare s-a păstrat și la popoarele care se trag din Arabia. Astfel, potrivit Coranului, Putifar nu era eunuc, iar Asineta exista, dar era un prunc cînd mamă-sa l-a învinuit pe Iosif că a atentat la cinstea ei. Această fetiță s-a dovedit foarte înțeleaptă încă din fragedă copilărie. Într-un rînd, tatăl i-a povestit fetei întîmplarea cu nevasta lui și cu Iosif. Amintirea acestui incident l-a chinuit multă vreme. El păstrase

chiar și vestita haină pe care soția lui o smulsese de pe Iosif și care se cam rupsese în timpul încăierării. Una dintre slugi l-a sfătuit pe Putifar s-o întrebe pe Asineta ce părere are ea despre toată această poveste. Fetița, care abia începea să vorbească, a spus: "Ascultă, tată ! Dacă mama a rupt veșmîntul lui Iosif în față, e o dovadă că Iosif a vrut s-o siluiască, iar dacă veșmîntul este rupt la spate, înseamnă că mama mea a alergat după Iosif".

Biblia și Coranul recunosc într-un glas că Asineta a fost o soție model. În cursul primilor șapte ani de belșug ea i-a născut lui Iosif doi fii: Manase și Efraim. Apoi au venit cei șapte ani de foamete, dar egiptenii n-au avut de suferit, pentru că Iosif, prevăzător, construisese hambare în diferite colțuri ale țării și le umpluse cu grâne în anii de belșug. Egiptul a fost atît de bogat în ceasul încercărilor, încît din diferite alte țări, lovite și ele de foamete, oamenii veneau acolo după grâne.

CAPITOLUL AL TREISPREZECELEA CUVIOASA RĂZBUNARE A LUI IOSIF

La sfatul tatălui lor, toți fiii lui Iacob, cu excepția lui Veniamin, au plecat în Egipt după grâne. Cu o încîntătoare naivitate, Biblia lasă să se înțealegă că Iosif, cîrmuitorul marelui stat egiptean, asista personal cînd se împărțeau grînele la caravanele de străini, care veneau de pe toată fața pămîntului. Cum se face că primul ministru izbutea să se ocupe de asemenea amănunte, Biblia nu ne-o spune. În orice caz, Iosif i-a recunoscut pe frații săi, dar ei nu l-au recunoscut. El s-a purtat cu ei destul de aspru, iar în tot timpul cît au stat în țară nu s-a găsit nici un egiptean care să le spună că cel mai popular om de stat, binefăcătorul Egiptului, este un compatriot de-al lor. Și nici el nu s-a dat în vileag.

Păstrîndu-și incognitoul, Iosif i-a învinuit mai întîi pe cei zece frați ai săi de spionaj. Aceștia, bineînțeleș, au respins acuzația.

— Am fost doisprezece frați — au spus ei —, unul a murit, iar al unsprezecelea, cel mai mic, a rămas acasă cu tata.

— Aș! Vorbă să fie! — a replicat Iosif. — Ați venit aici ca spioni, ca să cercetați punctele slabe prin care poporul vostru ar putea să dea năvală aici și să cucerească țara.

Nu prea e de înțeleș cum ar fi putut poporul evreu — alcătuit pe atunci dintr-o singură familie, cea a lui Iacob, căci Esau, deposedat de binecuvîntare, devenise căpetenia edomiților — să pună stăpînire pe Egipt, un stat întins, cu o populație densă, și puternic, care, datorită rezervelor sale de grîne, ajunsese, după cum arată în scornelile lor autorii biblici, grînarul întregii lumii. Dar să urmărim în continuare cuvîntarea lui Iosif.

— Ca să vedem dacă spuneți adevărul — a zis el — am să vă bag pe toți la închisoare, cu excepția unuia dintre voi, care va pleca acasă ca să-l aducă aici pe fratele mai mic.

Și Iosif i-a băgat ia închisoare pe toți zece. După trei zile, frații au fost

aduși din nou în fața lui.

— M-am răzgîndit — le-a spus el. — Numai unul dintre voi va rămîne aici ca ostatic, iar ceilalți întoarceți-vă acasă. Puteți să luați și grînele pe care le-ați cumpărat. Dar să vă înapoiați neîntrîziat cu fratele vostru mai mic, căci altfel ostaticul va muri în închisoare.

Ca ostatic a fost ales Simeon. Iosif l-a legat în lanțuri în prezența celorlalți frați, iar lor le-a dat drumul. În același timp, el a poruncit oamenilor săi să le pună pe furiș, în sacii cu grîu, banii cu care ei plătiseră grîul cumpărat. Pe drum, unul dintre frații lui Iosif, desfăcînd sacul ca să dea de mîncare asinului, a rămas uimit cînd și-a găsit banii în gura sacului; la fel s-au petrecut lucrurile și cu ceilalți frați și uimirea lor s-a transformat în spaimă. Ajunși în Canaan, ei i-au povestit lui Iacob toată pățania lor. La început, Iacob a refuzat să se despartă de tînărul Veniamin, dar cînd s-au terminat bucatele aduse din Egipt s-a lăsat înduplecat de stăruințele lui Iuda.

— Dacă-i nevoie să-l trimit pe acest fiu, faceți cum vreți voi. Luați roadele cele mai de fală ale țării și duceți ceva balsam, ceva miere, smirnă și tămîie, fisticuri și migdale; totodată luați de două ori mai mulți bani decît ați găsit în sacii voștri, căci, pe semne, aici e o greșeală, și dați toate acestea în dar omului acela.

Și iată-i din nou în Egipt. Cînd Iosif a văzut că Veniamin este cu ei, le-a făcut o primire foarte frumoasă, l-a pus în libertate pe Simeon și a organizat în cinstea lor un ospăț bogat. Ei au vrut să înapoieze banii cuveniți pentru prima cumpărătură, dar Iosif nu i-a primit, susținînd că nu are lipsă la casă.

— Dumnezeu — le-a zis el prefăcîndu-se că nu știe nimic — e cel care a pus banii în sacii voștri.

Acest basm banal este expus în cap. al XLIII-lea al cărții "Facerea". Cu toată bunătatea și mărinimia sa, Iosif era înclinat spre viclesuguri și mistificări. În timp ce frații lui cheuiau și închinau în sănătatea mărinimosului ministru, el a poruncit ispravnicului casei sale să bage pe furiș minunata lui cupă de argint între lucrurile lui Veniamin. După aceasta li s-a îngăduit să plece. Dar cînd caravana ajunsese destul de departe, Iosif a trimis în urma lor un detașament de jandarmi călări, însoțit de ispravnicul său. Acesta le-a reproșat celor 11 evrei că au răsplătit binele cu rău.

— Voi ați furat — le-a spus el — cea mai prețioasă cupă a cîrmuitorului, "cu care el ghicește!" (*Facerea, XLIV, 5*).

Cele de mai sus ne dau dreptul să presupunem că "sfîntul" Iosif a fost inventatorul ghicitului în cafea.

Fiii lui Iacob resping învinuirea și arată că ei, care au adus înapoi din Canaan banii găsiți în sacii lor, nu s-ar fi murdărit furînd o cupă. Ei se învoiesc să rămîină robi în Egipt dacă funesta cupă va fi descoperită la vreunul dintre ei și chiar propun ca cel vinovat să fie sortit morții. Se face o percheziție generală. Vă puteți închipui uimirea și spaima călătorilor noștri cînd cupa a fost descoperită între lucrurile lui Veniamin. Nu era nimic de făcut: furtul era evident!

Aduși înapoi la curte, frații lui Iosif erau desperați. Din fericire pentru ei, Iosif consideră că păcăleala durase destul. Ei le dezvălui cine este și le

declară că le iartă totul. A fost o nemaîntîlnită explozie de bucurie. Și nu e nevoie să ne încordăm prea mult mintea ca să ne închipuim ce chef a tras ministrul cu prilejul deznodămîntului fericit al întregii întîmplări.

În toată povestirea asta, interesant este un amănunt: Biblia îl înfățișează tot timpul pe Veniamin ca pe un băiețaș, ca și cum n-ar fi crescut. Cu toate acestea, dacă revenim la istoria nașterii lui, care a costat viața Rahilei, devine limpede că Veniamin era mai tînăr decît Iosif cu cel mult patru sau cinci ani. Într-adevăr, Iosif avusese 17 ani cînd îl vînduseră frații lui în robie; episodul cu Tamara, care a fost rînd pe rînd soția celor doi fii ai lui Iuda, mai îmbrățișează un interval de vreo 25 de ani. Prin urmare, pe vremea cînd frații lui Iosif l-au găsit în Egipt, acesta avea aproape cincizeci de ani. Micuțul Veniamin nu mai era nici pe departe mic. Dar Biblia este de obicei foarte slabă în materie de socoteli.

Acesta este punctul ei cel mai vulnerabil.

Faraonul biblic a fost foarte fericit cînd a aflat că premierul sau și-a întîlnit frații. Iosif i-a rugat să plece cît mai curînd și să-l aducă pe Iacob cu întreaga lui familie, pe care el avea de gînd s-o instaleze în Goșen, cel puțin pentru următorii cinci ani de foamete. Regele a aprobat această idee.

"Și faraon zise lui Iosif: «Spune fraților tăi: faceți astfel! Încărcați dobitoacele voastre și plecați și vă duceți în țara Canaanului;

Și luați pe părintele vostru și familiile voastre și veniți la mine, și vă voi da vouă partea cea mai bună din pămîntul Egiptului și veți mînca grăsimile țării.

Iar tu ai poruncă să le spui: luați-vă care din țara Egiptului pentru copiii voștri și pentru femeile voastre și, luînd pe părintele vostru, veniți!

Și să nu vă pară rău după gospodăriile voastre, căci partea cea mai bună din toată țara Egiptului va fi a voastră!^a" (*Facerea, XLV, 11—20*).

Nici nu mai e nevoie să spunem cît de bucuros a fost Iacob cînd a aflat că fiul lui este viu și ce viață duce! La vestea aceasta, Iacob a căzut în nesimțire, iar cînd și-a revenit a exclamat: "Mă voi duce să-l văd înainte ca să mor!".

Nu se poate să nu-l socotim întrucîtva ciudat pe acest faraon care făgăduiește să le dea unor străini tot ce este mai bun în Egipt. Dar, cel puțin, nimeni nu-l va învinui că a fost nerecunoscător față de Iosif.

Și iată-l pe bătrînul Iacob pornind spre țara în care iubitul lui fiu, Iosif, era cîrmuitor. Iosif i-a ieșit în întîmpinare în trăsura lui cea mai luxoasă și ei s-au îmbrățișat unul pe altul, vărsînd lacrimi de bucurie. Toată povestea aceasta este atît de mișcătoare, încît, citind-o, e greu — nu-i așa? — să-ți stăpînești lacrimile!

În continuare urmează un mic calcul: "Toate sufletele care au intrat cu Iacob în Egipt, urmașii ieșiți din coapsele lui Iacob, peste tot au fost șaiszeci și șase" (*Facerea, XLVI, 26*).

Mai rețineți încă și următoarele: Iosif le-a spus fraților săi și tuturor rubedeniilor sale: "Și dacă o fi să vă cheme faraon și va zice: «Care este îndeletnicirea voastră?^a, voi să răspundeți: «Robii tăi sînt crescători de vite, din tinerețile noastre și pînă acum, atît noi cît și părinții noștri^a, ca voi să puteți să locuiți în pămîntul Goșen. Căci pentru egipteni urîciune este orice cioban de oi" (*Facerea, XLVI, 33—34*).

Iar faraon i-a spus lui Iosif: "Tatăl tău și frații tăi au venit la tine! Pământul Egiptului stă înaintea ta.

Sălășluiește în partea cea mai mănoasă a țării pe tatăl tău și pe frații tăi: sălășluiești în ținutul Goșen. Și dacă știi că se află între ei oameni destoinici, pune-i scutari peste turmele de pe moștile mele!" (*Facerea, XLVII, 5—6*).

Prin urmare, faraonul avea vite. Iar mai departe vom vedea că și poporul lui are destule vite. De unde a luat-o deci Biblia că egiptenii îi urau atât de mult pe crescătorii de vite? Iacob, fiind prezentat faraonului, l-a binecuvântat; moșneagul avea pe atunci 130 de ani. Iosif a dat tatălui său și fraților săi cele mai mănoase pământuri și îi aproviziona mereu cu alimente, căci în toată lumea era lipsă de bucate, dar cel mai rău, zice-se, foametea lovise Egiptul și Canaanul.

CAPITOLUL AL PAISPREZECELEA ÎNȚELEAPTA CÎRMUIRE A LUI IOSIF ÎN EGIPT

Doriți să știți cu câtă înțelepciune a cîrmuit Iosif statul? Este o istorie foarte cuvioasă.

"Și Iosif a adunat toți banii care se găseau în țara Egiptului și în țara Canaanului pe grâul pe care-l cumpăra lumea și el a adus argintul în casa lui faraon.

Dar cînd banii din Egipt și din Canaan s-au isprăvit, atunci au venit toți egiptenii la Iosif, strigînd: «Dă-ne pîine! De ce să murim în fața ta? Fiindcă bani nu mai avem!».

Dar Iosif le-a răspuns: «Aduceți vitele voastre și vă voi da vouă grîu pentru vitele voastre, dacă banii s-au isprăvit!».

Deci au adus vitele lor la Iosif și Iosif le-a dat bucate drept prețul cailor și al turmelor și al cirezilor și al asinilor. Astfel Iosif i-a ținut cu pîine în anul acela în schimbul vitelor lor" (*Facerea, XLVII, 14—17*).

Luați aminte că acțiunea se petrece în al treilea an de foamete: seceta era atât de năprasnică, încît grînele nu mai cresc de trei ani. Dacă pământul refuză să dea grîu, bineînțeles nu dă nici ierburi. Atunci se pune întrebarea: cu ce s-au hrănit toate aceste vite, pe care, potrivit Bibliei, egiptenii, "care urau" creșterea vitelor, nici n-ar fi trebuit să le aibă?

Și mai uimitor este că "sfîntul" autor nu pomenește nici un cuvînt despre revărsările periodice ale Nilului, pe care se bazează agricultura în Egipt. Această omisiune este însă suficientă pentru a ne da seama că toată istoria cu "cei șapte ani de secetă" este pură născocire.

E cu neputință ca Nilul să nu se fi revărsat vreme de șapte ani la rînd. Dacă s-ar fi întîmplat astfel, înfățișarea țării s-ar fi schimbat pentru totdeauna și ar fi trebuit ca tot cursul superior al Nilului, care în fiecare an se umple din belșug cu apă de pe urma ploilor tropicale torențiale, să fi fost barat cu un stăvilar uriaș. Dar în acest caz toată Etiopia s-ar fi transformat într-o mare mlaștină. Sau, dacă ploile care cad anual în zona caldă ar fi încetat pentru

șapte ani, atunci zona tropicală și ecuatorială a Africii ar fi devenit de nelocuit. Evident aceasta ar fi fost o catastrofă care ar fi schimbat multe regiuni de pe planeta noastră. Despre ea ar fi trebuit să se pomenească ceva în istoria egiptenilor, popor mult mai vechi decât evreii, care nota amănunțit evenimentele din trecutul său.

"Iar când s-a sfârșit anul acela, au venit la el, în anul al doilea, și au grăit către el: «Nu vom ascunde de stăpînul nostru că o dată ce banii s-au isprăvit și turmele și cirezile au trecut în mîna stăpînului nostru, nu ne mai rămîne altceva în fața lui decît trupurile noastre și ogoarele noastre.

De ce să pierim sub ochii tăi noi cu pămînturile noastre? Cumpără-ne pe noi și ogoarele noastre, pe bucate, așa încît să fim cu țarinile noastre robi ai lui faraon, și dă-ne sămînță de semănat, ca să trăim în loc să murim, iar ogoarele să nu rămînă pustii!^a.

Astfel Iosif a cumpărat pentru faraon tot pămîntul Egiptului, căci egiptenii vindeau fiecare ogorul său, deoarece foametea îi bîntuia cumplit. Și pămîntul a ajuns al lui faraon.

Cît despre popor, el l-a făcut iobag de la o margine pînă la cealaltă a Egiptului.

Numai moșiile preoților nu le-a cumpărat, căci preoții aveau venituri rînduite de către faraon și se întrețineau din aceste venituri pe care le dăduse lor faraon. Pentru aceea n-au vîndut moșiile lor.

Atunci Iosif a rostit către popor: «Iată, v-am cumpărat pe voi astăzi împreună cu țarinile voastre pentru faraon. Iată la îndemîna voastră sămînță; apucați-vă și semănați țarinile!

Însă la seceriș să dați a cincea parte lui faraon, iar patru părți să fie ale voastre, pentru semănatul ogorului și pentru demîncarea voastră și a celor din gospodăriile voastre și pentru hrana copiilor voștri!^a

Atunci ei au răspuns: «Tu ne-ai scăpat viața! De am găsit har în ochii stăpînului nostru, să fim robii lui faraon!» (Facerea. XLVII, 18—25).

Această manieră de a cîrmui țara ar fi trebuit, la drept vorbind, să-i asigure lui Iosif faima de exploatator crud și nu pe aceea de binefăcător, cum îl înfățișează Biblia. Dacă toată această poveste este adevărată și dacă egiptenii crezuseră într-adevăr în binefacerile cîrmuitorului Egiptului în primii ani de foamete, mai tîrziu, cînd exploatarea căreia ei i-au căzut victimă atinsese culmile arătate mai sus, naivitatea lor n-ar mai fi avut nici un fel de scuze.

Istoria omenirii nu cunoaște nici un exemplu de asemenea acțiuni din partea unui om de stat. Un ministru care ar proceda în felul acesta, indiferent de țara în care s-ar întîmpla lucrurile, ar stîrni o revoltă generală și nu ar scăpa de mînia dreaptă a poporului.

Din fericire, această istorie crudă nu este decît un simplu basm stupid. Ar fi fost prea absurd să cumperi toate vitele din țară într-o vreme cînd pămîntul nu dă iarbă pentru hrana lor. Iar dacă pășunile ar fi putut să dea ceva iarbă, atunci și ogoarele ar fi putut să producă recoltă. Solul Egiptului este nisipos și numai revărsările Nilului pot face să crească vegetația. Dacă admitem că vreme de șapte ani aceste revărsări nu au avut loc, atunci ar fi trebuit să

piară și toate vitele. Mai mult, pe vremea aceea era abia al patrulea an de foamete, și atunci ce rost ar fi avut să i se dea poporului semințe care nu puteau să rodească nimic vreme de încă trei ani la rând? Acești șapte ani de secetă reprezintă una dintre cele mai fantastice minciuni pe care ni le oferă șiretul "porumbel" în cartea "Facerea".

Remarcabil mai este și respectul pe care "sfântul" autor îl nutrește față de preoții egipteni: ei sînt singurii pe care Iosif îi menajează; pămînturile lor sînt libere. După căderea în robie a întregului popor, numai ei se hrănesc pe spinarea poporului înfometat. Dar Biblia cuprinde învățăminte religioase pe care "reprezentanții lui Dumnezeu pe pămînt" caută să le bage în capul oamenilor. Și în acest episod Biblia încearcă să insufle popoarelor respect față de preoții oricărui cult și ai oricărei religii. Preoții nu trebuie să se mănînce între ei. O mîna spală pe alta!

"Porumbelul" cel cu gogorițe povestește mai departe că Iacob a stat în Egipt 17 ani, unde a și murit, și că el a trăit în total 147 de ani. Două capitole întregi (*Facerea, XLVIII și XLIX*) sînt consacrate binecuvîntărilor pe care patriarhul le-a împărțit cu dărnicie de pe patul său de moarte. El a binecuvîntat pe toți cei 12 fii ai săi care se adunaseră la căpătîiul lui. Observînd în odaie doi necunoscuți, a întrebat cine sînt. Iosif i-a răspuns că sînt fiii săi. Ca să vedeți: în cei 17 ani cît a trăit patriarhul în această țară, lui Iosif nu i-a dat prin cap să-i prezinte familia!

Binecuvîntările pe care Iacob le-a dat fiilor săi nu sînt lipsite de unele reproșuri și de spirit de răzbunare. Astfel, Ruben, care-i pusese coarne tatălui său, a pierdut în ziua aceea drepturile sale de întîi-născut.

"Ruben, tu ești întîi-născutul meu: mîndria mea și pîrga puterii mele; cel dintîi în cinste și cel dintîi în virtute! Clocotitor ca marea, nu vei avea întîietatea, căci te-ai urcat în patul tatălui tău. Și atunci l-ai pîngărit! S-a suit în așternutul meu!" (*Facerea, XLIX, 3—4*).

În ziua aceea bătrînul Iacob a mai lăsat încă o dată să se vadă că el fusese adept al căsătoriei micuței sale Dina cu prințul Sihem și că în sinea lui dezaprobase măcelul săvîrșit de Simeon și Levi, căci nu a trecut asupra lor drepturile de întîi-născut, pe care le luase lui Ruben, și, în afară de aceasta, a condamnat cu asprime silniciile lor.

"Simeon și Levi — ce mai frați! Paloșele lor sînt sculele cruzimii. Suflete al meu, nu te băga în punerile lor la cale! Nu te uni cu adunarea lor, tu, slava mea! Căci în mînia lor ucis-au oameni și, ca să-și facă cheful lor, au ologit tauri! Blestemată fie mînia lor, căci a fost vijelioasă, și turbarea lor, căci a fost crîncenă! Împărți-i-voi pe ei întru Iacob și-i voi împrăștia întru Izrail!" (*Facerea, XLIX, 5—7*).

Teologii consideră profetice toate cuvintele rostite de Iacob pe patul de moarte. Cu atît mai interesant este să vedem mai departe că așa-numiții urmași ai lui Levi nu au fost de loc vitregiți de soartă. Tocmai ei au fost aceia care au căpătat ca moștenire Izrailul, cu toate avantajele și privilegiile.

La drept vorbind, cel preferat ar fi trebuit să fie Iosif, întîiul-născut de la mult iubita Rahila, Iosif, mîngîierea bătrîneților lui Iacob, izvorul bucuriei lui, izvorul belșugului întregii lui case. Și, cînd colo, lucrurile s-au petrecut exact

pe dos: cel ales a fost Iuda. Iuda, care îi ațîțase pe frații săi să-l vîndă pe Iosif negustorilor aflați în trecere prin partea locului. Iuda-incestuosul s-a dovedit mai apropiat inimii părintești decît virtuosul Iosif. Lui i-a transmis bătrînul Iacob patriarhatul, care constituia o parte a moștenirii sale divine.

"Pe tine, Iudo, lăuda-te-vor frații tăi. Mîna ta va sta grea pe grumazul dușmanilor tăi. Iar fiii tatălui tău închina-se-vor ție. Pui de leu ești tu, Iudo, cînd te ridici de pe pradă, fiul meu! El îndoiaie genunchii și se culcă ai domnului și leoaicei. Cine îl va scuła pe el! Scepșrul din Iuda nu va lipsi nici toiagul cîrmuirii dintre picioarele sale, pînă ce nu va veni împăciuitoșrul și de el asculta-vor popoarele. El va lega de butucul de viță asinul său și de coarda viței mînzul asinei sale; el va spăla în vin veșmîntul său și mantia sa în sîngele ciorchinilor. Ochii săi vor fi roșii ca vinul și dinții săi albi ca laptele" (*Facerea, XLIX, 8—12*).

Ceilalți au primit binecuvîntări destul de simple. Cît despre Iosif, deși el nu a moștenit titlul de patriarh al lui Iacob, totuși a avut parte de cîteva vorbe bune.

"De la dumnezeul părinților tăi — el să fie ajutorul tău! — și de la cel atotputernic — el să te binecuvînteze! — veni-vor asupra ta binecuvîntări din înaltele ceruri, binecuvîntări din adîncul cel dedesubt, binecuvîntările sînilor și ale pîntecelui! Iar binecuvîntările tatălui tău covîrșesc binecuvîntările strămoșilor mei, pînă la vîrfurile colinelor celor veșnice! Fie ele asupra capului lui Iosif, asupra creștetului celui ce este principe între frații săi!" (*Facerea, XLIX, 25—26*).

În sfîrșit, Iacob i-a pus pe fiii săi să-i promită că vor scoate rămășițele lui pămîntești din Egipt și-l vor înmormînta în peștera Macpela, în țara Canaan, alături de Avraam, Sara, Isaac, Rebeca și Lia. "Și după ce a isprăvit Iacob aceste porunci către fiii săi, si-a strîns picioarele în pat și, dîndu-și duhul, a fost adăugat la poporul său" (*Facerea, XLIX, 33*).

Patriarhului poligam i s-au făcut onoruri neobișnuite: a fost îmbălsămat, transportat în Canaan și i s-a făcut o înmormîntare clasa întîii. Dacă e să dăm crezare cap. al L-lea și ultimul din cartea "Facerea", egiptenii au purtat doliu după el timp de 70 de zile.

Iosif a trăit pînă la sfîrșitul zilelor sale în măreție, întreținînd pe frații săi și numeroasele lor familii. El era înconjurat de nepoți și strănepoți și a murit în vîrstă de 110 ani. În religia creștină, lui Iosif i se spune „sfînt și drept”.

CAPITOLUL AL CINCISPREZECELEA MOISE, "SFÎNTUL VĂZĂTOR DE DUMNEZEU", NOUL FAVORIT AL DOMNULUI

"Ieșirea" este cartea care ne relatează fuga evreilor din Egipt și îndelungata lor pibegie pe întinderile nisipoase ale peninsulei Sinai; ea este completată de cărțile "Leviticul", "Numerii" și "Deuteronomul". Biblia spune

că îndelungata călătorie a evreilor a durat 40 de ani. Priviți harta Arabiei și Palestinei. Evreii au părăsit Egiptul "în fața Baalțefonului" (*Ieșirea, XIV, 2, 9*), care în zilele noastre se numește Suez. În acest loc se zice că ei ar fi trecut Marea Roșie. În continuare, au mers de-a lungul malului răsăritean al golfului Suez și au coborât pînă la Rafidim, traversînd masivul muntos Sinai. În partea de miazăzi a peninsulei Sinai au cotit spre miazănoapte-răsărit, către Hațerot (în prezent Ain-el-Ahdar). Pornind de aici spre miazănoapte, au ocolit Marea Moartă pe la răsărit și au ajuns în cele din urmă la Ierihon.

Tot acest drum nu are nici o mie de kilometri. Unui olog nu i-ar fi trebuit nici trei luni pentru a-l străbate, chiar dacă ar fi făcut popasuri destul de dese prin hanurile întîlnite în drum. Evreii însă au pierdut 40 de ani pentru această călătorie. Nu ne rămîne decît să luăm lucrurile așa cum sînt și să rîdem de minciunile gogonate pe care "divina cioară vopsită" le servește credincioșilor.

Credincioșii nu stau să analizeze lucrurile și înghit fără șovăială toate gogoșile. Dacă, citind cartea "Ieșirea", ei și-ar da osteneala să judece un pic, ar găsi cel puțin surprinzător că Moise — așa-numitul autor al acestei cărți —, care, zice-se, a fost crescut în Egipt și a trăit acolo mulți ani, nu a spus în ea nici un cuvînt despre monumentele, moravurile, legile, religia, politica, istoria acestui stat vestit, care în vremurile acelea îndepărtate se afla pe culmile civilizației. Egiptenii contemporani cu Moise se situează în primele rînduri ale popoarelor civilizate din antichitate. În epoca aceea, orașele Teba și Memfis, despre a căror existență se pare că autorul "Ieșirii" nu știe nimic, erau în plină strălucire. El nici nu pomenește despre aceste orașe frumoase și bogate, care în epoca aceea erau foarte cunoscute. Cît despre cîrmuitorii care domneau pe atunci în Egipt, autorul "sfînt" îi numește pe toți, fără deosebire, faraoni, neștiind, probabil, că acesta nu este un nume. Prin cuvîntul "faraon" egiptenii desemnau pe regii lor, așa cum japonezii folosesc pentru a denumi pe suveranii lor cuvîntul "mikado".

Vorbînd despre diferiți regi egipteni și atribuindu-le evenimente situate în timp la distanță de veacuri întregi, Moise nu-i pomenește decît cu numele global de "faraon". El procedează ca un pseudoistoric care, în născocirile sale referitoare la istoria Rusiei, de exemplu, i-ar spune simplu "maiestatea-sa țarul" și lui Ivan cel Groaznic, și lui Petru I, și lui Nicolaie I, fără a le menționa numele; un asemenea istoric ar fi pur și simplu un ignorant, care ar stîrni rîsul tuturor. Atunci cum putem privi cu seriozitate pe autorul "Facerii" sau al "Ieșirii"? El cunoaște și înșiruie cu precizie pe toți suveranii cei mai mărunți și mai neînsemnați cînd este vorba de regate complet necunoscute, cu neputință de verificat, iar în unele cazuri cu totul născocite, ca, de pildă, Sodoma, Gomora și Gherarul. Dar cînd este vorba despre un stat istoricește important, care a existat într-adevăr, cum a fost Egiptul, cunoștințele lui divine sînt atît de minime, încît nu se încumetă să spună dacă faraonul despre care vorbește se numea Tutmes, Amenhotep sau Ramses. El vine cu date amănunțite atunci cînd nu e cu putință să fie controlat și vorbește în fraze generale cînd trebuie să evite orice precizări care ar putea să-i demaște scornelile.

Teologii, care au proclamat "Pentateuhul" drept expresie supremă a

adevărului, nu au prevăzut descoperirile savanților egiptologi și au stabilit liniștiți durata existenței întregii lumi pe baza poveștilor biblice. Astfel, după numărătoarea anilor adoptată de romano-catolici, "facerea lumii" a avut loc cu 4004 ani înainte de așa-numita naștere a lui Hristos, iar potopul mondial în anul 3296. Or, Menés, un comandant de oști egiptean care a întemeiat prima dinastie de faraoni cunoscută, a unit Egiptul într-un regat puternic cu 3.200 de ani înainte de începutul erei creștine.

Monumentele istorice din Egipt au fost scoase la iveală și descifrate, cronică veacurilor înscrisă pe pietrele templelor și obeliscurilor a fost citită, se cunoaște istoria marilor faraoni, a templelor, a orașelor. "Ieșirea" evreilor din Egipt, pe care teologii o plasează, în timp, către începutul secolului al XV-lea î.e.n., ar fi trebuit să aibă loc pe timpul domniei faraonului Tutmes al III-lea sau Amenhotep al III-lea. Dar istoria acestor domnii nu corespunde de loc cu poveștile din cartea "Ieșirea". Acești cîrmuitori puternici au supus Etiopia, Arabia, Mesopotamia, Canaanul, Ninive și insula Cipru. Ei luau tribut de la babiloneni, fenicieni, armeni. Armatele lor raportaseră victorii pînă departe în Asia apuseană. Se cunoaște o listă lungă de regi și popoare subjugate de faraonii egipteni în acele vremuri. Nici unul dintre faraoni nu a avut o moarte atît de lipsită de glorie cum ar reieși din scornelile Bibliei.

Aceste considerații preliminare ne vor ajuta să înțelegem mai bine legenda lui Moise.

Așadar, cei 66 de evrei s-au înmulțit foarte mult în Egipt "și țara s-a umplut de ei" (*Ieșirea, I, 7*). Faraonul care domnea pe acele vremuri biblice uitase cu desăvîrșire serviciile pe care Iosif le adusese odinioară Egiptului. Acest faraon era foarte crud. (Îl vom indica prin "numele" pe care i l-a dat autorul "sfînt".) El a chemat pe cele două moașe evreice — doamna Șifra și doamna Pua —, care aveau de clientele pe toate compatrioatele lor, și le-a ordonat ca, atunci cînd moșesc prunci evrei de sex bărbătesc, să-i omoare. Moașele nu s-au supus ordinului dat de faraon, iar cînd acesta le-a întrebat de ce au lăsat băieții în viață, ele au răspuns: "Fiindcă femeile evreice nu sînt ca femeile egiptence; ele sînt zdravene: mai înainte ca să vină la ele moașa, ele au și născut" (*Ieșirea, I, 19*).

Atunci faraonul a dat ordin ca băieții evrei nou-născuți să fie înecați.

Nu e greu să ne închipuim cîtă disperare a stîrnit acest ordin în familiile evreiești. El era cu atît mai ușor de realizat, cu cît nefericiții urmași ai lui Iacob se aflau în stare de robie, fiind lipsiți de orice apărare: purtarea crudă a slujbașilor faraonului le răpea drepturile omenești obișnuite; ei îndeplineau muncile cele mai grele (*Ieșirea, I, 11-14*).

Și iată că o mamă evreică din seminția lui Levi a izbutit să ascundă vreme de trei luni pe fiul ei nou-născut. Neavînd posibilitatea să-l țină ascuns mai departe și temîndu-se să nu fie pîrîită, a luat un coș de papură, l-a uns cu smoală, a pus copilul în coș, a așezat coșul în stuf, pe malul fluviului și a poruncit surorii mai mari a copilului să supravegheze din depărtare coșul. În timpul acesta, fiica faraonului, însoțită de prietenele sale, a venit la Nil să se scalde.

"Sfîntul" autor uită să preamărească eroismul tinerei prințese și tare-i

păcat că n-o face: scăldatul în Nil, care mișună de crocodili, însemna din partea tinerei fete o faptă de eroism demnă de toată admirația cititorului, în afară de aceasta, curtea faraonului se găsea la Memfis (pe cursul mijlociu al Nilului), iar de la Memfis pînă în "ținutul Goșen" (la nord-est de Memfis), unde trăiau evreii, e o distanță de peste 80 km. Orice s-ar zice, prințesa a apărut tocmai la momentul potrivit!

Deoarece nimic nu se face fără voia lui Dumnezeu atotștiutorul, înseamnă că toți micii evrei au fost mîncăți de crocodili cu consimțămîntul lui; cîț despre copilul acesta, el l-a salvat avînd în vedere planurile sale de viitor. Se înțelege că Dumnezeu în persoană a trimis pe fiica faraonului să se scalde atît de departe, după ce mai întîi i-a insuflat un dispreț regesc față de crocodili și de hipopotami. Și lucrurile s-au întîmplat așa cum a dorit "providența": prințesa a găsit leagănul plutitor, a fost mișcată de plînsul copilului și a bănuț pe dată că este vorba de un micuț evreu. Atunci s-a apropiat mama copilului. Fiica faraonului i-a încredințat pruncul ca să-l alăpteze, făgăduindu-i să-i plătească pentru asta și s-a îndepărtat fericită că a făcut o faptă bună. Mai tîrziu, după ce a înțărcat copilul, mama l-a adus prințesei. Aceasta s-a atașat de copil, i-a dat numele de Moise, ceea ce, zice-se, ar însemna "cel scos din apă", și a intervenit cu atîta căldură pentru el la rege, încît faraonul, cu toată cruzimea lui, a consimțit ca micuțul să fie crescut la curte.

Moise stîrnea admirația regelui, a fiicei lui și a curtenilor. Fără îndoială, îl aștepta un viitor strălucit. Într-un rînd însă, văzînd că un egiptean bătea pe un evreu, Moise l-a ucis pe egiptean. Gîndindu-se la urmările pe care putea să le aibă crima, Moise a hotărît să se ascundă în țara Madian. Această țară se afla în partea de sud-est a peninsulei Sinai. Ea nu trebuie confundată cu alte două provincii care în Biblie poartă aceeași denumire. Despre ele se va vorbi mai departe. Pe acestea Biblia le plasează pe una la miazănoapte de Marea Elat (în prezent golful Akaba), iar pe cealaltă la răsărit de Marea Moartă. Aceste țări Madian sînt încurcate rău de tot în Biblie. Ai zice că "sfîntul duh" a pierdut harta geografică și s-a bizuit numai pe memoria sa, evident foarte slabă, și mai ales pe credulitatea și pe naivitatea credincioșilor.

În Madianul nr. 1, Moise a făcut cunoștință cu un preot păgîn, pe nume Ietro, tată a șapte fete, dintre care una, frumoasa Sefora, l-a captivat pe tînărul fugar. Nuntă, o lungă lună de miere și iată-l pe Moise al nostru tată fericit al unui băiețel dolofan, căruia i se dă numele de Gherșom.

Între timp, faraonul se transformase în mumie, dar succesorul lui continua politica sa crudă față de evrei și chiar înăsprise poverile robiei lor. Atunci Dumnezeu, care, ca și Moise, uitase măcar să se gîndească la nenorocirea evreilor, și-a adus aminte deodată de alianța pe care o încheiase cu Avraam, Isaac și Iacob.

Preotul Ietro avea o turmă și uneori îl trimitea pe ginerele său să pască vitele. Într-un rînd, Moise ajunse cu turmele sale pe muntele Horeb, aflat pe podișul Sinai, dar destul de departe de muntele Sinai. Deodată a văzut în fața lui, la marginea drumului, un desiș de mărăcini cuprins de flăcări. Totuși, mărăcinii cu pricina nu se mistuiau. Moise stătea cu gura căscată. Și "a strigat către el Dumnezeu din mijlocul desișului" (*Ieșirea, III, 4*) și i-a poruncit

să-și scoată încălțăminte. Moise s-a supus. Atunci dumnezeu l-a vestit că-i dă o misiune înaltă, și anume îl trimite la faraon ca să-i propună să le dea libertate evreilor și să-i lase să plece din Egipt, lucru la care, de altfel, faraonul nu va consimți înainte de a vedea minunile săvârșite de Moise. Moise urma de asemenea să ridice moralul compatrioților săi. El a întrebat arătarea cum se numește. "Atunci dumnezeu a rostit către Moise: «Eu sînt cel ce sînt^a. Apoi a adăugat: «Așa să spui fiilor lui Izrail: cel ce se numește "Eu sînt" m-a trimis la voi^a" (*Ieșirea, III, 14*).

Printre sfaturile referitoare la viitoarea plecare din Egipt, dumnezeu i-a dat și următorul: "Ci fiecare femeie să ceară de la vecina sa și de la aceea cu care petrece în casă odoare de argint, și odoare de aur, și îmbrăcăminte cu care să îmbrăcați pe fiii voștri și pe fiicele voastre, și așa să prădați pe egipteni!" (*Ieșirea, III, 22*).

După aceea, cînd Moise și-a exprimat temerea că numai pe cuvînt nu-l vor crede nici evreii și cu atît mai puțin faraonul, dumnezeu, fără să stea pe gînduri, l-a înzestrat cu darul de a face "minuni". Toiagul pe care ginerele lui Ietro îl ținea în mîna s-a prefăcut în șarpe și apoi din nou în toiag. Și dumnezeu i-a mai zis lui Moise: "Vîră mîna ta în sîn!" Moise s-a supus, dar, cînd a scos-o afară, a constatat că, de lepră, mîna se făcuse albă ca zăpada. După aceasta, din porunca domnului, el a vîrît iarăși mîna în sîn și de astă dată a scos-o complet sănătoasă. De asemenea, dumnezeu l-a învățat pe Moise să prefacă apa în sînge și sîngele în apă.

Totuși, Moise mai șovăia: el i-a spus domnului că bîlbîiala sa îl împiedică să fie un bun orator și să însuflețească poporul. Dumnezeu a început să se mînie, dar nu a vindecat bîlbîiala lui Moise, ceea ce ar fi fost mai bine, ci i-a dat în ajutor pe Aaron, fratele lui. Remarcăm în treacăt că Aaron trăise în Egipt fără să se ascundă și nu se știe de loc în ce fel mama lui l-a salvat pe acest fiu.

În urma tratativelor duse cu arătarea, Moise și-a luat rămas bun de la socrul său și a plecat de la el, luînd cu sine pe soția sa și pe copiii săi. "Și pe drum s-a întîmplat că, fiind într-un han, domnul a dat peste Moise și a căutat să-l omoare. Atunci Sefora a luat o piatră ascuțită și a tăiat împrejur pe fiul său și, atingînd picioarele lui Moise, i-a zis: «Cu adevărat tu ești pentru mine un soț de sînge^a" (*Ieșirea, IV, 24—25*).

Acest gest l-a dezarmat pe dumnezeu și Moise a putut să-și continue drumul.

CAPITOLUL AL ȘAISPREZECELEA CUVIOASA ISTORIE A CELOR ZECE PLĂGI ALE EGIPTENILOR

Aaron, prevenit probabil de dumnezeu, a ieșit în întîmpinarea lui Moise, a aflat de la el amănuntele misiunii încredințate lor și apoi au plecat amîndoi la faraon. Dar regele n-a ținut seama de loc de spusele celor doi frați; dimpotrivă, persecuțiile împotriva evreilor s-au întetit. În continuare, cartea

"Ieșirea" relatează că Aaron, venind din nou la faraon, a aruncat, potrivit sfatului pe care i-l dăduse domnul, toiagul său la pământ. Pe dată toiagul s-a prefăcut în șarpe. Dar preoții egipteni, convocați de urgență la fața locului, și-au aruncat și ei toiagele la pământ și toiagele lor s-au prefăcut și ele în șerpi. Șarpele lui Aaron a înghițit însă pe șerpii vrăjitorilor de la curte. Dar nici după această minune faraonul nu s-a arătat dispus să redea libertatea evreilor. A doua zi, Aaron, lovind cu toiagul său, a prefăcut apele Nilului în sânge, "înaintea ochilor lui faraon". Biblia adaugă că vrăjitorii de la curte au reușit să facă și ei același lucru. Toți peștii au murit, iar egiptenii s-au apucat să sape fântâni în preajma Nilului ca să găsească apă de băut, dar fără succes. Autorul "sfânt" uită să explice cum își procurau apă evreii.

Apoi a avut loc o invazie a broaștelor, dar vrăjitorii de la curte, probabil din ambiție, au făcut și ei aceasta scamatorie. Broaștele au acoperit tot pământul Egiptului. După broaște au urmat țînțarii. Toată suprafața Egiptului era acoperită de țînțari. Apoi țara a început să mișune de tăuni. De astă dată, vrăjitorii de la curte n-au mai reușit să repete "minunile" cu țînțarii și cu tăunii.

Totuși, inima faraonului s-a învîrtoșat ca piatra și el nu i-a lăsat pe evrei să plece (*Ieșirea, VIII*).

A cincea plagă a fost o ciumă care a curățat toți caii, asinii, cămilele, boii și oile egiptenilor. Dar faraonul nici gînd să se înduplece. A șasea plagă: Moise și Aaron au azvîrlit un pumn de funingine înaintea faraonului și pe dată toți egiptenii s-au acoperit de buboai. A șaptea plagă: un uragan de grindină și de foc a distrus toate semănăturile și întreaga vegetație de pe tot pământul Egiptului, cu excepția ținutului Goșen, unde trăiau evreii. După fiecare năpastă, faraonul se învoia să le dea drumul evreilor, dar apoi își retrăgea cuvîntul (*Ieșirea, IX*).

A opta plagă: nori de lăcuste au pustiit tot ceea ce mai rămăsese după grindină. (E greu totuși să ne închipuim ce-ar fi putut să mai rămînă.) Faraonul se căiește și, drept urmare, vîntul ridică stolurile de lăcuste și le aruncă în Marea Roșie. Faraonul își mai calcă o dată cuvîntul și iar nu le dă evreilor drumul. A noua plagă: Egiptul este cufundat într-un întuneric atît de des, încît puteai să-l pipăi cu mîna. Faraonul se hotărăște să-i dea drumul lui Moise și compatrioților lui, dar vrea să păstreze pentru sine turmele lor, care nu suferiseră de loc de pe urma acestui torent de calamități (*Ieșirea, X*).

Ca să termine o dată, dumnezeu trimite "îngeri pierzători" cu porunca să nimicească pe toți întîi-născuții egipteni. Dar, pentru a evita eventualele greșeli (conform programului, măcelul trebuia să aibă loc noaptea), în fiecare casă evreiască s-a mîncat miei și evreii au făcut pe ușile locuințelor lor semne cu sânge de miel. Așa a fost statornică sărbătoarea evreiască a paștelui. E de presupus că îngerii, care au trecut pe la miezul nopții prin orașele egiptene, trebuie să fi avut asupra lor spade pentru măcelărirea pruncilor și felinare pentru cercetarea ușilor. Nu noi, ci însăși Biblia îi zugrăvește atît de realist pe îngeri. Ce strașnic trebuie să fi rîs divinul "porumbel" dictînd aceste gogomării!

Și iată că, "la miezul nopții, domnul a lovit pe toți întîi-născuții din țara

Egiptului, de la întâi-născutul lui faraon, stătător pe tronul lui, pînă la întâi-născutul întemnițatului, care stă în temniță, și toată pîrga dobitoacelor. Și s-a sculat noaptea faraon, el și toți sfetnicii săi și toți egiptenii, și a fost jelanie mare în Egipt, căci nu era nici o casă în care să nu fie un mort" (*Ieșirea, XII, 29—30*).

Faraon a trimis după Moise și Aaron și a început să-i roage să plece cît mai curînd din Egipt, împreună cu toată seminția lor.

"Pe de altă parte, fiii lui Izrail, făcură după cuvîntul lui Moise: cerură cu împrumut de la egipteni vase de argint și vase de aur și veșminte. Iar domnul a dat poporului har în ochii egiptenilor, ca să le dea ce au cerut. Și astfel au jefuit pe egipteni" (*Ieșirea, XII, 35—36*).

În continuare, "Ieșirea" povestește că familiile evreilor, care de pe vremea lui Iacob continuaseră să trăiască în Goșen, s-au adunat, înainte de plecare, la Rameses. De acolo s-au îndreptat spre miazăzi, către Sueot. În total erau ca la 600 000 numai bărbați, "afară de copii". Evreilor li s-a alăturat și a plecat cu ei o "gloată mare și amestecată". Și aveau ei multe vite de tot soiul. Moise n-a uitat să ia cu el și osemintele lui Iosif.

După aceea evreii au ajuns la Baalțefon (Suez), unde s-au oprit pe malul mării. Locul indicat de Biblie este extremitatea de miazănoapte a golfului Suez. Așadar, chiar dacă evreii ar fi avut de trecut vreo apă, nu putea fi vorba decît despre apa din canalul faraonilor, care unea pe atunci Nilul cu "țara lacurilor amare".

Cînd Moise și compatrioții lui au pornit la drum, pe faraon, care avea o minte de o inconstanță cu adevărat biblică, l-a apucat din nou părerea de rău că a rămas fără niște supuși atît de buni, care îi aduseseră atîtea năpaste. "Atunci faraon a pus să înhame carul său și luă oastea cu sine. Și mai luă șase sute de care alese, precum și toate celelalte care ale Egiptului, și în toate erau luptători viteji... Astfel egiptenii îi urmăriră cu toți caii și carele lui faraon și cu toți călăreții și armata lui și îi ajunseră acolo unde erau tăbăriți aproape de Pihahiro, lîngă mare, în fața Baalțefonului" (*Ieșirea, XIV, 6—7, 9*).

Se pune întrebarea: de unde au apărut această cavalerie și toate aceste care după ce plaga a cincea nimicise, fără nici o excepție, toți caii, asinii, cămilele și boii egiptenilor? Continuînd să înșire verzi și uscate, Biblia relatează că Moise i-a trecut repede pe evrei peste mare ca pe uscat: printr-o simplă ridicare a toiagului, el a despicat apele în două.

În simplitatea sa biblică, faraonul și-a zis că poate s-o ia și el pe același drum. El a pășit pe "fundul mării" cu toată oastea lui, dar a pășit-o! Moise a lovit încă o dată cu toiagul, exact în clipa cînd toți egiptenii se aflau în mijlocul mării. "Iar apele, venind înapoi, au acoperit carele și pe călăreți și toată oastea lui faraon care intrase după Izrail în mare, și din ei toți n-a mai rămas nici unul" (*Ieșirea, XIV, 28*).

Subliniem că faraonul pornise în urmărirea evreilor nu ca să-i nimicească, ci cu intenția de a-i întoarce înapoi. Evreii numărau 600 000 de oameni sănătoși și înarmați, iar în total — dacă punem la socoteală bătrîinii, femeile, surorile, copiii și "gloata mare și amestecată" care li se alăturase — erau, probabil, nu mai puțin de 3 000 000 de oameni. Pentru a lua în captivitate o

asemenea masă de oameni, ar fi fost nevoie de o armată și mai numeroasă. E de presupus că faraonul se afla în fruntea unei oștiri uriașe. Ce-i drept, dumnezeu nimicise pe întâi-născuții din fiecare familie, dar și cei mai mici ar fi putut să poarte arme. După cum apune Biblia, masele poporului și-au urmat regele. Să nu uităm că, înainte de plecare, evreii îi jefuiseră pe egipteni și e foarte puțin probabil ca vreunul dintre cei jefuiți să fi stat la gânduri și să nu fi pornit în urmărirea hoșilor. E de presupus deci că milioane de egipteni s-au înecat împreună cu faraonul lor.

Dar nici unul dintre autorii egipteni nu pomenește nicăieri vreun cuvânt despre această calamitate îngrozitoare, după cum nu pomenește nici despre vreuna dintre cele zece plăgi care au lovit regatul Egiptului. Unii teologi încearcă să spună că aici ar fi o chestie de mândrie națională. Să admitem că ar fi așa! Dar cum stau lucrurile cu celelalte popoare ale lumii? Cum s-a putut întâmpla ca nici ele să nu fi auzit vreodată nimic despre aceste evenimente îngrozitoare? Să nu uităm că acest potop gigantic a dezrobit dintr-o dată 115 regi care plăteau tribut faraonului Amenhotap! Pînă și Herodot, căruia i se spune "părintele istoriei" și care citează atîtea date din viața Egiptului, pe care l-a studiat admirabil, nu pomenește nici un cuvânt despre tragica pierire a acestei uriașe armate egiptene.

Biblia, fără a se sfii cîtuși de puțin de absurditatea vădită a "minunatei ieșiri", istorisește că urmașii lui Iacob, bucurîndu-se și veselindu-se, erau cît pe-acum să plesnească de atîta rîs. Maria, sora lui Moise și a lui Aaron, a luat dairaua și a început să cânte. După ea, toate femeile s-au pornit să dănțuiască de bucurie. Cap. al XV-lea relatează, de asemenea, că Moise a alcătuit numaidecît, chiar în timpul marșului, un cîntec în cinstea lui dumnezeu, pe care l-a cîntat întregul Izrail.

Să nu uităm că dansatorii și cîntăreții Izrailului reprezentau în total o echipă artistică cu un efectiv de vreo 3 000 000 de oameni. Cuvintele și melodia au fost învățate într-o clipită. Păcat pentru cine n-a asistat la acest concert! Trebuie să fi fost admirabil.

CAPITOLUL AL ȘAPTESPREZECELEA EVREII RĂTĂCESC 40 DE ANI PRIN PUSTIU, POTRIVIT CUVÎNTULUI DOMNULUI

Și iată-i pe evrei rătăcind prin acea parte a Arabiei care este acoperită cu pietre și bolovani. Ținta călătoriei este Canaanul, același vechi Canaan care-i atrăsese încă pe primii patriarhi. În definitiv, de ce să nu se statornicească undeva ca să ducă o viață sedentară, cel puțin acum, cînd se strînseseră toți laolaltă? Invocînd spusele lui dumnezeu, Moise i-a asigurat că pămîntul acesta este neobișnuit de roditor . Atît doar că această țară era greu de găsit, pentru că drumuri nu existau, iar busola încă nu fusese inventată. Din fericire, un nor ceresc a trecut în fruntea poporului evreu și l-a călăuzit zi și noapte: ziua călăuza era un stîlp de întuneric, iar noaptea un stîlp de foc.

"Sfînta scriptură" spune că în acești "stîlpi" se ascundea însuși dumnezeu. Acest procedeu de conducere prin pustiu avea, bineînțeles, multe avantaje, dar în același timp prezenta și unele inconveniente. Într-adevăr, adeseori evreii ar fi avut, poate, chef să se și odihnească, dar nu era chip: norul își vedea de drum mai departe. Ce era de făcut? Să piardă o călăuză atît de prețioasă? Căci un nor nu poate fi ținut cu mîna. Deci, vrei, nu vrei, bate drumul zi și noapte!

Acest bătrîn șugubăț — dumnezeu — și-a găsit o nouă distracție plăcută. Să vedeți ce i-a trăsнит prin cap. Ca să meargă de la Suez la Ierihon, călăuza divină ar fi trebuit să se îndrepte spre miazănoapte, către țărmurile Mării Mediterane. Dar, în loc să-i dirijeze spre miazănoapte, dumnezeu i-a purtat pe evrei prin partea de miazăzi a peninsulei Sinai. Exact ca și cum, vrînd să conduci pe cineva de la Paris în Belgia, l-ai urca în trenul Lyon-Marsilia.

Dar să fim dreți: deși dumnezeu a lungit neînchipuit de mult drumul poporului evreu, în schimb i-a oferit unele distracții. Astfel, din Baalțefon el i-a condus pe evrei în partea de apus a pustiei Sur, unde ei au rătăcit vreme de trei zile fără să găsească nici o picătură de apă. Într-un loc, numit Mara, evreii au fost plăcut surprinși de susurul unui izvor bogat. S-au repezit să bea, dar — vai! — apa era amară.

"Și poporul a prins a cîrti împotriva lui Moise, zicînd: «Ce vom bea?»^a.

Atunci el a strigat către domnul, și domnul i-a arătat un lemn și Moise l-a aruncat în apă și apele s-au îndulcit. Acolo, *domnul a dat poporului rînduiele și porunci și acolo l-a pus la încercare.*

Și a rostit: «Dacă vei asculta cu luare-aminte de glasul domnului dumnezeului tău și vei face ceea ce este drept în ochii lui și vei asculta de poruncile lui și vei păzi toate legile lui, eu nu voi aduce asupra ta nici una din bătăile pe care le-am adus asupra Egiptului, căci eu sînt domnul, cel ce te vindecă pe tine^a.

Și au ajuns la Elim și *erau* acolo douăsprezece izvoare de apă și șaptezeci de palmieri. Și ei și-au așezat tabăra acolo lîngă apă" (*Ieșirea, XV, 24—27*).

Ca să adăpostească "micuțul" grup de oameni, printre care numai bărbați înarmați erau 600 000, acești 70 de palmieri trebuie să fi fost destul de departe unul de altul și trebuie să fi avut niște frunze neînchipuit de mari. Așa ies uneori la iveală nemaipomenitele gogorițe ale "sfînților" autori, care nu se dau în lături de la nici un fel de exagerări.

Părăsind Eliimul, evreii și-au continuat drumul spre miazăzi pînă au ajuns în pustia Sin, care se află pe pantele de miazăzi ale colinelor de pe țărmul golfului Suez. În urma acestei deplasări spre miazăzi au ajuns lîngă muntele Sinai. Acolo natura este deosebit de măreață, dar cu desăvârșire sălbatică.

Rezervele de alimente pe care evreii putuseră să le ia cu ei se epuizaseră de mult, iar în acest pustiu păcătos nu exista nici o cîrciumă și nici o berărie. Cei 3 000 000 de emigranți au început să cîrtească: "Ci toată obștea fiilor lui Izrail cîrti în pustie împotriva lui Moise și a lui Aaron. Astfel fiii lui Izrail ziceau către ei: «Mai bine muream de mîna domnului în țara Egiptului, cînd ședeam lîngă oalele cu carne și mîncam pîine de ne săturam! Dar voi ne-ați adus în pustietatea aceasta ca să moară de foame toată gloata^a" (*Ieșirea, XVI, 2—3*).

Evreii i-ar fi făcut, cu siguranță, de petrecanie lui Moise dacă dumnezeu nu i-ar fi dat putința să împlinească dorințele acestor nenorociți prin niște "minuni" pe care în zilele noastre nici un scamator nu ar putea să le repete. Deodată, în acest pustiu au apărut prepelițe, stoluri întregi de prepelițe. Și cum evreii nu aveau cu ei cuptoare, e de presupus că prepelițele acestea le cădeau pe masă gata fripte.

Dar asta încă nu-i totul: "...Iar a doua zi dimineața, împrejurul taberei căzuse un strat de rouă. Ci, după ce s-a ridicat stratul de rouă, iată pe fața pustiei *ceva* mărunțel și grăunțos, mărunțel ca chiciura când este pe pământ. Deci, văzînd-o fiii lui Izrail, au zis unii către alții: «Ce e aceasta?»^a, căci nu știau ce este. Dar Moise le-a răspuns: «Aceasta este pîinea pe care dumnezeu v-a dat vouă s-o mîncăți!»^a... Și fiii lui Izrail i-au pus numele «mană^a, și ea semăna cu sămînța de coriandru: era albă și avea gust de turtă cu miere" (*Ieșirea, XVI, 13—15,31*).

Din același capitol aflăm că poporul evreu a început să primească în fiecare dimineață rația zilnică de mană în toți cei 40 de ani de pribegie și toți se lingeau pe degete. Venerația pe care o nutrim față de "sfîntul duh" nu trebuie să ne împiedice să precizăm că mană nu se găsește numai în peninsula Sinai, ci și în multe alte părți ale globului, și anume: în Calabria, Persia, Turcia etc., fiind folosită ca un purgativ destul de bun. Reiese deci că dumnezeu se îngrijea nespus de sănătatea evreilor: îmbuibîndu-i, el veghea totodată ca nu cumva să se constipe. Dar să administrezii oamenilor purgativ zi de zi vreme de 40 de ani, cum se arată limpede în versetul 35 din cap. al XVI-lea de așa ceva nu poate fi în stare decît inima plină de dragoste a "tatălui ceresc"!

Evreii s-au pomenit acum lîngă stîncă Horeb și din nou au început să sufere de sete. Asediat de compatrioții săi, Moise a lovit cu toiagul în stîncă. Pe dată de acolo a țîșnit apă și cei 3 000 000 de emigranți, după ce și-au potolit setea, s-au apucat să-și instaleze corturile. Dar îi aștepta o surpriză neplăcută. Prin părțile acelea se afla Amalec și poporul lui, cărora nu le-au plăcut urmașii lui Iacob. E cazul să arătăm că Amalec era urmașul lui Esau: de la prima lui soție, Ada, Esau a avut pe fiul său mai mare, Elifaz, iar Elifaz l-a avut pe Amalec de la țitoarea sa Timna.

Cum se face că acest Amalec rămăsese în viață pînă atunci? "Porumbelul" a uitat să dea "sfîntului" autor cuvenita explicație, iar acesta nu s-a gîndit că lucrurile ar putea să stîrnească mirare. Însăși existența acestui Amalec este un lucru cît se poate de ciudat, căci, pentru ca urmașii celor 12 fii ai lui Iacob să fi apucat să devină un popor care să poată să dea din rîndurile sale 600 000 de oameni înarmați, ar fi trebuit să se succedă multe generații. În sfîrșit, însăși Biblia spune că între sosirea lui Iacob și a fiilor lui în Egipt și evenimintele expuse în cartea "Ieșirea" s-au scurs 430 de ani. Prin urmare, și Amalec ar fi trebuit să aibă vreo 400 de ani când i-a atacat pe evrei în pustiul Sinai. Dar se pare că "sfîntul" autor nu se împiedică de acest amănunt: povara unei vîrste înaintate. Fără pic de mirare, cu aerul cel mai netulburat și mai liniștit, el trîncănește despre aventurile războinice ale lui Amalec și ale semînției lui.

Orice s-ar zice, acest Amalec a fost, fără îndoială, un om îngrozitor. El a băgat o spaimă de moarte în evreii noștri. Ca să respingă atacul dușmanului, Moise i-a ordonat lui Iosua, fiul lui Nun, care comanda întreaga oaste a emigranților, să adune pe cei mai buni soldați ai săi, iar el, împreună cu Aaron și Hur, s-au retras pe un deal din vecinătate. Tot timpul cât a durat bătălia, Moise a stat cu brațele ridicate. Câtă vreme stătea el în această poziție, biruiau evreii, dar de îndată ce "își lăsa mâinile în jos, biruiau amaleciții" (*Ieșirea, XVII, 11*). În cele din urmă, obosind să țină mereu mâinile în sus, a rugat pe Aaron și Hur să-i sprijine brațele "pînă la apusul soarelui" (*v. 12*). Pînă la sfîrșit, Iosua a tras domnului, Amalec și seminției lui o ciomăgeală zdravănă.

"Iar Iosua a trecut pe amaleciți și pe poporul lor prin ascuțișul săbiei" (*Ieșirea, XVII, 13*).

În cap. al XVIII-lea îl vedem pe "preotul" Ietro din Madian în vizită la ginerele său Moise. Moise i-a povestit socrului său "minunile" și pățaniile din timpul fugii evreilor din Egipt și asta l-a ispitit pe "preot" să treacă la credința lui Moise. "Acum cunosc și eu că domnul este mai mare decît toți dumnezeii..." (*v. 11*). Și Ietro a adus o jertfă dumnezeului Iahve. Înainte de a se înapoia acasă, Ietro i-a dat ginerelui său cîteva povețe, recomandîndu-i, printre altele, să renunțe la o parte din atribuțiile sale, trecîndu-le în seama unor subordonați care să fie căpetenii peste mii, peste sute etc. Moise a găsit sfatul admirabil și a statornicit imediat o scară ierarhică. Aceasta este epoca în care Moise, imitînd tot pe egipteni și alte popoare, a înființat tagma slujitorilor cultului, cărora le-a acordat o mulțime de privilegii. Seminția lui Levi, din care făcea parte și el, a devenit o castă preoțească, iar Aaron, fratele lui mai mare, a devenit cel dintîi mare-preot. Așa a fost organizat, potrivit Bibliei, cultul mozaic.

Toate cele arătate mai sus au fost îndeplinite, zice-se, din porunca lui Dumnezeu, cu care Moise a stat de vorbă pe muntele Sinai. Ginerele lui Ietro s-a cățărat singur pînă în vîrf și acolo bătrînul Dumnezeu i-a dat zece porunci, care aveau să devină mai tîrziu temelia credinței religioase a poporului evreu. În acele momente, muntele Sinai era înconjurat de strălucirea unor focuri cerești înfricoșătoare și din toate părțile se auzeau tunete și zgomote de neînchipuit, semne vădite că se săvîrșeau evenimente importante. Dumnezeu i-a dictat lui Moise și legile civile.

Tratatările dintre Moise și Dumnezeu evreilor au ținut cîteva zile. "Și domnul a dat lui Moise, după ce a sfîrșit vorbirea cu el pe muntele Sinai, cele două table ale legii, table de piatră, scrise cu degetul lui Dumnezeu" (*Ieșirea, XXXI, 18*).

În timp ce avea loc audiența pe care Dumnezeu i-o acordase lui Moise, evreii, nerecunoscători, uitînd cu desăvîrșire mărețul repertoriu de minuni care fuseseră săvîrșite în folosul lor, ba dînd uitării pînă și faptul că li se înfățișase Dumnezeu însuși, au turnat un vițel de aur și au început să i se închine. În toată povestea asta cel mai ciudat este că vițelul de aur a fost făcut pentru ei chiar de fratele lui Moise, marele-preot Aaron. Aaron a cerut în acest scop de la femei și fete toate giuvaerurile și toate podoabele lor de aur.

Nu se arată ce sculptori, turnători și bijutieri au lucrat în pustiu pentru sfinția-
sa preotul renegat. Acest idol colosal, pentru a cărui construire ar fi fost
nevoie de luni de muncă din partea unei fabrici serioase, a fost făcut de
pribegii noștri din pustiu numai într-o singură noapte. Nu e greu să ne
închipuim îndreptățita mînie care l-a cuprins pe Moise cînd, coborînd de pe
munte cu documentele divine — cele două table ale legii — la subsuoară, a
văzut vițelul de aur și pe evrei aducîndu-i jertfe în acompaniament de cîntece
și dansuri, și toate acestea sub conducerea sfîntului său asociat, Aaron.
"...Atunci a izbucnit mînia lui Moise și a zvîrlit din mîină tablele și le-a făcut
țândări la poalele muntelui" (*Ieșirea, XXXII, 19*).

Descrierea procesului de distrugere a odiosului vițel merită să fie citată
textual: Moise "a luat vițelul pe care-l făcuseră și l-a ars în foc și l-a sfărîmat
pînă l-a făcut pulbere; după aceea l-a risipit în apa și cu apa aceea a adăpat
pe fiii lui Izrail" (*Ieșirea, XXXII, 20*).

Trebuie să recunoaștem că nu oricui îi este dat să poată preface aurul în
"pulbere" aruncîndu-l în foc. Secretul acestei operații a fost cunoscut, pe cît
se pare, numai de Moise și de nimeni altcineva. În afară de aceasta, Biblia ne
încunoștințează că pulberea de aur se poate bea dizolvînd-o în apă, ceea ce
iar nu-i o treabă prea simplă. În general, aurul se dizolvă cu sulf. Nu e greu să
ne închipuim cît de grețoasă era această băutură! Dar cel mai minunat este
aici faptul că Moise nu s-a apucat să-l învinuiască pe Aaron, care făcuse ido-
lul, ci a poruncit leviților — care împreună cu fratele lui erau, la urma
urmelor, mai vinovați decît ceilalți pentru ceea ce se întîmplase — să se
înarmeze și să dea iama prin tabără, ucigînd "fiecare pe fratele său și fiecare
pe aproapele său, fiecare pe ruda sa!" Biblia spune că preoții au ucis, pentru
propriile lor păcate, vreo 3 000 de oameni (*Ieșirea, XXXII, 27—28*).

După ce s-a potolit, dumnezeu i-a poruncit lui Moise să construiască un
tabernacol — un fel de cort — și să-l așeze în afara taberei, pentru ca
"prorocul" să poată să stea la taifas cu dumnezeu ori de cîte ori va avea chef,
fără ca să fie nevoie să se cațere de fiecare dată pe munte. Iată cum s-au
petrecut lucrurile.

"Și după ce Moise intra în cort, stîlpul de nor se pogora și stătea la ușa
cortului; iar în vremea aceasta, domnul vorbea cu Moise. Și tot poporul ținea
ochii la stîlpul de nor care stătea la ușa cortului, apoi tot poporul se scula în
picioare și se închina pînă la pămînt, fiecare la ușa cortului său. Și domnul
vorbea cu Moise față către față, precum vorbește un om cu prietenul său"
(*Ieșirea, XXXIII, 9—11*).

Devenind prieten apropiat al lui dumnezeu, Moise a hotărît să tragă
foloase de pe urma relațiilor de prietenie cu atotputernicul "creator" al
întregii lumi. El a prins curaj și l-a rugat pe dumnezeu să i se arate în toată
măreția lui. Cum a întîmpinat dumnezeu această rugămintă? Manualele de
"istorie sfîntă" ocolesc cu grijă acest pasaj din Biblie. Noi vom recurge încă o
dată la un lung citat.

Moise i-a spus lui dumnezeu: "«Atunci te rog arată-mi slava ta!^a. Domnul
l-a întîmpinat cu vorba: «Desfășura-voi măreția mea în fața ta și voi striga
numele domnului înaintea ta, căci sînt îndurător cu cine vreau să fiu îndurător

și miluiesc pe *cel* pe care vreau să-l miluiesc^a.

Apoi a zis domnul: «Tu nu poți să vezi fața mea, căci nu se poate om care să mă vadă și să rămînă viu^a.

Și a mai zis domnul: «Iată aici un loc în preajma mea. Tu să stai între stînci,

Și cînd va trece slava mea, te voi pune în crăpătura unei stînci și voi pune mîna mea în dreptul tău pînă ce voi trece. Iar după ce voi lua mîna mea, atunci tu mă vei vedea din spate, dar fața mea nu poate s-o vadă nimeni^a" (*Ieșirea, XXXIII, 18—23*).

Acest pasaj din "sfînta scriptură" ar trebui să fie citit cu deosebită atenție de toți cei care ascultă cu smerenie ce trîncănesc propovăduitorii religiei despre dumnezeu în general și despre dumnezeul biblic în special.

Întrucît Moise spărsese tablele legii, dumnezeu a binevoit să graveze altele. Nu se știe de ce a doua ediție nu a fost scoasă în cortul descoperirii; probabil din punct de vedere tehnic această muncă nu putea fi îndeplinită decît în vîrful muntelui Sinai, unde Moise a fost nevoit să se cațere din nou. El a petrecut acolo alte 40 de zile și 40 de nopți, fără să mînce și fără să bea.

"Iar cînd Moise s-a pogorît din muntele Sinai și cele două table ale legii erau în mîna lui, pogorîndu-se din munte Moise, el nu știa că obrazul lui strălucește, fiindcă vorbise dumnezeu cu el. Deci văzîndu-l pe Moise Aaron și toți fiii lui Izrail, iată că obrazul lui strălucea. Atunci ei s-au temut să se apropie de el" (*Ieșirea, XXXIV, 29—30*). Același lucru se întîmpla și de fiecare dată cînd ieșea din cortul descoperirii: din această pricină, Moise este înfățișat de obicei cu două fascicule de raze pe frunte, semînînd cu două coarne.

Cartea "Ieșirea" se încheie cu șase capitole (XXXV-XL) în care sînt expuse nenumărate legi evreiești mărunte și foarte mărunte, care i-au fost dictate lui Moise de către dumnezeu în persoană.

CAPITOLUL AL OPTSPREZECELEA CARTEA A TREIA A LUI MOISE, "LEVITICUL"

Cartea "Leviticul", alcătuită din 27 de capitole, nu prezintă nici un interes. Dintre episoade, ea conține numai descrierea sfințirii lui Aaron și a fiilor lui ca preoți (*cap. VIII*), precum și cuvioasa istorie a lui Nadab și Abiu care și-au aprins cădelnița înaintea lui dumnezeu cu foc străin, lucru pentru care dumnezeu i-a ars de vii în fața templului (*cap. X*). Cartea "Leviticul" este, în fond, o înșiruire lungă și plicticoasă a tot felul de jertfe, slujbe religioase și ritualuri ale evreilor. "Sfîntul" autor își expune vederile asupra preoției, asupra dobitoacelor "curate" și "necurate", asupra diferitelor feluri de spurcăciuni. Printre altele el vorbește mult despre lepră și despre leproși, atestă sfințenia preoților, poruncește din nou să fie respectate sărbătorile, să fie aduse jertfă cele dintîi roade, analizează amănunțit diferite curățiri, și mai ales curățirea femeilor după naștere (*cap. XII*), vorbește despre hulirea

domnului, cerînd ca ea să fie pedepsită cu moartea etc. etc. Un loc important este acordat pravilelor vieții civile. E un amalgam de prescripții inconsecvente și ciudate, la a căror lectură te apucă un căscat de-ți trosnesc fălcile.

Tocmai în această carte iepurele este declarat dobitoc "necurat", pentru că el, deși rumegă, totuși nu are "copita" despătată (XI, 5—6): "sfîntul" autor, a luat cu naivitate mișcarea iute a buzelor și nasului iepurelui drept acțiune de rumegare.

În cartea "Leviticul" sînt explicate, din punct de vedere religios, diferite boli. În examinarea acestei probleme, "sfîntul" autor este pe cît de ineputabil, pe atît de respingător. Unele dintre revelațiile lui sînt cu totul monstruoase: "...Dacă cel ce are scurgere va scuipa pe unul care e curat, acesta să-și spele veșmintele și să se scalde și va fi necurat pînă seara" (*Leviticul*, XV, 8). Dar un domn care suferă de scurgere se poate curăța cu ajutorul... credinței. Vă închipuiți, poate, că Biblia îi prescrie vreun tratament? N-ați ghicit! "Cînd cel care are scurgere se va vindeca de scurgerea sa, să numere șapte zile pînă la curățirea sa și să-și spele veșmintele și să se scalde la rîu și va fi curat. Apoi a opta zi să-și ia două turturele sau doi pui de porumbel și să vină în fața domnului, la ușa cortului descoperirii, și să le dea preotului" (*Leviticul*, XV, 13—14).

Biblia îi spune bolnavului cum să procedeze după ce se va însănătoși, dar este neputincioasă să-l ajute în vreun fel să se vindece de boală.

Interesante sînt unele opreliști. Trebuie să recunoaștem că "sfîntul" legiuitor arată deschis cît de revoltătoare erau pe atunci moravurile urmașilor lui Iacob. În cap. al XX-lea sînt înșiruite toate soiurile de desfrîu posibile și pentru fiecare dintre ele pedeapsa cu moartea.

În acest capitol, dumnezeu spune pînă și următoarele: "...Cine se va culca cu o femeie care are obiceiul ei firesc și va descoperi goliciunea ei, atunci el a dezgolit scurgerea ei și ea și-a dezgolit izvorul sîngelui ei. Amîndoi să fie stîrpiți din mijlocul poporului lor" (*v. 18*).

Iată, în încheiere, cîteva recomandări care pot servi drept model în ce privește stilul cărții "Leviticul", "inspirat de dumnezeu". Pasajul acesta trebuie citit cu cea mai mare venerație, căci cuvintele respective le rostește însuși dumnezeu: "Nimeni să nu se apropie de nici una din rudele sale ca să-i descopere goliciunea. Eu sînt domnul!

Goliciunea părintelui tău, adică goliciunea mamei tale, să n-o descoperi, că e mama ta. Să nu descoperi goliciunea ei.

Goliciunea femeii tatălui tău să n-o descoperi, căci este goliciunea tatălui tău.

Goliciunea surorii tale, fiica tatălui tău, sau fiica maicii tale, fie născută în casă sau afară din casă, să nu descoperi goliciunea lor.

Goliciunea fetei fiului tău sau goliciunea fiicei fiicei tale, să n-o descoperi, căci este goliciunea ta.

Goliciunea fetei femeii părintelui tău, născută din părintele tău și deci soră cu tine, goliciunea ei să n-o descoperi.

Goliciunea surorii părintelui tău să n-o descoperi, că este de un sînge cu

părintele tău.

Goliciunea surorii mamei tale să n-o descoperi, că este de un sînge cu mama ta.

Goliciunea fratelui părintelui tău să n-o descoperi și de femeia lui să nu te apropii, căci este mătușa ta.

Goliciunea nurorii tale să n-o descoperi, căci este femeia fiului tău; să nu descoperi goliciunea ei.

Goliciunea femeii fratelui tău să n-o descoperi, căci este goliciunea fratelui tău.

Goliciunea unei femei și a fiicei ei să nu descoperi; pe fiica fiului ei și pe fiica fiicei ei să nu le iei, ca să descoperi goliciunea lor, căci sînt rude de sînge și este nelegiuire.

Femeie, o dată cu sora ei, să nu iei, ca să le faci dușmance, descoperind goliciunea uneia lîngă cealaltă care este încă în viață" (*Leviticul, XVIII, 6—18*).

Cîtă cucernicie și înaltă ținută morală în toate cele expuse mai sus! Atît doar că însăși Biblia spune nu o dată că "preacuvioșii sfinți" și "prietenii ai domnului" încălcau destul de des aceste prescripții.

CAPITOLUL AL NOUĂSPREZECELEA CARTEA A PATRA A LUI MOISE, "NUMERII"

Cartea "Numerii" se numește astfel pentru că primele patru capitole cuprind numărătoarea evreilor în a doua lună a celui de-al doilea an al pribegiei lor. Numărul total al evreilor înarmați se ridică la 603.550 (*Numerii, I, 46*).

Celelalte 32 de capitole ale cărții continuă descrierea rătăcirii evreilor prin pustiu.

Totuși, și în această carte se întîlnesc tot soiul de pravile, pe cît de neînsemnate și mărunte, pe atît de monotone; jumătate din cap. al VIII-lea se ocupă, de pildă, de felul în care trebuie aprinse candelile. În cartea "Numerii" se pot găsi, printre altele, recomandări pentru soții geloși care-și bănuiesc soțiile că le pun coarne, dar care, din diferite motive, nu le-au prins asupra faptului.

Discuțînd din nou cu Moise, dumnezeu i-a spus: "...Dacă o femeie măritată va ajunge desfrînată și necredincioasă față de soțul ei și un altul se va culca cu ea și lucrul va fi tănuit față de bărbatul ei, și ea s-a întinat în ascuns fără să fi fost vreun martor și nici să fi fost prinsă..., atunci să vină cu femeia lui la preot și să aducă dar o zecime dintr-o efă de făină de orz... Preotul să ia apă sfințită într-un vas de lut și pulbere de pe pardoseala sfîntului locaș și să o pună în apă..." Apoi "preotul să jure pe femeie și să spună: «Dacă nu s-a culcat nimeni cu tine și dacă nu te-ai desfrînat ca să te întinezi fiind cu bărbat, să rămîi nevătămată de această apă amară aducătoare de blestem; iar dacă tu te-ai desfrînat fiind cu bărbat și te-ai spurcat și un alt bărbat s-a culcat cu tine decît bărbatul tău — și preotul s-o

jure cu jurământul aducător de blestem și să-i spună femeii —: să te blesteme și să te facă de batjocură domnul în mijlocul poporului tău, să-ți slăbească șoldurile și pîntecele să ți se umfle, iar apa aceasta aducătoare de blestem să intre în măruntaiele tale...^a Iar femeia să răspundă: «Amin! Amin!^a. Apoi preotul să dea femeii să bea apa cea aducătoare de blestem... ca să-i aducă vătămare... Și pe cînd ea va bea apă, se va întîmpla — dacă s-a întinat și n-a fost credincioasă bărbatului ei — că apa cea aducătoare de blestem va intra într-însa ca să-i aducă vătămare: pîntecele ei se va umfla, șoldurile îi vor cădea, iar ea va fi blestemată în mijlocul norodului ei» (*Numerii, V, 12, 13, 17,19—22, 24, 27*).

Această rînduială divină este numită de dumnezeu "rînduiala slujbei pentru bănuială".

Să revenim acum la evrei, care, sub conducerea lui Moise, își continuă drumul prin pustiu. Potrivit poruncii domnului, Moise și-a comandat două trîmbițe de argint, cu care se dădeau semnalele de plecare. În această perioadă a călătoriei, evreii socotind, pe bună dreptate, că mana singură nu este suficientă pentru hrană, într-o bună zi au început să cîrtească și au cerut carne. Da-ți-mi voie! Oare nu ne-a spus "porumbelul sfînt" în cartea "Ieșirea" (*X.II, 38*) că emigranții noștri, părăsind Egiptul, au luat cu ei nenumărate turme? Au fost, ce-i drept, cîteva cazuri cînd dumnezeu a cerut să i se aducă jertfă întîi-născuții de la oi, pe timpul cînd evreii s-au tot învîrtit vreme de vreun an pe la poalele muntelui Sinai. E drept, de asemenea, că Aaron și leviții (preoții) au sacrificat vite, aducîndu-le jertfă în cinstea vițelului de aur. Dar au fost tăiate într-adevăr toate vitele?

Trebuie să recunoaștem că cele arătate mai sus sînt absolut de neînțeles: cînd "sfîntul duh" descrie jertfele aduse în pustiu, evreii au toate vitele pe care le luaseră din Egipt. Dar de îndată ce povestirea lui trece la alte fapte, aceiași evrei suferă de foame și se hrănesc numai cu mana purgativă. Nu ne vom îngădui să insinuăm că "porumbelul sfînt" se contrazice: ar însemna să defăimăm, să hulim pe dumnezeu! Sîntem doar nevoiți să tragem concluzia că, probabil, nenumăratele turme fuseseră mîncate de dumnezeu în timpul jertfelor și că "sfîntul duh" a uitat să ne vorbească despre asta. Oricum ar fi fost, de vreme ce evreii, după ce au părăsit regiunea muntelui Sinai, au cerut carne tînguindu-se amarnic înseamnă că nu mai aveau nici un bou, nici o oaie, nici un berbec, nici un miel.

Moise a adus aceste revendicări la cunoștința lui dumnezeu. "Atunci s-a pornit o viforniță de la domnul și a adus prepelițe de la mare și le-a trîntit la pămînt lîngă tabără cale de o zi într-o parte și cale de o zi în cealaltă parte, în vecinătatea taberei, strat ca de doi coți pe fața pămîntului" (*Numerii, XI, 31*).

Se înțelege de la sine că dumnezeu-tatăl a trebuit să facă această concesie poporului său, că doar pentru el hrăniseră evreii nenumăratele lor turme ca să i le aducă jertfă. Nu e greu să ne închipuim ce chef s-au pregătit să tragă evreii! "Dar carnea era încă între dinții lor și nu isprăviseră încă de mîncat cînd mînia domnului se aprinse împotriva poporului și bătu domnul poporul cu bătaie mare foarte. Și numele locului aceluia s-a chemat Chibrot-Hataava, căci acolo a fost îngropat poporul cel întăritat de poftă" (*Numerii, XI,*

33—34).

Întăritarea a constat în faptul că au vrut să mănânce carne! Pentru asta au fost pedepsiți evreii.

După aceea călătorii s-au îndreptat spre miazănoapte. Regiunea în care au intrat emigranții este numită în Biblie pustiul Paran: ea este situată în partea de nord-est a peninsulei Sinai. "Sfântul" autor a făcut ce-a făcut și a mai plasat și în această regiune o țară Madian. Moise a poruncit evreilor să se oprească și a trimis iscoade câte una din fiecare seminție. Aceste iscoade au ajuns pînă la Hebron, la apus de Marea Moartă, în inima Canaanului, care în vremea aceea era locuit de amoriți. După 40 de zile, iscoadele s-au înapoiat, prezentîndu-și raportul, iar pentru a-și adevăra spusele, au adus roade minunate: rodii, smochine și struguri. Ciorchinii de struguri erau atît de mari, încît era nevoie de cîtiva oameni ca să-i ducă. Era o dovadă indiscutabilă a fertilității țării pe care visau să pună mîna emigranții noștri (*cap. XIII*).

Dar continuarea raportului prezentat de iscoade a avut asupra evreilor efectul unui duș rece, care a potolit pe dată poftele lor.

— Nicăieri nu am văzut roade atît de minunate — au spus iscoadele —, numai că locuitorii țării sînt niște voinici grozav de puternici, iar orașele lor sînt împrejmuite cu ziduri tari.

"Acolo am văzut uriași, pe feciorii lui Erat; din neamul uriașilor. Și noi eram în ochii noștri ca și în ochii lor ca niște lăcuste!" (*Numerii, XIII, 33*).

Zece dintre iscoade susțineau că ar fi mai bine să nu se meargă în această țară minunată. Poporul era cu totul de părerea lor. Numai Iosua și Caleb socoteau că țara pe care au văzut-o era prea minunată ca să nu încerce s-o cucerească. Ei au declarat că ar merita să-și încerce norocul și că, la urma urmei, cine nu riscă nu cîștigă. Dar cum poporul nu împărtășea entuziasmul lor, Dumnezeu a declarat că toți evreii, cu excepția lui Iosua și Caleb, vor muri înainte de a ajunge la ținta călătoriei lor: Cîteva zile mai tîrziu au apărut amaleciții și canaaniții, care le-au tras evreilor o bătaie soră cu moartea (*cap. XIV*).

Printre evenimentele descrise în cartea "Numerii" merită să fie amintit complotul pus la cale de Core, Datan și Abiram, care, împreună cu 250 de părtași de-ai lor, au hotărît că Moise și Aaron nu sînt vrednici să rămîină în fruntea leviților. Pe cei trei complotiști i-a înghițit deodată pămîntul, care s-a crăpat sub ei; au dispărut și ei și familiile lor, iar cei 250 de evrei părtași de-ai lor au fost mistuiți de focul "ieșit de la domnul". În afară de aceasta, Dumnezeu a abătut o urgie peste capul a 14.700 de emigranți care nu luaseră parte la complot: acești nenorociți au murit și ei. Și atunci leviții au aprins tămîie ca mulțumire domnului (*cap. XVI—XVII*).

După aceasta, potrivit poruncii domnului, Moise a rugat pe voievozii semințiilor să-i aducă câte un toiag de lemn uscat, aidoma toiagului pe care Aaron îl avea întotdeauna asupra sa; pe fiecare toiag era înscris numele seminției respective. Toate toiegele au fost așezate în cortul descoperirii, iar la grămada lor a fost adăugat cel de-al doisprezecelea toiag, adus de seminția lui Levi, pe care era scris numele lui Aaron. A doua zi, spre marea mirare a tuturor, toiagul lui Aaron înflorise, în timp ce restul toiegelor nu se

schimbaseră de loc. Acest toiag era încărcat cu flori și chiar cu migdale coapte!

"Minunea" a arătat limpede că dumnezeu sprijină preoția lui Aaron. Poporul s-a socotit convins și a făgăduit ca pe viitor să nu-i mai pizmuiască pe leviți (*cap. XVII*).

Se pune întrebarea: dacă minunea a fost atît de convingătoare, de ce a abătut dumnezeu urgia și moartea peste 14.700 de oameni care nu fuseseră vinovați de nici un complot?

Cap. XIX din cartea "Numerii" este consacrat în întregime unui episod foarte "important": dumnezeu a cerut să fie înjunghiată pentru el o juncană roșie, fără cusur și fără racilă, și care să nu fi fost înjugată. S-a găsit juncana, a fost adusă la preotul Eleazar, iar cu sîngele juncanei tăiate el a stropit "de șapte ori partea de dinainte a cortului descoperirii" (*v. 4*).

În cap. al XX-lea se spune că drumeții au ajuns din nou în pustiu Sin. Prin partea locului nu era pic de apă. Din nou cîrtire și răzvrătire în popor, o nouă lovitură cu toiagul în stîncă, din nou apă — o nouă "minune"! "Și a ridicat Moise mîna sa și a lovit stîncă de două ori cu toiagul și a ieșit apă multă din care a băut obștea și dobitoacele" (*v. 11*).

Nu poate fi vorba de o greșală, nu-i așa? Deși emigranții duceau lipsă de carne, totuși aveau turme berechet!

În continuare, dumnezeu le-a poruncit lui Moise, Aaron și Eleazar, fiul lui, să urce pe muntele Hor. După ce a ajuns în vîrf, Moise, conformîndu-se dispozițiilor primite de sus, l-a dezbrăcat pe Aaron de veșmintele lui și a îmbrăcat cu ele pe Eleazar, iar Aaron a murit pe dată. El avea atunci 123 de ani.

În acest pustiu "domnea" un oarecare Arad. Aflînd de apropierea evreilor, el a pornit cu război împotriva lor, a zdrobit numeroasa lor armată și a luat prizonieri. Adînc îndurerat, poporul evreu a adresat domnului următoarea rugă: "Dacă tu vei da poporul acesta în mîna mea, atunci eu îți voi afierosi cetățile lui. Și domnul a ascultat de glasul lui Izrail și i-a supus pe canaaniți..." (*XXI, 2—3*).

În a doua bătălie, emigranții noștri i-au învins pe canaaniți, i-au trecut prin ascuțișul săbiei și au distrus orașele lor, așa cum îi făgăduiseră lui dumnezeu. După aceea s-au îndreptat către miazăzi și din nou s-au afundat în pustiu Paran. De astă dată, pentru că au început să cîrtească iarăși, milostivul dumnezeu a slobozit asupra lor "șerpi veninoși" care "au mușcat poporul și mulțime de lume a murit din Izrail". Atunci Moise a făcut un șarpe de aramă și l-a atîrnat sus pe un stîlp. Și fiecare dintre cei mușcați, cînd se uita la șarpele de aramă, se vindeca pe dată (*XXI, 6—9*).

După ce au mai rătăcit un timp prin pustiu, evreii s-au pomenit din nou în partea de miazănoapte, în apropiere de amoriți, care trăiau sub stăpînirea regelui Sinon. Evreii i-au organizat întregului popor amorit o cuvioasă baie de singe, "trecîndu-i prin ascuțișul săbiei". "Regele Basanului", Og, a fost și el înfrînt și omorît, ca și toți supușii lui. Poporul domnului a mai pus stăpînire pe un teritoriu (*v. 21—35*).

Emigranții din Egipt au ajuns acum pe țărmurile de miazăzi ale Mării

Moarte. Ei aveau de trecut un mic lanț de munți care forma granița țării urmașilor lui Moab, fiul patriarhului Lot, pe care el l-a avut de la fiica sa după o minunată noapte de beție. Dar țara Moab se învecina la răsărit cu țara Madian (pentru a treia oară Madian!), iar madianiții și fiii Moabului trăiau în bună vecinătate.

Regele Moabului, pe nume Balac, aflând că evreii se apropie de capitală, s-a grăbit să se sfătuiască cu miniștrii săi și cu alți câțiva înțelepți. Iată ce hotărâre au luat. Pe vremea aceea, în orașul Petor trăia un oarecare Bileam, fiul lui Beor, a cărui meserie era să prezică viitorul și să înduplece soarta neîndurătoare. Balac a hotărât să trimită o delegație la Bileam ca să capete de la el o binecuvântare pentru moabiteni și pentru aliații lor, madianiții, fără a uita să-i ceară, totodată, blestem strașnic împotriva evreilor.

La început Bileam a refuzat să plece ca să dea binecuvântarea regelui Balac, poporului său și aliaților lui. Cu toate acestea, mai târziu i s-a părut că dumnezeu îi îngăduie să satisfacă cererea lui Balac. Bileam a pornit la drum, împreună cu delegația care venise după el. Și iată-l mergând iavaș-iavaș pe asina lui, când deodată aceasta a văzut un înger, înarmat cu o sabie, care-i tăia drumul. Asina a luat-o razna peste câmp ca să evite întâlnirea cu îngerul.

"Atunci Bileam a lovit asina ca să se întoarcă iar pe drum. Însă îngerul i-a ieșit înaintea pe un drumeag îngust între vii, cu zid de o parte și de alta.

Și când asina a văzut pe îngerul domnului, s-a împins în perete și a strâns piciorul lui Bileam de perete, iar el a început s-o bată.

Atunci îngerul domnului a trecut mai departe și a stat într-un loc și mai strâmt, fără potecă de cârmit nici la dreapta, nici la stînga.

Asina însă, când a văzut pe îngerul domnului, s-a cinchit sub Bileam. Și Bileam s-a prins de mînie și a început să lovească asina cu toiagul.

Domnul atunci a deschis gura asinei și ea a zis către Bileam: «Ce ți-am făcut ție de m-ai bătut de trei ori?»^a

Și Bileam a răspuns asinei: «Fiindcă ți-ai arătat zburdălnicia cu mine, de-aș fi avut o sabie în mînă te-aș fi omorît!». Asina a zis lui Bileam: «Oare eu nu sînt asina ta pe care ai călărit din tinerețile tale și pînă în ziua de azi? Fost-am eu deprinsă să mă port așa cu tine?»^a Și el a răspuns: «Nu!»^a.

Atunci domnul a deschis ochii lui Bileam și, când a văzut pe îngerul domnului stînd în drum, cu sabia scoasă în mînă, a căzut în genunchi și s-a închinat cu fața la pămînt.

Și îngerul domnului a zis către el: «Pentru ce ai bătut asina ta de trei ori? Iată eu ți-am ieșit înaintea ca un potrivnic ca să-ți tai drumul.

Dar asina ta m-a văzut și s-a dat în lături din fața mea de trei ori. De nu s-ar fi dat în lături, te-aș fi omorît pe tine, iar pe ea aș fi lăsat-o cu viață!»^a.

Și Bileam a zis către îngerul domnului: «Păcătuit-am fiindcă n-am știut că tu stai înaintea mea în drum. Și acum, dacă acesta este lucru rău, mă voi întoarce»^a.

Și îngerul domnului a spus lui Bileam: «Du-te cu bărbații aceia și numai ce-ți voi spune ție, aceea să grăiești!»^a. Și Bileam a plecat cu voievozii Moabului" (*Nunierii, XXII, 23—35*).

Urmarea a fost că poporul evreu a primit o triplă binecuvântare din gura

lui Bileam, spre marea furie a regelui Moabului, care a exclamat: "«Eu te-am chemat să blestemi pe dușmanii mei, dar iată că tu i-ai binecuvîntat pînă acum de trei ori! Fugi deci în ținutul tău! Am zis că te voi încărca de cinste, dar iată că domnul te-a lipsit de ea!»" (*Numerii, XXIV, 10—11*).

Vom vedea îndată cum l-au răsplătit evreii pe Bileam pentru binecuvîntările lui.

Regele Balac a dat uitării mînia și s-a făcut bun ca pîinea caldă: cap. al XXV-lea ne relatează că urmașii lui Iacob s-au instalat foarte liniștiți printre fiii Moabu-lui și madianiți. Armata de 600 000 de oșteni înarmați, care fusese gata să-i nimicească atît pe supușii cît și pe aliații regelui Balac, nici nu se mai gîndea la bătălii. Fără armistițiu, fără tratative, s-a înscăunat pacea: poporul evreu s-a contopit prietenește cu vecinii săi, madianiții și fiii Moabului. "După ce Izrail s-a așezat în Sitim, a început poporul să se desfrîneze cu fiicele Moabului. Ele poșteau poporul la jertfele dumnezeilor lor, iar el mînca și se închina dumnezeilor lor" (*Numerii, XXV, 1—2*).

Lucrul acesta, bineînțeles, nu convenea leviților, căroră preoții păgîni le luau pîinea de la gură. Atunci, Fineas, fiul marelui preot Eleazar, văzînd că un evreu, pe nume Zimri, intrase în casa frumoasei madianite Cozbi, a intrat după el "în camera cea pentru femei și i-a străpuns pe amîndoi în pîntece, pe izrailitean și pe femeia lui" (*v. 8*). Cu puțin înainte, dumnezeu trimisese pe capul poporului său drept pedeapsă o nouă molimă: 24.000 de oameni apucaseră să moară. Lovitura de spadă a lui Fineas l-a bucurat nespus pe dumnezeu și el a stăvilat neîntîrziat epidemia. Atunci dumnezeu i-a poruncit fără ocol lui Moise să pregătească exterminarea generală a fiilor Moabului și a madianiților (*v. 16—18*).

Înainte de a aduce la îndeplinire acest plan al domnului, Moise a făcut un nou recensămînt, căci trecuseră mai bine de 38 de ani de cînd evreii plecaseră din Egipt. În decursul acestor 38 de ani, poporul evreu se înnoise, căci, așa cum am subliniat mai înainte, dumnezeu îi avertizase pe emigranți că nici unul dintre cei care au părăsit Egiptul nu va intra în "pămîntul făgăduinței", cu excepția lui Iosua și Caleb. Statistica lui Moise a anunțat din nou un număr de 601.730 de oameni "de la douăzeci de ani și mai vîrstnici" în stare să poarte arme, de astă dată fără a-i mai pune la socoteală pe leviți, al căror număr se ridica la 23.000 (*cap. XXVI*).

"Izrail" a dus la îndeplinire "porunca domnului". În acest scop au fost și cîte 1000 de oameni din fiecare seminție, în total 12.000 de "răzbunători ai domnului" (*cap. XXXI*). Cel mai rău au pățit-o madianiții: au fost nimiciți toți bărbații acestui popor, printre care și "cinci regi ai lor". Evreii "au trecut prin ascuțișul săbiei" și pe Bileam, fiul lui Beor, acest minunat proroc care doar cu puțin timp în urmă le dăduse binecuvîntarea sa.

"Apoi fiii lui Izrail au luat în robie pe femeile și pe copiii madianiților, iar vitele, turmele și toată bogăția lor le-au jefuit. Orașelor din așezările lor și taberelor lor de corturi le-au dat foc" (*Numerii, XXXI, 9—10*).

Dar lui Moise i s-a părut că măcelul acesta nu este de ajuns și el s-a supărat "pe căpeteniile oștirii, pe voievozii cei peste mii și pe șutași, care se întorceau de la luptă, și i-a întrebat Moise: «Sînt vii toate femeile?... Acum

omorîți toți copiii, precum și toate femeile care au cunoscut bărbat, iar toate fetele care n-au cunoscut bărbat să le lăsați cu viață pentru voi" (*Numerii, XXXI, 14—15, 17—18*).

S-a făcut numărătoarea prăzii și s-a constatat că se capturaseră: oi și capre — 675.000 de capete, vite mari — 72.000 de capete, asini — 61.000 de capete, și femei "care nu cunoscuseră bărbat" — 32.000 (*v. 31—35*). O parte din această pradă a fost lăsată lui Dumnezeu, printre care și 32 de fete madianite (*v. 40*).

Celelalte capitole ale cărții "Numerii" nu cuprind nimic interesant: pravile referitoare la moștenire, reguli pentru aducerea jertfelor în zilele de sărbătoare și prescripții referitoare la viitoarea împărțire a "pământului făgăduinței". Toate acestea sînt repetate în Cartea lui Iosua, fiul lui Nun, cu amănunte și mai plictisitoare.

CAPITOLUL AL DOUĂZECILEA CARTEA A CINCEA A LUI MOISE, "DEUTERONOMUL"

Deuteronomul", cartea a cincea și ultima din "Pentateuh", prezintă și mai puțin interes decît cărțile "Leviticul" și "Numerii". Aci sînt repetate, sub formă de cuvîntări rostite, zice-se, de Moise, diferite legi care au fost expuse anterior. În prima cuvîntare, care se întinde pe parcursul a 4 capitole, se rezumă tot ce s-a întîmplat din momentul ieșirii din Egipt și li se reamintește evreilor ce "torent de binefaceri" a revărsat Dumnezeu asupra lor. În cuvîntarea a doua, care este expusă în 21 de capitole, se repetă ceea ce pentru poporul evreu constituie codul lui de legi civile și religioase. Apoi urmează un șir întreg de condiții privind îndeplinirea legilor; evreii vor fi binecuvîntați și totul le va merge din plin dacă vor asculta de poruncile domnului; dimpotrivă, toate blestemele vor cădea pe capetele lor și cele mai felurite și numeroase pedepse se vor abate asupra lor dacă vor încălca poruncile lui.

Deoarece "sfîntul" autor a avut grijă să atragă luarea-aminte că prin gura lui Moise vorbește însuși Dumnezeu, trebuie să dăm cîteva exemple de elocință divină.

"Veșmintele tale nu s-au învechit și picioarele tale nu s-au bobotit vreme de patruzeci de ani" (*Deuteronomul, VIII, 4*). Iată "o minune" care, desigur, nu este mai puțin admirabilă decît toate celelalte "minuni" religioase și despre care nu s-ar putea spune că nu este amuzantă.

Potrivit celor două recensăminte amintite de noi mai sus, printre emigranți se numărau 600.000 de oșteni, atît în momentul ieșirii din Egipt cît și în momentul cînd au sosit în țara lui Moab. În Moab nu au mai ajuns cei care ieșiseră din Egipt, ci urmașii lor. Generațiile mai vîrstnice muriseră, "potrivit cuvîntului domnului". Ținînd seama de numărul celor înarmați, se poate socoti că din Egipt au plecat 3.000.000 de oameni, dacă adăugăm bătrînii, femeile, fetele, băieții.

Dacă aceste 3.000.000 de oameni și-au găsit moartea în pustiu în decursul celor patruzeci de ani înseamnă că și cele 3.000.000 de rînduri de veșminte, schimburi de rufe și perechi de încălțăminte au fost transmise de la unii la alții. Dar, după ultimul recensămînt, oștenii erau 601.730, fără a-i mai pune la socoteală pe leviți, al căror număr se ridică la 23.000 de oameni.

Dacă presupunem că fiecare oștean și fiecare levit avea numai cîte o singură soție, că fiecare familie avea doar cîte trei copii, că numai jumătate dintre soți aveau tați și mame, reiese că numărul celor care sosiseră în Moab se ridică la vreo 4.500.000 de oameni. Ei toți trebuiau îmbrăcați și încălțați. Acest calcul face ca "minunea" să fie cu atît mai măreață și mai enigmatică, deoarece înseamnă că a fost nevoie ca bătrînul dumnezeu să facă rost de undeva din pustiu, pentru poporul său, de circa 1.500.000 de perechi de încălțăminte de gata, fără a mai pune la socoteală același număr de rînduri de haine bărbătești și femeiești.

De altfel, "sfîntul" Iustin, răspunzînd la aceste observații ale scepticilor, susține, în "Dialog cu iudeul Trifon", nu numai că veșmintele evreilor nu s-au uzat în timpul rătăcirii lor de 40 de ani prin pustiu, pe arșiță și pe ploaie, ci chiar, mai mult, că veșmintele copiilor lor creșteau pe ei și se lărgeau ca prin minune pe măsură ce, o dată cu vîrsta, li se dezvoltau trupurile. Iar "sfîntul" Ieronim spune, în epistola a XXXVIII-a, chiar următoarele: "în van își învățaseră bărbierii meseria; ei nu au făcut uz de ea vreme de patruzeci de ani petrecuți în pustiu, pentru că evreilor nu le creștea nici părul, nici unghiile". Poate că cel puțin aceste cuvinte au să vă convingă, în sfîrșit, și au să vă facă să credeți în "minunile dumnezeiești"!

Menționăm acum o poruncă a domnului care nu va stîrni mirarea nimănui: "Păzește-te ca nu cumva să treci cu vederea pe levit în toate zilele vieții tale de pe pămîntul tău!" (*Deuteronomul, XII, 19*). Dacă ne amintim că leviții sînt fețe bisericești, sensul celor spuse aici devine cum nu se poate mai limpede!

"Cînd vei porni la război împotriva vrăjmașilor tăi și domnul dumnezeul tău ți-i va da în mîna ta și-i vei duce în robie,

Dacă printre roabe vei vedea o femeie frumoasă la chip și te vei îndrăgi de ea ca s-o iei de nevastă,

Adă-o în casa ta și ea să-și tundă părul și să-și taie unghiile,

Să-și lepede haina de roabă de pe ea și să locuiască în casa ta. Apoi să plîngă pe tatăl său și pe mama sa o lună de zile, după care să intri la ea și tu să fii soțul ei, iar ea să-ți fie soție.

Și dacă nu-ți va mai fi dragă, să-i dai drumul, dar să n-o vinzi pe argint, nici să te porți rău cu ea, fiindcă ai umilit-o" (*Deuteronomul, XXI, 10—14*).

E cît se poate de cuvios, nu-i așa?

"Famenul și scopitul să nu intre în obștea domnului" (*Deuteronomul, XXIII, 2*). Orice comentarii sînt de prisos!

"Cînd (în timpul unei campanii militare. — *L. T.*) se va afla cineva din ai tăi necurat din pricina unei întîmplări de noapte, să iasă afară din tabără și să nu mai intre în ea, iar cînd va da îndeseară să se spele cu apă și la asfințitul soarelui să intre în tabără" (*Deuteronomul, XXIII, 11—12*) «.

Cu alte cuvinte, înseamnă că el nu va lua parte la bătălie. Voltaire a

socotit că nu strică să facă unele observații în legătură cu aceasta. "Mulți cunoscători ai artei militare afirmă — spune el — că mai ales oamenii tineri, sănătoși au visuri erotice și că ordinul de a-i îndepărta pentru o zi întreagă din armată ar fi fost foarte nechibzuit și primejdios, deoarece, de obicei, tocmai în timpul zilei aveau loc luptele. Un ordin de acest fel ar fi încurajat lașitatea. În sfârșit, e mult mai ușor să te speli în cortul tău sau chiar în tabără, unde poți să găsești apă, decât să pleci din tabără și să cauți apă dumnezeu știe unde".

Dumnezeu rînduiește pentru poporul său pînă și felul în care să-și facă nevoile în timp de război: "La o parte din tabără să fie un loc unde să te duci afară.

Să ai la îndemîină o lopată și, cînd te vei duce afară, să sapi undeva și acolo să acoperi necurația ta.

Căci domnul dumnezeul tău cutreieră tabăra ta ca să te ocrotească și să dea pe vrăjmașii tăi în mîna ta; de aceea tabăra ta să fie sfîntă și să nu se vadă într-însa nimic de ocară, ca să nu-și întoarcă fața de la tine" (*Deuteronomul, XXIII, 13—15*).

Știm deja că dumnezeu are mîini de care se servește pentru a crea, că are picioare pentru a se plimba pe planeta noastră oricînd găsește de cuviință; nu cu mult în urmă am aflat că are un spate și că i l-a întors lui Moise; el are un nas cu care "simte mirosurile plăcute". Acum aflăm că nasul domnului nu servește numai ca podoabă a feței "creatorului" lumii, pentru a evita să stîrneasă rîsul prin lipsa acestui detaliu natural al obrazului. Nu, este un nas adevărat! După cum lui dumnezeu îi place să mănînce zdravăn (amintiți-vă de vestitul prînz oferit de Avraam), el, într-una din zilele "facerii", și-a creat pentru propriile sale nevoi un nas care "simte mirosurile plăcute" și nu suferă mirosurile urîte.

Să nu închidem cartea "Deuteronomul", în care sînt expuse poruncile domnului, înainte de a ne opri și asupra următorului pasaj: "Cînd se vor lua la harță doi oameni, oarecine cu fratele său, și femeia unuia se va apropia să scape pe bărbatul ei din mîna celui care-l bate și va întinde mîna și-l va apuca de partea rușinoasă, să-i tai mîna fără milă" (*Deuteronomul, XXV, 11—12*).

Iată ce înseamnă să fii dumnezeu atotștiutor! El a prevăzut totul, absolut totul!

Dumnezeu i-a mai declarat lui Moise că, după ce vor intra în "pămîntul făgăduinței", compatrioții lui vor trebui să consacre doi munți unui ritual destul de ciudat: pe unul dintre ei, numit Garizim, va fi binecuvîntat poporul; pe celălalt munte, care se numește Ebal, se vor rosti tot soiul de blesteme.

Și acum iată cîteva exemple de amenințări dumnezeiești, extrase din cap. XXVIII: "Să trimită domnul peste tine blestem, aiurire și amenințare în tot lucrul pe care-l vei începe, pînă ce vei pieri și curînd nu vei mai fi, din pricina faptelor tale, căci m-ai părăsit" (*v. 20*); "Să te bată domnul cu oftică, cu friguri, cu aprindere, cu arșiță, cu război, cu tăciune și cu îngălbenirea holdelor și să te urmărească pînă te vor nimici" (*o. 22*); "Să te bată domnul cu buboaiiele Egiptului, cu trînji, cu lepră, cu rapăn, de care să nu te poți tămădui" (*v. 27*); "Să te bată domnul cu nebunie, cu orbire și cu înțepenirea inimii" (*v. 28*); "Să

te logodești cu femeie și altul s-o ia de soție" (v. 30); "Să te bată domnul cu bube rele peste genunchi și peste șolduri, din tălpi și pînă-n creștet" (v. 35); "Să fii de spaimă, de poveste și de batjocură pentru toate neamurile" v. 37); "Să semeni multă sămînță pe ogor, dar să aduni puțin, și lăcustele să aibă parte de ea" (v. 38); "Fii și fiice să ai, dar să nu fie ai tăi, ci să se ducă în robie" (v. 41); "Să pornească domnul împotriva ta un neam de departe, de la marginile pămîntului, precum vine vulturul în zbor, neam a cărui limbă n-o înțelegi, neam crunt, care să nu-și ridice ochii spre bătrîn, iar de cel tînăr să nu-i fie milă" (v. 49—50) și așa mai departe pînă la sfîrșitul capitolului.

Dintre toate aceste pedepse cu care dumnezeu amenință poporul său, nici una nu este o pedeapsă spirituală. Evident, poporul domnului nu cunoștea pedepsele bisericii creștine. Acest lucru trebuie subliniat, după cum trebuie subliniat și faptul că nicăieri în Vechiul testament nu se vorbește despre iad, nici despre purgatoriu. Am văzut mai înainte că dumnezeu avea grijă de latrinele evreilor, în schimb nu am observat nicăieri ca el să se fi preocupat de sufletele lor. Cuvintele "nemurirea sufletului" nu se întîlnesc în nici una dintre cărțile "sfinte" din care și-au împrumutat creștinii religia.

După amenințări urmează un fragment istoric: Moise, care atinsese vîrsta de 120 de ani, renunță la împuternicirile sale în favoarea lui Iosua, fiul lui Nun, spre deosebita nemulțumire a marelui preot Eleazar, și-i poruncește lui Iosua să-i ducă pe evrei în țara Canaan. Îl scutim pe cititor de cîntarea pe care-o intonează Moise cînd își ia rămas bun de la compatrioții săi. Vom trece, de asemenea, și peste binecuvîntările pe care el le dă fiecăreia dintre semințiile lui Izrail. Supunîndu-se poruncii primite de sus, eroul biblic urcă în cele din urmă pe muntele Nebo, unde-l așteaptă moartea, dar de unde, înainte "de a-și da obștescul sfîrșit", el poate să vadă "pămîntul făgăduinței".

Religia creștină, ca și cea mozaică, susține într-un glas că "Pentateuhul" este opera lui Moise. Să nu cumva să vă dea prin gînd să afirmați că cele cinci cărți comentate de noi au fost scrise de altcineva. Dacă vă va trece prin minte să afirmați asemenea lucruri, veți fi excomunicați. Aceste cinci cărți, susțin cu încăpăținare teologii, au fost scrise, de la primul și pînă la ultimul rînd, de Moise după dictarea "porumbelului divin".

O carte obișnuită, o carte omenească, s-ar fi încheiat în acest caz în momentul în care Moise a urcat pe muntele Nebo. În ultimă instanță, un om obișnuit ar fi scris următoarele rînduri: "Simt că mă duc; pun pana jos, căci mi se apropie sfîrșitul". Dar Moise este un scriitor "sfînt". El nu putea să facă așa ceva. De aceea, în ultimul capitol al cărții "Deuteronomul" el însuși eternizează moartea sa, înmormîntarea sa, durerea poporului și chiar adaugă, cu amabilitate, cîteva cuvinte de laudă postumă la adresa sa.

"Și a murit Moise, robul lui dumnezeu, în țara Moabului, după porunca domnului. Și a fost îngropat în vale, tot în țara Moabului, în dreptul Bet-Peorului, și nimeni nu știe mormîntul lui pînă în ziua de azi... Și fiii lui Izrail au plîns pe Moise în bărganul Moabului treizeci de zile. Și după ce au sfîrșit zilele de jelire pentru Moise, Iosua, fiul lui Nun, s-a umplut de duhul înțelepciunii, fiindcă Moise își pusese mîinile peste el. Și au ascultat de el fiii lui Izrail și s-au purtat precum poruncise lui Moise domnul. Și nu s-a mai

sculat în Izrail profet ca Moise, pe care să-l fi cunoscut domnul față către față..." (*Deuteronomul, XXXIV, 5—6, 8—10*).

Citind aceste rînduri, unii ar putea să clatine din cap neîncrezători: s-ar părea că nu Moise le-ar fi scris. Dar greșit! Teologii vă vor demonstra că acesta este stilul lui Moise, ba chiar și în capitolele anterioare el nu a folosit niciodată persoana întîi, ci întotdeauna persoana a treia cînd a vorbit despre sine.

Din moment ce biserica și-a spus cuvîntul, nu mai încape nici o obiecție! Iar părerea precisă a bisericii a fost expusă de învățatul teolog Paul Guérin în următoarele cuvinte: "Pentateuhul" este denumirea generală a primelor cinci cărți din Biblie. Autorul "Pentateuhului" este Moise. "Pentateuhul" este autentic și autenticitatea lui este tot atît de incontestabilă ca și autenticitatea celor mai autentice cărți. Ea este tot atît de incontestabilă ca însăși existența lui Moise. Nu putem să negăm autenticitatea unei cărți pe care o socotește ca atare credința străveche a unui popor întreg, a cărui istorie ea a descris-o, ale cărui legiuri și al cărui cult ea l-a creat, îndeosebi cînd această carte are caracterul de antichitate care îi este atribuit. E cu neputință ca ea să fi fost concepută și scrisă de altcineva decît de autorul al cărui nume îl poartă. Acesta este "Pentateuhul". Credința străveche a poporului evreu, spiritul antichității prin care se distinge această carte, imposibilitatea unei substituiri, toate acestea demonstrează autenticitatea ei. Moise a scris "Pentateuhul" sub inspirația "sfîntului duh" (*Enciclopedia catolică, ed. franceză, voi. V, pag. 690*).

Să ne înclinăm, fraților, și să nu ne mai mirăm de nimic!

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI UNULEA

"SFINTELE" ISPRĂVI ALE PREADREPTULUI IOSUA, FIUL LUI NUN, CĂPETENIA LUI IZRAIL

După moartea lui Moise, conducător al poporului evreu a ajuns Iosua, fiul lui Nun. Ca evreii să mai prindă nițică inimă, dumnezeu a venit îndată în vizită la Iosua și i-a făcut câteva făgăduințe tipice pentru Biblie.

"...Ci tu scoală-te și treci acest Iordan, împreună cu tot poporul, în țara pe care eu voi da-o fiilor lui Izrail.

Tot ținutul pe care-l va călca talpa piciorului vostru vi-l voi da vouă, precum am făgăduit lui Moise;

Din marginea pustiului și a acestui Liban, pînă la fluviul cel mare al Eufratului, toată țara hetitilor și pînă la uriașa mare spre soare-apune: acestea vor fi hotarele voastre.

Nimeni nu va putea să-ți stea ție, împotrivă în toate zilele vieții tale! Precum am fost cu Moise, voi fi și cu tine; nu te voi lăsa și nici nu te voi părăsi.

Fii tare și bărbătos, pentru că tu vei da în stăpînire acestui popor țara pe care, cu jurămînt, am făgăduit părinților lor că le voi da-o" (*Cartea lui Iosua, I,*

2—6).

Nu era prima dată, după ieșirea din Egipt, când dumnezeu repeta făgăduiala dată odinioară lui Avraam, Isaac și Iacob. Ce împărăție uriașă făgăduise el cu jurământ poporului său! Toate pământurile hotărnicite de peninsula Sinai, Marea Mediterană și Eufurat! Această împărăție trebuia să fi fost mai mare chiar decât Asiria. Dar ce faliment răsunător a dat dumnezeu, cât de josnic și-a încălcat el cuvântul! Evreii au pus stăpînire pe un teritoriu infim, și asta după nenumărate chinuri. Cît despre malurile Eufuratului care le fusese făgăduit, ei au trăit acolo nu ca stăpîni, ci ca jalnici prizonieri de război, în grea robie la babiloneni. Iar "marele" lor fluviu n-a fost decât nenorocitul Iordan .

Ce a făcut succesorul lui Moise drept răspuns la porunca Domnului?

"După aceea, Iosua, fiul lui Nun, a trimis în taină din Șitim, doi oameni, iscoade, și le-a poruncit așa: «Duceți-vă și iscodiți țara și Ierihonul!^a. Iar ei s-au dus și au intrat în casa unei femei desfrîdate pe care o chema Rahab și au mas acolo" (*Cartea lui Iosua, II, 1*).

Unele traduceri ale Bibliei o numesc pe doamna Rahab hangiță, însă textul biblic autentic arată că Rahab trăia din venitul pe care i-l aduceau fermecele ei femeiești. De ce această inexactitate în traduceri? Oare nu pentru că sus-pomenita Rahab figurează în evanghelie printre strămoșii lui Iisus Hristos?

"Atunci regele Ierihonului i-a trimis femeii Rahab această poruncă: «Scoate afară pe oamenii care au venit la tine și au intrat în casa ta, căci ei au venit să iscodească toată țara!^a».

Atunci femeia aceea a luat pe cei doi oameni și i-a ascuns, apoi a zis: «Adevărat este că acești oameni au venit la mine, dar n-am știut de unde sînt.

Iar cînd a venit vremea să se închidă porțile și s-a întunericit, oamenii au plecat, însă încotro au apucat acești oameni nu știu; luați-vă după ei degrabă, căci îi veți ajunge!^a" (*Cartea lui Iosua, II, 3—5*).

După plecarea poliției regale, Rahab a încheiat o înțelegere cu cei doi spioni. Ea le-a comunicat că țara a și auzit despre minunile "ieșirii evreilor din Egipt" și că locuitorii se tem nespuse de armata evreiască. Cei doi spioni i-au dat, la rîndul lor, un semn distinctiv care avea să-i servească pentru salvarea vieții ei și a casei ei în timpul viitoareii cuceriri și distrugerii a Ierihonului. Apoi spionii au coborît pe o frînghie pe fereastră, deoarece casa Rahabei se afla "în zidul cetății" (*v. 9—24*).

"Ce l-a determinat (pe Iosua) — remarcă Voltaire — să recurgă la serviciile acestei nenorocite, din moment ce dumnezeu îi făgăduise cu gura lui să-i dea sprijin și ajutor, din moment ce el nu putea să nu fie sigur că dumnezeu se va lupta pentru el? El era în fruntea unei armate de 600.000 de oameni și a trimis 40.000 de oameni să cucerească Ierihonul, un oraș care n-a fost niciodată întărit și care aparținea unui popor atît de inexperimentat în meșteșugul armelor, încît pînă și capitala și-o așezase în vale, neavînd în felul acesta posibilitatea de a o apăra în mod serios. Din Ierihon au mai rămas în prezent doar cîteva colibe jalnice, care servesc drept adăpost celor 300 de

locuitori ai săi".

În legătură cu Rahab, teologul Calmet a pus, la timpul său, următoarea întrebare: s-a făcut oare ea vinovată de minciună atunci când a afirmat că iscoadele evreiești plecaseră în timp ce acestea se găseau încă la ea? El găsea că Rahab procedase bine.

"Fiind informată — scrie acest teolog — asupra planurilor domnului de a-i nimici pe canaaniți și de a da pământul lor evreilor, ea nu putea să se împotrivescă acestor planuri fără a păcătui în fața domnului; în afară de aceasta, ea era convinsă de bunele intenții ale domnului și cunoștea faptele nedrepte ale canaaniților. Prin urmare, ea nu ar fi putut să procedeze nici mai drept, nici mai înțelept".

Învățatul Fréret i-a răspuns: "Dacă lucrurile stau așa, înseamnă că femeia Rahab a fost și ea inspirată de Dumnezeu, ca și Iosua, ceea ce este destul de ciudat. Mai curînd ar trebui să recunoaștem că această Rahab, trădîndu-și patria și dînd-o pe mîna unui popor străin și barbar, a fost pur și simplu o creatură criminală, vrednică de cea mai aspră pedeapsă".

Mai departe Iosua a poruncit evreilor să pornească împotriva Ierihonului; pentru aceasta ei trebuiau, în primul rînd, să treacă Iordanul. Preoții, care purtau "chivotul legămîntului", mergeau în fruntea poporului. Ei au pășit cu curaj în apă, ca niște oameni profund încredințați că nu se poate să nu se întîmple o minune. De îndată ce și-au udat picioarele, apele fluviului s-au oprit, parcă ar fi fost zăgăzuite de un stăvilă nevăzut.

Preoții au rămas în mijlocul fluviului pînă a trecut tot poporul evreu. În amintirea acestei minuni, 12 pietre mari au fost așezate pe malurile Iordanului. Apoi, de îndată ce "chivotul legămîntului" a ajuns pe malul drept, apele au început să curgă din nou prin albia fluviului (*cap. III și IV*). Aflînd despre aceste minuni, regii diferitelor popoare din vecinătate, pînă la țarmurile Mării Mediterane, au fost cuprinși de desperare.

În momentul acela, Dumnezeu i-a atras luarea-aminte lui Iosua că de pe vremea "ieșirii din Egipt" ritualul tăierii împrejur, statornicit de Dumnezeu "pentru vecie", nu mai fusese practicat. Biblia nu lămurește cauzele acestui fenomen ciudat, ci se mulțumește să ne pună în fața unui fapt împlinit. Nici unul dintre copiii de sex bărbătesc care se născuseră în pustiu nu fusese supus operației. Or, pe atunci poporul evreu număra în total vreo 4.000.000 de suflete de ambele sexe, deci aproximativ 2.000.000 de bărbați. Închipuiți-vă ce cantitate uriașă de piele a fost tăiată, după porunca lui Iosua, de pe membrele procreatoare! Biblia numește destul de plastic locul unde a fost săvârșită această operație: "Dealul tăierii împrejur".

După 14 zile a fost paștele, și evreii au avut destule grîne pentru a-și pregăti azime; de atunci "s-a oprit și mana" (*V, 12*).

Potrivit instrucțiunilor divine, armata evrească a împresurat Ierihonul și vreme de șase zile soldații au mărșăluit amenințător pe sub zidurile orașului, iar preoții au cîntat din trâmbițe. Asediații erau extrem de mirați de acest procedeu de luptă, dar nu s-au predat. În ziua a șaptea, potrivit aceluiași instrucțiuni, au mai ocolit de șapte ori, cu tot echipamentul de luptă, zidurile cetății, de astă dată în acompaniamentul unei alte muzici, mai puternice,

însoțite de strigătele întregului popor, și atunci zidurile Ierihonului s-au prăbușit.

Iosua a dat poruncă să fie exterminați toți locuitorii: bărbați și femei, copii și bătrâni, ba chiar și "boii, oile și asinii". Au fost cruțați numai femeia Rahab și rudele ei, pe care le adunase în casa sa. "Iar cetatea au ars-o cu foc împreună cu tot ce era într-însa, afară de argint și de aur și de sculele de aramă și de fier, pe care le-au vărsat în vistieria casei domnului" (*Cartea lui Iosua, VI, 24*).

"E cu puțință oare — scria lordul Bolingbroke — ca dumnezeu, părintele tuturor oamenilor, să fi călăuzit un barbar setos de sânge? Dacă această poveste n-ar fi atât de absurdă, ar fi din cale-afară de odioasă".

Să nu uităm că autorul acestor cuvinte a fost unul dintre cei mai de seamă și mai respectați bărbați de stat ai Angliei. În calitate de ministru de externe, lordul Bolingbroke a fost adevăratul inspirator și făuritor al vestitei păci de la Utrecht, care a pus capăt îndelungatelor războaie sîngeroase ale lui Ludovic al XIV-lea. Se poate spune că aceasta a fost o faptă măreață, mîndria vieții lui. El a redat Europei pacea, creînd totodată condiții cît mai drepte cu puțință pentru toate statele. E bine să amintim meritele acestui om respectabil, care face cinste omenirii și care a folosit geniul său pentru a pune capăt exterminării reciproce a popoarelor; e necesar să facem acest lucru pentru a închide gura fanaticilor care ar vrea să vadă în citatul reproduș mai sus cuvinte de hulă la adresa domnului rostite de un nelegiuit obscur. Lordul Bolingbroke a spus despre Biblie: "Ar însemna să hulim pe dumnezeu și să-i jignim pe oameni dacă am privi cu seriozitate această jalnică împletire de gogorițe, în care fiecare cuvînt este ori culmea ridicolului, ori culmea ororii".

După spusele "sfîntului" autor, cucerirea și distrugerea Ierihonului au avut ca rezultat organizarea unor comploturi împotriva lui "Izrail". Văzînd ce înțelege poporul evreu prin cucerire și cum se poartă el cu orașele cucerite, regii de prin partea locului s-au gîndit că e mult mai bine să-i nimicească pe cotropitori decît să aștepte pînă ce cotropitorii îi vor nimici pe ei. În consecință, ei au încheiat o alianță și au luat un șir de hotărîri foarte importante (*cap. IX*).

Lor le-a scăpat însă un amănunt care avea o însemnătate "sacră": dumnezeu era de partea lui Iosua. Dumnezeu a semănat panică în rîndurile trupelor lor și Izrail "i-a înfrînt cu grea înfrîngere la Ghibeon și i-a urmărit pe drumul de costișă către Bethoron și i-a măcelărit pînă la Azeca și pînă la Macheda" (*X, 10*). Mai mult decît atât, milostivul dumnezeu, împins, pe cît se pare, de ambiție, a luat parte personal la bătălie: "Și pe cînd ei fugeau de dinaintea fiilor lui Izrail pe pînă la Bethoron, domnul a pornit peste ei grindină mare din cer pînă la Azeca, așa încît cei care au murit, au murit mai mulți de grindină decît cei pe care fiii lui Izrail i-au ucis cu sabia (*v. 11*).

Dar Iosua a găsit că biruința lui nu este deplină.

"Atunci a grăit Iosua către domnul — adică în ziua cînd domnul ia dat pe amorii în mîna fiilor lui Izrail — grăit-a în fața lui Izrail: «Soare, stai în loc deasupra Ghibeonului și tu, Lună, în valea Aialonului!^a.

Și soarele s-a oprit și luna a stat în loc, pînă ce poporul s-a răzbunat împotriva dușmanilor săi! Oare acestea nu stau scrise în «Cartea Dreptului»? Deci soarele a stat în loc în mijlocul cerului și nu s-a zorit să apună aproape o zi întreagă.

Și n-a mai fost altă zi ca aceea, nici mai înainte, nici pe urmă, ca domnul să dea ascultare unui glas de om. Vezi că domnul se lupta pentru Izrail" (X, 12—14).

Citind această povestire, rămîi mirat că, după grindina de pietre care a căzut peste capetele dușmanilor, Iosua a mai avut nevoie să recurgă la o nouă minune și să oprească în loc Soarele și Luna. Povestirea spune că astrul zilei era încă destul de sus pe cer. S-ar părea că ar mai fi fost destul timp pentru a-i nimici pînă la căderea nopții pe toți fugarii pe drumul către Bethoron, chiar dacă am admite că unii dintre ei scăpaseră neloviți de pietrele cerești. Ce-i drept, s-ar putea ca teologii să obiecteze că unii fugari alergau atît de repede încît ar fi trebuit mai mult de șapte ceasuri pentru ai ajunge din urmă. Dar știința nu a izbutit încă să explice în ce fel Soarele, care, după cum se știe, nu se învîrtește în jurul Pămîntului, și-a oprit mersul. De asemenea e cu neputință de înțeles cum se face că o zi care a fost de două ori mai lungă decît toate celelalte n-a provocat nici cele mai mici tulburări în mișcarea planetelor și în regularitatea eclipselor.

Această măreață "minune" a lui Iosua a stîrnit multe rîsete în rîndurile oamenilor culți.

Se spune că un om de știință învinuit că susține învățătura lui Copernic despre mișcarea Pămîntului în jurul Soarelui ar fi dat inchizitorilor următorul răspuns plin de istețime: "Probabil că tocmai după minunea înfăptuită de Iosua, fiul lui Nun, Soarele nu se mai mișcă în jurul Pămîntului".

În fruntea armatei amoriților care a fost nimicită în timpul acestui dezastru biblic, se aflau cinci regi. Ei s-au salvat, nefiind loviți nici de grindina de pietre, nici de săbiile evreilor, și s-au ascuns într-o peșteră (v. 16). Aflînd despre aceasta, Iosua a poruncit ca intrarea în peșteră să fie astupată cu pietre mari (v. 18). Cei cinci regi au fost prinși ca într-o cursă. Apoi Iosua a poruncit ca pietrele să fie date la o parte și cei cinci regi să fie scoși afară. După aceea Iosua a dat căpitanilor săi următoarea poruncă: "Apropiați-vă și puneți picioarele voastre pe grumajii acestor regi!". Regii înfrînți au fost uciși, iar cadavrele lor ridicate în cinci spînzurători. Seara ele au fost transportate din nou în peșteră, care a fost iarăși închisă cu pietre mari. "Sfîntul" autor ne încredințează cu toată seriozitatea că aceste pietre așa au rămas "pînă în ziua de astăzi" (v. 22—21).

Cît despre Iosua, el a continuat cuvioasele sale isprăvi:

"Astfel Iosua a supus tot ținutul, muntele, Neghebul, șesul, poalele munților și pe toți regii lor, nelăsînd pe nimeni să scape și nimicind toată suflarea, așa precum poruncise domnul dumnezeul lui Izrail" (X, 40).

Pe toți regii care mai rămăseseră el i-a urmărit pînă la Sidon și i-a măcelărit, încît n-a mai scăpat nici unul. "...Cailor le-a tăiat vinele de la picioare, iar carelor le-a dat foc. Apoi Iosua s-a întors înapoi și a cuprins Hațorul, iar pe regele lui l-a ucis cu sabia. — Hațorul mai înainte fusese orașul

de frunte din toate acele regate. — Și au trecut prin ascuțișul săbiei toate suflelele din cetate, dându-le pieirii, fără să mai rămână nici o suflare, iar cetatea Hațorului a nimicuit-o cu foc" (XI, 9—22). "Multă vreme a dus Iosua război cu regii aceștia" (v. 18). "Tot atunci a purces Iosua și a stîrpit pe enachiții de la munte..." (v. 21). "Și n-au mai rămas enachiți în țara fiilor lui Izrail, atît cîți au mai rămas acolo, decît numai în Gaza, în Gat și în Așdod" (v. 22). "...Peste tot: treizeci și unu de regi", încheie Biblia descrierea acestor cuvioase isprăvi ale "sfîntului preadrept" Iosua, fiul lui Nun (XII, 24).

Măi, drăcie! Să înfrîngi 31 de regi! E destul de mult pentru o țară care se întinde doar pe cîțiva zeci de kilometri!

Cînd, în sfârșit, "popoarele" care trăiau pe "pămîntul făgăduinței" au fost nimicite complet, evreii au ajuns singurii lui stăpîni. Nu le mai rămînea decît să-l împartă, lucru pe care l-au și făcut. De la cap. al XIII-lea pînă la cap. al XXI-lea inclusiv, "Cartea lui Iosua" descrie pînă în cele mai mici amănunte teritoriile care au fost date fiecărei "seminții". În aceste capitole sînt înșirate un număr imens de "orașe". Ca să ne dăm seama de "numărul" lor e destul să arătăm că numai seminția lui Iuda a primit mai bine de 100 de orașe, fără a mai pune la socoteală satele. Biblia precizează denumirile tuturor acestor orașe (XV, 20, 63). Leviții au primit 48 de orașe, dintre care șase așa-numite "cetăți de scăpare" (cap. XX—XXI). Dumnezeu a stabilit personal această cifră pentru ei: leviții, spusese el, vor ocupa 48 de orașe împărțiate pe pămîntul celor 12 seminții; ei vor trăi în aceste orașe, iar împrejurimile lor să le fie izlazuri pentru vite. În afară de aceasta, izlazurile orașelor pe care le vor căpăta leviții se vor întinde pînă la 2.000 de coți în jur (cap. XXXV). Cele șase "cetăți de scăpare" erau destinate să servească drept adăpost pentru ucigașii care au săvîrșit un omor fără premeditare.

Lordul Bolingbroke presupune că aceste pasaje din Biblie nu au putut să fie scrise decît de un levit nesățios și ignorant și numai în perioada interregnului, adică mult mai tîrziu decît pe vremea lui Iosua, fiul lui Nun. Iată cum își formulează acest gînditor considerentele: "poporul evreu n-a avut niciodată, nici chiar în anii de cea mai mare putere, 48 de orașe întărite. E puțin probabil ca măcar Irod, singurul rege puternic să le fi avut. Ierusalimul de pe vremea lui David era singura așezare a evreilor care ar fi putut să poarte denumirea de oraș. Micul popor nomad al evreilor nu a avut nici un fel de orașe, nici pe vremea lui Iosua, nici chiar pe vremea judecătorilor. Lunga listă de orașe din «Cartea lui Iosua^a nu este decît o minciună ridicolă... Levitul, care a făcut un fals scriind cu multă importanță toate acestea, pretinde că în stăpînirea leviților au mai fost date alte 6 orașe care serveau de adăpost pentru ucigași. Ce încurajare minunată și neașteptată pentru criminali! Nu știi de ce să te revolți mai mult: de repartizarea inutilă a 48 de orașe preoților în inima pustiei, ori de absurditatea pe care o reprezintă construirea a șase orașe care trebuiau să servească, în același pustiu, drept refugiu pentru ucigași".

Această faimoasă împărțire presupune aproximativ 600 de orașe pentru toate semințiile lui Izrail. În ce privește scornelile religioase, într-adevăr nici chiar "sfîntul duh", inspiratorul Bibliei, nu cunoaște măsura! Rețineți,

totodată, că întregul acest teritoriu are două grade longitudine în partea sa cea mai lată și două grade și jumătate latitudine în partea sa cea mai lungă, și asta într-o epocă în care evreii se aflau în culmea puterii, adică nicidecum pe vremea lui Iosua.

Cînd împărțirea a fost terminată, Iosua și-a considerat misiunea îndeplinită și a murit "în vîrstă de o sută și zece ani" (XXIV, 29).

Capitolele cărții lui repetă într-una că după "biruințele lui strălucite", el nu a lăsat în viață nici un om din rîndurile popoarelor înfrînte.

Dar și mai interesant este că, după moartea lui Iosua întîlnim în Biblie pe toți acești dușmani — care au fost nimiciți pînă la unul — mai puternici decît oricînd și chiar mai numeroși.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI DOILEA CUVIOASA INTRODUCERE ÎN "SFÎNTA" ISTORIE A JUDECĂTORILOR IZRAILULUI

Cartea "Judecătorilor", următoarea după "Cartea lui Iosua" (21 de capitole), începe să descrie, chiar din primul capitol, războiul dus de semințiile lui Iuda și Simion împotriva a 10.000 de canaaniți, care erau conduși de un rege pe nume Adoni-Bezec. Bineînțeles, sabia lui Izrail a înfrînt toate aceste hoarde care nu se știe de unde apăruseră. Cît despre Adoni-Bezec, înainte de a muri, a fost supus unei cazne: i s-au tăiat degetele mari de la mîini și de la picioare. Atunci Adoni-Bezec a zis: "«Șaptezeci de regi cu degetele cele mari tăiate, de la mîini și de la picioare, strîngeau firimituri sub masa mea! După cum am făcut eu, așa mi-a răsplătit și mie Dumnezeu^a. Apoi l-au dus în Ierusalim și a murit acolo" (*Cartea Judecătorilor, I, 7*).

Acest Adoni-Bezec trebuie să fi fost, pe cît se pare, un monarh extrem de puternic, de vreme ce el luase în captivitate și înrobise 70 de regi. Capitala lui, după cum spune Biblia, se numea Bezec. Și iată-ne din nou în fața unui fapt curios: nici acest oraș, nici acest stăpînitor teribil, nici întreaga lui împărăție nu sînt cunoscute de istorici. Este un lucru cît se poate de surprinzător, deoarece uriașa masă sub care cei 70 de regi schilodiți adunau firimituri ar fi putut să-i aducă lui Adoni-Bezec o faimă veșnică și să-l facă cunoscut în întreaga lume.

Oricum ar fi, dacă-i adăugăm pe acești 70 de regi la cei 31 de regi care fuseseră nimiciți mai înainte de Iosua, vom căpăta în total un număr de 102 regi, în afară de crudul Adoni-Bezec, și, prin urmare, 102 regate în țara Canaanului. Dacă aruncăm o privire pe hartă și împărțim acest mic teritoriu în 100 de părți, fiecăruia dintre cele 102 regate le revin nu mai mult de 100—200 de kilometri pătrați. Ar părea cam puțin pentru un regat. Însă cum "sfînta scriptură" spune numai adevărul, e de presupus că acești 102 regi trebuie să fi fost tare strîmtorați în teritoriile lor și, prin urmare, evreii aveau datoria să facă rînduială și să se așeze în "pămîntul făgăduinței" în locul canaaniților.

Dar mai e și altceva care îi contrariază pe sceptici: cum se face că dumnezeu, deși atotputernic, nu a reușit să le vină de hac unora dintre canaaniți? După ce Iosua îi exterminase pe toți pînă la unul, ei au crescut din nou, ca din pămînt, în această țară extraordinară.

"Iar domnul era cu Iuda, și el a pus stăpînire pe partea muntoasă, dar pe locuitorii din șes n-a putut să-i gonească, fiindcă ei aveau căruțe de fier" (I, 19).

Probabil că rezervele de pietroaie pe care dumnezeu le avusese în ceruri se epuizaseră pînă atunci. Dacă examinezi mai temeinic acest pasaj din Biblie, vrînd-nevrînd trebuie să te întrebi cum ar fi putut canaaniții, care se salvaseră datorită carelor de luptă, să se folosească de ele, căci în această țară, acoperită în întregime de munți și de stînci, deplasarea în carele de luptă era cu desăvîrșire imposibilă. După cum se știe din istorie, carele de luptă au fost inventate în regiunile de șes. Cei dintîi au folosit această invenție babilonenii și perșii, dar mult mai tîrziu, abia la trei veacuri după perioada lui Iosua, fiul lui Nun.

Cap. al II-lea și al III-lea ale cărții "Judecătorilor" arată că evreii nu-i erau nici acum recunoscători lui dumnezeu, motiv pentru care în scurt timp el i-a pedepsit cu o înfrîngere și cu robia. După moartea lui Iosua, evreii au ales judecători care trebuiau să-i cîrmuiască. Această perioadă din istoria lor nu a fost dintre cele mai strălucite. Fiii lui Izrail "au părăsit pe domnul dumnezeul părinților lor, care-i scosese din țara Egiptului, și au pornit după alți dumnezei dintre dumnezeii popoarelor vecine și s-au închinat acestora și au întăritat pe domnul. Deci au părăsit pe domnul și au slujit lui Baal și astartelor" (II, 12—13).

"Astfel, fiii lui Izrail au locuit în mijlocul canaaniților și hetitilor, și amoriților, și perezitilor, și heviților, și iebusiților; și au luat fetele acestora de femei... și s-au închinat dumnezeilor lor" (III, 5—6).

Pentru a aprecia mai bine aceste căsătorii ciudate, amintim încă o dată că armata de 600.000 de oameni a evreilor, condusă de Iosua, exterminase pe toți locuitorii acestei țări pînă la unul. Dacă Moise odinioară mai cruțase viața a 32.000 de fecioare, succesul lui n-a lăsat în viață nici o ființă: "nici om, nici vită".

"Atunci aprinsu-s-a mînia domnului împotriva lui Izrail și i-a dat vînduți în mîna lui Cușan-Rișataim, regele Mesopotamiei, și au robii fiii lui Izrail lui Cușan-Rișataim timp de opt ani" (III, 8).

În legătură cu acest pasaj din Biblie, criticul englez Wolston declara că trebuie ales între istoria judecătorilor și istoria lui Iosua, fiul lui Nun, una dintre ele fiind inevitabil falsă, căci între aceste două cărți "sfinte" există contradicții bătătoare la ochi și pasaje care se exclud reciproc. "E cu neputință — scria el — ca evreii să fi căzut în robie îndată după ce armata lor de 600.000 de oameni a nimicit pe toți locuitorii Canaanului. Cine este acest Cușan-Rișataim, regele Mesopotamiei, care pune deodată în lanțuri pe fiii lui Izrail? Cum a venit el din îndepărtata lui țară? De ce nu se știe nimic despre campania lui? E drept, în textul «sfiînt^a se spune că aceasta a fost o pedeapsă pe care dumnezeu a trimis-o evreilor pentru că se căsătoreau cu

femei din neamul canaaniților și le dădeau pe fiicele lor de soții bărbaților canaaniți. Dar nu este de loc suficient să se spună că învingătorii au biruit datorită faptului că au rămas credincioși și că înfrînții au fost învinși numai pentru păcatele lor. Nu există popor înapoiat care să nu poată invoca același lucru. Și niciodată n-o să putem înțelege cum un popor, care număra 4.000.000 de oameni și avea o armată de 600.000 de ostași, a putut să fie tîrît în robie pe același teritoriu pe care nu de mult îl cucerise. La fel e cu neputință ca aceste impresionante mulțimi de războinici să fi nimicite fără urmă pe toți vechii locuitori, iar după aceea să se fi stabilit, prin căsătorii, legături strînse între cotropitori și popoarele exterminate. Nimeni n-ar putea să se ridice în apărarea unui asemenea noian de contradicții".

În continuare, în cartea "Judecătorilor" se spune că după 8 ani judecătorul Otniel i-a scos pe evrei din robie și că ei l-au ucis pe Cușan-Rișataim, regele Mesopotamiei (*v. 9—10*). Dar Biblia nu dă nici un fel de indicații cu privire la această luptă, care trebuie să fi fost foarte crîncenă și despre care, de altfel, nici un istoric n-a auzit vreodată ceva.

Patruzeci de ani mai tîrziu (*v. 11—14*), evreii au căzut în robia regelui Moabului, Eglon, deși potrivit aceleiași Biblii, regatul Moabului încetase de mult să mai existe, iar locuitorii lui — madianiții și moabiții — fuseseră în repetate rînduri exterminați de evrei pînă la unul.

Robia la moabiți a durat 18 ani. Acestei robii i-a pus capăt Ehud, despre care Biblia spune doar că "era stîngaci". Aducînd într-o zi dajdia lui Eglon, l-a rugat pe rege să-l primească singur în "biroul" lui, sub pretextul că are să-i împărtășească un secret. Dîndu-i crezare, Eglon s-a închis cu el în cameră, iar Ehud "i-a înfipt în pîntece" pumnalul și a plecat, fără să fi fost observat de cineva (*v. 21—22*). Acest act terorist i-a însuflețit pe evrei; ei s-au răzvrătit și au ucis dintre moabiți "ca la zece mii de oameni". Pentru o perioadă de 80 de ani în țară s-a statornicit pacea.

"Iar după el (Ehud) a fost Șamgar, fiul lui Anat, care a ucis șase sute de filistenii cu o tînjală de boi. Și a fost și el un liberator al lui Izrail" (*III, 31*).

Evreii au fost, după aceea, robii regelui Iabin, al Canaanului. Din fericire, o oarecare doamnă Debora, o venerabilă profetă, l-a poftit la ea pe unul Barac, i-a ațîțat bărbăția, ca și eroismul a 10.000 de soldați din seminția lui Zebulon și Neftali, și i-a condus la luptă. Trupele lui Iabin, care erau comandate de "generalul" Sisera, au fost căsăpite chiar de la prima ciocnire cu trupele conduse de Barac și Debora.

Comandantul suprem Sisera a fugit și s-a ascuns în cortul laelei, femeia lui Heber, despre care "sfîntul" autor spune că era chenit. Amabila laela, căreia Dumnezeu îi șoptise cîteva vorbe calde, i-a oferit chiar ea adăpost lui Sisera. Ea a ieșit în întîmpinarea lui și i-a spus: "Intră, stăpîne, intră la mine, fii fără teamă!" (*IV, 18*). Ea l-a acoperit pe Sisera cu o velință și i-a dat să bea lapte. Sisera a adormit. Atunci laela a luat un țăruș de cort și un ciocan, s-a apropiat tiptil de el și i-a bătut țărușul în tîmplă, încît l-a țintuit la pămînt. "Atunci iată s-a ivit Barac, care urmărea pe Sisera, și laela a ieșit întru întîmpinarea lui și i-a zis: «Vino să-ți arăt pe omul pe care-l cauți»" (*IV, 22*).

Cît despre regele Iabin, evreii nu au întîrziat să-l ucidă prin același

procedeu cunoscut și consfințit în repetate rânduri de dumnezeu. Cu acest prilej, doamna Debora a intonat unul dintre cele mai minunate cântece ale sale (*cap. V*). Îl scutim pe cititor de această plicticoasă și evlavioasă trăncăneală războinică.

Necazurile evreilor nu s-au terminat nici de astă dată. Au apărut madianiții (alte fantome!), care-și puseseră în gând să otrăvească viața nefericiților urmași ai lui Iacob. Aceștia, deși nu robeau propriu-zis la madianiți, erau totuși împilați și obidiți în fel și chip de ei: când semănau și munciau îndelung în nădejdea să culeagă o recoltă îmbelșugată, madianiții năvăleau pe ogoarele lor, călări pe nenumărate cămile, și le prăpădeau semănăturile. Madianiții luau cu ei boii, asinii, vitele mici și le pustiau grădinile. Nefericiții de evrei au fost nevoiți, zice-se, să se sălășluiască în peșterile din munți ca să-și pună la adăpost viața amenințată de turbații prigonitori (*VI, 1-7*).

Toate aceste necazuri au ținut vreme de șapte ani, pînă cînd, în cele din urmă, bunul dumnezeu, făcîndu-i-se milă de poporul său, a hotărât să scoată la iveală un nou erou. Iar pentru ca exemplul să fie și mai uluitor, el s-a oprit asupra unui tînăr plătînd, pe nume Ghedeon, care era atît de slab și de pipernicit, încît abia de putea să facă față muncii acasă la taică-său. Și iată că într-o bună dimineață "îngerul domnului" i s-a arătat lui Ghedeon "și i-a spus: «Domnul este cu tine, viteaz plin de putere!» (*VI, 12*).

Ghedeon nu l-a crezut pe cuvînt, mai ales cînd a aflat că el urmează să elibereze pe Izrail de sub jugul madianiților. "«Dacă într-adevăr am aflat har în ochii tăi, atunci dă-mi un semn de încredințare că tu ești cel ce vorbești cu mine.

Mă rog să nu pleci de aici pînă ce nu voi veni la tine și-ți voi scoate darul meu și-l voi pune înaintea ta». Și a zis domnul: «Rămînea-voi pînă ce te vei întoarce!».

Și Ghedeon s-a dus acasă și a gătit un ied și azime dintr-o efă de făină. Și carnea a pus-o într-un paner, iar zeama a turnat-o într-o oală și le-a adus la el, acolo sub stejar, și i le-a pus dinainte.

Atunci îngerul domnului a rostit către el: «Ia carnea și azimele și pune-le pe stîncă aceasta, iară zeama vars-o peste ele». Și el a făcut întocmai.

Atunci îngerul domnului a întins vîrful toiagului care era în mîna lui și a atins cu el carnea și azimele. Și a izbucnit foc din stîncă și a mistuit carnea și azimele, iar îngerul domnului a pierit din ochii lui" (*VI, 17—21*).

Atunci Ghedeon a chemat zece dintre cele mai bune slugi ale tatălui său și, noaptea, a plecat să dărîme altarul lui Baal și să taie copacii dintr-o dumbravă consacrată zeilor madianiților; din aceste lemne el a făcut un jertfelnic și pe el a adus jertfă lui dumnezeu un taur întreg. Mare a fost mînia locuitorilor orașului cînd au văzut că jertfelnicul lui Baal este dărîmat, iar pădurea sfîntă este tăiată. Dar întrucît loaș, tatăl lui Ghedeon, n-a vrut să-l dea pe fiul său pe mîna lor, o mînie cruntă a cuprins pe toți dușmanii lui Izrail și "toți madianiții și amaleciții și fiii Răsăritului" s-au unit, au trecut Iordanul și au tăbărit în șesul Izrael. "Ci duhul domnului l-a întărit pe Ghedeon..." (*VI, 34*).

Totuși, Ghedeon mai șovăia, întrebându-se dacă dumnezeu l-a ales într-adevăr pe el ca să înfrîngă pe vrăjmașii lui Izrail. El a adunat semințiile lui Manase, Așer, Zebulon și Neftali, pe care se bizuia cel mai mult, și l-a rugat pe dumnezeu să facă o minune care să-i dovedească neîndoielnic că îl protejează într-adevăr.

"Iar Ghedeon a grăit către dumnezeu: «Dacă într-adevăr tu vrei să mîntuiești prin mîna mea pe Izrail după cum ai rostit,

lată eu voi pune pe arie un braț de lînă. Dacă roua va cădea numai pe brațul de lînă și tot pămîntul va fi uscat, atunci voi ști că tu vrei să mîntuiești prin mîna mea pe Izrail după cuvîntul tău!^a.

Și așa s-a întîmplat: cînd el se sculă dimineața și strînse brațul de lînă și stoarse rouă din lînă, ieși o cupă plină de apă.

Atunci Ghedeon grăi către dumnezeu: «Să nu se aprindă mînia ta împotriva mea dacă voi mai vorbi încă o dată și dacă voi mai face încă o încercare cu lîna; să rămână uscată numai lîna, iar pe tot pămîntul să cadă rouă^a.

Iar dumnezeu, în noaptea aceea, a făcut întocmai, și brațul de lînă a rămas uscat; el singur, iar pe tot pămîntul căzuse rouă" (VI, 36—40).

Lată niște minuni într-adevăr supradumnezeiești! Bănuiesc că și dv. sînteți plini de admirație.

Vestea despre aceste admirabile minuni s-a răspîndit în Izrail și întregul popor și-a exprimat dorința de a merge să lupte alături de Ghedeon. Dar entuziasmul n-a ținut mult. Deoarece într-una din chemările sale eroul spusese: "Cui îi este frică și tremură să se întoarcă", în total rămăseseră cu el doar 10.000 de oameni, iar ceilalți profitaseră de această îngăduință și se întorseseră la vetrele lor.

Dar dumnezeu socotea că și acești 10.000 sînt prea mulți, și, urmîndu-i sfatul, Ghedeon a ales o mînă de viteji care trebuiau să-l însoțească în luptă. El a poruncit la toți cei 10.000 de soldați să coboare la izvor și să bea apă din el. În timp ce oștenii beau apă, el îi urmărea cu atenție încordată. Lată despre ce era vorba: Domnul grăise "către Ghedeon: «Pe toți cei ce vor linchi apă cu limba precum linchește cîinele să-i pui la o parte; pe toți cei ce se vor pune în genunchi ca să bea să-i pui iarăși la o parte^a.

Și numărul celor ce au linchit apa din pumnii duși la gură a fost trei sute de inși, pe cînd toți ceilalți din gloată, ca să bea apă, s-au pus în genunchi.

Ci Domnul a rostit către Ghedeon: «Cu cei trei sute de inși care au linchit apa vă voi mîntui pe voi și eu voi da pe Madian în mîna ta; iar tot norodul celălalt ducă-se fiecare la vatra sa!^a" (VII, 5—7).

Așadar, Ghedeon a oprit numai pe cei 300 de inși "eare lincheau precuim linchește cîinele", conținînd, probabil, că, în momentul cînd va fi nevoie, ei vor avea colți de cîine. Și acum, vă rog, atenție! Să nu pierdeți nici un rînd din povestirea care ne relatează despre noile isprăvi biblice: veți vedea că Alexandru Macedon, Iuliu Cezar, Napoleon au fost niște papă-lapte pe lîngă Ghedeon, căpetenia armatei maiestății-sale "împăratul ceresc".

Tabăra madianiților se afla jos în vale. Eroul nostru i-a împărțit pe cei 300 care linchiseră în trei cete și a dat fiecăruia cîte un buciom, un urciur și o

torță. "Și Ghedeon le-a spus: «Uitați-vă la mine și faceți întocmai; și iată când eu voi ajunge la capătul taberei, atunci precum voi face eu întocmai faceți și voi. Când eu voi suna din bucium cu toți cei de lângă mine, și voi să sunați la fel din bucium de jur împrejurul taberei și să strigați: pentru domnul și pentru Ghedeon!»" (VII, 17—18).

Apoi au așteptat căderea nopții. Ghedeon, împreună cu cei 300 de inși, au coborât spre tabăra madianiților. Ei s-au strecurat tiptil până la avanposturi. Apoi, după ce fiecare dintre ei și-a aprins torța și a pus-o în urcior, Ghedeon și soldații lui au început deodată să sune din buciume și s-au apucat să spargă cu zgomot urcioarele, însoțind aceste operații cu strigăte, printre care cel mai tare răsună lozinca "sfântă" amintită mai sus. Treziți de această larmă, madianiții s-au înspăimântat peste măsură și, neînțelegînd ce se petrece, s-au măcelărit unii pe alții aproape în întregime.

În continuare, Biblia face numărătoarea victimelor acestui măcel: doi "generali" madianiți — Oreb și Zeeb — au fost uciși de bărbații din Efraim, iar pe doi "regi" — Zebah și Talmuna — i-a ucis Ghedeon cu mâna lui. Iată ce spune textul "sfânt": "Iar Zebah și Talmuna erau în Carcor, împreună cu oștirile lor, ca la cincisprezece mii de oameni, toți cîți mai rămăseseră din toată tabăra fiilor Răsăritului, căci căzuseră o sută douăzeci de mii de oameni purtători de sabie" (VIII, 10).

Reiese că madianiții, amaleciții și celelalte popoare răsăritene care tăbăriră în valea Izrael numărau în total 135.000 de oameni. Era deci o tabără destul de întinsă! O tabără pentru o sută de mii de oameni necesită o suprafață de peste 15 kilometri pătrați. Soldații lui Ghedeon au stat "fiecare la locul lui". Prin urmare, pentru ca să fi împresurat tabăra, cei 300 de inși "care linchiseră precum linchește cîinele" au trebuit să se înșire la intervale de cel puțin 50—70 m. Lucrurile se petreceau noaptea. Se pune întrebarea: cum au putut ei să se vadă unul pe altul la o asemenea distanță și să repete împreună gesturile domnului Ghedeon când acesta s-a apucat să spargă urciorul? Și, la urma urmelor, ce impresie lamentabilă trebuie să fi produs spargerea a 300 de urcioare de-a lungul unei linii de 15—20 km! Trei sute de oameni, chiar dacă ar fi intrat în tabără în rînduri strînse, tot nu ar fi produs un efect prea mare pe o suprafață de 15 kilometri pătrați. Or, oamenii lui Ghedeon erau împrăștiați și au stat pe linia exterioară a întăriturilor. Deci cu atît mai mult nu s-a putut obține nici un efect. Istețul plan al lui Ghedeon nu a jucat, în toată povestea asta, nici cel mai mic rol. Și dacă el a putut să ducă într-adevăr la vreun rezultat, aceasta este pur și simplu una dintre cele "mai mari minuni religioase" și nimic mai mult. Probabil că dumnezeu a stîrnit cu cele 300 de buciume o larmă tot atît de mare ca și cu 300.000 de buciume, a intensificat de mii de ori zgomotul urcioarelor sparte și a multiplicat strigătele celor 300 de războinici, prin ecouri, aidoma unor tunete. De altfel Biblia nu dă nici o lămurire în această privință. E limpede că, așa cum se prezintă, povestirea "porumbelului" divin este un basm neverosimil și, în același timp, ridicol.

Oricum ar fi, după această neobișnuită faptă de arme, Ghedeon a ajuns extrem de popular în Izrael. Compatrioții lui i-au propus să domnească peste

ei. Dar eroul nostru s-a dovedit o fire pe cât de modestă, pe atât de practică. El a renunțat la onorurile de suveran și, în schimb, le-a cerut cu modestie: "...Dați-mi fiecare cerceii pe care i-ați luat pradă...". Și greutatea acestor cercei, care nu i-au fost refuzați, a fost de 1 700 de sicii de aur (VIII, 22—26).

În continuare aflăm că Ghedeon a fost poligam și a avut 70 de copii de la o țiitoare care stătea în Sihem, el a avut un fecior pe nume Abimelec. Biblia ne relatează că acest Abimelec a căsăpît într-o bună zi pe toți frații săi "pe aceeași piatră", cu excepția celui mai mic, Iotam, care a izbutit să se facă nevăzut. Locuitorii Sihemului, foarte mîndri de acest concetățean al lor, fiul lui Ghedeon, l-au proclamat rege. Dar după trei ani, Abimelec și-a pierdut popularitatea. În capitala lui au început "tulburări revoluționare", ațîțate de un oarecare Gaal. Abimelec a ocupat orașul răzvrătit și a măcelărit întreaga populație. Căpeteniile răscoalei s-au ascuns în turnul Sihemului și el l-a împresurat, apoi i-a dat foc. Cîtva timp mai tîrziu Abimelec a împresurat și orașul Tebeț; dar acolo el a fost pocnit în cap cu o piatră de moară, pe care o femeie a aruncat-o asupra lui de pe zidul cetății. După cum bănuiește oricine, acest pietroi a făcut terci capul "regelui". Totuși, Abimelec a reușit să cheme pe scutierul său și să-i spună: "Scoate sabia și ucide-mă, ca să nu zică lumea despre mine: «L-a omorît o femeie!»" (IX, 54). Ca să-i facă pe plac "regelui", tînărul l-a străpuns cu sabia. După cum se vede, Abimelec nu era lipsit de ambiție și a ținut să și-o manifeste chiar și cu țeasta sfărîmată.

Așa și-a sfîrșit zilele vestitul fiu al lui Ghedeon. După el, Biblia îi menționează pe domnii Tola și Iair, care au fost judecători ai Izrailului: unul timp de 23 de ani, altul timp de 22 de ani. Despre ultimul, Biblia spune că avea 30 de fii, care călăreau pe 30 de asini tineri. În afară de acest amănunt "sfînt", nu se mai spune nimic despre ei.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI TREILEA SFINȚII JUDECĂTORI IEFTAE ȘI SAMSON

Nenumăratele lecții pe care le primiseră nu le-au fost de folos evreilor: ei aveau mereu înclinații păgîne și adeseori părăseau cultul dumnezeului lor — Iahve — și se închinau altor dumnezei, deși se pare că n-ar fi trebuit nicidecum să uite cît de scump îi costase închinarea la Baal, Astarte, la vițel și la alți idoli, pe care bătbăiosul dumnezeu biblic era extrem de gelos. Căzînd din nou în idolatrie, ei au fost iarăși pedepsiți cu robia; acum au fost dați pe mîna amoniților. Așadar, pentru a șasea oară evreii cad în robie chiar în țara pe care armata lor de 600.000 de oameni o cucerise, în țara a cărei populație Iosua o nimicise odinioară pînă la ultimul om. După 18 ani de robie, evreii au aflat din nou "îndurare" în ochii domnului și el i-a căpătuit cu un nou eliberator. "Ieftae galaaditul era viteaz mare, dar era feciorul unei femei desfrîinate. Și Galaad era tatăl lui Ieftae. Însă și femeia lui Galaad îi născuse lui feciori; și cînd feciorii ei se făcură mari, alungară pe Ieftae, spunîndu-i: «Tu nu vei mai avea parte de moștenire în casa tatălui nostru, fiindcă tu ești

feciorul altei femei!^a. Atunci leftae fugi din fața fraților săi și se sălășlui în ținutul Tob; și se aciuară lîngă leftae oameni fără căpătii, care ieșeau cu el după plească" (XI, 1—3).

Această căpetenie de tâlhari deveni alesul lui dumnezeu.

Trebuie să recunoaștem că leftae avea totuși o calitate: era un părinte admirabil. Avea o singură fată și făcea să vezi cum o răsfăța, cît de mult o iubea, cît o diviniza și cum o copleșea în fiecare zi cu daruri de preț. Între noi fie vorba, pe el, ca bandit, aceste daruri nu-l costau prea scump.

Într-o zi, concetățenii lui l-au rugat să-și ia sarcina de a scutura jugul în care îi țineau amoniții. El a primit propunerea și a pornit la luptă. Și cum nici un fel de tâlhărie nu exclude pietatea, leftae s-a rugat lui dumnezeu și i-a făcut juruință să-i aducă jertfă, dacă-i va dărui biruința, pe cel dintîi om pe care-l va întîlni la înapoierea în orașul său.

Pentru dumnezeu, firește, nu era nimic mai simplu decît să aranjeze o biruință pentru protejatul său. Și cum, pe de o parte, bătrînul Savaot îl îndrăgise pe leftae, iar pe de altă parte îi lăsa gura apă cînd se gîndea la jertfa ce-i fusese juruită, el a înzecit puterile voievodului evreu și acesta i-a făcut fărîme pe amoniți. Au fost distruse 20 de orașe!

Mare a fost însă uimirea eroului biruitor cînd s-a înapoiat în orașul său Mițpa. Un cor de fete tinere, "cu chimvale și dănțuind în horă", a ieșit să salute pe biruitor, iar în fruntea fetelor se afla fiica iubită a lui leftae, care, bineînțeles, nu bănuia nimic despre juruința pe care o făcuse tatăl ei.

Un tâlhar nu are nimic în afară de cuvîntul său de onoare. Soarta fetei era hotărîtă. De altfel, ea însăși se resemna repede să fie adusă jertfă; îl rugă doar pe tatăl ei să-i hărăzească două luni "ca să-și plîngă fecioria" și le primi, căci pentru fetele acestui popor se socotea ca cea mai mare nenorocire să moară fără să se fi dăruiat vreodată unui bărbat.

Dar cum mai cutează clericii să afirme, după această istorie, că poporul lui Dumnezeu nu aducea ca jertfă oameni? Ca și Moloh al fenicienilor și al cartaginezilor, dumnezeul evreilor, adică dumnezeul oficial de astăzi al creștinilor, primea cu plăcere jertfe de carne și sînge omenesc, fără să simtă repulsia și oroarea firească pe care trebuie s-o trezească jertfele de acest fel.

leftae nu s-a mărginit să se răfuiască cu amoniții. El i-a mai făcut domnului plăcerea de a nimici și 42.000 de inși chiar din seminția lui, care aveau o pronunție diferită. Efraimiții, se spune în Biblie, rosteau "sa", "se", "si" în loc de "șa", "șe", "și". leftae și-a adunat soldații lîngă un vad al Iordanului și acolo... Dar, să cităm textul autentic, căci prea e frumos pasajul!

"Apoi galaadiții au pus stăpînire, în partea efraimiților, pe vadurile Iordanului; și cînd unul din fugarii efraimiți zicea: «Lasă-mă să trec dincolo^a, atunci îl întrebau galaadiții: «Ce ești tu? Efraimit?^a Dacă el zicea: «Nu sînt!>, ei îi spuneau: «Atunci ia zi Șibbolet^a, iar acela zicea «Sibbolet^a, fiindcă nu putea să rostească întocmai. Atunci puneau mîna pe el și-l junghiau la vadurile Iordanului. Astfel au căzut în zilele acelea dintre efraimiți patruzeci și două de mii de oameni" (XII, 5—6). Simplu, frumos și evlavios!

leftae a fost judecător vreme de șase ani, apoi a murit. Succesorii lui au fost Ibtan, Elon și Abdon. Despre ei se spune doar cîți copii au adus pe

"lume": Ibțan, de pildă, avea 30 de feciori și 30 de fete!

Acum ne-am apropiat de istoria vestitului Samson, Hercule biblic. Filistenii, despre care pînă acum n-am auzit aproape nimic, apar pe neașteptate în scenă și încep să dea mult de furcă poporului ales. Acești "necredincioși" în primul rînd îi robesc pe evrei pe o perioadă de 40 de ani și le pricinuesc o mulțime de suferințe. Cînd dumnezeu hotărî că e timpul să se ocupe din nou de eliberarea fiilor lui Izrail, el s-a apucat de treabă, folosind același vechi procedeu: a trimis un înger la un oarecare domn Manoe din seiniția lui Dan, a cărui femeie era stearpă. După vizita îngerului, doamna Manoe s-a simțit însărcinată. Îngerul a pus pe viitoarea mamă să jure că fiul ei nu-și va tunde niciodată părul. Doamna Manoe a născut. Nu sîntem în stare să descriem fericirea domnului Manoe. El i-a dat acestui fiu numele de Samson (*cap. XIII*).

Încă din fragedă copilărie, băiețașul a dat dovadă de o forță supranaturală. Într-un rînd, din pur amuzament, a ucis un leu care semăna groază în toată regiunea. Ajuns la maturitate, a hotărît să se însoare și, oricît de ciudat ar părea acest lucru pentru un ales al domnului, și-a exprimat dorința să ia de soție o filisteancă. Cît nu i-au amintit părinții că legea lui Moise oprește căsătoriile cu fete idolatre! Samson o ținea pe-a lui, spunînd că fiecare regulă trebuie să aibă și o excepție și, pînă la urmă, s-a căsătorit cu aleasa inimii sale.

În timpul ospățului de nuntă, care a ținut cîteva zile, el le-a spus o ghicitoare tinerilor din familia soției sale. Au pus rămășag pe 30 de cămăși și pe același număr de rînduri de haine pe care trebuia să le dea cel care pierdea. Tînăra mireasă, care ținea tare mult ca rudele ei să cîștige acest număr important de veșminte, noaptea, pe cînd era în pat cu Samson, l-a tras de limbă, a aflat răspunsul și l-a comunicat tinerilor filistenii.

Pierzînd rămășagul, Samson n-a avut ce face și a trebuit să plătească. Pentru aceasta, el a plecat la Ascalon; acolo s-a luat la harță cu 30 de filistenii, i-a ucis — ceea ce pentru el, ca ales al domnului, n-a constituit, bineînțeles, nici o greutate —, le-a luat îmbrăcămintea și și-a achitat cinstita datoria de onoare. În ceea ce o privea pe soția lui, care începuse să-l ducă de nas, aici pe Samson îl aștepta o surpriză. Nuntașii erau abia în a șaptea zi de chef. Socrul, fără să-l prevină pe Samson, o dăduse pe tînăra mireasă altui flăcău, pe care Samson îl socotea drept cel mai bun prieten al său (*cap. XIV*).

Nebănuind trădarea, Samson, care umblase hoinar vreme de cîteva zile, a venit la soția lui cu gîndul să-i dăruiască un ied. Dar în pragul odăii i-a ieșit în cale socrul său și nu l-a lăsat să intre înăuntru: "«...Am gîndit cu temei în mintea mea că n-o mai iubești și atunci am dat-o de soție vornicelului tău de la nuntă. Dar sora ei mai mică nu este oare mai frumoasă decît ea? Să fie soția ta în locul ei .^a Însă Samson i-a răspuns: «De data aceasta voi fi fără vină față de filistenii dacă le voi face rău!^a» (*XV, 2—3*).

Și Samson a început să se răzbune cu evlavie pe întregul popor filistean. Iată care a fost prima răzbunare a alesului lui dumnezeu: a prins 300 de vulpi (nici mai mult, nici mai puțin!), "a luat apoi torțe și, punînd vulpile coadă la coadă, a legat cîte o torță la mijloc, între cozi. Apoi a aprins torțele și a dat drumul vulpilor în holdele filistenilor și a pîrjolit astfel și snopii și grîul încă

nesecerat, ba și viile și măslinii" (XV, 4—5).

Îndurerați de nenorocirea care-i lovise, filistenii, aflînd adevăratele cauze ale acestei răzburnări, s-au dus la socrul lui Samson și l-au ars de viu pe bătrîn împreună cu fiica lui, crezînd că astfel vor mai potoli mînia lui Samson. Nici pomeneală: el le-a declarat că răzburnarea lui este îndreptată împotriva tuturor filistenilor, fără deosebire, și că acesta este abia începutul.

"Apoi... i-a bătut crîncen peste fluiere și peste coapse" (v. 8). Biblia nu ne spune unde, cînd și în ce împrejurări a avut loc bătaia și dacă Samson a făcut această ispravă singur sau împreună cu alți evrei. Oricum, situația se complică: acum filistenii — probabil cei care scăpaseră cu picioarele tefere — se pregătiră să-i măcelărească pe evrei.

Între timp, Samson își mutase sălașul pe o stîncă. Trei mii de oameni din seminția lui Iuda veniră la el și-i reproșară că a adus noi nenorociri pe capul poporului evreu și că din pricina lui i-au împresurat filistenii, împotriva cărora evreii nu sînt în stare să lupte.

— Știți ce? — le-a spus Samson. — Legați-mă zdravăn și dați-mă pe mîna dușmanilor noștri. Atunci ei au să vă lase în pace.

Zis și făcut. Filistenii au fost tare bucuroși cînd le-a fost predat flăcăul care le făcuse atîtea necazuri. Dar abia apucaseră dușmanii triumfători să pună mîna pe Samson, că el a rupt lanțurile care îl legau, a luat de jos o falcă de măgar și i-a făcut terci pe cei 1.000 de filistenii care-l păzeau.

După acest exercițiu athletic, Samson a simțit o oarecare oboseală și sete. Dar lucrurile se petrecuseră în cîmp deschis și, de jur împrejur pînă la orizont, nu se zărea nici o fîntînă.

"Ci Samson murea de sete. Și a strigat către domnul și s-a tînguit: «Dăruit-ai prin mîna robului tău această mare izbăvire și acum să mor de sete și să cad în mîna celor netăiați împrejur?»^a Atunci dumnezeu despică peștera din Lehi și din ea țîșni apă și Samson își stîmpără setea și duhul lui se învioră și el prinse putere" (XV, 18—19).

Aceste isprăvi i-au adus lui Samson postul de judecător suprem al Izrailului și el a îndeplinit această funcție vreme de 20 de ani.

E cazul să subliniem că, în funcția sa de judecător, Samson nu a manifestat nici un fel de austeritate în materie de moravuri: acest ales al domnului frecventa casele de toleranță în văzul tuturor. Într-o bună zi, el a avut o aventură care ar fi putut să se sfîrșească foarte prost pentru el dacă dumnezeu nu l-ar fi protejat... chiar și în timpul aventurilor amoroase. Iată despre ce este vorba. Samson continua să îndrăgească filistenele. Într-un rînd el s-a dus la Gaza, oraș întărit, care aparținea dușmanilor lui Izrail, și "a văzut acolo o femeie desfrînată și a intrat la ea. Și ea a spus locuitorilor din Gaza: «Samson a venit aici!»^a. Iară ei l-au înconjurat de toate părțile și s-au așinut toată noaptea aceea la poarta cetății și au stat liniștiți toată noaptea, zicînd în gîndul lor: «Cînd s-o lumina de ziuă, să-l omorîm!»^a. Însă Samson a dormit pînă la miezul nopții, iar la miezul nopții s-a sculat și a înhățat cele două canaturi ale porții cetății, împreună cu amîndoi stîlpii lor, și, scoțîndu-le cu zăvor cu tot, le-a pus pe umăr și le-a dus pe vîrfurile muntelui din fața Hebronului și le-a lăsat acolo" (XVI, 1—3).

Ca un muieratic incorrigibil, într-o bună zi Samson s-a îndrăgostit din nou, și de astă dată tot de o filisteancă, pe nume Dalila, pe care a cunoscut-o în timp ce se plimba pe malul râului Sorec. Când dușmanii lui au aflat că el s-a îndrăgostit de această frumusețe, i-au oferit fetei o sumă uriașă pentru ca ea să dea pe mâna lor pe iubitul ei cât mai vlăguit cu putință. Dalila n-a încercat să umble cu dedesubturi: ea l-a întrebat fățiș pe Samson care este secretul puterii lui. Hercule al evreilor s-a lăsat prins în cursă atît de prostește, încît este absolut necesar să reproducem din nou, întocmai, pasajul respectiv din textul "sfînt":

"Atunci Dalila a grăit către Samson: «Spune-mi, te rog, în ce stă puterea ta cea mare și cu ce ar trebui să fii legat ca să te domolești?»^a.

Și Samson i-a răspuns: «Dacă m-ar lega cu șapte coarde crude și încă neuscate, aș pierde puterea și aș ajunge ca orișicare om!»^a.

Atunci căpeteniile filistenilor i-au adus șapte coarde proaspete și încă neuscate și ea l-a legat cu ele.

Și dușmanii care îl pîndeau ședeau la ea într-o odaie. Atunci ea i-a strigat «Samsioane, filistenii dau peste tine!». Dar el rupse coardele, cum se rupe o sfoară de cîlți cînd dă de para focului. Astfel puterea lui rămase necunoscută.

Zis-a Dalila lui Samson: «Iată tu m-ai amăgit și mi-ai spus minciuni. Spune-mi, te rog, acum cu ce ar trebui să te lege?»^a.

Răspunsu-i-a Samson: «Dacă m-ar lega cu funii noi care n-au slujit încă la nimic, aș ajunge fără putere și m-aș face ca orice om»^a.

Atunci Dalila a luat funii noi și l-a legat cu ele și i-a strigat: «Samsioane, filistenii dau peste tine!»^a. Iar dușmanii stăteau la pîndă într-o odaie. Dar el le-a rupt de pe brațele sale ca pe o ață.

Zis-a iar Dalila lui Samson: «Pîină acum m-ai amăgit și mi-ai spus minciuni; spune-mi, te rog, cu ce ar trebui să te lege?»^a. Răspuns-a el: «Dacă ai țese în pînza ta cele șapte șuvițe din capul meu și le-ai bate cu vătalele, aș pierde puterea mea și aș ajunge ca orice om»^a. Și ea l-a adormit și a țesut cele șapte șuvițe din capul lui în pînza ei;

Și le-a bătut cu vătalele și pe urmă i-a strigat: «Samsioane, filistenii dau peste tine!»^a. Ci el s-a deșteptat din somnul lui și a smuls și războiul și țesătura. Iar puterea lui a rămas necunoscută.

Atunci i-a zis Dalila: «Cum zici tu: "Eu te iubesc", cînd inima ta nu este a mea? Iată că de trei ori pîină acum m-ai amăgit și nu mi-ai spus în ce stă puterea ta cea mare!»^a.

Deci ea, hărțuindu-l cu vorbele ei în toate zilele și chinuindu-l, sufletul lui s-a amărît de moarte.

Și-i deschise toată inima lui și-i spuse: «Briciul n-a trecut peste capul meu, fiindcă eu sînt nazireu al lui Dumnezeu din pîntecul maicii mele; dacă mi-ar rade cineva părul capului, atunci puterea mea s-ar duce de la mine și aș slăbi și aș ajunge ca orișicare om!»^a.

Deci văzînd Dalila că el i-a dezvăluit toată inima lui, a trimis și a chemat pe voievozii filistenilor, spunîndu-le: «De data aceasta veniți încoace, căci mi-a destăinuit toată inima lui!»^a. Și au venit la ea voievozii filistenilor și i-au adus, în mîinile lor, siclii de argint.

Apoi ea a adormit pe Samson pe genunchii ei și a chemat pe un om care a ras cele șapte şuvițe de pe capul lui Samson. Și Samson prinse a slăbi și puterea lui îl părăsi.

Atunci a strigat Dalila: «Samsone, filistenii dau peste tine!^a. Și el s-a deșteptat din somnul lui și s-a gândit: «Voi scăpa din capcană și de astă dată și mă voi libera!^a. Dar el nu știa că domnul îl părăsise.

Deci filistenii au pus mîna pe el și i-au scos ochii și l-au pogorît la Gaza și l-au ferecat în lanțuri de aramă. Și el acum învîrtea la o rîșniță în închisoare" (XVI, 6—21).

E greu să ticluiești o poveste mai stupidă. În acest episod, de la primul și pînă la ultimul rînd, totul este absurd. O asemenea poveste nu amuză nici chiar pe copiii cei mai prostuți.

Lordul Bolingbroke afirma că falca de măgar, care figurează în povestirea despre Samson, aparținea, probabil, autorului "sfînt". Avem de-a face cu o imitație grosolană și stîngace a legendei păgîne a lui Hercule. Tot astfel, legenda sacrificării Ifigeniei l-a inspirat pe autorul basmului despre leftae, care a adus-o jertfă pe fiica sa. Ce-i drept, teologii insinuează că mai curînd mitologia greacă a copiat și a denaturat Biblia. Dar acest nerușinat fals al unor mincinoși de profesie este infirmat de date precise, dintre care unele sînt furnizate chiar de ei.

După propriile lor afirmații, cartea "Judecătorilor" a fost scrisă de Samuil pe timpul regelui Saul. Or, la greci mitul lui Hercule circula cu mult înainte de războiul Troiei, iar între războiul Troiei și alegerea lui Saul ca rege a trecut o perioadă de mai bine de 200 de ani.

În afară de aceasta, legenda păgînă este concepută și expusă într-o altă manieră: sfârșitul lui Hercule este mai puțin absurd decât sfârșitul lui Samson. Semizeul din mitologia greacă fusese atît de captivat de frumusețea Omfalei, încît nu se mai gîndea la faptele sale de arme și dăduse uitării obișnuința de a umbla hoinar. El s-a statornicit lîngă iubita sa, care a căpătat o mare influență asupra lui. În timp ce regina Lydiei se amuza gătindu-se cu veșmintele celui ce sugrumase leul din Nemea și înarmîndu-se cu ghioaga teribilă a eroului, acesta, așezat la picioarele frumoasei și îmbrăcat cu veșminte femeiești, încerca să toarcă lînă, rupea fusele și primea rîzînd palmele cu care-l gratifica voioasa lui ibovnică. Acest episod caracterizează în destulă măsură influența pe care o poate căpăta femeia iubită asupra bărbatului, chiar cînd acesta este un erou. Dar alegoria nu depășește limitele posibilului și rămîne pînă la sfîrșit verosimilă.

Chiar dacă Hercule dă uitării demnitatea sa, trebuie să recunoaștem că este vorba de relațiile dintre doi îndrăgostiți care se amuză. Ei călătoresc travestiți: Omfala uită și ea unde îi este regatul și-l duce pe Hercule să petreacă noaptea cu ea într-o peșteră, aflată departe de palatul ei. Într-o bună zi, Hercule o înșală pe Omfala și se îndrăgostește de o confidentă a ei. Apoi urmează alte aventuri amoroase ale eroului mitologic. În cele din urmă, Dejaneira, soția lui Hercule, cuprinsă de desperare pentru că el nu mai contenea s-o înșele, îi trimite tunica centaurului Nessus, socotind-o un talisman care ar fi în stare să-i redea bărbatul ușuratic și să-l facă să-și

îndeplinească îndatoririle de soț. Și Hercule, chinuit de suferințele pe care i le pricinuieste tunică lipită de trup și pe care el nu poate să și-o mai scoată, hotărăște să se sinucidă ca să pună capăt chinurilor: el înalță un rug uriaș, îi dă foc și se aruncă în flăcări.

Este neîndoielnic că povestea lui Samson și a Dalilei reprezintă o imitație a aventurilor lui Hercule și Omfalei. Cu toate acestea, ne îngăduim să presupunem că "sfântul duh" ar fi putut să-i prezinte pe eroii săi mult mai bine decât a făcut-o. Samson, pe cât se vede, nu are încredere în ibovnica sa și, în răspunsurile pe care i le dă cu privire la adevăratele izvoare ale puterii lui, o minte în trei rînduri. Dar deși văzuse de trei ori că destăinuirea adevărului ar putea să-l ducă la o ciocnire adevărată cu dușmanii, când ibovnica îl întreabă a patra oară, el dezvăluie acestei femei ticăloase și perfide taina lui cea mai scumpă. E aici o absurditate care bate la ochi sau acest judecător al Izrailului a fost cel din urmă dintre nătărăi. Nu mai vorbim de faptul că e de neînțeles de ce, după ce și-a pierdut puterea, Samson a fost silit, în captivitate, să învîrtească zi de zi o grea piatră de rîșniță. S-ar părea că, dimpotrivă, acum ar fi fost prilejul să fie umilit, punîndu-l să facă o treabă femeiască, cum s-a întîmplat cu Hercule, care a fost pus să toarcă.

Dar cu cât mergi mai departe, cu atît lucrurile se încurcă mai rău și descoperi în această legendă tot mai multe gugumanii. De vreme ce filistenii aflaseră că puterea prizonierului lor stă în chica lui, dac-ar fi fost cît de cît precauți, ar fi trebuit să-l radă în cap cel puțin o dată pe săptămînă. Dar ei nu s-au gîndit să facă lucrul acesta. I-au lăsat să-i crească din nou părul și nici că le păsa. "Însă părul capului său, după ce fusese ras, a început să crească" (XVI, 22).

Curînd după aceea filistenii organizează o mare festivitate în cinstea dumnezeului lor, Dagon. Samson este adus din temniță în uriașul palat în care erau "trei mii de suflete, bărbați și femei". Prizonierul a fost plasat între doi pilaștri care susțineau clădirea (!).

"Și Samson apucă pilaștrii cei doi, de la mijloc, pe care era clădit templul și s-a proptit în ei, de unul cu mîna dreaptă și de altul cu mîna stîngă. Și a strigat Samson: «Piară viața mea o dată cu filistenii!^a. Și cu toată puterea a dat brînci stîlpilor și templul s-a prăbușit peste voievozi și peste tot norodul care se afla acolo, așa încît morții pe care i-a ucis la moartea sa au fost mai mulți decât aceia pe care i-a ucis pe cînd era în viață" (XVI, 29—30).

Nu trebuie să ai nici un fel de atracție pentru credințele păgîne pentru a recunoaște că moartea lui Hercule este mai poetică și mai interesantă decât moartea lui Samson. Iar dacă e să compari viața celor doi eroi, isprăvile lui Samson apar cît se poate de lamentabile. Cum ar putea ele să bucure inima unui credincios care le consideră din punct de vedere religios? Căci dacă, potrivit Bibliei, Samson îi snopește în bătai pe filistenii și dă foc holdelor lor, el nu o face cîtuși de puțin din pricină că în el clocotește ura națională împotriva poporului care asuprește pe frații lui și nici pentru a răzbuna pe dumnezeul biblic, pus în umbră de zeul Dagon al filistenilor. El dă curs unui sentiment de ură personală și face acest lucru după ce vreme îndelungată a trăit în cele mai bune relații cu asupritorii fraților săi. Atins la punctul cel mai sensibil prin

faptul că filisteanca de care era îndrăgostit fusese soția lui numai șase zile, iar apoi, dintr-un capriciu al socrului, devenise soția unuia dintre cei mai buni prieteni ai săi, din răzbunare revărsă asupra filistenilor veninul urii personale. Mai mult, el disprețuiește fecioarele lui Izrail și își caută mereu femei printre filistene. De dumnezeu nici că-i pasă lui Samson.

Hercule, dimpotrivă, este un adevărat erou național al Greciei. Chiar dacă nu socotim reale faptele lui eroice, totuși legendele despre aceste fapte sînt inspirate de cele mai nobile sentimente. Faptele lui eroice nu sînt cîtuși de puțin numai o manifestare a forței brutale: Hercule folosește întotdeauna această forță pentru a lua apărarea celor slabi, și face acest lucru cu o mărinimie care stîr-nește toată admirația. În tinerețe, Hercule a întîlnit în drumul său Viciul și Virtutea, care, luînd chipul a două femei frumoase, căutau fiecare să-l atragă. Ce alegere a făcut Hercule? Una dintre ele i-a fluturat prin fața ochilor mii de ispite capabile să ademenească pe un tînăr; ea i-a îndreptat privirile spre un drum larg, bătătorit și presărat cu flori, în timp ce cealaltă a căutat să-l atragă pe o cărăruie îngustă, cotită și prăpăstioasă. Cu un discernămînt nefiresc pentru vîrsta lui, fiul Alcmeiei a preferat poteca Virtuții, în ciuda greutăților ei. El a înțeles că aceasta este calea spre fericire, în timp ce la capătul drumului larg și ispititor l-ar fi așteptat remușcări dureroase.

Chiar dacă toți papii și patriarhii infailibili și-ar sparge plămîinii urlînd că păgînismul este opera diavolului, ei nu vor putea totuși nega că această alegorie păgînă este pătrunsă de la un capăt la altul de cea mai înaltă moralitate.

Apoi Hercule își petrece toată viața în luptă cu titanii și cu monștrii și acționează întotdeauna spre binele oamenilor. El luptă împotriva a tot soiul de calamități care lovesc omenirea și nimicește pe cei mai cruzi tîlhari. Această paralelă este zdrobitoare pentru eroul Bibliei. Trebuie să fii plin de idei religioase preconcepute sau să fii un pios cretin ca să-l preferi pe Samson lui Hercule. Înălțîndu-l pe acesta din urmă pe altarele lor, păgînii se închină unui erou simpatic. Biserica însă, punîndu-i pe credincioși să venereze pe ibovnicul Dalilei ca pe un sfînt, ca pe un ales al domnului, le întunecă mințile, îi înșală cu cinism, plasînd în ultimă instanță aureola sfințeniei pe capul unui individ destul de respingător și dubios.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI PATRULEA EVLAVIOASA ȘI MORALA ISTORIE A UNUI LEVIT

Cartea "Judecătorilor" se încheie cu o istorie evlavioasă. Un levit (slujitor al religiei) avea o țitoare. Pornind la drum, această preacinstită pereche s-a oprit în "orașul" veniaminit Ghibeea, în casa unui moșneag care i-a poftit primitor pe cei doi străini să prînzească.

Să citim acum textul "sfînt". Dar pe cînd ei își veseleau inima, iată că locuitorii cetății, oameni spurcați, au înconjurat casa și, izbind în ușă, au prins

să strige către bătrân, stăpînul casei: «Scoate afară pe omul care a venit în casa ta, ca să-l cunoaștem!^a».

Atunci stăpînul casei a ieșit la ei și le-a vorbit: «Nu așa, fraților, vă rog nu săvîrșiți această blestemăție. De vreme ce omul acesta a intrat în casa mea, nu săvîrșiți asemenea ticăloșie!

Iată, fata mea care e fecioară și țitoarea lui, le voi scoate afară, să le smeriți și să faceți cu ele ce veți vrea; dar cu omul acesta să nu faceți această nelegiuire!»

Însă acei oameni nu voră să-l asculte. Atunci omul a luat pe țitoarea sa și a scos-o afară la ei; și ei au cunoscut-o și au batjocorit-o toată noaptea pînă dimineața. Și cînd s-au revărsat zorile, au lăsat-o.

Și a venit femeia, în faptul dimineții, și a căzut la ușa omului unde se afla stăpînul ei și a rămas acolo pînă la ziuă.

Iar dimineața, cînd s-a sculat stăpînul ei și a deschis ușa casei și a ieșit ca să pornească la drum, iată țitoarea lui zăcea la ușă cu mîinile pe prag.

Și el i-a zis: «Hai să mergem^a. Dar nu i-a răspuns nimeni. Atunci el a pus-o pe măgar și a plecat și s-a dus omul în ținutul său.

Ajungînd în casa sa, a luat cuțitul și, punînd mîna pe leșul țitoarei sale, a îmbucătățit-o mădular cu mădular în douăsprezece bucăți și a trimis-o în tot cuprinsul lui Izrail" (XIX, 22—29).

Lordul Bolingbroke, comentînd acest episod, spune că el este la prima vedere o copie a poveștii cu locuitorii Sodomei care au voit să siluiască doi îngeri.

Se pune întrebarea: unde se mai poate găsi oare, în afară de cartea atribuită "sfîntului duh", ceva mai respingător decît cazul acestui preot care, după obiceiul slujitorilor orientali ai bisericii, avea probabil o barbă mare și răsfirată, acoperită de praful drumului lung pe care îl străbătuse, și care totuși inspira patimi nesănătoase întregii populații bărbătești a orașului?

Cît privește hotărîrea de a trimite cîte o bucată din trupul femeii moarte fiecăruia din cele 12 triburi evreiești, ea este, de asemenea, fără precedent și nu stîrnește decît dezgust. Prin urmare, trebuiau echipați 12 soli și trimiși cu aceste daruri îngrozitoare. Dar unde se aflau cele 12 seminții? Cui urma să-i fie înmînată, în cadrul fiecărei seminții, a douăsprezecea parte din cadavru, de vreme ce semințiile trăiau în robie, sub jugul filistenilor, fără să aibă căpetenii oficiale?

"Atunci au ieșit toți fiii lui Izrail și obștea s-a adunat toată ca un singur om, din Dan pînă în Beerșeba și ținutul Galaad, înaintea domnului la Mițpa. Și s-au înfățișat înaintea domnului toți voievozii poporului — toate semințiile lui Izrail — în adunarea poporului lui dumnezeu, patru sute de mii de pedestrași mînuitori de sabie" (20, 1—2).

N-ați uitat, desigur, că toate acestea se petrec imediat după moartea lui Samson, cînd filistenii îi mai țineau pe evrei în cea mai cruntă robie. Cum s-au adunat cele 12 seminții? Cum au îngăduit înrobitorii să aibă loc o adunare atît de numeroasă de oameni înarmați? Biblia nu lămurește acest lucru; ai zice că "porumbelul sfînt" a uitat cu desăvîrșire de situația de plîns a poporului ales. Cu toate acestea, pentru a pronunța o sentință împotriva unei crime săvîrșite

pe pământul filistenilor, evreii ar fi trebuit să ceară îngăduința lor; acesta este un drept al stăpînitorilor, pe care ei l-au păzit întotdeauna cu strășnicie.

Ceva mai departe Biblia spune că 25.700 "de inși purtători de sabie" (v. 15) din seminția lui Veniamin s-au ridicat în apărarea vinovaților. Celelalte 11 seminții au trimis 400.000 de oameni mînuitori de sabie și toți războinici (v. 17).

"Dacă adăugăm la acest număr de oșteni — spune Voltaire — bătrînii, femeile și copiii, trebuie să considerăm că numărul tuturor evreilor se ridică la 1.700.000 de oameni, fără a mai pune la socoteală pe preoți". Dar pentru a ține în robie un număr atît de mare de oameni, printre care erau 426.000 de inși înarmați, ar fi fost necesară o armată de cel puțin 800.000 de oameni. Și apoi cum au lăsat stăpînii armele robilor lor, cînd în Cartea întîii a Regilor (XIII, 19) se arată că filistenii nu îngăduiau evreilor să aibă nici un fierar, de teamă să nu-și facă săbii și lănci, și că toți fiii Izrailului erau nevoiți să se adreseze stăpînitorilor lor — filistenii — de fiecare dată cînd aveau nevoie să-și ascute uneltele gospodărești?"

În care dintre aceste două pasaje contradictorii a făcut "porumbelul divin" o glumă mai reușită? În care anume din versete își bate joc "sfîntul duh" mai rău de credulitatea și de naivitatea credincioșilor?

Vom vedea îndată ce șir de măceluri a provocat această siluire în masă a țiiitoarei levitului. La adunarea celor 400.000 de oameni înarmați, preotul evreu a povestit tot ce s-a întîmplat. Subliniem în treacăt că, pentru a lua cuvîntul la o adunare atît de numeroasă, ar fi trebuit să ai un glas destul de puternic.

Biblia citează cuvîntarea cu pricina. Amintind în treacăt și în expresii voalate excitația locuitorilor Ghibeei, căreia era cît pe-aci să-i cadă victimă el însuși, levitul a cerut să-i fie răzbunată ibovnica. "Pe țiiitoarea mea au chinuit-o, încît a și murit", a exclamat el.

Nu strică să subliniem că în prima povestire se spune că toți bărbații din oraș ar fi siluit-o pe femeia aceea nenorocită, iar în cuvîntarea ibovnicului păgubaș "porumbelul" relatează că "din tot acest norod erau șapte sute de inși osebiți, și anume stîngaci; toți aceștia nimereau cu piatra din praștie firul de păr și nu dădeau greș" (XX, 16). Admirabil! Nu-i așa?

Revoltătoarea siluire săvîrșită de către toți bărbații din orașul Ghibee a durat toată noaptea, și numai o singură noapte! Dacă-i socotim vinovați numai pe acești șapte sute de oșteni zdraveni și dacă ținem seama că în Palestina noaptea nu ține mai mult de zece ceasuri, trebuie să recunoaștem că țiiitoarea levitului a fost siluită de 70 de oameni pe oră. După toate acestea, mai puteți oare nega că Biblia este într-adevăr cartea celor mai uluitoare "minuni", cu adevărat unice în lume?

Șirul de măceluri care au urmat după această crimă îngrozitoare nu este mai puțin uluitor.

"Deci fiii lui Izrail s-au sculat de cu noapte și au tăbărit în jurul Ghibeei. Și bărbații din Izrail au ieșit la luptă cu Veniamin și s-au rînduit în linie de bătaie împotriva celor din Ghibee. Atunci au dat năvală veniaminiții din Ghibee și au doborât la pămînt din Izrail, în ziua aceea, douăzeci și două de mii de inși

(XX, 19—21).

Mai e oare de mirare că dumnezeu ocrotește anume seminția veniaminiților care a ținut partea vinovaților împotriva tuturor celorlalte seminții ale Izrailului venite să-l apere pe păgubaș?

"Și a ieșit Veniamin din Ghibeea, în ziua a doua, într-o întâmpinare a lor și au doborât la pământ, din fiii lui Izrail, încă optsprezece mii de inși, toți purtători de sabie" (XX, 25).

Așadar, au și fost trecuți prin sabie 40.000 de apărători ai unei cauze drepte. Ce îngrozitor! Dar stați să vedeți sfârșitul. Fiii Izrailului vor ieși biruitori și asta are să ne consoleze. Singurul lucru care poate să ne îndurereze este numărul cu adevărat fantastic de evrei care au fost omorâți chiar de frații lor de sânge.

Oastea evreilor a dobândit în cele din urmă biruința, dar nu fiindcă s-a bătut pentru o cauză dreaptă, ci numai datorită lui Fineas, fiul lui Eleazar și nepotul lui Aaron. El a înălțat cu acest prilej o rugă fierbinte către dumnezeu. Fineas?! Care va să zică bătrînul nostru prieten Fineas, încă n-a murit? Și, totuși, ce mult timp a trecut de cînd n-am mai auzit nimic despre el!

"Și au venit împotriva Ghibeii zece mii de bărbați aleși din tot Izrailul și lupta a fost crîncenă; și veniaminiții n-au simțit că prăpădul dă năvală peste ei. Căci domnul bătut pe Veniamin înaintea lui Izrail și izrailiții nimiciră din Veniamin, în ziua aceea, douăzeci și cinci de mii și o sută de inși, toți mînuitori de sabie... Atunci au văzut veniaminiții că sînt înfrînți" (XX, 34—36).

Atunci ei au fugit din fața izrailiților spre cărările pustii. Dar oastea Izrailului îi urmărea pas cu pas. Evreii i-au înconjurat pe "fiii Veniaminului" și i-au urmărit pînă la Menoha și îi "vînară, zdrobindu-i... pînă pe dealurile Ghebei, spre răsărit". Și "fiii Veniaminului", fiind împresurați de dușmanii lor, au pierdut 18.000 de oameni (*v. 42—44*). Cei scăpați cu viață au fugit spre stîncă Rimon și fiii lui Izrail au trecut prin sabie acolo încă 5.000, pe care i-au ajuns din urmă, iar apoi au continuat urmărirea pînă la Ghideom și "mai uciseră dintre ei încă două mii" (*v. 45*). Șase sute de inși au scăpat adăpostindu-se pe stîncile Rimon și au rămas acolo patru luni. Iar fiii lui Izrail, înapoindu-se de pe cîmpul de bătălie, au tăiat cu ascuțișul săbiei tot ce scăpase cu viață în Ghibeea: și locuitorii, și vitele. Ei au dat foc, de asemenea, tuturor orașelor și satelor tribului Veniamin (*v. 47—48*).

În această povestire, "sfîntul duh", care irosea cu atîta ușurință viețile oamenilor, pe cît se vede s-a cam încurcat. Cu puțin înainte el ne încunoștințase că soldații tribului Veniamin erau la număr 25.700, inclusiv luptătorii de elită din Ghibeea. Dar, dacă nu greșim la socoteală, pînă acum 50.000 de inși din seminția Veniaminului fuseseră uciși în bătălii, care s-au succedat cu o reprezițiune amănunțită. Prin urmare, fie că în timpul luptelor fiii Veniaminului se înmulțeau în asemenea măsură încît numărul lor se dublase, aceasta fiind o "minune" deosebit de interesantă, fie că "sfîntul duh", dictînd aceste născociri, uitase regulile adunării, și în acest caz "minunea" este și mai uluitoare!

Interesantă este în această istorisire și apariția binecunoscutului nostru Fineas. Ne pomenim cu el deodată, într-o clipă cînd nimeni nu se aștepta să-l

mai vadă, cînd toți trebuie să-l fi socotit, și nu fără temei, șters din controalele celor vii. Ne mîngîiasem de mult cu gîndul că el fusese înmormîntat, dacă nu alături de bunicul său Aaron, cel puțin alături de tatăl său Eleazar. Dar nici pomeneală de așa ceva! Ne-am întristat de pomană. Versetul 28 din cap. al XX-lea al cărții "Judecătorilor" exclude posibilitatea oricărei erori: nu este vorba de cineva cu același nume, pentru că Fineas care l-a rugat

pe dumnezeu să dăruiască fiilor Izrailului biruință asupra "fiilor Veniaminului" nu este altul decît "Fineas, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron..."

Încă nu pricepeți despre ce este vorba? Atunci faceți socoteala pe degete și veți rămîne uluiți.

Este același Fineas despre care am citit că în timpul vieții lui Moise i-a străpuns cu lancea pe evreul Zimri și pe frumoasa madianită Cozbi în clipa în care această pereche scotea suspine amoroase. Cartea "Numerii", care în cap. al XXV-lea ne prezintă o dare de seamă oficială asupra faptei eroice a acestui levit, îl și numește Fineas, "fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron..." (v. 7 și 11). După cum își amintește cititorul, faptele acestea s-au petrecut în Moab, înainte de sosirea evreilor în "pămîntul făgăduinței, cu mult înainte de trecerea Iordanului. Prin urmare, de atunci — de pe timpul morții lui Zimri pînă la măcelul organizat împotriva seminției lui Veniamin — a curs multă apă. Acest măcel a avut loc după moartea lui Samson. Cu el se încheie cartea "Judecătorilor".

Încă nu ați uitat desigur, că, dintre evreii care atinseseră vîrsta de 20 de ani în momentul ieșirii din Egipt, generalul Iosua și domnul Caleb fuseseră singurii cărora dumnezeu le făgăduise că vor păși pe pămîntul Canaanului. Pe de altă parte, Biblia spune că Iosua a trăit 110 ani. Dacă adunăm cei 40 de ani cît a rătăcit el prin pustiu cu cei 20 de ani pe care-i avea în momentul trecerii prin Marea Roșie, rezultă că, atunci cînd i-a luat locul lui Moise, Iosua avea 60 de ani. Prin urmare, el i-a comandat și i-a cîrmuit pe evrei vreme de vreo 50 de ani.

Dar cît timp s-a scurs de la trecerea evreilor peste Iordan, sub conducerea lui Iosua, și pînă la nimicirea "fiilor Veniaminului"?

Cîrmuirea lui Iosua a durat 50 de ani. În cartea "Judecătorilor", cap. al II-lea, v. 10, se spune că a trăit o generație întreagă "care nu cunoștea nici pe domnul și nici faptele pe care le făcuse domnul". Să socotim, pentru această generație, 20 de ani. Urmează apoi prima robie a evreilor sub regele Mesopotamiei: 8 ani. Eliberarea, cîrmuirea judecătorului Otniel: 40 de ani. A doua robie, pe timpul regelui Eglon: 18 ani. Datorită judecătorului Ehud, jugul a fost scuturat și poporul evreu a căpătat un lung răgaz: 80 de ani. Urmează a treia robie, pe timpul regelui Iabin: 20 de ani. Victoria lui Debora și a lui Barac și un nou răgaz: 40 de ani. O nouă apariție a madianiților, a patra robie: 7 ani. Fapta eroică a lui Ghedeon și eliberarea de sub madianiți: 40 de ani de pace. Evreii cad din nou în robie, dar de astă dată sub jugul propriului lor tiran, Abimelec: 3 ani. Cîrmuirea judecătorului Tola: 23 de ani. Cîrmuirea judecătorului Iair: 22 de ani. A șasea robie, la amoniți: 18 ani. Eliberarea datorită lui leftae și cîrmuirea acestui judecător: 6 ani. Cîrmuirea pașnică a

celor trei judecători: Ibțan — 7 ani. Elon — 10 ani și Abdon — 8 ani. A șaptea robie, la filistenii: 40 de ani. Faptele eroice și cîrmuirea lui Samson: 20 de ani. În total: 480 de ani! Iată cît timp s-a scurs de cînd au trecut peste Iordan evreii, în rîndurile cărora se afla și Fineas, care-l însoțea pe tatăl său Eleazar, și pînă la moartea lui Samson.

Concluzie: preotul Fineas a avut cel puțin 500 de ani cînd a înălțat domnului ruga pentru fiii Izrailului împotriva "fiilor Veniaminului", implorînd răzbunarea lui Dumnezeu pentru țiitoarea levitului, pe care masculii turbați din orașul Ghibeea o siluieră de șapte sute de ori în decursul unei singure nopți!

Dar de ce textul biblic uită să menționeze vîrsta precisă a marelui preot Fineas? Puțină exactitate ar fi prins tare bine aici. Altfel, scepticii ar putea să spună că "porumbelul sfînt", certîndu-se cu aritmetica, a uitat și cronologia — cronologia oficială și sacră! Mai mare rușinea!

Cele 11 seminții ale Izrailului, după ce au trecut prin sabie seminția Veniaminului, s-au căit în scurtă vreme pentru acțiunile lor distrugătoare. Evreii se tînguiau zicînd: "Pentru ce, doamne Dumnezeu lui Izrail, s-a întîmplat aceasta în Izrail, ca să lipsească astăzi din Izrail o seminție?"

După aceea și-au adus aminte de cei 600 de fii ai Veniaminului, care duceau o viață searbădă, ascunși pe stîncă Rimon. De ce să nu devină ei sămînța din care să crească din nou copacul Veniaminului? Bună idee, dar... chiar în momentul cînd începuseră acțiunile dușmănoase din Mițpa, evreii făcuseră pe negîndite legămînt să nu dea niciodată fiicele Izrailului de soții celor din seminția Veniaminului (*XXI, 1*). S-au apucat atunci să caute o ieșire din această situație dificilă. Și iată că un om deștept le-a dat o sugestie: să se intereseze, să caute și de bună seamă că se vor găsi familii care n-au fost la Mițpa în clipa în care a fost făcut legămîntul.

Au început cercetările. S-a descoperit că evreii din orașul Iabeș nu luaseră parte la mitingul care adoptase rezoluția cu privire la exterminarea "fiilor Veniaminului". Atunci a început exterminarea bunilor evrei care locuiau în Iabeș, și oamenii trimiși acolo cu această cuvioasă misiune s-au potolit numai după ce din toată populația orașului n-au rămas decît 400 de fecioare pe care le-au trimis pe stîncă Rimon.

Locuitorii stîncii au băgat însă de seamă că numărul de femei pe care îl primiseră era prea mic, că două sute dintre "fiii Veniaminului" fuseseră nedreptății la împărțeală. Se crea din nou o situație încordată. Atunci bătrînii și-au adus aminte de marea sărbătoare care urma să se prăznuiască în cinstea domnului în orașul Silo și au luat următoarea hotărîre înțeleaptă: "fiilor Veniaminului" care nu căpătaseră neveste să li se îngăduie să răpească femei în timpul ceremoniilor religioase și a serbărilor populare din Silo. Aceștia au răpit, pentru a-și satisface plăcerile, 200 de dăntuitoare din Silo. Tații și mamele fetelor nu aveau dreptul să protesteze și, cu excepția lor, toată lumea a fost mulțumită. Îndată după aceasta, urmașii Veniaminilor au refăcut și au rezidit orașele lor arse.

Acest mod de refacere a unui trib întreg a părut destul de ciudat tuturor criticilor. Dar cum criticii sînt nelegiuți, ce valoare pot avea observațiile lor?

"Chivotul legământului" se găsea la Silo în timpul serbării, deci însuși dumnezeu fusese de față. Și dacă el nu s-a apucat să verse foc și pară care să-i fi înghițit pe criminali, mai e oare nevoie de vreo altă dovadă a bunăvoinței lui față de răpitorii încântătoarelor fete?

Țineți-vă gura, criticilor! Ploconiți-vă în fața căilor necunoscute ale "proniei" divine!

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI CINCILEA MIȘCĂTOAREA IDILĂ A LUI RUT — SFÎNTA STRĂBUNĂ A UNUI IISUS HRISTOS

Am ajuns la o istorisire din Biblie care stoarce lacrimi de înduioșare. Este vorba despre Rut și Noemina. Cu sufletul plin de duioșie reproducem această istorisire. Rămasă văduvă, Noemina și-a pierdut pe cei doi fii ai săi, căsătoriți cu moabitence. Una dintre nurorile Noeminei s-a lăsat înduplecată de soacră-sa și "s-a întors către poporul ei", pe când cealaltă, Rut, i-a spus: "...încotro vei merge tu, voi merge și eu și unde vei mînea tu, voi mînea și eu; poporul tău va fi poporul meu și dumnezeul tău, dumnezeul meu" (*Cartea Rut, I, 15—16*).

Noemina și Rut erau atît de sărace, încît socoteau fericită ziua în care reușeau să adune de pe ogorul cuiva o mîna de spice de orz rămase de la secerători. Și s-a întîmplat (ce "pronie milostivă"!) ca Rut să se apuce să adune spice pe țarina unui oarecare Booz, pe care Biblia ni-l prezintă cu respect ca pe un om "cu bună stare" (*11, 1*). Și în loc s-o alunge pe Rut, așa cum îi îngăduia legea, Booz i-a zis: "«...Să știi că am poruncit slugilor mele să nu se atingă de tine. Și dacă îți este sete, du-te la urcioare și bea din apa pe care au scos-o slugile^a. Atunci ea a căzut cu fața la pămînt și s-a închinat în fața lui și a grăit către el: «...Fie să găsesc mereu, doamne, har în ochii tăi, căci tu m-ai mîngîiat și cuvintele tale au mers la inima roabei tale, cu toate că eu nu sînt nici cît una din slujitoarele tale!»" (*II, 9, 10, 13*).

Bogătanul Booz "s-a îmbunat" pînă într-atîta, încît chiar a poftit-o pe Rut să prînzească cu slugile lui: "«...Mănîncă la masa mea și întinge bucătura ta în oțet^a. ...Ea mîncă și se satură și îi mai prisosi..." (*v. 14*).

Ștergeți-vă lacrimile de înduioșare! Urmează pilde și mai mișcătoare de "bunătate" religioasă.

Aflînd de pe ce țarină adunase noră-sa spice și unde prînzise, Noemina bătu din palme de uimire și-i spuse: "Omul acesta ne este rudă; este unul din neamurile cu drept de răscumpărare față de noi" (*v. 20*). Și iată că în capul soacrei se născu planul cuvios de a-și da nora după această "rudă" bogată.

"După acestea, soacra ei, Noemina, i-a zis: «Se cuvine să-ți cauți un adăpost, ca să-ți fie bine.

Ci acum, Booz, cu ale cărui slujitoare ai fost, este negreșit rudă cu noi. Și iată că el vîntură în noaptea aceasta orzul la arie.

Tu deci spală-te și unge-te cu miresme, ia pe tine veșmintele cele frumoase și coboară-te la arie. Nu te arăta omului pînă nu va sfinși de mîncat

și de băut.

Iar când se va culca, tu să bagi de seamă unde s-a culcat și du-te și ridică pătura de pe picioarele lui și culcă-te acolo. Și el îți va spune ce să faci^a.

Și Rut a zis către ea: «Tot ce mi-ai spus, voi îndeplini^a.

Și s-a pogorît la arie și a făcut în totul cum i-a poruncit soacră-sa.

Ci Booz, după ce mîncase și băuse și inima lui se înveselise, s-a dus să se culce lîngă o movilă de boabe. Și Rut a venit tiptil și a ridicat pătura de pe picioarele lui și s-a culcat acolo.

Însă, spre miezul nopții, Booz a tresărit de frică și, dibuind cu mîna, iată că o femeie era culcată la picioarele lui.

Și a întrebat: «Cine ești tu?^a. Răspuns-a ea: «Eu sînt Rut, roaba ta. Întinde poala veșmîntului tău peste roaba ta, căci tu îmi ești rudă cu drept de răscumpărare^a.

Zis-a el: «Binecuvîntată să fii tu de domnul, fiica mea! Dragostea ta cea din urmă covîrșește pe cea de la început, fiindcă nu te-ai dus după oameni tineri, nici săraci, nici cu stare.

Ci acum, fiica mea, nu te teme; toate cîte ai spus îți voi face...^a" (III, 1—11).

Totuși, Booz, respectînd întocmai pravilele biblice, care statorniceau cum se pot lua noi soții din rîndul rudelor rămase văduve, i-a spus că mai există încă un bărbat care e rudă și mai apropiată cu ea și cu Noemina. Dar bărbatul acela, nu se știe de ce, renunțase la încîntătoarea moabiteancă. Atunci Booz a adunat poporul și a vestit că el o ia pe Rut.

"...Și a intrat la ea și domnul i-a dat sarcină și a născut un fecior. Atunci au grăit femeile către Noemina: «Binecuvîntat să fie domnul care nu te-a lăsat, astăzi, fără răscumpărător! Pomenit să fie numele lui Izrail! El să-ți împrospăteze sufletul și să aibă grijă de tine la bătrînețea ta; căci pe el l-a născut nora ta...^a Și i-au pus numele Obed. El este tatăl lui Iesei, tatăl lui David" (IV, 13—17).

Aceasta este povestea biblică plină de învățăminte a lui Rut, noră exemplară, și a Noeminei, cea mai de treabă dintre toate soacrele. În treacăt, trebuie să aducem prinosul nostru de admirație mărinimiei lui Booz, care, îndată ce Rut i-a căzut cu tronc, i-a îngăduit să mănînce cu secerătorii lui, să întingă "bucătura în oțet" ca să nu i se oprească în gît.

Criticii găsesc, totuși, ciudat faptul că bogătanul Booz, în loc să mîne peste noapte acasă, s-a lungit la arie așa cum fac muncitorii de rînd după seceriș. Dar și mai ciudat li se pare că Rut s-a culcat pe furiș lîngă Booz, așa cum povestește autorul acestei "istorii sfinte". Ei văd la autorul Bibliei semnele unui gust destul de dubios cînd el o silește pe tînăra femeie să facă lucruri necuviincioase fără a se rușina. Dacă acest Booz, spun ei, ca rudă cu drept de răscumpărare, era dator s-o ia de soție pe Rut, Noemina, care îi ținea loc de mamă, ar fi avut datoria s-o dea în căsătorie în chip cinstit. Ea nu ar fi trebuit s-o învețe meseria de tîrfă. În afară de aceasta, Noemina ar fi trebuit să știe și singură că există o rudă mai apropiată decît Booz și acestei rude ar fi trebuit să i se adreseze.

Încă ceva: se știe că biserica creștină susține că Iisus Hristos se trage din

David, prin urmare din Booz și Rut. Booz se trage în linie directă din Fares, născut din incestul săvârșit de Tamara, care s-a prefăcut în femeie desfrînată pentru a-l ademeni pe socrul ei, Iuda. În afară de aceasta, Booz însuși este fiul lui Salmon și al Rahabei, o femeie desfrînată din Ierihon. Cît despre Rut, ea este moabiteancă și, prin urmare, face parte dintr-un trib care se trage din incestul săvârșit de Lot cu fiica sa mai mare.

Totuși, în toată povestea asta, cel mai interesant lucru pentru un cercetător este că, dictînd "Cartea Rut", "porumbelul" din nou nu a băgat de seamă că minciuna lui grosolană iese la iveală pretutindeni.

Între Salmon, soțul Rahabei, și Iesei, tatăl lui David, nu mai există, în ordine cronologică, decît Booz și Obed. Dar Rahab și Salmon sînt contemporani cu Iosua, fiul lui Nun; Rahab s-a căsătorit cu Salmon după cucerirea Ierihonului. Pe de altă parte, Obed a trăit pe timpul arhiereului Eli, iar succesorul lui Eli, Samuil, a fost contemporan cu Iesei; cîrmuirea judecătorilor ia sfîrșit cu Samuil, care a dat binecuvîntarea celui dintîi rege evreu, Saul, apoi l-a răsturnat și "l-a uns rege" pe David.

Cronologia cărții "Rut" vine categoric în contradicție cu Cartea lui Iosua, fiul lui Nun, și cu cartea „Judecătorilor”. Materialmente este cu neputință să fi avut loc așa cum e descris în aceste din urmă cărți, lungul șir de calamități îndurate de poporul evreu, de războaie victorioase și de îndelungate și numeroase robii alternînd cu stări de independență, perioadă care a durat pînă la moartea lui Samson, adică 480 de ani, și paralel Salmon și Booz — care au trăit la începutul acestei perioade — să fi fost contemporani cu sfîrșitul ei.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI ȘASELEA SFÎNTUL PROROC SAMUIL

A trăit în vremurile biblice un om pe nume Elcana, care a avut două soții cît se poate de legitime: Ana și Penina. Dintre ele, cea dintîi nu a avut copii. În fiecare zi, între cele două soții aveau loc discuții dintre cele mai penibile, pentru că prolifică Penina, care era respingătoare ca păcatul și acră ca oțetul, rîdea de sterpiciunea Anei. Pentru a pune capăt acestei stări de lucruri, Ana a hotărît să facă un pelerinaj religios. Dar unde să se ducă? Biblia spune că "chivotul legămîntului" se afla pe atunci la Silo, sub paza arhiereului Eli, a celor doi fii ai lui și a lui Fineas. (Acesta nu trebuie confundat cu Fineas, fiul lui Eleazar). Elcana n-a stat mult pe gînduri și a pornit cu familia lui spre Silo.

Ajunsă la Silo, "ori de cîte ori se ducea la casa domnului... ea plîngea și nu mai mîncă. Însă Elcana, bărbatul ei, îi zicea: «Ano, de ce plîngi și de ce nu mănînci? Și de ce ți-e inima rea? Oare nu sînt eu mai de preț pentru tine decît zece feciori?»^a

Și odată Ana, după ce mîncase și după ce băuse în Silo, s-a sculat și a venit în fața domnului.

Iar Eli, arhiereul, ședea pe scaun lîngă unul din ușorii casei domnului.

Și cum era cu sufletul amărît, se ruga înaintea domnului, vărsînd lacrimi.

Și ea a făcut o juruință și a zis: «Doamne Savaot! Dacă vei căuta spre jalea roabei tale și-ți vei aduce aminte de mine și nu vei uita pe roaba ta și vei da roabei tale o mlădiță de parte bărbătească, eu îl voi sfinți domnului pentru toate zilele vieții lui și briciul nu se va atinge de capul lui^a.

Dar pe cînd ea stăruia în rugăciunea ei înaintea domnului, Eli a luat seama la gura ei.

Însă fiindcă Ana se ruga în gîndul ei și numai buzele ei se mișcau, iar glasul ei nu se auzea, Eli a crezut că este beată.

De aceea Eli a grăit către ea: «Cîtă vreme mai ține beția ta? Du-te și trezește-te!» (Cartea întîi a lui Sa-muil, I, 7—14).

Ana nu și-a pierdut cumpătul și i-a explicat cu vioiciune că nu a băut "nici vin, nici băutură îmbătătoare...". Dîndu-și seama de greșeala pe care o făcuse, arhiereul s-a interesat de Ana. Se știe cam cum se întîmplă minunile de felul aceleia pentru care se ruga Ana. Aceeași metodă încercată se practică și în zilele noastre. Nu e greu de ghicit ce s-a întîmplat. Cu îngăduința lui Elcana, soțul evlavioasei femei care se tînguia într-una, Eli a poftit nevasta stearpă să-i facă o vizită în locașul sfînt. Ce-i drept, Ana a cam șovăit, dar soțul a liniștit-o: du-te, i-a zis el, cu domnul acesta; el o să-ți dea să ții talismanul sfînt și asta o să-ți fie de folos. În felul acesta Ana a fost admisă "în sfîntul locaș".

Deoarece Ana întîrzia să iasă din templu, Elcana s-a așezat să se odihnească lîngă colonada exterioară. În cele din urmă, scumpa-i soțioară a apărut însoțită de Ofni și Fineas, fiii preotului. Ei l-au încredințat pe bunul Elcana că nu încapă nici un fel de îndoială că de astă dată dumnezeu, cu atotputernicul lui har, va împlini rugămintea Anei. Și, ce-i drept, după nouă luni, în familia lui Elcana a apărut un copil rotofei și zdravăn, căruia i-au dat numele Samuil. Plină de bucurie, Ana repetă juruința ei de a nu tăia niciodată vreun fir de păr de pe capul acestui copil atît de mult așteptat.

Cînd Samuil a mai crescut, Ana l-a dus la arhiereul Eli. Băiatul a fost consacrat domnului și pus să cînte în corul templului și să păzească altarul. Eli a încredințat pe mamă, cu cuvîntul său de "proroc", că pe băiat îl așteaptă o carieră neobișnuită. Ana cea bună la suflet era atît de mulțumită, încît pe dată, fără să se miște din loc, a alcătuit o cîntare lungă, care este expusă în întregime în cap. al II-lea. Cititorul trebuie să ne fie recunoscător că trecem peste ea fără s-o reproducem.

Dar nu putem să trecem sub tăcere versetele pline de indignare în care "sfîntul duh" înfierează purtarea domnilor Ofni și Fineas, doi "ticăloși" care pricinuiau mari necazuri lui dumnezeu:

"Însă feciorii lui Eli erau oameni vicleni care nu voiau să știe de domnul, nici de îndatoririle preoților față de popor. Ori de cîte ori cineva aducea o jertfă, venea sluga preotului, în vreme ce carnea fierbea, cu o furculiță cu trei dinți în mîină, și o înfigea în cazan sau în oală, sau în tingire, sau în blid și cît scotea furculița lua preotul pentru sine. Și astfel se purtau ei cu toți izrailiții care veneau să aducă jertfă acolo în Silo. Ba chiar mai înainte ca să ardă grăsimea, venea sluga preotului și îmbia pe cel care aducea jertfă: «Dă-i

preotului carne de fript, fiindcă el nu vrea să ia de la tine carnea fiartă, ci crudă^a. Și *dacă* omul îi răspundea: «Stai să ardă mai întâi grăsimea și *pe urmă* ia-ți cât îți poștește sufletul^a, celălalt îi lua vorba: «Nu, ci să-mi dai acum, iar dacă nu-mi dai, iau cu sila!^a. Astfel păcatul acestor tineri era grozav de mare înaintea domnului, fiindcă ei disprețuiau prinoasele domnului" (*Cartea întâi a lui Samuil, II, 12—17*).

Dar asta încă nu-i totul! Feciorii lui Eli "se culcau cu femeile care făceau de slujbă la ușa cortului descoperirii" (*v. 22*).

Arhiereul cunoștea toate aceste fapte revoltătoare ale feciorilor săi, dar calmul profesional de slujitor al religiei, care era convins că credincioșii vor înghiți totul, îl făcea să privească în tăcere aceste fapte ale feciorilor săi, atât de obișnuite pentru clerici.

Odată, cu această indignare laudabilă, Biblia arată în același capitol că mama lui Samuil își vizita cu regularitate feciorul în Silo. "Și Eli a binecuvîntat pe Elcana și pe soția lui, zicînd: «Dăruiește-ți domnul, copii din femeia aceasta, în locul celui afierosit, pe care tu l-ai împrumutat domnului^a. Ei au plecat pe urmă acasă. Domnul însă a cercetat pe Ana și ea a zămislit și a născut încă trei feciori și două fete. Iar copilul Samuil creștea sub paza domnului" (*Cartea întâi a lui Samuil, II, 20—21*).

Scepticii își vor închipui, probabil, că mărirea familiei lui Elcana a avut loc cu contribuția lui Ofni și Fineas. Dar credincioșii vor obiecta că numai dumnezeu Savaot a binecuvîntat-o pe drăgălașa Ana și că tocmai în aceasta consta harul, în timp ce feciorii lui Eli, care se culcau cu alte pelerine, erau niște ticăloși ordinari. Ar fi fost un mare sacrilegiu să pună mîna pe femeile binecuvîntate de domnul, un sacrilegiu, poate, tot atât de mare ca și acela de a băga furculița în oala sfîntă, în care fierbea carnea jertfită lui dumnezeu.

"Și copilul Samuil slujea domnului sub ochii lui Eli. Iar în zilele acelea cuvîntul domnului era scump și arătările *erau* singuraticе.

Și odată Eli stătea culcat în culcușul său. Și ochii lui începuseră să se întunece, astfel că nu putea să mai vadă bine.

Candelabrul domnului încă nu se stinsese și Samuil dormea în locașul domnului, unde se afla chivotul lui dumnezeu.

Atunci domnul strigă: «Samuile! Samuile!^a. Iar el răspunde: «Iată-mă!^a.

Și a alergat la Eli și a zis: «Iată-mă! M-ai strigat?^a. Dar Eli a zis: «Nu te-am chemat. Întoarce-te și te culcă!^a. Și el s-a dus și s-a culcat.

Însă domnul iarăși l-a strigat: «Samuile!«. Și s-a sculat Samuil și s-a dus la Eli și i-a zis: «Iată-mă! M-ai chemat?^a. Ci răspuns-a Eli: «Nu te-am chemat, fiul meu; întoarce-te și te culcă!^a.

Dar Samuil nu cunoștea încă pe domnul și cuvîntul domnului pînă atunci nu i se descoperise.

Și domnul a strigat a treia oară pe Samuil și el s-a sculat și a alergat la Eli și i-a zis: «Iată-mă! M-ai chemat?^a. Atunci și-a dat seama Eli că domnul era cel care striga la copil.

Deci zis-a Eli către Samuil: «Du-te și te culcă! Și dacă te va mai chema, tu să zici: Vorbește, doamne, că robul tău ascultă!^a. Și Samuil s-a dus și s-a culcat în culcușul său.

Și a venit domnul și a stat în dreptul lui și l-a strigat ca și mai înainte: «Samuile! Samuile!^a. Ci Samuil i-a răspuns: «Vorbește, căci robul tău ascultă!^a.

Și domnul a zis către Samuil: «Iată, eu sînt gata să fac în Izrail un lucru pe care oricine îl va auzi îi vor țiu amîndouă urechile^a.

În ziua aceea voi adevăra cu Eli tot ceea ce am vorbit despre casa lui de la început și pînă la sfîrșit.

Iar tu să-i dai de știre că eu voi pedepsi casa lui în veșnicie, pentru fărădelege, fiindcă a știut că fiii săi huleau pe dumnezeu și el nu i-a ținut de rău.

Pentru aceea m-am jurat pentru casa lui Eli, că nelegiuirea casei lui Eli nu se va ierta în veac nici cu jertfe, nici cu prinoase!^{au} (*Cartea întîi a lui Samuil, III, 1—14*).

Dimineața, arhiereul a vrut să afle cum s-a sfîrșit aventura din timpul nopții; vă puteți închipui în ce încurcătură era tînărul levit, discipolul lui. Eli a început să stăruie, cerînd să-i spună tot adevărul, și în cele din urmă Samuil și-a dat drumul la gură cu toată sinceritatea.

"Atunci Samuil i-a împărtășit lui toată descoperirea, fără să-i tănuiască ceva. Iar Eli i-a zis: «El este domnul; făcă ceea ce va socoti cu cale!^a. Și Samuil creștea și domnul era cu el și nu lăsa să cadă pe pămînt nici unul din cuvintele lui. Și a fost cuvîntul lui Samuil către tot Izrailul și tot Izrailul din Dan pînă în Beerșeba știa că Samuil a fost adevărat să fie proroc al domnului" (*Cartea întîi a lui Samuil, III, 18—20*).

Această primă parte a basmului cu vestitul proroc, care a fost, în același timp, și ultimul dintre judecătorii Izrailului, a stîrnit unele observații critice. În legătură cu cartea atribuită lui Samuil, Fréret a emis următoarele considerente. El releva o greșeală pe care n-ar fi făcut-o nici un istoric serios, și anume că cititorului nu i se spune absolut nimic cu privire la situația generală a poporului despre care este vorba. Într-adevăr, este foarte greu să-ți dai seama ce teritoriu ocupau evreii pe vremea preotului Eli, unde anume trăiau ei, dacă mai erau robi sau numai tributari ai fenicienilor, pe care scriitorii evrei ignoranți, în treacăt fie spus, se încăpățîneau să-i numească filistenii. Autorul a fost, pe cît se pare, un preot pe care îl interesau în exclusivitate problemele profesiei lui, pe toate celelalte considerîndu-le fleacuri.

Autorul vorbește de orașul Silo, arătînd că aici ar fi fost reședința arhiereului Eli. În legătură cu acesta, Voltaire face observația că satul denumit Silo aparținea fenicienilor și că e puțin probabil ca ei să fi tolerat acolo un mare preot al unei credințe străine. Chiar dacă "chivotul legămîntului" se afla în acel sat, el nu a putut să fie păstrat acolo decît în taină, pentru că, așa cum vom afla din cele ce urmează, filistenii au pus mîna pe el abia mult mai tîrziu, în urma unei bătălii destul de crîncene. Dar atunci cum se explică pelerinajul evreilor la Silo?

În descrierea peripețiilor lui Samuil, autorul lasă să se înțeleagă că dumnezeu nu-i onora pe evrei cu convorbiri tot atît de des ca mai înainte. Aici se manifestă din nou ideologia tuturor popoarelor primitive, care credeau că,

atunci cînd un popor e înfrînt, dumnezeul lui e și el înfrînt, iar cînd poporul se ridică din nou, se ridică și dumnezeul lui.

Mulți socot că, dacă dumnezeul evreilor și creștinilor este într-adevăr creatorul lumii, atunci el a fost pus să joace, în ultimă instanță, un rol cît se poate de ingrat: stă într-o ladă, de unde, la miezul nopții, cheamă de trei ori în zadar un băiat înainte de a-i spune ce vrea.

Woolston își exprimă mirarea în legătură cu faptul că micul Samuil nu a reușit să deosebească glasul "atotputernicului", pe motiv că dumnezeu nu stătuse încă niciodată de vorbă cu el. Firește, e greu "să recunoști" un glas dacă pînă atunci nu l-ai mai auzit. Dar, exprimîndu-se astfel, autorul "sfînt" îl prezintă pe dumnezeul său ca avînd glas omenesc și încă un glas cu un anumit timbru, întocmai după cum glasul fiecărui om are particularitățile sale.

Aceasta poate fi considerată încă o dovadă că evrei și-l închipuiau pe dumnezeul lor ca fiind întrupat și vedeau în el numai un om superior, care trăia de obicei în nori și cobora din cînd în cînd pe pămînt pentru a-și vizita favoriții, uneori ocrotindu-i, alteori părăsindu-i, aci biruitor, aci învins. Într-un cuvînt, la fel ca zeii Greciei antice și ca alți zei "păgîni".

Iată că tînărul Samuil a crescut, dar "sfîntul porumbel" tot nu a pus capăt purtării inadmisibile a lui Ofni și Fineas. Au mai continuat ei oare să-și bage furculița în cazanul lui dumnezeu? Știm numai că Samuil le-a spus totul fiilor lui Izrail; așadar, condamnarea lui Eli și a familiei lui devenise "un secret al lui Polichinelle". Asta nu i-a împiedicat însă pe credincioși să continue să aducă ofrande preotului condamnat și feciorilor lui. Poate că aceștia, de teama pedepsei, au renunțat la obiceiurile lor urîte. Știm însă că dumnezeul biblic este foarte ranchiunos. Și iată ce s-a întîmplat mai departe. Aici trebuie să reproducem textual "cuvîntul domnului":

"Și a ieșit Izrail întru întîmpinarea filistenilor ca să se lupte... Atunci filistenii s-au rînduit în șir de luptă împotriva lui Izrail și, încingîndu-se lupta, Izrail fu bătut de filistenii, care uciseră din oastea desfășurată în cîmpie ca la patru mii de inși.

Cînd poporul se întoarse în tabără, bătrînii lui Izrail întrebă: «De ce oare ne-a înfrînt domnul astăzi prin mîna filistenilor? Să ne aducem din Silo chivotul legămîntului domnului, ca să vină în mijlocul nostru și să ne mîntuiască din mîna vrăjmașilor noștri!^a.

Deci poporul a trimis la Silo și au adus de acolo chivotul legămîntului domnului Savaot, cel ce șade pe heruvimi. Și cei doi feciori ai lui Eli, Ofni și Fineas, erau acolo, lîngă chivotul legămîntului lui dumnezeu.

Iar cînd chivotul legămîntului domnului sosi în tabără, toți fiii lui Izrail porniră un strigăt de bucurie atît de mare, încît se zguduî pămîntul.

Cînd filistenii auziră zgomotul acestui strigăt de bucurie, ei întrebă: «Ce însemnează strigătul acesta mare de bucurie în tabăra evreilor?^a. Și aflară că chivotul domnului a sosit în tabără.

Atunci filistenii se înfricoșară, căci cugetau: «A venit dumnezeu în tabără la ei!>>. Și mai ziceau: «Vai de noi! Căci niciodată nu s-a mai întîmplat una ca asta?

Vai de noi! Cine ne va mîntui din mîna acestui dumnezeu atotputernic?

Acesta este acel dumnezeu care a bătut pe egipteni cu tot felul de pedepse și cu ciumă!

Fiți dârji, filistenilor, și bărbătoși, ca să nu ajungeți robi la evrei, cum au ajuns ei robi la voi. Fiți băbrați și luptați-vă!^a.

Și filistenii se luptară și Izrail fu învins și dădu fuga fiecare la cortul său și măcelul fu cumplit, căci din Izrail căzură treizeci de mii de pedestrași.

Chivotul lui dumnezeu fu luat și cei doi feciori ai lui Eli, Ofni și Fineas, muriră.

Atunci un om din Veniamin alergă fuga de pe câmpul de bătaie și ajunse la Silo în aceeași zi, cu veșmintele sfîșiate și cu pulbere pe cap.

Și ajungînd el, iată că Eli stătea pe scaun lîngă poartă și iscodea ulița, căci inima lui tremura de grijă pentru chivotul lui dumnezeu. Și cînd intră acel om în cetate și spuse vestea, toată cetatea începu să strige cumplit.

Și a auzit Eli cumplitul strigăt și a întrebat: «Ce va să zică această zarvă?^a. Atunci omul veni pe fugă și-i spuse lui Eli ce se întîmplase.

Ci Eli era în vîrstă de nouăzeci și opt de ani și ochii lui erau stinși, așa încît nu putea să mai vadă.

Omul acela i-a spus lui Eli: «Eu sînt care am venit astăzi de-a fuga de la bătălie!^a. Și Eli l-a întrebat: «Ce veste aduci tu, fiul meu?».

Atunci vestitorul i-a spus așa: «Izrail a fugit din fața filistenilor și poporul a trecut printr-un măcel cumplit; chiar cei doi fii ai tăi, Ofni și Fineas, au murit, iar chivotul lui dumnezeu a fost luat pradă^a.

Dar cînd omul a pomenit de chivotul lui dumnezeu, *Eli* s-a răsturnat din jilțul său peste cap, acolo lîngă poartă, și, frîngîndu-și gîtul, a murit, căci Eli era bătrîn și greoi. Și fusese judecător peste Izrail patruzeci de ani.

Nora lui Eli, soția lui Fineas, era însărcinată și gata să nască; și cînd a auzit vestea că chivotul lui dumnezeu a fost luat și că socrul ei și bărbatul ei au murit, a îngenunchat și a născut, căci durerile nașterii o năpădiseră.

Iar în ceasul morții, femeile care stăteau în preajma ei îi ziceau: «Nu te teme, căci ai născut un fecior^a. Însă ea nu răspundea și nu lua aminte.

Și i-a pus copilului numele Icabod, căci zicea ea: «S-a dus slava din Izrail^a, pentru pierderea chivotului lui dumnezeu, a socrului ei și a bărbatului ei.

Și ea mai zise: «S-a dus slava din Izrail, căci luat a fost chivotul lui dumnezeu!^a» (*Cartea întîi a lui Sa-muil, IV, 1—22*).

Autorul "sfînt" nu ne spune nici cum s-au răzvrătit evreii împotriva înrobitorilor lor filistenii, nici care a fost pricina războiului, nici ce teritoriu ocupau evreii. El arată numai că, cu toată prezența "chivotului legămîntului", 30.000 de evrei au fost nimiciți.

"Cum e de crezut — spune Voltaire — că un popor aflat în robie și care a suferit pierderi atît de mari a putut să se ridice atît de repede?"

Criticii l-au bătut întotdeauna pe autorul "sfînt" că are tendința de a exagera atît cînd descrie succesele cît și cînd descrie insuccesele. În acest pasaj din Biblie, pe el îl preocupă mult mai mult proslăvirea lui Samuil decît clarificarea istoriei evreilor. În zadar ne-am așteptat să vedem o descriere fidelă a țării evreilor; împejurărilor în care a avut loc răzvrătirea; a cetăților sau, cel puțin, a peșterilor în care sălășluiau ei; a măsurilor de apărare pe

care le-au luat; a voievozilor care i-au condus la luptă, — nimic din toate aceste amănunte importante și esențiale! Tocmai de aici Bolingbroke trage concluzia că levitul care a fost autorul acestei istorisiri a scris așa cum scriau călugării medievali: notînd anumite evenimente în spiritul vederilor lor. Și Voltaire adaugă cu ironia lui mușcătoare: "Fără îndoială, Samuil, ajungînd un profet căruia Dumnezeu îi vorbise încă din copilărie, prezenta mult mai mare însemnătate decît cei 30.000 de oameni uciși, pe care domnul nu i-a onorat niciodată cu cuvîntul său. Iată, probabil, de ce sfînta scriptură îi descrie pe prorocii evrei mult mai amănunțit decît descrie poporul evreu".

Și acum atenție, cititorule! Să fim cît se poate de serioși! Ne apropiem de un pasaj din Biblie care te predispune la veselie tot atît de puțin ca și piciorul artificial al unui invalid. Este vorba de povestea cu buboaiile de aur.

Vă rog să nu rîdeți! E o chestiune foarte serioasă și, firește, cît se poate de evlavioasă pentru că este povestită de "sfîntul duh".

Pentru a-i pedepsi pe Ofni și pe Fineas, care vreme îndelungată și-au băgat furculițele în cratițele domnului, Dumnezeu-tatăl și-a făcut planul ca ei să cadă pe mîinile filistenilor cu vestitul său "chivot al legămîntului". Ofni și Fineas păzeau chivotul, adică îl păzeau pe Dumnezeu însuși, dar el a voit (așa e voia de neînțeleas a domnului!) ca amîndoi leviții să fie omorîți pentru el împreună cu alți 30.000 de evrei, cu toate că aceștia nu-și băgaseră niciodată furculița în cratița lui. Era o pedeapsă senzațională!

În cele din urmă, dîndu-se singur pe mîna păgînilor filistenii, Dumnezeu a săvîrșit un sacrilegiu împotriva lui însuși. Poate că toată povestea asta nu vi se pare logică, în schimb, ea este divină și orice teolog poate să vă confirme acest lucru.

Subliniem mai întîi că acești filistenii, care în privința cucerniciei erau în fond oameni de treabă, au manifestat cel mai mare respect și față de Dumnezeu fiilor lui Izrail ajuns prizonierul lor. Am văzut mai sus cum îi înspăimînta puterea lui. Străini de fanatismul neîngăduitor care îndeamnă la hulirea odoarelor sfînte ale celorlalte religii, ei au înconjurat lada Dumnezeului evreilor cu toate onorurile.

Dacă un Jupiter sau un Buda ar fi ajuns pe mîinile inchizitorilor creștini, ei l-ar fi aruncat în groapa cu lături. Filistenii, dimpotrivă, știind că în "chivotul" care ajunsese pe mîna lor în urma unei bătălii sîngeroase sălășluia Dumnezeul evreilor, au mutat cu tot fastul lada sfîntă în Așdod, unde se găsea unul dintre cele mai frumoase temple ale filistenilor: templul zeului Dagon. Acolo au așezat "chivotul legămîntului", în locul cel mai de cinste al sanctuarului, chiar alături de Dagon.

Probabil că filistenii judecau cam așa: Dumnezeul izraeliților e un Dumnezeu de prim rang. Noi știm ce minuni a făcut el cînd a trebuit să-i scoată pe evrei din Egipt; dacă am avut norocul să punem mîna pe el, apoi să căutăm să-i acordăm toată cinstea pentru ca să-i cîștigăm bunăvoința; să-l cinstim la fel ca pe Dagon; un zeu ocrotitor în plus nu strică niciodată.

Dar vai! Acești filistenii naivi au nimerit-o ca Ieremia cu oiștea: foarte curînd, ei au simțit pe propria lor piele ce caracter urît avea Dumnezeul biblic. În seara cînd au băgat "chivotul" în templul din Așdod, preoții lui Dagon s-au

înapoiat la casele lor, lăsînd peste noapte pe zeul lor între patru ochi cu dumnezeul evreilor. Dacă, în locul lui Iehova, dumnezeul evreilor, fenicienii ar fi avut norocul să pună mîna pe un Anubis egiptean sau pe un Ormuzd persan, sau pe un Apolo grec, toate s-ar fi sfîrșit cu bine atît în noaptea aceea cît și în nopțile următoare. Ambii dumnezei ar fi stat prietenește la taifas și ar fi povestit unul altuia tot soiul de năzdrăvăanii din domeniul smintelii religioase a credincioșilor respectivi și apoi s-ar fi culcat liniștiți. Ei ar fi devenit buni prieteni și locuitorii Așdodului ar fi trăit în tihnă și belșug.

Dar nici pomeneală de așa ceva! Bătrînul cîrcotaș Savaot a profitat de lipsa preoților zeului Dagon și l-a tratat ca pe un concurent aprig; ținea foarte mult să demonstreze că e mai puternic decît idolul oficial al filistenilor. Or, Dagon era, în fond, un zeu blajin; el nu pune pe nimeni să-i aducă jertfe omenești și, în general, era bun la inimă. Așadar, el trebuie să fi fost peste măsură de mirat cînd, în puterea nopții, Iehova a țîșnit pe neașteptate din ladă, s-a repezit la el ca turbat și l-a doborît la pămînt.

Biblia nu descrie amănuntele acestei întîmplări nocturne, dar din text reiese limpede că așa s-au petrecut lucrurile. "După aceea, filistenii au luat chivotul lui dumnezeu și l-au adus din Eben-Haezer la Așdod. Și luînd filistenii chivotul lui dumnezeu l-au vîrît în templul lui Dagon și l-au așezat lîngă Dagon. Dar, sculîndu-se așdodenii a doua zi de cu noapte și intrînd în templu, iată că Dagon stătea trîntit cu fața la pămînt înaintea chivotului domnului. Atunci ei l-au luat pe Dagon și l-au așezat la locul lui" (*Cartea întîii a lui Samuil, V, 1-3*).

A doua noapte a fost și mai îngrozitoare decît prima. Iehova era în ciudat că trebuie să împartă adorația așdodenilor cu Dagon. Poate că, în sinea lui, el își dădea seama că invidia sa este ridicolă, iar manierele sale grosolane, căci toată ziua a stat lungit liniștit în fundul chivotului.

Ah, dacă oamenii evlavioși din vremea aceea ar fi văzut deodată cum iese dumnezeu din ladă, dacă el ar fi făcut măcar puțină agitație în rîndurile lor! Așdodenii ar fi renunțat atunci la cultul idolului lor. Dar nu, lucrurile nu s-au întîmplat astfel! Domnul Savaot stătea lungit cît se poate de liniștit și nu se arăta. El fierbea de ciudă în tăcere. Aștepta să rămînă singur, fără martori, pe întuneric, pentru ca să lase să-i răbufnească proasta dispoziție, să-și potolească ciuda.

De astă dată Dagon a încasat-o rău de tot: "Și iarăși sculîndu-se ei a doua zi de dimineață, iată că Dagon zăcea trîntit cu fața la pămînt înaintea chivotului domnului, iar capul lui Dagon și amîndouă mîinile lui zăceau pe prag tăiate, așa încît rămăsese din Dagon numai trunchiul" (*Cartea întîii a lui Samuil, V, 4*).

Toate acestea nu puteau, firește, să nu-i tulbure pe locuitorii orașului. Totuși, ei din nou nu și-au dat seama ce s-a întîmplat și, în curățenia lor sufletească, nu bănuiau nici pe departe că autorul actelor de vandalism din timpul nopții era cel ce sălășluia în lada sfîntă. Dar o groaznică urgie i-a lovit în curînd. Iar trebuie să cităm textul autentic: "Iar mîna domnului s-a lăsat grea peste așdodeni și i-a înspăimîntat, fiindcă a bătut cu bube rele și Așdodul, și țînutul din jurul lui" (*v. 6*). Atunci au înțeles așdodenii că numai

mîna dumnezeului lui Izrail a putut să le pricinuiască o asemenea nenorocire.

Bătrînii au poruncit ca "chivotul legămîntului" să fie mutat în alt loc. În acest scop a fost ales orașul Gat. Sosirea "chivotului" la Gat a fost marcată pe dată prin apariția de bube rele la toți locuitorii din acest oraș. Din Gat "chivotul" a fost trimis la Ecron, unde calamitatea s-a repetat. Nenorocita țară îndura, pe cît se vede, suferințe grele sub loviturile "urgiei domnului". "Iar oamenii care nu mureau erau chinuiți de buboaiie și tînguirea cetății se ridica pînă la cer" (v. 12).

Vreme de șapte luni filistenii au tot mutat "chivotul domnului", aducător de nenorociri, dintr-un oraș în altul și pretutindeni apariția acestui bîrlag al lui dumnezeu era însoțită de răspîndirea aceleiași boli grele și chinuitoare. În cele din urmă, filistenii au hotărît să se sfătuiască cu profeții. Aceștia erau preoți ai unei religii "false", bineînțeles falsă din punctul de vedere al creștinismului. Cu toate acestea, ei s-au dovedit proroci minunați! Filistenii s-au hotărît să înapoieze "chivotul".

"Și ei au răspuns: «Dacă veți trimite înapoi chivotul dumnezeului lui Izrail, să nu-l trimiteți fără nici un dar, ci aduceți-i jertfă pentru vină; atunci vă veți lecuși și veți afla de ce mîna lui nu se trage înapoi de la voi!^a»

Ei au întrebat: «Ce fel de jertfă pentru vină să-i aducem?^a». Și ei au răspuns: «După numărul voievozilor filistenilor: cinci buboaiie de aur și cinci șoareci de aur, căci bătaia a fost una peste toți, și peste norod, și peste voievozii voștri.

Faceți deci chipurile buboaielor voastre și chipurile șoarecilor voștri care vă strică țarina și dați mărime dumnezeului lui Izrail; poate că își va lua mîna de peste voi, de peste dumnezeii voștri și de peste țara voastră.

Căci de ce ați împietrit inima voastră, precum egiptenii și faraon își împietriseră inima lor? Și numai după ce s-a răzbunat pe ei, au dat drumul poporului și el s-a dus.

Deci acuma puneți mîna și faceți un car nou și luați două juncane care alăptează, neînjugate încă, apoi înjuगाți juncanele la car; și vițeele care se țin după ele aduceți-i înapoi în țarc.

Pe urmă, luați chivotul domnului și-l puneți în car, iar lucrurile de aur pe care i le dați ca jertfă pentru vină puneți-le într-o lădiță alături de chivot și dați-i drumul să se ducă.

Și uitați-vă: dacă chivotul apucă în sus pe drumul către țara lui, adică spre Betșemeș, el este cel ce ne-a pricinuit nouă acest mare prăpăd, iar de nu, vom ști că nu mîna sa ne-a lovit, ci a fost cu noi numai o întîmplare!^a" (*Cartea întîi a lui Samuil, VI, 3—9*).

Citind această poveste, îți amintești fără să vrei de Sara, cea în vîrstă de 90 de ani, pe care regele Gherarului o luase pentru frumusețea ei, socotind-o sora lui Avraam. Vă amintiți că, pîna cînd regele nu i-a dat drumul soției patriarhului, din porunca domnului toate femeile din Ierarh au avut "pîntecele închis". De astă dată, degetul domnului i-a lovit cu buboaiie pe filistenii. De ce acest ciudat dumnezeu biblic a iertat codoșoiul lui Avraam, unicul vinovat de nenorocirea Gherarului? Se știe doar că el speculase farmecele soției sale, dînd-o drept soră. Și de ce același dumnezeu i-a pedepsit pe filistenii pentru

că au pus stăpânire pe el, luându-l cu chivot cu tot? Doar el singur s-a lăsat luat. Sfântă taină și divină confuzie!

Filistenii au dat ascultare sfatului profeților lor. Ei au făcut cinci șoareci de aur și cinci buboai de aur, reprezentând jertfa adusă de cele cinci orașe principale: Așdod, Gat, Ascalon, Gaza și Ecron. Au urcat chivotul și aceste jertfe într-un car, au înjugat la el două juncane cărora le-au luat vițeii și le-au dat drumul să meargă singure peste câmp.

"Iar juncanele au pornit de-a dreptul către drumul care duce la Betșemeș și mergeau întins pe același drum și mugeau, fără să se abată, nici la dreapta, nici la stînga. Iar voievozii filistenilor au mers în urma lor pînă în ținutul Betșemeșului" (*Cartea întâi a lui Samuil, VI, 12*).

Cît de minunate sînt toate acestea și cîtă dreptate au credincioșii să se mîndrească cu dogmele unei religii atît de admirabile! Biblia cu adevărat nu duce lipsă de proroci. Pînă și profeții filistenii, fii ai unui popor blestemat, sînt considerați proroci adevărați. Fiecare țară își are prorocii săi, și autorii Bibliei, fiind ei înșiși proroci, își respectă titlul chiar și cînd este vorba de idolatri străini cu aceeași profesie. Cu puterea-i neobișnuită, dumnezeu face lucruri supranaturale, inspirînd chiar pe profeții și pe prorocii unor religii "false"; un exemplu în această privință este Bileam. Dumnezeu nu refuza minunile nici vrăjitorilor și nici magilor de credință potrivnică lui, așa cum am văzut din exemplul vrăjitorilor egipteni care au știut să repete unele dintre minunile lui Moise. Dar juncanele care duceau înapoi "chivotul" legămîntului, oare nu reprezintă ele o minune strălucită? Ele se duc din Betșemeș, la evrei, de capul lor, singure, călăuzite numai de degetul nevăzut al domnului! N-au devenit oare și ele profete? Pentru dumnezeu totul e cu putință! Amintim, printre altele, de "asina lui Bileam", care vorbea cu glas omenesc.

"Iar cei din Betșemeș erau tocmai la secerișul grîului, în vale. Și ei ridicîndu-și ochii lor au văzut chivotul și i-au ieșit cu bucurie înainte.

Și carul a venit pînă în țarina lui Iosua din Betșemeș și s-a oprit acolo. Iar acolo era o piatră mare; și ei au despicat lemnele carului, iar juncanele le-au adus ardere de tot domnului.

Iar leviții dăduseră jos chivotul domnului și lădița de lîngă el, în care *erau* lucrurile de aur, și le puseseră pe piatra cea mare. Și în aceeași zi oamenii din Betșemeș au adus ardere de tot și au jertfit jertfe domnului" (*Cartea întâi a lui Samuil, VI, 13—15*).

Și asta încă nu-i tot! De multă vreme dumnezeu nu prefăcuse în scrum și nu nimicise pe nimeni din rîndurile poporului evreu. Cu ce ar fi putut el să-și marcheze mai bine înapoierea în "sînul Izrailului" decît printr-un măcel? Zis și făcut! Bucură-se și veselească-se inimile credincioșilor! "Însă domnul bătu pe locuitorii din Betșemeș fiindcă se uitaseră la chivotul domnului, lovind din popor cincizeci de mii și șaptezeci de inși, iar poporul se tîngui, fiindcă domnul îi lovise cu această lovitură mare" (*Cartea întâi a lui Samuil, VI, 19*).

Lui dumnezeu, în general, nu-i plac glumele și el nu suferă să se manifeste o curiozitate inutilă cînd este vorba de persoana lui. N-a declarat oare el în atîtea rînduri că, cu excepția unor cazuri rare, oricine îi va vedea fața va muri? Așa că acești gură-cască din Betșemeș fuseseră, la urma

urmelor, preveniți. Spuneți, vă rog, ce idee stupidă mai e și asta: să te uiți în "chivot"? Evident, filistenii au fost mult mai respectuoși și și-au stăpînit dorința de a ridica capacul lăzii "sfinte". De aceea s-a și mulțumit dumnezeu să le trimită numai... buboaie.

Mai facem în treacăt și o altă remarcă: deși orașul Betșemeș este cu totul necunoscut în geografie, totuși trebuie să fi fost, probabil, un oraș foarte însemnat de vreme ce acolo se puteau găsi numai 50.070 de curioși care au și fost nimiciți pe loc. Această moarte neașteptată a atîtor mii de locuitori din Betșemeș ne arată o dată în plus cine este "sfîntul duh". Să stăm strîmb și să judecăm drept.

Materialmente este cu neputință ca 50.070 de oameni să se strîngă toată în jurul unui "chivot", toți în același timp. Nu-i așa? Să admitem că 10, 20, dacă vreți 30 de oameni au ridicat în același timp, toți deodată, capacul și și-au ațintit privirile în ladă. Acești 30 de curioși, care au făcut primii treaba asta, au plătit pe loc pentru îndrăzneala lor și au căzut trăsniți. Să admitem că alți 30 de oameni nu au învățat nimic din pățania celor precedenți și au repetat fapta lor cutezătoare, cu același rezultat fatal pentru ei. Să admitem că a mai existat și o a treia serie de neînfricați. Dar, în cele din urmă, locuitorilor din Betșemeș trebuie să le fi fost tot mai greu să se apropie de "chivot", fiind nevoiți să pășească peste cadavre pentru a arunca o privire în lada "sfîntă". Trebuie să ai, într-adevăr, o doză serioasă de încăpăținare ca să dorești să fii nimicit pe loc cînd vezi ce urmări are această curiozitate. Oricît de încăpățînați ar fi fost însă acești locuitori din Betșemeș, totuși, vrînd-nevrînd, în cele din urmă ar fi trebuit să se oprească, pentru că mormanul de cadavre ar fi făcut pur și simplu "chivotul" inaccesibil. Mai curînd ar trebui să admitem contrarul: de îndată ce au căzut primele zeci de oameni, spaima firească a determinat mulțimea să se împrăștie în panică.

Numărul menționat în textul "sfînt" este, firește, peste măsură de exagerat. În privința asta nu încape nici un fel de îndoială. La cele 70 de victime admisibile, "porumbelul sfînt" pur și simplu a mai adăugat, dintr-un gungurit, alte cincizeci de mii.

Sperăm să nu uimim pe nimeni amintind că, potrivit Bibliei, locuitorii din Betșemeș care au mai scăpat teferi de pe urma măcelului s-au grăbit să trimită "chivotul" cît mai departe. Textul spune că l-au trimis în Chiriat-Iearim. Lada aducătoare de moarte a rămas acolo 20 de ani. Abia după ce s-a scurs acest interval de timp, dumnezeu a hotărît în cele din urmă să dăruiască poporului său ales biruința asupra filistenilor între Mițpa și Bet-Car (*Cartea întii a lui Samuil, VII, 11*).

Cît despre Samuil, el a continuat să fie judecător al Izrailului. Îndeplinind făgăduința făcută de mama sa, el nu și-a tuns părul. Biblia adaugă că el a reușit să cîștige dragostea evreilor prin tot soiul de fapte bune și că se bucura de o popularitate uriașă. Mai tîrziu, cînd fiul Anei a îmbătrînit, el a numit pe cei doi feciori ai săi, Ioil și Abia, ca ajutoare ale sale. Dar acești viteji nu prea făceau, probabil, mai multe parale decît Ofni și Fineas. "Fiii săi nu umblau în căile sale, ci se lăsau înduplecați de pofta de cîștig, luau mită și judecau strîmb" (*Cartea întii a lui Samuil, VIII, 3*).

Și, lucru curios, dumnezeu, care a ucis pe femeia lui Eli, de astă dată nu și-a abătut fulgerele asupra nelegiuitorilor, oricât de scandaloasă și de revoltătoare era purtarea acestor fii ai lui Samuil; judecătorii care luau mită nu lezau interesele personale ale lui dumnezeu și de aceea, în ochii lui, crimele lor erau o nimica toată în comparație cu sacrilegiile pe care le făptuiau Ofni și Fineas, care îndrăzniseră să-și vîre furculița în cratița domnului însuși.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI ȘAPTELEA URCAREA PE TRON ȘI SFÎNTA ÎNCORONARE A REGELUI SAUL, UNSUL DOMNULUI

Ar fi o greșeală să ne închipuim că istoria lui Samuil se termină în momentul cînd, copleșit de bătrînețe, a fost nevoit să-i pună pe feciorii săi judecători peste Izrail: Samuil a jucat un rol conducător pînă la sfîrșitul vieții sale. Vom mai avea prilejul să-l vedem acționînd cît timp va trăi și chiar după moarte.

Într-o bună dimineață, bătrînii din Izrail s-au strîns laolaltă și au venit la Samuil ca să-i ceară un rege:

— Popoarele vecine au regi; de ce nu am avea și noi?

După ce s-a sfătuit cu dumnezeu, prorocul le-a înfățișat într-o lumină nu tocmai favorabilă puterea regală.

— Vreți un rege? — le spuse el bătrînilor. — Bine! Dar să știți care vor fi năravurile și obiceiurile regelui: ....El va lua pe feciorii voștri și-i va pune la carul lui și-i va face călăreții săi, ca să alerge înaintea carului său, și-i va pune căpitani peste mii și peste cîte cincizeci, să are ogoarele sale și să secere holdele sale și să-i pregătească arme de război și arme pentru carele sale. Și va lua pe fetele voastre ca să-i pregătească miresme, să gătească bucatele și să coacă pîinea. Și el va lua cale mai bune din țarinile, din viile și din măslinișurile voastre și le va dărui slujitorilor săi. Apoi va lua zeciuală din semănăturile voastre și din podgoriile voastre și le va dărui curtenilor săi și robilor săi. Va lua iarăși pe robii voștri și pe roabele voastre și pe feciorii voștri cei mai buni și pe asinii voștri și-i va întrebuința la lucrul său. Va lua zeciuală din turmele voastre și voi veți fi robii lui. Și dacă veți striga în ziua aceea de răul regelui vostru, pe care vi l-ați ales, domnul nu vă va răspunde în ziua aceea! " (*Samuil I, VIII, 11—18*).

Cu toată elocința sa, Samuil nu izbuti să-și convingă ascultătorii. Trebuie să recunoaștem că în cuvîntarea sa, pe de-a-ntregul justă, împotriva regalității, se resimte puternic supărarea pe care i-o pricinuieste dorința evreilor de a îngrădi puterea preoților. Vedeți dv., în naivitatea lor, evreii, pe care preoții lor îi jecmăneau atît de bine, cereau acum să li se schimbe jecmănitorul.

Pînă la urmă, dumnezeu îi spuse prorocului său: "Ascultă de cuvîntul lor și

pune rege peste ei" (v. 22).

Cui îi hărăzise deci dumnezeu prima coroană a lui Izrail?

"Era un om din seminția lui Veniamin, care se numea Chiș, fiul lui Abiel, fiul lui Teror, fiul lui Becorat, fiul lui Afiah, bărbat din Veniamin, cu bună stare. Și el avea un fiu al cărui nume era Saul, fecior prea frumos, încât nimeni din fiii lui Izrail nu era mai frumos decât el. De la umărul său în sus, el covârșea cu înălțimea sa tot poporul" (*Samuil I, IX, 1—2*).

Saul era un tînăr foarte simplu; păștea asinele tatălui său.

Chiș îl trimise, însoțit de un argat, să caute asinele. Ei au rătăcit zadarnic prin împrejurimi. Sluga îl sfătui să întrebe un "văzător" unde s-au pierdut asinele. Saul i-a răspuns că "văzătorul" trebuie plătit, iar ei nu au ce să-i ducă.

— Nu fii îngrijorat — îi răspunse argatul. — În mîna mea se găsește un sfert de siclu de argint; îl voi da "omului lui dumnezeu".

În continuare, Biblia povestește că Saul și sluga sa au ajuns la cetate și au întrebat unde stă "văzătorul", iar niște fete de prin partea locului le-au arătat casa în care trăia acest "văzător". Saul și însoțitorul său au mers într-acolo.

"Însă domnul, cu o zi mai înainte de sosirea lui Saul, înștiințase pe Samuil și-i spusese: «Mîine, pe vremea aceasta, trimite-voi la tine un bărbat din ținutul lui Veniamin; iar tu să-l ungi voievod peste poporul meu, Izrail. El va scăpa pe poporul meu din mîna filistenilor. Căci am văzut jalea poporului meu și strigătul lui a ajuns pînă la mine!»^a Iar cînd Samuil văzu pe Saul, domnul zise către Samuil: «Iată omul despre care ți-am vorbit; acesta va stăpîni peste poporul meu!»" (v. 15—17).

Saul îl întrebă pe Samuil unde stă "văzătorul". Samuil îi răspunse că el e "văzătorul" și-l pofti pe Saul la masă. În ziua aceea, "văzătorul" avea 30 de oaspeți. La masă, el îi dăde lui Saul locul de cinste, iar bucătarul îi aduse bucate gătitе anume pentru el. Pentru a-i lua de grijă, Samuil îl anunță pe Saul că măgărițele au fost găsite și că, ajungînd acasă, le va afla la tatăl său. Iar a doua dimineață, înainte de a se despărți, Samuil unse cu mir capul lui Saul și-i spuse că a devenit rege și că "duhul domnului" a năvălit peste el.

Și, într-adevăr, așa a fost: fiul lui Chiș s-a schimbat cu totul. El a devenit altul. Reîntors la casa părintească, zări chiar în fața porții scumpele sale măgărițe. Aceasta a avut asupra sa efectul de a-l face imediat să prorocească, și prorocea cu atîta siguranță, de parcă ar fi fost dintotdeauna prezicător de meserie și de parcă toată viața numai asta ar fi făcut (*Samuil I, 10, 1—16*).

Pe vremea aceea "chivotul sfînt" se afla la Mițpa. Samuil strînse aici poporul lui Izrail; "porumbelul sfînt" nu ne spune nici cînd a avut loc această adunare și nici cum a putut o mulțime de milioane de oameni să se întrunească într-o singură cetate.

Și Samuil "a rostit către fiii lui Izrail: «Așa grăiește domnul, dumnezeul lui Izrail: Eu am scos pe Izrail din Egipt și v-am mîntuit pe voi din mîna egiptenilor și din mîna tuturor împăraților care vă asupreau.

Dar voi astăzi ați disprețuit pe dumnezeul vostru, care v-a scăpat din toate nenorocirile și strîmtorările voastre, și ați rostit către el: "Nu! Ci pune un

rege în capul nostru!" Hai! Înfațișați-vă înaintea domnului după semințiile voastre și după neamurile voastre!^a

Și Samuil apropie toate semințiile lui Izrail și seminția lui Veniamin căzu la sorți.

Apoi a apropiat seminția lui Veniamin după familiile ei și a căzut la sorți familia matriților. Pe urmă a apropiat familia lui Bicri, ins cu ins, și sorțul a căzut pe Saul, feciorul lui Chiș. Dar l-au căutat pretutindeni și nu s-a găsit" (v. 18—21).

Samuil nu i-a spus poporului: "Saul mi-a fost arătat de dumnezeu cu puțin în urmă și l-am și uns cu mir. El să vă fie rege". Procedura tragerii la sorți era folosită pentru a preîntîmpina invidiile și nemulțumirile. Stăpîn pe soartă era dumnezeu, și bătrînul proroc nu avea de ce să se teamă: putea fi sigur că alesul va fi Saul. Căci dumnezeu nu putea, lăsînd alegerea la voia întîmplării, fără nici o măsluire, fără nici un abuz, să anuleze "sfînta ungere", săvîrșită de curînd asupra alesului său.

Să ne amintim însă acum de "prorocia" lui Iacob, care făgăduise sceptrul regesc seminției lui Iuda (*Facerea, XLIX, 8 și urm.*). Așadar, dumnezeu uitase cu totul de această prorocie în momentul instituirii monarhiei evreiești. Dar să n-aveți nici o teamă; își va reaminti de ea mai tîrziu. Vom vedea curînd cum coroana trece de pe capul lui Saul pe capul unuia dintre urmașii lui Iuda. Astfel, uitarea divină va fi îndreptată și "prorocia" patriarhului se va împlini totuși.

Deocamdată însă poporul se înclină în fața rezultatelor alegerii. Dar în clipa aceea alesul nu putea fi găsit.

— Unde este Saul? Ce s-a întîmplat cu Saul?

Aceste întrebări treceau din gură în gură. A fost întrebat însuși dumnezeu, pentru ca să se afle de la el dacă Saul va fi găsit pînă la urmă.

"Iar domnul a răspuns: «Iată-l, el s-a ascuns între poverile de drum^a. Atunci ei au alergat și l-au adus de acolo, și, stînd el în mijlocul poporului, era mai înalt decît tot poporul de la umărul său în sus. Și Samuil a rostit către tot poporul: «Uitați-vă la acela pe care și l-a ales domnul, că nu e nici unul la fel cu el în tot poporul!^a Atunci tot poporul a strigat de bucurie și a zis: «trăiască regele!^a" (v. 22—24).

Din versetele care urmează reiese că Samuil a fost la început primul ministru al noului monarh. El a alcătuit principalele legi ale regatului evreiesc și prețiosul său manuscris a fost pus la păstrare în "chivotul sfînt". Dar curînd au ieșit la iveală divergențe între Saul și Samuil. A trecut cam o lună. Regele Saul, naiv și deloc mîndru, nu era nicidecum o întrupare a tiranului nemilos, cu al cărui despotism Samuil îi amenințase pe evrei pentru a-i convinge să nu-și mai dorească un monarh. În loc să-și întemeieze o curte pompoasă, să-și construiască un palat scump, să se înconjure cu curteni îmbrăcați în aur, fiul lui Chiș se întoarse la gospodăria sa și continuă să trăiască țărănește. Pe vremea aceea, Nahaș, regele amoniților, își pusese în gînd să cucerească orașul labeș al evreilor.

"...Și a împresurat labeș-Galaad. Atunci toți locuitorii din labeș au spus lui Nahaș: «Fă legămînt cu noi și noi vom fi supușii tăi!^a

Dar Nahaş amonitul le-a răspuns: «Numai așa voi încheia legămînt cu voi, anume: să-i scot fiecăruia ochiul drept și să ponosesc cu această ocară tot Izrailul^a.

Atunci bătrînii din labeş au zis: «Dă-ne răgaz de șapte zile ca să trimitem soli în tot cuprinsul lui Izrail, și dacă nu va fi nimeni să ne scape, atunci ne vom supune ție^a.

Și au venit solii la Ghibeea lui Saul și au istorisit toată pricina în auzul poporului și tot poporul, înălțîndu-și glasul, a plîns" (*Samuil I, XI, 1—4*).

Tocmai atunci regele Saul se întorcea de la țarină cu boii săi. "Atunci duhul lui dumnezeu a năvălit peste Saul^a și mînia lui s-a aprins grozav.

Și a luat o pereche de boi și i-a făcut bucăți și le-a trimis, prin mîna solilor, în tot cuprinsul lui Izrail cu această vorbă: «Așa vor fi ciorpîrțiți boii celui care nu va veni după Saul și după Samuil!^a Și spaima domnului a căzut peste popor și au purces ca un singur om.

Și Saul i-a numărat la Bezec, și fiii lui Izrail erau trei sute de mii, iar bărbații din Iuda treizeci de mii.

Apoi a grăit către solii care veniseră: «Așa să spuneți celor din labeş-Galaad: "Mîine, cînd soarele va arde, vă va sosi mîntuirea"^a. Și au venit solii și au înștiințat pe oamenii din labeş; și ei s-au bucurat.

Și cei din labeş au trimis vorbă lui Nahaş: «Mîine ne dăm în mîna voastră și faceți cu noi cum veți găsi de cuviință^a.

Iar a doua zi Saul a împărțit poporul în trei tabere și au pătruns în mijlocul taberei amoniților la straja dimineții și au zdrobit pe amoniți pînă ce s-a înfierbîntat ziua. Și cîți au mai rămas s-au risipit, așa încît n-au mai rămas dintre ei doi laolaltă" (*v. 6—11*).

Această "sfîntă" ispravă a "regelui-plugar" a stîrnit entuziasmul poporului. Evreii au sărbătorit strălucita victorie a "uriaei" lor "oștiri" și, după cum spune Biblia, "s-au veselit acolo cu veselie mare" (*v. 12—15*).

Criticii nu au fost cîtuși de puțin uimiți că regele Saul, care se afla în fruntea unui popor puțin numeros, se ocupa cu plugăritul și cu îngrijirea turmelor tatălui său. Dar ei refuză să admită că un astfel de "rege" putea ridica în cinci zile o oștire de 330.000 de oameni într-o epocă în care evreii, după cum arată însuși autorul, trăiau sub jugul filistenilor, într-o epocă în care, potrivit Bibliei, poporul evreu nu avea nici săbii, nici sulite și în care înrobitorii nu-i îngăduiau să aibă nici un singur instrument din fier și nici măcar să-și repare o unealtă metalică fără o încuviințare specială (*Samuil I, XIII, 19—22*).

"Și Guliver conține astfel de basme — scrie lordul Bolingbroke —, dar la el nu găsim astfel de contradicții".

În cap. 12 este redată cuvîntarea plină de nemulțumire a lui Samuil, care, pe motiv că e bătrîn, vrea să se retragă. Cu aceasta se încheie cîrmuirea judecătorilor și începe epoca regilor. Dar Samuil nu s-a retras de la treburi de bunăvoie: în cuvîntarea sa, el declară că, cerînd un rege, evreii au adăugat un nou păcat la mulțimea vechilor lor păcate. Dar nu-i nimic, încheie Samuil, o dată ce aveți un rege, păstrați-l; el este unsul domnului. Principalul este ca poporul să-și sporească zelul religios. Pentru a le dovedi din nou evreilor cît

de apropiat este de Dumnezeu, Samuil înfăptuiește, fără să se miște de la locul său, una dintre minunile care nu se întâlnesc decât în Biblie.

Samuil "a rostit către tot poporul Izrael: «...Ci acum stați locului și priviți acest lucru năprasnic pe care domnul îl va săvârși înaintea ochilor voștri. Nu sîntem acum la secerișul grîului? Ci eu voi striga către domnul ca să trimită tunete și ploaie. Și voi veți cunoaște și veți vedea cît de mare este înaintea domnului greșala pe care ați săvârșit-o cînd ați cerut rege pentru voi!^a Și Samuil a strigat către domnul și domnul a slobozit tunete și ploaie în ziua aceea și s-a spăimîntat foarte întreg poporul înaintea domnului și înaintea lui Samuil" (*Samuil I, XII, 16—18*).

După aceea bătrînul proroc se retrase, făgăduind însă compatrioților săi că nu-i va uita niciodată în rugăciunile sale.

Retragerea lui Samuil semăna însă cum nu se poate mai bine cu un tertip diplomatic.

Aflînd despre remanierile din componența "guvernului regal", filistenii au început să se pregătească pentru noi incursiuni. Aceasta nu era de natură să ridice moralul supușilor lui Saul. Cei 330.000 de oșteni pe care-i avusese cu puțin timp înainte în jurul său s-au topit ca sarea în apă. "Atunci filistenii s-au strîns și ei ca să se războiască cu Izrael, avînd trei mii de care și șase mii de călăreți și popor numeros ca nisipul de pe țărmul mării. Și ei au pornit și au tăbărit la Micmaș, spre răsărit de Bet-Aven. Cînd au văzut izrailiții că au ajuns la strîmtoare, căci poporul era strîns din toate părțile, atunci au început să se ascundă în peșteri și în găurile pămîntului și în crăpăturile stîncilor și în ocnițe și în fîntîni fără apă. Iar mult popor a trecut Iordanul în ținutul Gad și Galaad; însă Saul stătea pe loc în Ghilgal, iar tot poporul, de frică, fugise de lîngă el" (*Samuil I, XIII, 5—7*).

Saul socoti că este de folos să aducă o jertfă lui Dumnezeu. Samuil îl anunță că va veni chiar el să-l slujească pe domnul.

"Și el a așteptat șapte zile pînă la vremea pe care i-o hotărîse Samuil. Dar Samuil n-a venit la Ghilgal și poporul s-a împrăștiat de lîngă el.

Atunci Saul a zis: «Aduceți la mine jertfa pentru ardere-de-tot și jertfele de pace^a. Și el a adus arderea-de-tot.

Dar abia isprăvisese de adus arderea-de-tot, cînd iată veni și Samuil. Atunci Saul ieși ca să-l întîmpine și să-i zică bun sosit.

Dar Samuil îi zise: «Ce-ai făcut tu?^a Saul i-a răspuns: «Cînd am văzut că poporul se risipește de lîngă mine și tu n-ai sosit la vremea hotărîta, iar filistenii se strînseseră în Micmaș,

Atunci mi-am zis: acum filistenii se vor coborî peste mine în Ghilgal și eu n-am cerut încă îndurarea domnului. Drept aceea m-am silit pe mine însumi și am adus arderea-de-tot^a.

Și Samuil i-a spus lui Saul: «Ai lucrat nebunește! N-ai păzit porunca domnului Dumnezeului tău pe care ți-o dăduse. Căci acum domnul ar fi întărit domnia ta peste Izrael în veac de veac.

Iar acum domnia ta nu va dăinui, că domnul și-a căutat un bărbat după inima sa și domnul l-a hotărît să fie domn peste poporul său, fiindcă tu n-ai păzit ce ți-a poruncit domnul^a.

Apoi Samuil s-a sculat și s-a pornit din Ghilgal și s-a dus în drumul său. Iar rămășița oștirii a mers după Saul, ca să întâmpine oștirea dușmană. Și când a ajuns în Gheba, în Veniamin, Saul a numărat poporul care se afla lângă el și era ca la șase sute de oameni" (v. 8—15).

Pentru un rege care avusese înainte sub porunca sa o oaste de 300.000, această ceată era ridicol de mică. Între noi fie vorba, trebuie să recunoaștem că Samuil nu făcuse decît să dea dovadă de rea-voință. Biblia nu-l înfățișează nicăieri în rolul de mare preot; marele preot era "Ahia, fiul lui Ahitub, fratele lui Icabod, fiul lui Fineas, feciorul lui Eli" (*Samuil I, XIV, 3*).

Samuil era un simplu preot și proroc. Saul avea aceleași calități, deoarece începuse "să procească" după ce fusese uns. Prin urmare, Saul nu săvîrșise nici o greșeală, socotindu-se în drept să aducă jertfa. Pe de altă parte, nu aveți impresia că Samuil, care părea să nu se împace cu retragerea sa de la conducere în favoarea regelui, întîrziase dinadins pentru a avea pretext să-l dojenească pe Saul și să-l facă urît de popor? Dacă cineva nu a urzit nici un fel de intrigi ca să obțină domnia asupra lui Izrail acesta este, desigur, fiul lui Chiș, Saul, modestul păstor de asine. Orice s-ar zice, situația nu era de loc îmbucurătoare. "Și în tot pămîntul Izrail nu se găsea nici un fierar, pentru că filistenii chibzuiseră: «Nu cumva să-și facă evreii săbii sau sulite!»^a

Așa încît toți izrailiții se coborau la filistenii ca să-și ascutească fierul plugului, care toporul, care securea, care boldul pentru boi,

Cînd li se tocise fierul plugului sau gura toporului, sau gura securii, sau cînd era vorba să facă vîrf boldului de mînat boii.

Așa se face că în ziua bătăliei de la Micmaș nu se găsea nici o sabie și nici o lance în mîna nici unuia din poporul războinic care era cu Saul și cu Ionatan; ci aveau numai Saul și feciorul său Ionatan" (*Samuil I, XIII, 19—22*).

Este limpede că forțele erau inegale: trebuie să credem că cei 330.000 de oșteni care îi zdrobiseră cu un an în urmă pe amoniți în împrejurimile labeșului erau și ei lipsiți de arme. Pe semne, victoria lor o hotărîse atunci numărul. Dar cu 600 de oameni, care erau și fără arme, situația era cu totul alta și este lesne de înțeles că Saul nu trebuie să fi arătat prea bine atunci cînd i-a întîlnit pe filistenii la Micmaș.

Din fericire, tînărul Ionatan, fiul regelui, era un voinic fără seamăn și totodată băiat hotărît. Într-o bună dimineață, fără să-i spună o vorbă tatălui său, el își luă scutierul și se îndreptă cu el spre avanposturile oștirii filistene. Acolo au zărit niște ostași dușmani ce-și făcuseră tabăra pe un loc mai înalt care domina stîncile.

Filistenii i-au zărit și ei și au zis: "«Iată, evreii ies din vizuinele în care stăteau ascunși!»^a Și au grăit oamenii din strajă către Ionatan și către scutierul său și le-au strigat: «Suiți-vă la noi să vă spunem ceva!»^a Atunci Ionatan a rostit către scutierul său: «Urcă-te după mine, căci domnul i-a dat în mîna lui Izrail!»^a

Și Ionatan s-a urcat *de-a bușilea*, cu scutierul după el, iar filistenii o rupseră la fugă în fața lui Ionatan și el îi lua în sabie și scutierul, în urma lui, îi ucidea.

Și aceasta a fost întîia luptă crîncenă pe care au dat-o Ionatan și scutierul

său, doborînd ca la douăzeci de oameni pe o întindere cît o jumătate de pogon, adică atît cît poate ara o pereche de boi într-o zi" (*Samuil I, XIV, 11—14*).

Tot atunci Saul, care îl chemase pe marele preot Ahia, se pregătea să fie de față la aducerea jertfelor. Deodată s-a auzit un zgomot dinspre tabăra oștirii filistene. "Dar iată că între filistenii fiecare *trăgea* cu sabia în celălalt într-o învălmășeală *cumplită*.

Iar evreii care erau cu filistenii mai dinainte și care plecaseră cu ei la bătaie au fugit și ei, ca să se unească cu izrailiții din jurul lui Saul și lui Ionatan.

Iar toți acei izrailiți care se ascuseseră prin munții Efraim cînd prinseră de veste că filistenii fug se luară și ei după filistenii și se încăierară la luptă.

Astfel domnul a mîntuit pe Izrail în ziua aceea, iar lupta s-a întins pînă la Bethoron" (*v. 20—23*).

Gîndiți-vă numai: chiar "pînă la Bethoron"! Așa victorie mai zic și eu!

"Oamenii din Izrail erau sleiți, însă Saul a săvîrșit în ziua aceea o mare nebie, căci el a legat poporul cu blestem, zicînd: «Blestemat să fie acela care va pune în gură demîncare pînă diseară și pînă nu-mi voi răzbuna împotriva dușmanilor mei!»^a Și nimeni din popor n-a gustat demîncare.

Dar pe cîmp se aflau faguri de miere.

Și a ajuns gloata la faguri și iată mierea curgea din ei. Însă nimeni nu și-a adus mîna la gură, fiindcă poporul se temea de jurămînt.

Ionatan însă nu auzise de jurămîntul cu care tatăl său legase poporul; și el a întins vîrful toiagului din

mîna sa și l-a vîrît într-un fagure de miere și apoi și-a adus mîna la gură. Atunci ochii săi s-au luminat înviorați.

Dar un oștean a deschis gura și a zis: «Tatăl tău a legat poporul cu jurămînt, zicînd: "Blestemat să fie acela care va pune astăzi demîncare în gură!"^a Iar poporul era sleit de oboseală.

Răspuns-a Ionatan: "Tatăl meu tulbură țara. Ia uitați-vă cum s-au luminat ochii mei fiindcă am gustat puțin din mierea aceasta.

O, dacă poporul ar fi mîncat astăzi să se sature din prada dușmanilor săi pe care a găsit-o! Pe cînd acum, înfrîngerea filistenilor n-a ieșit prea mare" (*v. 24—30*).

Autorul "sfînt" povestește mai departe că poporul istovit "a năvălit asupra prăzilor și au înșfăcat oi, boi, viței și i-au înjunghiat acolo pe loc și poporul a mîncat carnea cu sînge.

Și i-au dat de veste lui Saul și i-au spus: «Iată poporul a păcătuit înaintea domnului fiindcă a mîncat carne cu sînge^a. Ci el a grăit: «Ați săvîrșit nelegiuire! Rostogoliți spre mine, acum, o piatră mare!»^a

Și iarăși a zis Saul: «Împrăștiați-vă în popor și spuneți-le: aduceți la mine fiecare boul său și fiecare oaia sa și înjunghiați-le aici și mîncăți-le și nu păcătuiți împotriva domnului mîncînd carnea împreună cu sîngele!»^a Și tot poporul aduse, în noaptea aceea, fiecare vita pe care o avea la îndemînă și o junghie acolo" (*v. 32—34*).

Vă dați seama ce măcel s-a făcut?

"Și Saul a zidit un jertfelnic domnului; acesta era întâiul jertfelnic pe care l-a zidit domnului.

Apoi zis-a Saul: «Să ne coborîm la noapte și să *urmărim* pe filistenii și să-i nimicim pînă se va lumina de ziuă și să nu lăsăm din ei nici unul^a. Iar ei au răspuns: «Fă tot ce ți se pare că este bine^a. Dar arhiereul a zis: «Să ne apropiem, întâi, aici de dumnezeu!^a

Deci Saul a întrebat pe dumnezeu: «Să mă pogor, oare ca să *urmăresc* pe filistenii? Îi vei da tu în mîna lui Izrail?» Însă domnul nu i-a dat răspuns în ziua aceea" (v. 35—37).

În zadar își lipi Saul urechea de "chivotul sfînt" pe care marele preot Ahia poruncise să-l aducă în acest loc; în zadar nădăjduia el să audă de acolo glasul domnului. Dumnezeu se încapățîna și nu scotea o vorbă. Saul își dădu seama atunci că bătrînul este nemulțumit.

Ce putuse să-l supere pe Savaot? Marele preot Ahia, nepotul lui Fineas, nu mîncase, pare-se, din vasul "sfînt", deoarece el nu putea să nu știe că această nelegiuită lăcomie îl costase viața pe bunicul său. Saul se simțea și el nevinovat de orice păcat. El nu săvîrșise nimic condamabil; cel puțin Biblia nu ne spune așa ceva. Ionatan, care mîncase miere, neștiind de blestemul tatălui său, era și el, firește, nevinovat. În afară de aceasta, nu se știe dacă dumnezeu a aprobat cu adevărat acest blestem nesăbuit al lui Saul. Căci a opri oștirea să mănînce în ziua unei bătălii este o prostie fără margini.

Prin urmare, dacă dumnezeu putea fi nemulțumit de ceva, se părea că pricina nu putea fi decît în popor, care înghițise toate vitele filistenilor fără a lăsa să se scurgă sîngele, cum prevedea legea. Biblia nu ne spune, de altfel, că evreii ar fi făcut o indigestie. Se pare că aveau un organism de fier și un stomac de dimensiuni "divine".

Oricum ar fi, dumnezeu refuza să răspundă. Așadar, trebuia găsit vinovatul.

"Atunci a grăit el (Saul) către întregul Izrail: «Voi să stați de această parte, iar eu cu Ionatan, fiul meu, de cealaltă parte^a Și poporul i-a răspuns lui Saul: «Fă cum crezi că este bine!^a

Apoi Saul s-a rugat domnului: «Dumnezeule al lui Izrail, de ce n-ai răspuns astăzi robului tău? Dacă vina aceasta o am eu sau fiul meu Ionatan, fă să iasă urim, iar dacă păcatul acesta l-a săvîrșit poporul tău Izrail, atunci fă să iasă tumim^a. Și sorțul căzu pe Ionatan și pe Saul, iar poporul *ieși din bănuială*.

Și zise iarăși Saul: «Aruncați sorțul între mine și Ionatan, fiul meu^a, și sorțul căzu pe Ionatan. (Și pe cine va arăta sorțul acela va muri. Și spuse poporul lui Saul: «Nu va fi așa!^a Dar Saul rămase hotărît. Și aruncară sorțul între el și Ionatan, fiul său.)

Atunci Saul grăi către Ionatan: «Spune-mi ce ai făcut?^a Iar Ionatan i-a spus și i-a mărturisit: «Drept e că am gustat puțină miere, cu vîrfurile toiagului ce era în mîna mea. Iată-mă! Sînt gata să mor!^a

Ci răspuns-a Saul: «Așa să-mi facă mie dumnezeu și mai rău decît atît dacă nu vei muri, Ionatane!^a

Dar poporul a strigat către Saul: «Să moară Ionatan, care a adus această mare mîntuire în Izrail? Ferească dumnezeu! Viu e domnul. Nici un păr din

capul lui să nu cadă pe pământ! Căci doar cu ajutorul lui Dumnezeu a biruit el astăzi!^a Astfel poporul scapă pe Ionatan de la moarte" (v. 40—45).

În continuarea acestei extrem de curioase și importante povestiri, aflăm că filistenii au ajuns cu bine acasă și că s-au mai războit de multe ori cu evreii "cât a trăit Saul" (v. 52).

Un anumit timp, a cărui durată nu este indicată de autorul "sfânt", domnia fiului lui Chiș a fost glorioasă. Cap. al XIV-lea ne spune în încheiere cine erau cei mai de seamă membri ai familiei lui Saul. Vom menționa aici numai că, în afară de Ionatan, Saul a mai avut doi fii și două fiice, pe Merab și pe Micol. Cu aeeste două domnițe vom mai avea prilejul să ne întâlnim.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI OPTULEA PĂCATUL REGELUI SAUL ȘI PEDEPSIREA LUI DE CĂTRE PREAMILOSTIVUL DUMNEZEU

În cap. al XV-lea, bătrînul Samuil reappare în scenă: el îndeamnă să se declare război amaleciților, deși aceștia erau cât se poate de pașnici.

"După acestea, Samuil a grăit lui Saul: «Trimisu-m-a domnul să te ung pe tine rege peste poporul său Izrail. Deci acum ascultă rostul cuvintelor domnului. Așa grăiește Savaot: ținut-am minte ceea ce a făcut Amalec lui Izrail, cum i s-a pus piedică în cale atunci cînd a ieșit din Egipt.

Pentru aceea du-te și lovește pe Amalec și nimicește-i toate cîte are și nu-l cruța de loc și ucide tot: și bărbat și femeie, și copil și fătul care sugă, bou și oaie, și cămilă și asin^a" (*Samuil î, XV, 1—3*).

Pînă și criticii cei mai moderați vorbesc cu oroare și dezgust despre acest pasaj din Biblie.

"Cum? — exclamă credinciosul lord Bolingbroke. — Să-l silești pe creatorul universului să pogoare în nu știu ce colț pierdut al acestui nenorocit glob terestru numai ca să le spună evreilor:

— Știți, tocmai mi-am amintit că acum vreo cinci sute de ani un popor micuț nu a vrut să vă lase să treceți prin posesiunile sale. Vreți să declarați un război crîncen înrobitorilor voștri, filistenii, împotriva cărora v-ați răsculat. Părăsiți această luptă grea și porniți mai bine un război împotriva acelu mic popor care s-a împotrivit cîndva strămoșilor voștri pentru că voiau să-i pustiască pămînturile. Ucideți bărbați, femei, copii și bătrîni. Distrugeți vitele mari și mici, cămilele și asinii; căci, avînd în vedere războiul care vă așteaptă împotriva puternicului regat al filistenilor, este foarte folositor pentru voi să nu aveți nici vite mari, nici mici ca să vă hrăniți, nici măgari, nici cămile care să vă ducă poverile..."

Or, Biblia își continuă netulburată povestirea:

"Atunci Saul a chemat poporul cel războinic și l-a numărat în Telam și au fost doilă sute de mii de pedestrași și zece mii de călăreți" (v. 4).

Ei, bravo! Iată că acum Saul are ceva mai multe oști decît în prăpădita aia de tabără de la Ghilgal, unde rămăseseră doar vreo 600 de oameni. De altfel

nu știm ce s-o fi întâmplat cu restul de 120.000 de oșteni în fruntea cărora luptase Saul la începutul domniei sale. Nu de mult însă oastea evreilor număra 330.000 de eroi, care veniseră să lupte împotriva amoniților fără a avea nici o singură armă. Acum au rămas doar 210.000. Unde au dispărut ceilalți 120.000? Să fi căzut cumva pe câmpul de bătaie? Vai, iubite "porumbel", cât de slabă ți-e memoria!

Victoria oștirii evreiești a fost totală și strălucită. Amaleciții au fost zdrobiți «de la Havila pînă la Șur^a. Saul a luat o mulțime de prizonieri, iar evreii i-au exterminat fără milă. Totuși, Saul l-a cruțat pe regele Agag al amaleciților, socotind pe semne că era cazul să manifeste o oarecare indulgență față de un om de același rang cu el.

Această clemență i-a displăcut lui Dumnezeu. Savaot i-a apărut lui Samuil și i-a zis: "îmi pare rău că am pus pe Saul rege, fiindcă el nu mai umblă după mine și poruncile mele nu le-a îndeplinit". Și s-a mîhnit Samuil și s-a tînguit domnului "toată noaptea" (*v. 11*). Care au fost urmările apariției divine și ale tînguirilor sfîșietoare de "o noapte întreagă" ale lui Samuil? Acest capitol din Biblie este redat de Voltaire în drama sa "Saul". Scena se petrece la Ghilgal și acțiunea începe cu un dialog între regele evreilor și Baza, confidentul său.

"Baza. — O mărețe Saul! O, tu, cel mai puternic dintre regi, care domnești peste trei lacuri, pe o întindere de peste cinci sute de stadii, tu, învingătorul marelui Agag, regele amaleciților, ai cărui căpitani călăreau cei mai puternici măgari! Tu, care fără îndoială vei supune întreg pămîntul legii tale, cum a făgăduit Dumnezeu de atîtea ori evreilor! Ce amărăciune te-a putut tulbura în acest nobil triumf și în aceste mari speranțe?

Saul. — O, scumpul meu Baza! De o mie de ori fericit e cel care paște în pace turmele behaitoare ale lui Veniamin și stoarce strugurele dulce în valea Engadi! Vai! Am căutat asinele tatălui meu și am găsit un regat; de atunci n-am mai cunoscut decît amărăciune. Ar fi fost mai bine dacă, dimpotrivă, aș fi căutat un regat și aș fi găsit asine. După cum știi, Samuil m-a uns din voia domnului. El a făcut totul pentru a împiedica poporul să-și aleagă un alt rege și, de îndată ce am fost ales, a devenit cel mai crunt dintre dușmanii mei.

Baza. — Trebuia să te aștepti la aceasta; el era preot, pe cînd tu erai oștean. El a cîrmuit înaintea ta. Oamenii își urăsc întotdeauna urmașii.

Saul. — Putea el, oare, nădăjdui să cîrmuiască mai departe? Își luase ca ajutoare pe nedemniii săi fii, desfrînați și venali, care scoteau la mezat dreptatea. Tot poporul s-a răsculat pînă la urmă împotriva acestei puteri a preoților. Regele a fost ales prin tragere la sorți: semnele sfinte au anunțat vrerea cerului, poporul a încuviințat-o, iar Samuil s-a îngrozit. Nu-i ajunge că urăște în mine pe stăpînitorul ales de cer; el urăște și prorocul din mine. Căci el știe că am și eu darul de a fi văzător, ca și el, și că prorocesc la fel cu dînsul. Noua zicală răspîndită în Izrail că "Saul face parte și el din tagma prorocilor" supără auzul său. Spre nenorocirea mea, el este încă respectat, e preot, și de aceea e primejdios.

Baza. — Măria-ta, te-ai întărit prea bine prin biruințele pe care le-ai cîștigat, iar regele Agag, strălucitul tău prizonier, îți este aici o cheazășie sigură pentru credința poporului, la fel de încîntat de biruința, ca și de

bunătatea ta... Iată că este adus în fața ta. (*Intră Agag, păzit de oșteni.*)

Agag. — Milostive și puternice învingător, întruchipare a regilor care știu să înfrîngă și să ierte, mă prostern la picioarele tale sfinte! Poruncește ce răscumpărare să dau. De-acum înainte îți voi fi vecin, aliat credincios, vasal supus. Văd în tine pe binefăcătorul și stăpînul meu. Mă voi închina și voi iubi în tine chipul dumnezeului tău, care pedepsește și iartă.

Saul. — Mărește rege, pe care nenorocirea îl face și mai mare! Nu mi-am făcut decît datoria, scăpîndu-ți viața: regii trebuie să-i respecte pe cei de-o seamă cu ei. Cel ce se răzbună după biruință nu merită să fie învingător. Nu hotărâsc nici o răscumpărare pentru tine, căci este de neprețuit. Ești liber! Tributul pe care-l vei plăti lui Izrail va fi mai curînd un semn de prietenie decît de supunere. Așa trebuie să se împace regii între ei.

Agag. — Cîntă virtute! Cîntă bărbăție! Ce putere ai tu asupra inimii mele! Voi trăi și voi muri ca supus al marelui Saul. Întregul meu regat este al tău. (*Apare Samuil, înconjurat de preoți.*)

Saul. — Samuil, ce știri îmi aduci? Vii oare în numele domnului, în numele poporului sau în propriul tău nume?

Samuil. — În numele lui Dumnezeu!

Saul. — Care este voia lui?

Samuil. — Îmi poruncește să-ți spun că se căiește de a te fi făcut rege.

Saul. — Dumnezeu se căiește? Nu se pot căi decît cei ce greșesc.

Dumnezeu însă nu greșeste.

Samuil. — Dar el se poate căi de a fi așezat pe scaunul domniei pe cei ce greșesc.

Saul. — Dar ce om nu greșeste? Spune, ce vină am?

Samuil. — De a fi iertat un rege.

Agag. — Cum așa? Socotiți o nelegiuire cea mai frumoasă dintre virtuți?

Samuil (*lui Agag*). — Taci, nu huli! (*Lui Saul.*) Saul, tu care ai fost rege al evreilor, nu ți-a poruncit oare domnul, prin gura mea, să-i ucizi pe toți amaleciții fără a cruța nici femei, nici fete, nici sugari?

Agag. — Dumnezeuul tău a poruncit aceasta? Greșești! Vrei să spui diavolul tău!

Samuil (*către preoți*). — Pregătiți-vă să-mi dați ascultare. Dar tu, Saul, l-ai ascultat pe Dumnezeu?

Saul. — Nu mi-am închipuit ca o astfel de poruncă să fie temeinică: m-am gîndit că bunătatea este prima însușire a ființei supreme, că o inimă milostivă nu poate să-i fie neplăcută.

Samuil. — Ai greșit, necredinciosule: Dumnezeu te respinge! Sceptra tău va trece în alte mîini.

Baza (*lui Saul*). — Ce obraznicie! Stăpîne, dă-mi voie să-l pedepsesc pe acest preot neomenos.

Saul. — Să nu o faci cumva. Nu vezi, oare, că tot poporul îl urmează și că vom fi nimiciți dacă voi încerca să mă împotrivesc, căci în adevăr am făgăduit...

Baza. — Ai făgăduit oare un lucru atît de îngrozitor?

Saul. — Ei bine, spuneți, preoților, ce trebuie să fac?

Samuil. — Îți voi arăta cum trebuie să te supui lui Dumnezeu. (*Întorcându-se spre preoți.*) O, preoți sfinți, copii ai lui Levi! Arătați-vă aici râvna: aduceți o masă și culcați-l pe ea pe acest rege să-l tăiem împrejur. (*Preoții îl apucă pe Agag, îl leagă și-l întind pe masă.*)

Agag. — Ce vreți de la mine, monștri nemiloși?

Saul. — Preasfinte Samuil, în numele domnului ...

Samuil. — Să nu rostești numele lui, ești nevrednic. Rămâi aici, îți poruncește Dumnezeu. Să fii martor la această jertfă care îți va răscumpăra, poate, vina.

Agag (*lui Samuil*). — Așadar, mă dai morții? O, moarte, cât ești de amară!...

Samuil. — Da, ești gras! Și jertfa îi va fi cu atât mai plăcută domnului.

Agag. — Vai, Saul, cât te plîng pentru că ești supus unor astfel de monștri.

Samuil(*lui Agag*). — Ascultă, păgîne! Vrei să devii evreu? Vrei să fii tăiat împrejur?

Agag. — Și dacă mă voi arăta destul de slab ca să trec la credința ta, îmi vei cruța viața?

Samuil. — Nu! Vei avea mulțumirea de a muri evreu, și e destul.

Agag. — Loviți deci, călăilor!

Samuil. — Dați-mi această secure, în numele domnului. Și, în timp ce-i voi tăia un braț, tăiați-i un picior, și așa mai departe bucată cu bucată. (*Preoții lovesc, împreună cu Samuil, în numele domnului.*)

Agag. — Ce moarte! Ce chinuri! Ce barbari!

Saul. — Trebuie oare să fiu martor la această îngrozitoare fărădelege?

Baza. — Dumnezeu te va pedepsi pentru că ai îngăduit-o.

Samuil (*către preoți*). — Luați de aici acest trup și această masă. Să fie arse rămășițele acestui necredincios, iar cărnurile lui să fie batjocorite de slugile voastre! (*Lui Saul*). Și tu, rege, învață o dată pentru totdeauna că ascultarea este mai presus de jertfă.

Saul (*cade într-un jet*). — Mor! Nu voi supraviețui la atîta grozăvie și rușine!"

Ar fi o greșală să ne închipuim că această relatare literară ar conține vreo exagerare. Cap. al XV-lea din Cartea întâi a lui Samuil descrie cu o cruzime fără seamăn cum este asasinat Agag de către preot, care conduce personal această tortură. Totodată, Samuil l-a anunțat pe Saul că din clipa aceea el este detronat, că Dumnezeu l-a respins. "Și Samuil s-a întors ca să plece. Atunci Saul l-a apucat de poala mantiei și mantia se rupse. Zisu-i-a Samuil: "Rupt-a domnul domnia lui Izrail astăzi de la tine și a dat-o unui aproape al tău, care este mai bun decît tine" fu. 27—28).

Apoi, fără a mai pierde timp, Samuil s-a îndreptat spre Betleem. Aici el cheamă la sine pe un anume Iesei, urmaș al lui Booz și al lui Rut, și tot neamul său. După ce s-au curățat cu toții și au adus jertfe, Samuil îi zise lui Iesei: "«Atîția sînt toți flăcăii tăi?»^a Zis-a Iesei: «Ba a mai rămas mezinul, dar iată că paște oile!»^a Atunci Samuil a poruncit lui Iesei: «Trimite să-l aducă, pentru că nu vom sta la masă pînă ce nu va veni aici»^a. Deci a trimis (Iesei) și l-a adus. Și el era bălan, cu ochi frumoși și mîndru la vedere. Atunci i-a zis domnul: «Scoală-te și-l unge, că acesta este!»^a Și Samuil a luat cornul cu mir

și l-a uns în mijlocul fraților săi, și duhul domnului a venit năvalnic peste David din ziua aceea și de aci înainte. Iar Samuil s-a sculat și s-a dus la Rama. După acestea, duhul domnului s-a dus de la Saul și un duh rău de la domnul îl chinuia" (*Samuil I, XVI, 11—14*).

Criticii menționează faptul uimitor că dumnezeu s-a apucat să stea de vorbă cu Samuil acasă la tatăl lui David, de față cu alții, și că nici măcar nu se știe exact dacă a fost sau nu o "viziune". Teologii sînt de părere că dumnezeu i-a vorbit prorocului său prin glasul lăuntric. Dar cum puteau să-și dea seama atunci cei de față că Samuil îndeplinea o poruncă deosebită a lui dumnezeu?

Voltaire remarcă: "Saul domnea deoarece Samuil îi unse capul cu mir. Prin urmare, cînd făcu același lucru cu David, tatăl său, mama și frații săi și toți *cei* de față trebuiau să-și dea seama că el face un nou rege și că, prin aceasta, întreaga familie riscă să-și atragă răzburarea lui Saul. Aici este ceva care nu merge! "

În teatrul popular italian nu exista scenă mai comică decît cuvioasa apariție a preotului cu clondirul cu ulei în buzunar, sosit în casa unui țăran pentru a-l unge pe bălanul flăcău cu scopul de a face o revoluție în stat. Nici statul, nici flăcăul nu merită altceva decît să figureze într-o comedie primitivă.

"Atunci slujitorii lui Saul i-au zis: «Iată un duh rău de la domnul te tulbură!

Deci măria-ta să poruncească slujitorilor săi *care* sînt în fața ta să caute pe cineva care să știe să cînte din harpă. Și ori de cîte ori duhul cel rău de la dumnezeu va veni peste tine, acela va cînta cu mîna sa și ție îți va fi mai bine!^a

Și Saul a zis către slujitorii săi: «Căutați-mi un meșter în harpă și aduceți-l la mine^a.

Atunci unul dintre copiii de casă, răspunzînd, a zis: «Iată, eu cunosc un fiu al lui Iesei Betleemitul, meșter în harpă, viteaz și voinic, îndemînat în luptă și iscusit la vorbă și bărbat chipeș, și domnul este cu el^a.

Atunci Saul a trimis crainici la Iesei și i-au spus: «Trimite-mi pe David, fiul tău, care păzește oile^a.

Iar Iesei a luat un asin încărcat cu pîine și un burdof de vin și un ied și le-a trimis lui Saul prin David, fiul său.

Astfel veni David la Saul și se înfățișă înaintea lui și-i fu tare drag lui Saul și ajunse scutierul lui.

Și Saul i-a trimis lui Iesei această vorbă: «Să rămîină, te rog, David lîngă mine, căci a aflat har în ochii mei!^a

Și atunci cînd duhul cel rău de la dumnezeu venea peste Saul, David își lua harpa și cînta cu degetele sale și Saul se răcorea și-i era mai bine și duhul cel rău se ducea de la el" (*v. 15—23*).

Ce aiureală! David, pe care autorul îl înfățișează drept un simplu păstor, este totodată un cîntăreț talentat și cunoscut în țară. David ne este prezentat ca fiind foarte tînăr, aproape un copil; cum se poate spune atunci despre el că este "un bărbat viteaz și voinic"? Apoi, oare slujitorul lui Saul, care este atît de bine informat despre David, nu a aflat că Samuil îl unse și că situația lui

de muzicant la curte comportă un pericol? Și oare nu sînt ridicole darurile pe care Iesei le trimite șefului statului: un sac de pîine, un burduf de vin și un ied? Ce să mai spunem, în sfîrșit, despre dumnezeu, care-și petrece timpul dîndu-i lui Saul o criză de nervi și lecuindu-l cu muzica rivalului său? Totul e o absurditate și o prostie!

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI NOUĂLEA SFÎNTA LEGENDĂ DESPRE SLĂVITA BIRUINȚĂ A LUI DAVID ASUPRA NECREDINCIOSULUI GOLIAT

Capitolul al XVII-lea din Cartea întîi a lui Samuil descrie amănunțit lupta dintre David și Goliat. "În vremea aceasta filistenii și-au strîns laolaltă oștirile pentru luptă și s-au adunat la Soco din Iuda și au tăbărît între Soco și Azeca, la Efes-Damim.

Atunci Saul și războinicii din Izrail s-au adunat și au tăbărît în Valea Stejarului și s-au așezat în șir de bătălie, ca să dea piept cu filistenii.

Și filistenii stăteau pe muntele din partea aceasta, iar izrailiții stăteau pe muntele din partea cealaltă, iar la mijloc era o vale.

Și a ieșit din rîndul filistenilor un luptător al cărui nume era Goliat, din Gat, și care era înalt de șase coți și o palmă.

Și în cap avea un coif de aramă și era îmbrăcat într-o platoșă de solzi, iar greutatea platoșei era de cinci mii de sicii de aramă.

Peste fluierile picioarelor avea turetcii de aramă și o suliță de aramă pe umerii săi.

Și toporiștea suliței sale era cît un drug de țesător, iar vârful suliței cîntărea șase sute de sicii de fier. Și scutierul lui mergea înainte.

Apoi s-a oprit și a început să strige spre rîndurile izrailiților, zicîndu-le: «De ce ieșiți și vă așezați în șir de bătălie? Nu sînt eu filistean și voi robii lui Saul? Alegeți-vă un bărbat care să coboare la mine.

Dacă va putea să se lupte cu mine și să mă ucidă, atunci noi să vă fim robi; iar dacă eu îl voi birui pe el și-l voi ucide, atunci voi să ne fiți robi și să ne slujiți nouă^a.

Și mai zicea filisteanul: «Eu am rușinat astăzi rîndurile războinicilor lui Izrail. Dați-mi mie un bărbat ca să ne războim împreună!^a

Și auzind Saul și tot Izrailul aceste cuvinte ale filisteanului, au rămas încremeniți și au fost cuprinși de mare frică" (*Samuil I, XVII, 1—li*).

Să clarificăm puțin descrierea lui Goliat. Platoșa sa din solzi cîntărea, cum ni se spune, 5 000 de sicii de aramă, adică peste 80 kg, iar sulița 600 de sicii de fier, cam 10 kg. Așadar, el căra aproape 90 kg, și aceasta nu era decît o parte din armamentul său.

Acest uriaș, care pe deasupra era înalt de peste 3 m, nu trebuie să ni se pară neobișnuit acum, după ce i-am cunoscut pe giganții din cartea "Facerii". E drept, în zilele noastre nu se mai află oameni cu o astfel de constituție; corpul omului este astfel alcătuit, încît, dacă atinge o înălțime prea mare,

aceasta are urmări dintre cele mai dăunătoare pentru toate funcțiunile organismului, și uriașul ar fi slab și aproape incapabil să se apere. Voltaire observă ironic că Goliat trebuie considerat drept un monstru, creat special de dumnezeu pentru a servi la înălțarea becisnicului David.

"Și cei trei feciori mai mari ai lui Iesei porniseră după Saul... Iar David era cel mai mic și cei trei frați mai mari ai lui plecaseră după Saul. David însă se ducea și se întorcea de lângă Saul, ca să pască oile tatălui său la Betleem" (*v. 13—15*). Destul de curios că acest David, pe care regele îl făcuse scutierul său, își lăsa îndatoririle în toiul războiului pentru a merge să pască oile.

"Iar filisteanul se apropia în fiecare dimineață și în fiecare seară și s-a arătat așa patruzeci de zile.

Zis-a Iesei către David, fiul său: «Ia pentru frații tăi o efă din aceste boabe prăjite și aceste zece plini și du-le degrabă în tabără la frații tăi;

Iar aceste gogoloaie de caș du-le căpeteniei din mia lor. Și întreabă de sănătatea fraților tăi și adu un zălog de la ei^a.

Ci Saul și ei și toți bărbații din Izrail *erau* în Valea Stejarului, prinși în luptă cu filistenii.

Deci David s-a sculat dis-de-dimineață, a lăsat oile în seama unui paznic, a pus povara pe spate și a plecat, precum îi poruncise Iesei. Și a sosit în tabăra carelor de război tocmai când oastea, ieșind în șiruri de bătaie, clocotea de strigăte războinice.

Și Izrail și filistenii s-au întocmit de luptă, stînd ostile față în față.

Atunci David a dat în grijă povara din spate-i paznicului poverilor și a alergat în rîndurile luptătorilor și, ajungînd, a întrebat pe frații săi de sănătate.

Dar pe cînd vorbea el cu ei, iată că ieși din rîndurile filistenilor uriașul Goliat, filisteanul din Gat, și spuse aceleași cuvinte ca mai înainte; și David *le* auzi.

Iar toți oamenii din Izrail, cînd l-au văzut pe Goliat, au fugit de dinaintea lui, spăimîntîndu-se grozav.

Și oamenii din Izrail ziceau: «Văzut-ați pe acest om care a ieșit din rînd? El iese ca să facă de rușine pe Izrail, însă pe acela care-l va omorî, regele îl va dărui cu mari averi și îi va da de soție pe fiica sa și va scuti casa tatălui său de orice dajdie în Izrail^a.

Atunci David a întrebat pe cei din preajma lui și a zis: «Ce se va întîmpla cu omul care va ucide pe filisteanul acesta și va ridica ocara lui Izrail? Cine este acest filistean netăiat împrejur ca să facă de rîs ostile dumnezeului celui viu?^a

Și poporul i-a răspuns în același chip, zicînd: «Așa parte va avea omul care-l va ucide!» (*v. 16—27*).

Din acest pasaj al Bibliei nu reiese cîtuși de puțin că David era dornic să se lupte din dragoste de patrie. Îl ispitea mai mult dorința de mărire.

"Atunci David a grăit către Saul.: «Curajul stăpînului meu să nu se prăbușească! Robul tău se va duce să se lupte cu acest filistean!^a

Dar Saul i-a răspuns lui David: «Tu nu poți să te duci împotriva acestui filistean să te bați cu el, fiindcă tu ești băetan, pe cînd el este războinic din

tinerețea lui^a.

David însă i-a zis lui Saul: «În vremea când robul tău păștea oile tatălui său și când venea leul ori ursul și răpea o oaie din turmă,

Eu tăbăram pe el și-l loveam și-i smulgeam prada din gură, iar dacă se ridica împotriva mea, îl apucam de gât și-l loveam pînă ce îl omoram.

Robul tău a omorît și lei și urși, și acest filistean netăiat împrejur va fi ca unul dintre ei, fiindcă el a defăimat oștirea viului dumnezeu!^a

Și a zis iarăși David: «Domnul cel ce m-a scăpat din ghiarele leului și din labele ursului mă va scăpa din mîna acestui filistean!^a Atunci Saul a rostit către David: «Du-te și domnul să fie cu tine^a» (v. 32—37).

Regele Saul era uluit și așa ar fi fost oricine în locul lui, atît era de neverosimilă povestea acestui băiat. Închipuiți-vă pentru o clipă că sînteți martorii unei astfel de întîmplări: un leu sau un urs răpește o oaie din turma bătrînului Iesei și fuge cu prada. În acest moment, ciobănașul pornește pe urma hoțului și-i ia oaia înapoi, lovindu-l cu mîinile și cu picioarele, oriunde nimerește și apucîndu-l de fâlci. Ce tablou! Se mai găsesc oare undeva astfel de isprăvi în afară de Biblie? O, Tartarin, se pare că ai învățat din Biblie!

Din istorisirea vieții lui Samson am aflat că în Palestina existau lei. Aceasta a fost o surpriză pentru cititor. Dar o dată cu David întîlnim în Palestina și urși. Naturaliștii susțin că acolo unde trăiesc urși nu se pripășesc lei, și invers. Dar ce ne pasă de naturaliști?! Înseamnă că știința lor e falsă. O, "divinule porumbel"! Nu-ți mai rămîne decît să ne povestești despre urși care trăiesc la ecuator și despre leii de la polul nord.

"Și Saul îmbracă pa David eu veșmintele sale și-i puse în cap coif de aramă și-i dădu o platoșă. Apoi David se încinse cu sabia lui Saul peste veșminte și se încercă să umble, căci nu era deprins cu ele (cu astfel de arme). Și a zis David către Saul: «Nu pot să umblu cu platoșa asta, căci nu sînt deprins cu ea^a. Deci David a lepădat-o de pe el" (v. 38—39). Nu era obișnuit să poarte arme? Foarte bine! Dar atunci de ce-l laudă versetul 18 din capitolul precedent pe David ca fiind "îndemînatic în luptă", "viteaz și voinic"?

"După aceea și-a luat toiagul în mînă și și-a ales cinci pietre netede din pîrîu și le-a pus în traista-i ciobănească — tolba lui — și cu praștia în mînă s-a apropiat de filistean. Iar filisteanul venea întins și se tot apropia de David, iar omul care-i ducea scutul mergea înaintea lui" (v. 40—41).

Scutierul lui Goliat? Acesta este amintit numai în textul complet al Bibliei. El dispare însă din manualele de "istorie sfîntă", și Goliat apare acolo ca un simplu pedestraș. De ce ciuntește biserica actuală textul "sfînt"? Scutierul uriașului filistean nu merită de loc să fie desființat într-un mod atît de samavolnic. În armatele din trecut exista un soldat care îl însoțea pe ofițerul călare și se ocupa de armele lui; în zilele noastre i s-ar spune ordonanță. Prin urmare, dacă Goliat avea un scutier înseamnă că era ofițer de cavalerie în armata filistenilor. Biblia ne spune în mai multe locuri că filistenii aveau o călărime considerabilă. Dar acest indescriptibil "porumbel" — cioară vopsită a uitat să ne spună ce dimensiuni avea calul lui Goliat. Calul acesta al lui Goliat trebuia să fie și el uriaș. "Sfînta scriptură" nu ne spune însă ce țară producea asemenea armăsari fenomenali, capabili să poarte în spinare un călăreț înalt

de 3 m. O regretabilă omisiune !

Să revenim la textul biblic.

"Și filisteanul, uitându-se și văzînd pe David, l-a disprețuit, fiindcă era un băietan, bălan și frumos la chip.

Și filisteanul a strigat la David: «Cîine sînt eu de vii tu la mine cu toiege?^a Și filisteanul blestemă pe David în numele dumnezeilor săi.

Apoi filisteanul rosti către David: «Vino la mine, căci am să dau carnea ta păsărilor cerului și fiarelor cîmpiei!^a

Însă David răspunse filisteanului: «Tu vii împotriva mea cu sabie, cu suliță și cu țăpoi, dar eu vin împotriva ta în numele domnului Savaot, dumnezeul oștirilor lui Izrail, pe care tu le-ai defăimat.

În ziua aceasta domnul te va da în mîna mea și eu te voi răpune și-ți voi lua capul și voi da stîrvul tău și stîrvurile oștirii filistenilor, chiar astăzi, păsărilor cerului și fiarelor pămîntului, așa încît tot pămîntul să știe că în Izrail este dumnezeu.

Și toată această lume adunată să înțeleagă că nu cu sabia și cu sulița mîntuiește domnul, fiindcă războiul acesta este lucrul domnului și el vă va da pe voi în mîinile noastre^a

Și cînd filisteanul se porni și merse și se apropie ca să înfrunte pe David, David cu grabire alergă din rîndurile oștirii ca să dea piept cu filisteanul.

Și David vîrî mîna în traistă și luînd de acolo o piatră o învîrti cu praștia și izbi pe filistean în frunte, așa încît piatra îi pătrunse în frunte și el căzu cu fața la pămînt.

Astfel David birui pe filistean cu praștia și cu piatra, izbindu-l pe filistean și omorîndu-l și fără să fi avut David sabie în mîna lui.

Apoi David a alergat și, stînd deasupra filisteanului a pus mîna pe sabia lui, a scos-o din teacă și l-a isprăvit, tăindu-i capul cu ea. Iar filistenii, văzînd că uriașul lor a murit, au luat-o la fugă.

Atunci bărbații lui Izrail și ai lui Iuda au năvălit cu strigăte războinice și au urmărit pe filistenii pînă la Gat și pînă la porțile Ecronului, așa încît răniții filistenilor au căzut pe calea de la Șaaraim pînă la Gat și pînă la Ecron.

Iar după ce fiii lui Izrail au venit înapoi de la urmărirea filistenilor, au prădat tabăra lor.

Și David a luat capul filisteanului și l-a adus la Ierusalim, iar armele lui le-a pus în cortul lui" (v. 42—54).

Stop! Așadar, acest tînăr David avea și un cort? Iar capul uriașului filistean l-a dus, solemn, la Ierusalim. Și mai curios, pentru că pe vremea aceea Ierusalimul nu aparținea încă evreilor. Vom vedea mai departe în ce fel a fost cucerit acest oraș, chiar de către David, care a ajuns rege după moartea lui Saul. De altfel ne-am obișnuit de mult cu contradicțiile din "sfînta scriptură".

"Ci Saul, cînd a văzut pe David ieșind într-o întîmpinare a filisteanului, a întrebat pe Abner, căpetenia oștirii: «Abner, al cui fecior este tînărul acesta?^a Dar Abner i-a răspuns: «Pe viața măriei-tale dacă știi!^a Zis-a regele: «Întreabă tu al cui fecior este băietanul acesta!^a Și întorcîndu-se David de la înfrîngerea filistenilor, l-a luat Abner și l-a dus înaintea lui Saul, și David ținea în mîna capul filisteanului. Atunci l-a întrebat Saul: «Al cui ești tu, flăcăule?^a

Și David i-a răspuns: «Sînt feciorul robului tău Iesei Betleemiteanul^{a1}» (v. 55—58).

Ce bazaconie mai e și asta? Unde este capul "inspiratorului divin" al Bibliei? În capitolul precedent ni s-a povestit pînă în cele mai mici amănunte că Saul, pentru a-și calma nervii, a dorit să aibă un om care să-i cînte din harpă. Unul dintre slujitorii săi i-a găsit un astfel de om: era David, și regele îi cunoștea familia. Mai mult, Saul trimisese un crainic la Iesei pentru a-l ruga pe moșneag să-i lase fiul, care-i plăcuse atît de mult. "Porumbelul" ne-a mai spus că David se întorcea adeseori de la Saul la Betleem și că, în general, făcea naveta între curtea regelui și turmele părintești. Și iată că, deodată, nici Saul, nici Abner, nici altul dintre slujitorii regelui nu știu cine este David, cel care luptă împotriva lui Goliat! Lăutarul regelui, cel care îi desfată auzul, scutierul său, a devenit deodată un necunoscut?! Ce să ne închipuim despre această galimatie? Era oare în toate mințile cel care a dictat acest capitol? Avem toate motivele să ne îndoim!

Să tragem aceste concluzii din povestire și să continuăm instructiva noastră lectură.

Fără a se tulbura cîtuși de puțin din cauza contrazicerilor sale, autorul "sfînt" ne povestește că de astă dată Saul nu i-a mai îngăduit lui David să se întoarcă la casa părintească. Pe de altă parte, Ionatan s-a simțit brusc cuprins de o mare prietenie pentru tînărul cîntăret din harpă de la curte, despre a cărui existență se pare că nu știuse nici el nimic pînă atunci. "Și Ionatan a legat cu David legămînt de prietenie, căci îl iubea ca pe sine însuși. Astfel Ionatan s-a dezbrăcat de mantia care era pe el și i-a dat-o lui David, asemenea și zaua sa, sabia sa, arcul său și brîul său" (*Samuil I, XVIII, 3—4*).

Așa prietenie mai zic și eu! Ce-și vor fi zis "generalul" Abner, tot statul său major, curtenii și suita văzînd că "prințul moștenitor" se despoaie pînă la cămașă și-și dăruiește armeie și hainele învingătorului lui Goliat? Spre regretul nostru, Biblia uită să citeze observațiile celor care au fost martori ai acestui spectacol neobișnuit.

CAPITOLUL AL TREIZECILEA

LUPTA PENTRU TRON ȘI SEMNUL DOMNULUI DUMNEZEU

A început o nouă viață pentru tînărul pe care Samuil îl unse rege și care deocamdată, nevoind să rivalizeze cu Saul, se mulțumea cu slujba de scutier și de cîntăreț la harpă. Dar, cu toată modestia sa, David a făcut curînd pe "maiestatea-sa" regele Saul să se necăjească. "Și venind ei cu David care se întorcea de la înfrîngerea filistenilor, au ieșit femeile de prin toate cetățile lui Izrail, cîntînd și dănțuind întru întîmpinarea regelui Saul, cu timpane, cu chiote de veselie și cu chimvale. Și femeile răspundeau una alteia, cîntînd, dănțuind și grăind: «Saul a bătut miile sale, însă David ale sale zeci de mii^{a2}» (*Samuil I, XVIII, 6—7*). Firește, este greu să admitem că răposatul Goliat, oricît ar fi fost de uriaș, să fi valorat cît zeci de mii de oameni. Saul, care se

distinsese în război prin multe isprăvi vitejești, a găsit că ovațiile în cinstea scutierului și harpistului său depășeau limitele bunului-simț și luau un caracter ireverențios față de el.

"Atunci Saul se aprinse foarte de mînie, căci acest cuvînt îl jignea. Și el zise: «Lui David îi dau zecile de mii, iar mie numai miile. Îi mai lipsește doar domnia^a.

Și din ziua aceea înainte Saul privi pe David eu ochi pizmași.

Dar a doua zi năvăli spre Saul duhul cel rău, trimis de dumnezeu, și el umbla prin casă zbuclimîndu-se. Ci David cînta din harpă, ca în toate zilele, iar Saul avea sulița în mînă.

Și Saul a azvîrlit cu sulița, gîndind: «Voi pironi pe David de perete!» *David însă se feri din fața lui de două ori*" (v.8—11).

După cîtva timp, pentru a-l îndepărta pe tînăr de lîngă el, regele îl numi căpitan peste o mie (v. 13). Iar David, căruia toate îi mergeau din plin, a început să cîștige tot mai multă popularitate în rîndurile fiilor lui Izrail. Numele său a început să treacă din gură în gură.

Vom vedea curînd că însuși dumnezeu a sporit numărul dovezilor protecției pe care i-o acorda lui David.

Chemîndu-l odată pe David la dînsul, Saul îi zise: "Iată vreau să-ți dau de soție pe Merab, fata mea cea mai mare, numai să-mi fii viteaz și să duci războaiele domnului!" (v. 17). În adîncul sufletului său, Saul nădăjduia că, pînă la urmă, filistenii îl vor ucide pe David. David însă îi răspunse lui Saul: "Cine sînt eu și care este spița neamului tatălui meu în Izrail ca să fiu eu ginerele regelui?" (v. 18). El continua să ascundă că Samuil îl unsese rege.

"Dar așa s-a făcut că la vremea cînd era s-o dea pe Merab, fiica lui Saul, lui David de soție, fu măritată cu Adriel Meholatitul" (v. 19). Autorul nu ne spune de ce. "Și Micol, fata lui Saul, iubea pe David și, cînd lucrul îi fu adus la cunoștință lui Saul, el găsi vestea pe plac... Saul zise lui David a doua oară: «Acum tu vei fi ginerele meu!»" (v. 20—21).

Din cele ce urmează putem trage concluzia că învingătorul lui Goliat ar fi fost bucuros să se însoare chiar de îndată cu frumoasa Micol. Se pare însă că lui Saul i-a părut rău că-și dăduse atît de repede consimțămîntul: de îndată ce află despre dorința tînărului de a se însura, el începu să-i pună condiții cu totul irealizabile. Nimeni nu va ghici vreodată ce dificultăți a născocit Saul. "Saul a zis atunci: Așa să-i spuneți lui David: regele nu ține la daruri de nuntă, ci voiește o sută de tăieri împrejur de filistenii..." (v. 25).

Cu alte cuvinte, regele nu avea de gînd să-i dea zestre fiicei sale. După părerea sa, David trebuia să aducă zestre. Și ce anume? O sută de tăieri împrejur! Este cu totul de neînțeles la ce putea servi o asemenea cantitate în gospodăria tinerilor însurăței sau pentru nevoile regelui.

"...Și mai înainte ca să se împlinească zilele, David s-a sculat și s-a dus el cu ostașii lui și a omorît două sute dintre filistenii și David a adus ce-a fost tăiat împrejur și le-a dat regelui, toate la număr, ca să ajungă ginerele regelui. Iar Saul dădu pe fiica sa Micol lui David de soție" (v. 26—27).

Ne putem închipui adunarea la care a fost semnat contractul matrimonial și scena cînd "notarul regelui" inventaria solemn cele două sute de bucăți tăiate

împrejur, iar îndrăgostita Micol gungurea cu capul pe umărul lui David, încântată la culme de acest minunat dar de nuntă. Dar filistenii au socotit că nu le vine de loc la îndemână ca evreii să umble pe la ei ca într-un fel de depozit central pentru a face rost de circumcizii. Războiul a izbucnit din nou. "Și voievozii filistenilor năvăleau mereu, dar, cînd năvăleau ei, David avea mai mare izbîndă decît toți curtenii lui Saul, astfel că numele său ajunsese la mare slavă" (*v. 30*).

Tocmai pe atunci au început să devină tot mai dese accesele de țicneală ale regelui. Rămîne totuși de neînțeles de ce se străduiește atîta autorul "sfînt" să-l zugrăvească pe acest monarh nefericit în cele mai respingătoare culori. Potrivit aceluiași text biblic, însuși dumnezeu făcea cîteodată ca duhul rău să năvălească asupra nefericitului Saul, cu alte cuvinte însuși dumnezeu îl scotea din minți. Nici un dement nu este vinovat de acțiunile sale, și cu atît mai puțin Saul.

"Totuși, Saul a spus lui Ionatan, fiul său, și tuturor slujitorilor săi că voiește să omoare pe David. Ci Ionatan, fiul lui Saul, avea mare dragoste către David. Atunci Ionatan a dat de veste lui David, zicînd: «Părintele meu, Saul, caută să te ucidă»" (*Samuil I, XIX, 1—2*).

Totodată, Ionatan s-a străduit să-i împace pe cei doi dușmani: "Astfel, Ionatan vorbi de bine pe David către Saul, tatăl său, și-i spuse: «Să nu păcătuiească regele împotriva robului său David, căci el n-a păcătuit împotriva ta, iar faptele lui au fost de mare folos pentru tine,

Fiindcă el și-a pus viața în primejdie și a răpus pe filistean și astfel domnul a dăruit, prin mîna lui o mare izbîndă întregului Izrail. Tu ai văzut și te-ai bucurat. Atunci de ce vrei să-ți faci păcat cu sînge nevinovat și să omori pe David fără nici un temei?»

Și Saul a dat ascultare graiului lui Ionatan și Saul s-a jurat: «Pe domnul cel viu că nu va fi ucis!»

Și Ionatan a chemat pe David și i-a împărtășit toate aceste vorbe. Apoi Ionatan a dus pe David la Saul și el a slujit în fața lui ca și mai nainte" (*v. 4—7*).

Este limpede că ura îl părăsea pe monarh de îndată ce era în stare normală și că numai în timpul acceselor, "cînd dumnezeu făcea să năvălească peste el duhul cel rău", Saul continua să se gîndească la uciderea ginerelui său.

Între timp, războiul cu filistenii era în toi, iar tînărul muzician le pricinua din cînd în cînd dușmanilor, între două serenade, înfrîngeri zdrobitoare. "Dar duhul cel rău de la domnul a venit iar peste Saul. Și el stătea în palatul său, cu sulița în mîină, pe cînd David cînta din harpă" (*v. 9*). Cititorul va ghici și singur ce trebuia să se întîmple:

"Și Saul a căutat să pironească cu sulița pe David de perete, dar el s-a ferit din fața lui Saul, așa încît el a înfipt sulița în zid. Iar David a fugit și a scăpat" (*v. 10*).

Tînărul harpist și comandant de oști a căutat scăpare la iubitoarea sa soție, care și-a dat osteneala să-l mîngîie.

În noaptea aceea însă, "trimis-a Saul oameni, acasă la David, ca să-l

pîndească și să-l omoare pînă dimineața. Micol însă, soția lui David, l-a vestit și i-a spus: «Dacă nu-ți scapi viața în noaptea aceasta, mâine vei fi omorît^a».

Atunci Micol l-a slobozit pe David pe fereastră în jos și el s-a dus și a fugit și a scăpat.

Apoi Micol a luat un terafim și l-a pus în pat și i-a pus la cap un smoc de păr de capră și l-a învelit cu o mantie.

Trimițînd deci Saul pe oamenii săi ca să ia pe David, ea a spus: «Este bolnav!»

Și iarăși a trimis Saul pe soli ca să vadă pe David, poruncindu-le: «Aduceți-l la mine cu pat cu tot ca să-l omor!»^a

Dar cînd solii veniră, iată în pat era terafimul și la cap avea smocul de păr de capră.

Atunci Saul a întrebat pe Micol: «De ce m-ai amăgit într-acest chip și ai dat drumul dușmanului meu ca să scape?»^a Dar Micol i-a răspuns lui Saul: «El mi-a zis: lasă-mă să mă duc, că de nu te omor!»^a (v. 11—VI).

Nu trebuie să scăpăm din vedere că redăm cea mai sfîntă dintre cărți, o operă divină, temelia temeliilor credinței, care pretinde să-i supună pe toți oamenii legilor sale. Dar putem oare găsi undeva o povestire mai stupidă decît aceasta? Această anecdotă cu travestitul nu este bună nici măcar ca subiect pentru cel mai ieftin vodevil. Ea este sub nivelul celor mai proaste reprezentații de la barăcile de bîlci. De teamă să nu ne prăjim pentru totdeauna în focul gheenii sîntem, totuși, datori să credem că Micol l-a ajutat pe soțul ei, David, unsul lui dumnezeu, să fugă pe fereastră și a pus în locul lui *în* așternut un manechin cu o piele de capră în cap. Era oare această piele de capră obișnuita scufie de noapte a lui David?

În textul ebraic, manechinul acesta este desemnat prin cuvîntul "terafim". În cele mai multe ediții moderne ale Bibliei, el se traduce prin "statuie". Dar "terafim" înseamnă, propriu-zis, "idol". Așadar, Micol mai avea idoli? Își închipuia ea oare că ucigașii trimiși de tatăl ei vor fi atît de creduli încît să ia un idol drept soțul ei? Și nădăjduia ea oare că bucata de păr de capră cu care acoperise capul idolului său va putea să treacă drept coafura soțului ei? Iată un foarte frumos subiect de examen pentru respectabilii domni teologi.

Mai departe, povestirea biblică devine de-a dreptul delirantă: "Astfel David a fugit și a scăpat și s-a dus la Samuil, la Rama, și i-a istorisit toate cîte îi făcuse Saul. Apoi s-a dus cu Samuil și au locuit la frăția prorocilor în Rama. Și i-au adus lui Saul această veste: «Iată, David este la frăția prorocilor în Rama!»^a

Atunci Saul a trimis soli ca să prindă pe David, dar *cînd* ei văzură ceata prorocilor care proceau și pe Samuil care stătea în fruntea lor, duhul lui dumnezeu veni peste trimișii lui Saul și se simțiră și ei profeți.

Și i-au spus lui Saul *acest* lucru și el a trimis alt rînd de soli și duhul prorocesc i-a insuflat și pe aceia. Dar Saul a mai trimis încă o dată al treilea rînd de soli și au profețit și aceștia.

Atunci Saul s-a aprins de mînie și s-a dus el însuși la Rama și a ajuns la fîntîna cea mare, care este pe aria de pe colina pleșuvă, și a început să întrebe: «Unde sînt Samuil și David?» Și unul i-a răspuns: «Iată, sînt la frăția

prorocilor în Rama .

Însă, pe cînd se ducea de acolo spre frăția prorocilor în Rama, duhul lui dumnezeu a năvălit și asupra lui și, mergînd pe cale, proceea, pînă cînd a ajuns la frăția prorocilor în Rama.

Și aruncîndu-și și el hainele de pe el, se zbuçiuma ca un profet înaintea lui Samuil și a zăcut gol la pămînt toată ziua aceea și toată noaptea. Pentru aceea a rămas vorba: «Oare și Saul este printre proroci?»^a (*v. 18—24*).

Am reprodus în mod intenționat, cuvînt cu cuvînt, acest text extravagant. Se numește proroc un om care se apucă să prezică viitorul. Prin urmare, trebuie să fii inspirat de dumnezeu pentru a spune ce evenimente se vor întîmpla în viitor. Așa înțeleg credincioșii cuvîntul "proroc". De obicei prorocul se mărginește să prezică un anumit fapt: i se adresează o întrebare unui oracol, iar oracolul răspunde. Sau "omul lui dumnezeu" se duce în vreun oraș sau la curtea unui rege și îi prezice o catastrofă sau vreun eveniment fericit. Așa procedează prorocii, adică cei care se dau drept inspirați și inițiați în cunoașterea lucrurilor celor mai tainice. Nimănui însă nu-i va veni în gînd să-și închipuie o întregă frăție, adică o întregă adunare de proroci, care să debiteze într-una prorociri asemenea unei fîntîni arteziene. Cel mult într-o casă de nebuni!

Pînă și străjerii devin proroci și se alătură lui Samuil, lui David și celorlalți, începînd să facă profeții împreună cu ei. În sfîrșit, chiar Saul, care a pornit să-și caute ginerele ca să-l omoare, începe să procească pe drum, se despoaie aproape în întregime în adunarea sfinților sau a prorocilor, care urlă cu toții în cor. Aceasta seamănă cum nu se poate mai bine cu tabloul clinic al demenței.

Boulanger, un învățat din secolul al XVIII-lea, a făcut observația că această istorie prostească seamănă cu povestea unui judecător de la țară din Bretania de jos. Acesta a trimis aprodul să caute pe un martor. Martorul stătea la cîrciumă și bea, iar aprodul a rămas cu el. Judecătorul a trimis un al doilea aprod, care s-a așezat și el să bea. În sfîrșit, judecătorul a pornit chiar el, dar s-a alăturat celorlalți și s-a îmbătat. Procesul a fost amînat.

În cap. al XX-lea ni se povestește că David a fugit de la frăția prorocilor și s-a ascuns la Ionatan. Ionatan a încercat din nou să-l apere împotriva dezlănțuitului Saul cînd acesta a încetat să mai procească. Apărarea aceasta a avut loc cu prilejul unui ospăț dat de rege în cinstea "lunii noi". Saul a băgat de seamă că locul lui David de la masă a rămas gol și atunci Ionatan și-a început pledoaria. Dar regele nu voi să audă nimic și se făcu stacojiu de mînie.

"Dar Ionatan a răspuns lui Saul, tatăl său, zicînd: «Pentru ce trebuie să moară? Ce a săvîrșit el?»^a.

Atunci Saul a zvîrlit cu sulița după el ca să-l ucidă, și Ionatan înțelese că dinspre partea tatălui său era lucru hotărît să ucidă pe David.

Deci Ionatan s-a sculat de la masă înfierbîntat de mînie și nu gustă demîncare a doua zi după lună nouă, căci era mîhnit din pricina lui David și pentru ocară pe care i-o făcuse tatăl său" (*Samuil I, XX, 32—34*).

Ionatan porni să-și prevină cumnatul că nu va reuși să înfrîngă încăpățînarea regelui. Iar David îl ascultă și, "căzînd cu fața la pămînt, se

închină de trei ori. Apoi cei doi prieteni se sărutară unul pe altul și plînseră unul în brațele celuilalt, David mai cu seamă plîngînd cu hohote" (v. 41).

David s-a dus la preotul Ahimelec, care trăia la Nobe, pentru a-i cere adăpost. Preotul îl primi, îl hrăni cu pîine sfințită, dar îl făcu să înțeleagă că nu-i poate garanta securitatea. Și deoarece tînărul harpist, înainte de a-și lua valea, îl rugă pe Ahimelec să-i dea o armă ca să se poată apăra în caz de nevoie, preotul îi răspunse: "«Sabia lui Goliat filisteanul, pe care tu l-ai răpus în Valea Stejarului, iată-o, e învelită într-un veșmînt și pusă în dosul efodului; de voiești s-o iei, ia-o, căci alta decît aceasta nu se află aici^a. Iar David a răspuns: «Nu mai este alta la fel ca ea; dă-mi-o!» (Samuil I, XXI, 10).

David plecă cu sabia lui Goliat și se îndreptă spre Gat, oraș filistean în care domnea regele Achiș; el spera că dușmanul lui Izrail îi va acorda protecție. Apropiindu-se de Gat, el a fost recunoscut de cîțiva slujitori ai lui Achiș. Aceasta a fost suficient pentru a-l face pe David să treacă printr-o mare spaimă. Va vrea oare regele filistean să-l ajute în nefericirea sa? Acest lucru i se părea cu totul îndoielnic. David "se temu foarte de Achiș, regele Gatului. De aceea el s-a prefăcut nebun înaintea lor și se sluțea ca un zmintit în mîinile lor și bătea toba în porți și lăsa să-i curgă scuipatul în barbă. Ci regele Achiș a zis către curtenii săi: -«Vedeți bine că este un om nebun! De ce l-ați adus la mine?»" (v. 13—14).

"Și a plecat David și de acolo și și-a găsit adăpost în cetățuia Adulam, și, auzind frații săi și toată casa tatălui său, s-au pogorît acolo la el. Apoi s-au strîns lîngă el tot felul de obijduiți și toți cîți aveau cămătari pe capul lor și toți cîți erau cu inima amărîtă, iar David era căpetenia lor; așa încît se adunară în jurul lui ca la patru sute de inși" (Samuil I, XXII, 1—2). După aceea, încredințînd regelui Moabului pe bătrînii săi părinți, David porni la război. Între David și socrul său începu un război fățiș.

Saul află despre primirea pe care preotul Ahimelec i-o făcuse lui David. Atunci Saul chemă în fața judecății sale pe Ahimelec și pe toți preoții. "Zis-a Saul către el: «De ce ați uneltit împotriva mea, tu și feciorul lui Iesei, dîndu-i de mâncare și sabie și întrebînd pe dumnezeu pentru el ca să se răscoale împotriva-mi dușmănește, precum se vede astăzi?»" (v. 13—16).

Însă Ahimelec răspunse regelui astfel: «Dar cine între toți slujitorii tăi este credincios ca David? Ginerele regelui, căpitanul paznicilor tăi și cu mare cinste în casa ta!

Oare în ziua aceea început-am eu să întreb pentru el pe dumnezeu?... Să nu scoată regele nici o vină robului său, nici întregii case a tatălui meu, fiindcă robul tău nu știe nimic din toată această pricină, nici puțin, nici mult!>>.

Dar regele a rostit: «Ahimelec, vei muri fără nici o vorbă, tu și toată casa tatălui tău»" (v. 13—16).

Paznicii regelui au refuzat însă să aducă la îndeplinire această sentință de moarte, neîndrăznind să ridice mîna împotriva slujitorilor lui dumnezeu. "Atunci regele a poruncit lui Doeg: «Apropie-te tu și lovește pe preoți^a. Și Doeg Edomitul s-a apropiat și a tăbărit asupra preoților și a omorît în ziua aceea optzeci și cinci de inși care purtau efodul de in. Asemenea și Nobe,

cetatea preoților, o trecu prin ascuțișul săbiei, și bărbat, și femeie, și copil, și prunc de țîță, și boi, și asini, și oi, toate prin ascuțișul săbiei" (v. 18—19). O nouă hecatombă sfîntă! Unul dintre fiii lui Ahimelec, numit Abiatar, a scăpat de măcel și a reușit să i se alăture lui David, care i-a zis: "Rămîi la mine și nu te teme, fiindcă cine umblă să-ți ia viața ta umblă să-mi ia și viața mea. Lîngă mine ești în bună pază!" (v. 23).

Scurtăm expunerea pe cît este cu putință. Dar manualele de "istorie sfîntă", întocmite pentru credincioși, sînt atît de incomplete, încît trebuie să reconstituim, cu ajutorul unor citate textuale din Biblie, o mulțime de episoade pe care oamenii bisericii le trec, încurcați, sub tăcere. Straniile amănunte ale "sfintei scripturi" nu sînt lipsite cîteodată de cel mai picant interes. Ne-am strădui să fim și mai scurți dacă ar fi vorba de o altă carte, de o carte obișnuită. Dar aici avem de-a face cu scrierea lui Dumnezeu însuși și nu îndrăznim să trecem peste perlele divine, atît de numeroase în minunatul scrin care se numește Vechiul testament.

Fiul lui Iesei începu să pribegască prin pustiul Zif. Efectivul adunăturii care îl urma a sporit cu încă 200 de oameni. Saul urmărea această ceată, dar nu reușea s-o ajungă. Totuși, David a avut o întîlnire cu Ionatan într-o pădure. Și-au jurat amîndoi unul altuia dragoste și prietenie veșnică.

Aflînd că filistenii au pornit iarăși la război, Saul întrerupse urmărirea ginerelui său pentru a lupta împotriva dușmanului național. Filistenii au fost respinși, iar regele porni iarăși împotriva lui David, care-și instalase "cartierul general" în deșertul Engadi, de unde își desfășura rodnică activitate. Da, cu adevărat rodnică, deoarece, după cum ne spune însăși Biblia, fiul lui Iesei s-a transformat într-un autentic șef al unei bande de țîlhari: a strîns 600 de cuțitari și, cu toată această adunătură, cutreiera munții și văile, necruțînd nici prieteni, nici dușmani, jefuind și despuind pe toți cei ce-i ieșeau în cale.

De două ori Saul, care avea cu dînsul 3.000 de soldați de elită, a ajuns foarte aproape de David. În amîndouă cazurile, ginerele a dat dovadă de o mișcătoare mărinimie. Ambele episoade sînt prea amuzante ca să nu le cităm. Pe cînd dicta această povestire, "porumbelul divin" era într-o dispoziție cît se poate de bună. Căci, din moment ce Dumnezeu conduce totul, nu i-ar fi fost greu să-i dea lui David prilejul de a-și manifesta mărinimia în împrejurări mai puțin caraghioase. Dacă aceste aventuri sînt grotești, explicația constă în faptul că "sfînta treime" a vrut pur și simplu să se mai distreze un pic și să mai introducă o glumă în această dictare plicticoasă. De altfel, nu intenționăm cîtuși de puțin să răpim acestor aventuri caracterul lor divin: bine că sînt scoase din adevărata "istorie sfîntă".

Așadar, înainte cu iritările textuale:

"Și Saul a luat trei mii de bărbați aleși din tot Izrailul și a pornit în urmărirea lui David și a oamenilor lui pînă la răsărit de stîncile caprelor sălbatice.

Și în drum a dat de o stîină de oi. Acolo era o peșteră. Și Saul a intrat înlăuntru ca să-și facă nevoile; iar David eu oamenii săi erau poșitiți în fundul peșterii.

Atunci însoțitorii lui David îi ziseră: «Iată ziua despre care ți-a vorbit

domnul: "Iată eu îți voi da în mână pe dușmanul tău ca să faci cu el cum vei crede de cuviință"^a. Iar David s-a sculat și a tăiat pe furiș poala mantiei lui Saul.

Dar pe urmă inima lui David se zbătea în el, fiindcă tăiase poala mantiei lui Saul.

Și zicea către oamenii săi: «Ferească-mă domnul să fac una ca aceasta stăpînului meu, unsului domnului, ca să ridic mîna mea împotriva lui, fiindcă el unsul domnului este^a».

Și David dojeni pe oamenii săi cu cuvinte aspre și nu-i lăsă să tabere asupra lui Saul. Iar Saul a ieșit din peșteră și și-a văzut de drum.

Însă după acestea David se ridică și ieși din peșteră și, strigînd după Saul, îi zise: «Doamne, măria-ta!^a Și Saul s-a uitat în urmă-i, iar David a căzut cu fața la pămînt și s-a închinat.

Atunci David a grăit către Saul: «De ce ascuți tu vorbele oamenilor care spun: "Iată că David caută să-ți facă rău?"

Iată, astăzi văd ochii tăi că domnul te-a dat pe tine în mîna mea, acolo în peșteră, dar, la îndemnul ca să te omor, eu te-am cruțat pe tine și am răspuns: "Nu voi întinde mîna mea împotriva stăpînului meu, căci el este unsul domnului".

Ci acum, părinte, privește și vezi poala mantiei-tale în mîna mea! Fiindcă am tăiat poala mantiei tale și nu te-am omorât. Înțelege și vezi, prin urmare, că din partea mea nu e nici o răutate și nici o nelegiuire și că eu n-am păcătuit împotriva ta, pe cînd tu pîndești viața mea ca s-o iei.

Domnul să judece între mine și tine și domnul să mă răzbune împotriva ta, dar mîna mea nu se va ridica împotriva ta.

Precum spune zicala din bătrîni: "Din cel fărădelege iese fărădelegea", dar mîna mea nu se va ridica împotriva ta.

După cine a pornit cu război regele lui Izrail? Pe cine urmărești tu? Un cîine mort, un purice.

Domnul să fie judecător și să judece între mine și tine și să cerceteze și să apere pricina mea și să-mi scoată dreptatea din mîna ta!^a

Iar după ce David a sfîrșit de vorbit aceste vorbe către Saul, grăit-a Saul: «Nu este oare acesta glasul tău, Davide, fiule?^a Și Saul a început să plîngă cu hohote.

Apoi a zis către David: «Tu ești mai drept decît mine, fiindcă mi-ai răsplătit cu bine, pe cînd eu ți-am răsplătit cu rău.

Și tu ai dovedit azi binele pe care mi l-ai făcut, întrucît domnul m-a dat în mîna ta și tu nu m-ai omorît.

Căci dacă găsește cineva pe vrăjmașul său îl va lăsa oare să-și meargă drumul cu bine? Ci domnul să te norocească pentru ceea ce tu astăzi ai săvîrșit față de mine.

Și acum, iată, știu că tu într-adevăr vei fi rege și că regatul lui Izrail va propăși în mîna ta.

Drept aceea, jură-mi înaintea domnului că nu vei stîrpi pe urmașii mei după moartea mea și că nu vei nimici numele meu din casa părintelui meu!^a

Și David făcu acest jurămînt lui Saul. După aceea Saul s-a dus la casa sa,

iar David și oamenii săi s-au suit în creasta muntelui" (*Samuil I, XXIV, 3—23*).

Scena este cum nu se poate mai patetică, deși este greu de înțeles de ce, în autoînjosirea sa, David se compară cu un câine mort și cu un purice. Episodul ar fi fost cu adevărat măreț dacă s-ar fi produs în alte împrejurări. Dar gândiți-vă: Saul este cruțat de David în peștera în care intrase pentru a-și face nevoile! "Sfântul duh" ar fi putut crea un alt decor pentru mărinimia lui David. Dar o dată ce i-a plăcut lui Dumnezeu ca împrejurările să fie tocmai acestea, trebuie să recunoaștem că el manifestă aici o inspirație creatoare de un gust destul de dubios. Clericii urlă împotriva unora dintre cărțile lui Emile Zola în care acest celebru romancier naturalist descrie mirosul urât pe care-l exală un țăran. Dar romanele lui Zola nu sînt cărți sfinte și nimănui nu-i va trece vreodată prin gând să întemeieze pe ele o religie.

Dar să nu mai insistăm.

A doua oară feciorul lui Iesei dădu dovadă de mărinimie în împrejurări întrucîtva diferite. Pe vremea cînd Saul și oastea sa își făcuseră tabăra la Hachila, David, însoțit de un oarecare Abişai, a reușit să pătrundă noaptea în cortul regelui. De astădată Dumnezeu a fost complicele direct al favoritului său David.

"Și iată Saul stătea și dormea în ocolul carelor, iar lancea lui stătea înfiptă în pămînt la căpătîiul lui, în vreme ce Abner și ostașii dormeau în jurul lui.

Abişai atunci a zis către David: <Dumnezeu ți-a dat astăzi în mîna pe dușmanul tău, deci acum lasă-mă să-l pironesc în pămînt cu lancea lui, dintr-o singură izbitură, căci de-a doua nu mai am nevoie^a.

Însă David a răspuns lui Abişai: «Să nu-l omori, căci cine ar putea să-și întindă mîna împotriva unsului domnului și să rămîna nepedepsit?^a.

Și David a adăugat: «Pe domnul cel viu, că domnul îl va lovi: sau îi va sosi ziua și va muri, sau va porni în război și va pieri.

Să mă păzească domnul să ridic mîna mea împotriva unsului domnului. Dar ia, te rog, sulița de la căpătîiul lui și urciorul cu apă și să plecăm^a.

Astfel David luă sulița și urciorul cu apă de la căpătîiul lui Saul și plecară. Și nimeni n-a văzut și nimeni n-a știut și nimeni nu s-a deșteptat pentru că toți erau adormiți, întrucît un somn greu de la domnul căzuse peste ei.

Apoi David a trecut de cealaltă parte și a stat pe vîrfurile muntelui la mare depărtare, așa încît un loc larg *era* între ei.

Și David a strigat către ostași și către Abner, fiul lui Ner, și a început să le zică: «Nu răspunzi nimic, Abner?^a Ci Abner a răspuns și a zis: «Cine ești tu care zbieri la rege?^a

Însă David a urmat vorba lui Abner: «Tu ești bărbat și cine mai este ca tine în Izrael! Atunci de ce n-ai păzit pe stăpînul tău, pe regele? Căci a venit cineva din popor ca să omoare pe regele, stăpînul tău.

Nu e de nici o laudă pentru tine acest lucru pe care l-ai făcut. Pe domnul cel viu, voi sînteți vrednici de moarte, ca unii care n-ați păzit pe stăpînul vostru, pe unsul domnului. Căci ia te uită și vezi unde se află sulița regelui și urciorul cu apă care erau la căpătîiul lui!^a,

Atunci Saul a cunoscut glasul lui David și a zis: «Nu este oare acesta glasul tău, fiule David?^a Răspuns-a David: «Glasul meu este doamne, măria-

ta^a" (*Samuil I, XXVI, 7—17*).

Acest episod se termină ca și cel precedent, cu singura deosebire că fiul lui Iesei nu se mai aseamăiește cu un câine mort, ci doar cu un purice; totodată, el restituie lancea, păstrându-și numai urciorul cu apă al regelui.

Se pune întrebarea de ce face parte Saul dintre eroii blestemați ai Bibliei. Dacă judecăm după criteriile omenești, acest rege ne face în ansamblu impresia unui om destul de cumsecade: accesele lui de furie împotriva lui David sînt un rezultat al influenței "duhului rău" și apoi însuși feciorul lui Iesei este un individ destul de jalnic. Atunci cînd Saul nu se află sub înrîurirea "duhului rău", în starea lui obișnuită și firească, cruzimea îi repugnă; în afară de aceasta, regele e patriot, pe cînd David (cum vom vedea mai departe) intră, împreună cu adunătura lui, în slujba filistenilor. Dar... dar oamenii bisericii ne spun că rațiunea obișnuită nu poate fi aplicată aici, că este nevoie neapărat de una de inspirație divină și că tot ce privește credința trebuie crezut pe cuvînt.

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI UNULEA TRISTUL SFÎRȘIT AL NELEGIUITULUI SAUL

Dumnezeu nu scăpa niciodată prilejul de a arăta că-l ocrotește pe David, deoarece acesta era un om care îi plăcea întru-totul. Admirați, bunăoară, povestea lui Nabal și a lui Abigail. Ne vom strădui să rezumăm narațiunea biblică, ținîndu-ne după "textul sfînt" și eliminînd doar repetările și lungimile.

Era în Maon un bărbat foarte bogat. Și se afla pe muntele Carmel la tunsul oilor. Omul se numea Nabal, iar pe soția sa o chema Abigail. A trimis David zece voinici la Nabal, cerîndu-i să le dea "ceea ce îl lasă inima". Nabal le răspunse: "Cine este David?... Astăzi sînt multe slugi care au fugit de la stăpînii lor. Nu cumva am să iau eu pîinea mea și vinul meu și carnea pe care am junghiat-o pentru tuncătorii mei, ca s-o dau unor oameni despre care nu știu de unde sînt?... Iar David a poruncit oamenilor săi: «Încingeți-vă fiecare cu sabia!^a... Și David la fel s-a încins cu sabia. Și s-au suit după David ca la patru sute de inși, iar două sute au rămas lîngă poverile lor... Abigail porni degrabă și luă două sute de pîini și două burdufuri cu vin, cinci oi pregătite, cinci sea de boabe prăjite, o sută de ciorchini de struguri uscați și două sute de șiruri de smochine, și pe toate le încărcă pe asini".

Fără să-i spună nimic soțului ei, porni în întîmpinarea lui David. "Văzînd Abigail pe David, s-a pogorît degrabă de pe asin și s-a plecat înaintea lui David și i s-a închinat pînă la pămînt"... David a grăit către Abigail: "Binecuvîntat fie domnul dumnezeul lui Izrail, care te-a trimis pe tine astăzi întru întîmpinarea mea. Și binecuvîntată fie înțelepciunea ta și binecuvîntată fii tu că m-ai oprit în ziua aceasta, ca să n-ajung la vărsare de sînge și să-mi scot dreptatea singur... Dacă nu te-ai fi grăbit să-mi vii înainte întru întîmpinare, n-ar mai fi rămas din casa lui Nabal, pînă cînd se lumina de ziuă, nici un pui de om!..."

Peste vreo zece zile, Nabal muri. "Și auzind David despre moartea lui Nabal, a strigat: «Binecuvîntat fie domnul, care m-a răzbunat de ocară adusă mie de Nabal, iar... răutatea lui Nabal i-a întors-o lui în cap!^a Apoi David a trimis cuvînt către Abigail că și-o va lua lui de soție... Și ea s-a sculat și apoi s-a închinat cu fața la pămînt și a rostit: «Iată, roaba ta vrea să fie slujitoarea ta, ca să spele picioarele robilor stăpînului meu!^a Și s-a sculat degrabă și Abigail a încălecat pe asin și cinci dintre roabele sale au pornit după ea. Și a mers după trimișii lui David și a ajuns soția lui. Și pe Ahinoam din Izrail, David și-o luase de soție și au fost amîndouă soțiile lui. Iar Saul măritase pe fiica sa Micol, femeia lui David, cu Palti, fiul lui Laiș din Galim" (*Samuil I, XXV, 2—44*).

Dacă s-ar scrie istoria unui tâlhar la drumul mare, ea nu ar arăta altfel decît această povestire. Entuziasmată de David, Biblia îl înfățișează pe Nabal drept un om grosolan și crud. Dar purtarea lui David nu este mai puțin revoltătoare. Și însuși dumnezeu a luat parte la uciderea soțului, urît soției sale. Prin această intervenție nelegiuită, dumnezeu a binecuvîntat totodată adulterul lui David, sfîntul său "uns". Curioasă morală!

Pe vremea aceea muri Samuil. "...Samuil muri; și s-a adunat tot Izrailul și l-au jelit și l-au îngropat la moșia lui, în Rama" (*v. 1*). Dar moartea nu l-a împiedicat, cum nu-l împiedicase nici pe Moise, să descrie în cartea sa evenimente petrecute după obștescul său sfîrșit. Trebuie să recunoaștem că în această privință Samuil bate recordul stabilit de Moise. Acesta se mărginise doar să-și descrie propria înmormîntare și durerea poporului. În schimb, scrierea postumă a lui Samuil cuprinde sfîrșitul domniei lui Saul și întreaga domnie a lui David. În 38 de capitole se relatează evenimente pe care autorul le-a văzut după moartea sa! Minunea minunilor. Cum este cu putință ca Samuil, care a văzut toate acestea cu ochii sufletului său din înaltul cerurilor, să-și fi scris cartea cu mîinile trupului său pieritor, mort și îngropat cu cinste? Este o taină divină.

Nu vom încerca să-i găsim dezlegarea și ne vom mulțumi cu faptul că răposatul proroc a consimțit de bunăvoie să fie cronicarul domniei celor doi regi pe care îi unse. "Samuil" ne comunică fără pic de indignare că "David se sculă și trecu, el și cu cei șase sute de inși care erau cu el, la Achiș, fiul lui Maoc, regele Gatului" (*Samuil I, XXVII, 2*). Achiș i-a dăruit cetatea Țiclag, ca să se stabilească aici, iar unsul domnului a trăit aici un an și patru luni în mijlocul dușmanilor poporului său.

"Și David și oamenii săi porneau în sus și năvăleau asupra gheșuriților și pereziiților și amaleciților, căci aceștia sînt locuitorii țînutului care se întinde de la Talam pînă către Sur și pînă către Egipt.

Iar ori de cîte ori David bătea acest țînut, nu lăsa în viață nici bărbat, nici femeie, și le lua turmele și cirezile, și asinii, și cămilele, și veșmintele, și apoi se întorcea iarăși la Achiș... Deci David nu lăsa în viață nici bărbați, nici femei, ca să nu fie nevoie să-i aducă la Gat. Fiindcă își zicea: «Nu cumva să ne vădească și să spună: așa a făcut David!^a Aceasta a fost chibzuiala lui în toată vremea cît a stat în țînutul filistenilor.

Iar Achiș avea încredere în David și cugeta: "El a ajuns să fie urît de către poporul său, de către Izrail; astfel va rămîne pururea sluga mea!" (*v. 8—12*).

Cum vă place acest sfânt uns, cel mai mare dintre strămoșii domnului nostru Iisus Hristos, favoritul lui Dumnezeu?

Criticii amintesc că la început el a făcut pe prostul în fața regelui filistean; firește, aceasta nu este o metodă din cale afară de bună pentru a-i inspira încrederea regelui pe care se pregătea să-l servească pe câmpul de bătaie, cum s-a întâmplat ulterior. Dar, adaugă criticii, modul în care David l-a servit pe rege, binefăcătorul său, este și mai puțin obișnuit: el îl face să creadă că-i jefuiește pe evrei, pe când în realitate el îi jefuiește și-i ucide pe aliații regelui. El distruge tot, îi ucide pe toți fără a cruța nici copiii, de teamă să nu-l denunțe.

Dar cum a fost cu puțință ca timp de 16 luni Achiș să nu afle nimic despre toate acestea? Trebuia să fi fost și mai prost decât se prefăcuse odinioară David. De altfel, teologii nu sînt cîtuși de puțin mirați de comportarea acestui "uns al domnului"; ei susțin că este cu totul lipsit de însemnătate dacă își extermina și-și nimicea aliații deoarece aceștia erau păgîni. Ei văd chiar în David un exponent al mîniei divine și îi iartă toate păcatele, ridicîndu-i în slavă "sfînțenia".

În capitolul următor, filistenii se pregătesc de campanie împotriva evreilor, iar David se transformă din scutier și ginere al regelui evreu Saul în comandant al gărzii regelui filistenilor. Aici ne apropiem de faimosul episod cu vrăjitoarea din Endor.

"Deci filistenii s-au adunat și au venit și au tăbărit la Șunem, în vreme ce Saul, adunînd întregul Izrail, a tăbărit pe muntele Ghilboa.

Dar Saul, văzînd tabăra filistenilor, a fost cuprins de frică și inima lui s-a cutremurat foarte.

Și Saul a întrebat pe domnul, însă domnul nu i-a dat răspuns, nici prin vise, nici prin urim, nici prin proroci.

Atunci Saul a poruncit oamenilor săi: «Căutați-mi o femeie care cheamă duhurile, ca să mă duc la ceea și s-o întreb^a. Iar oamenii săi i-au răspuns: «Iată, o femeie care cheamă duhurile se află în Endor^a.

Atunci Saul și-a schimbat înfățișarea și s-a îmbrăcat cu alte haine și a pornit întovărașit de doi oameni. Și au ajuns la femeie în ceas de noapte. Și Saul a zis: «Te rog, ghicește-mi, chemînd duhurile și scoate-mi pe acela pe care ți-l voi spune^a.

Femeia însă a răspuns: «Tu trebuie să știi ceea ce a făcut Saul, cum adică a stîrpit pe chemătorii de duhuri și pe vracii din țară. Atunci de ce îmi întinzi cursă și vrei să mă omori?^a

Dar Saul i se jură pe domnul, zicînd: «Pe domnul cel viu, nu vei avea nici o vină din pricina aceasta!^a

Și femeia a zis: «Și pe cine vrei să ți-l aduc?^a Răspuns-a Saul: «Pe Samuil să mi-l aduci!^a

Dar cînd femeia zări pe Samuil, a scos un țipăt groaznic și a zis către Saul: «De ce m-ai amăgit? Fiindcă tu ești Saul^a.

Ci regele a zis către ea: «Nu te teme! Ce vezi?^a Răspuns-a femeia către Saul: «Văd o arătare dumnezeiască ieșind din pămînt!^a

Și a întrebat-o Saul: «Cum arată la față?^a Răspuns-a femeia: «E un om

bătrîn care se ridică și este înfășurat într-o mantie^a. Atunci a înțeles Saul că este Samuil și a căzut cu fața la pământ și s-a închinat.

Atunci Samuil a rostit către Saul: «De ce îmi tulburi liniștea ca să mă aduci încoace?»^a Iar Saul a răspuns: «Sînt în mare cumpănă, pentru că filistenii au pornit război împotriva mea și dumnezeu s-a depărtat de la mine și nu-mi mai răspunde nimic, nici prin proroci, nici prin vise. Pentru aceea te-am chemat, ca să mă înveți ce trebuie să fac!»^a

Grăit-a Samuil: «Dar de ce mă întrebi o dată ce domnul s-a depărtat de la tine și a ajuns vrăjmașul tău?

Căci domnul a făcut așa precum a spus prin graiul meu, adică domnul a smuls domnia din mîna ta și a dat-o aproapei tale, lui David.

De vreme ce tu n-ai ascultat porunca domnului și n-ai adus la îndeplinire hotărîrea crîncenei lui mîinii împotriva lui Amalec, pentru acest cuvînt domnul ți-a făcut aceasta astăzi.

Ba încă domnul va da și pe Izrail, o dată cu tine, în mîna filistenilor. Iar mîine tu și feciorii tăi veți fi la mine; și oștirea lui Izrail va da-o domnul în mîna filistenilor^a.

Atunci Saul, îngrozindu-se foarte, s-a prăbușit deodată la pământ, cît era el de lung, și din pricina cuvintelor lui Samuil, și din pricină că era vlăguit de putere, întrucît nu mîncase nimic o zi întreagă și o noapte întreagă.

Atunci femeia aceea s-a apropiat de Saul și, văzîndu-l atît de cuprins de spaimă, i-a grăit: «Iată, roaba ta, a ascultat de glasul tău și mi-am pus viața în primejdie și am îndeplinit porunca pe care mi-ai dat-o.

Deci acum, te rog, ascultă și tu glasul roabei tale și îngăduie să-ți pun dinainte puțin demîncare să mănînci, ca să ai putere în tine cînd vei porni la drum^a..

Ci el nu se învoia și zicea: «Nu vreau să mănînc!»^a Însă slujitorii săi, precum și femeia, au stăruit de el și el le-a ascultat sfatul și s-a sculat de la pământ și a șezut pe pat.

Iar femeia avea la casa ei un vițel îngrășat și ea l-a junghiat degrabă, apoi a luat făină și, frămîntînd-o, a făcut din ea azime.

Și le-a pus înaintea lui Saul și înaintea slujitorilor lui; iar ei, după ce au mîncat, s-au sculat și au plecat chiar în noaptea aceea" (*Samuil I, XXVIII, 4—25*).

Acest episod a stîrnit numeroase dispute în rîndurile teologilor. Cît privește pe comentatorii sceptici, aceștia s-au distrat copios pe seama lui. Ce-i drept, aveau și de ce.

Totdeauna și pretutindeni, escrocii și șarlatanii au abuzat de credulitatea oamenilor naivi, silindu-i să plătească scump tot soiul de răspunsuri misterioase și, bineînțeles, născocite. Iată însă că aici Saul nu-i dă o para chioară vrăjitoarei, ba chiar ea îl ospătează și sacrifică în cinstea sa un vițel îngrășat.

Prezicătorii, ghicitoarele, vrăjitorii arată de obicei ceva neclar, care posedă capacitatea de a se mișca datorită unui truc secret și nu întotdeauna destul de ingenios. Vrăjitoarea din Endor nu-și dă însă nici această mică osteneală: ea se mărginește să spună că vede o umbră, iar Saul o crede pe

cuvînt.

"În orice altă carte, cu excepția sfintei scripturi — spune Voltaire —, această relatare ar trece drept o poveste obișnuită, ba chiar prost construită. Dar o dată ce autorul este același «duh sfînt^a, povestea este incontestabilă și merită tot atîta considerație ca și restul".

Cît privește pe teologi, aceștia, deși nu se îndoiesc de adevărul episodului, nu știu precis pe cine anume a chemat vrăjitoarea. În scrierea, sa "Dialog cu Trifon Iudeul", sfîntul Iustin admite că în vremurile de demult, cu învoirea specială a lui Dumnezeu, vrăjitorii puteau chema sufletele profeților și ale dreptcredincioșilor, care se aflau toate în iad, în pofida vieții pioase duse de ei pe pămînt, și care au rămas acolo pînă cînd a venit Iisus însuși pentru a le scoate, după cum susțin teologii creștini. Prin urmare, după sfîntul Iustin, vedenia din Endor putea să fie chiar sufletul lui Samuil.

Un alt părinte al bisericii, Origene, merge și mai departe: el spune că vrăjitoarea ar fi adus nu numai sufletul lui Samuil, ci și trupul său. O dovadă a realității vedeniei este îmbrăcămintea. Aceasta le dă prilej curioșilor să pună întrebarea dacă există în genere haine în iad și îndeosebi dacă sînt neinflamabile.

Teologii contemporani au renunțat la afirmațiile naive din primele veacuri ale creștinismului; ei își dau bine seama de latura ridicolă a interpretărilor lui Origene și Iustin, după care vrăjitoarele și vrăjitorii, aceste unelte ale diavolului, aveau puterea să-i cheme pînă și pe "sfînți". Ei declară că vrăjitoarea l-ar fi adus pe diavol, care s-a dat drept Samuil.

Textul biblic pledează clar împotriva acestor tălmăciri cazuistice. Biblia repetă în mai multe rînduri: "Samuil a rostit către Saul", "Saul s-a îngrozit de cuvintele lui Samuil" și, în sfîrșit, Samuil întreabă: "De ce îmi tulburi liniștea?"

Pe de altă parte, se mai pune o problemă, care nu este tocmai ușor de rezolvat. Saul este înfățișat ca un om pe care apasă pecetea blestemului din ziua în care el a arătat clementă prizonierului său, regele Agag. De aceea credincioșii văd în el un condamnat. Numele primului rege al lui Izrail a fost de atîtea ori blestemat de preoți, încît îi îngrozește pe mulți.

Dacă citim cu luare aminte textul "sacru", începem să avem impresia că Dumnezeu s-ar fi dezmințit pe sine însuși în ultima clipă, iar Saul a fost mîntuit. Samuil îi spune: "...Mîine tu și feciorii tăi veți fi la mine". Or, Samuil se afla în iadul celor drepți. Potrivit teologiei creștine, au existat două iaduri pînă la învierea lui Iisus Hristos: iadul celor huliți, care înghițise pe Core, Datan și Abiram, și iadul celor aleși, în care patriarhii, prorocii și toți sfînții Vechiului testament așteptau ca "învierea lui Hristos" să le deschidă "porțile cerurilor". Prin urmare, dacă Saul a ajuns la Samuil, aceasta se putea întîmpla numai în iadul celor drepți; așadar, în pofida blestemului, Saul a făcut parte totuși dintre cei aleși.

În sfîrșit, iată ce ar mai fi putut simplifica mult toate aceste îndoieli: avem oare convingerea fermă că Saul și Samuil au existat vreodată cu adevărat? Nu este oare întreaga lor istorie încă o mistificare a autorilor Bibliei? Liber-cugetătorii relevă că numai cărțile ebraice menționează pe acest rege și pe acest proroc, dar că cronicile orașului Tir, care vorbesc despre Solomon, nu

pomenesc nici un cuvânt despre David.

Ce-i de făcut? Există destul de mulți oameni care se miră de tăcerea contemporanilor în legătură cu numeroase personaje aduse în scenă de "istoricul sacru". Există destul de mulți oameni cărora le este greu să înghită anumite povestiri ale Bibliei, cum sînt: lupta tînărului David eu Goliat cel înalt de peste 3 m, zestrea de 200 de circumcizii filistene făcute de David și predate cu inventar lui Saul ca dar de nuntă pentru fiica sa și atîtea altele. Cînd la toate acestea se mai adaugă și vrăjitoarea din Endor, întreaga absurditate devine și mai greu de digerat.

La urma urmelor, totul are o limită!

Între timp, David își continua slujba în armata filistenilor, dar în spatele frontului. Cap. al XXIX-lea ne povestește că șefii taberei din Afec nu erau prea mulțumiți de faptul că el se afla în rîndurile oștirii și-i cereau regelui Achiș să-l îndepărteze. În timpul acestor negocieri, amaleciții au dat foc cetății Țiclag, unde trăia sfîntul uns al domnului. Întorcîndu-se din tabăra filisteană, David și cei 600 de tîlhari ai săi nu și-au mai găsit soțiile și copiii; amaleciții îi duseseră în robie (XXX, 1—3). Cele două soții ale lui David — Abigail și Ahinoam — se aflau printre roabe. David a pornit să-i urmărească pe amaleciți, i-a ajuns din urmă și i-a ucis pe toți, iar pe captivi i-a eliberat și i-a dus acasă.

Prima carte a lui Samuil se încheie prin descrierea morții lui Saul. Acesta a dat lupta împotriva filistenilor pe muntele Ghilboa. Oștirea lui Izrail a fost înfrîntă. "Ci filistenii au urmărit de aproape pe Saul și pe fiii săi și au ucis filistenii pe Ionatan și pe Abinadab și pe Malchișua, feciorii lui Saul.

Și lupta împotriva lui Saul a fost crîncenă, căci arcașii cu săgețile lor l-au nimerit și a fost greu rănit în vintre.

Atunci Saul a grăit către scutierul său: «Trage sabia și străpunge-mă cu ea, ca să nu sosească acești păgîni și să mă străpungă ei și să-și facă rîs de mine!^a Dar scutierul său n-a voit, căci era plin de spaimă. Și Saul a luat sabia și s-a aruncat în ea.

Iar cînd scutierul a văzut cum a murit Saul, s-a aruncat și el în sabie și a murit lîngă Saul...

Iar cînd izrailiții din cetățile șesului și din cetățile de lîngă Iordan au prins de veste că ostașii din Izrail au fugit și că Saul și cu feciorii lui au murit, ei au năpustit cetățile lor și au pornit în bejenie. Și au venit filistenii și s-au așezat în ele.

Ci a doua zi, cînd au venit filistenii ca să jefuiască pe cei uciși, au găsit pe Saul și pe cei trei feciori ai lui zăcînd pe muntele Ghilboa.

Atunci i-au tăiat capul și l-au despuiat de arme și au trimis soli ca să le plimbe prin țînutul filistenilor și să vestească, prin capiștile idolilor lor și poporului, această veste de bucurie.

Și au pus armele lui în capiștea Astartei, iar leșul lui l-a spînzurat de zidul Betșeanului.

Însă auzind locuitorii din labeș-Galaat cele ce făcuseră filistenii lui Saul,

Au purces cu toții, cîți erau oameni de luptă, și au mers toată noaptea și au luat leșul lui Saul și leșurile feciorilor lui de pe zidurile Betșeanului și s-au

întors la labeș și acolo le-au ars.

Apoi le-au adunat oasele și le-au îngropat sub stejarul din labeș și au ținut post de șapte zile" (*Samuil I, XXXI, 2—13*).

Cartea a doua a lui Samuil începe cu povestirea morții lui Saul, dar expune acest eveniment cu totul altfel. Contradicția este flagrantă. Ea dă din nou în vileag nerușinarea cu care "porumbelul sfânt" și reprezentanții săi își bat joc de credincioși.

"Iar după moartea lui Saul, întorcându-se David de la înfrângerea amaleciților, a rămas două zile în Țiclag". (Autorul de "inspirație divină" a și uitat că acest oraș fusese total mistuit de incendiu cu câteva zile în urmă.) (*Samuil II, 1, 1*),

"Și iată că, a treia zi, un om sosi din tabără, de la Saul, cu hainele sfîșiate și cu pulbere pe cap și, ajungînd înaintea lui David, căzu la pămînt și se închină.

«De unde vii?» — l-a întrebat David și acela i-a răspuns: «Am fugit din tabăra izrailiților!»

L-a întrebat iarăși David: «Cum stau lucrurile? Te rog spune-mi!» Răspuns-a el: «Oastea a fugit din luptă și mulți din oaste au căzut și au murit. Și însuși Saul și feciorul său Ionatan sînt morți!»

Ci David a zis către tînărul care-i aducea această veste: «De unde știi tu că Saul și Ionatan, feciorul său, sînt morți?»

Tînărul cel cu vestea i-a spus atunci: «Mă aflam din întîmplare pe muntele Ghilboa și iată pe Saul, sprijinindu-se în suliță, dar iată și care și călăreți care îl ajungeau din urmă».

Iar el, căutînd înapoi și zărindu-mă, m-a strigat; i-am răspuns: «Iată-mă!»

M-a întrebat: «Cine ești tu?» Și i-am răspuns: «Sînt amalecit».

Atunci mi-a zis: «Vino încoace la mine și omoară-mă, căci împăienjeneala morții m-a cuprins, dar viața mea este încă în mine!»

Și m-am apropiat de el și l-am ucis, căci îmi dădeam seama că, după prăbușirea lui, nu putea să mai trăiască. Apoi am luat coroana care era pe capul lui și brațara de pe brațul lui și adusu-le-am stăpînului meu.

Atunci David și-a apucat veșmintele și le-a sfîșiat, și la fel au făcut și oamenii care erau cu el.

Și au jelit și au plîns și au ținut post pînă seara pentru Saul și pentru Ionatan, feciorul său, și pentru poporul lui Iuda și pentru casa lui Izrail, pentru că de sabie căzuseră.

După aceea a întrebat David pe tînărul care-i adusese vestea: «De unde ești tu?» Răspuns-a el: «Sînt feciorul unui amalecit aciuit în Izrail!»

Și David a rostit către el: «Cum nu te-ai temut să întinzi mîna ta și să omori pe unsul lui Dumnezeu?»

Atunci David a chemat pe unul din voinici și i-a poruncit: «Apropie-te și doboară-l».

Și l-a lovit și a murit" (*Sarauil II, II, 1—16*).

După aceea David a compus un cîntec de jale (Biblia îl reproduce) în legătură cu soarta cruntă a lui Saul și a lui Ionatan. Vom cita din el numai un mic fragment: "Jale grea este în mine după tine, frate-meu Ionatane! Căci

mult mi-ai fost tu drag. Mai de preț mi-era iubirea ta decît dragostea femeilor" (v. 26).

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI DOILEA URCAREA PE TRON ȘI GLORIOASA DOMNIE A SFÎNTULUI ȘI BLAJINULUI REGE DAVID

Am ajuns acum la epoca în care începe cu adevărat istoria, mai mult sau mai puțin autentică, a poporului evreu. O dată cu vremea lui Saul, ceea ce era dubios și neclar în această istorie dispăre oarecum încetul cu încetul. La drept vorbind, vom întâlni și în cele ce urmează multe "minuni" neobișnuite și uluitoare. Dar aceste "minuni" vor împodobi doar biografia unor personaje a căror existență nu trebuie întotdeauna contestată.

Cărțile care alcătuiesc Biblia suscită controverse mari. Teologii susțin că aceste cărți au fost scrise de diferite personaje, care relatează evenimente de pe timpul lor: "Pentateuhul" îi este atribuit lui Moise, Iosua este socotit autorul cărții lui Iosua, Samuil autorul celor două cărți care îi poartă numele. Acordându-se acestei versiuni, teologii se străduiesc să-i dea Bibliei o aparență de autenticitate. Ei turbează de mînie cînd li se spune că toate acestea au fost scrise cu mult după evenimentele relatate în Biblie, mai ales după robia babiloneană.

Pentru a confirma opiniile oamenilor de știință care au criticat Biblia, este cazul să cităm aici în treacăt o frază din Cartea a doua a lui Samuil, care ne permite, o dată mai mult, să dovedim cît de falsă este poziția teologilor: "care se află scris în «Cartea celui Drept^a» (I, 18). Aceași "Carte a celui Drept" este menționată și de Iosua în legătură cu miracolul opririi în loc a Soarelui și a Lunii: "Oare acestea nu stau scrise în «Cartea Dreptului^a? Deci soarele a stat în loc, în mijlocul cerului, și nu s-a zorit să apună aproape o zi întregă" (Iosua, X, 13).

Dacă Iosua însuși nu este un personaj legendar, atunci "miracolul" său s-a întîmplat cu vreo 500 de ani înainte de domnia lui David. Prin urmare, este fiziceste imposibil ca Iosua să citeze, în cartea scrisă de el, o altă carte care reproduce cîntecul de jale al lui David pentru Saul și pentru Ionatan, compus cu 500 de ani mai tîrziu.

Această "Carte a celui Drept", pe care Biblia o pomenește de mai multe ori, a fost distrusă de preoții evrei; ei înșiși au nimicuit-o, dar spun că, "din nefericire, s-a pierdut". Existența ei era supărătoare, deoarece dovedea limpede că Vechiul testament nu fusese scris treptat și consecutiv de Moise, Samuil, David etc., care ar fi notat evenimente de pe vremea lor.

Cele două versete biblice pe care le-am confruntat mai sus dovedesc într-un mod neîndoios falsificările "sfinte" și ne permit să ghicim a cui mîna a operat aici.

David, pe care Samuil îl unse de mult rege, a început să se considere rege abia după moartea lui Saul; numai atunci el s-a apucat să-și vădească

măreția regească. El a început prin a se sfătui cu Dumnezeu ce oraș să-și aleagă drept reședință a domniei sale. Iar Dumnezeu i-a spus de-a dreptul: "La Hebron" (*Samuil II, II, 1*). Apoi el a adresat o chemare poporului, dar numai conducătorii seminției lui Iuda l-au recunoscut "și l-au uns acolo pe David rege peste casa lui Iuda" (*v. 4*). Era a doua ungere.

După aceea David s-a instalat la Hebron, împreună cu Abigail și cu Ahinoam. Dorind, pesemne, s-o uite pe prima sa soție, Micol, fiica lui Saul, el a înlocuit-o cu patru soții noi: Haghita, Abital și Eglă, precum și Maaca, fiica maiestății-sale Talmai, regele Gheșurului (*Samuil II, III, 2—5*). E de presupus că toate aceste șase soții regale duceau casă bună.

David avea nevoie de un comandant suprem. Nu l-ați uitat pe Abișai, cel care îl însoțise noaptea în tabăra de la Ghibeat-Hachila, unde furaseră împreună lancea și urciorul de apă al lui Saul. Abișai avea doi frați, pe Ioab și pe Asael. David l-a pus pe Ioab în fruntea oștirii sale. Vom avea prilejul să vedem ce rol important va juca acesta sub domnia lui David.

"Și timpul cât David a stat rege în Hebron, stăpânind peste casa lui Iuda, a fost șapte ani și șase luni" (*Somnii II, II, 11*).

Pe de altă parte însă, Abner, fostul "comandant suprem" al lui Saul, nu l-a recunoscut pe alesul seminției lui Iuda. El a înfățișat poporului pe Ișboșet, fiul mai mic al lui Saul. Recunoscut de celelalte unsprezece seminții ale lui Izrail, Ișboșet a luat și el titlul de rege și și-a întemeiat capitala la Mahanaim, unde a domnit în total doi ani.

Așadar, război civil! S-au întâlnit la heleșteul din Gabaon. Abner i-a propus lui Ioab o luptă dreaptă între 12 flăcăi din tribul lui Veniamin și tot atîția partizani ai lui David. Ioab a fost de acord.

"Și s-au înhățat de păr unul cu altul și și-au înfipt sabia în coastă unul altuia și s-au prăbușit cu toții" (*v. 16*). După aceea s-a pornit încăierarea generală. Partizanii lui David și-au pus pe fugă dușmanii. Văzîndu-se înfrînt, a luat-o la fugă și Abner. El a fost urmărit de Asael, fratele lui Ioab, care "era iute de picior ca o gazelă din cîmpie" (*v. 18*).

"Ci Asael a urmărit de aproape pe Abner și nu s-a abătut din mersul lui nici la dreapta, nici la stînga, ținîndu-se pe urmele lui Abner.

Atunci Abner s-a uitat înapoi și a întrebat: «Tu ești oare, Asael?»^a Și acesta a răspuns: «Eu sînt!»^a

Zis-a către el Abner: «Abate-te ori la dreapta, ori la stînga și pune mîna pe unul din flăcăi și i-ați armele de pe el!»^a Dar Asael n-a voit să se abată și să nu-l mai urmărească.

Și Abner a mai zis încă o dată către Asael: «Dă-te la o parte de dinapoia mea! De ce vrei să te dobor la pămînt? Și pe urmă cum voi ridica ochii mei către Ioab, fratele tău?»^a

Însă el n-a voit să se dea în lături. Atunci Abner, întorcînd sulița, l-a lovit în pîntece și sulița i-a ieșit prin spate și a căzut acolo și a murit unde a căzut. Și toți cîți soseau la locul unde se prăbușise și murise Asael se opreau locului.

Însă părtașii lui David au bătut și au ucis din Veniamin și din oastea lui Abner trei sute șazeci de inși.

La urmă au ridicat pe Asael și l-au înmormîntat în mormîntul părintelui

său din Betleem. Și au mers loab și oamenii săi toată noaptea și li s-a luminat de ziuă la Hebron" (v. 19—23, 31—32).

Ar fi fost păcat să oitem descrierea acestei celebre bătălii, căci toate acestea, fiind din "istoria sfântă" dictată chiar de dumnezeu, prostiile divine de felul celor citate mai sus capătă o deosebită semnificație și merită să fie menționate. Nu trebuie să pierdem niciodată din vedere că în numele acestor absurdități și prostii, proclamate sfinte, slujitorii religiei sînt socotiți în multe țări funcționari ai statului, se bucură de privilegii, banii strînși de la populație se cheltuiesc pentru întreținerea lor, ca și cum ar fi specialiști în cele mai nobile științe sau învățători ai celor mai înălțătoare și mai utile adevăruri.

În timpul cît cele 11 seminții refuzaseră să recunoască pe David rege, acesta își întărise dinastia, făcînd copii. Sfîntul "uns" al lui Dumnezeu nu-și pierdea vremea. "Și i s-au născut lui David în Hebron acești (șase) feciori" (*Samuil II, III, 2*).

Abner a trecut de partea lui David din cauza unei femei. Vom reproduce această anecdotă "sacră".

"Ci Saul avusese o țiitoare, anume Rițpa, fiica lui Aia (și a intrat la ea Abner), și odată Ișboșet a zis către Abner: «De ce ai intrat la țiitoarea tatălui meu?»^a

Atunci Abner s-a umplut de mînie pentru aceste cuvinte ale lui Ișboșet și a zis: «Ce sînt eu azi? Cap de cîine în slujba lui Iuda? Eu care m-am purtat cu credință față de casa lui Saul, părintele tău, față de frații lui și de prietenii lui și nu te-am lăsat să cazi în mîinile lui David! Și tu astăzi mă găsești vinovat din pricina unei femei!

Așa să facă dumnezeu lui Abner și atîtea să-i mai adauge dacă nu voi lucra pentru David, așa precum i s-a jurat dumnezeu.

Adică să înlătur stăpînirea de la casa lui Saul și să ridic tronul lui David peste Izrail și peste Iuda, de la Dan și pînă la Beerșeba^a.

Iar Ișboșet n-a putut să-i mai răspundă nici un cuvînt lui Abner, fiindcă îi era frică de el.

Și Abner a trimis soli la David, la Hebron, cu întrebarea: «A cui e țara?»^a și să-i spună: «Fă legămînt cu mine și iată mîna mea va fi cu tine, ca să aduc tot Izrailul de partea ta^a.

Răspuns-a David: «Prea bine; voi încheia legămînt cu tine. Însă cer de la tine un lucru, anume: tu nu vei vedea fața mea pînă ce nu vei aduce pe Micol, fiica lui Saul, atunci cînd vei veni să te înfățișezi înaintea mea^a.

Apoi David a trimis soli la Ișboșet, fiul lui Saul, zicînd: «Dă-mi pe femeia mea, pe Micol, pe care am dobîndit-o cu o sută de tăieri împrejur filistene^a.

Iar Ișboșet a trimis și a luat-o de la bărbatul ei, de la Paltiel, fiul lui Laiș.

Și bărbatul ei a mers cu ea și, mergînd, plîngea în urma ei, pînă ce-au ajuns la Bahurim. Atunci Abner a rostit către el: «Pleacă! Întoarce-te acasă!»^a Și s-a întors acasă" (v. 7—16).

Iată cum și-a redobîndit David soția nr. 1, pe care se pare că o iubea. De altfel, aceasta nu l-a determinat să le izgonească pe celelalte șase.

Cît privește pe Abner, trădarea sa față de Ișboșet nu i-a adus noroc. Cînd el s-a îndreptat spre Hebron, la fiul lui Iesei, era însoțit de 20 de slujitori.

David a dat un ospăț în cinstea lui, apoi l-a lăsat să plece în pace și l-a trimis să facă agitație în rîndurile evreilor cum că David este singurul lor rege legitim. Aflînd despre aceasta, Ioab și-a chemat voinicii, care l-au prins pe drum pe Abner și l-au adus la Hebron sub pretext că David mai are să-i comunice ceva. Acolo "Ioab l-a luat la o parte, lîngă poartă, ca să-i grăiască nestingherit și acolo l-a lovit în pîntece" (*v. 27*). Sîngele lui Asael fusese răzbunat.

Aflînd despre acest omor, David a declarat că n-are nici un amestec.

— Fie ca sîngele lui Abner să cadă în capul lui Ioab, a exclamat el.

El i-a făcut chiar o înmormîntare somptuoasă fostului comandant suprem al oștirii dușmanului său (*v. 20—39*).

Situația lui Ișboșet nu era de invidiat; cei mai mulți dintre partizanii săi l-au părăsit. Doi dintre căpitanii săi, Baana și Recab, s-au strecurat în încăperea lui în arșița zilei, pe cînd își dormea somnul de după-amiază și l-au sugrumat. Mîndri de această ispravă grozavă și contînd pe răsplată din partea regelui, i-au adus lui David capul lui Ișboșet. Drept răsplată, David a poruncit întîi să li se taie mîinile și picioarele, iar apoi să-i spînzure împreună pe marginea heleșteului de lîngă Hebron.

Capul lui Ișboșet a fost îngropat la Hebron, în mormîntul lui Abner (*cap. IV*).

După ce a domnit șapte ani și jumătate la Hebron, David a mai domnit alți treizeci și trei de ani la Ierusalim, care aparținea iebusiților și pe care l-a cucerit după ce toate cele 12 seminții ale lui Izrail s-au unit sub sceptrul său. David a trăit în cetatea căreia i-a zis cetatea lui David și unde a clădit întărituri de jur împrejur și pînă înăuntru. Hiram, regele Tirului, a trimis dulgheri și cioplitori în piatră "ca să-i clădească palat lui David" (*Samuil II, V, 9—11*).

Relevăm că cronicile Tirului nu pomenesc nimic despre această solie și nu amintesc nicăieri numele lui David. Oricum ar fi, istoria poporului evreu sedentar începe, propriu-zis, o dată cu cucerirea Ierusalimului. Pînă atunci, evreii au dus o viață rătăcitoare. Ierusalimul era situat în drumul caravelor care făceau negoț cu fenicienii. Poziția lui era foarte bună. Ce-i drept, solul este pietros și sterp, dar în schimb cele trei coline pe care este așezat Ierusalimul îl întăreau considerabil din punct de vedere militar. Se pare că David nu avea nimic din cele necesare construirii unor case mai mult sau mai puțin trainice, din moment ce regele Tirului, Hiram, i-a trimis și cherestea, și cioplitori în piatră, și dulgheri. Este însă de neînțeles cum a putut David să-i plătească lui Hiram și care erau în genere relațiile dintre ei.

"David — spune Voltaire — era în fruntea unui popor care trebuia să fie foarte sărac după îndelungata sa robie. Prada pe care izbutise s-o strîngă în timpul incursiunilor sale nu putea să-l îmbogățească prea mult, deoarece nici el nu pomeneste că ar fi jefuit vreun oraș mai bogat. Pînă la urmă, istoria evreilor nu ne dă nici un fel de amănunte în legătură cu situația de atunci a Iudeii și nu știm absolut nimic cum a procedat David ca să-și guverneze țara".

De îndată ce David s-a văzut stăpîn peste Ierusalim și peste împrejurimile lui pînă la o distanță de 25-30 km, "și-a mai luat alte țitoare și femei în

Ierusalim... Și lui David i se mai născură băieți și fete" (v. 13).

După ce și-a pus la cale treburile personale, David s-a apucat să se gândească și la o locuință cuviincioasă pentru dumnezeu, mai exact pentru "chivotul sfânt".

"După acestea, David a adunat încă o dată pe toți fruntașii din Izrail, în număr de treizeci de mii.

Și s-a sculat David și a purces cu tot poporul războinic care era cu el la Baalat în Iuda, ca să aducă de acolo chivotul lui dumnezeu, care se numește cu numele domnului Savaot, cel ce șade pe heruvimi.

Și au încărcat chivotul lui dumnezeu într-un car nou, ridicându-l din casa lui Abinadab, care era în vârful dealului. Iar Uza și Ahio, feciorii lui Abinadab, însoțeau carul cel nou" (*Samuil II, VI, 1—3*).

Dar când cortegiul a ajuns în dreptul ariei lui Nacon, boii erau cât pe-acți să răstoarne "chivotul". Uza l-a prins cu mâinile. Atunci s-a aprins împotriva lui Uza mînia lui dumnezeu pentru această cutezanță și l-a lovit cu moartea, chiar acolo, "lîngă chivot" (v. 6—7). "Și s-a înfricoșat David înaintea domnului în ziua aceea și a grăit: «Cum va mai putea ajunge la mine chivotul domnului?^a Deci David n-a vrut să aducă la el chivotul domnului, în cetatea lui David, ci l-a dus în casa lui Obededom din Gat" (v. 9—10).

Dacă autorul acestei părți a Bibliei nu este Samuil, este totuși un slujitor al cultului, deoarece din relatarea sa reiese deosebit de vădit grija de a interzice mirenilor neinițiați să atingă "chivotul". Am mai asistat la îngrozitoarea exterminare a celor 50.070 de betsamiteni curioși, loviți de o moarte fulgerătoare pentru că aruncaseră o privire în lada "sacră". Pentru a inspira mai multă teamă, autorul nu s-a lăsat tulburat de lipsa de verosimilitate a anecdotei sale. La urma urmelor, slujitorii religiei îi atribuie lui dumnezeu cu multă indiferență fapte de o revoltătoare nedreptate. Principalul este să ne temem de el!

Iată, bunăoară, "chivotul", care, oricît va fi fost de divin, nu trebuia să fi avut un volum prea mare o dată ce putuse fi încărcat într-un car obișnuit. Carul acesta trebuia să fi fost foarte îngust din moment ce putuse să se strecoare prin defileurile de la Gaza pînă la Ierusalim. Însă, lucru curios, nu preoții sînt cei care însoțesc lada "sfîntă". Dacă ținem seama că nu s-au luat de loc măsuri de precauție pentru a feri povara de accidentele drumului, vom vedea că piosul Uza, care reținuse "chivotul" cînd era să cadă, făcuse o faptă bună, dar fusese-răsplătit cu o moarte subită pentru zelul său religios. Este o cruzime evidentă.

Scepticii, în frunte cu lordul Bolingbroke, au subliniat că această povestire este o ofensă adusă unui dumnezeu "milostiv". Dacă avea cineva vreo vină, aceștia erau leviții, care lăsaseră chivotul în voia soartei, și nu mireanul care îl sprijinise. Vedeteți însă că tocmai cu istorii dintre acestea se întreține în poporul ignorant credința în privilegiile "sacre" pe care dumnezeu le-a acordat castei preoților.

Încă o observație: acest început crunt al domniei lui David arată o dată mai mult că, pe vremea aceea, poporul evreu era pe cît de sărac, pe atît de primitiv și că în realitate el nu avea nici măcar o casă ca lumea în care să-și

poată adăposti obiectele de cult.

Domnul Obededom, numit păzitor al "chivotului", s-a ferit în fel și chip să-l atingă: "Și domnul a binecuvîntat pe Obededom și toată casa lui" (v. 11).

După trei luni, David i-a cerut lui Obededom "chivotul". Acesta a fost mutat la Ierusalim. Ceremonia mutării s-a desfășurat cu mare solemnitate, iar regele și-a exprimat cu acest prilej marea sa bucurie. "Iar David dănuia din toate puterile înaintea domnului și era încins cu efod de în subțire" (v. 14). Pesemne că, în bucuria sa, și-a îngăduit, să ridice piciorul mai sus decît se cuvenea și a dezgolit... ceea ce era mai bine să nu dezgolească. Micol, soția sa nr. 1, nu și-a tăinuit gîndurile în această privință după ce cutia "sacră" a fost în sfîrșit instalată în locul ce-i fusese pregătit.

"Și s-a întors David să-și binecuvînteze casa, iar Micol, fiica lui Saul, i-a ieșit în întîmpinare și i-a spus: «Cîtă cinste și-a făcut astăzi regele lui Izrail dezgolindu-se înaintea ochilor roabelor robilor săi, precum s-ar dezgoli un om de nimic!»" (v. 20).

În schimb, Dumnezeu a fost foarte satisfăcut de vioiciunea lui David. El a mers pînă acolo, încît a pedepsit-o pe Micol pentru că fusese neatentă în ziua aceea cu soțul ei. Drept pedeapsă, "Micol, fiica lui Saul, n-a avut nici un copil pînă cînd a murit" (v. 23).

David a vrut să clădească un templu în cinstea lui Iahve, însă Dumnezeu evreilor s-a împotrivit, deoarece rezervase această cinste lui Solomon (*Samuil II, VII*).

Cap. al VIII-lea este consacrat victoriilor lui David. "Iar după acestea David a bătut pe filistenii și i-a supus, și David a cuprins Gatul cu așezările lui din mîna filistenilor. Apoi a înfrînt pe moabiții și, după ce i-a doborît la pămînt, i-a măsurat cu funia, și anume cu două funii: cu una ca să fie uciși și cu altă funie ca să rămînă în viață. Astfel moabiții au ajuns robii lui David și birnici" (v. 1-2).

"Pe urmă David a bătut pe Hadadezer, feciorul lui Rehob, regele din Toba, cînd acesta pornise să-și întărească stăpînirea la Eufurat.

Și David i-a luat o mie șapte sute de călăreți și douăzeci de mii de piotași. Și David tăie vinele tuturor cailor de la carele de război și nu lăsa decît o sută.

Cînd sirienii din Damasc au sărit într-ajutorul lui Hadadezer, regele Tobei, David a înfrînt douăzeci și două de mii de sirieni.

Și David a pus cîrmuitori peste sirienii din Damasc și sirienii au ajuns robii lui David și aducători de dajdie. Astfel domnul îi dădea lui David izbîndă oriîncotro se îndrepta.

Atunci a luat David scuturile de aur pe care le aveau ostașii lui Hadadezer și le-a adus la Ierusalim" (v. 3—7).

Apoi David a încheiat o alianță cu un oarecare Tou, regele Hamatului, tot atît de necunoscut în istorie ca și cel a cărui oștire o zdrobise David. Acesta a învins "Edomul, Moabul, amoriții, filistenii, amaleciții..., (pe) Hadadezer, feciorul lui Rehob, regele din Toba. Și David își făcu și mai mare nume, întorcîndu-se de la înfrîngerea sirienilor, căci bătuse optsprezece mii de edomiți în Valea Sării" (v. 12—13).

Nici un istoric nu pomenește despre aceste victorii ale lui David din Siria

și pînă la Euftrat. De asemenea nimeni nu știe de regele Hadadezer. Dacă David și-ar fi extins stăpînirea pînă la malurile Euftratului, el ar fi fost unul dintre cei mai puternici domnitori ai epocii. Aceste pretinse victorii ale conducătorului unui mic popor, ale unui "rege" care posedea doar un singur oraș, și acesta clădit doar pe jumătate, sînt minciuni gogonate și sfruntate.

David a purtat război și împotriva amoniților (*cap. X*). Războiul a izbucnit în urma unei glume de prost gust a regelui amonit Hanun. Cîțiva evrei călătoreau prin pămînturile sale. "Atunci Hanun a prins pe dregătorii lui David și le-a tuns bărbile pe jumătate și le-a retezat veșmintele pe jumătate, pînă la coapse, și apoi le-a dat drumul" (*v. 4*). Este limpede pentru oricine că amoniții și-au primit pedeapsa cuvenită.

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI TREILEA AVENTURILE AMOROASE ALE SFÎNTULUI DAVID, PROROC ȘI REGE AL EVREILOR

Cu puțin înainte, "sfînta scriptură" i-a enumerat pe fiii lui David născuți la Ierusalim (*Samuil II, V, 14—16*). Printre ei este amintit și Solomon. Împrejurările nașterii acestui fiu al lui David sînt descrise în *cap. XI*. O dată, în timpul unei plimbări, regele a zărit de departe o femeie frumoasă care se scâldea. Cu toată sfințenia sa, el a simțit imediat imboldul de a o privi mai de aproape.

"Atunci David trimise ca să cerceteze în privința femeii. Dar el își zise: «Aceasta este Batșeba, fiica lui Eliam, soția lui Urie Heteul^a».

Ci David trimise soli ca s-o aducă. Și ea veni la el și el se culcă cu ea. Iar ea tocmai se curățise de necurățenia ei. Apoi s-a întors acasă.

Iar femeia a rămas grea și a trimis vorbă și a vestit pe David și i-a spus: «Am rămas grea! ^a».

Apoi David i-a trimis lui loab poruncă: «Trimite-mi pe Urie Heteul^a. Și loab trimise pe Urie la David.

Sosind Urie la el, David îl întrebă ce face loab, cum se luptă oastea și cum merge războiul.

Apoi David i-a poruncit lui Urie: «Pogoară-te în casa ta și spală-te pe picioare!». Și Urie a ieșit din palatul domnesc și după el porni un dar de la masa lui vodă.

Dar Urie se culcă la poarta palatului domnesc, împreună cu toți casnicii stăpînului său, și nu se pogorî la el acasă.

Și i-au spus lui David vestea: «Urie nu s-a dus la el acasă!^a Atunci David a zis lui Urie: «Ai venit de pe drum; de ce nu te-ai pogorît în casa ta?».

Răspuns-a Urie lui David: «Cînd chivotul și Izrail și Iuda locuiesc în corturi și generalul meu loab și oștenii stăpînului meu stau tăbăriți în cîmp deschis, cum o să mă duc eu la mine acasă, să mănînc, să beau și să mă culc cu nevastă-mea? Pe viața ta și pe viața sufletului tău, că treaba aceasta nu voi face-o!^a».

Grăit-a David lui Urie: «Mai stai și astăzi aici și mâine îți voi da drumul^a. Deci Urie rămase în Ierusalim și în ziua aceea.

Iar a doua zi David îl chemă la masă și Urie mîncă și bău înaintea lui și David îl îmbată. Însă seara Urie ieși să se culce în culcușul său împreună cu casnicii stăpînului său, dar acasă nu se duse.

A doua zi de dimineață, David scrisse o scrisoare lui Ioab și o trimise prin mîna lui Urie.

Iar în scrisoare el scria așa: «Du pe Urie unde *va fi* lupta cea mai aprigă, apoi dați înapoi din spatele lui, ca să fie lovit și să moară!^a.

Cînd Ioab impresură cetatea, puse pe Urie în locul unde știa că sînt luptători mai viteji.

Atunci ostașii din cetate făcură un iureș și se încăierară cu Ioab și din oastea lui David căzură cîțiva ostași, iar Urie Heteul muri și el.

Pe urmă Ioab trimise vestea lui David eu toate amănuntele luptei.

Atunci el dădu această poruncă trimisului: «După ce vei isprăvi de spus regelui toate împrejurările luptei,

Dacă va izbucni mînia regelui și va striga la tine: "De ce v-ați apropiat de cetate ca să vă luptați? Nu știți voi că vă vor arunca pietre în cap?

Că doar cine a omorît pe Abimelec, fiul lui Ierubaal? Nu i-a azvîrlit oare o femeie o piatră de rîșniță de pe zid și a murit la Tebeț? Atunci de ce v-ați apropiat de ziduri?" Tu însă să răspunzi: robul tău Urie a murit și el!^a» (*Samuil II, XI, 3—21*).

Trimisul a îndeplinit porunca. "Rostit-a David către sol: «Așa să spui lui Ioab: nu-ți fie inima rea din această pricină, fiindcă așa mănîncă sabia, cînd pe unul, cînd pe altul. Indîrjește-te la luptă împotriva cetății și dă-o la pămînt. Așa să-l îmbărbătezi!^a.

Și femeia lui Urie a auzit că Urie, soțul ei a murit și și-a jelit soțul.

Iar după ce zilele de jale au trecut, a trimis David și a luat-o la el în casă. Astfel a ajuns soția lui și a născut un fecior. Dar această faptă pe care o săvîrșise David a fost faptă rea în ochii domnului" (*v. 25—27*).

Dumnezeu a trimis la rege pe prorocul Natan, care i-a povestit următoarea parabolă: un mare bogătaș, care avea turme numeroase, a adăpostit odată la el un drumeț și i-a dat să mănînce carnea unei oi pe care o furase de la un sărac în loc să o ia din bogatele sale turme. David a fost indignat de această mîrșăvie a bogătașului, dar Natan i-a tăiat vorba: "Tu ești omul acela! Așa rostește domnul dumnezeu lui Izrail: «Eu te-am uns pe tine rege al lui Izrail și eu te-am scăpat din mîna lui Saul. Datu-ți-am casa domnului tău și la sînul tău pe femeile stăpînului tău. Datu-ți-am casa lui Izrail și a lui Iuda și, dacă aceasta ar fi fost prea puțin, aș mai fi adăugat atîtea și atîtea! Pentru ce ai disprețuit cuvîntul domnului și ai făcut ceea ce urgisesc ochii mei?...^a Atunci a grăit David lui Natan: «Păcătuit-am înaintea domnului!^a Răspuns-a Natan lui David: «Și totuși dumnezeu a iertat păcatul tău: nu vei muri. Ci fiindcă prin fapta aceasta tu ai disprețuit pe domnul, pruncul ce ți s-a născut va trebui să moară^a» (*Samuil II, XII, 7—9, 13—14*).

Prorocul pleacă plin de demnitate. Urmează rugăciunile și postul lui David, iar după șapte zile moartea pruncului.

"Și David chemă în sfântul locaș milostivirea lui Dumnezeu pentru prunc. Și ținu post și, intrînd în casă, mase noaptea jos, învelit în sac.

Iar bătrînii de la curtea lui veniră îndată la el ca să-l scoale de jos, însă el nu voi și nici nu puse nimic în gură.

A șaptea zi pruncul muri...

Pe urmă David a mîngîiat pe Batșeba, soția lui, și a intrat la ea și ea a zămislit și a născut un fecior și el i-a pus numele Solomon și domnul îl iubea.

Și domnul i-a trimis vorbă prin Natan prorocul și i-a pus numele Iedidia, după cuvîntul domnului" (*v. 16—18, 24—25*).

Iată, fără îndoială, un episod dintre cele mai instructive. Voltaire menționează că o femeie adulteră nu s-ar fi putut mărita cu amantul ei, asasinul soțului ei legitim decît în cazul cînd "infaibilul" papă de la Roma i-ar fi acordat o dispensă specială. Papii au această putere. Dar este cu totul incontestabil că la nici un popor civilizat ucigașul nu are voie să ia de soție pe văduva victimei sale.

Aici mai există o dificultate: dacă vom considera căsnicia lui David cu Batșeba nelegitimă, nu vom mai putea susține că Iisus Hristos este urmașul legitim al lui David, așa cum îl prezintă genealogia din evanghelie. Dacă, dimpotrivă, îl vom socoti urmaș legitim înseamnă să călcăm în picioare legile general-umane, iar o dată cu ele și legile religiei. Dacă căsătoria lui David cu Batșeba este o crimă însemnată că Hristos are o origine cu totul impură, deoarece Noul testament îl face să descindă din Solomon.

Pentru a soluționa această dilemă atît de grea, teologii se referă la pocăința lui David prin care și-ar fi răscumpărat "păcatul". Dar "pocăința" a fost de foarte scurtă durată, iar văduva victimei sale a continuat să rămînă pe lîngă el. Prin urmare, el și-a agravat crima. Aceasta este o nouă dificultate, pe care teologii nu o potocoli, și aici ei recurg iarăși, ca întotdeauna în cazurile grele, la necesitatea credinței oarbe în "nepătrunsa voință a lui Dumnezeu".

La drept vorbind, în cazul de față este foarte greu să ne dăm seama de această "voință a lui Dumnezeu". Dumnezeu, care îl omorîse pe bătrînul Nabal pentru a facilita primul adulter al lui David, s-a mîniat deodată cînd scumpul său "uns" s-a făcut vinovat de asasinarea lui Urie. Credem că David ar fi trebuit să-l roage și aici pe Dumnezeu să se ocupe singur de asasinat și să i-o dea pe Batșeba tot atît de simplu și fără osteneală din partea lui cum i-o dăduse cîndva pe Abigail. Atunci Dumnezeu nu ar fi avut de ce să se supere.

Apoi mînia lui Dumnezeu este destul de curioasă. Se pare că era furios din moment ce l-a trimis pe prorocul Natan să-l amenințe pe David cu pedepse crunte. Totuși, aceasta nu-l împiedică să privească binevoitor căsnicia lui David cu soția victimei sale, deoarece el își manifestă imediat dragostea pentru Solomon, pe care această văduvă îl născuse lui David. El se mărginește să treacă pedeapsa pentru păcatul asasinului asupra unui prunc nou-născut, căruia îi ia viața.

Așadar, mulțumită acestei combinații stranii, dar bineînțelese divine, David iese basma curată. De fapt nu este chiar așa. El este iertat prin moartea

pruncului; dar el nu este iertat deoarece amenințarea că soțiile și țiitoarele sale se vor culca cu alții în văzul întregului Izrail rămîne în picioare și, după cum vom vedea, ea va fi adusă parțial la îndeplinire.

Între timp, loab lupta împotriva cetății amonite Raba, pe care o cuceri. David s-a deplasat acolo pentru a intra în stăpînirea "orașului". "Și a luat cununa idolului Milcom de pe capu-i și din ea David și-a făcut una pe capul lui; și ea cîntărea un talant de aur și avea pe ea o piatră nestemată, care a fost pusă pe capul lui David. Și el a scos din cetate mare mulțime de pradă" (v. 30). Un talant înseamnă 36 kg de aur. Este de neconceput ca un om să poarte în cap o astfel de coroană: ea l-ar fi strivit pînă și pe biblicul Goliat.

După ce i-a învins pe amoniți, regele lui Izrail și al lui Iuda și-a supus prizonierii la cele mai neînchipuite torturi. Era vorba despre aceiași locuitori ai Rabei care îl scăpaseră pe David de inoportunul Urie. Dumnezeu îl iertase pe jumătate pe David. Dar Dumnezeu l-a ales pe David pentru a face din el răzbunătorul său împotriva propriilor lui complici fără voie, care erau cu totul nevinovați, deoarece se aflau în legitimă apărare. Dacă trebuia cineva să plătească, acesta era loab care nu jucase un rol tocmai onorabil în această poveste.

"Iar poporul din cetate l-a scos afară și l-a pus la corvezi, cu ferăstrăul și cu îmblăciul de fier și cu securea, și să lucreze la cuptoarele de cărămidă. Și așa a făcut cu toate cetățile amoniților. Apoi David, împreună cu toată oastea, s-a întors la Ierusalim" (v. 31).

Ar fi de dorit ca toate aceste barbarii inimaginabile să fie niște născociri tot atît de absurde ca și coroana de 36 kg. Istoria nu cunoaște exemple ale unei cruzimi atît de mari și de premeditate: numai cartea "sacră", Biblia, povestește și laudă așa ceva!

Un prea învățat teolog catolic, benedictinul Calmet, scrie: "Este de presupus că David a urmat legile războiului, obișnuite pe timpul său, deoarece sfînta scriptură nu i le reproșează toate acestea lui David, ci consideră că întreaga sa comportare, cu excepția cazului lui Urie, a fost corectă și ireproșabilă".

"Această scuză ar fi valabilă în istoria tigrilor și a panterelor — răspunde Huet. — Ce om ar putea găsi o scuză potrivită pentru o atare cruzime? Or, acest om este favoritul lui Dumnezeu. Indiferent dacă această istorie este adevărată sau doar născocită, o astfel de învățătură religioasă nu poate fi decît condamnată. Și ce să credem despre cei care și-au luat misiunea de a convinge poporul că o astfel de sălbăticie inumană este o faptă glorioasă și meritorie?".

În toată "istoria" lui David, ororile se țin lanț.

"Iar după acestea Absalom, fiul lui David, avînd o soră prea frumoasă, care se chema Tamara, Amnon, tot fiul lui David, s-a îndrăgostit de ea.

Și Amnon era chinuit greu și gata să cadă bolnav de dragul soră-si Tamara, căci ea era fecioară și lui Amnon i se părea lucru cu neputință să apuce pe vreo cale cu ea.

Și Amnon avea un prieten, anume Ionadab, fiul lui Șimea, fratele lui David, și Ionadab era un om tare iscusit.

Deci el zise lui Amnon: «De ce ești tu, o principe, atît de abătut zi de zi? Nu vrei să-mi spui mie?^a. Răspuns-a lui Amnon: «Iubesc pe Tamara, sora lui Absalom, fratele meu».

Atunci i-a spus Ionadab: «Culcă-te în patul tău și fă-te că ești bolnav. Și cînd tatăl tău va veni să te vadă, să-l rogi: Aș vrea să vină Tamara, soră-mea, ca să-mi dea ceva de mîncare. Și să gătească mîncarea înaintea ochilor mei, ca să văd si eu și să mănînc din mîna ei!^a» (*Samuil II, XIII, 1—5*).

Istoria cunoaște mai multe incesturi asemănătoare cu cel al lui Amnon. Oricum ar fi, nu este de presupus să fi fost copiate unul după altul: aceste fenomene erau destul de răspîndite la toate popoarele din antichitate. Dar iată ce este deosebit de curios aici: Amnon și-a mărturisit pasiunea criminală vărului său Ionadab. Se vede că familia lui David era tare desfrînată dacă unul dintre fiii săi, care putea să aibă oricîte ibovnice voia, a dorit neapărat s-o posede pe propria sa soră și să fie ajutat de vărul său.

Amnon a urmat sfatul lui Ionadab și totul s-a întîmplat cum prevăzuse acesta. Venind să-și viziteze fiul, regele îi ascultă rugăminta și, socotind că este un capriciu nevinovat de om bolnav pe care nu are motiv să-l refuze, și-a trimis fiica să-i gătească de mîncare.

"Și astfel Tamara a venit în casă la Amnon, fratele ei, și el era culcat. Ci ea a luat cocă și a frămîntat-o și a făcut turte înaintea ochilor lui și a pus turtele la foc.

Apoi a luat tigaia și a răsturnat-o înaintea lui. Însă el n-a voit să mănînce și a strigat: «Să iasă toți din fața mea^a. Și au ieșit toți de la el.

Zis-a Amnon către Tamara: «Adu-mi de mîncare în iatac, să mănînc din mîna ta^a. Și Tamara a luat turtele pe care le făcuse și le-a dus fratelui ei Amnon, în iatac.

Dar cînd a venit lîngă el să-i dea să mănînce, el a prins-o și i-a spus: «Vino! Culcă-te cu mine, soră-mea!^a.

Răspuns-a ea: «Nu așa, frate-meu! Nu mă lua cu sila, căci nu se face așa în Izrail! Nu săvîrși această ticăloșie!

Căci încotro mă voi duce eu cu ocară mea? Iar tu vei fi în Izrail ca unul dintre netrebnici. Ci vorbește acum cu regele, căci el nu se va împotrivi să mă dea după tine^a.

Însă el n-a voit să asculte de rugămințile ei, ci, fiind mai vîrtos decît ea, a luat-o cu de-a sila și s-a culcat cu ea.

Și Amnon simți pentru ea o ură mare din cale afară, că era mai mare ura cu care o ura decît dragostea cu care o iubise. Și atunci Amnon a strigat la ea: «Scoală-te! Du-te !».

Și ea a zis către el: «Nu, fratele meu, căci, dacă mă gonești, mai mare este nelegiuirea aceasta decît cealaltă pe care ai săvîrșit-o cu mine^a. Dar el n-a voit să-i dea nici o ascultare.

Ci a chemat pe copilul său de casă care-l slujea și i-a poruncit: «Alung-o pe aceasta de la mine afară și închide ușa după ea^a» (*v. 8—17*).

Ce părere ai, cititorule? Nu-i așa că este o povestire foarte potrivită pentru o carte "sacră" pe care a dictat-o chiar Dumnezeu?

"Atunci Tamara și-a pus cenușă pe cap și haina cea lungă de pe ea, cea cu

mînici, a sfîșiat-o și s-a apucat cu mîinile de cap și a pornit să meargă și să țipe pe cînd mergea" (v. 19).

Absalom, născut, ca și ea, din Maaca, a patra soție a lui David, a lăsat în urma sa o amintire "pletoasă". Este încă un personaj biblic, celebru datorită coamei sale: părul său era mai lung decît al lui Samson și al lui Samuil. Aflînd că Tamara fusese siluită, Absalom a încercat întîi s-o consoleze. Cităm:

"Nu cumva Amnon, fratele tău, a fost cu tine? Dar acum, sora mea, liniștește-te, căci e fratele tău. Nu-ți fie inima rea pentru aceasta" (v. 20).

Cu toate aceste vorbe bune, Tamara a rămas nemîngîiată. Cît privește pe David, aflînd ce înțelesese Amnon prin mîncarea gustoasă a Tamarei, a fost cuprins de o mare mînie, care i-a trecut însă repede: căci David își cunoștea propriile sale mici păcate în această privință.

"Absalom însă nu vorbi cu Amnon nici în rău, nici în bine, dar Absalom ura pe Amnon" (v. 22). Absalom și-a tăinuit ura doi ani (v. 23). După acest timp, cînd puse să-i tundă oile la Baal-Hațor, el a pregătit cu acest prilej un mare ospăț la care și-a poftit și frații, inclusiv pe Amnon. Siluitorul incestuos a băut peste măsură și pe cînd era beat a fost ucis (v. 24—29).

"Este o nelegiuire îngrozitoare să te culci cu propria ta soră — spune Voltaire. — Este o grosolănie fără margini s-o alungi după ce ai necinstit-o în acest fel. Dar să-ți ucizi mișelește fratele în timp ce l-ai invitat la un ospăț este incontestabil o crimă tot atît de mare".

Toți frații lui Absalom, martori ai acestui fratricid, s-au sculat grăbiți de la masă, au încălecat pe catîrii lor și au luat-o la fugă, temîndu-se parcă să nu aibă soarta lui Amnon.

Este prima dată cînd apar catîrii în istoria evreilor. Un teolog care suferea de mania de a vedea extraordinarul chiar în evenimente cu totul obișnuite — vechea noastră cunoștință, inepuizabilul Calmet — arată în comentariul său la Biblie că "în Palestina catîrii nu sînt rezultatul încrucișării măgarilor cu iepetele, ci se nasc din masculi și din femele de catîr" (!).

Această noutate surprinzătoare a stîrnit rîsul lui Voltaire, care îi răspunde benedictinului: "Calmet citează aici părerea lui Aristotel; dar el ar fi făcut, fără îndoială, mai bine dacă s-ar fi sfătuit cu un crescător de vite. Cunoaștem mai mulți călători care ne asigură că Aristotel a greșit, iar o dată cu el a greșit și venerabilul părinte Calmet. În zilele noastre nu există nici un naturalist care să creadă în pretinsele rase de catîri. Un măgar încrucișat cu o iapă poate da un catîr frumos; însă natura se oprește aici, iar catîrul nu are capacitatea de a zămisli. De ce i-a dat «providența» organe de reproducere? Se spune că ea nu face nimic fără rost; totuși lucrul cel mai inutil din lume sînt organele de reproducere ale catîrului. De altfel, situația este aceeași ca pentru mamelele bărbatului care există și ele numai de formă".

David l-a plîns mult timp pe Amnon și a condamnat pe față crima lui Absalom. De aceea Absalom s-a expatriat: el și-a găsit refugiul la regele din Gheșur, bunicul său, și a rămas la el trei ani. Ioab a recurs la un șiretlic pentru a-l face să se întoarcă. Șiretlicul a reușit și el l-a adus la Ierusalim. Dar David a refuzat să-și vadă fiul.

"Și bărbat frumos ca Absalom și foarte lăudat nu se afla altul în tot

Izrailul. De la talpa piciorului pînă în creștetul capului nu găseai la el nici un cusur.

Iar cînd își tundeia părul, și se tundeia din an în an, căci îl împovăra părul, și de aceea îl tundeia, greutatea părului capului său era de două sute de sicii, după cîntarul regelui.

Și i s-au născut lui Absalom trei fii și o fiică, pe care a numit-o Tamara și care era tare mîndră la vedere (și a devenit soția lui Roboam, fiul lui Solomon, și i-a născut pe Abia).

Și a stat Absalom în Ierusalim doi ani, dar fața regelui n-a văzut-o.

După aceea Absalom a trimis să cheme pe loab, ca să-l îndemne să se ducă la rege; însă loab n-a voit să vină la el. Deci a trimis și a doua oară și tot n-a voit să vină.

Atunci Absalom a zis slujitorilor săi: «Vedeți că țarina lui loab este vecină cu mine și are pe ea holde de orz. Duceți-vă și dați-i foc^a. Și slujitorii lui Absalom au dat foc lanului. Și au venit robii lui loab la el cu veșmintele sfîșiate și i-au spus: «Oamenii lui Absalom au aprins o parte din holdă^a.

Deci atunci s-a sculat loab și a venit la Absalom acasă și l-a întrebat: «De ce au dat foc oamenii tăi holdei de pe țarina mea?^a.

Răspuns-a Absalom lui loab: «Iată, am trimis la tine oameni care să-ți spună: vino încoace ca să te trimit la rege și să-l întrebi de ce am venit din Gheșur. Mi-ar fi fost mai la îndemînă să fi rămas acolo! Ci acum vreau să văd fața regelui; și dacă îmi găsește vreo vină, să mă dea morții!^a.

Deci loab s-a dus la rege și i-a împărțit toate *acestea*. Apoi regele l-a chemat pe Absalom și el a venit la rege și el s-a închinat, cu fața la pămînt, înaintea regelui. Atunci regele a sărutat pe Absalom" (*Samuil II, XIV, 25—33*).

Purtarea lui Absalom față de loab este mai puțin sălbatică decît tot restul, dar ea este extrem de urîță. Nicăieri, în afară de Biblie, nu a dat cineva vreodată foc ogoarelor unui comandant de oști și prim-ministru numai pentru a-l face să vină să stea de vorbă. Curioasă metodă de a obține o audiență!

"După acestea Absalom și-a înjghebat car și armăsari și cincizeci de voinici, care alergau înaintea lui" (*Samuil II, XV, 1*). Apoi el a căutat să-și cîștige popularitate, făgăduind norodului dreptate și, în cele din urmă, "a furat inima bărbaților izrailiți" (*v. 6*). După patru ani, Absalom îi spuse lui David: "«Duce-m-aș să îndeplinesc, la Hebron, juruința cu care m-am legat cu domnul...^a Și regele i-a răspuns: «Du-te cu pace!^a... Și a trimis Absalom iscoade în toate semințiile lui Izrail cu această ștafetă: «Cînd veți auzi glasul trâmbiței, atunci să strigați: Absalom s-a ridicat rege în Hebron!». Iar împreună cu Absalom au purces din Ierusalim două sute de bărbați, care fuseseră poftiți și mergeau în toată nevinovăția lor și care nu știau de această punere la cale" (*v. 7—11*).

Atunci David a spus slujitorilor săi care se aflau cu el la Ierusalim: "«Sculați-vă să fugim, căci nu va fi pentru noi altă scăpare din fața lui Absalom. Zoriți-vă și plecați ca nu cumva, zorindu-se el, să ne ajungă și să aducă prăpăd peste noi și să treacă cetatea prin ascuțișul săbiei!^a.

Curtenii regelui au grăit către rege: «Orice cale ar alege stăpînul nostru, regele, iată robii tăi stau la poruncă !».

Și a ieșit regele pe jos și toată casa lui și a lăsat zece țiitoare să păzească palatul.

Astfel a ieșit regele afară, cu toți curtenii săi după el și s-au oprit la casa cea de la margine.

Și toată oastea lui mergea pe lângă el, precum și toți creștii și pletii, pe când toți cei din Gat, șase sute de oameni care veniseră pe jos după el din Gat, mergeau înaintea regelui" (v. 14—18).

Lordul Bolingbroke povestește că, atunci când confesorul unui general englez i-a citit acestuia pasajul de mai sus al Bibliei, generalul i-a smuls cartea din mână, a dat cu ea de pământ și a exclamat:

"Mii de trăsnete! Ce laș vrednic de plîns este nenorocitul ăsta de David dacă a luat-o la fugă cu un regiment întreg de soldați! Nu, eu aș fi făcut calea-ntoarsă, l-aș fi ajuns din urmă pe acest Absalom și l-aș fi spînzurat ca pe un câine de primul copac!".

"Cînd regele a sosit la Bahurim... a ieșit de acolo un om din neamul și din casa lui Saul, anume Șimei... Și pe cînd venea înapoi, blestema neconținut. Apoi a început să arunce cu pietre după David și după toți slujitorii regelui, măcar că toată oastea și toți voinicii mergeau pe dreapta și pe stînga lui David. Și printre blestemele lui, Șimei striga astfel: «Cară-te, cară-te, ucigașule și om de nimic!^a... Astfel David și oamenii săi au mers în calea lor, în vreme ce Șimei mergea pe coasta din față, în dreptul lui David, și blestema neconținut și arunca cu pietre înspre David și zvîrlea cu țărînă după el" (*Samuil II, XVI, 5—7, 13*).

Criticii menționează că, dacă autorul ar fi fost un scriitor obișnuit, el ar fi dat anumite amănunte despre rebeliunea lui Absalom; el ne-ar fi spus de ce forțe dispunea acesta, din ce cauză David, războinic slăvit, a fugit într-un mod atît de rușinos din Ierusalim încă înainte ca fiul său răzvrătit să se fi arătat în fața porților orașului. Am ști dacă Ierusalimul era sau nu fortificat, am ști de ce nu a opus poporul nici o rezistență lui Absalom. Este oare cu puțință ca un tiran atît de crud ca nemilosul David, care își tăia cu ferăstrăul dușmanii învinși, îi fărîmița în rîșnițe, îi ardea în cuptoare, să fugă din capitala sa ca un copil plîngăreț fără să facă nici cea mai mică încercare de a reprima răscoala nesupusului său fiu? Dar cazul cu acest Șimei, care azvîrle nepedepsit în rege cu pietre și țărînă în timp ce regele este înconjurat de un număr atît de mare de oameni înarmați și chiar de întreaga populație a Ierusalimului, nu este oare și el una dintre născocirile cele mai neverosimile ale "porumbelului sfînt"? Te întrebî cîte-odată citind asemenea baliverne într-o carte de religie, unde fiecare cuvînt trebuie crezut sub amenințarea anatimizării, dacă toate acestea nu sînt cumva un vis.

"Ci Absalom cu toți bărbații lui Izrail au sosit în Ierusalim, însoțit de Ahitofel. Ahitofel i-a spus lui Absalom: «Intră la țiitoarele tatălui tău, pe care el le-a lăsat ca să păzească palatul. Și cînd va auzi tot Izrailul că ai întărit urgia tatălui tău, prinde-vor curaj toți cei ce s-au dat de partea ta^a. Atunci au întins pentru Absalom un cort pe terasa palatului și a intrat Absalom la țiitoarele tatălui său în fața întregului Izrail" (v. 15, 21—22).

Criticii nu sînt de părere că relațiile în public cu toate concubinele regelui

ar fi fost o metodă potrivită pentru a câștiga popularitate. De asemenea, ei refuză să creadă că Absalom, oricât ar fi fost de tânăr, era în stare să repete rînd pe rînd, în văzul întregii populații a Ierusalimului, aceste încercări de a cuceri dragostea poporului, culcîndu-se cu toate cele zece concubine ale tatălui său. Dar mai limpede decît orice este că autorului "sacru", care a compus cartea de bază a religiei creștine, îi place să se bage în istorii imorale și erotice. După incestul lui Amnon, ni se oferă zece incesturi ale lui Absalom. Din ce în ce mai bine! În această "sfîntă" Biblie ieșim dintr-o indecență ca să dăm peste o murdărie.

Ahitofel i-a mai dat și un alt sfat lui Absalom: să strîngă 12.000 de bărbați și să pornească imediat în urmărirea lui David. Dar un anume Hușai l-a sfătuit să adreseze mai întîi o proclamație întregului Izrail, de la Dan pînă la Beerșeba. Acest din urmă sfat i-a plăcut mai mult lui Absalom. Mîhnit pentru că nu i se dăduse ascultare, Ahitofel s-a sinucis.

Pînă la urmă, răsculații au fost înfrînți în codrul lui Efraim, unde 20.000 de soldați ai lui Absalom au fost uciși de oștirea regelui, comandată de Ioab. În timp ce fugea călare pe un catîr, fiul lui David și-a încurcat părul între ramurile unui stejar și a rămas atîrnat, în timp ce catîrul a fugit de sub el. Ioab a împlîntat trei săbii în trupul lui Absalom. Acest episod pare cam tras de păr, nu-i așa? David însă, aflînd despre moartea frumosului tânăr, a vărsat multe lacrimi, repetînd mereu: "Copilul meu Absalom! Absalom, copilul meu!" De astă dată nu au mai urmat alte discursuri funebre.

Și astfel David se întoarce în capitala sa. La festivități el l-a iertat pe Șimei, cel care aruncase cu pietre în el. A mai avut loc apoi o răscoală a lui Seba; ea a fost înfrîntă, iar oamenii la care acesta se adăpostise i-au tăiat capul. În sfîrșit, a mai existat un oarecare "căpitan" Amasa, pe care Absalom îl făcuse "general". Ioab s-a apropiat de el, prefăcîndu-se prieten, și, în timp ce vorbeau, "Ioab l-a apucat pe Amasa cu mîna dreaptă de barbă ca să-l sărute. Ci Amasa n-a băgat de seamă sabia care era în mîna stîngă a lui Ioab. Și Ioab l-a lovit cu ea în pînțece și i-a vărsat măruntaiele pe pămînt și, fără ca să-l mai lovească a doua oară, Amasa a murit" (*Samuil II, XX, 9—10*).

Toate acestea confirmă mereu marea valoare educativă și morală a "sfintei scripturi" a mozaicilor și creștinilor, pe care ateii n-ar fi în stare s-o înțeleagă!

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI PATRULEA ULTIMELE ZILE ȘI PIOSUL SFÎRȘIT AL SFÎNTULUI REGE DAVID

Și a fost în zilele lui David foamete, trei ani unul după altul. Atunci David a căutat fața domnului. Iar domnul a răspuns «Sînge vărsat apasă asupra lui Saul și asupra casei lui, fiindcă Saul a măcelărit pe ghibeoniți^a.

Deci regele a chemat pe ghibeoniți și a grăit către ei. Ghibeoniții nu erau din fiii lui Izrail, ci din rămășița amoritilor și, măcar că izrailiții li se legaseră cu jurămînt că îi vor cruța, Saul căuta să-i stîrpească, în rîvna lui pentru fiii lui

Izrail și pentru Iuda.

Și a întrebat David pe ghibeoniți: «Ce să fac pentru voi și ce ispașă să vă dau ca să binecuvîntați moștenirea domnului?»^a.

Zis-au lui ghibeoniții: «Nu e vorba de argint ori de aur între noi și Saul și casa lui, și nu stă în putința noastră să ucidem pe nimeni din Izrail^a. Ci el a zis: «Ceea ce veți spune voi, aceea vă voi îndeplini»^a.

Răspuns-au ei regelui: «Omul care ne-a stîrpit și a năzuit să ne nimicească, așa încît să nu mai hălăduim în tot cuprinsul lui Izrail,

Din urmașii lui să ni se dea șapte oameni ca să-i spînzurăm înaintea domnului, în Ghibeon, pe muntele domnului^a. Și regele a rostit: «Îi voi da!».

Însă regele a cruțat pe Mefiboșet, fiul lui Ionatan, fiul lui Saul, din pricina jurămîntului făcut în numele domnului care era între ei, între David și Ionatan, fiul lui Saul.

Ci regele a luat pe cei doi feciori ai Rițpei, fiica lui Aia, pe care îi născuse lui Saul, pe Armoni și pe Mefiboșet, cum și pe cei cinci feciori ai lui Micol, fiica lui Saul, pe care ea îi născuse lui Adriel, feciorul lui Barzilai din Abel-Mehola.

Și i-a dat în mîna ghibeoniților și ei i-au spînzurat înaintea domnului, pe munte. Și au căzut, cîte șapte, împreună. Și au murit în cele dintîi zile ale secerișului, cînd începe secerișul orzului" (*Samuil II, XXI, 1—9*).

Acest pasaj din Biblie i-a pus întotdeauna în încurcătură pe teologi, căci în istoria lui Saul nu ni se spune nicăieri că el ar fi făcut cel mai mic rău ghibeoniților. Dimpotrivă, Samuil l-a muștrătat mereu pentru mărinimia și bunătatea pe care le arătase față de popoarele înconjurătoare. Nu am uitat că "prorocul" l-a detronat pe Saul tocmai pentru că acesta nu exterminase total cîteva triburi care trăiau în țară: amaleciții, amoreii, edomiții etc. De altfel Saul era originar din Ghibeon și este cu totul firesc ca el să-și fi cruțat concetățenii; dacă el i-ar fi nimicit pe ghibeoniți, care nu erau de credința evreilor, Biblia ar fi menționat neîndoios această ispravă cucernială în capitolele consacrate lui Saul.

Acest masacru atît de neașteptat face impresia că David ar fi căutat un pretext pentru a scăpa de ultimii urmași ai celui ce-l precedase pe tron. Dar episodul este atît de neverosimil, încît pînă și autorul s-a încurcat. Saul i-o dăduse de soție lui Adriel Meholalitul pe fiica sa mai mare, Merab, și nu pe Micol (*Samuil I, XVIII, 19*); cît privește pe Micol, cînd David a înșelat-o și s-a însurat cu Abigail și cu Ahinoam, Saul a dat-o de soție lui Palti, fiul lui Laiș (*XXV, 44*). Ulterior, David a luat-o înapoi de la Palti (*Samuil II, III, 14—16*). Poate că autorul "sacru" se referă aici la Micol și la fiii pe care i-a născut de la un alt bărbat, nu de la David. Este greu să admitem însă că un scriitor inspirat de dumnezeu și-ar fi pierdut memoria și l-ar fi confundat pe Paltiel cu Adriel Meholalitul, soțul lui Merab.

Cît privește foametea care a secătuit țara timp de trei ani sub domnia lui David, trebuie să spunem de la bun început că în regiunile acelea nu exista fenomen mai obișnuit decît recoltele proaste. Cărțile "sfinte" vorbesc foarte des despre foamete în Palestina. Vom întîlni în repetate rînduri perioade de foamete în această tristă țară, unde au fost întotdeauna mult mai mulți bolovani sterpi decît vegetație hrănitore.

Cu și mai multă uimire aflăm că însuși dumnezeu i-a spus lui David că această foamete a fost trimisă deoarece Saul avusese, cu atîta timp în urma, intenții urîte față de un popor care nu era "poporul lui dumnezeu". Trebuie să recunoaștem, împreună cu toți criticii, că, printre numeroasele crime ale lui David, aceasta este de-a dreptul hidoasă. Nu putem invoca pentru justificarea ei nici patima, nici rătăcirea. Este pur și simplu o ticăloșie să dai poruncă să fie spînzurați fără motiv doi fii nelegitimi ai lui Saul, care nu pretindeau și nu puteau să pretindă nimic. Și o dată ce el se reîntorsese de bunăvoie la Micol, pe care o părăsise, era o cruzime respingătoare să predea ghibeoniților pe fiii ei ca să fie uciși.

Mîrșăvia acestei crime se îmbină cu absurditatea ei: David predă șapte oameni nevinovați unui mic popor de care nu avea motiv să se teamă, el, puternicul învingător al tuturor dușmanilor săi.

În această faptă, spun criticii (lordul Bolingbroke, Huet, Fréret, Voltaire), vedem o barbarie oare ar revolta pînă și pe un sălbatic. Însă David mai adaugă la cruzimea sa sperjurul, deoarece îi jurase lui Saul că nu va răpi niciodată viața vreunuia dintre urmașii săi (*Samuil I, XXIV, 22—23*). Căutînd să justifice acest sperjur, teologii arată că David nu i-a spînzurat el pe fiii lui Rițpa și ai lui Micol, ci i-a predat ghibeoniților. Această scuză nu face decît să releve cruzimea și josnica fățarnicie a teologilor, apărătorii Bibliei.

Cap. al XXII-lea conține un cîntec al lui David. În capitolul următor avem un alt cîntec. Aici găsim cîteva trăsături de caracter nobile ale prietenilor regelui: "Benaia, fiul lui Iehoiada, bărbat viteaz, cu multe fapte vitejești, de felul lui din Cabețeel; el a răpus pe cei doi fii ai lui Ariei din Moab. Tot el a coborît și a răpus leul din fundul unei fîntîni într-o zi cînd ninge. Tot el a ucis un egiptean, o namila de om; și măcar că egipteanul avea o sulîță în mîină, el s-a dus la egiptean cu un toiag și i-a smuls egipteanului sulîța din mîină și l-a omorît cu sulîța lui. Aceste fapte săvîrșit-a Benaia, fiul lui Iehoiada, și era vestit..." (*Samuil II, XXIII, 20—22*).

Păcat că autorul a uitat să ne spună în ce loc s-a întîmplat această aventură cu adevărat remarcabilă cu leul ucis într-o zi cînd ninge; zăpada este atît de rară în țările unde trăiesc lei, încît Benaia a procedat bine hotărînd să nu-și piardă timpul și omorînd de îndată fiara: el se temea că zăpada se va topi repede... sub razele criticii.

Dorind să afle numărul supușilor săi, David, inspirat de dumnezeu, a hotărît să facă un recensămînt în Izrail și în Iuda. Această treabă, pe cît de lungă pe atît de plicticoasă, a fost dusă la bun sfîrșit în nouă luni și douăzeci de zile (*Samuil II, XXIV, 1—8*).

"Atunci Ioab a încredințat regelui numărul care ieșise la numărătorea poporului, și în Izrail erau opt sute de mii de războinici mînuitori de sabie, iar în Iuda erau cinci sute de mii de inși" (*v. 9*). Dar abia se terminase numărătorea populației, cînd David și-a dat seama că săvîrșise astfel un mare păcat. Biblia nu ne spune de ce trebuia ca acest recensămînt să-i atragă regelui mînia lui dumnezeu, dar ea ne spune că bătrînul era foarte supărat.

"...Iar cuvîntul domnului s-a îndreptat către Gad văzătorul și i-a zis: «Du-te

și grăiește lui David: așa rostește domnul! Trei lucruri îți pun înaintea. Alege-ți unul dintre ele ca să ți-l adevăresc!^a. Deci Gad a venit la David și i-a dat de veste și i-a spus: «Ce vrei? Să bîntuie șapte ani foametea în țară, ori să fugi trei luni dinaintea dușmanului tău și el să te urmărească, ori să se abată peste țară trei zile de ciumă? Acum gîndește-te și vezi ce răspuns să duc celui ce m-a trimis!»*(v, 11— 13)*.

Aici se impun cîteva observații importante. În primul rînd, însuși textul spune clar: "Dar mînia domnului s-a aprins încă o dată împotriva lui Izrail și a întăritat pe David împotriva lor, zicînd: Haide, numără pe Izrail și pe Iuda" (*v. 1*). Ulterior însă dumnezeu este și mai supărat și găsește de cuviință să trimită o nenorocire poporului, pentru că se îndeplinise ceea ce el însuși îi ceruse lui David să facă. Iată deci că "sfînta scriptură" ni-l înfățișează iarăși pe dumnezeu ca pe un dușman al neamului omenesc, care se ocupă cu așezarea unor curse și capcane în calea oamenilor.

În al doilea rînd, în "Pentateuh", însuși dumnezeu a poruncit de trei ori să se facă un recensămînt.

În al treilea rînd, nu exista nimic mai folositor și mai rațional, deși e foarte greu, decît efectuarea unei evidențe precise a populației: această poruncă a lui David a fost nu numai plină de prevedere și de înțelepciune, dar și sacră, deoarece îi fusese inspirată de dumnezeu.

În al patrulea rînd, toți criticii remarcă completa absurditate a afirmației că David avea 1.300.000 de ostași în micuța sa țară: dacă vom considera că o cincime din populație consta din ostași, înseamnă că Palestina avea o populație de 6.500.000 de locuitori. Or, în afară de evrei, mai trăiau acolo canaanii și filistenii.

În al cincilea rînd, Cartea întâi a Cronicilor, care este și ea o parte canonică a Bibliei, la fel ca toate celelalte, cărți, și care contrazice de foarte multe ori alte opere ale "inspirației divine", dă cifra de 1.570.000 de ostași (XXI, 5), ceea ce face să crească într-un mod și mai neverosimil numărul populației evreiești.

În al șaselea rînd, criticii sînt de părere că este o ocupație puerilă și absurdă, cu totul nevrednică de măreția lui dumnezeu, ca să-l trimită pe "prorocul" Gad la "prorocul" David pentru a-l pune să aleagă între mai multe pedepse. Criticii văd în această cruzime dumnezeiască o batjocură și un lanumit iz de poveste orientală, cu totul nepotrivită într-o carte în care însuși dumnezeu "a inspirat" fiecare pagină .

Să vedem acum care a fost alegerea regelui.

"Răspuns-a David lui Gad: «Sînt la mare cumpănă! Să cădem mai bine în mîna domnului, căci mari sînt îndurările lui, dar în mîna oamenilor să nu mai cad!»^a".

Astfel alese David ciuma, și era tocmai vremea secerișului de grîu cînd începu bătaia în popor. Deci domnul slobozi ciuma în Izrail, de dimineață pînă la vremea hotărîtă. Și au murit din popor, din Dan pînă în Beerșeba, șaptezeci de mii de oameni.

Și domnul trimise un înger la Ierusalim ca să-l pustiască. Însă domnului i-a părut rău de acest prăpăd și a poruncit îngerului care ucidea poporul: «Destul

acum! Trage-ți mîna înapoi!^a. Iar îngerul domnului se găsea la aria lui Aravna Iebuseul.

Ci David, văzînd pe îngerul care prăpădea poporul, a rostit către domnul și s-a tînguit: «Iată, eu am păcătuit și fărădelege am făcut. Dar aceste oi ce au făcut? Pornească mîna ta împotriva mea și împotriva familiei mele!».

Și în aceeași zi venit-a Gad la David și i-a spus: «Du-te și clădește domnului un jertfelnic pe aria lui Aravna Iebuseul!^a» (v. 14—18).

David s-a supus. Aravna a dat toate cele necesare pentru aducerea jertfei, "și a zidit acolo David jertfelnic domnului și a adus arderi de tot și jertfe de pace... Și astfel s-a milostivit domnul de țară și bătaia a fost curmată din Izrail" (v. 25).

Să revenim la observațiile comentatorilor sceptici. Ciuma care extermină în trei zile 70.000 de oameni apare ca o pedeapsă divină cu totul de neînțeles față de poporul iubit cu care dumnezeu are de-a face zi de zi. Această pedeapsă pare și mai puțin justificată dacă ne gîndim că ea lovește poporul pentru o fărădelege săvîrșită numai de David și că această fărădelege consta într-o măsură de stat înțeleaptă, care, pe deasupra, mai era inspirată de dumnezeu.

Cu această ciumă se încheie Cartea a doua a lui Samuil.

Cartea întîi a Regilor, care îi urmează, începe cu descrierea ultimelor zile ale lui David și se întrerupe în epoca robiei babilonene. Tradiția talmudică atribuie această scriere prorocului Ieremia. Părerea aceasta, adoptată de majoritatea rabinilor și a vechilor teologi creștini, și-a găsit apărători și mai tîrziu. Alți teologi sînt de părere că autorul cărții ar fi Baruh, un discipol al lui Ieremia. Pentru evrei însă, ca și pentru creștini, autorul ei este, bineînțeles, tot dumnezeu. Acesta va fi punctul de vedere pe care îl vom adopta și noi. Ne vom strădui să dezvăluim perlele divine care ni se oferă și în această carte și vom scoate în evidență tot ceea ce nu rezistă bunului-simț și rațiunii.

"Și regele David era bătrîn, bătrîn de zile, și cu toate că-l înveleau cu velințe, tot nu-i mai era cald.

Atunci dregătorii i-au spus: «Să căutăm pentru stăpînul nostru rege o tînră fecioară, care să-l slujească pe rege și să-i fie îngrijitoare, iar cînd se va culca la pieptul său, să-i fie cald domnului meu rege!^a.

Și au căutat în toată țara lui Izrail o fată frumoasă și au găsit pe Abișag Șunamita, pe care au adus-o la rege.

Și fata era tare mîndră . Și a fost îngrijind de rege și îi slujea lui, dar regele nu a cunoscut-o" (*Regi I, I, 1-4*).

Această fecioară-plapumă este o adevărată revelație, care face cinste imaginației "porumbelului sfînt". Benedictinul Calmet, care credea orbește în toate mistificările Bibliei, menționează că frumoasa fecioară era pe deplin capabilă să însuflețească pe un bătrîn de 70 de ani (cît avea pe atunci David). Pentru a confirma povestirea sacră, savantul călugăr ne spune că un medic i-a recomandat împăratului Frédéric Barbarosa să doarmă cu băieți și să-i așeze pe piept. Dar este greu să ții un băiat pe piept toată noaptea. De aceea, adaugă Calmet, s-au folosit cu succes, în același scop, căței.

Nici măcar Solomon, fiul lui David, nu a dat crezare afirmației biblice că

regele s-ar fi încălzit doar pe lângă frumoasa Șunamita. Vom vedea mai târziu că el a poruncit să fie ucis fratele său mai mare, Adonia, care se făcuse vinovat de a fi cerut mîna lui Ahișag, lucru pe care Solomon l-a considerat drept dorință de a se căsători cu văduva sau cu ibovnica tatălui său.

Adonia era fiul Haghitei, pe care David o luase de soție înaintea Batșebe, mama lui Solomon. După moartea lui Absalom cel pletos, Adonia era cel mai mare dintre fiii regelui și considera că, de drept, coroana îi va reveni lui. Curtenii însă doreau să-l vadă rege pe Solomon. Fără a mai aștepta moartea tatălui lor, cei doi principii își disputau în public, fără nici o rușine, tronul.

"Însă Adonia, fiul Haghitei, s-a trufit și cugeta: «Eu voi fi rege!^a. Și și-a pregătit car și călăreți și cincizeci de oameni care să alerge înaintea lui,

Fiindcă tatăl său nu-l ținuse de rău în vremea vieții lui și nici nu-i zisese: «De ce faci așa?». Dar și el era tare frumos la chip și fusese născut după Absalom.

El se înțelese cu Ioab, fiul lui Țerua, și cu Abiatar arhiereul, care era de partea lui Adonia.

Pe cînd Țadoc arhiereul, împreună cu Benaia, fiul lui Iehoiada, profetul Natan, Șimei și Rei, vitejii lui David, nu țineau cu Adonia.

Și Adonia a făcut ospăț la Piatra Șarpelui, care se află lângă Cișmeaua Roghel, cu vite mici și mari și viței grași, și a poftit pe toți frații lui, feciorii regelui, și pe toți bărbații din Iuda care slujeau pe rege.

Iar pe profetul Natan, pe Benaia, pe viteji și pe Solomon, fratele lui, nu i-a poftit.

Atunci a zis Natan către Batșeba, mama lui Solomon: «Ai auzit, cred, că Adonia, fiul Haghitei, s-a făcut rege fără ca domnul nostru David să știe ceva?

Și iată acum, vino să te sfătuiesc cum să-ți scapi viața ta și viața fiului tău Solomon^a.

Întră îndată la regele David și îi spune: «Oare nu te-ai jurat tu, măria-ta, roabei tale și nu mi-ai făgăduit: "Fiul tău va fi după mine rege și va ședea pe tronul meu? Pentru ce a ajuns rege acum Adonia?"

Și în vreme ce tu vei grăi cu regele, eu voi intra după tine și-ți voi întări spusele tale!^a" (v. 5—14).

Dacă ținem seama că Adonia nu s-a proclamat rege, ci era doar pretendent și avea partizani, cum avea de altfel și Solomon, putem spune că profetul Natan era un mincinos și un intrigant mîrșav: el pune la cale, împreună cu Batșeba, nerușinata văduvă a lui Urie cel asasinat, o stratagemă ținînd să răpească coroana moștenitorului direct, și acest om sfînt recurge la calomnie pentru a-și atinge scopul.

Poate că ordinea succesiunii la tron nu era încă bine stabilită la evrei. Dar este cu totul firesc ca Adonia, fiind cel mai în vîrstă, să-i urmeze la tron tatălui său, cu atît mai mult cu cît nu fusese născut de o țiitoare sau de o femeie străină, ca Solomon. Dreptul său fusese recunoscut de cele două personaje mai importante ale statului: comandantul suprem și marele preot. Prin urmare, dacă bătrînul rege a hotărît cu adevărat ca Solomon să-i urmeze la domnie, a făcut-o, probabil, pentru a fi pe placul soției sale.

David a dat crezare denunțurilor calomnioase ale lui Batșeba și Natan.

"Pe urmă regele David a poruncit: «Chemați pe Țadoc arhiereul, pe profetul Natan și pe Benaia, fiul lui Iehoiada!^a Și ei au intrat înaintea regelui.

Atunci regele le-a poruncit: «Luați cu voi pe dregătorii stăpînului vostru și suiți călare pe Solomon, fiul meu, pe catîrul meu și să vă duceți cu el pînă jos la Ghihon.

Și acolo Țadoc arhiereul și profetul Natan să-l ungă rege peste Izrail și să sunați din trîmbiță și să strigați: «Trăiască regele Solomon!»" (v. 32—34).

A venit, în fine, ceasul morții lui David. Iată ce spune regele înainte de a muri fiului Batșebeii, pe care poruncise să-l ungă solemn încă în timpul vieții sale:

"Tu știi ce mi-a făcut mie loab, fiul lui Țeruia, ...cum a vărsat în vreme de pace sînge ca în război și a pătat cu sînge nevinovat brîul de pe coapsele mele și încălțămîntea din picioarele mele. Să te porți cu el după socotînța ta, ca să nu se pogoare cu pace în Șeol căruntețea lui" (*Regi I, II, 5—6*).

"«Dar iată că tu ai lîngă tine pe Șimei, fiul lui Ghera, veniaminitul din Bahurim. El m-a blestemat cu crunt blestem în ziua cînd pornisem spre Mahanaim. Și mi-a ieșit în întîmpinare la Iordan, de aceea m-am legat cu jurămînt în fața domnului și am zis: "Nu te voi omorî cu sabia!"

Dar tu să nu-l cruți, căci ești om înțelept și vei ști ce să-i faci ca să pogori căruntețea lui cu sînge în Șeol^a.

Apoi David a adormit cu părinții săi și a fost îngropat în cetatea lui David.

Vremea cît a domnit David peste Izrail a fost de patruzeci de ani: șapte ani în Hebron și treizeci și trei de ani în Ierusalim" (v. 8—11).

David a murit precum a trăit. Acest ales al domnului a dat dovadă de o revoltătoare lipsă de recunoștință, poruncind să fie ucis generalul său loab, cel mai credincios dintre slujitorii săi, căruia îi datora și coroana. Pe patul de moarte, el comite un sperjur cu un respingător cinism, amestecat cu fățarnicie, împotriva lui Șimei, pe care spunea că-l iertase pentru a-și face un renume de rege mărinimos și căruia îi făgăduise că nu-i va lua viața.

Desigur că biserica îl scuză pe David, tot prin gura benedictinului Calmet. El o face în expresii care merită să fie reproduse:

"David se folosise de marile servicii ale lui loab și impunitatea pe care i-o asigurase un timp atît de îndelungat a fost o răsplată pentru devotamentul său nestrămutat; aceste considerente însă nu-l scuteau pe David de obligația de a pedepsi crima și de a face dreptate împotriva lui Ioab".

Se știe că loab săvîrșise o crimă gravă, anume atunci cînd îndeplinise porunca lui David în privința lui Urie, lăsîndu-l singur în locul cel mai primejdios al bătăliei. Biserica îl scuză pe David, dar nu-l scuză pe loab.

"Pe de altă parte — continuă benedictinul —, Solomon nu avea de ce să fie recunoscător, iar acest rege se socotea îndreptățit să-l dea morții pe loab, deoarece făcea parte dintre adepții lui Adonia".

Concluzia: David e un sfînt, iar Solomon un înțelept. În toate este voința domnului! Este admirabil că biserica creștină a vrut neapărat ca Iisus Hristos să descindă din David și din Solomon. Am mai întîlnit cîteva personaje stranii în genealogia lui "mesia" însă acești doi regi nu-i întrec oare pe toți cei precedenți?

Dacă biserica ar fi găsit măcar anumite circumstanțe atenuante! Nicidecum. Ea trece cu buretele peste fărâdelegile lui David și face din el un strămoș onorabil și demn de invidiat. El este un model pentru regi și se bucură, ca atare, de respectul unanim al teologilor. El este proclamat sfânt între sfinți. În timpul liturghiilor sînt cîntați "psalmii" săi absurzi. Mai mult, biserica — și ea a proclamat acest lucru în numeroasele ei concilii — vede în David întruparea umană a lui Iisus, adică a fiului lui Dumnezeu, al doilea membru al "sfintei treimi".

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI CINCILEA PIOASA ȘI ÎNȚELEAPTA DOMNIE A MAIESTĂȚII-SALE REGELUI SOLOMON

Și Solomon s-a suit pe tronul lui David, părintele său, și domnia lui s-a întărit foarte" (*Regi 1,11, 12*).

Nu mai este cazul că adăugăm, acum cînd cunoaștem moravurile biblice, că primul lucru pe care l-a făcut noul rege a fost să scape de Adonia și de cele două personaje mai de seamă ale poporului izraelit care ar fi preferat să vadă coroana pe fruntea fiului Haghitei. Adonia nu mai visa la domnie; înțelesese demult că partida era pierdută: tot ceea ce-i mai trebuia din moștenirea lui David era tînăra fecioară care încălzise oasele puțin respectabilului său tată. Era îndrăgostit de frumoasa Abișag. El, fiul cel mai mare și moștenitorul direct, cerea să-i fie dată frumoasa slujitoare a părintelui său, ca singură compensație pentru daunele suferite prin pierderea coroanei. Această dragoste, care nu avea în sine nici o importanță, a servit însă drept pretext pentru una dintre primele hotărîri "înțelepte" ale lui Solomon: el a poruncit ca Adonia să fie ucis, deși acesta se arăta supus și se împăcase cu pierderea tronului. Adonia, care era simplu și naiv, a rugat-o pe Batșeba să-l ajute în planurile sale amoroase. "Atunci Adonia, fiul Haghitei, a venit la Batșeba, mama lui Solomon (și i s-a închinat). Și ea l-a întrebat: «Cu gînd bun vii tu?»^a Și el i-a răspuns: «Cu gînd bun!»^a Și el i-a zis: «Am o vorbă cu tine!»^a Și ea i-a răspuns:«Spune!»^a

«Tú știi că a mea a fost domnia și spre mine erau ațintiți ochii întregului Izrail ca să mă facă rege, dar

domnia a trecut la fratele meu, căci de la domnul i-a fost dat așa.

Acum am să-ți fac o rugăminte; să nu-ți întorci fața de la mine!... Roagă-l pe regele Solomon să nu-și întoarcă fața și să-mi dea pe Abișag Șunamita de femeie^a.

Și ea i-a răspuns: «Bine! Am să vorbesc cu regele pentru tine!»

Dar cînd a intrat Batșeba la regele Solomon ca să-i vorbească pentru Adonia, s-a sculat regele și s-a dus înaintea ei și i s-a închinat, și a stătut pe tronul său. Și a fost pus un tron și pentru mama regelui și ea a stat de-a dreapta lui.

Și ea a început să zică: «Am să-ți fac o mică rugăminte, să nu-ți întorci fața!»^a Și regele a răspuns: «Cere, maica mea, căci nu-mi voi întoarce fața!»^a

Și ea a urmat cu vorba: «Să-i dai de femeie lui Adonia, fratele tău, pe Abișag Șunamita!^a

Atunci regele Solomon a răspuns mamei sale așa: «De ce ceri tu pentru Adonia pe Abișag Șunamita? Cere mai degrabă domnia, căci el este frate mai mare decît mine, fiindcă de partea lui este și Abiatar arhiereul și Ioab, fiul lui Țeruia!^a

Și s-a jurat regele Solomon pe Dumnezeu și a zis: «Așa să-mi facă mie Dumnezeu și așa să am parte dacă ceea ce a grăit Adonia n-a grăit spre pierzarea lui!

Dar viu este domnul, care m-a întărit și m-a suit pe tronul lui David, tatăl meu, care mi-a întemeiat casă precum mi-a făgăduit; astăzi Adonia va muri!^a

Și îndată a trimis regele Solomon pe Benaia, fiul lui Iehoiada, care l-a lovit și l-a omorît" (v. 13-25).

Acum era rîndul preotului Abiatar; dar acesta nu a fost ucis. Solomon, care cunoștea foarte bine prejudecățile poporului, nu a vrut să verse sîngele unui preot. Ar fi fost greu să spună că acest asasinat i-ar fi fost inspirat chiar de Dumnezeu. "Iar arhiereului Abiatar i-a spus regele: «Du-te la moșia ta în Anatot, căci ești vrednic de moarte, dar astăzi nu te voi omori, fiindcă ai purtat chivotul domnului Dumnezeu înaintea lui David, tatăl meu și ai pățimit tot ceea ce a pățimit și tatăl meu!^a Și l-a izgonit Solomon pe Abiatar, să nu mai fie arhiereu al domnului..." (v. 26—27).

În schimb, pentru Ioab el nu a mai avut, bineînțeles, nici un pic de cruțare!

"Cînd vestea despre *aceasta* a ajuns la Ioab — căci Ioab trecuse de partea lui Adonia și nu ținuse cu Solomon — a fugit Ioab la cortul domnului și s-a apucat de coarnele jertfelnicului.

Și i-au dat de știre lui Solomon... Atunci a trimis Solomon pe Benaia, fiul lui Iehoiada, cu porunca: «Du-te de-l omoară!^a

Și s-a dus Benaia în cortul domnului și i-a zis: «Așa zice regele: Ieși!^a Și el a răspuns: «Nu ies, ci aici vreau să mor!^a Atunci s-a întors Benaia la rege cu răspunsul acesta: «Iată ce grăiește Ioab și iată ce mi-a răspuns!^a

Atunci regele i-a spus: «Fă-i precum a grăit. Omoară-l și îngroapă-l, ca să depărtezi de mine și de casa tatălui meu sîngele pe care l-a vărsat Ioab!

Și să întoarcă domnul în capul lui sîngele vărsat în zadar, fiindcă a omorît pe cei doi bărbați mai drepți și mai buni decît el, și i-a ucis cu sabia fără știrea tatălui meu: pe Abner, fiul lui Ner, căpitanul oștirii lui Izrail, și pe Amasa, fiul lui Ieter, căpetenia oștirii lui Iuda.

Și sîngele lor vărsat să cadă în capul lui Ioab și al seminției lui în veci, iar David, seminția lui, neamul lui și tronul lui să aibă de-a pururi pace de la domnul!^a

Și a plecat Benaia, fiul lui Iehoiada, și l-a lovit și a murit. Și el a fost îngropat la conacul lui în pustie" (v. 28—34).

Voltaire spune în legătură cu aceasta că nici nu mai era nevoie să se adauge vreo altă crimă la cele săvîrșite: Solomon își începe domnia cu un sacrilegiu. Dar ceea ce trebuie să pară cu deosebire straniu după atîtea grozăvii, este că Dumnezeu, care lovide cu moartea pe cei 50.070 de oameni pentru că aruncaseră o privire în "chivotul" său, nu răzbună de loc acest

obiect sfânt atunci când este transformat în eșafod pentru comandantul de oști care îi dăruise coroana lui David.

Să mergem mai departe.

"Atunci regele Solomon a pus pe Benaia, fiul lui Iehoiada, peste oștire și pe Tadoc arhiereul în locul lui Abiatar...

Pe urmă regele a trimis să cheme pe Șimei și i-a zis: «Zidește-ți casă în Ierusalim și locuiește într-însul, iar de aici să nu mai ieși nicăieri!»^a

Iar în ziua când vei ieși și vei trece apa Chedronului, să știi că vei fi omorât și sângele vărsat de tine se va întoarce în capul tău!»^a

Atunci Șimei a răspuns regelui: «Bun este cuvântul, și precum a poruncit stăpînul meu, așa va face robul tău!»^a Și a locuit Șimei în Ierusalim multă vreme.

Iar după un răstimp de trei ani, doi din robii lui Șimei au fugit în Gat la Achiș, fiul lui Maaca, regele din Gat...

Atunci s-a sculat Șimei și a pus samarul pe asinul lui și a plecat în Gat la Achiș ca să-și caute robii. Și a plecat Șimei și și-a adus robii din Gat" (v. 35—40).

Aflînd Solomon despre aceasta, i-a dat poruncă credinciosului său Benaia, care s-a dus și l-a omorât pe Șimei (v. 46).

Mai departe aflăm că regele Solomon a încheiat o alianță cu regele Egiptului și a primit chiar de soție pe fiica acestuia. Biblia nu ne comunică numele acestui rege egiptean, ci se mulțumește să-i spună faraonul: aceasta dovedește limpede că este vorba despre o căsătorie legendară. Pe vremea aceea Solomon și-a clădit un palat, a început să înalțe templul și să fortifice orașul, în așteptarea încheierii construcției templului, regele a plecat să se roage la Ghibeon, unde se afla cel mai important sanctuar al regatului. Acolo Dumnezeu l-a înzestrat cu darul înțelepciunii. Episodul este destul de interesant:

"În Ghibeon, domnul i s-a arătat lui Solomon în vis de noapte și i-a zis Dumnezeu: «Cere ce să-ți dau!»^a

Atunci Solomon i-a răspuns: «Tu ți-ai arătat îndurările tale cele mari către David, părintele meu, fiindcă el a umblat înaintea ta în adevăr, în cucernicie și întru neprihănirea inimii și i-ai păstrat mereu îndurările tale și i-ai dat un fecior care astăzi stă pe tronul lui...

Dar eu sînt om tînăr și nu știu calea vieții mele.

Și fiindcă robul tău se află în mijlocul poporului tău pe care l-ai ales, popor mare, care nu se poate număra, nici socoti din pricina mulțimii,

Pentru aceasta dă inimă înțelegătoare robului tău, ca să stăpînească poporul tău și să osebească binele de rău, căci cine ar putea să domnească peste poporul tău cel afară din cale de mare?»^a

Și i-a plăcut domnului cuvântul, că Solomon i-a cerut tocmai acest lucru.

De aceea Dumnezeu i-a răspuns: «Fiindcă ai cerut numai acest lucru și n-ai cerut viață lungă, nici bogăție și nici viața vrăjmașilor tăi, ci ai cerut înțelepciune ca să faci dreptate,

Iată că-ți îndeplinesc cuvântul tău! Iată că-ți voi da înțelepciune și pricepere, ca să fii cum n-a mai fost altul înaintea ta și cum nici nu se va ivi

după tine.

Dar și ceea ce n-ai cerut îți voi da: bogăție și mărire, încât nici unul dintre împărații din vremea ta nu va fi ca tine.

Iar dacă vei umbla în căile mele și vei păzi legile și poruncile mele, precum a umblat David, părintele tău, îți voi da și viață lungă^a.

Cînd s-a deșteptat Solomon din somn, iată că *fusese vis cu tîlc*" (*Regi I, III, 5—15*).

Așadar, este vorba despre un vis. Dumnezeu, care nu așteptase ca Avraam, Iacob sau alții să adoarmă pentru a li se arăta, începe să-și schimbe obiceiurile pe vremea lui Solomon și așteaptă ca acesta să-l vadă în vis. Fie și așa. Dar atunci cum s-au aflat toate acestea? Înseamnă că Solomon a povestit cuiva visul. Și astfel, de la unul la altul, trecînd din gură în gură, această povestire a ajuns pînă la autorul Cărții Întîii a Regilor, care a trăit pe vremea robiei babilonene. Destul de curios, nu-i așa?

Teologii vor spune — acesta este calul lor de bătaie! — că apariția lui Dumnezeu în vis nu micșorează caracterul divin al viziunii: biserica recunoaște vise divine și vise diabolice. Visul unui om, susțin slujitorii religiei, poate să fie rezultatul unei influențe "supranaturale" și nu ceva întîmplător. Să acceptăm pentru o clipă această teză. Să admitem că Dumnezeu i s-a arătat într-adevăr lui Solomon. Totuși, Solomon dormea și deci nu era suficient de conștient pentru a răspunde sau a vorbi. Dacă papa de la Roma s-ar vedea în vis sub aspectul unui profanator care atentează la cele sfinte, nici unul dintre cardinalii săi nu i-ar face o vină din aceasta. Dacă Solomon și-ar fi ales în vis gloria și bogăția, aceasta nu ar fi avut nici o importanță. Ar fi fost mai bine dacă Dumnezeu, punînd întrebările, i-ar fi lăsat lui Solomon timpul să se trezească și atunci acesta și-ar fi dat și mai bine seama ce anume trebuie să-i răspundă lui Dumnezeu. Răspunsul unui om treaz care alege înțelepciunea și le disprețuiește pe toate celelalte ar fi fost meritoriu. Dar, din moment ce dormea, răspunsul este fără valoare: el nu înseamnă absolut nimic. Totuși, acest neasemuit Dumnezeu a fost încîntat.

Și astfel, înzestrat cu înțelepciunea pe care o ceruse și o primise în vis, Solomon nu a întîrziat să-i uimească pe izrailiți prin minunata sa dreptate și prin mintea sa ascuțită. Pentru a dovedi neobișnuita sa înțelepciune, Biblia ne povestește o singură anecdotă, cea despre cearta dintre două femei care născuseră în aceeași casă, la interval de trei zile una față de alta, doi copii. Unul dintre copii însă a murit. O femeie învinuiește pe cealaltă că ar fi furat noaptea pe fiul ei cel viu și l-ar fi înlocuit cu cadavrul copilului propriu, pe care, din nebăgare de seamă, îl înăbușise în somn.

Regele a fost rugat să soluționeze cearta. Mama acuzată de substituire jură că pruncul cel viu pe care l-a adus în fața judecății este al ei; cealaltă jură cu tot atîta căldură că pruncul îi aparține și cere să-i fie restituit.

Atunci Solomon poruncește să se aducă o sabie și să fie tăiat în două copilul, dîndu-se fiecărei mame cîte o jumătate. În acea clipă răsună strigătul de groază al mamei adevărate, care cere ca pruncul să-i fie lăsat celei ce-l furase, numai să nu fie omorît. Aceasta din urmă, dimpotrivă, se trădează prin următoarele cuvinte lipsite de înțelepciune:

— Să nu fie nici al meu, nici al tău! Tăiați-l!

Dar porunca lui Solomon nu era menită decît să le pună la încercare. El a hotărît ca mama adevărată să-și recapete copilul (*v. 16—28*).

Credincioșii cad în admirație cînd predicatorii le povestesc de pe amvon această anecdotă. Dar Solomon putea să se dispenseze de această groaznică încercare: era suficient să se adreseze oricărei moașe, care i-ar fi spus fără greutate ce copil se născuse în ajun și care intrase în ziua a patra a vieții.

Dar să nu căutăm nod în papură și să ne închinăm în fața "neasemuitei înțelepciuni" a lui Solomon. Vom spune numai că există o puzderie de astfel de anecdote, la toate popoarele au existat judecători care îmbinau agerimea minții cu simplitatea. Ne vom mărgini numai la două cazuri. Judecătorii despre care va fi vorba nu au primit în somn de la dumnezeu darul înțelepciunii.

Un om s-a cățărat în vîrfurile unei clopotnițe pentru a face o reparație. A avut ghinionul să se prăbușească, dar și norocul să nu pățească nimic. În schimb, căderea sa i-a fost fatală omului peste care a căzut: acesta a murit. Rudele celui ucis l-au adus în fața judecății pe cel ce căzuse. Ei l-au învinuit de omor și au cerut ori să fie pedepsit cu moartea, ori să fie pus să plătească o despăgubire. Cum trebuia rezolvată această pricină? Trebuia dată o oarecare satisfacție rudelor celui omorît. Totodată, judecătorul nu se considera îndreptățit să acuze de omor, fie și involuntar, pe omul care fusese el însuși victima unui accident. Judecătorul a poruncit aceleia dintre rudele mortului care era mai insistentă în plîngere și care cerea răzbunare mai zgomotos decît ceilalți să se urce în vîrfurile clopotniței și să se arunce de acolo asupra pîrîntului, ucigașul fără voie, pe care l-a silit să se așeze exact în locul unde își dăduse sufletul mortul. Nici nu mai trebuie să spunem că reclamantul insistent a renunțat imediat la pretențiile sale absurde.

Al doilea caz curios s-a întîmplat cu un judecător grec. Un tînăr grec strîngea bani pentru a-i da curtezanei Teognida, pe care voia s-o cucerească. Între timp a visat într-o noapte că se bucură de farmecele ei. Trezindu-se, el hotărî că nu are rost să cheltuiască bani pentru o singură clipă de plăcere. La timpul său, le vorbise prietenilor despre intențiile sale amoroase, iar acum îi înștiința despre visul și hotărîrea sa de a renunța la plăcerea de a deveni amantul Teognidei. Curtezana, ofensată de această întorsătură și mai ales supărată că pierde banii, l-a dat pe tînăr în judecată, cerînd daune. Ea susținea că-și păstrase dreptul asupra sumei pe care tînărul avea de gînd să i-o ofere, deoarece tot ea îi satisfăcuse dorința, deși în vis. Judecătorul, care nu era un Solomon, a dat o hotărîre în fața căreia preoții noștri sînt nevoiți să se încline: acest păgîn, pe care dumnezeu nu-l luminase cu raza adevăratei cucernicii, i-a poruncit tînărului grec să aducă banii făgăduiți și să-i arunce într-un bazin pentru ca astfel curtezana să se poată bucura de sunetul și de aspectul monedelor de aur, după cum și el se bucurase de dragostea ei iluzorie.

Pariez că dacă "sfîntului duh", căruia îi plac istorioarele vesele și pipărate, i-ar fi venit în gînd povestirea de mai sus, el ar fi introdus-o în Biblie și ar fi trecut-o la activul înțelepciunii lui Solomon. Din păcate, după cum reiese din

tot conținutul Bibliei, imaginația sa este destul de sărăcăcioasă.

După anecdota cu judecata, Cartea întâi a Regilor trece la enumerarea celor mai importanți slujitori ai lui Solomon. Cititorul nu ne va lua în nume de rău dacă vom omite aceste versete plicticoase. În schimb, ceva, mai departe, vom găsi unele amănunte interesante în legătură cu gloria și cu bogăția fiului lui David.

"Iuda și Izrailul erau mulți ca nisipul mării; mâncau, beau și se veseleau. Și Solomon stăpînea toate regatele de la fluviul *Eufratului* pînă în țara filistenilor și pînă la granița Egiptului, care îi aduceau daruri și au fost supuse lui Solomon în tot timpul vieții lui" (*Regi I, IV, 20; V, 1*).

Aici "sfîntul duh" se întrece cu gluma dacă ținem seama că nu mai este vorba despre vremurile îndepărtate cu privire la care istoricii nu dispun de nici un fel de date: cine a auzit cândva ca evreii să fi stăpînit ținuturile de la Eufurat și pînă la Marea Mediterană? Probabil că ei cuceriseră un colțișor de pămînt printre stîncile și peșterile Palestinei de la Beerșeba pînă la Dan; dar nu se știe de nicăieri că Solomon să fi cucerit sau să fi dobîndit, indiferent cum, măcar un singur kilometru pătrat dincolo de hotarele Palestinei. Dimpotrivă, "regele Egiptului" posedă o parte a Palestinei, iar cîteva ținuturi cananeene nici nu erau sub ascultarea lui Solomon. De unde deci această mult lăudată putere?

"Solomon avea nevoie pentru hrană pe fiecare zi de treizeci de cori de lamură de făină și de șaizeci de cori de făină de rînd, zece vite mari, îngrășate, douăzeci de vite de sunat, o sută de oi, în afară de cerbi, căprioare, căpriori și gîște îngrășate" (*v. 2—3*). Ei drăcie! Cîtă lăudăroșenie! În orice caz, cei pe care Solomon îi poftea la masă nu riscau să moară de foame.

Anumiți teologi, îngrijorați de aceste exagerări vădite, au interpretat lucrurile în sensul că Solomon, imitîndu-i pe regii Babilonului, își hrănea slujitorii și că aceasta este subînțeles în textul "sacru". Nenorocirea este însă că mărunțul rege evreu semăna tot atîta cu regele Babilonului cît semăna un mic moșier cu regele Franței.

"Solomon avea patruzeci de mii de iesle de cai pentru carele lui și douăsprezece mii de călăreți" (*v. 6*). Aceste 40.000 de iesle sînt și mai admirabile decît cei 30 de boi și cele 100 de oi care alcătuiau rația zilnică a maiestății-sale regelui lui Izrail și al lui Iuda.

"Înțelepciunea lui Solomon întrecea înțelepciunea răsăritenilor și era mai presus decît toată înțelepciunea Egiptului. El era mai înțelept decît orișicine dintre edomiți, decît Etan Ezrahitul, decît Heman, Calcol și Darda, fiii lui Mahol, iar numele lui era vestit la toate neamurile vecine. Solomon a rostit trei mii de proverbe, iar cîntări, o mie și cincisprezece" (*v. 10, 12*).

Firește, nimeni nu știe cine au fost acești Etan și Heman, și Calcol, și Darda, care sînt puși aici cu atîta siguranța pentru a fi comparați cu Solomon și pe care autorul "sfînt" îi citează cu un aplomb imperturbabil, ca și cum ar fi vorba despre înțelepți cunoscuți în lumea întregă. Această manieră de a se referi la celebrități necunoscute nimănui, la care recurge din cînd în cînd "sfînta scriptură", este una dintre dovezile cele mai caracteristice pentru spiritul de înșelăciune premeditată, singurul "spirit" pe care cercetătorul

nepărtinitor îl poate considera că i-a inspirat pe autorii întregii cărți.

Cît privește cele 3.000 de proverbe și cele 1.005 cântări, din ele s-au păstrat numai cîteva, și acestea doar *atribuite lui Solomon*. Ar fi fost totuși mai bine, remarca Voltaire, ca acest rege să se fi ocupat toată viața numai de scrierea unor ode ebraice, în loc să verse sîngele fratelui său.

Ne apropiem de celebrul templu de la Ierusalim, pentru construirea căruia i-au trebuit lui Solomon 7 ani, plus alți 13 pentru clădirea palatului. Cartea întâi a Regilor consacră acestui subiect patru capitole. Vom urmări sumar ceea ce este mai important.

"În vremea aceea a trimis Hiram, regele Tirului, dregători din partea sa lui Solomon, fiindcă aflase că fusese uns rege în locul tatălui său, căci Hiram fusese prieten cu David în toată vremea.

După aceasta a trimis cuvînt Solomon către Hiram:

«Tu știi că David, părintele meu, n-a putut să zidească templu întru slava numelui domnului dumnezeului său, din pricina războaielor cu popoarele vecine, pînă cînd domnul nu le-a supus sub picioarele lui.

Dar acum, cînd domnul dumnezeul meu mi-a dat liniște de jur împrejur, fără dușmani și fără întîmplări neașteptate,

lată că mi-am pus în gînd să zidesc templu întru slava domnului dumnezeului meu, precum a rostit domnul către David, tatăl meu: "Fiul tău pe care ți-l voi da urmaș la tron în locul tău, el să zidească templu pentru proslăvirea numelui meu!"

Poruncește deci să mi se taie cedrii din Liban și slugile mele să fie cu slugile tale. Și simbria lor ți-o voi plăti cît zici, fiindcă tu știi că la noi nu se găsesc oameni pricepuți ca sidonienii la tăiatul copacilor...^a

Atunci Hiram i-a dat lui Solomon lemn de cedru și de chiparos, atît cît i-a fost voia,

Și Solomon i-a dat lui Hiram douăzeci de mii de cori de grîu pentru hrana casei lui și douăzeci de mii de bați de untdelemn de măline...

Și Solomon a hotărît zile de clacă în tot Izrailul. Și cei ce trebuiau să facă zile de clacă erau treizeci de mii de oameni.

Pe aceștia i-a trimis în Liban cîte zece mii pe lună cu rîndul: o lună stăteau în Liban și două acasă. Iar Adoniram era căpetenie peste clăcași.

Și mai avea Solomon în munte șaptezeci de mii de salahori și optzeci de mii de pietrari,

Afară de trei mii și trei sute de logofeți..." (*v. 15—20, 24—25, 27—30*).

"Și templu pe care l-a zidit regele Solomon pentru domnul era lung de șaizeci de coți, lat de douăzeci și înalt de treizeci de coți" (*Regi I, VI, 2*). Cotul evreiesc vechi măsura 52 cm, la fel ca și cel egiptean. Prin urmare, clădirea era lungă de 31 m, lată de 10,5 m și înaltă de 15,5 m.

"Și a făcut templului ferestre cu gratii dese de fier.

Apoi a înălțat lîngă zidul templului o clădire cu caturi în jurul pereților templului, în jurul sfîntei sfîntelor.

Catul de jos era de cinci coți de larg, fel de la mijloc de șase coți și cel deal treilea de șapte coți, și s-au făcut prichiciuri pe din afară de jur împrejur, așa ca grinzile să nu străpungă pereții templului" (*v. 5—6*).

"La clădirea palatului său a lucrat Solomon treisprezece ani" (*Regi I, VII, 1*). "Atunci a strâns Solomon pe bătrînii lui Izrail și pe toți voievozii semințiilor, capii familiilor fiilor lui Izrail..., în Ierusalim, ca să aducă chivotul legămîntului domnului... După ce s-au strîns toți bătrînii lui Izrail, preoții au ridicat chivotul... Și preoții au dus înăuntru chivotul legămîntului domnului la locul lui și l-au pus în sfînta sfintelor sub aripile heruvimilor... Atunci regele și tot Izrailul au adus jertfă înaintea domnului. Solomon a adus jertfă de pace domnului douăzeci și două de mii de vite mari și o sută douăzeci de mii de vite mici. Regele și fiii lui Izrail au sfințit templu în felul acesta" (*Regi I, VIII, 1, 3, 6, 62—63*).

Amănuntele cuprinse în aceste patru capitole sînt vădit și mult exagerate. Toate aceste descrieri divine se topesc ca zăpada sub razele soarelui de îndată ce le supunem unei analize mai mult sau mai puțin serioase. 183.300 de oameni, fără a-i număra pe pietrari și pe ceilalți lucrători care vor apărea mai tîrziu, sînt ocupați numai cu lucrările pregătitoare pentru construcția templului, proiectat să fie lung de 31,5 m și lat de 10,5 m. Acești constructori pierd șapte ani pentru ridicarea unei clădiri înalte de numai trei etaje și care ocupă o suprafață de 325 metri pătrați. Iată niște cifre care îl vor face să sară în sus pe oricine are o idee chiar extrem de superficială despre arta construcțiilor. Nenumărații muncitori ai lui Solomon erau, pare-se, niște leneși fără pereche. Sau poate că, nefiind plătiți, se învîrteau de colo-colo fără să facă nimic.

Dimensiunile indicate de Cartea întîi a Regilor nu concordă cu cele date în Cartea a doua a Cronicilor (*cap. 3,4*); chiar și aceste nepotriviri din textele scriitorilor "sfinți" ar fi suficiente pentru a ne face să ne întrebăm dacă însuși textul de bază nu este o absurditate vădită.

În afară de aceasta, este cu neputință să nu te tăvălești de rîs citind descrierile acestor etaje și aripi ridicate înăuntru clădirii și care ies cu cîte un cot una în afara celeilalte, catul de dedesubt fiind cu 1 metru mai îngust decît cel de deasupra lui. Este de-a dreptul uluitor! Iar ferestrele laterale, largi înăuntru și înguste în afară, sînt și ele o frumoasă născocire arhitectonică.

Festivitatea sfințirii templului încununează în mod demn descrierea zidirii lui. Astfel de jertfe nu trebuiau aduse prea des. În felul acesta se poate ajunge și la o foamete. Socotiți greutatea fiecărui bou de 100 kg și aveți 2.200.000 kg de carne de vită, la oare mai adăugați încă 2.000.000 kg carne de oaie. Toate acestea au fost fripte cu totul fără rost, numai pentru a gîdila mirosul "sfînt" al domnului dumnezeu. Și aceste 4.200.000 kg de carne sînt jertfa pe care a adus-o numai Solomon! Biblia subliniază în mod deosebit că obștea lui Izrail a adus jertfe de vite mari și mici a căror mulțime era atît de mare, încît nu poate fi socotită și numărată (*Regi I, VIII, 5*).

Dacă dumnezeu ar fi rămas nemulțumit după toate acestea ar fi dat dovadă de un caracter cu adevărat imposibil. Iată de ce "domnul s-a arătat lui Solomon a doua oară, așa cum i se arătase la Ghibeon" (*Regii I, IX, 2*). Această frază ne îngăduie să credem că a doua ivire a lui dumnezeu s-a întîmplat și ea în vis. Dar fiul lui David se mulțumea și cu atît și nu cerea apariții mai palpabile. Nu-i vom face nici noi reproșuri lui dumnezeu. Fie și

așa; dacă vrea în vis, în vis să fie. În toate este "voia domnului"!

Răsplata dumnezeiască pentru Solomon a constat dintr-un mic toast pe care dumnezeu l-a rostit la urechea regelui adormit. Toastul poate fi rezumat în următoarele cuvinte simple: dacă tu și cu poporul tău veți continua să mă cinstiți, toate vor merge bine; dar dacă vă veți închina, tu sau supușii tăi, vreunui alt zeu, va fi vai de voi! Într-un cuvânt, tot vechiul cântec.

"Solomon a dat lui Hiram, regele Tirului — adică Hiram, regele Tirului, care ajutase pe Solomon cu lemn de cedru, de chiparos și cu aur după voia lui —, i-a dăruit douăzeci de orașe în ținutul Galileii. Când însă Hiram a venit din Tir ca să vadă orașele pe care i le dăduse Solomon, nu i-au plăcut. Și i-a zis: «Ce fel de orașe sînt acestea pe care mi le-ai dat, frate?»" (*v. 11—13*).

Este cu totul de neînțeles de unde a luat regele Solomon 20 de orașe ca să i le dăruiască prietenului său Hiram: Samaria încă nu exista, Ierihonul era un sătuc jalnic, Sihem și Betel nu fuseseră încă reconstruite după distrugere, ele fiind refăcute abia sub Ieroboam. Iată toate "orașele" Galileii de pe vremea aceea.

"Solomon regele a alcătuit un stol de corăbii la Ețion-Gheber, lângă Elat, pe țărmul Mării Roșii, în țara Edomului. Hiram a trimis pe corăbiile lui Solomon oamenii săi, corăbierii săi, deprinși cu marea, să însoțească oamenii lui Solomon, și ei au ajuns la Ofir și au adus de acolo aur, patru sute douăzeci de talanți, pe care îl dădură regelui Solomon" (*v. 26—28*).

Pentru a-i face pe credincioși să înghită gogorița cu flota maiestății-sale regelui Solomon, trebuia indicat, bineînțeles, și un port aflat pe țărmurile de sub stăpînirea sa. Autorul nu a îndrăznit să amenajeze acest port pe coasta Mării Mediterane, deoarece aici toate porturile aparțineau fenicienilor și erau bine cunoscute. Născocind un port Ețion-Gheber în fundul golfului Elat al Mării Roșii, adică în estul peninsulei Sinai, mistificatorul "sacru" putea fi sigur că n-o să se găsească nimeni care să descopere caracterul fantezist al acestui port. În geografia biblică, Ețion-Gheber are același rol ca faimoșii înțelepți biblici Etan, Heman, Calcol și Darda în istoria Biblică.

Cît privește rezultatele expediției flotei lui Solomon în Ofir, o țară care a rămas pînă astăzi nedescoperită, în ciuda zeloaselor căutări ale celor mai bine intenționați istorici și geografi, acestea erau cu totul neînsemnate în comparație cu măreția și cu luxul pe care le descriu capitolele precedente. Nu merita, măria-ta, să armezi o flotă pentru ca, după întoarcerea ei, să-ți aducă o nimica toată de 420 de talanți de aur! Pentru un stăpînitor care avea 40.000 de iesle pentru caii de la curte și care își permitea distracții cuvioase de felul jertfirii a 4.200.000 kg de carne la o singură festivitate, această sumă este un fleac. Țineți seama de cheltuielile expediției, care a durat doi ani. Beneficiul net se va reduce la o nimica toată. Zău că nu merita ca această prostie să fie menționată ca un act remarcabil al înțelepciunii politice și al măreției curții regelui Solomon.

Sărmane "duh sfînt"! Între noi fie vorba, sînt clipe cînd cobori foarte jos, cînd cobori jos de tot de la înălțimea glumelor tale năstrușnice a căror fantastică îndrăzneală este cîteodată de-a dreptul grandioasă.

Pentru a-i liniști pe cititorii credincioși, ne vom grăbi să spunem că

"porumbelul" și-a îndreptat greșeala în cap. al IX-lea din Cartea a doua a Cronicilor, parte importantă a Vechiului testament, tot atît de "autentică" și de "sfîntă" ca și restul Bibliei. Aflăm de aici că pe atunci "cîtimea de aur care îi sosea lui Solomon într-un an era de șase sute șazeci și șase de talanți de aur" (v. 13). Mai departe: "Și regele a mai poruncit să facă un tron mare de fildeș, îmbrăcat în aur curat, cu șase trepte, o podnoajă de aur țintuită de tron, cu rezemători de o parte și de alta, și doi lei tolăniți lîngă fiecare rezemătoare, și cu doisprezece lei pe cele șase trepte, șase de o parte și șase de alta, cum nu se mai afla în nici o împărăție. Toate cupele de băut ale regelui Solomon erau de aur..., căci argintul în vremea lui Solomon n-avea nici un preț, de vreme ce corăbiile regelui se duceau la Tarșiș cu oamenii lui Hiram și o dată la trei ani se întorceau de la Tarșiș încărcate cu aur și argint, fildeș, maimuțe și păuni. Și regele Solomon a întrecut pe toți împărații pămîntului în bogăție și înțelepciune. Din care pricină toți împărații pămîntului căutau să vadă fața lui Solomon și să asculte înțelepciunea lui, pe care dumnezeu o pusese în inima lui" (v. 21—23). "Și regele a adus în Ierusalim argint mult ca pietrele..." (v. 27).

În sfîrșit! Să fie într-un ceas bun, lăudărosule cu chip de "duh sfînt"! Ba mai mult: Cartea întîi a Cronicilor ne încredințează că Solomon a primit și de la părintele său o moștenire de invidiat, care se cifra la mii de talanți de aur, de argint, de aramă etc. (cap. XXIX).

Voltaire s-a distrat calculînd totalurile și convertindu-le în moneda din timpul său. "Ceea ce David i-a lăsat lui Solomon după cum spunea Biblia — scrie el — reprezintă exact 18 miliarde de livre franceze. Ceea ce Solomon a strîns el însuși se poate evalua cam la aceeași sumă. Este destul de comic să ne închipuim pe un biet prințisor posedând 36 de miliarde de livre, sau aproximativ-un miliard și jumătate de lire sterline".

Biblia ne-a comunicat că toți împărații pămîntului veneau în vizită la Ierusalim pentru a i se închina lui Solomon și pentru a-i aduce daruri. Poate vor spune unii că era cazul ca autorul "sacru" să-și dea osteneala de a numi măcar pe unul dintre acești împărați: aceasta ar fi făcut o bună impresie. Dar indicațiile precise îl stingheresc prea mult pe autor; oricît ar fi de mincinos, "porumbelul sfînt" a simțit nevoia să nu spună lucrurile pînă la capăt, pentru ca minciuna sa să nu fie dată prea ușor în vileag.

Totuși, dat fiind că trebuia pînă la urmă să numească măcar pe unul dintre monarhii care veneau în pelerinaj, Biblia ne oferă memorabila vizită a unei "stăpînitoare prea-puternice", o oarecare "regină din Saba". Cap. al X-lea din Cartea întîi a Regilor este consacrat aproape în întregime acestui eveniment, ca și cap. al IX-lea din Cartea a doua a Cronicilor. Cît despre țara a cărei stăpînitoare era această doamnă, problema a suscitad numeroase controverse în rîndurile teologilor. Din nefericire, nici unul dintre acești "savanți" nu a putut să ne spună cu precizie în ce loc al globului se află țara pe care nu o pomenește decît Biblia.

Așadar, "cînd a auzit regina din Saba despre faima lui Solomon, cum și despre templul în numele domnului, a venit ca să-l ispitească prin cimilituri.

Și ea a pornit la Ierusalim cu o foarte mare suită; cu cămile încărcate cu

miresme, cu mult aur și cu pietre nestemate. Și s-a dus la Solomon ca să-i spună tot ce avea pe inimă.

Și regele Solomon i-a dat răspuns la toate întrebările ei și nici o întrebare, oricât de învăluită, n-a rămas pentru ea fără răspuns.

Și când a văzut regina din Saba toată înțelepciunea lui Solomon și palatul pe care îl zidise,

Mîncările de la masa lui, ținuta dregătorilor lui, purtarea slugilor lui și îmbrăcămintea lor, paharnicii lui, precum și arderile de tot... n-a mai putut să-și înfrîngă duhul,

Și a zis către Solomon: «Adevărată este faima pe care am auzit-o în țara mea despre povețele tale și despre înțelepciunea ta, dar n-am crezut spuselor pînă n-am venit și n-am văzut cu ochii mei. Iată însă că nici măcar jumătate nu este din ceea ce ajunsese pînă la mine! Înțelepciunea și bogăția ta întrec cu mult faima despre care am auzit eu!» (Regi I, X, 1—7).

La plecare, "regina" i-a dăruit lui Solomon lucrurile rare și de preț pe care le adusesse și a mai adăugat 120 de talanți de aur. La rîndul său, galantul Solomon a copleșit-o cu daruri. El i-a dat reginei din Saba "tot ceea ce a dorit și a cerut, afară de ceea ce, după dărnicia regească, i-a dăruit ei" (v. 13).

Această faimă largă nu putea să nu dăuneze sufletului lui Solomon. Dumnezeu îi dăruise înțelepciunea și nu i-a mai luat-o înapoi; dar Biblia menționează ca început al decăderii sale relațiile de prietenie pe care fiul lui David le-a înnădit cu egiptenii, cu amoniții, cu locuitorii Sidonului și cu alții. Erau, fără îndoială, prietenii puțin recomandabile.

"Regele Solomon a iubit, pe lîngă fiica lui faraon, multe femei străine: moabite, amonite, edomite, sidoniene și hetite, din neamurile despre care domnul zisese fiilor lui Izrail: «Să nu vă amestecați cu ele și nici ele să nu se amestece cu voi, ca să nu ademenească inima voastră către dumnezeii lor!» Dar Solomon tocmai pe acestea le-a îndrăgit. Și a avut el șapte sute de domnițe și trei sute de țiitoare" (Regi, I, XI, 1—3).

Este cunoscut că dumnezeu nu privise de loc cu ochi răi poligamia multora dintre patriarhii și prorocii săi. Pentru a nu merge prea departe, putem reaminti că David folosise din plin această îngăduință a lui dumnezeu. Dar trebuie să recunoaștem că Solomon a abuzat. O mie de femei, care au fost cu toate iubite, adică au trăit pe lîngă el nu numai de ochii lumii! O mie de femei pe care le îmbrăca și le dezbrăca! Cît de mult trebuie să-l fi obosit toate acestea!

Și s-a întîmplat ceea ce trebuia să se întîmple, adică ceea ce dumnezeu, în calitatea sa de ființă care știe viitorul mai bine decît oricare altul, știa dinainte. Pentru a face pe placul celor 700 de prințese străine, Solomon a început să aducă jertfe zeilor lor. Pe o colină din vecinătatea Ierusalimului, el a construit o capiște lui Chemoș, dumnezeul moabiților, și lui Moloh, idolul urîcios al amoniților. Astarte și Milcom au fost și ei adorați (v. 4—8).

Dumnezeu-tatăl, care la facerea lumii îi învinuise pe Adam și pe Eva pentru că doriseră să cunoască binele și răul, era, dimpotrivă, încîntat de Solomon, care dorise și el să cunoască același lucru. Dumnezeu i-a dăruit înțelepciunea, însoțindu-și darul cu mii de binecuvîntări. În toate acestea

trebuie să vedem o indicație istorică din care reiese că pe atunci evreii nu aveau un cult religios precis și bine stabilit. Este ipoteza cea mai probabilă. Dacă ei ar fi avut un cult, autorul "sacru" nu ar fi povestit că Iacob și Esau au luat femei păgâne; Samson nu s-ar fi însurat cu o filisteană etc.

Criticii se referă la aceste absurdități pentru a sublinia că, nici o carte a evreilor nu a fost scrisă, în forma în care a ajuns pînă la noi, de către un contemporan al evenimentelor pe care le relatează. Ei spun că, sub domnia lui Solomon, evreii abia începeau să se constituie într-un stat. Acestui popor îi era perfect indiferent dacă regele său se închină unui zeu pe care-l cheamă Chemoș, sau Moloh, sau Adonai, sau Iahve...

Oricum ar fi, Biblia ni-l prezintă pe Dumnezeu foarte iritat. Rezultatul acestei supărări a fost că s-a arătat a treia oară lui Solomon. De astă dată nu se mai spune că i s-a arătat în vis. Scena este înfățișată cu foarte multă vioiciune: Dumnezeu îl copleșește pe înțeleptul Solomon cu reproșuri aspre pentru că nu mai este deștept, deși nu i-a fost luat înapoi darul înțelepciunii. Fiul lui David primește o săpuneală în toată legea. "Fiindcă te-ai răzlețit pînă într-atîta și nu mai păzești legămîntul meu și legile mele pe care ți le-am poruncit, voi sfîșia regatul tău și-l voi da slugii tale" (*Regi I, XI, 11*). Bătrînul este atît de furios, încît se vede cum i se împleticește limba în gură, deoarece adaugă imediat (*v. 12*): "Dar în vremea vieții tale nu voi face-o, pentru David, părintele tău, ci îl voi sfîșia din mîna fiului tău".

Remarcați că, pînă în momentul despre care este vorba, Roboam, fiul regelui, încă nu izbutise să păcătuiască prin nimic. Se pune atunci întrebarea: dacă el îi rămîne credincios lui Dumnezeu, iar cel ce păcătuiește e numai Solomon, de ce trebuie să plătească Roboam oalele sparte? Dacă, după urcarea sa pe tron, el va săvîrși aceleași fărădelegi ca și tatăl său, el va trebui să fie pedepsit, dar, bineînțeles, pentru propriile sale păcate. De ce îi spune Dumnezeu lui Solomon că fiul său va plăti pentru el? Zău, îți vine să crezi că, înzestrîndu-l pe fiul lui David cu înțelepciunea sa divină, Dumnezeu i-a dat atît de mult, încît nu i-a mai rămas aproape nimic pentru propriile sale nevoi.

Așadar, Dumnezeu i-a declarat ritos lui Solomon că nu-i va sfîșia regatul în timpul vieții. Totuși, Biblia adaugă imediat: "Atunci a sculat domnul un vrăjmaș împotriva lui Solomon, pe Hadad Edomitul. Acesta era de viță de domn din Edom" (*v. 14*). Scurta istorie a acestui Hadad contrazice în mod flagrant tot ceea ce o precedă. Cît de ramolit trebuie să fi fost autorul "sacru" dacă și-a notat tot ceea ce îi dicta "porumbelul mincinos". După cum ni se comunică, Hadad era încă un prunc și se afla în Edom cînd Ioab, "generalisimul" regelui David, i-a exterminat pe toți bărbații din această țară; el a izbutit să scape de măcel și să se refugieze în Egipt, unde îl însoțiseră cîtiva slujitori ai tatălui său. Faraonul i-a dat azil, s-a împrietenit cu el, i-a dăruit o casă și o moșie destul de mare și l-a căsătorit cu sora soției sale. "Sfînta scriptură" nu a dat pînă acum numele nici unui faraon. De astădată însă ea ne comunică numele unei prințese egiptene: Tahpenes, sora reginei. Nu mai e cazul să adăugăm că nici un istoric nu pomenește nicăieri vreun cuvînt despre existența ei.

Prin urmare, Hadad este cumnatul faraonului. Nu pierdeți din vedere că

toate acestea se petreceau pe timpul domniei lui David. Biblia ne spune mai departe că, de îndată ce Hadad a aflat despre moartea lui Ioab, și-a luat rămas bun de la regele Egiptului și s-a întors în Edom, devenind unul dintre dușmanii de care Dumnezeu s-a folosit ca să-l pedepsească pe Solomon pentru apucăturile sale păgâne. Hadad i-a făcut foarte mult rău lui Solomon.

Cap. al XI-lea din Cartea întâi a Regilor spune (v. 4): "în vremea bătrâneții" lui Solomon, acesta și-a îngăduit să-și înduplece inima spre slujirea altor zei și s-a îndepărtat de cultul lui Iahve; iar ceva mai departe (v. 41) aflăm că el a domnit 40 de ani. Să admitem că credința lui Solomon față de Iahve a durat vreo 30 de ani și că ultimii 10 ani ai domniei sale au fost ani de păcat. Rezultă atunci fie că Hadad, acest flagel al domnului, cumnatul faraonului, nu a auzit timp de trei decenii nimic despre moartea lui David, ceea ce este cu atât mai imposibil cu cât imediat după urcarea sa pe tron Solomon a luat de soție o fiică a regelui Egiptului, deci o rudă apropiată a lui Hadad, fie că Hadad nu și-a pierdut vremea și a trecut prin sabia regatului Izraelului la scurt timp după urcarea pe tron a lui Solomon. Dar atunci este culmea curiozității ca Solomon să fi fost pedepsit pentru păcatele sale cu 30 de ani înainte de a le fi săvârșit.

Dar iată ceva mai precis: "Apoi domnul a mai ridicat împotriva lui un alt vrăjmaș, pe Rezon, fiul lui Eleiada, care fugise de la Hadadezer, stăpînul său din Toba... Și a fost dușmanul lui Izrael în toată vremea domniei lui Solomon" (v. 23, 25).

Acest Rezon, rege al Siriei, care a făcut atîta rău lui Solomon în tot cursul domniei acestuia în Iudeea, arată cât se poate de limpede că regele atît de înțelept și la început atît de credincios lui Iahve a fost pedepsit în tinerețe pentru păcatele pe care avea să le facă abia la bătrînețe și că autorul "sacru" se contrazice cînd spune (cap. IV, v. 20; cap. V, v. 1) că Solomon a stăpînit de la Eufrat pînă la Marea Mediterană.

Ginerele regelui Egiptului și al altor șase sute nouăzeci și nouă de regi a mai avut destul de furcă și cu propriii săi supuși.

"Asemenea și Ieroboam, fiul lui Nabat..., dregător al lui Solomon, s-a răzvrătit împotriva regelui... Iată din care pricină a ridicat el mîna împotriva regelui: Solomon începuse să zidească Milo și a astupat spărturile cetății lui David, părintele său.

Ieroboam însă era om de ispravă și fiindcă Solomon a văzut că tînărul este îndemînat la lucru, l-a pus supraveghetor peste cei ce făceau corvoadă din seminția lui Iosif.

În vremea aceea Ieroboam a ieșit din Ierusalim și profetul Ahia din Silo l-a întîlnit pe drum. Ahia era îmbrăcat cu haină nouă. Și pe cîmp erau numai ei doi.

Atunci Ahia s-a dezbrăcat de haina lui cea nouă și a sfîșiat-o în douăsprezece bucăți.

Și a zis lui Ieroboam: «Iată, eu voi sfîșia regatul din mîna lui Solomon și-ți voi da ție zece seminții,

Și numai o seminție să-i rămîna lui, pentru David, robul meu, și pentru

Ierusalim, cetatea pe care am ales-o din toate semințiile lui Izrail..." (XI, 26—32)

Am mai văzut că un levit și-a tăiat în 12 bucăți țiiitoarea când aceasta a murit la Ghiba, necinstită într-o noapte de 700 de ticăloși. Iată acum și un proroc care-și sfîșie hainele (bine că numai hainele!) în 12 bucăți pentru a-l convinge pe Ieroboam că Dumnezeu îi îngăduie să ridice o răzmeriță și că, dintre cele 12 seminții ale lui Izrail, îi dăruiește lui nu mai puțin de 10. Acest proroc Ahia, remarcă Voltaire, ar fi putut pune la cale conspirații împotriva lui Solomon cu cheltuieli mai mici decît sacrificiul hainelor sale noi, cu atît mai mult cu cît Dumnezeu nu prea își răsfața prorocii cu îmbrăcăminte nouă. Sau poate că Ahia își făcea socoteala că, după ce se va urca pe tron, Ieroboam îl va despăgubi.

Încă o observație care trebuie neapărat făcută: dintre cei trei dușmani pe care Dumnezeu i-a ridicat împotriva lui Solomon, numai Ieroboam s-a răsculat cu adevărat contra lui pentru că își renegase credința și trecuse la păgînism și tot el este singurul care a eșuat. Ceilalți doi dușmani l-au urmărit pe Solomon cu cruzime și succes și i-au pricinuit foarte multe amărăciuni, spaime și umilințe. Răscoala lui Ieroboam s-a terminat printr-un eșec total. Solomon a vrut să-l omoare pe Ieroboam, însă acesta a fugit în Egipt, unde a rămas pînă la moartea lui Solomon (*v. 40*).

În versetul 41 al capitolului al XI-lea este menționată moartea stăpînului celor 700 de soții și 300 de țiiitoare. Nu ni se spune însă dacă s-a întors pe calea "cea dreaptă" sau dacă a murit ca un păgîn fără Dumnezeu. De aceea teologii au purtat multe dispute în jurul problemei dacă "înțeleptul" Solomon este sau nu blestemat. Părerile lor sînt împărțite.

O altă lacună foarte supărătoare este tăcerea Bibliei în privința numeroaselor căsătorii ale slăvitului rege. Este foarte ușor de spus că Solomon întreținea ca soții legitime 700 de prințese străine, provenind din diverse case domnitoare și care erau adepte ale unor religii "urîte". Ar fi însă interesant să avem unele descrieri ale ceremoniilor și festivităților nupțiale care au însoțit aceste căsătorii. Să admitem că rătăcirile religioase ale lui Solomon, care l-au adus la păgînism, au durat zece ani, ceea ce ar fi foarte mult. Atunci aceste 700 de prințese, care erau soțiile sale legitime, ar fi trebuit să dăruiască curții lui Solomon un spor anual mediu de 70 de suflete, ceea ce ar fi însemnat cam o căsătorie regală la fiecare cinci zile. Cum vă place o țară care ar petrece zece ani în festivități publice neîntrerupte, ar da recepții în cinstea unor persoane sus-puse, ar face schimburi de amabilități diplomatice etc.? Păcat că pe atunci nu exista almanahul Gotha, căci am fi cunoscut numele celor 700 de dinastii care domneau pe vremea aceea.

Nu putem încheia istoria lui Solomon fără să ne oprim asupra celor patru cărți care-i sînt atribuite și care fac parte și ele din Biblie: "Proverbele lui Solomon", "Ecleziastul", "Cîntarea cîntărilor" și "Înțelepciunea lui Solomon". Cartea "Proverbele lui Solomon" este o culegere de cugetări și maxime banale, absurde, lipsite de gust și, la drept vorbind, fără nici o valoare. Este greu de crezut că un rege luminat a putut alcătui o culegere de sentințe printre care să nu fie nici una referitoare, bunăoară, la metodele de cîrmuire, la politică, la moravurile și la obiceiurile de la curte. Cugetătorii din epoca noastră sînt mirați văzînd că lucrarea consacră capitole întregi femeilor pierdute care ademenesc pe trecătorii de pe stradă; ei nu sînt entuziasmați de sentințe în genul următoarelor: "...Trei lucruri nu se pot sătura, ba și al patrulea care niciodată nu zice «ajunge!^a: șeolul, pîntecele sterp, pămîntul care nu se satură de apă și focul care nu zice niciodată «de ajuns!^a" (*Proverbe, XXX, 15—16*). "Trei lucruri mi se par minunate, ba chiar patru pe care nu pot să le pătrund cu mintea: calea vulturului pe cer, urma șarpelui pe stîncă, mersul corăbiei în inima mării și calea omului la o fecioară" (*v. 18—19*). "Patru sînt dobitoacele cele mai mici de pe pămînt și care sînt cele mai înțelepte: furnicile, norod fără putere, care își agonisesc vara hrana lor; șafanii, neam slab, care își așază sălașul lor în stînci; lăcustele, care nu au împărat și cu toate acestea stolurile lor ies cu rînduială; gușterul, care se poate prinde cu mîna și, care pătrunde în palatele împăraților" (*v. 24—28*).

"Este oare cu putință — întreabă Voltaire — să atribuim astfel de prostii unui mare rege, cel mai înțelept dintre muritori?"

Cartea "Înțelepciunea lui Solomon" are un stil mai serios. Totuși, criticii sînt de părere că toată această carte face impresia unei culegeri plicticoase și enervante de locuri comune. Voltaire menționează că "astfel de lucrări nu sînt făcute pentru a respecta regulile zadarnice ale elocinței și nu pot străluci printr-un conținut de bună calitate. Ele sînt scrise pentru a ne instrui și nu pentru a ne plăcea. Trebuie să luptăm împotriva repulsiei firești pe care ne-o provoacă lectura lor".

Cartea "Ecleziastul" este cu totul de altă natură. Cel în al cărui nume se deapănă povestirea în această scriere ne apare ca un om dezamăgit de ispitele măreției, obosit de plăceri și saturat de cunoaștere. El a fost luat drept un epicurian. În fiecare pagină el repetă ca piosul și necredinciosul sînt supuși acelorași vicisitudini, că omul nu se deosebește prin nimic de animal, că este mai bine să nu te naști decît să trăiești, că nu există nici un fel de altă viață și că nimic nu este mai bun și mai cuminte decît să te bucuri în pace de roadele muncii tale și de soția iubită.

"Se poate — remarcă Voltaire — ca Solomon să fi ținut astfel de cuvîntări cîte uneia dintre soțiile sale. Se afirmă că acestea ar fi fost reproșurile amare pe care și le făcea singur. Dar aceste maxime, cu un aer întrucîtva libertin, nu seamănă de loc cu un reproș și ar însemna să ne batem joc de autor dacă am înțelege din operele sale tocmai contrarul a ceea ce spune".

Cît privește "Cîntarea cîntărilor", merită să reproducem cîte ceva din cele opt capitole ale ei.

"Sărută-mă cu sărutările gurii tale, căci dezmierdările tale sînt mai

plăcute decît vinul. Miresmele tale îmbălsămează dulce și mireasmă revărsată este numele tău, de aceea fecioarele te iubesc, la-mă! la-mă cu tine! Haidem să alergăm! Regele m-a dus în cămările sale. Întru tine tresăltăvom și veseli vom fi foarte! Iar dezmierdările tale mai mult decît vinul le vom slăvi. Cei ce te iubesc te iubesc cu tot dreptul... Mi te închipui și te asemăn, draga mea, cu o mînză înhămată la carul lui faraon. Dragi se văd obrajii tăi, alătura de cercei, și din stratul de mărgele: gîtul tău! Făuri-vom pentru tine lăntujele aurite și coloane de argint... Cît ești de frumoasă, draga mea, cît de frumoasă ești! Porumbițe-s ochii tăi! Cît de frumos ești tu, o, prea iubitul meu, și cît de drăgălaș! Și cît de proaspătă este coliba noastră de frunzări!... Cedrii vii sînt grinzile casei noastre și pereții ei sînt chiparoși" (*Cîntarea cîntărilor, I, 2—4, 9— 11, 15-17*).

Sînt narcisul din cîmpie, crinul din vîlcele sînt. Precum este crinul între spini, așa este între fete draga mea. Precum este mărul între copacii din pădure, așa între cei tineri este iubitul meu. Și la umbra lui am stat cu mare dor și rodul lui e dulce în cerul gurii mele. El m-a dus în casa de ospăț și flamura cu care m-a învelit este iubirea. Dați-mi struguri ca să prind putere, dați-mi mere ca să mă înviorez, căci sînt bolnavă de iubirea lui. Petreacă-și brațul stîng pe după capul meu și cu cel drept să mă cuprindă strîns! O, fiice din Ierusalim, juru-vă pe cerboaicele și pe gazelele cîmpiei, nu treziți, nu sculați pe draga mea pînă ce nu-i va fi voia!... Alesul meu vorbește și zice către mine: «Scoală în sus, iubita mea, scoală în sus, frumoasa mea, și vino după mine!... Porumbița mea, cu cuib în crăpături de stîncă și în pereți prăpăstioși adăpostită, arată-mi fața ta și glasul tău mă lasă să-l ascult, căci glasul tău e dulce și fața ta frumoasă!..." (*II, v. 1—7, 10, 14*).

"Căutat-am noaptea în așternutul meu, căutat-am pe acela după care inima mea tînjește, căutatu-l-am, însă nu l-am aflat. Și m-am sculat atunci și am cutreierat cetatea, ulițele și răspîntiile largi și am căutat pe acela după care inima mea tînjește, l-am căutat, însă n-am dat de el. Paznicii care fac de pază în cetate m-au întîlnit și eu i-am întrebat: «Văzut-ați oare pe acela după care inima mea tînjește?»^a Dar abia mă depărtasem de ei și am găsit pe alesul sufletului meu și m-am prins de el și nu i-am mai dat drumul pînă ce nu l-am adus în casa mamei mele, în cămara celeia ce m-a născut. O, fiice din Ierusalim, juru-vă pe cerboaicele și pe gazelele cîmpiei, nu treziți, nu sculați pe draga mea pînă ce nu-i va fi voia!" (*cap. 777, v. 1—5*).

"Cît ești de frumoasă, draga mea, cît de frumoasa ești! Ochii tăi sînt porumbițe, prin mahramă. Părul tău pogoară-mi-se, ca pe coastele de munte caprele din Galaad. Dinții tăi asemenea sînt unei turme de oi tunse, care ies din scaldătoare, făcînd două șiruri strînse și cu nici o știrbitură. Ale tale buze sînt cordeluțe de porfire, gura ta-i încîntătoare, iar obrajii tăi: inima unei rodii despicate, sub mahramă-ți. Gîtul tău închipuiește și amintește turnul — al lui David împăratul — zidit ca să fie casă de odoare luate în luptă, și de el atîrnă scuturi, una mie, toate scuturi de viteji. Iară cei doi sîni ai tăi: ca doi pui de gemeni sînt ai unei gazele ce pasc printre crini... Cît de dulce, cît de dragă, cînd dezmierzi, ești sora mea, mireasa mea. Și mai dulce decît vinul dulce-i mîngîierea ta! Și mireasma ta plăcută-i mai presus de orice mir. Ale tale buze

sînt ca un fagure de miere; miere curge, lapte curge de sub limba ta, iubito, iar vălurile tale au mireasma pajiștilor din Liban" (*cap. IV, v. 1—5, 10—11*).

"Adormisem, dar în mine inima stătea de strajă. Ce se aude? Este glasul celui drag! Și bate-n ușă. «Sora mea, iubita mea, deschide-mi! Turtureaua mea...» Ci iubitul meu și-a vîrît mîna prin ferestruica ușii și inima mi s-a zbătut în mine. Și mă scol ca să-i deschid celui drag, pe cînd smirna de pe mîini picură, pe cînd degetele mele lasă stropii de mireasmă pe încuietoea ușii. Și am deschis pentru cel drag, dar iubitul meu plecase!..." (*F, 2, 4—6*).

"Și unde s-a dus iubitul tău, o, cea mai frumoasă dintre fete? Spre ce parte a luat-o alesul tău, ca să-l căutăm și noi cu tine? Prea-iubitul meu s-a pogorît în grădină, la răzoarele îmbălsămate, ca să-și pască oile în grădină și să culeagă crini. Eu sînt a lui, a celui ce mi-e drag, și el este al meu și își paște oile între crini" (*VI, 1-3*).

"...Cît de frumoase sînt, în sandalele lor, picioarele tale, o domniță! Rotundă este coapsa ta ca un colan, lucru din mînă de meșteri iscușiți. Pîntecele tău e ca un potir învoit și din care vinul nu lipsește, și trupul tău e ca un snop de grîu, încins cu crini. Și sîinii tăi, alături, sînt ca doi pui de ciută, ca doi pui gemeni ai unei gazele. Gîtul tău e turn de fildeș... Ca finicul ești de dreaptă și ciorchini de struguri cățărați sînt sîinii tăi!

Și fac în mine planuri: mă voi sui în finie și ramurile lui prin mînă le voi trece. O, sîinii tăi de-ar fi ciorchinii care atîrnă și suflul gurii tale mirosul merelor! Și sărutarea ta, ca vinul cel mai dulce, să-mi curgă molcomit, să alunece pe buze și pe dinți. Eu sînt a lui, a celui ce mi-e drag, și el îmi poartă dorul. Să mergem la cîmp, alesul meu mult drag, și să petrecem noaptea în cătune; iar dis-de-diminează porni-vom în podgorii să vedem dacă via prinde să înmugurească, dacă bobocii se deschid și dacă rodii au dat în floare. Și acolo îți voi da dezmierdările mele..." (*cap. VII, v. 2—5, 8—13*).

"O, de-ai fi fost fratele meu și să fi supt la sînul mamei mele, de te-aș fi întîlnit pe afară undeva, aș fi putut să te sărut și nimeni n-ar fi avut cuvînt să mă disprețuiască! Te-aș fi luat și te-aș fi dus în casa mamei mele. Și ți-aș fi dat să bei vin dres cu mirodenii, vin de rodii. Petreacă-ți brațul stîng pe după capul meu și cu cel drept să mă cuprindă strîns! O, fiice ale Ierusalimului, juru-vă pe cerboaițele și pe gazelele cîmpiei, să nu treziți, să nu sculați pe draga mea pînă ce nu-i va fi voia!... Avem o soră mică și sîni nu are încă, și ce vom face cu sora noastră cînd vor veni s-o pețescă?" (*VIII, 1-4, 8*).

Așa arată "Cîntarea cîntărilor", celebră prin frumusețile ei și care a provocat atîtea controverse. Oamenii fără prejudecăți și fără rătăcirii religioase văd în această scriere erotică o simplă romanță în gustul epocii. Însă teologii, atît mozaici cît și creștini, sînt de altă părere. Cei dintîi afirmă cu fanatism că iubitul despre care vorbește poetul nu este nimeni altul decît... dumnezeu, iar logodnica, iubita, crinul văilor este... poporul lui Izrail.

"Cîntarea cîntărilor" este interpretată ca o istorie alegorică a poporului evreu din momentul "ieșirii din Egipt" și pînă la venirea lui "mesia", cînd se spune că va fi ridicat pentru a treia oară templul din Ierusalim. Pentru justificarea acestei interpretări au fost folosite toate complicațiile, toate confuziile, întreaga cazuistică a Talmudului, prescurtări de cuvinte și înlocuirea unor

cuvinte prin altele care sună asemănător.

Cît privește pe teologii creștini, în special pe cei catolici, aceștia schimbă cu totul explicația învățaților evrei și afirmă cu aerul cel mai serios că acest poem erotic este rodul celei mai sfinte inspirații, o carte profetică, în care iubirea lui Hristos pentru biserică și a bisericii pentru dumnezeiescul ei întemeietor, considerat drept soțul ei, este înfățișată, ce-i drept, într-o formă îndrăzneată, dar expresiile îndrăznețe sînt purificate prin semnificația mistică și pot scandaliza numai mintea nelegiuită a liber-cugetătorilor.

Prima interpretare mistică în acest sens aparține unui părinte al bisericii, Origene, care a scris în legătură cu aceasta un amplu comentariu. Este destul de amuzant să constatăm că onoarea acestei mari descoperiri îi aparține aceluia dintre părinții bisericii care și-a cîștigat gloria nu numai prin profunzimea minții și prin devotamentul său față de religie, ci și prin faptul că s-a castrat. Pe urmele austerului Origene au mers toți exegeții creștini, întregul cler, bucuros că astfel are prilejul să-i silească pe credincioșii naivi să înghită unul dintre cele mai grozave hapuri ale Bibliei.

Și iată că, datorită acestui truc ingenios, "Cîntarea cîntărilor" este înfățișată în mănăstiri călugărițelor ca obiect de meditație și de calmare a sîngelui lor înfierbîntat. Ne putem da ușor seama care este adevăratul efect al acestui poem asupra nenorocitelor femei zăvorîte, al căror misticism, mai mult sau mai puțin isteric, le sugerează că fiecare dintre ele ar fi logodnica lui Hristos. În singurătatea chiliilor lor tăcute, sărmanele călugărițe se identifică cu biserica, logodnica celui prea iubit, și se lasă pradă unor visări al căror conținut nu este greu de ghicit.

Pentru a întări și mai mult în mintea credincioșilor această interpretare absurdă, oamenii bisericii au dat titluri celor opt capitole ale "Cîntării cîntărilor". Din aceste titluri se simte viclenia și bigotismul teologilor. Iată-le:

Capitolul I. Soția își declară dragostea pentru soț, iar soțul dragostea pentru soție.

Capitolul al II-lea. Cuvîntul bisericii despre Iisus Hristos.

Capitolul al III-lea. Cum îl caută biserica pe Iisus Hristos și cum se bucură după ce l-a găsit.

Capitolul al IV-lea. Frumusețea soției, descrisă mistic în expresii plastice.

Capitolul al V-lea. Regretul soției de a nu fi răspuns cum se cuvine la căutările soțului ei; ea descrie frumusețea soțului.

Capitolul al VI-lea. Dialog între Iisus Hristos și biserică.

Capitolul al VII-lea. Altă descriere mistică a frumuseții soției; dragostea credincioasă a bisericii pentru Iisus Hristos.

Capitolul al VIII-lea. Dragostea reciprocă dintre biserică și Iisus Hristos.

Să încheiem această parte a cercetării noastre, citîndu-l pe Voltaire:

"Deoarece «Cîntarea cîntărilor^a este considerată de clerici drept o alegorie a căsniciei veșnice dintre Iisus Hristos și biserica sa — și trebuie să recunoaștem că alegoria este un pic cam pipărată —, am dori foarte mult să știm ce trebuie să înțelegem din cuvintele: «Avem o soră mică și sîni nu are încă...^a»"

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI ȘAPTELEA SFÎNTA ISTORIE A REGILOR LUI IZRAIL ȘI AI LUI IUDA

Mostenitorul tronului lui Solomon a fost fiul său Roboam. S-ar putea crede că totul avea să meargă strună, deoarece autorul "sacru" tocmai ne comunicase că niciodată izrailiții nu au fost atît de fericiți ca sub domnia lui Solomon, cînd era aur din abundență, iar bunăstarea societății era atît de mare, încît argintul nu valora mai mult decît pietrele de pe drum. Dar, după cum ne-am putut da seama tot timpul, "porumbelul divin" are memoria foarte scurtă: lui îi face o deosebită plăcere să-și bată joc de naivitatea dreptcredincioșilor. Acum Biblia ne povestește cu tot calmul că poporul evreiesc s-a strîns la Sihem și i-a vorbit după cum urmează fiului lui Solomon: "Părintele tău a pus jug greu pe noi. Ușurează munca cea grea și jugul greu care l-a pus pe grumazul nostru și-ți vom sluji ție!" (*Regi, I, XII, 4*) Roboam s-a sfătuit cu bătrînii, foștii dregători ai tatălui său. Aceștia au recunoscut că defunctul pusese dări cu adevărat prea mari și și-au exprimat părerea că ar fi bine să mai reducă birurile, pentru ca poporul să nu murmure împotriva dinastiei. Dar regele s-a sfătuit și cu tineri de vîrsta lui, cu care crescuse împreună. Aceștia au fost de părere contrară (*v. 6—10*). Și atunci cînd reprezentanții poporului, în fruntea cărora se afla Iero-boam, reîntors din Egipt, au venit la Roboam după răspuns, acesta le-a spus: "Degetul meu cel mic este mai greu decît coapsele tatălui meu!... Dacă tatăl meu v-a pus jug greu, eu vă voi pune unul și mai greu; tatăl meu va bătut cu bice, iar eu vă voi bate cu harapnice!" (*v. 10—11*).

Firește, Roboam nu și-a cucerit prin această cuvîntare dragostea poporului. Biblia se grăbește însă să ne spună că dumnezeu a avut grijă "ca să se adeverească cuvîntul pe care îl vorbise, prin gura lui Ahia din Silo, către Iero-boam, fiul lui Nabat" (*v. 15*).

Rezultă, așadar, că nimeni altul decît dumnezeu le-a inspirat tinerilor prieteni ai noului rege sfaturile lipsite de înțelepciune și l-a orbit pe Roboam, încît acesta și-a îngăduit să spună reprezentanților poporului prostiile citate mai sus. Bineînțeles, poporul era cît se poate de nemulțumit și s-a întors murmurînd la sălașurile sale. Iar Roboam, care l-a trimis pe Adoniram, principalul strîngător al dărilor, să-i aducă impozitele, a fost curînd întristat de știrea că în țară au început tulburări și că omul său de încredere căzuse victimă unui act terorist. Aceasta a speriat-o într-atîta pe maiestatea-sa, încît, după cum spune Biblia, "abia a avut vreme să se urce în carul său și a fugit la Ierusalim" (*v. 18*).

"Și cînd a aflat tot Izrailul că Iero-boam s-a întors, a trimis și l-a chemat la obște și l-au pus rege peste tot Izrailul, iar cu casa lui David n-a mai rămas nimeni decît singură seminția lui Iuda (și a lui Veniamin). Apoi Roboam a venit la Ierusalim și a adunat toată seminția lui Iuda și seminția lui Veniamin, o sută optzeci de mii de oșteni, ca să pornească cu război împotriva casei lui Izrail și să întoarcă regatul de partea lui Roboam, fiul lui Solomon" (*v. 20—21*).

Iarăși exagerări ridicole! Un prăpădit de regișor al unei jumătăți de popor mic și aproape sălbatic a strâns o oaste de 180.000 de oameni! Cine va crede așa ceva?

"Atunci a fost cuvântul domnului către Șemaia, omul lui Dumnezeu, așa: «Spune lui Roboam, fiul lui Solomon, regele Iudei, și la toată casa lui Iuda și Veniamin și la tot poporul care a mai rămas! Așa zice domnul: Nu plecați și nu vă războiți cu frații voștri, fiii lui Izrail! Să se întoarcă fiecare la casa sa, căci de la mine a pornit hotărârea aceasta!» Și când au auzit cuvântul domnului s-au întors acasă, după cuvântul lui" (v. 22—24).

Așadar, regatul evreiesc s-a împărțit în două regate, care au început de atunci să se numească astfel: Izrail, în frunte cu Ieroboam, și Iuda, peste care domnea Roboam. Trebuie să credem că Sihem, unde s-a strâns poporul pentru a-și exprima revendicările către fiul lui Solomon, nu exista ca oraș, deoarece Biblia spune mai departe: "Ieroboam a întărit Sihemul de pe muntele Efraim și l-a făcut cetatea sa domnească. Apoi a plecat de acolo și a întărit Penuelul" (v. 25).

Credeți cumva că Ieroboam, fostul slujitor, îi era recunoscător lui Dumnezeu pentru că-l făcuse rege? Nicidecum! El s-a grăbit să comande doi viței de aur noi și i-a așezat pe unul la Betel, iar pe celălalt în Dan, și a poruncit poporului lui Izrail: este prea greu și prea departe pentru voi să vă duceți pînă la Ierusalim pentru rugăciune și jertfă. Iată, vă puteți închina acestor viței de aur, căci ei v-au scos din Egipt. Poporul Izrailului a fost foarte mulțumit, iar Ieroboam a construit și alte capiști pentru diferiți idoli; el a numit noi preoți, care nu aveau nimic comun cu seminția lui Levi, și a început chiar el personal să officieze ca preot (v. 26—33).

Dacă această relatare este adevărată, ea constituie o nouă dovadă că pe vremea aceea religia evreilor nu era cîtuși de puțin bine stabilită. Acest popor mic își schimbă credința, după cum se vede, de la o clipă la alta și o face de repetate ori în perioada care se situează între legendara sa ieșire din Egipt și epoca lui Ezdra. Cu acest prilej rețineți inexplicabila sa înclinație pentru viței ca întrupare a divinității! Nu ați uitat, cred, că Dumnezeu a exterminat 23.000 de oameni ca pedeapsă pentru vițelul de aur al lui Aaron; în acest caz, pentru cei doi viței ai lui Ieroboam, Dumnezeu ar fi trebuit să strivească cel puțin 46.000 de izraeliți. De astă dată se întîmplă însă cu totul altceva.

"Iată că a venit un om al lui Dumnezeu din Iuda, (Iosif Flaviu îl numește prorocul Adda. — *L. T.*)..., în Betel, tocmai cînd Ieroboam stătea la jertfelnic ca să aducă tămîieri.

Atunci el a predicat din porunca domnului împotriva jertfelnicului și a zis: «Jertfelnice, jertfelnice! Așa rostește domnul: Iată că se va naște un vlăstar casei lui David, care se va chema Iosia, și va jertfi deasupra ta pe toți preoții templelor de pe înălțimi, care aduc tămîie deasupra ta, și oaste de oameni vor fi arse pe tine!»^a

În același timp a dat și un semn și a rostit: «Acesta va fi semnul pentru ceea ce a zis domnul: Iată, jertfelnicul acesta va crăpa, iar cenușa cea grasă de pe el se va risipi!»

Și cînd regele Ieroboam a auzit cuvîntul profetului pe care l-a strigat

împotriva jertfelnicului de la Betel, și-a întins mîna de la jertfelnic și a zis: «Prindeți-l!^a Dar mîna pe care o întinsese s-a uscat și nu putea s-o mai tragă înapoi.

Și a crăpat și jertfelnicul și s-a risipit de pe el cenușa cea grasă, adică acesta era semnul pe care-l dăduse omul lui dumnezeu din porunca domnului.

Atunci a început regele să spună omului lui dumnezeu: «îmbunează-l pe domnul dumnezeu tău și roagă-te pentru mine ca să pot strînge mîna la loc!^a Atunci omul lui dumnezeu a chemat îndurarea domnului, și mîna regelui s-a tras la loc ca mai înainte.

Apoi regele a zis omului lui dumnezeu: «Intră la mine înăuntru și înviorează-te și-ți voi da un dar!^a» (*Regi I, XIII, 1—7*).

Prorocul însă avea instrucțiuni foarte precise de la dumnezeu, care îi poruncise: "Să nu mănînci pîine, nici să nu bei apă și nici să te întorci pe drumul pe care ai venit!" (*v. 9*). De aceea el a refuzat prînzul și darurile și s-a întors în regatul lui Iuda, și anume, "el a apucat pe alt drum și nu s-a întors pe drumul pe care venise la Betel" (*v. 10*). Minunea cu brațul paralizat este, bineînțeles, un fleac în comparație cu minunile despre care ni s-au povestit atîtea pînă acum. Din fericire, vom avea curînd prilejul să-l întîlnim pe prorocul Ilie, și atunci vom vedea minuni mai de soi! Cît privește interdicția pentru "omul lui dumnezeu" de a accepta hrană pe pămînturile lui Ieroboam, aceasta arată o dată în plus că teritoriile regelui nu erau din cale afară de întinse. Un om care dejunase în Samaria putea ușor, mergînd pe jos, să ajungă pînă la cină la Ierusalim. Cu atît mai mult, firește, un proroc, care era, probabil, obișnuit să ducă o viața modestă, putea ușor să renunțe la dejun în Betel, care era mai aproape de Ierusalim decît Samaria.

"Dar în Betel locuia un profet bătrîn. Și au venit fiii lui la el și i-au povestit tot ceea ce făcuse omul lui dumnezeu în văzul tuturor în Betel, precum și cuvintele pe care i le-a spus regelui.

Pe cînd ei povesteau tatălui lor, tatăl lor i-a întrebat: «Încotro a apucat?^a Și fiii lui i-au arătat calea pe care apucase omul lui dumnezeu care venise din Iuda.

Atunci el a dat poruncă fiilor săi: «Puneți samarul pe asin!^a Și ei l-au pus, iar el a încălecat pe asin.

Și el i-a răspuns: «Nu pot să mă întorc cu tine, căci sub un stejar... Atunci l-a îmbiat pe el: <Hai cu mine acasă ca să te ospătezi!>

Și el i-a răspuns «Nu pot să mă întorc cu tine, căci nu-mi este îngăduit să mănînc pîine, nici să beau apă cu tine în locul acesta,

Fiindcă mi s-a spus prin porunca domnului: «Să nu mănînci, nici să nu bei acolo apă și nici să nu te întorci pe drumul pe care ai venit!^a

Dar el i-a zis: «Și eu sînt profet ca și tine și îngerul mi-a spus prin cuvîntul domnului așa: «Întoarce-l din drum la tine acasă, ca să mănînce și să bea!^a Însă el îl mințea.

Atunci el s-a întors, a mîncat și a băut în casa lui" (*v. 11—19*).

Ne reține atenția faptul că de îndată ce un om a zis despre sine că este proroc i s-a dat crezare pe cuvînt. Ne mai amintim că, pe timpul lui Saul,

prorocii pribegeau în cârduri. De îndată ce bătrînul din Betel i-a declarat călătorului că îi este confrate, acesta a acceptat să mănînce în casa lui.

"Dar pe cînd ei stăteau la masă, a fost cuvîntul domnului către profetul care îl întorsese din drum.

Și acesta a strigat către omul lui dumnezeu care venise din Iuda: «Așa zice domnul: fiindcă te-ai răzvrătit împotriva poruncii domnului și n-ai păzit porunca pe care ți-a poruncit-o domnul dumnezeul tău,

și te-ai întors și te-ai ospătat și ai băut în locul acela în care ți-a poruncit să nu mănînci pîine, nici să nu bei apă, trupul tău nu va fi pus în mormîntul părinților tăi!^a După ce el a mîncat și a băut, profetul care îl întorsese din cale i-a pus samarul pe asin.

Și el a pornit la drum. Dar pe drum i-a ieșit înaintea un leu și l-a omorît, și hoitul lui sta aruncat în drum cu asinul și cu leul lîngă el.

Din întîmplare, cîțiva drumeți care treceau pe acolo, văzînd trupul lui aruncat în drum și leul stînd lîngă el, au venit și au dat de veste în cetatea în care locuia profetul cel bătrîn.

Dar cînd a auzit profetul care îl întorsese din drum a zis: «Acela este omul lui dumnezeu care a nesocotit porunca domnului și pentru aceasta domnul l-a dat în ghearele leului...^a

Apoi a spus feciorilor săi: «Puneți samarul pe asin!^a Și ei l-au pus.

Și el a plecat și a găsit hoitul lui aruncat în drum, iar leul și asinul stînd alături de el. Leul nu mîncase hoitul și nici nu sfîșiase pe asin.

Atunci profetul a ridicat trupul omului lui dumnezeu, l-a pus pe asin și l-a dus în cetatea bătrînului profet, ca să-l jelească și să-l îngroape.

Și i-a pus trupul în mormîntul lui și ei l-au plîns: «O, fratele meu!^a

Iar după ce l-au îngropat, el a zis fiilor săi: «La moartea mea să mă îngropați în mormîntul în care a fost îngropat omul lui dumnezeu și oasele mele să le puneți lîngă oasele lui^a..." (*v. 20—31*).

Aceasta este trista istorie a nefericitului călător, care nu poate fi învinuit în mod serios pentru faptul că, simțindu-se înfometat, profitase de invitația mincinoasă a unui om care se dăduse drept confratele său și care nu a avut apoi nimic de suferit, deși mîncase și el împreună cu "prorocul". Acest sărman "om al lui dumnezeu" nu pare să fi jucat un rol prea de seamă în istoria divină: dacă nu ar fi fost întîmplarea cu leul și cu acest remarcabil asin, care a stat atît de netulburat și plin de devotament de gardă lîngă cadavrul stăpînului său, posteritatea nu ar fi aflat nimic despre el.

Dar ce s-a întîmplat cu Ieroboam? S-ar putea crede că incidentul cu brațul paralizat brusc și tot atît de brusc refăcut trebuia să-l vindece de pasiunea lui criminală pentru vițeei de aur; în plus, ce putea fi mai înfricoșător decît moartea omului lui dumnezeu, care, bineînțeles, i-a fost adusă la cunoștință? Și totuși — e de necrezut! — Ieroboam "tot nu s-a întors cu pocăință de la calea lui cea rea, și a făcut iarăși din poporul de jos preoți pentru capiștile de pe înălțimi, căci pe oricare voia își punea mîna ca să fie preoți pentru capiștile de pe înălțimi" (*v. 33*).

Este limpede că acest suflet împietric nu putea să scape de o pedeapsă exemplară. Pe cine a lovit însă pedeapsa divină? Pe Ieroboam cumva? Nu! Ea

s-a abătut asupra micului său fiu, numit Ahia. Copilul s-a îmbolnăvit pe neașteptate. Pe Ieroboam l-a străfulgerat un gând: să ceară sfatul prorocului Ahia, cel care îi dăruise zece bucăți din haina sa ca semn al strălucitului său viitor. Aici lipsa de logică a regelui Izrailului ia proporții fantastice. El știe ce înseamnă atotputernicia și atotștiința lui Dumnezeu. Totuși, adresându-se lui Ahia pentru a obține prin mijlocirea lui de la Dumnezeu însănătoșirea copilului, el își face planul de a-l trage pe sfoară pe omul "sfânt". Ieroboam își trimite Augusta sa soață la Silo, deghizând-o în prealabil, așa încât Ahia să n-o poată recunoaște. El își închipuie că va fi suficient ca ea să-i vorbească despre copilul cel bolnav fără a-și dezvălui identitatea.

Și iat-o pe doamna Ieroboam ajunsă la Silo. Și, culmea, Biblia ne mai spune că Ahia "nu putea să vadă, fiindcă ochii îi slăbiseră de bătrînețe" (*.Regi I, XIV, 4*). Așadar, oricum am lua lucrurile, deghizarea era cu totul inutilă. "Dar domnul îi spusese lui Ahia: «Iată, femeia lui Ieroboam vine să te întrebe pe tine, căci fiul ei este bolnav. Când va veni, să-i spui așa și așa, căci ea vine în haine schimbate^a. Și abia a auzit Ahia zgomotul pașilor ei, și în clipa când a intrat pe ușă i-a zis: «Intră, femeie a lui Ieroboam! Pentru ce te-ai îmbrăcat în haine străine? Sînt trimis să-ți vestesc fapte crîncene!»" (*v. 5-6*).

Urmează un discurs lung, plin de reproșuri amare la adresa lui Ieroboam și a celor doi viței, prorocirea unor grozăvii și nenorociri pentru casa regală; nu este dat uitării nici băiețelul cel bolnav, obiectul consultației. "Acum, scoală și pleacă acasă! Și când picioarele tale vor pași în cetate, copilul va muri" (*v. 12*). Nefericita regină se întoarce zdrobită la Tirța, unde se afla "curtea regală". "...Și când a pășit pragul casei, copilul murise" (*v. 17*). Gîndiți-vă numai: cu un pic de inteligență, maiestatea-sa ar fi putut evita catastrofa. Ar fi fost suficient să treacă prin oraș pe catalige. În acest caz, ea nu ar fi pus piciorul în oraș. Dar dragostea maternă a împiedicat-o să se gîndească la aceasta.

Aici Cartea întâi a Regilor ne trimite la Cartea a doua a Cronicilor. Aflăm de acolo (*cap. XIII*) că Abia, regele Iudei, fiul lui Roboam, a purtat război cu Ieroboam. Regele Abia avea 400.000 de ostași aleși, iar Ieroboam avea 800.000 de oșteni, de asemenea aleși. "...Au căzut uciși din Izrail cinci sute de mii de oameni pe ales" (*v. 17*). Într-un cuvînt, un măcel sacru!

În sfîrșit, după 22 de ani de domnie, Ieroboam "a adormit... împreună cu părinții săi" (*.Regi I, XIV, 20*). Dumnezeu-tatăl, care ucisese pe unul dintre fiii lui Ieroboam, pe micuțul Ahia, lăsase în viață — uituc cum îl știm din Biblie — pe un alt fiu, pe Nadab, care a moștenit tronul părintesc.

Cît despre Roboam, acesta s-a purtat tot atît de urît față de Dumnezeu ca și Ieroboam. "Și a făcu Roboam fapte rele în ochii domnului și a zădărit rîvna lui, mai mult decît au făcut părinții lui, prin păcatele pe care el le-a săvîrșit. Căci și ei și-au zidit jertfelnice pe înălțimi și stîlpi cu pisanii idolești, și așere pe orice colină mai înaltă și sub orice copac verde. Erau de asemenea și desfrînate în țară, și ei se luau după toate ticăloșiile neamurilor pe care domnul le izgonise din fața fiilor lui Izrail" (*v. 22—24*).

"În anul al cincilea al domniei lui Roboam, Șișac, împăratul Egiptului (este pentru prima dată cînd Biblia citează numele unui faraon. — L. T.), s-a suit cu război împotriva Ierusalimului. Și a luat vistieriile templului domnului, precum

și comorile curții domnești; deci el a prădat tot. Și a mai luat și toate scuturile cele de aur pe care le făcuse Solomon" (v. 25—26).

Iată ce spune în această privință Voltaire: "Anumiți savanți susțin că acest Șișac ar fi fost marele faraon Sesostris; alți savanți demonstrează că Sesostris s-a născut cu 1.000 de ani înaintea biblicului Șișac, iar cei mai de seamă savanți dovedesc că nici Sesostris nu a existat vreodată. Există un argument care ne face să credem că nu Sesostris a fost cel care a jefuit Ierusalimul, și anume, după Biblie, el nu ar fi prădat Sihemul, Ierihonul, Samaria și cei doi viței de aur, în timp ce Herodot ne povestește că marele Sesostris a prădat tot pământul".

Lui Roboam i-a urmat fiul său Abia, care a domnit doar trei ani, dar care nu și-a pierdut în zadar acest timp scurt: potrivit Cărții a doua a Cronicilor, el a ucis într-o singură luptă 500.000 de ostași din armata regelui lui Izrail. "Și Ieroboam nu și-a mai venit în fire cât a trăit Abia. Și Dumnezeu l-a lovit și el a murit. Abia însă a ajuns puternic. Și și-a luat paisprezece femei, care i-au născut douăzeci și doi de băieți și șaisprezece fete" (*Cronici II, XIII, 20—21*).

Să facem o socoteală. Abia a domnit trei ani, după cum ne spune Cartea Întâii a Regilor (*XV, v. 2*). În primul an s-a războit cu Ieroboam. Ce zici, cititorule, despre cei 22 de fii ai acestui Abia, precum și despre cele 16 fiice, în total 38 de copii, născuți în doi ani de cele 14 soții ale sale? . Ce vremuri fericite! Ce sfință fecunditate!

Dintre cei 22 de fii ai lui Abia i-a urmat la tron Asa. El a domnit la Ierusalim 41 de ani. Pe mama lui "o chema Maaca, fiica lui Absalom" (v. 10).

Asa s-a urcat pe tron, dar, deoarece era minor, regatul Iudei a fost guvernat un timp de către mama sa. "Și Asa a făcut fapte bune în ochii domnului... El a alungat pe toți desfrânații din țară și a nimicit toți idolii pe care îi făcuseră părinții săi. Ci a făcut mai mult, căci și pe mama sa a coborât-o de la vrednicia de regină, fiindcă făcuse pentru Așera un chip de ocară. Asa a sfărîmat acest chip de ocară și l-a ars în lunca Chedronului. Numai locașurile de închinare de pe înălțimi nu le-a stricat. Inima lui Asa a fost nedezlipită de domnul în toată viața lui" (v. 11—14).

A fost oare răsplătit Asa? Veți vedea îndată. În primul rînd, dacă e să dăm crezare Cărții a doua a Cronicilor (*cap. XIV*), el a avut de luptat împotriva unei năvăliri dușmane, și încă ce năvălire! "Asa a avut oaste de trei sute de mii de oameni din Iuda, înarmați cu scuturi și lănci, iar din Veniamin două sute optzeci de mii de purtători de scuturi și trăgaci din arcuri, toți luptători viteji. Atunci Zerah Etiopianul a ieșit împotriva lor cu un milion de oameni și trei sute de care de război și a înaintat pînă la Mareșa. Dar Asa i-a ieșit înainte și s-a așezat în linie de bătaie în valea de la miazănoapte de Mareșa... Atunci domnul a lovit pe etiopieni înaintea lui Asa și înaintea lui Iuda, iar etiopienii o luară la goană. Și Asa i-a urmărit împreună cu poporul lui pînă la Gherar și au căzut atîția etiopieni încît *n-a mai scăpat* aproape nimeni cu viață... Asa și cu ai lui luară o bogată pradă" (v. 7—9, 11—12).

Acest episod este cu atît mai remarcabil, cu cît distanța dintre Etiopia și Ierusalim este imensă. Această oștire de 580.000 de oameni pe care o ridică numai două semînții evreiești este tot atît de minunată ca și armata de

1.000.000 de oameni a etiopienilor. Se pune întrebarea: cum a îngăduit regele egiptean Şişac, sau Sesostris, ca toate aceste hoarde să treacă prin teritoriul său? Sau poate că etiopienii au trecut din Africa în Asia... pe calea aerului?

Şi încă o răsplată i-a fost hărăzită de dumnezeu-tatăl scumpului său prieten Asa: "La vremea de bătrînețe... el s-a îmbolnăvit de picioare" (*Regi I, XV, 23*). Aatorul "sacru" vorbește despre această boală cât se poate de concis; se pare că boala i-a fost trimisă lui Asa numai pentru a-i spori meritele pămîntești. După ce a domnit 41 de ani, el a adormit cu părinții săi, iar locul lui l-a luat fiul său Iosafat. Dar să vedem ce s-a întîmplat în acest timp în regatul Izrail.

Nadab, fiul lui Ieroboam, "a făcut fapte rele în ochii domnului și a umblat pe calea tatălui său și s-a terfelit în păcatul lui cu care a făcut să păcătuiască pe Izrail" (*v. 26*). El a domnit doar un an (*v. 25 și 28*). Complotul unui oarecare Baeşa din casa lui Isahar l-a costat viața și tronul. Bineînțeles, Baeşa s-a proclamat rege; el a domnit 24 de ani, în care timp s-a purtat tot atît de urît față de domnul Savaot ca și Ieroboam și Nadab (*v. 33—34*), Pînă la urmă, cel de sus s-a plictisit. El a intrat în tratative cu un anume Iehu și i-a comunicat că a luat hotărîrea de a stîrpi dinastia lui Baeşa. Acesta, după cum se presupune, a murit liniștit în patul său, iar fiul lui, Ela, a domnit doi ani, după care a fost ucis de un oarecare Zimri. După această ispravă, Zimri a pus la cale o lovitură de stat, a ocupat tronul și a exterminat întreaga familie a lui Baeşa, "încît n-a mai rămas nimeni de parte bărbătească, nici rude, nici prieteni... după cuvîntul domnului..." (*Regi I, XVI, 11—12*).

Zimri s-a menținut însă la domnie doar șapte zile. Un anume Omri a pornit o răscoală împotriva lui Zimri. Acesta, convingîndu-se că rolul său ca bici al lui dumnezeu s-a terminat, și-a pus singur capăt zilelor. Omri a stat pe tron 12 ani. "El a cumpărat muntele Samariei de la Şemer, cu doi talanți de argint, și a întărit muntele, iar cetatea pe care a zidit-o a numit-o Samaria, după numele lui Şemer, stăpînul muntelui" (*v. 24*). Cam în aceeași epocă, Hiel din Betel a zidit din nou Ierihonul (*v. 34*).

"Marii regi" ai Izrailului, care dispuneau de armate de sute de mii de oameni, nu au avut, așa după cum reiese din Biblie, orașe mai ca lumea înainte de a fi clădit Samaria, Ierihonul și Sihemul. Acesta este un nou prilej ca să ne convingem că blestemul aruncat cîndva asupra Ierihonului nu valora nici o para chioară, deoarece fusese prorocit că orașul acesta nu se va ridica niciodată din ruine .

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI OPTULEA RĂZBOINICELE ISPRĂVI ALE PROROCULUI ILIE, CEL CU TRĂSNETUL ÎN MÎNĂ

Am ajuns acum la Ahab, nelegiuitul Ahab, fiul lui Omri. Profesorii de "istorie sacră" le cer elevilor lor să-i blesteme numele. Noi însă trebuie să

recunoaștem că o dată cu apariția acestui rege, Biblia redevine interesantă, îl vom întâlni imediat și pe neasemuitul proroc Ilie, singurul om care s-a urcat în ceruri pe un car de foc, la care erau înhămați cai tot de foc. "Ahab, fiul lui Omri, a ajuns rege al Izrailului... și a domnit... timp de douăzeci și doi de ani în Samaria. Și Ahab... a săvârșit fapte rele în ochii domnului, mai multe decât toți înaintașii săi. Dar nu s-a mulțumit numai că s-a tăvălit în păcatele lui Ieroboam, ...ci și-a luat de soție pe Izabela, fiica lui Etbaal, regele Sidonului, și a început să se închine lui Baal și să-l cinstească" (*Regi I, XVI, 29—31*).

Dumnezeu l-a iertat pe David pentru căsătoria cu Batșeba, pe al cărei soț îl asasinase; el a privit cu bunăvoință căsătoria lui Solomon cu fiica regelui Egiptului; când însă Ahab a îndrăznit să ia de soție pe Izabela, fiica regelui Sidonului, el a considerat aceasta drept o crimă îngrozitoare.

Nelegiuitul rege nu s-a mulțumit cu obișnuïții vișei de aur cărora să li se închine: "...A înălțat un jertfelnic în templul lui Baal pe care îl zidise în Samaria" (*v. 32*). Dar aceasta încă nu este tot! Îngroziți-vă, dreptcredincioșilor: "Dar a mai făcut Ahab și o așeră și a mai săvârșit Ahab și alte ticăloșii, cu care a infuriat pe domnul dumnezeu lui Izrail mai mult decât toți regii, înaintașii săi" (*v. 33*).

Pe scurt, regalul soț al Izabelei se străduia să-i facă în ciudă lui Dumnezeu și nu mai putea de plăcere când reușea să-l scoată din fire pe bătrîn. Firește, în aceste condiții se impunea un proroc de mare clasă. Și Dumnezeu a hotărît să-i opună ultranelegiuitului Ahab pe arhisfîntul Ilie Tesbiteanu. "Atunci Ilie Tesbiteanu, din Ţesba Galaadului, a zis lui Ahab: «Viu este domnul dumnezeu lui Izrail, înaintea căruia slujesc, că nu va fi în anii aceștia rouă ori ploaie decât prin cuvîntul gurii mele!»" (*Regi I, XVII, 1*).

După ce i-a spus aceasta, Ilie, plin de maiestate, a făcut stînga-mprejur. Biblia nu ne spune însă ce atitudine a avut Ahab față de această știre.

"Și a fost cuvîntul domnului către Ilie și i-a spus: «Pleacă de aici și pornește spre răsărit și acolo ascunde-te în zăvoiul pîrîului Chérit, care curge la răsărit de Iordan. Acolo să bei apă din pîrîu, iar corbilor le-am dat poruncă să-ți aducă demîncare!» Și a pornit de acolo și a făcut după cuvîntul domnului... Corbii îi aduceau dimineața și seara pîine și carne, iar apă bea el din pîrîu" (*v. 2—6*).

Gîndul de a-i hrăni pe sfinți cu ajutorul corbilor i-a inspirat ulterior pe mulți dintre inventatorii de vieți ale sfinților pustnici. Bunăoară, pustnicul Pavel, timp de 60 de ani cît a stat în peștera de la Tebaida, și-a primit rația de o jumătate de pîine pe zi de la un corb. Cînd Pavel împlinise vîrsta de 130 de anișori, pustnicul Antonie, un tînăr de vreo 90 de ani, l-a vizitat în peștera sa. Și iată că corbul a adus pentru dejunul celor doi sfinți o pîine întregă. Toate acestea sînt pe deplin autentice! Cel puțin sfîntul Ieronim ne dă cuvîntul său de cinste că așa a fost cu adevărat!

Să ne întoarcem la Ilie.

"Iar după un răstimp pîrîul a secat, fiindcă nu mai căzuse ploaie pe pămînt.

Atunci a fost cuvîntul domnului către el și i-a poruncit:

«Scoală-te și pornește spre Sarepta Sidonului și locuiește acolo, căci iată am poruncit unei femei văduve să-ți dea demîncare!^a

Și el s-a sculat și a pornit spre Sarepta Sidonului. Și cînd a ajuns la poarta cetății, s-a întîlnit cu o femeie care aduna lemne. Atunci el a chemat-o și i-a spus: «Adă-mi puțină apă din urciorul tău,

ca să beau!^a Și cînd ea se pornise să aducă, el a strigat și i-a zis: «Adă-mi și o bucată de pîine!^a

Dar ea i-a răspuns: «Viu este domnul dumnezeul tău, că nu am nimic copt în cuptor! Mi-a rămas numai o mîină de făină într-un chiup și puțin untdelemn într-un urcior. Și iată că după ce voi strînge vreo două lemne, mă voi duce acasă să gătesc ceva demîncare pentru mine și pentru fiul meu, și apoi să mîncăm și să murim!^a

Dar Ilie i-a răspuns: «Nu te teme! Du-te și fă după cum ai zis, dar din ceea ce ai fă-mi și mie o turtă mică și adă-o înapoi, iar pentru tine și fiul tău fă la urmă.

Căci așa zice domnul dumnezeul lui Izrail: făina cea din chiup să nu se sfîrșească și untdelemnul din urcior să nu lipsească pînă în ziua cînd domnul va da ploaie pe fața pămîntului!^a

Și ea a plecat și a făcut după cuvîntul lui Ilie, și ea și fiul ei și casa ei au avut demîncare multă vreme:

Făina din chiup nu s-a sfîrșit și nici untdelemnul din urcior n-a secăt, după cuvîntul domnului pe care îl grăise prin gura lui Ilie.

Ci după toate acestea, fiul femeii, stăpîna casei, s-a îmbolnăvit de o boală tare grea, încît și-a dat sufletul.

Atunci ea i-a spus lui Ilie: «Ce să fac cu tine, omule al lui dumnezeu? Ai venit la mine să-mi aduci aminte de păcatul meu și să omori pe fiul meu?^a

Dar el i-a răspuns: «Dă-mi pe fiul tău!^a Și el l-a luat de la pieptul ei și l-a dus în odaia de sus în care locuia el și l-a pus pe patul lui,

Și a strigat către domnul și a zis: «Doamne dumnezeu meu, vrei să faci rău chiar femeii acesteia văduve, unde locuiesc eu, de ai îngăduit să moară fiul ei?^a

Apoi s-a întins de trei ori peste copil și a strigat către domnul și a zis: «Doamne dumnezeu meu, întoarce sufletul acestui copil într-însul!^a

Și domnul a ascultat de glasul lui Ilie și a întors sufletul copilului într-însul și el a înviat.

Apoi Ilie a luat copilul cu el și l-a coborît din odaia de sus și l-a dat mamei lui și i-a zis: «Iată, fiul tău este viu!^a

Atunci femeia i-a răspuns lui Ilie: «Acum cred că tu ești omul lui dumnezeu și cuvîntul lui dumnezeu care este în gura ta este adevărat!^a" (*v.* 7—24).

Acest proroc este un model de perspicacitate, deoarece a ghicit de la cea dintîi privire că femeia care strîngea lemne era văduvă. Poate că se vor găsi unii să se mire că el a început prin a cere pentru el singur tot restul de pîine al acestei femei sărmăne. S-ar putea crede că văduva, deși de credință păgînă, avea mai multă încredere în cuvintele necunoscutului care vorbea în numele dumnezeului lui Izrail decît credea însuși prorocul în făgăduielile

dumnezeului său. Dar teologii susțin că toate acestea sînt doar aparente: Ilie a pus-o la încercare pe femeie, iar minunea s-a făptuit spre folosul ei, tocmai pentru că ea nu a șovăit, ci a crezut de îndată. Dacă ea ar fi refuzat să-i dea lui Ilie ultima ei îmbrăcătură, firește că minunea nu s-ar fi produs. Vedeți însă că minunea fusese prezisă de Dumnezeu. Cum putea ea deci să nu se săvîrșească? Avem aici un cerc vicios și zadarnic ne străduim să înțelegem această născocire biblică. Este ceva de domeniul supranaturalului, ininteligibilului, din care cauză intră în competența sfinților părinți.

De altfel merită mai curînd să fie cercetate minunile săvîrșite uneori de Dumnezeu, probabil cu scop de reclamă, în rîndurile popoarelor care nu credeau în el. Însă necredincioșii nu cedau și nu se converteau la credința "adevărată" nici după aceste minuni.

Bunăoară, Biblia nu ne spune că văduva din Sarepta ar fi trecut la credința evreilor. Toate popoarele antichității, care recunoșteau existența multor zei, admiteau că aceștia comunică o parte din puterea lor unor aleși, anume magilor egipteni, persani, babiloneni, iar cîte-odată chiar unor idolatri obișnuiți, cum a fost Balaam. Fiecare dintre acești vrăjitori își păstrează ritualul și cultul său. Astfel se explică legendele biblice după care faraonul, văzînd minunile lui Moise, a recunoscut puterea Dumnezeului său, dar nu și-a schimbat religia. Văduva din Sarepta l-a recunoscut pe Dumnezeul evreiesc fără a socoti însă necesar să treacă la altă credință.

"Și după alt răstimp a fost cuvîntul domnului către Ilie în anul al treilea: «Du-te și te înfățișează înaintea lui Ahab, căci voi trimite ploaie pe pămînt!»" (*Regi I, XVIII, 1*). Așadar, trei ani de zile nu plouase. "Și Ilie s-a dus să se înfățișeze lui Ahab... cînd foametea ajunsese năprasnică în Samaria..." (*v. 2*). Se înțelege că, după trei ani de secetă, era foamete. Dar de ce bîntuia foametea mai rău în Samaria decît în orice altă parte?

"Ahab a chemat la sine pe Obadia, căpetenie peste casa sa. — Obadia era tare cinstitor de Dumnezeu. Cînd Izabela a omorît pe profeții domnului, Obadia a luat o sută de profeți și a ascuns cîte cincizeci într-o peșteră, unde le-a dat de mîncare pîine și apă.

Și Ahab i-a zis lui Obadia: «Caută cu de-amănuntul în țară, la toate izvoarele de apă și la toate pîraiele, poate se află ceva iarbă ca să scăpăm cu viață caii și catîrii și să nu rămînem fără vite^a.

Și și-au împărțit țara ca să o cutreiere: Ahab umbla singur într-o parte, iar Obadia tot singur într-altă parte. (*v. 3—6*).

Ne vine greu să ni-l închipuim pe rege părăsindu-și palatul și pornind să caute nutreț pentru cai. Firește, el putea să trimită pe cineva dintre slujitorii săi. Sau poate că, în urma cruntei mizerii pe care au pricinuit-o cei trei ani de secetă, regele Ahab își concediasse toată curtea și slujitorii, păstrîndu-l numai pe mai-marele lor? Lucrul cel mai neobișnuit este că se mai aflau izvoare, pîraie și rîuri. Cîmpiile erau sterpe din cauza lipsei de ploaie, este limpede; aceeași secetă trebuia să atingă însă pîraiele și izvoarele despre care Ahab îi vorbește lui Obadia. Este curios că nici unul dintre credincioșii care citesc Biblia nu-și pune vreuna dintre aceste întrebări.

Să mergem mai departe. În căutarea ierbii, Obadia îl întîlnește pe Ilie și se

închină în fața lui. Prorocul îi poruncește să-i anunțe lui Ahab iminenta sa vizită. Această poruncă l-a alarmat într-un mod straniu pe Obadia, care judeca astfel: "Dar dacă, după ce mă voi fi despărțit de tine, duhul domnului te va duce dumnezeu știe încotro și când eu mă voi înfățișa să dau de știre lui Ahab și nu te va găsi aici, atunci voi fi omorât!" (v. 12). Se pare că naivul Obadia se temea atât de mult de dumnezeu, încât bănuia o perfidie pînă și în cuvintele prorocului. Din fericire, Ilie izbuti să-l liniștească și să-l încurajeze, făgăduindu-i că se va arăta neapărat încă în aceeași zi lui Ahab.

"Și s-a dus Obadia înaintea lui Ahab și i-a dat de veste. Și Ahab a pornit în întîmpinarea lui Ilie.

Cînd Ahab a dat cu ochii de Ilie i-a zis: «Tu ești oare cel ce aduci nenorocire peste Izrail?»^a

Dar Ilie i-a răspuns: «Nu eu sînt cel ce aduce nenorocire peste Izrail, ci tu și casa tatălui tău, fiindcă ați părăsit poruncile domnului și umblați după Baali.

Și acum trimite și strînge tot Izrailul la mine, în muntele Carmel, precum și pe profeții lui Baal, patru sute cincizeci, și pe cei patru sute de profeți ai Așerei, care mănîncă la masa Izabelei!

Atunci Ahab a trimis în tot cuprinsul lui Izrail și a adunat pe toți profeții în muntele Carmel.

Apoi Ilie s-a apropiat de tot poporul și a cuvîntat: «Cîtă vreme veți umbla șchiopătînd pe amîndouă picioarele? Dacă domnul este dumnezeu, umblați după el. Iar dacă este Baal, atunci umblați după el!»^a Dar poporul nu i-a dat nici un răspuns...

«Eu singur am rămas profet al domnului, iar profeți ai lui Baal sînt patru sute cincizeci (și patru sute ai Așerei).

Aduceți aici doi viței. Să-și aleagă ei un vițel pe care să-l taie bucăți și să-l pună pe lemne, dar foc să nu pună. Și eu voi lua pe celălalt, îl voi tăia bucăți și-l voi pune pe lemne, iar foc nu voi pune.

Voi să vă rugați la dumnezeii voștri și eu mă voi ruga domnului. Și dumnezeul care va răspunde cu foc, acela să fie dumnezeu. Și tot poporul a răspuns: «Bun este cuvîntul!»^a

Atunci Ilie a zis către profeții lui Baal: «Alegeți un vițel și pregătiți-l mai întîi voi pentru jertfă, fiindcă voi sînteți mai mulți. Apoi să chemați pe dumnezeul vostru, dar să nu puneți foc»^a.

Și ei au luat vițelul care li s-a adus, l-au gătit pentru jertfă și au chemat numele lui Baal de dimineață și pînă la amiază: «Baale, auzi-ne!»^a Dar nu se auzea nici glas, nici mișcare. Atunci ei au început să joace împrejurul jertfelnicului pe care-l făcuseră.

Dar la amiază Ilie a început să-și bată joc de ei și zicea: «Strigați cu glas tare, căci el este dumnezeu! Poate se îndeletnicește cu ceva sau s-a dus încotrova, sau călătorește, sau doarme, ca să se trezească din somn!»^a

Și ei au început să strige cu glas tare și-și făceau scrijilituri după rînduială cu săbii și cu lănci pînă cînd sîngele țîșnea din ei" (v. 16—28).

Criticii semnaleză că muntele Carmel se afla pe teritoriul sidonienilor și că regatul Sidonului nu trebuie confundat cu regatul Izrailului. Puteau oare

supușii lui Ahab, răspunzînd la provocarea prorocului Ilie, să se întrunească într-un loc care aparținea altui regat? Muntele Carmel figurează în această povestire numai pentru că "porumbelul sfînt" nu e prea tare în geografie. Criticii arată mai departe că, dacă ar fi să credem în realitatea acestui episod și să-l acceptăm așa cum este relatat, ar rezulta din el în mod vădit că poporul era foarte conștiincios și cinstit din moment ce a admis în unanimitate propunerea lui Ilie. Este tot atît de evident că preoții săi, pe care Biblia îl blamează atîta, credeau la fel în Baalul lor ca și Ilie în dumnezeul său, o dată ce și-au făcut răni cu săbii și cu sulite și și-au vărsat sîngele pentru a obține focul din cer.

Dar din povestiri ridicole și fanteziste de acest fel trebuie totuși să tragem concluzii corecte cu privire la istoria poporului evreu. După ce anecdotele biblice sînt epurate de "minuni" și de alte ornamente fanteziste, mai rămîne un oarecare material util, chiar dacă e foarte puțin. De exemplu, din expunerea de mai sus reiese că poporul lui Izrail și poporul lui Iuda se închinau, la urma urmelor, aceluiași dumnezeu, numai că îi ziceau altfel. Izrail avea viței de aur, iar Iuda tauri de aur, pe care Solomon îi așezase în sanctuare și care au rămas acolo pînă la distrugerea Ierusalimului și a templului de către "faraonul Șișac". Din text reiese că Izrail nu se închina cu adevărat vițelilor săi, deoarece se spune că se închina lui Baal. Însă cuvîntul "Baal", "Bel", "Bal" însemna "domn", ca și "Adonai", "Eloha", "Savaot", "Iahve". Ritualul aducerii jertfelor era același. Deosebirea era numai aceea dintre interesele egoiste ale preoților. Erezia Izrailului consta în faptul că izrailitenii nu voiau să-și facă rugăciunile și să aducă jertfe la Ierusalim, unde stăpînea seminția lui Iuda, ci și-au făcut sanctuare la ei acasă.

"Iar după-amiază au început să strige din toate puterile pînă la vremea prinosului de seară. Dar nu s-a auzit nici glas, nici mișcare, nici semn de luare aminte..

Atunci Ilie Tesbiteanul a zis poporului întreg: «Apropiați-vă!^a Și tot poporul s-a dat lîngă el. Și el a dres jertfelnicul cel dărîmat al domnului.

Și Ilie a luat douăsprezece pietre, după numărul celor douăsprezece seminții ale fiilor lui Iacob, către care fusese cuvîntul domnului: «Israil să-ți fie numele!^a

Și cu pietrele a clădit un jertfelnic în numele domnului și a făcut un șanț lat ca un răzor pentru două sea de sămînță împrejurul jertfelnicului.

Apoi a rînduit lemnele, a tăiat vițelul bucăți și l-a pus deasupra lemnelor,

Și a zis: «Umpleți patru ciubere cu apă și turnați peste arderea de tot și peste lemne^a. Și au făcut întocmai...

Iar apa a înconjurat jertfelnicul și șanțul era și el plin de apă.

Însă pe la vremea prinosului de seară, profetul Ilie s-a apropiat și a zis: «Doamne, dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Izrail, descopere-te astăzi că tu ești dumnezeu în Izrail și eu sînt servul tău, iar tot ceea ce am făcut astăzi este după porunca ta!

Auzi-mă, doamne! Auzi-mă, ca să cunoască poporul acesta că tu ești domnul dumnezeu și că tu ești acela care le întorci inima înapoi!>>

Atunci a căzut foc de la domnul, care a mistuit arderea de tot, lemnele,

pietrele și pământul, și a sorbit și apa care era în șanț.

Și când a văzut poporul, a căzut cu fața la pământ și a zis: «Domnul, el este dumnezeu! Domnul, el este dumnezeu!»^a

Iar Ilie a zis: «Prindeți pe profeții lui Baal! Nici unul din ei să nu scape!»^a Și i-au prins. După aceasta Ilie i-a pogorât la apa Chișonului și acolo i-a junghiat" (v. 29—40).

Unii oameni de știință susțin că Ilie ar fi un personaj alegoric și că, în realitate, nu a existat niciodată un proroc Ilie. Dar chiar dacă Ilie a trăit, spun criticii, nu a existat niciodată un om mai lipsit de omenie. Căci, potrivit textului, profeții lui Baal credeau cu tot atâta ardoare în dumnezeul lor ca și el în al său, iar credința lor era tot atît de tare ca și a sa. Ei erau credincioși dumnezeului și regelui lor. Era cea mai crudă nedreptate să le ia viața. Și cum a îngăduit regele Izrailului această execuție în masă? Aceasta însemna să se condamne pe sine însuși. În sfîrșit, Ilie trebuia să țină seama că această minune nemaivăzută — apariția din senin a unui fulger care a aprins într-o clipă vițelul, lemnele, pietrele și apa din șanț — i-ar fi pus, bineînțeles, pe gînduri pe prorocii eretici și i-ar fi întors, fără îndoială, pe calea cea dreaptă.

Căci el era dator să se îngrijească de pocăința păcătoșilor și nu să-i ucidă.

După ce i-au înecat pe profeții lui Baal în apele Chișonului, "Ilie a zis lui Ahab: «Du-te, mănîncă și bea, căci se aude ropot de ploaie!»" (v. 41). Nu ați uitat că timp de trei ani toate popoarele pământului așteptaseră cu nerăbdare ploaia cea binefăcătoare. Prin urmare, Ilie i-a comunicat lui Ahab o știre îmbucurătoare. Dar el mințea, susținînd că se aude zgomotul torentelor, deoarece deocamdată nu se auzea încă nimic, după cum rezultă din versetul următor: "Și Ahab a plecat să mănînce și să bea, iar Ilie s-a suit pe vîrfurile Carmelului și s-a cinchit, încît capul i-a ajuns între genunchi" (v. 42). Prorocul avea pe semne, talente acrobaticel!

"Și i-a poruncit slugii sale: «Urcă-te și aruncă-ți privirea spre mare!»^a Și el s-a dus și s-a uitat în zare și a zis: «Nimic!». Dar el i-a poruncit: «Întoarce-te de șapte ori!»^a

Dar la a șaptea oară a venit cu răspuns: «Iată că se ivește din mare un nor mic cît podul palmei!»^a Atunci Ilie i-a spus: «Du-te degrabă și spune-i lui Ahab: înhamă și te pogoară ca să nu te apuce ploaia!»

Dar într-o clipă cerul s-a întunecat de nori și s-a pornit furtună și ploaie pe mare. Și Ahab s-a suit în carul său și a pornit spre Izrael.

Mîna domnului însă era cu Ilie. Și el și-a încins coapsele și a alergat înaintea lui Ahab pînă la cotitura spre Izrael" (v. 43—46). Spectacolul acestui sfînt moșneag, care alerga în fața carului regesc cît îl țineau picioarele sale profetice fără umbrelă, pe ploaie, trebuie să fi fost destul de pitoresc!

"Și Ahab a împărțit Izabelei tot ceea ce făcuse Ilie și cum el omorîse cu sabia pe toți profeții lui Baal.

Atunci Izabela a trimis un sol la Ilie să-i spună: «Așa să-mi facă mie zeii dacă mîine pe vremea asta nu voi face cu viața ta la fel cum ai făcut și tu cu fiecare din ei!»^a

Din această pricină l-a prins frica și a pornit de acolo ca să-și scape viața și a ajuns la Beerșeba în Iuda, unde a și lăsat pe sluga sa.

Iar el a pătruns în pustie cale de o zi. După ce a ajuns acolo, s-a pus jos sub un jneapăn și își ruga moartea și zicea: «Destul, doamne! Ia-mi sufletul, căci nu sînt mai bun decît părinții mei!» (*Regi I, XIX, 1—4*).

Aici sînt două lucruri curioase: întîi, că regina Izabela a fost atît de proastă încît să-l prevină pe Ilie că a poruncit să fie ucis a doua zi. Aceasta îi dădea un răgaz de 24 de ore ca să-și ia vaea. Al doilea, este uluitoare lașitatea acestui domn: el, care avea darul de a învia morții și de a chema după bunul său plac norii și trăsnetul, a fost cuprins de o teamă meschină în fața amenințărilor unei păgîne.

"Și s-a culcat și a adormit sub jneapăn. Dar iată ca un înger s-a atins de el și i-a zis: «Scoală și mănîncă (și bea)! ».

Și cînd s-a întors cu ochii spre căpățiul lui, iată o turtă rumenită și un ulcior cu apă. Și a mîncat și a băut, apoi iarăși s-a culcat.

Îngerul domnului s-a întors însă a doua oară și s-a atins de el și i-a zis: «Scoală și mănîncă, fiindcă vei porni la drum lung!»

Și s-a sculat, a mîncat și a băut și cu demîncarea aceea a prins putere pentru patruzeci de zile și patruzeci de nopți, pînă a ajuns în Horeb, muntele domnului" (*v. 5—8*).

Se pare că pe cînd dicta scriitorului biblic această povestire "sacră", "porumbelul divin" a uitat cu totul că, la timpul său, chiar el istorisise că evreii au mers de la muntele Horeb pînă în împrejurimile Beerșebeii timp de 38 de ani. Ne închipuim o drept-credincioasă care, uimită de această contrazicere și neîndrăznind să se îndoiască de ea, l-ar întreba pe părintele ei duhovnicesc de ce apare aici o astfel de contradicție. Credeți cumva că duhovnicul va fi într-o situație penibilă? Nicidecum! "Un preacucernic" știe întotdeauna ce și cum trebuie să le spună credincioșilor.

— De la muntele Horeb pînă la Beerșeba — ar spune el cu o mină importantă — este o depărtare de 347 de ori mai mare decît la Beerșeba pînă la muntele Horeb; iată de ce Moise a mers 38 de ani, iar Ilie 40 de zile, după cuvîntul domnului, care nu poate nici să greșească, nici să ne inducă pe noi în eroare.

Iar credincioasa se va închina cu atît mai mult Bibliei, cu cît o va înțelege mai puțin. Mai trebuie să regretăm profund că Biblia nu ne dă și rețeta pentru prepararea turtei care poate să-l sature pe un drumeț timp de 40 de zile!

Călătoria începută într-un mod atît de neobișnuit îi mai rezerva, bineînțeles, prorocului și alte surprize. Ajungînd la muntele Horeb, "a intrat într-o peșteră, unde a și mas. Și cuvîntul domnului a fost către el și i-a zis: «Ce faci aici, Ilie?»" (*v. 9*). Ilie nu primise nici un fel de instrucțiuni din partea îngerului: el știa doar că trebuie să meargă la muntele Horeb și nimic mai mult. El nu avea idee despre țelul acestei călătorii. Așadar, întrebarea lui Dumnezeu pare stranie. Totuși, Ilie răspunde, scuzîndu-se: "Sînt înfierbîntat de mare rîvnă pentru domnul Dumnezeu Savaot, fiindcă fiii lui Izrail au părăsit legămîntul tău, au dărîmat jertfelnicele tale, au ucis cu sabia pe profeții tăi, de n-am rămas decît eu, și acum ei mă caută să-mi ia sufletul!" (*v. 10*).

Menționăm în treacăt că Ilie îl minte pe Dumnezeu său: el nu se teme de fiii lui Izrail, ci de coana Izabela, despre care însă nu spune nimic. Pentru a-i

face pe plac, fiii lui Izrail aruncaseră în rîu pe toți prorocii lui Baal; de ei nu mai avea de ce să se teamă. Idolatria despre care vorbește el este acum de domeniul trecutului. Văzînd minunea de pe muntele Cârmei, poporul strigase: "Trăiască Adonai!". Dumnezeu este tot atît de bine informat ca și Ilie despre schimbarea opiniei publice în favoarea sa. Este într-adevăr de neînțeles pentru ce înșiră Ilie verzi și uscate.

"Și el (dumnezeu. — *L.T.*) i-a zis: «leși și te aține în munte înaintea domnului!^a Și iată domnul trecea! Înaintea domnului mergea o furtună mare și vajnică să crape munții și să despice stîncile, dar domnul nu era în furtună. Și după furtună un cutremur, dar domnul nu era nici în cutremur" (*v. 11*). Încercați să vi-l închipuiți pe Ilie pe acest munte care joacă. E un spectacol care face banii! Dar aceasta nu este încă tot. "Și după cutremur un foc, iar domnul nu era nici în foc, și după foc un murmur ușor și dulce (și domnul era acolo)" (*v. 12*).

Nu rîdeți! Tocmai în acest murmur ușor se afla dumnezeu! "Și cînd l-a auzit Ilie, și-a acoperit fața cu mantia sa și a ieșit și stătea la gura peșterii. Iar un glas l-a întrebat: «Ce faci aici, Ilie?^a" (*v. 13*). Prorocul și-a repetat răspunsul cuvînt cu cuvînt. "Atunci domnul a zis către el: «Pleacă și te întoarce pe drumul pustiei Damascului și intră acolo și unge pe Hazael rege al Siriei și pe lehu, fiul lui Nimși, să-l ungi rege peste Izrail iar pe Eliseu, fiul lui Șafat din Abel-Mehola, să-l ungi profet în locul tău. Și așa va fi: pe cel care va scăpa de sabia lui Hazael să-l omoare lehu; pe cel care va scăpa de sabia lui lehu să-l omoare Eliseu!^a" (*v. 15—17*).

Nimeni nu a putut să explice vreodată acest pasaj din Biblie, deoarece nu se spune nicăieri că Eliseu ar fi fost uns și că el i-ar fi ucis pe nenorociții scăpați de sub sabia lui lehu.

"Și după ce a pornit de acolo, s-a întîlnit cu Eliseu, fiul lui Șafat, care tocmai ara ogorul cu douăsprezece perechi de boi, iar el ara cu a douăsprezecea pereche. Și cînd a trecut Ilie pe lîngă el, a aruncat mantia peste el, iar Eliseu a lăsat vitele și a alergat după Ilie și i-a spus: «Îngăduiește-mi să mă duc să sărut pe tatăl meu și pe mama mea, apoi te voi urma!^a Dar el i-a răspuns: «Întoarce-te! Ce am să fac cu tine?»" (*v. 19—21*). Așadar, Eliseu a ajuns doar sluga lui Ilie fără ca pe creștetul său să fi căzut vreo picătură de mir.

Cap. al XX-lea din Cartea Întîi a Regilor ne povestește despre războiul pe care regele Siriei Benhadad (încă un necunoscut) l-a declarat regelui Izrailului, sub un pretext destul de neobișnuit. Într-o bună dimineață, acest Benhadad a trimis să i se spună lui Ahab: "...Argintul tău, aurul tău, femeile și copiii tăi să mi le dai!" (*v. 5*).

Ahab a întrunit pe bătrîni și le-a spus:

— Mi se pare că acesta își bate joc de mine! Iar bătrîni i-au răspuns:

— Nu-i da ascultare lui Benhadad și nu-i îndeplini cererea.

Văzînd că nu i se dă ceea ce ceruse, Benhadad s-a înfuriat peste măsură și a jurat că va face praf Samaria. Declarație de război. Luptă crîncenă. Triumful lui Ahab, pe care dumnezeu îl protejează pe neașteptate și din motive de neînțeles. Benhadad a fugit în orașul Afec și s-a ascuns acolo,

alergînd dintr-o încăpere în alta. Pînă la urmă, Benhadad cade în mîna lui Ahab, care îi dăruiește viața. Dumnezeu "cel constant" se căiește că i-a dăruit victoria lui Ahab!

Urmează apoi faimoasa istorie cu Nabot, cel care avea o vie la Izreel, vecină cu palatul lui Ahab. Regele i-a făcut acestui podgarean o propunere, care ar fi putut ispiti pe oricine: el voia să-i cumpere via pentru a-și întinde acolo grădina. El îi propunea lui Nabot să-i plătească fără a se tîrgui cît va cere sau, dacă Nabot preferă, era dispus să-i dea o altă vie, mult mai bună. Nabot respinge însă propunerea regelui. Via o primise moștenire și nu voia s-o cedeze pentru nimic în lume. În fața acestei uimitoare încăpățînări, Ahab este atît de amărît, încît încetează să mănînce și să bea. Atunci Izabela trimite ucigași plătiți ca să-l omoare pe Nabot, după care îl sfătuiește pe Ahab să intre în posesiunea viei dorite. Aceste evenimente determină intervenția lui Dumnezeu prin mijlocirea lui Ilie. Auzind amenințările rostite împotriva lui, Ahab își sfîșie hainele și se plimbă un timp pe străzile capitalei, îmbrăcat într-un sac (*cap. XXI*).

Împrejurările care au precedat moartea lui Ahab merită să fie reproduse în întregime după "textul sacru". Și, de altfel, cap. al XXII-lea din Cartea întâi a Regilor, care ne relatează ce s-a întîmplat cu acest prilej nu numai pe pămînt, ci și în cer, nu este de loc plictisitor de citit. Întîlnim aici pe un oarecare Miheia, de meserie profet, care a fost de față la marele sfat al lui Dumnezeu în împărăția cerului și a povestit tot ce văzuse acolo cu ochii și auzise cu urechile. Vă veți convinge că nici nu este posibilă o precizie mai mare.

"Și au trecut trei ani fără război între Siria și Izrail. Iar în anul al treilea a venit Iosafat, regele lui Iuda, la regele lui Izrail" (*Regi I, XXII, 1—2*). Este bine să știm că Iosafat, fiul virtuosului Asa, se distingea și el printr-o exemplară pietate: în tot timpul cît a existat regatul lui Iuda, numai Iosafat și regele Ezechia, despre care va mai fi vorba, sînt menționați de biserică în calitate de regi exemplari. Piosul Iosafat a întreținut însă cea mai mai strînsă prietenie cu necredinciosul Ahab; idolatria lui Ahab și a Izabelei îl supăra atît de puțin, încît le-a cerut mîna fiicei lor Atalia pentru fiul său Ioram și nu a fost refuzat. Menționăm în treacăt că regina Izabela a fost foarte prolifică și, după cum afirmă Biblia, o familie numeroasă este una dintre cele mai mari binecuvîntări ale lui Dumnezeu. Deși păgîni, Ahab și Izabela au fost destul de binecuvîntați de Dumnezeu, deoarece, după cum vom vedea mai departe, ei au avut nu mai puțin de 70 de fii, fără să mai numărăm fiicele, dintre care Atalia era cea mai mare.

Și iată-l pe piosul Iosafat venind în vizită la cuscrul său Ahab. "Și regele lui Izrail a zis către dregătorii săi: «Știți voi oare că Ramot-Galaadul este al nostru? Și noi stăm cu mîinile în sîn, fără să-l luăm din mîna regelui Siriei?»" (*v.3*). Într-adevăr, în urmă cu trei ani, pe vremea războiului cu Benhadad, Ahab își zdrobise dușmanii, dar după nimicirea lor nu-i venise în gînd să pună stăpînire pe orașul evreiesc Ramot. Cît era de distrat! "Apoi a întrebat pe Iosafat: «Să pornesc oare cu război împotriva Ramot-Galaadului?»^a Și Iosafat i-a răspuns regelui lui Izrail: «Eu sînt ca tine, poporul meu ca

poporul tău și caii mei ca și caii tăi!^a" (v. 4).

Ce drăguț din partea lui și cu câtă sfântă eleganță a spus-o! În calitatea sa de om pios, Iosafat a mai sfătuit să fie întrebat Dumnezeu, pentru a se stabili dacă el este sau nu favorabil expediției proiectate. "Atunci Iosafat l-a mai îndemnat pe regele lui Izrail: «Întreabă acum și ce zice domnul!^a Și regele lui Izrail a strâns pe cei patru sute de profeți și i-a întrebat: «Să pornesc eu cu război împotriva Ramot-Galaadului sau să mă opresc?^a Și ei i-au răspuns: «Suie-te, căci domnul îl va da în mâna ta!^a" (v. 5—6). După cum vedem, nu era lipsă de proroci la evrei: pe malul râului Chișon li se făcuse de petrecanie la 850 de profeți ai lui Baal și ai Așerei; după trei ani 400 de proroci ai lui Iahve le luaseră locul.

Iosafat socotea că nu este de ajuns. El ar fi dorit ca nici un profet să nu fie absent de la această consultare. De aceea Iosafat spuse: "«Mai este aici un profet al domnului ca să-l întrebăm și pe el?^a Regele lui Izrail însă i-a răspuns lui Iosafat: «Mai este unul prin care am putea să întrebăm pe domnul, dar eu îl urăsc fiindcă niciodată nu-mi profețește de bine, ci numai de rău. El este Miheia, fiul lui Imla^a. Dar Iosafat a zis: «Să nu spună regele una ca asta!^a Atunci regele lui Izrail a chemat pe unul din eunuci și i-a zis: «Aleargă repede la Miheia, fiul lui Imla!^a" (v. 7—9).

După ce li s-a înfățișat regilor, Miheia a început să le proorocească victoria la Ramot, la fel cu ceilalți (v. 13—15). Această plăcută profeție în gura lui Miheia l-a uimit mult pe Ahab. "Atunci regele l-a întrebat iarăși: «De câte ori să te jur ca să-mi spui numai adevărul în numele domnului?^a Și el i-a răspuns: «Văd tot Izrailul împrăștiat în munți, ca oile care nu au cioban^a. Și domnul a zis: «Acești oameni n-au căpetenii și fiecare să se întoarcă în pace la casa sa!^a Atunci regele lui Izrail a zis lui Iosafat: «Nu ți-am spus oare că nu-mi profețește de bine, ci numai de rău?^a" (v. 16—18).

Mai trebuia stabilit de ce fuseseră favorabile previziunile celorlalți profeți și cine, la urma urmelor, era mai tare și avea mai multă dreptate. Cui să-i dea crezare? Cum să procedeze? Miheia a luat din nou cuvântul și aici povestirea sa devine cu totul remarcabilă:

"Ascultă deci cuvântul domnului! Am văzut pe domnul stînd pe tronul său și toată oastea cerească stătea de-a dreapta și de-a stînga lui.

Atunci domnul a zis: «Cine este în stare să strice mintea lui Ahab ca să pornească și să năvălească în Ramotul din Galaad?^a Și unul spunea una, altul spunea alta.

Dar iată că a ieșit un duh potrivnic și s-a oprit înaintea domnului și a zis: «Eu îi voi fura mintea!^a Și domnul l-a întrebat: «Cu ce?»

Și el a răspuns: «Voi ieși și mă voi preface duh mincinos în gura tuturor profeților lui!^a Iar domnul i-a zis: «Fură-i mintea, căci ești în stare. Ieși și fă așa!^a

Și acum iată că domnul a pus duh mincinos în gura tuturor acestor profeți ai tăi, fiindcă domnul a hotărît pieirea ta" (v. 19—23).

Cum vă place această anecdotă sacră? Și ce părere aveți despre atotputernicul și atotștiutorul Dumnezeu, care se sfătuește cu îngerii cum să-i înșele pe oameni și să-i distrugă? Comentînd acest pasaj al Bibliei, lordul

Bolingbroke spune că anecdota este o imitație proastă a unui episod din Iliada, unde Jupiter, străduindu-se să sporească gloria lui Ahile spre paguba lui Agamemnon, îl amăgește pe acesta printr-un vis.

"Este posibil — scrie filozoful englez — ca preotul care a compus vechile legende iudaice să fi imitat legendele lui Homer, deoarece cărțile biblice au fost scrise mult mai târziu. În toată Biblia, dumnezeu este incomparabil mai prejos de dumnezeul grecilor. El iese aproape întotdeauna înfrînt. El nu se gîndește decît la sacrificiile care i se aduc, iar poporul său moare într-una de foame. Oricît s-ar arăta personal oamenilor, oricît ar vorbi cu propria lui gură, el nu are prea multă influență asupra poporului său, iar acesta nu îndeplinește aproape nimic din cererile sale. I se construiește un templu, dar apare un oarecare Şişac, rege al Egiptului, care nu lasă piatră pe piatră din templu. El îl înzestreaază pe Solomon cu darul înțelepciunii, dar Solomon își bate joc de el, îl trădează și se închină altor zei. El dă poporului său pămîntul făgăduinței, iar acest popor trăiește acolo în robie de la moartea lui Iosua și pînă la înscăunarea lui Saul. Într-adevăr, nu există un dumnezeu mai nefericit.

Alcătuitoarii vechilor povești evreiești n-au decît să spună că evreii au suferit nenorociri din cauza lipsei lor de credință față de dumnezeu. Preoții noștri anglicani ar putea spune același lucru despre irlandezii noștri și despre muntenii noștri din Scoția, care sînt foarte nenorociți, deși ei sînt credincioși și cu frică de dumnezeu.. Nimic nu este mai ușor decît să spui: dacă ai fost înfrînt și nenorocit, aceasta se datorește faptului că nu ești destul de credincios; dacă ai da mai mulți bani bisericii, ai învinge și ai propăși. Această rușinoasă prejudecată provine din antichitatea îndepărtată: ea a înconjurat lumea întreagă, ea a fost lozinca tuturor preoților, a tuturor religiilor și la toate popoarele ea a servit preoților ca mijloc de îmbogățire de pe urma prostiei omenești".

Însă prorocii dezmințiți de Miheia s-au supărat, iar unul dintre ei l-a lovit peste obraz (*v. 24*); pe deasupra, Miheia a fost aruncat în temniță (*v. 27*). Apoi Ahab a pornit la război pentru a-și recuceri Ramotul de la sirieni, iar regele lui Iuda i s-a alăturat (*v. 29*). Așadar, cuviosul Iosafat a dat mai multă crezare celor patru sute de proroci decît sucitului de Miheia.

Se pare că regele lui Izrail era întrucîtva neliniștit. "Și regele lui Izrail a zis lui Iosafat: «Eu mă voi îmbrăca în haine străine și voi intra în luptă, iar tu stai îmbrăcat cu hainele tale!» Și regele lui Izrail și-a luat alte haine și a intrat în focul luptei" (*v. 30*). Nu este greu să înțelegem ce urmărea Ahab și trebuie să ne mirăm doar de-naivitatea lui Iosafat.

"Dar regele Siriei poruncise căpitanilor carelor de luptă — căci el avea treizeci și două — așa: «Nu vă luptați cu oricine, ori de rînd, ori de frunte, ci numai cu regele lui Izrail!»^a

Și cînd căpitanii carelor de luptă au văzut pe Iosafat, și-au închipuit că el este regele lui Izrail și s-au înșirat în jurul lui ca să se lupte *cu el*, dar Iosafat a început să strige.

Iar dacă au văzut căpitanii carelor de luptă că el nu este regele lui Izrail, și-au căutat de treabă.

Un oștean însă și-a încordat arcul și a nimerit din întâmplare pe regele lui Izrail drept la încheietura platoșei. Atunci el a zis căpitanului: «Cîrmește și mă scoate din învălmășeala luptei, căci sînt rănit^a. ...Iar seara a murit din pricină că sîngele lui s-a scurs din rană înăuntrul carului de luptă" (v. 31—35).

Așa a pierit soțul Izabelei! Autorul "sacru" ne-anunță cu lăudăroșenie că Ahab "a zidit un palat de

fîldeș" (v. 39) și se mulțumește cu această indicație fantezistă.

Moștenitorul lui Ahab a fost fiul său mai mare Ahazia, a cărui scurtă istorie o găsim în cap. I din Cartea a doua a Regilor. El și-a început domnia cu un accident: "...A căzut de pe fereastra cea cu gratii din catul de sus al palatului său din Samaria și s-a îmbolnăvit greu" (v. 2). Dată fiind lipsa unei explicații a accidentului, nu ne rămîne decît să tragem concluzia că Ahazia locuia în etajul de sus al palatului său. Probabil că, în seara fatală, băuse peste măsură și căzuse pe fereastră, închipuindu-și că este ușa dulapului cu vin. Dumnezeu nu i-a îngăduit lui Ahazia să moară pe loc. Regele însă se agita și voia să afle dacă se va însănătoși. În acest scop, el i s-a adresat lui Baalzebub, dumnezeul cel din Ecron.

Acest lucru l-a supărat în cel mai înalt grad pe prorocul Ilie. "Dar îngerul domnului a zis lui Ilie Tesbiteanul: «Scoală și ieși în întâmpinarea solilor regelui Samariei și le spune: oare nu este Dumnezeu în Ierusalim de ați pornit să întrebați pe Baalzebub, dumnezeul cel din Ecron? Pentru aceasta, așa zice domnul: nu te vei mai da jos din patul în care zaci, ci vei muri!» Și Ilie a plecat" (v. 3—4).

Slujitorii i-au repetat lui Ahazia vorbele lui Ilie, deși nu au fost în stare să-i dea regelui informații precise cu privire la persoana acestui prevestitor de rele. Ahazia i-a întrebat: "«Ce înfățișare avea omul acela care s-a suit întru întâmpinarea voastră și v-a spus aceste cuminte?^a Atunci ei i-au răspuns: «El era păros și încins cu o curea de piele peste mijloc!^a Și regele a zis: «El este Ilie Tesbiteanul!^a Îndată a trimis la el un căpitan peste cincizeci, cu cei cincizeci de inși ai lui. Și cînd s-a suit la el, căci Ilie stătea pe piscul muntelui, i-a zis: «Omule al lui Dumnezeu, regele a poruncit să te cobori!^a Atunci Ilie i-a răspuns căpitanului peste cincizeci și i-a zis: «Dacă eu sînt omul lui Dumnezeu, să se pogoare foc din cer și să te mistuie pe tine și pe cei cincizeci de inși ai tăi!^a Și îndată s-a pogorît foc din cer și l-a mistuit pe el și pe cei cincizeci de inși ai lui" (v. 7—10).

A fost trimis atunci un alt ofițer cu 50 de oșteni, care a avut aceeași soartă (v. 11—12). Regele a trimis atunci o a treia solie.

"...Și a căzut în genunchi (căpitanul. — L. T.) înaintea lui Ilie și l-a rugat stăruitor și i-a zis: "Omule al lui Dumnezeu, fii milostiv pentru viața mea și pentru viața celor cincizeci de servi ai tăi!

Foc din cer a căzut și a mistuit pe cei doi căpitani dintîi, împreună cu cei cincizeci de inși ai lor. Și acum fii îndurător pentru viața mea!^a

Atunci îngerul domnului a zis lui Ilie: <Pogoară-te la el, nu te teme de fața lui!> Atunci el s-a sculat și s-a pogorît cu el la rege,

Căruia i-a zis: «Așa zice domnul: fiindcă ai trimis soli ca să întrebe pe Baalzebub, dumnezeul cel din Ecron, ca și cum n-ar fi Dumnezeu în Izrail ca

să-l întrebi pe el, pentru aceasta din patul în care te-ai suit nu te vei mai da jos, ci vei muri!»

Și el a murit după cuvântul domnului pe care l-a vorbit prin Ilie. Și fratele său Ioram a fost ales rege în locul lui, — în anul al doilea al lui Ioram, fiul lui Iosafat, regele lui Iuda —, fiindcă el nu avea fiu" (v. 13—17).

Lordul Bolingbroke comentează în felul următor acest episod: "Ilie, care izbutise de două ori să cheme trăsnetele cerului peste capul celor doi ofițeri și ale soldaților trimiși de rege, este un personaj născocit, deoarece, dacă ar fi putut să dispună oricînd de trăsnete, el ar fi cucerit, fără îndoială, întregul glob, plimbîndu-se urmat de sluga sa. Tocmai acest lucru l-au spus dintotdeauna vrăjitorilor oamenii cu rațiune: dacă sînteți încredințați că diavolul cu care ați încheiat un legămînt va face tot ce-i porunciți, de ce nu-i cereți să vă dea, bunăoară, toate împărățiile pămîntului, toate bogățiile și toate femeile? Același lucru i s-ar fi putut spune și lui Ilie:

— Ai ucis doi căpitani și două cete de cîte 50 de inși, lovindu-i cu trăsnete, și tot tu fugi ca un laș de îndată ce regina Izabela amenință să te arunce în temniță! Oare nu puteai s-o faci scrum cu un trăsnet și pe Izabela, așa cum i-ai pîrjolit pe acești ostași nenorociți? Ce revoltătoare contradicție te face să semeni și cu un zeu și cu un laș? Ce om cu rațiune ar putea să suporte aceste povești dezgustătoare, care-ți trezesc un zîmbet de compătimire și te fac să te cutremuri de groază?" Trebuie să adăugăm că este cu totul de neînțeles cauza pentru care ostașii regelui, care nu aveau nici o vină, au fost exterminați cu trăsnetul. Textul biblic nu ne spune nicăieri că Ahazia ar fi intenționat să-i facă vreun rău lui Ilie: chiar atunci cînd solul său se întoarce la rege și îi povestește toate aceste semne funeste, nimeni nu se atinge nici de un fir de păr din capul său și el pleacă întreg și nevătămat. În afară de aceasta, dacă Ahazia ar fi avut de gînd să-l facă pe Ilie să împărtășească soarta lui Miheia, nu ar fi fost nevoie să extermine cu puterea focului cersc 102 oameni cu totul nevinovați, care nu făceau decît să îndeplinească porunca stăpînului lor. Ar fi fost pe deplin suficient să-i facă inofensivi, de exemplu, printr-o paralizie bruscă.. Minunea ar fi tot atît de mare, fără a fi pînă la urmă atît de mîrșavă și de crudă.

În legătură cu Ahazia, cu Iosafat și cu cei doi Ioram, cartea divină ajunge la o contradicție atît de flagrantă, încît merită s-o relevăm. În cap. 22 din Cartea întâi a Regilor se spune: "Iosafat, fiul lui Asa, a domnit în Iuda în anul al patrulea al lui Ahab, regele lui Izrail. Iosafat era de treizeci și cinci de ani cînd a ajuns rege și a domnit douăzeci și cinci de ani în Ierusalim" (v. 41—42). Iar ceva mai departe, în același capitol, citim: "Și Iosafat a adormit cu părinții săi și a fost îngropat cu ei... Și după el a ajuns rege Ioram, fiul său" (v. 51). Acest Ioram, rege peste Iuda, nu este altul decît soțul lui Atalia, fiica lui Ahab. "Ahazia, fiul lui Ahab, s-a suit pe tron în Samaria în anul al șaptesprezecelea al lui Iosafat, regele lui Iuda. Și el a domnit în Izrail doi ani" (v. 52.)

Comunicîndu-ne mai departe că Ahazia nu avea fii și că i-a urmat la tron fratele său Ioram, Biblia ne spune că acest Ioram, rege al lui Izrail, s-a urcat pe tron în anul al nouăsprezecelea al domniei lui Iosafat, cînd acesta mai avea șase ani de trăit, cu alte cuvinte el s-a suit pe tron cu șase ani înainte

de înscăunarea lui Ioram, regele lui Iuda, fiul lui Iosafat și soțul Ataliei. În acest caz, este greu să împăcăm cap. al XX-lea din Cartea întâi a Regilor cu cap. I din Cartea a doua, deoarece aici, în versetul 17, se spune că Ioram (fratele și urmașul lui Ahazia. — *L. T.*) a ajuns rege în locul său în al doilea an al domniei lui Ioram, fiul lui Iosafat, regele lui Iuda.

O dată ce Ioram cel din Iuda l-a moștenit pe tatăl său Iosafat la opt ani după moartea lui Ahab (*XXII, v. 42, 52 și 53*), cum putea el să fi domnit de doi ani în momentul când cumnatul său, Ioram cel din Izrail, îi succeda lui Ahazia, și acesta tot cumnatul său, care domnise doi ani după moartea lui Ahab?

Iată dar o contradicție destul de curioasă. Dar nu vă grăbiți! Ceva mai departe, cap. al III-lea din aceeași Carte a doua a Regilor începe astfel: "Ioram, fiul lui Ahab, a ajuns rege peste Izrail în Samaria în anul al optsprezecelea al lui Iosafat, regele lui Iuda. Și a fost rege doisprezece ani" (*v. 1.*) De astă dată, avem o triplă contradicție. Acest verset reduce domnia lui Ahazia la un singur an, deși versetul 53 din cap. al XXII-lea al Cărții întâi a Regilor pomenește despre doi ani; în schimb, prima contradicție (*Regi II, I, 17*) prelungește la opt ani domnia acestui rege, remarcabil în istoria poporului evreu prin singurul fapt că... a căzut pe fereastră.

Să nu ni se facă reproșul că ne pierdem vremea dînd în vileag aceste grosolane stîngăcii ale autorului "sacru". Ele dovedesc neglijența și disprețul slujitorilor religiei, care au ticluit această carte absurdă și îngrozitoare fără să-și dea măcar osteneala de a o redacta ca lumea.

Între timp, plutea în aer o mare minune.

"Și cînd domnul a voit să suie pe Ilie la cer în vârtej de vînt, Ilie și Eliseu plecaseră din Ghilgal...

...Și ucenicii profeților care erau în Betel au ieșit înaintea lui Eliseu și l-au întrebat: «Știi tu oare că astăzi domnul va lua pe domnul tău pe deasupra capului tău?»^a Și el le-a răspuns: «Și eu știu. Fiți pe pace!»^a.

Apoi Ilie i-a zis: «Elisée, rămîi aici, fiindcă domnul m-a trimis la Ierihon!»^a. Dar el i-a răspuns: «Viu este domnul și viu să fie sufletul tău, dar eu de tine nu mă las!»^a. Și au ajuns la Ierihon.

Atunci ucenicii profeților cei din Ierihon s-au apropiat de Eliseu și l-au întrebat: «Știi tu oare că astăzi domnul va lua pe domnul tău de la tine pe deasupra capului tău?»^a Dar el le-a răspuns: «Și eu știu. Fiți pe pace!»^a

Apoi iarăși i-a spus Ilie: «Rămîi aici, fiindcă domnul m-a trimis la Iordan!»^a. Atunci el i-a răspuns: «Viu este domnul și viu să fie sufletul tău, dar eu nu mă las de tine!»^a. Și au plecat amîndoi.

Și cincizeci dintre ucenicii profeților s-au luat după ei și s-au oprit la o depărtare oarecare în fața lor, cînd ei amîndoi stăteau pe malul Iordanului.

Atunci a luat Ilie mantia sa și a sucit-o vălătuc și a lovit apa, care s-a despărțit în două, într-o parte și într-alta, și ei amîndoi au trecut ca pe uscat.

Cînd ei au ajuns de partea cealaltă, Ilie i-a spus lui Eliseu: «Cere de la mine ce să-ți dau înainte de a fi luat de la tine»^a. Și el a zis: «Două părți din duhul tău să treacă asupra mea!»^a.

Atunci el i-a răspuns: «Cererea ta este greu de împlinit. Dacă mă vei vedea cînd voi fi luat de la tine, să fie așa, iar dacă nu, să nu fie!».

Dar pe cînd ei mergeau vorbind, iată că pe neașteptate un car de foc cu cai de foc a trecut printre ei și Ilie s-a suit la cer într-un vârtej de vînt.

Cînd a văzut Eliseu, el a început să strige: «Părintele meu, părintele meu, carul lui Izrail și călărețul lui!^a. Și apoi nu l-a mai văzut. Apoi și-a apucat hainele și le-a rupt în două...

Și a luat mantia lui Ilie care căzuse în urma lui și a lovit apa... Și îndată ce a lovit apa, s-a despărțit în două, de o parte și de alta, Și Eliseu a trecut prin mijloc" (*Regi II, II, 1, 3—14*).

Se impun cîteva observații firești. Dacă Dumnezeu hotărîse să-l ia pe Ilie în cer de viu, în carne și în oase, cum făcuse pe vremuri cu Enoh, de ce l-a mai pus să facă această plimbare fără sens de la Ghilgal la Betel, de la Betel la Ierihon și de la Ierihon la Iordan? Pentru ce l-a pus să treacă Iordanul? Oare carul de foc cu care s-a ridicat la cer Ilie nu putea să tragă cu tot atîta ușurință pe malul stîng ca și pe cel drept? Și ce înseamnă cele două părți din duhul lui Ilie pe care le cere Eliseu? Și a primit el pînă la urmă ceea ce ceruse? Biblia ne spune numai că, privindu-l pe Ilie plecînd, Eliseu, după curioasele sale țipete, nu a mai văzut nimic. Teologii ne încredințează că în "împărăția cerurilor" nu sînt decît spirite pure. Nu este oare aceasta în contradicție cu dubla înălțare la cer, a lui Ilie și a lui Enoh?! Ce nevoie aveau acest patriarh și acest profet de învelișul lor trupesc în împărăția supranaturalului și a imaterialului? Întrucît este mai mare gloria lui Enoh și a lui Ilie decît gloria altor aleși ai lui Dumnezeu care locuiesc în încăperile cerești fără învelișul lor carnal? Așadar, bunăoară, cînd Ilie și Moise vorbesc în ceruri, cum arată această convorbire între un suflet fără trup care se exprimă numai prin gînduri, fără sunete, și trupul însuflețit care vorbește cu gura și scoate sunete?

În sfîrșit, acest car de foc, acești cai de foc, aceste vârtejuri și însuși numele de "Ilie" (Eli, Helios — soarele) au permis lui Bolingbroke și lui Boulanger să vadă în aventura lui Ilie o imitație a întîmplării lui Faeton, eroul din mitologia greacă, așezat și el într-un car de foc. Însă legenda lui Faeton este de origine egipteană și are o valoare morală, deoarece arată primejdiile trufiei. Ce rost are însă zborul la cer al lui Ilie?

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI NOUĂLEA PREA MINUNATA VIAȚĂ A SFÎNTULUI PROROC ELISEU ȘI SFÎRȘITUL REGATULUI LUI IZRAIL

Și iată-l pe Eliseu moștenitor al mantiei lui Ilie și al unei anumite părți, poate chiar a doua treimi, din spiritul său. "Ucenicii profeților... i s-au închinat pînă la pămînt" (*Regi II, II, 15*). Primul lucru pe care l-a făcut a fost să curețe apele din orașul Ierihon, aruncînd în ele un pumn de sare. De acolo s-a dus la Betel. "...Și pe cînd suia la deal, au ieșit o seamă de copii din cetate care-și băteau joc de el și ziceau: «La deal, pleșuvule, la deal, pleșuvule!^a. Și el s-a întors și i-a văzut și i-a blestemat în numele domnului. Și îndată au ieșit două

ursoaice din pădure și au rupt din ei patruzeci și doi de copii" (v. 23—24).

Lordul Bolingbroke remarcă: "Eliseu seamănă cu un lacheu îmbogățit, care se răzună împotriva celor ce rîd de el. Cum așa?! Respingătoare slugă a unui proroc! Pui urși să sfîșie copiii pentru că ți-au zis că ești pleșuv? Din fericire, în împrejurimile Betelului nu există păduri, iar în Palestina nu trăiesc urși. Absurditatea acestei povestiri îi atenuază oroarea! " Mai putem adăuga că cei doi urși care i-au hăpăit pe cei 42 de ștregari din cîteva înghițituri nu au apărut, pare-se dintr-o pădure deasă, ci din vreo berărie, în care, după toate probabilitățile, autorul povestirii "sacre" s-a cherchelit destul de bine înainte de a lua condeiul pentru a scrie aceste rînduri.

După ce, în cap. al III-lea din Cartea a doua a Regilor, Biblia ni l-a înfățișat pe regele Iosafat în bună sănătate, contrar descrierii din cap. I, ea ne povestește acum că Meșa, regele Moabului, a plătit lui Izrail un bir anual pînă la moartea lui Ahab, constînd din 100.000 de oi și 100.000 de berbeci netunși. După urcarea pe tron a lui Ahazia, care a căzut curînd pe fereastră, Meșa a hotărît că este mult mai bine să nu plătească tributul. Însă Ioram, care a moștenit tronul fratelui său, i-a cerut oile și berbecii. Meșa a refuzat și Ioram a deschis ostilitățile, sprijinindu-se pe cei doi aliați ai săi: regele lui Iuda și regele Edomului.

"Și așa au pornit regele lui Izrail, regele lui Iuda și regele Edomului. Și după ce au ocolit timp de șapte zile cu oștirea, nu mai aveau apă pentru oștire și nici pentru vitele care veneau de pe urmă.

Atunci regele lui Izrail a zis: «O, domnul a chemat pe acești trei regi ca să-i dea în mîna moabiților!^a.

Și Iosafat a întreat: «Se află aici oare vreun profet al domnului ca printr-însul să întrebăm pe domnul?^a. Atunci a răspuns unul din dregătorii regelui lui Izrail și a zis: «Aici se află Eliseu, fiul lui Șafat, care turna apă pe mîini lui Ilie^a.

Și Iosafat a răspuns: «Într-însul sălășluiește cu adevărat cuvîntul domnului!^a. Și s-au îndreptat către el regele lui Izrail, împreună cu Iosafat și craiul Edomului" (*Regi II, III, 9—12*).

Relevăm că atît fiul lui Ahab cît și regele Edomului nu se închinau dumnezeului evreiesc. Aceasta îl face pe Bolingbroke să observe următoarele: "Dacă cineva ar povesti că trei regi, unul catolic și doi protestanți, s-au dus la un abate catolic să-l roage să facă rugăciuni pentru ploaie, ce ați spune despre o asemenea prostie? Și dacă un călugăr catolic ar scrie un asemenea basm, nu ar confirma oare prin aceasta adevărul zicătorii: «Mincinos ca un călugăr^a?"

"Atunci Eliseu a zis către regele lui Izrail: «Ce pricină este între noi? Du-te la profeții părintelui tău și la profeții maicii tale!^a. Dar regele lui Izrail i-a răspuns: «Deloc! Oare domnul a chemat pe acești trei regi ca să-i dea pe mîna lui Moab?^a.

Și Elisau a răspuns: «Viu este domnul Savaot, înaintea căruia slujesc, că dacă nu aș fi căutat la obrazul lui Iosafat, regele Iudei, nici nu m-aș fi uitat la tine și nici nu te-aș fi băgat în seamă.

Și acum, aduceți-mi un cîntăreț din chitară!^a. Iar după ce cîntărețul din chitară a început să miște coardele, mîna domnului a fost peste el" (v.

13—15).

E păcat că autorul "sacru" nu ne spune ce melodie a executat acest remarcabil lăutar, acompaniindu-l pe succesorul lui Ilie. "Și a zis: «Așa zice domnul: săpați în valea acestui rîu groapă lîngă groapă. Căci așa zice domnul: nu veți vedea nici vînt și nu veți vedea nici ploaie, și cu toate acestea valea aceasta se va umple de apă și veți putea adăpa turmele și dobitoacele voastre. Dar acest lucru nu-i de ajuns în ochii domnului! Ci și pe moabiți îi va da prinși în mîinile voastre! Și veți cuprinde toate cetățile întărite și toate cetățile însemnate, și toți pomii roditori îi veți doborî la pămînt și veți astupa toate izvoarele de apă și toate cîmpiile roditoare le veți nimici cu pietre^a" (v. 16—19).

O dată ce acestea erau condițiile puse de bunul dumnezeu, devine de neînțeles pentru ce mai era nevoie de victorie. Într-adevăr, izrailiții declaraseră război moabiților numai pentru a-i sili să le plătească tributul anual de 100.000 de berbeci și tot atîtea oi. Din moment ce victoria trebuia să fie urmată de pustiirea totală a țării, le răpea, bineînțeles, posibilitatea de a obține vreodată birul dorit. "Iar a doua zi de dimineață, la vremea înălțării prinosului, iată că s-a pornit apă dinspre Edom, de s-a umplut ținutul acela" (v. 20).

Partea a doua a prorociei s-a adevărit tot atît de bine ca și prima: moabiții, care au atacat tabăra izrailiților, au fost zdrobiți.

"...S-au ridicat izrailiții și au bătut pe moabiți, încît au luat-o la fugă, iar ei i-au fugărit pînă i-au nimicit pe moabiți.

Orașele lor le-au dărîmat, în mînoasele lor ogoare fiecare a aruncat cu pietre pînă le-au umplut, toate izvoarele de apă le-au astupat și toți pomii roditori i-au doborît la pămînt, pînă n-a mai rămas decît Chirhareșet. Dar și pe acesta l-au înconjurat prăștiașii și l-au bătut cu pietre.

Și cînd regele Moabului și-a dat seama că izbînda războiului nu-i de partea lui, a luat cu sine șapte sute de oameni iscusți în mînuirea săbiei, ca să-l dovedească pe craiul Edomului, dar n-a izbutit.

Atunci a luat pe fiul său cel întîi născut, care avea să fie rege în locul lui, și l-a adus ardere-de-tot pe zid. Din această pricină, fiii lui Izrail s-au întărit de mînie, iar ei au pornit de acolo și s-au întors în țara lor" (v. 24—27).

La un concurs de povești idioate, cea expusă mai sus ar avea șanse să ia premiul întîi: ea nu are nevoie de nici un comentariu!

Mai departe îl vedem pe Eliseu repetînd într-o nouă ediție, îndreptată și adăugită, minunile lui Ilie. Astfel, el întîlnește (Biblia nu ne spune unde) o văduvă, tristă pentru că defunctul ei soț îi lăsase datorii, iar creditorii voiau să-i vîndă robi pe copiii ei (*Regi II, IV, 1*). Eliseu îi cere văduvei să-i declare ce avere are. Văduva răspunde: "În toată casa, roaba ta nu are decît un ulcior de untdelemn" (v. 2). Eliseu nici nu avea nevoie de mai mult. El îi poruncește văduvei să colinde pe la vecini și să ia cu împrumut de la fiecare toate oalele lor goale. Apoi îi poruncește să se închidă cu copiii în casă și să toarne uleiul din ulciorul ei în toate celelalte vase. Nu este greu să ghicim ce minune s-a întîmplat: ulciorul văduvei era nesecat. Copleșită, femeia a alergat la Eliseu să-i mulțumească, iar omul lui dumnezeu i-a zis: "Du-te și vinde untdelemnul

și plătește datoria ta, iar cu ceea ce va rămîne trăiește tu și feciorii tăi!" (v. 7). Lucrul cel mai uimitor în această minune nu este asemănarea cu minunea lui Ilie, săvîrșită pentru văduva din Sarepta, ci faptul că de astă dată Eliseu s-a dispensat... de muzică pentru a o face.

"Într-o zi a trecut Eliseu pe lîngă Șunem. Și acolo era o femeie de neam. Și ea l-a silit să stea la masă și, ori de cîte ori trecea, se oprea acolo ca să mănînce.

Și ea a zis bărbatului ei: «Știu că omul lui dumnezeu care trece mereu pe la noi este sfînt.

Să-i facem sus o odaie cu pereți subțiri, să punem într-însa un pat, o masă, un scaun și un sfeșnic, ca, ori de cîte ori va veni, să se odihnească acolo.

Dar într-o zi iată că a sosit, s-a retras în odaia cea de sus și s-a culcat.

Și a zis către Ghehazi, ucenicul său: «Cheamă pe șunamita încoace!». Și el a chemat-o și ea a venit în fața lui.

Și el i-a zis lui Ghehazi: «Spune-i: iată tu te strădănuiești cu toată grija pentru noi. Ce să-ți facem în schimb? Vrei să vorbim cu regele sau cu căpitanul oștirii?^a. Dar ea i-a răspuns: «Sînt în mijlocul rudeniilor mele!^a.

Și el a zis: «Cu ce am putea s-o mulțumim?^a. Atunci Ghehazi a răspuns: «Ea n-are copii, iar bărbatul ei este bătrîn^a.

Atunci el i-a spus: «Cheam-o!». Și el a chemat-o și ea s-a oprit în ușă.

Și Eliseu i-a spus: «La anul pe vremea asta vei ține în brațe un băiat!». Și ea a răspuns: «Nu, domnul meu! Omul lui dumnezeu, nu amăgi pe roaba ta^a.

Dar femeia a luat în pîntece și a născut fiu tocmai la vremea despre care Eliseu îi spusese" (v. 8—17).

În această narație ne uimește un amănunt: de cînd s-a aciuat cu casă și masă la această femeie cumsecade, se pare că Eliseu nu mai era în dușmănie cu regele (orașul Șunem, așezat la poalele muntelui Ghelvui, ținea de regatul lui Izrail). În dorința de a fi politicos și amabil, Eliseu se oferă să intervină el pe lîngă Ioram, ca și cum ar face parte dintre favoriții săi și ar putea sta de vorbă cu el oricînd pofteste! Or, regele este același Ioram căruia Eliseu îi declarase de curînd într-un mod atît de grosolan că nu vrea nici să-l vadă, nici să-i vorbească.

Textul Bibliei nu ne spune de-a dreptul că însuși Eliseu este cel care i-a făcut acestei femei cumsecade copilul, dar ne îngăduie s-o bănuim. Totodată, mai departe, autorul povestirii îi dă omului lui dumnezeu titlul de tată. Nu se știe dacă a devenit tată în felul sfîntului Iosif dulgherul, tatăl lui Iisus, "fiul lui dumnezeu", sau tată în sens obișnuit.

"Și copilul a crescut. Dar într-o zi s-a dus la tatăl său, care avea secerători la lucru. Și deodată a zis tatălui său: «Capul meu, capul meu mă doare!^a. Și tatăl său a poruncit unui servitor: «Du-l la maică-sa!^a... Și a stat pe genunchii ei pînă la amiază, cînd a și murit. Atunci ea s-a suit în odaia de sus, l-a culcat în patul omului lui dumnezeu, a închis ușa după ea și apoi a ieșit... Și ea a pornit și a ajuns la omul lui dumnezeu, pe muntele Carmelului... Dar cînd a ajuns la omul lui dumnezeu, sus în munte, i-a cuprins picioarele lui... Atunci ea a început să zică: «Am cerut eu oare fiu de la domnul meu? N-am spus eu

oare: nu mă amăgi?^a... Și el s-a sculat și a pornit după ea... Atunci a intrat Eliseu în casă, dar iată că băiatul era mort, culcat în patul lui. Și el a intrat înăuntru, a închis ușa după ei amîndoi și s-a rugat lui Dumnezeu. Apoi s-a sculat și s-a culcat peste copil și a pus gura peste gura copilului, ochii săi peste ochii lui, palmele sale în palmele lui și, pe cînd sta așa plecat peste ei, a început să se încălzească trupul copilului. Și a început să se plimbe prin casă înapoi și încolo. Și s-a suit iarăși și s-a plecat peste copil. Atunci copilul a început să strănute de șapte ori și a deschis ochii. Atunci el a strigat pe Ghehazi și i-a zis: «Cheamă pe șunamita asta!». Și el a chemat-o și ea a intrat la el, și el i-a zis: «Ia pe fiul tău?^a. Atunci ea a intrat înăuntru, a căzut la picioarele lui și s-a închinat pînă la pămînt, apoi și-a luat pe fiul ei și a ieșit" (v. 18—37).

Criticii își bat joc de această minune a lui Eliseu, care se deosebește de minunea lui Ilie numai prin numărul sporit al mișcărilor pe care le face. Însă teologii văd în aceste mișcări un înțeles mistic: căci trebuie să te agiți înainte de a face o minune.

Prorocul s-a întors din Șunem la Ghilgal și a găsit foamete în țară. Iarăși și iarăși foamete. O nouă dovadă că această minunată țară a Canaanului, cu munții ei golași, cu peșterile și prăpăstiile ei, cu lacul Sodomei, cu deșertul nisipos și pietros, nu era de loc atît de roditoare cum o descrie bătrînul Dumnezeu prin gura lui Moise.

...De acolo Eliseu s-a întors la Ghilgal. Și era foamete în țară. Și pe cînd ucenicii profeților stăteau înaintea lui, el a zis ucenicului său: «Pune o căldare mare și fierbe ceva pentru ucenicii profeților ».

Și unul din ei a ieșit la cîmp ca să culeagă verdețuri. Dar a nimerit o plantă agățătoare și a cules din ea o poală plină de castraveți sălbatici și s-a întors și i-a tăiat mărunt ca pe verdețuri în căldarea cu fiertură fără să-și dea seama.

Cînd s-a pus în blide oamenilor ca să mănînce și pe cînd mînceau ei din fiertură, au început să strige și să zică: «Moartea e în căldare, omul lui Dumnezeu!^a. Și n-au mai putut mînce.

Atunci el a zis: «Aduceți făină!^a. Și el a aruncat făină în căldare și a zis: «Toarnă oamenilor ca să mănînce!^a. Și n-a mai fost nimic vătămător în căldare.

Un om din Baalșalișa a venit la omul lui Dumnezeu și a adus pîrgă douăzeci de pîini de orz și grîu nou în desaga lui. Și a zis: «Dă oamenilor să mănînce!^a.

Și sluga lui a zis: «Cum să dau acestea la o sută de oameni?^a. Și el i-a răspuns: «Dă oamenilor să mănînce, căci așa zice domnul: "să mănînce și să mai și rămîna ."^a.

Și le-a pus dinainte și au mîncat și a mai și rămas, după cuvîntul domnului" (v. 38—44).

Lucrul cel mai remarcabil în această minune este că, după mult timp, Iisus Hristos avea s-o repete. Însă Eliseu era mort de mult și nu mai putea să-l acuze de plagiat pe fiul Mariei.

Cap. al V-lea este consacrat istoriei lui Naaman. Judecînd după ce spune

Biblia, s-ar putea crede că este un om deosebit, dar, ca de obicei, nici un istoric nu a auzit despre el. "Naaman, voievodul oștirii regelui Siriei, era om cu nume și cu vază înaintea stăpînului său, căci prin el domnul dăduse biruință sirienilor. Omul acesta viteaz era lepros. Odată pătrunseseră cete de sirieni și răpiseră din țara lui Izrail o copilă, care acum slujea pe soția lui Naaman. Și ea a zis către stăpîna sa: «Dacă s-ar duce stăpînul meu la profetul din Samaria, l-ar vindeca de lepra lui!»^a (v. 1—3).

Cînd aceste cuvinte au fost aduse la cunoștința excelenței-sale generalului Naaman, acesta și-a cerut concediu de la rege, care nu l-a refuzat. În plus, regele Siriei a trimis o scrisoare prietenească regelui Izrailului, rugîndu-l ca Naaman să fie bine primit; și Naaman a pornit la drum, luînd cu sine 10 talanți de argint, 6.000 de sicii de aur și 10 schimburi de veșminte. Dar cu regele Izrailului s-a întîmplat ceva de neînțeles. Cînd Ioram al Izrailului a deschis scrisoarea, a citit acolo; "O dată cu această scrisoare trimit la tine pe Naaman, dregătorul meu, ca să-l tămăduiești de lepra lui!" (v. 6). Ne putem închipui mirarea lui Ioram la citirea acestei scrisori, dar este mai greu să ne imaginăm în ce fel a procedat. Iată ce spune Biblia: "Cînd regele lui Izrail a citit scrisoarea, și-a sfîșiat veșmintele lui și a zis: «Oare eu sînt dumnezeu ca să omor și să dau viață, de l-a trimis el la mine să-l tămăduiesc de lepra lui? Dar să știți și să fiți încredințați că el îmi caută cîrciob!»^a (v. 7).

Din fericire, Eliseu știa tot ce se întîmplă și a trimis să i se spună lui Ioram să-l îndrepte pe Naaman la el. Șapte băi în Iordan, după rețeta lui Eliseu, l-au vindecat pe deplin de lepră pe curajosul ostaș: "Și trupul lui s-a făcut curat ca trupul unui copil" (v. 14). Drept să spunem, la început Naaman a fost uimit de rețeta profetului: i se părea curios că fusese nevoit să facă un drum atît de lung numai ca să se spele în apă curată. Și la noi acasă sînt pîraie în care mă pot scălda, a spus el. Dar i s-a explicat că aceste pîraie nu au însușirile Iordanului, dobîndite de acest rîu datorită amestecului binefăcător al lui Eliseu.

După ce s-a însănătoșit, Naaman a pornit să-i mulțumească profetului: "Iată, acum știu că în tot pămîntul nu este dumnezeu decît numai în Izrail! Și acum ia o mulțumită de la robul tău!" (v. 15). Cu toate insistențele lui Naaman, dezinteresarea lui Eliseu a rămas statornică.

Eliseu a mai făcut o serie întregă de minuni. Unul dintre personajele pe care autorul "sfînt" le numește în mod nebulos ucenicii profeților se afla odată pe malul Iordanului unde despica lemne și toporul i-a scăpat în apă. "Ucenicul a început să strige și să spună: «O, domnul meu»^a... Atunci omul lui dumnezeu a întreat: «Unde a sărit?»^a. Și el i-a arătat locul. Apoi Eliseu a tăiat o bucată de lemn și, aruncînd-o acolo, securea a plutit deasupra apei" (*Regi II, VI, 5—6*). Ucenicul nu a mai avut decît să întindă mîna și să scoată toporul din apă.

O altă minune ne arată încă o dată în ce măsură îl ocrotea dumnezeu pe Eliseu. "Și regele Siriei se războia cu Izrail. ...Ajungînd noaptea au împresurat cetatea. Cînd s-a sculat sluga omului lui dumnezeu a doua zi și a ieșit afară, iată că cetatea era înconjurată de oștire cu cai și cu care de luptă. Atunci sluga a zis: «O, stăpîne! Ce să facem?». Atunci el i-a zis: «Nu-ți fie frică,

fiindcă cei ce sînt cu noi sînt mai mulți decît cei ce sînt cu ei!^a Și s-a rugat Eliseu și a zis: «Doamne, deschide ochii lui ca să vadă!^a. Și domnul a deschis ochii slugii lui și a văzut. Și iată că muntele din vecinătatea lui Eliseu era plin de cai și de care de foc. Și cînd ei au început să se pogoare, Eliseu s-a rugat la domnul și a zis: «Lovește neamul acesta cu orbire!^a. Și i-a lovit cu orbire după cuvîntul lui Eliseu" (*v. 8—18*).

Aici aventura ia de-a dreptul caracterul unei farse, închipuiți-vă pe acești ofițeri și ostași loviți brusc de orbire, mai ales cînd este vorba de o armată numeroasă. Căci orașul în care se afla prorocul era înconjurat de pedestrime, de călărime și de care de luptă. Dacă această minune putea să se întîmple, miile de nenorociți ar fi trebuit să ridice asediul, să le ceară îndurare izrailiților și să se roage să fie conduși acasă cît mai sînt în viață. Dar nu s-a întîmplat nimic din toate acestea! Potrivit Bibliei, oștirea oarbă nu a renunțat la gîndul ei de a-l prinde pe Eliseu viu sau mort. Și aici autorul "sacru" îi silește pe credincioși să înghită una dintre cele mai monumentale gogoși care au fost scrise cîndva de preoții ce-și bat joc de credulitatea naivilor. Eliseu și-a oferit chiar el serviciile ofițerilor și ostașilor sirieni pentru a-i călăuzi în căutarea lui Eliseu. Idioții cei orbi au acceptat propunerea și prorocul i-a dus după sine pînă în capitală, unde au fost luați prizonieri. Această gogoriță este atît de absurdă, încît considerăm necesar să reproducem încă o dată textul divin: "Atunci Eliseu le-a zis: «Nu este acesta drumul, nici cetatea. Porniți după mine și eu vă voi îndrepta spre omul pe care-l căutați! Și i-a băgat în Samaria^a" (*v. 19*).

Închipuiți-vă pe acești oșteni care-l urmează pe proroc ca un cîrd de gîște; imaginați-vă pe toți acești orbi care merg din Dotan la Samaria, ținînd unul pe altul de poala mantiei, iar primul ținîndu-se de poala ghidului, care este însuși Eliseu. Închipuiți-vă toate acestea și spuneți dacă poate vreo religie să-și bată joc într-un mod mai nerușinat de naivitatea credulilor săi adepți! "Și după intrarea lor în Samaria, a zis Eliseu: «Deschide-le, doamne, ochii ca să vadă!^a. Și domnul le-a deschis ochii și au văzut și, iată, erau în mijlocul Samariei" (*v. 20*).

Dar toate sînt bune dacă se sfîrșesc cu bine și vom vedea îndată că în ziua aceea Eliseu a fost mărinimos și nu a abuzat de triumful său. "Dar regele Samariei, cînd i-a văzut, l-a întrebat pe Eliseu: «Să-i omor, părintele meu?^a. El însă a răspuns: «Nu-i omorî! Oare i-ai prins tu cu arcul și cu sabia ta de vrei să-i omori? Pune-le dinainte pîine și apă, să mănînce și să bea și să se întoarcă la stăpînul lor!^a. Și le-a făcut ospăț mare și ei au mîncat și au băut, apoi le-a dat drumul și ei s-au întors la stăpînul lor. Și n-au mai năvălit cete de sirieni în pămîntul lui Izrail" (*v. 21—23*).

Ceea ce am citit mai sus este imediat infirmat de continuarea acestei povestiri. Așa este "sfînta scriptură". Versetul 23 ne asigură că, mulțumită mărinimiei lui Eliseu, regatul Izrailului a fost de atunci izbăvit de năvălirile sirienilor. Dar citiți versetul 24: "Iar după acestea, Benhadad, regele Siriei, a strîns toată oastea și s-a suit și a împresurat Samaria". Ca să nu fie nevoite să explice aceste contradicții absurde și din cale afară de prostești, manualele de "istorie sacră" relatează numai minunea cu orbirea sirienilor.

Așadar, iată-l din nou pe Benhadad în scenă. Este același Benhadad căruia, după cum ți-ai amintit, regele Ahab îi dăduse posibilitatea să se ascundă. "Și bîntuia foamete mare în Samaria. Și ei au ținut-o împresurată, încît un homer de vin costa optzeci de sicii de argint și un sfert de cab de făină albă costa cinci sicii de argint", ni se spune în versetul 25.

"Și pe cînd regele lui Izrail trecea pe zid, o femeie a strigat către el și i-a zis: «Ajută-mă, stăpîne, măria-ta!».

Atunci el i-a răspuns: «Dacă nu te-ajută domnul, cum aș putea eu să te ajut? Cu ceva din arie sau cu ceva din teasc?».

Și a mai întrebat-o regele: «Ce ai?».

Și ea i-a răspuns: «Femeia aceasta m-a îndemnat: dă-mi copilul tău ca să-l mîncăm astăzi, iar pe copilul meu să-l mîncăm mîine!».

Noi am fiert pe fiul meu și l-am mîncat. Și cînd i-am spus a doua zi: «Dă acum pe fiul tău ca să-l mîncăm, ea a ascuns pe fiul ei».

Și cînd a auzit regele cuvintele femeii, și-a rupt veșmintele sale și, pe cînd trecea el pe zid, poporul a văzut că pe dinăuntru trupului său era îmbrăcat în haină de jale.

Și a zis: «Așa să-mi dea Dumnezeu și să-mi facă ce va vrea el dacă astăzi capul lui Eliseu, fiul lui Șafat, va mai sta în locul lui!».

Și pe cînd Eliseu stătea în casa lui împreună cu bătrînii, el a trimis un om înainte. Și înainte de a ajunge solul la el, le-a spus bătrînilor: «Vedeți, regele a trimis un călău care să-mi ia capul! Luați aminte: cînd va sosi solul, închideți ușa și-l siliți să stea afară. Dar iată că se aud și pașii stăpînului său după el».

Și pe cînd el mai vorbea, iată că regele s-a pogorît la el și i-a spus: «Această nenorocire este de la domnul! De ce să mai nădăjduiesc în domnul?» (v. 26—33).

Din fericire, chiar dacă Eliseu era cauza foametei, tot el a fost cel care a schimbat curînd situația. Admirati vă rog: "Și Eliseu a zis: «Ascultați cuvîntul domnului! Așa zice domnul: mîine pe vremea asta o sea de lamură de făină va fi vîndută la poarta Samariei cu un siclu și două sea de făină de orz tot cu un siclu»" (*Regi II, VII, 1*).

"Căci domnul făcuse să se audă în tabăra sirienilor duruit de care, nechezat de cai și huiet ca de oaste mare. Și atunci au zis unii către alții: «Regele lui Izrail a tocmit să vină împotriva noastră pe regii hetitilor și pe regii din Muțri».

Din această pricină s-au sculat și au luat-o la fugă în amurg, și-au părăsit corturile lor, caii lor, asinii lor, tabăra așa cum era ea, ca să-și scape viața." (v. 6—7).

"După aceasta a ieșit poporul cel războinic și a prădat tabăra sirienilor și s-a vîndut sea de lamură de făină cu un siclu, iar două sea de făină de orz tot cu un siclu, după cuvîntul domnului" (v. 16).

Cap. al VIII-lea, după ce ne spune că șunamita căreia Eliseu îi înviase copilul fugise de foamete în țara filistenilor unde stătuse șapte ani, ne povestește de asemenea istoria "căpitanului" Hazael. Pentru a o înțelege, trebuie să ne amintim că, atunci cînd Ilie (nu Eliseu, nu!) se afla pe muntele Horeb, Dumnezeu îi spusese după un cutremur și foc: "Pleacă și te întoarce

pe drumul pustiei Damascului (40 de zile și de nopți de mers. — L.T.) și intră acolo și unge pe Hazael rege al Siriei, și pe Iehu, fiul lui Nimși, să-l ungi rege peste Izrail" etc. (*Regii, XIX, 15—16*).

Biblia nu ne explică de ce nu l-a uns Ilie rege nici pe Hazael, nici pe Iehu: bunul dumnezeu a rostit cuvintele de mai sus și atîta tot. Acum avem de-a face cu Eliseu. Autorul "sfînt" își aduce deodată aminte de Hazael și de Iehu și, de bine de rău, caută să-și îndrepte omisiunea, profitînd de faptul că-l are la îndemîină pe Eliseu. Aflăm, în sfîrșit, acum cine este acest Hazael.

"Odată a intrat Eliseu în Damasc, și Benhadad, regele Siriei, era bolnav. Și el a fost înștiințat: «Omul lui dumnezeu a sosit aici!».

Atunci a rostit regele către Hazael: «Ia în mîna ta un dar și du-te în întîmpinarea omului lui dumnezeu și prin el întrebă pe domnul astfel: «Oare mai scap cu viață din boala mea?»».

Și Hazael a pornit în întîmpinarea lui și a luat cu sine un dar și tot felul de bunătăți din Damasc, povară cît pentru patruzeci de cămile, și a venit și s-a înfățișat înaintea lui și i-a spus: «Fiul tău, Benhadad, regele Siriei, m-a trimis la tine cu întrebarea: oare mai scap eu cu viață din boala mea?».

Și Eliseu i-a răspuns: «Du-te și-i spune: vei trăi! Dar domnul mi-a descoperit că el va muri»" (*Regi II, VIII, 7—10*).

Citind aceste prostii, ai impresia cîteodată că visezi. De ce Eliseu, care știe de la dumnezeu că Benhadad va muri, îi poruncește lui Hazael să-i făgăduiască bolnavului că se va însănătoși? De ce el, "prorocul domnului", îl minte cu bună știință pe Hazael? Biblia nu ne explică. Această avalanșă de prostii este uneori de-a dreptul obositoare.

"Și Hazael a stat nemișcat în fața lui și l-a cuprins frica, iar omul lui dumnezeu a început să plîngă.

Atunci a întrebat Hazael: «De ce plînge domnul meu?» Dar el i-a răspuns: «Fiindcă știu răul pe care-l vei pricinui fiilor lui Izrail! Cetăților întărite le vei da foc, pe flăcăi îi vei omorî cu sabia, pe prunci îi vei zdrobi, iar pe femeile care au în pîntece le vei spinteca!»" (*v. 11—12*).

Cred că dacă cineva v-ar face astfel de prorocii și ați crede în adevărul profețiilor, v-ați retrage cuprinși de groază. Dar ce spuneți despre răspunsul lui Hazael?

"Atunci a zis Hazael: «Oare robul tău este cîine să săvîrșească asemenea faptă silnică?» Dar Eliseu i-a luat vorba: «Domnul mi te-a descoperit rege al Siriei».

După aceasta a plecat de la Eliseu și, ajungînd la stăpînul său, l-a întrebat: «Ce ți-a spus Eliseu?» Și el i-a răspuns: «Vei trăi!».

Dar la amiază Hazael a luat o pînză pe care a înmuiat-o în apă și a întins-o pe fața lui, iar el a murit. Și Hazael a ajuns rege în locul lui" (*v. 13—15*).

Este un procedeu uluitor de simplu de a cuceri coroana. Nici unul dintre moștenitorii lui Benhadad nu a protestat și este lesne de înțeleș de ce. Așa era "voia domnului".

La sfîrșitul cap. al VIII-lea ni se spune că, la bătrînețe, Iosafat l-a asociat la tron pe fiul său Ioram, soțul Ataliei. Aceasta contrazice ceea ce am citit mai sus: ni s-a mai povestit (*Regi I, XXII, 51*) că acest Ioram, fiul lui Iosafat, se

urcase pe tron după moartea tatălui său. Dar dacă ne-am oprit la toate contradicțiile din Biblie, n-am mai isprăvi nicicând.

Ioram, regele lui Iuda, a mers pe calea cea rea. La fel cu cumnatul său Ioram al Izrailului, el nu a făcut decît fapte urîte, pentru care a fost pedepsit: "Edomul" s-a răsculat și a încetat să mai plătească tribut. Ioram al Iudeii avea 32 de ani cînd s-a urcat pe tron și a domnit, după cum ni se spune, 8 ani. Cînd a murit, Ioram al Izrailului era în al doisprezecelea an de domnie.

Ioram din Iuda a fost moștenit de Ahazia, fiul său de la Atalia. Ahazia avea 22 de ani cînd a preluat coroana tatălui său. El nu se închina dumnezeului lui Iuda și s-a menținut la domnie doar un an. Ahazia a încheiat o alianță cu unchiul său Ioram din Izrail pentru a lupta împotriva lui Hazael, regele Siriei. Dar Hazael i-a înfrînt pe aliați "și regele Ioram s-a întors ca să se tîmăduiască de rănile ce i le făcuseră sirienii la Ramot, în vremea cînd se lupta el cu Hazael, regele Siriei. Și Ahazia, fiul lui Ioram, regele Iudei, s-a pogorît să vadă pe Ioram, fiul lui Ahab, care se afla bolnav în Izreel" (*Regi II, VIII, 29*).

Cititorule, fii gata! Îndată vei fremăta, căci dumnezeu pregătește un măcel înfiorător!

"Și profetul Eliseu a chemat pe unul din ucenicii profeților și i-a zis: «Încinge-ți coapsele și ia cornul acesta cu mir în mîină și du-te la Ramotul Galaadului. O dată ajuns acolo, uită-te la lehu, fiul lui Iosafat, fiul lui Nimși, apoi du-te spre el, scoate-l dintre frații lui și-l bagă în odaia cea mai din dos. Ia apoi cornul cu mir, toarnă-l pe capul lui și-i spune: «Așa zice domnul: iată, te miruiesc rege al lui Izrail!^a. După aceasta deschide ușa și fugi fără să mai aștepți nimic!^a». (*Regi II, IX, 1—3*).

Tînărul "ucenic al profetului" a îndeplinit întocmai porunca, spre marea uimire a lui lehu. După ce și-a căpătat porția de mir, lehu le-a povestit ofițerilor garnizoanei ce se întîmplase cu el. "Și ei au așternut în grabă fiecare veșmîntul său la picioarele lui, pe treptele cele goale și au sunat din trîmbiță și au strigat: «lehu este rege!^a. Apoi lehu, fiul lui Iosafat, fiul lui Nimși, au uneltit împotriva lui Ioram, și Ioram luase parte la apărarea Ramotului din Galaad, împreună cu tot Izrailul împotriva lui Hazael, regele Siriei" (*v. 13—14*).

Ajungem acum într-un groaznic și nesfîrșit labirint de asasinate. Hazael primise de la dumnezeu o misiune îngrozitoare, pe care a început s-o îndeplinească o dată cu moartea lui Benhadad. Misiunea sa este plină de orori inimaginabile: noul rege al Siriei va trebui să sfărîme capetele pruncilor și să spintece pîntecele femeilor însărcinate. lehu are și el poruncă să se scalde în sînge. Reamintim că fărădelegile celor doi Ioram, ale lui Ahazia și ale celorlalți "monarhi" au constat numai în faptul că i s-au închinat lui Baal și nu lui Adonai. Și iată toleranța religioasă pe care ne-o predică Biblia!

După proclamarea sa ca rege, lehu încalecă și se duse la Izreel, unde se afla Ioram și unde Ahazia, regele lui Iuda, venise să-l viziteze pe Ioram, care se tîmăduia acolo. "În Izreel însă un străjer stătea de strajă în turn. Și cînd a zărit el că vine ceata lui lehu, a zis: «Zăresc o ceată!^a. Dar Ioram a răspuns: «Un călăreț să pornească în întîmpinarea lor și să-i întrebe: veniți cu gînd bun?^a» (*v. 17*).

Văzînd că solul nu s-a întors, Ioram mai trimise pe unul, pe care de

asemenea nu-l mai revăzu. "Atunci Ioram a poruncit: «Înhamă!^a. Și au înhamat caii la carul lui. Și a pornit Ioram, regele lui Izrail, împreună cu Ahazia, regele lui Iuda, fiecare în carul lui de luptă, și s-au dus în întâmpinarea lui Iehu și l-au întâlnit în țarina lui Nabot cel din Izreel. Când Ioram a văzut pe Iehu, l-a întrebat: «Cu gând de pace vii, Iehu?^a. Dar el i-a răspuns: «Ce gând de pace atîta vreme cît se mai săvîrșesc desfrînările Izabelei, mama ta, și multele ei fermecătorii!^a" (v. 21—22).

Pentru a înțelege întreaga frumusețe a reproșului lui Iehu în legătură cu desfrînarea reginei Izabela, trebuie să facem un mic calcul cronologic, întemeiat pe textele sfinte. Ce vîrstă avea atunci văduva lui Ahab? Ea era mama Ataliei, iar aceasta avea aproape 100 de ani.

Nu se știe la ce vîrstă s-a căsătorit fiecare dintre ele. Dar să admitem că fiica lui Ahab nu avea decît 15 ani cînd a fost dată după Ioram al Iudei, fiul lui Iosafat. Știm acum că acest Ioram nu s-a distins prin credința lui față de Dumnezeu. Cartea a doua a Cronicilor ne povestește ce pedeapsă l-a ajuns.

"Atunci domnul a întărit împotriva lui Ioram mînia filistenilor și a arabilor care se megieșesc cu etiopienii,

și s-au pornit împotriva lui Iuda, pe care l-au cucerit și au luat pradă toată bogăția care se afla în palatul domnesc, dimpreună cu fiii și cu femeile lui și nu i-a mai rămas nici un fiu decît Ahazia, fiul său cel mai mic.

Pe lîngă toate acestea, domnul i-a lovit lăuntru trupului cu o boală fără de leac.

Și așa s-a trudit el vreme îndelungată, iar la sfîrșitul anului al doilea i-au ieșit măruntaiele din pricina bolii. Și a murit în chinuri cumplite. Iar poporul nu i-a mai aprins miresme, precum aprinsese la moartea părinților săi" (*Cronici II, XXI, 16—19*).

Iar cap. al XXII-lea al aceleiași cărți începe cu următoarea informație prețioasă: "Și locuitorii Ierusalimului au ridicat rege în locul său pe Ahazia, fiul său cel mai mic, fiindcă pe toți cei mai în vîrstă îi ucisese hoarda care pătrunsese în tabără cu arabii, și în felul acesta Ahazia, feciorul lui Ioram, a ajuns regele Iudei. Cînd a ajuns rege, Ahazia *era* în vîrstă de douăzeci și doi de ani, iar în Ierusalim a domnit un an. Pe mama sa... o chema Atalia" (v. 1—2). Numărul fraților lui Ahazia este indicat în versetul 14 din cap. al X-lea al Cărții a doua a Regilor: erau "patruzeci și doi de inși".

Să ne întoarcem acum înapoi: Atalia, care se măritase în cel mai bun caz la 15 ani, putea să nască după un an pe primul ei fiu. Să admitem că ea a născut în fiecare an și numai fii (Biblia nu vorbește despre fiice ale acestei regine). Ahazia a fost al 43-lea, deci Atalia avea cel puțin 58 de ani la nașterea lui. De unde reiese că ea trebuie să fi avut exact 80 de ani atunci cînd Ahazia s-a urcat pe tron, la vîrsta de 22 de ani. De aici rezultă mai departe că Izabela, mama Ataliei, avea cel puțin 100 de ani atunci cînd i se atribuia rușinosul ei desfrîu și cînd fiul ei Ioram domnea peste Izrail, iar nepotul ei Ahazia peste Iuda. După toate acestea devine limpede că vrăjitoriile de care o acuză mîniosul Iehu puteau avea ca unic scop doar să-i atragă pe amanții acestei babe de 100 de ani!

Firește, răspunsul lui Iehu nu era de natură să-l liniștească pe fiul Izabelei.

"Atunci Ioram a întors și a vrut să fugă, și i-a zis lui Ahazia: «Trădare, Ahazia!^a. Îndată lehu și-a încordat arcul și a lovit pe Ioram în spate, iar săgeata i-a ieșit prin inimă și el s-a prăbușit în car" (*Regi II, IX, 23—24*). Ahazia, regele lui Iuda, a luat-o și el la fugă. "...Iar lehu s-a luat după el și a zis: «Și pe el! Ucideți-l în car!^a... Și regele a tot fugit pînă la Meghido, unde a și murit" (*v. 27*).

Acum era rîndul Izabelei. "După acestea, lehu a intrat în Izreel. Cînd a auzit Izabela, și-a sulemenit ochii și și-a împodobit capul și s-a pus la fereastră să privească" (*v. 30*). Această venerabilă bătrînă, care avea cel puțin 100 de ani, dacă nu chiar 120, mai conta pe farmecele ei, intenționînd să-l ispitească pe uzurpator. "Și cînd lehu a intrat pe poarta palatului, ea l-a întîmpinat: «Cu gînd de pace vine Zimri, ucigașul stăpînului său?^a" (*v. 31*). N-am uitat că Zimri, care l-a ucis pe regele Vasa și toată familia lui, a domnit doar șapte zile, după care s-a sinucis, văzînd succesul rebeliunii lui Omri.

"Și el a ridicat ochii spre fereastră și i-a răspuns: «Cine ești tu de vrei să te pui în pricină cu mine?^a. În acest timp vreo doi-trei eunuci se uitau la el. Și el le-a poruncit: «Aruncați-o jos!^a Și ei au aruncat-o jos și șîngele ei a împrôscat peretele și cail, care au călcat-o în picioare. Apoi lehu a intrat înăuntru și a mîncat și a băut și a zis: «Căutați pe blestemata aceea și o îngropați, căci este fiică de rege!^a. Și s-au dus s-o îngroape și n-au mai găsit dintr-însa decît țeasta, picioarele și podul palmelor" (*v. 32—35*).

Știm că Izabela a fost foarte fecundă. Ioram lăsase frați capabili să preia domnia. "Ahab avea în Samaria șaptezeci de feciori. Atunci lehu a scris scrisori și le-a trimis în Samaria, către căpetenia cetății, către bătrînii și către cei ce se îndeletniceau cu creșterea feciorilor lui Ahab..." (*Regi II, X, 1*). Scrisorile porunceau ca toți tinerii "prinți" să fie uciși. "Și cum a ajuns scrisoarea la ei, au prins pe cei șaptezeci de voievozi, i-au omorît și capetele lor le-au pus în coșuri pe care le-au trimis în Izreel" (*v. 7*). Lehu a ucis, de asemenea, pe toți prietenii și pe toți slujitorii casei lui Ahab.

"După toate acestea, lehu a pornit de acolo și a venit în Samaria. Și pe cînd era pe la stîna ciobanilor, a întîlnit el pe rudele lui Ahazia, regele lui Iuda, pe care le-a întrebat: «Cine sînteți voi?^a. Și ele au răspuns: «Noi sîntem rudele lui Ahazia și ne pogorîm ca să întrebăm de sănătate pe principii din casa regească^a. Atunci el a poruncit: «Prindeți-i de vii!^a. Și i-au prins de vii și au fost înjunghiați patruzeci și doi de inși... fără să scape nici unul din ei" (*v. 12—14*). Nu strică să amintim că acești 42 de fii ai Ataliei au mai fost uciși o dată de arabi (*Cronici II, XXII, 1*). Ahazia, al 43-lea și mezinul familiei, l-a moștenit pe tatăl său, Ioram al Iudei, numai și numai datorită acestei exterminări a tuturor fraților săi mai mari. O, crudele și neînfricatule lehu! Nu ai pregetat nici măcar în fața uciderii unor... morți!

Greșiți profund dacă vă închipuiți că prin aceasta se încheie pioasele ticăloșii biblice. Lehu a proclamat mari festivități în cinstea lui Baal. "«Și acum chemați pe toți profeții lui Baal, pe toți slujitorii lui și pe toți preoții lui la mine. Nimeni să nu lipsească, fiindcă vreau să aduc o mare jertfă lui Baal. Oricine va lipsi nu va rămîne cu viață!^a. Lehu însă făcuse așa cu gînd viclean, ca să stîrpească pe închinătorii lui Baal. Și a zis lehu: <Prăznuiți praznic mare

în cinstea lui Baal!>. Și a început chemarea la praznic. Atunci Iehu a trimis în tot Izrailul și au venit toți închinătorii lui Baal, de n-a rămas nici măcar unul care să nu fi venit. Și au intrat în templul lui Baal, încît templul lui Baal era tixit de lume" (*Regi II, X, 19—21*).

În timpul slujbei, templul rivalului lui Savaot a fost înconjurat de ostile lui Iehu. "Iar după ce Iehu a isprăvit aducerea jertfelor, a poruncit înainte-alergătorilor și scutierilor: «Intrați și hăcuiți, nimeni să nu scape!». Și i-au trecut prin ascuțișul săbiei, iar pe așere le-au doborât la pămînt. Apoi au pătruns pînă în sfînta sfintelor templului lui Baal. Și au scos așerele din el și le-au ars. Chipurile cu scripturi ale lui Baal le-au sfărîmat, au dărîmat templul lui Baal și l-au prefăcut în loc necurat pînă în ziua de azi. Și așa a stîrpit Iehu cinstirea lui Baal din Izrail" (*v. 25—28*).

Și acum, cititorule, sprijină-te de perete sau ține-te de ceva ca să nu ametești și să cazi. Iată versetul 29: "Dar Iehu nu s-a dezbărat de păcatul lui Ieroboam, fiul lui Nabat, cu care a împins pe Izrail la păcat, adică de vițeei de aur din Betel și din Dan". Este de neînțeles acest domn Iehu!

Iată un alt citat: "Atunci a rostit domnul către Iehu: «Fiindcă ai săvîrșit cu voie bună ceea ce este drept în ochii mei și te-ai purtat cu familia lui Ahab după inima mea, urmașii tăi vor sta pe tronul lui Izrail pînă la al patrulea neam!^a Dar Iehu n-a umblat cu tot cugetul său în legea domnului dumnezeului lui Izrail și nu s-a dezbărat de păcatul lui Ieroboam, cu care el ademenise pe Izrail" (*v. 30—31*). Oricum ar fi, uzurpatorul a domnit 28 de ani și și-a lăsat coroana fiului său Ioahaz.

Captivat de isprăvile lui Iehu, autorul "sacru" a uitat-o pe Atalia. În cap. al XI-lea el revine la acest subiect. Urcarea pe tron a uzurpatorului a cufundat-o pe fiica lui Ahab într-un doliu adînc și extrem de complicat: în numai cîteva zile a fost ucisă și devorată de cîini mama ei Izabela, ucis fratele ei Ioram din Izrail și restul de 70 de frați, fiul ei Ahazia și ceilalți 42 de fii ai ei. Reginei din Ierusalim nu i-au mai rămas decît nepoții, fiii lui Ahazia. Ce a făcut ea pentru a-i salva de furia lui Iehu? I-a... ucis. "Cînd a văzut Atalia, mama lui Ahazia, că fiul ei a murit, a purces și a stîrpit toată familia regească" (*v. 1*).

Numai în Biblie întîlnim o răzbunare de felul acesta. Voltaire spune: "Atalia, bunica micului Ioăș, își asasinează toți nepoții din Ierusalim, după cum ne spune istoria sfîntă, cu excepția micului Ioăș, care a izbutit să scape; ea era în vîrstă de aproape 100 de ani și nu avea, de altfel, nici un interes să-iucidă: ea nu comite toate aceste numeroase asasinate decît pentru plăcerea de a ucide și pentru a-i da marelui preot Iehoiada un pretext ca s-o asasineze și el la rîndul său. Avem aici scene de omor și de măcel, care nu și-ar avea seamăn decît în istoria dihorilor, dacă vreun cocoș s-ar apuca s-o scrie".

Lipsa de verosimil a fost întotdeauna caracteristică pentru povestirile biblice. În ce fel a reușit cel mai mic dintre fiii lui Ahazia să scape de acest măcel general? El a fost ascuns de mătușa sa Ioșeba. Dar cine este această Ioșeba? Sora lui Ahazia și fiica Ataliei (*Regi II, XI, 2*). Ea era, în plus, soția preotului Iehoiada (*Cronici II, XXII, 11*). Așadar, regina Atalia, celebră prin necredința ei, Atalia, care socotea că Baal este unicul dumnezeu, și-a măritat fiica cu un preot al dumnezeului evreiesc. Iar micul Ioăș a fost crescut, fără să

știe Atalia, în templu. Timp de șase ani ea nu a știut absolut nimic despre acest îndelungat complot al ginerelui ei. În al șaptelea an, lehoiada i-a strâns pe căpitanii oștirii, care rămăseseră credincioși dumnezeului evreiesc, le-a înfățișat pe micul fiu al lui Ahazia, l-a proclamat rege, iar Atalia, venită în grabă să vadă ce se petrece, a fost ucisă la "intrarea grajdurilor" palatului regal. Totodată a fost omorât și preotul lui Baal, Matfan, concurentul lui lehoiada.

Din Cartea a doua a Regilor, rezultă că loaș a fost un rege pios; în schimb, din Cartea a doua a Cronicilor reiese că a sfârșit-o prost (*cap. XXIV*): el a reinstuit cultul așerelor și al altor dumnezei mincinoși, spre marea supărare a lui Zaharia, care a devenit preotul dumnezeului evreiesc după moartea tatălui său lehoiada. Mâniat de reproșurile lui Zaharia, loaș a poruncit să fie ucis cu pietre în curtea templului (*v. 21*). La rîndul său, loaș a fost sugrumat de doi dintre slujitorii săi, pe care Cartea a doua a Cronicilor (*v. 26*) îi numește "Zabad, fiul amonitei Șimeat, și lehozabad, fiul moabitei Șimrit", iar Cartea a doua a Regilor (*XII, 22*) "Iozacar, fiul lui Șimeat, și Iozabad, fiul lui Șomer". Oricine vor fi fost ucigașii, regele a domnit 40 de ani în cap. După asasinarea lui loaș, i-a urmat fiul său Amația.

Revenind la Cartea a doua a Regilor, aflăm că în Izrail lehu cel groaznic a fost moștenit de fiul său loahaz. Acest desfrînat și-a bătut joc de dumnezeul evreiesc timp de 17 ani. Sub domnia sa au avut loc năvălirile pustiitoare ale regilor sirieni Hazael și Benhadad. Este greu să ne închipuim cît de ruinați au fost evreii. Iată textul: "Lui loahaz nu-i mai rămăseseră oșteni decît cincizeci de călăreți, zece care de luptă și zece mii de pedestrași, fiindcă regele Siriei îi nimicise și îi făcuse una cu pulberea" (*Regi II, XIII, 7*).

Lui loahaz i-a urmat la domnie fiul său loaș, pe care nu trebuie să-l confundăm cu regele loaș al lui Iuda. loaș al Izrailului, nepotul lui lehu, a purtat război cu Amația, fiul lui loaș, regele lui Iuda; el l-a zdrobit în luptă, a făcut în zidurile Ierusalimului o breșă largă de 400 de coți și a jefuit templul și palatul regal.

Sub domnia lui loaș al lui Izrail a murit prorocul Eliseu. "Și Eliseu zăcea de o boală de care mai tîrziu a murit. Atunci s-a pogorît la el loaș, regele lui Iuda, și l-a jelit" (*v. 14*).

În anul următor s-a produs o minune surprinzătoare. Odată, pe cînd îngropau un om, au zărit o ceată de moabiți și "în grabă au aruncat pe omul acela în groapa lui Eliseu și au plecat. Cînd însă omul s-a atins de oasele lui Eliseu, a înviat și a început să meargă" (*v. 21*). Credem că moabiții s-au speriat și ei și au luat-o la sănătoasa.

Criticii, veșnic nemulțumiți, au și aici obiecții de făcut. Ei întrebă de ce nu l-a înviat dumnezeu chiar pe Eliseu în loc să-l învie pe un terchea-berchea oarecare, neinteresant și de care nimeni nu avea nevoie, numai pentru că fusese aruncat din întâmplare în mormîntul prorocului. Ei se întrebă cum de a putut mormîntul acesta să rămînă deschis timp de un an. Ei vor să știe ce s-a întîmplat cu cel înviat și se miră că acesta nu și-a cucerit gloria și că nici măcar în a doua viață a sa n-a binevoit să se facă cunoscut. În sfîrșit, ei se întrebă: dacă oasele lui Eliseu aveau această putere miraculoasă, de ce nu

le-a mai folosit pe urmă nimeni? Ne întristează gîndul că n-a fost organizată utilizarea mai mult sau mai puțin rațională a acestui schelet, ceea ce ar fi putut să ne asigure tuturor nemurirea! Oricum ar fi,

"prea cucernicii părinți" ar fi putut folosi moaștele lui Eliseu măcar pentru a-și prelungi propria existență. O dată cu moartea lui Eliseu, confuzia istorică-politică din Biblie devine atît de mare, încît este aproape imposibil să ne orientăm în dezordonata îngrămădire de nume și de evenimente fanteziste. Sfîrșitul regatului lui Izrail s-a produs sub domnia regelui Ozee. Acesta împreună cu mulți dintre foștii săi supuși au fost luați în robie de asirieni.

CAPITOLUL AL PATRUZECILEA SFÎRȘITUL REGATULUI LUI IUDA

Pe vremea cînd evreii din regatul lui Izrail se aflau în robia asiriană, regatul lui Iuda mai continua să se mențină ca un stat independent sub pioasa domnie a lui Iezechia. "El a desființat închinarea de pe înălțimi și a sfărîmat stîlpii cu pisanii idolești, așerele și șarpele cel de aramă pe care îl făcuse Moise, căci pînă în vremea aceea fiii lui Izrail îi aduceau tămîieri..." (*Regi II, XVIII, 4*). Este drept că dumnezeu l-a răsplătit pentru această credință cu victoria asupra filistenilor, dar în unele cazuri ocrotirea divină s-a manifestat numai pe jumătate. Astfel, în al patrulea an al domniei sale, Iezechia a fost atacat de Sanherib, regele Asiriei, și a scăpat numai plătindu-i 300 de talanți de argint și 30 de talanți de aur. "Și Iezechia a dat tot argintul care se afla în templul domnului și în vistieria palatului domnesc. ...Iezechia a desfăcut aurul de pe ușile templului domnului și de pe scuturile pe care le îmbrăcase cu aur... și le-a dat împăratului Asiriei" (*v. 15—16*).

După acest jaf se părea că Sanherib ar fi trebuit să-l lase pe Iezechia în pace. Dar și-ai găsit! El s-a întors curînd, a împresurat Ierusalimul și l-a trimis la Iezechia pe un oarecare Rabșache, căruia i-a poruncit să-i pună regelui următoarea întrebare vicleană: "Ce însemnează nădejdea aceasta pe care o ai?" (*v. 19*). Iezechia a trimis la Rabșache trei parlamentari, care i-au spus: "Vorbește robilor tăi în limba arameiană, căci înțelegem; nu vorbi cu noi în limba evreiască în urechile poporului de pe zid!" (*v. 26*).

Dar Rabșache a devenit și mai impertinent. El a început să vorbească într-o "elegantă" limbă biblică: "Oare la stăpînul tău și la tine m-a trimis domnul meu ca să spun aceste cuvinte? Dimpotrivă, la oștenii care stau pe ziduri și vor ajunge să-și mănînce scîrna și să-și bea udul cu voi!" (*v. 27*).

Se pare că Iezechia nu-și prea punea multă nădejde în dumnezeu o dată ce îngăduise să fie jefuit în acest hal fără să opună nici o rezistență. Însă prorocul Isaia, contemporan al acestor evenimente, i-a ridicat moralul și însuși bunul dumnezeu i-a dat pînă la urmă ajutor. "Și a fost că chiar în noaptea aceea îngerul domnului a ieșit și a lovit în tabăra asirienilor o sută optzeci și cinci de mii de inși, iar cînd s-au sculat dimineața toți erau leșuri fără viață. Atunci Sanherib, împăratul Asiriei, a pornit și s-a întors și a rămas

în Ninive" (*Regi II, XIX, 35—36*). O strălucită "victorie" biblică!

Biblia ne comunică mai departe că Sanherib a fost ucis de fiii săi Adramelec și Sarețer, care, după ce au săvârșit asasinatul, au fugit în ținutul Ararat, iar celălalt fiu al lui Sanherib, Asarhadon, a ajuns rege în locul lui. În capitolul următor, autorul ne spune că, în ultimii ani ai domniei sale, Iezechia a încheiat o alianță cu Merodac Baladan, regele Babilonului.

Aceste afirmații nu se potrivesc cu descoperirile arheologilor referitoare la istoria regilor Asiriei. Din inscripțiile de la celebrul palat din Horsaabad, descoperit în 1842 de Botta, consulul francez la Mossul, reiese că Merodac Baladan fusese izgonit din Caldeea de Salmanasar al V-lea, tatăl lui Sanherib, care-l învinsese în lupta de la Betlachim din anul 709 î.e.n. și că, după această victorie, Salmanasar a pus stăpânire pe Babilon, alipind acest regat la Ninive. Cum a putut deci Iezechia să încheie o alianță cu Merodac Baladan pe timpul lui Asarhadon, fiul lui Sanherib, o dată ce acest rege babilonean își pierduse toate posesiunile în războiul cu regele din Ninive, bunicul lui Asarhadon, iar acesta, care a domnit în ultimii ani ai vieții lui Iezechia, era în același timp rege și peste Ninive și peste Babilon?

Dar chiar dacă nu ținem seama de descoperirile savanților și acordăm preferință autorității Bibliei, nu putem nici în acest caz să nu facem următoarea observație: Dumnezeu — care făgăduise: "Eu voi ocroti cetatea aceasta și o voi mântui pentru mine și pentru David, robul meu!" (*v. 34*) — ar fi putut să nu stea să aștepte a doua năvălire a lui Sanherib. Căci dacă Dumnezeu, care este atotputernic, a hotărât să ia Ierusalimul sub protecția sa, ar fi fost mai rațional să apere orașul împotriva lui Sanherib de la bun început, decât să-i îngăduie acestuia să ia toate bogățiile țării și toate comorile templului. De asemenea este de neînțeles din ce cauză domnul Savaot, care se proclamase cu atîta solemnitate apărător și ocrotitor al seminției lui Iuda și care prin mîna îngerului său ucisese într-o singură noapte 185.000 de asirieni, i-a părăsit pe oamenii lui Iuda după cîtiva ani, îngăduind unei alte armate asiriene să le distrugă sanctuarul și privind cu toată liniștea cum seminția lui Iuda și a lui Veniamin, fără a excepta și un mare număr de leviți, a fost încătușată în lanțurile robiei.

Iată încă un fapt în legătură cu Iezechia, care nu este lipsit de interes. Acest rege s-a suit pe tron la vîrsta de 25 de ani, iar Dumnezeu a înscris în cartea destinului său că va muri la 39 de ani; în urma unor împrejurări care merită să fie menționate, Dumnezeu a trecut cu buretele peste această pagină din "marea carte a veșniciei", introducînd un corectiv datorită căruia Iezechia a putut să trăiască pînă la 54 de ani.

În al 14-lea an al domniei sale, Iezechia s-a îmbolnăvit, după cum trebuia să se întîmple potrivit indicațiilor existente în cartea destinului său, înainte ca Dumnezeu să fi recurs la burete. Regele lui Iuda nu a trimis după medic; ar fi fost și inutil, deoarece îl avea la îndemînă pe prorocul Isaia, un om sfînt care era la curent cu toate hotărîrile lui Dumnezeu. Aflînd în ce pricină vrea pacientul regal să-i ceară sfatul, Isaia s-a grăbit să se înfățișeze la patul său. Și Isaia i-a spus lui Iezechia: "«Așa zice domnul: rînduiește-ți casa, fiindcă nu te vei mai face sănătos, ci vei muri!^a. Dar el s-a întors cu fața la perete și s-a

rugat domnului așa: « O, doamne! Adu-ți aminte că am umblat înaintea ta cu credință și cu inimă neprihănită și că am săvârșit ceea ce era bun în ochii tăi!^a. Și Iezechia a plîns neîntrerupt. Dar Isaia nu ieșise din ograda cea din mijloc a palatului domnesc și iată că a fost cuvîntul domnului către el astfel: «Întoarce-te și spune-i lui Iezechia, voievodul poporului meu! Așa zice domnul dumnezeu lui David, strămoșul tău: Am auzit rugăciunea ta și am văzut lacrimile tale! Iată, te voi tămădui și poimîine te vei sui în templul domnului! Și voi spori viața ta cu cincisprezece ani!^a»

(Regi II, XX, 1—6).

În calitatea sa de proroc, Isaia nu s-a mirat de loc și a îndeplinit cu cinste porunca primită. Însă bolnavul s-a fîstîcit în fața prorociilor contradictorii. Iezechia l-a întrebat pe Isaia: "Care este semnul după care voi ști că domnul mă va tămădui și că poimîine mă voi sui în templul domnului?^a. Și Isaia i-a răspuns: «Iată semnul domnului după care vei ști că domnul va adevăra cuvîntul pe care l-a făgăduit!^a Și la întrebat: «Să se mute umbra cu zece linii mai înainte sau să se dea mai înapoi?^a. Atunci a zis Iezechia: «Este ușor ca umbra s-o ia înainte cu zece linii! Nu! Ci să se dea înapoi cu zece linii. Atunci a strigat profetul Isaia către domnul și domnul a dat înapoi cu zece linii umbra care se pogorîse pe ceasornicul lui Ahaz" (*v. 8—11*). Isaia a pus "o turtă de smochine" peste buba lui Iezechia și acesta "s-a făcut sănătos".

Necredincioșii rîd de această marmeladă de smochine și de cele zece linii ale ceasornicului solar cu care umbra s-a mutat înapoi. Ei spun că ori boala lui Iezechia a fost un fleac o dată ce s-a vindecat în urma aplicării unui plasture de smochine, ori aici numai puterea intervenției divine a fost cauza tămăduirii regelui, care se afla la un pas de moarte, și atunci nu era nici o nevoie de turtă de smochine. Cît privește ceasornicul solar, Iezechia le face criticilor impresia unui mare prost atunci cînd spune că îi este mai ușor umbrei să alerge înainte decît să se dea înapoi: în ambele cazuri, legile naturii ar fi fost încălcate în egală măsură și întreaga ordine a mișcării cosmice din sistemul solar ar fi trebuit să se tulbure. În plus, mersul înapoi al umbrei pe ceasornicul solar al lui Ahaz apare ca o repetare a cunoscutei minuni săvârșite de Iosua.

Așa spun scepticii. În schimb, teologii cred, fără să se gîndească prea mult, că soarele a stat în loc de dragul lui Iosua și a mers înapoi la rugămintea lui Iezechia. În cap. al XXXVIII-lea din Cartea profetului Isaia, această întîmplare este menționată din nou: "Și soarele s-a dat înapoi cu zece linii pe care le străbătuse" (*v. 8*).

Fenomenul cel mai interesant din toate întîmplările curioase prin care se distinge această epocă este moartea lui Isaia: acest om, care era o întrupare a miracolului, nu a putut face nici cea mai mică minune atunci cînd propria sa viață a fost în pericol. Manase, fiul și urmașul lui Iezechia, care nu avea prea multă încredere în povestea cu misterioasa mișcare a umbrei, a fost tot atît de puțin pios pe cît fusese de evlavios tatăl său. Vrînd să vadă dacă Isaia dispune și pentru propriul său uz de vreun plasture de smochine, a poruncit ca profetul să fie tăiat în două cu ferăstrăul. Nefericitul Isaia a fost tăiat cu ferăstrăul ca o bîrnă oarecare. Nici Rafail, nici vreun alt înger nu i-au venit în

ajutor. Nu ne rămîne decît să presupunem că în timpul execuției credinciosului său slujitor dumnezeu era din cale-afară de ocupat pe o altă planetă.

Ultimul rege al lui Iuda a fost Sedechia. În al 11-lea an al domniei sale (*Regi II, XXV, 2*), Ierusalimul a fost cucerit de oștirile lui Nabucodonosor. "Prinții de sînge" au fost omorîți, iar Sedechia, căruia i-au scos ochii și pe care l-au pus în lanțuri, a fost luat în robia babiloneană împreună cu ceea ce mai rămăsese din poporul său (*v. 7*). Nabucodonosor a dat foc templului lui Solomon și palatului; după plecarea sa, Ierusalimul a ajuns o ruină (*v. 9—10*).

"În sfîrșit — spune Voltaire — iată deznodămîntul celei mai mari părți a istoriei ebraice. Întîi, distrugerea celor zece triburi din regatul lui Izrail și, curînd după aceea, captivitatea celorlalte două triburi; iată cu ce se termină toate minunile pe care dumnezeu le-ar fi săvîrșit în favoarea lor".

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI UNULEA SACRELE ISTORII AMOROASE "TOBIT" ȘI "IUDITA"

Tobit, din seminția lui Neftali, a fost dus în robie la Ninive pe timpul lui Salmanasar, regele Asiriei. Din nefericire, acest rege biblic nu ne-a lăsat o hartă a posesiunilor sale. Căci fără o astfel de hartă nu putem înțelege cum a reușit el, fiind rege la Ninive (pe Tigru), să ocolească regatul Babilonului pentru a purcede și a-i robi pe locuitorii Palestinei. Este ca și cum turcii ar fi străbătut Grecia pentru a lua în captivitate populația Italiei. Tobit spune: "Și am călătorit în Media și am lăsat în păstrarea lui Gabael, fratele lui Gabri, din orașul Raghis din Media, zece talanți" (*Tobit, I, 14*). Este o sumă considerabilă pentru soțul unei femei muncitoare (Ana, soția lui Tobit, era torcătoare: *II, 11*). Ne cuprinde mirarea în fața acestui Tobit, care a plecat la sute de kilometri depărtare de Ninive pentru a-și da banii în păstrare unui oarecare Gabael.

Odată, după ce s-a întors acasă de la o înmormîntare și era impur, Tobit s-a culcat să doarmă lîngă zid. El nu a observat că pe zid stăteau niște vrăbii. Cele ce urmează sînt relatate chiar de el: "Și pe cînd stăm cu ochii deschiși, vrăbiile au lăsat de sus necurăție în ochii mei și făcui albeață" (*II, 10*). Oamenii competenți susțin că găinațul vrăbiilor nu este de loc periculos pentru vîz și că era suficient ca Tobit să se fi spălat.

"...În aceeași zi s-a întîmplat ca Sara, fiica lui Raguel din Ectabana din Media, să fie ocărită de slujnicele tatălui său, fiindcă ea ținuse șapte bărbați. Și Asmodeu, duhul cel rău, i-a fost ucis înainte de a trăi ea cu ei. Și ele o ocărau: «Tu ești proastă că ți-ai ucis bărbații! Șapte ai ținut și nu porți numele nici unuia. ...Du-te după ei! Am vrea să nu mai vedem în veac de veac fecior sau fiică din tine!»^a Cînd auzi ea aceste ocări, se mîhni foarte... Și ea se rugă la fereastră..." (*III, 7—11*).

După cum remarcă criticii, pînă atunci evreii nu au menționat nicăieri numele vreunui diavol, demon sau drac: spiritele rele sînt originare din Persia, unde poporul credea în existența a doi zei la fel de puternici: Ormuz,

zeul binelui, și Ahriman, zeul răului. Fiecare dintre ei stăpînea peste o armată întreagă de duhuri, bune și rele. Ei și-au preluat religia de la vecinii sau de la înrobitorii lor, împrumutînd de la aceștia nu numai riturile, ci și tradițiile religioase.

Cartea lui Tobit ne face să credem că duhul cel rău Asmodeu se îndrăgostise de Sara și era gelos. Aceasta este în deplină concordanță cu doctrina veche despre spirite, îngeri și zei. Am mai văzut, în cartea "Facerii", îngeri îndrăgostiți de fiice ale oamenilor și dînd naștere la uriași. Oamenii bisericii au născocit apoi multe povești cu demoni care avuseseră legături sexuale cu femei și despre oameni neobișnuiți născuți din aceste relații "păcătoase", despre diavoli care intră în trupul băieților și al fetelor în sute de chipuri diferite, despre felul cum pot fi invocați și alungați demonii. Au existat și mai există multe prejudecăți și superstiții barbare, pe care clericii, șireți și interesați, le-au folosit întotdeauna pentru a exploata prostia omenească.

"Atunci rugăciunea amîndurora fuse ascultată înaintea slavei marelui dumnezeu și Rafail a fost trimis ca să-i vindece pe amîndoi: pe Tobit să-l vindece de albeață și pe Sara, fiica lui Raguel, s-o dea de femeie feciorului lui Tobit și să ferece în lanțuri pe Asmodeu, duhul cel rău, fiindcă Tobie, fiul lui Tobit, avea dreptul s-o moștenească" (*v. 16—17*).

Este prima dată aici cînd "sfînta scriptură" îi spune pe nume unui înger. Toți comentatorii afirmă că numele îngerilor iudeo-creștini sînt de origine caldeeană: Rafail este tîmăduitorul domnului, Uriel focul domnului. Azrail neamul domnului, Mihail chipul domnului, Gavril omul domnului. Îngerii perși purtau cu totul alte nume: Mah, Kur, Dubadur, Baaman etc. Evreii se aflau în robie la caldeeni și nu la perși, astfel că au preluat credința în îngerii și în diavolii caldeeni. Cînd evreii erau înrobiți de canaaneni, ei se închinau zeilor acestora. Cînd s-au aflat în captivitatea unor regi asirieni, ei au preluat credința lor în spirite bune și rele.

"În ziua aceea își aduse aminte Tobit de banii pe care îi lăsase în păstrarea lui Gabael, în orașul Raghis din Media, și zise în sine: «Rugatu-mi-am moartea! De ce n-aș chema pe fiul meu Tobie ca să-i arăt înainte de moarte ce va fi să facă?^a. Și-l chemă și-i zise: «Copile! Cînd va fi să mor, îngroapă-mă, dar să nu părăsești pe mama ta^a" (*IV, 1—3*). Urmează o lungă cuvîntare care se încheie astfel: "Și acum îți spun despre cei zece talanți pe care i-am lăsat în păstrare lui Gabael, în orașul Raghis din Media" (*v. 20*).

Apoi Tobit înmînează fiului său zapisul lui Gabael (*V, 3*) și îl sfătuiește să-și găsească un însoțitor care să plece cu el în Media. "Și a plecat să caute pe cineva și a dat de Rafail. El era înger, însă Tobie nu știa. Și el îi zise: «Vrei să mergi cu mine în călătorie, la orașul Raghis din Media? Cunoști tu ținutul?^a Și îngerul i-a răspuns: «Vreau! Cunosc bine drumul și chiar am și mas la Gabael, fratele nostru^a" (*v. 4—6*).

Ce fericită coincidență, nu-i așa? Tînărul Tobie i-l înfățișă tatălui său pe frumosul necunoscut, care îi spuse că se trage din neamul lui Anania cel mare și că îl cheamă Azaria. Era iarăși o coincidență fericită, deoarece bătrînul Tobit îl cunoscuse pe Anania și era chiar rudă de departe cu el. A urmat tîrguiala privitoare la plata convenită pentru însoțirea băiatului. "Ți-

ajunge cumva o drahmă pe zi și bani pentru merinde întocmai ca și pentru fiul meu? Și dacă vă veți întoarce sănătoși acasă, pe lângă simbrie îți voi mai adăuga ceva" (*v. 15—16*). Este destul de curios că bătrînul Tobit, un evreu stabilit la Ninive, plătește în monedă grecească și nu evreiască sau medă.

Tobie pleacă la drum cu pretinsul Azaria și cu "cîinele tînărului care fugea după ei". Nu e greu să ghicim că această călătorie nu a fost lipsită de aventuri. Altminteri nici n-ar fi meritat ca autorul să-și dea atîta osteneală și să aducă în scenă cele două personaje. "Iar ei, plecînd la drum, ajunseră seara la fluviul Tigru și maseră acolo. Și tînărul se coborî să se scalde. Dar un pește sări din fluviu și vru să-l înghită. Atunci îngerul îi zise: «Prinde peștele!^a. Și tînărul prinse peștele și-l aruncă pe țarm" (*VI, 1—3*).

Cum a fost cu puțință că un pește monstruos, capabil să înghită un om, să se fi lăsat atît de ușor prins de bronchii, asemenea unui iepure pe care-i apuci de urechi? Pe teologi aceasta nu-i încurcă de loc. Nu-i încurcă nici faptul că astfel de pești nu trăiesc în apă dulce. Nu ne rămîne decît să credem că peștele fusese aruncat în Tigru în mod excepțional, din porunca specială a lui dumnezeu, pentru ca să se poată înfăptui minunea. Era o punere în scenă divină și este deci inutil să căutăm cărei specii putea să-i aparțină acest uriaș pește antropofag de apă dulce.

Îngerul îi porunci lui Tobie să taie peștele și să păstreze inima, ficatul și fierea. După încheierea acestei operații, călătorii au prăjit peștele și s-au hrănit cu el pînă au ajuns la Ecbatana. "Dar tînărul întrebă pe înger: «Frate Azaria! Pentru ce sînt bune ficatul, inima și fierea peștelui?^a. Și el îi răspunse: «Dacă vreun om ori vreo femeie este chinuit de diavolul sau de vreun duh rău, să se afume cu inima și cu ficatul și nu-l va mai chinui; iar fierea este bună să se ungă cineva cu ea la ochi cînd are albeață și se lecuiește^a" (*v. 7—9*).

Apoi Rafail îl sfătui pe Tobie să-i ceară găzduire lui Raguel, ruda sa, și să ia de soție pe Sara, fiica sa. Această din urmă propunere l-a făcut să șovăie pe tînăr, care era nepregătît. El îi zise îngerului: "«Frate Azaria! Eu am auzit că fata a fost măritată de șapte ori și că toți mirii ei au murit în cămara de nuntă. Și fiindcă eu sînt singurul fecior la tatăl meu, mă tem ca nu cumva, intrînd înăuntru, să mor și eu ca și cei dinainte, fiindcă pe ea o iubește un diavol care nu face nimănui nici un rău decît celor care se apropie de ea. Și acum mă tem^a... Ci îngerul îi răspunse: «...Ea va fi soția ta! Iar de diavol nu purta de grijă, fiindcă în noaptea aceasta ți se va da de soție. Cînd vei intra în cămara de nuntă, ia un cărbune din tămîiernic și pune deasupra o bucățică din inima și din ficatul peștelui și afumă, și cînd diavolul va miroși va fugi și nu va mai veni înapoi în veac de veac. Și cînd vei intra la ea, sculați-vă amîndoi și strigați către milostivul dumnezeu și el vă va mîntui și vă va milui. Nu te teme, căci ea este menită pentru tine din veac și tu o vei mîntui și ea va merge cu tine, și cred că vei avea cu ea copii^a. Cînd a auzit Tobie, a început s-o iubească și sufletul lui se lipi de ea foarte" (*v. 14—18*). Nu uitați, vă rog, că Tobie încă nici nu o văzuse pe tînăra eroină.

"Și cînd ajunseră la Ecbatana, se duseră la casa lui Raguel. Iar Sara le ieși înainte și-i hiritisi și ei o hiritisîră pe ea și ea îi duse în casă. Atunci Raguel

zise către femeia sa Edna: «Cum seamănă tînărul acesta cu vărul meu Tobit!^a (VII, 1—2). Tînărul își spuse numele, fu primit cu multă bucurie și se făcu o masă mare, însă tînărul Tobie refuză să mănînce dacă bătrînul Raguel nu-i va da de zor de soție pe fiica sa Sara. Raguel nu pregetă, dar socotește că este de datoria sa să-i comunice tînărului moartea îngrozitoare care-i lovise pe priimii șapte soți ai frumoasei Sara. Tînărul Tobie insistă, susținînd că nu se teme de nimic. "Apoi chemă pe Sara, fiica lui, și, luînd-o de mînă, o dete lui Tobie de soție și zise: «Iată, ia-o după legea lui Moise și du-o la tatăl tău!^a. Și i-a binecuvîntat. ...Și luă o hîrtie și scrise învoiala pentru căsătorie și o pecetlui" (v. 13—14).

Edna pregăti cămara de nuntă și o duse acolo pe Sara. "Și ea începu să plîngă. Ci ea, îndreptățind lacrimile fiicei sale, îi zise: «îndrăznește, copilă!^a" (v. 16—17). "După ce isprăviră de mîncat, duseră și pe Tobie la Sara în odaie. Și pe cînd mergea își aduse aminte de vorbele lui Rafail și luă cărbunele din tămîiernic și puse inima peștelui și ficatul și afumă cu ele. Cînd diavolul simți mirosul fugi pînă în Egiptul de sus, unde îngerul îl ferecă în lanțuri" (VIII, 1—3).

Teologii și-au pus întrebarea dacă Asmodeu mai este înlănțuit pînă în ziua de astăzi și unde anume se află. O întrebare de toată importanța! Au curs rîuri de cerneală pentru rezolvarea ei. Deosebit de șmecheri s-au dovedit a fi călugării de la o mănăstire din Egipt, care arată credincioșilor o fîntînă foarte adîncă unde susțin că Rafail l-ar fi încătușat pe dușmanul său. Diavolul s-ar afla acolo și astăzi. Pentru o mică taxă percepută de evlavioșii monahi, se poate obține îngăduința de a arunca în fîntînă cîteva pietre sau cîteva picături de „apă sfințită”, pentru a mări suferințele acestui demon, redus oricum la o stare de totală neputință.

Convins că Tobie nu va scăpa cu viață din această poveste, Raguel a avut grijă să-i sape o groapă. Dar în dimineața următoare, aflînd că ginerele său este întreg și nevătămat, se bucură nespus. Imediat groapa a fost astupată, iar ospățul de nuntă a durat 14 zile. Iar la sfîrșitul ospetelor Raguel îi spuse lui Tobie "să ia jumătate din averea sa și să se ducă sănătos la tatăl lui: «Iar partea care va mai rămîne: după ce voi muri eu și femeia mea^a" (v. 21). În timpul ospetelor de nuntă, îngerul Rafail, care se întorsese din Egipt, a venit la Raghis sub numele de Azaria. Gabael, ale cărui afaceri erau prospere, i-a restituit fără multă vorbă cei 10 talanți lăsați de Tobit.

În sfîrșit, tînărul Tobie, soția lui, însoțitorul ceresc și cîinele s-au întors la Ninive, unde bătrînul orb începuse să-și piardă nădejdea. Tobie "apucă pe tată-său și-i unse ochii cu fiere, zicînd: «Curaj, tată!^a. Și cînd începu să-l întepe, el se șterse la ochi și albeața se coji de pe ochii lui și, văzînd pe fiul lui, căzu de gîtul lui... plîngînd" (XI, v. 11—13). Nu mai rămînea decît să-i plătească simbria lui Azaria; acesta însă refuză drahmele, își spuse adevăratul nume și, declarînd că este unul dintre cei șapte îngeri superiori din ierarhia cerească, se făcu nevăzut.

Povestea lui Iudita este tot atît de miraculoasă. În al 18-lea an al domniei lui Nabucodonosor, pe care Biblia îl face aici împărat al Asiriei, orașul Betulia, cu totul necunoscut istoricilor și geografilor, a fost împresurat de oștile acestui rege, comandate de imaginarul general Olofern. Grosul acestei oștiri

era format din 120.000 de pedestrași și din 12.000 de ostași călări (*Iudita, II, 15*). Olofern astupă canalele care alimentau cu apă Betulia, astfel că asediații "erau leșinați de sete și cădeau pe ulițele orașului" (*VII, 22*). Situația devenise insuportabilă. Atunci o frumoasă văduvă din Betulia, al cărei soț murise de insolație în timpul secerișului (*VIII, 3*), hotărî să-și salveze orașul natal. În acest scop ea se îmbracă cu rochia ei cea mai bună, se unse cu parfumuri și mirodenii și, însoțită de o bătrînă slujitoare, se duse în tabăra dușmanilor (*X, 10*). "Și ei se minunau de frumusețea ei..." (*v. 19*). Frumoasa femeie ceru să fie condusă la general, care pe vremea aceea "se odihnea pe patul său..." (*v. 21*). Olofern o invită pe Iudita la masă în cortul său. Au mîncat și au băut din plin. Generalul "se bucură de ea și bău vin foarte mult, cît nu băuse niciodată în vreo zi de la nașterea lui" (*XII, 20*). După ospăț, cînd Olofern, foarte mulțumit, se întinse în patul său, Iudita apucă sabia generalului și "îl lovi peste gît de două ori din toate puterile și-i reteză capul..." (*XIII, 8*). Și mai spuneți, după toate acestea, că dragostea nu te face uneori să-ți pierzi capul!

Roaba puse capul lui Olofern "în desaga ei cu merinde" (*v. 9*). Neobservate, cele două femei se întoarseră în oraș. A doua zi apăru pe zidurile Betuliei chipul comandantului suprem al oștirii lui Nabucodonosor. După cum susține Biblia, văzînd capul tăiat al lui Olofern, imensa armată care împresura orașul o luă la fugă, cuprinsă de panică (*XV, 2—3*). Nimănui nici nu i-a trecut prin gînd să se pună sub comanda vreunui alt căpitan.

Iată comentariul lui Voltaire în această chestiune. "Un geograf ar avea încurcături mari dacă ar trebui să stabilească poziția Betuliei: se spune ba că este așezată la 40 de leghe la nord de Ierusalim, ba la cîteva mile mai la sud; dar o femeie cinstită ar fi și mai încurcată dacă i s-ar cere să justifice conduita frumoasei Iudita. Să te culci cu un comandant de oaste pentru a-i tăia apoi capul nu este tocmai o dovadă de modestie. Să pui acest cap însîngerat, cu mîinile tale însîngerate, într-un sac și să te întorci apoi liniștită împreună cu slujnica prin mijlocul unei armate de 100.000 de oameni fără a fi oprită de nici o santinelă nu este chiar atît de simplu".

Dar și mai greu este să trăiești după această ispravă strălucită 105 ani în casa răposatului soț, după cum ni se spune în cap. al XVI-lea. În controversele referitoare la vîrsta pe care o avea Iudita în momentul glorioasei ei fapte de eroism, vechea noastră cunoștință, benedictinul Calmet, este de părere că ea trebuie să fi avut 65 de ani atunci cînd l-a captivat pe Olofern cu uimitoarea ei frumusețe. O vîrstă cum nu se poate mai potrivită pentru a suci și a tăia capete! Dar Biblia ne bagă imediat într-o nouă încurcătură. Ea ne spune că nimeni nu a mai tulburat liniștea lui Izrail "cît a trăit Iudita", cînd aceasta a fost o epocă de mari nenorociri pentru poporul evreu.

De altfel, iată citatul exact. "Și cît a trăit Iudita, nimeni n-a îndrăznit să tulbure pe izrailiți și încă multă vreme după moartea ei" (*XVI, 25*). Acest text ne arată din nou cu cît aplomb își bat joc de credincioși "inspiratorii" Bibliei. Dacă acceptăm interpretarea benedictinului Calmet și a celorlalți teologi catolici care susțin că Iudita avea 65 de ani atunci cînd l-a ucis pe Olofern (în Biblie nu găsim nimic în această privință!), mai rămîn 40 de ani între isprava și moartea eroinei biblice. Dacă revenim însă la Cartea a doua a Regilor (la

capitolele consacrate ultimilor regi ai lui Iuda) și citim istoria regatelor asiro-babilonene, stupida născocire despre Iudita devine cu totul evidentă.

Lui Nabopolassar (care a domnit între anii 626 și 604 î.e.n.), întemeietorul dinastiei caldeene a regilor Babilonului, i-a urmat fiul său Nabucadnețar-Nabucudurussur (biblicul Nabucodonosor a domnit de la 604 la 562). care a învins pe faraonul Necho în faimoasa luptă de la Carchemis, pe cursul superior al Eufratului.

Aceasta este perioada când Nabucodonosor a năvălit pentru prima dată în Iudeea pentru a-l pedepsi pe Ioachim, fiul lui Iosia, care luptase de partea faraonului Necho împotriva Babilonului. În anul 597, Ierusalimul a fost cucerit de oștirile babilonene. O parte din populație a fost dusă în captivitate în Babilon. Așa au început cei 70 de ani ai robiei babilonene. Regatul lui Iuda a mai rămas independent, dar nu a dăinuit mult timp.

Faptele relatate în Cartea a doua a Regilor cu privire la năvălirea lui Nabucodonosor asupra iudeilor nu concordă câtuși de puțin cu ceea ce ne povestește Biblia în această privință în Cartea Iuditei. Dacă episodul cu Olofern s-ar situa în această epocă, este în afară de orice îndoială că Nabucodonosor ar fi răzbunat moartea generalului său în timpul acestei prime năvăliri și nu ar fi lăsat Iudeea independentă.

Nu putem situa acest episod nici în anii următori, în care jugul babilonean i-a apăsât pe iudei mai greu ca oricând. În anul 588, după ce purtase un război încununat de succes împotriva sirienilor, faraonul Uah-ab-Ra (Apries) l-a instigat pe Iezechia-Sedechia, regele lui Iuda, să scuture jugul babilonean. Apries a fost zdrobit de Nabucodonosor în Siria. Reîntorcându-se din victorioasa sa campanie, Nabucodonosor a asediat din nou Ierusalimul. Bineînțeles, isprava Iuditei nu a fost săvârșită nici în această perioadă, deoarece victoria a fost iarăși de partea dușmanilor lui Izrail. Asediul s-a terminat prin cucerirea Ierusalimului și prin pustiirea totală a regatului lui Iuda. Oștirea babiloneană a pătruns în orașul lui David în noaptea de 9 spre 10 iulie anul 586 î.e.n. Templul și palatul au fost distruse, clădirile publice și casele particulare incendiate, fortificațiile transformate în ruine, întreaga familie regală a fost exterminată, cu excepția lui Sedechia, care, cu ochii scoși, a fost luat în robie în Babilon, însoțit de gloatele de iudei captivi.

Nabucodonosor n-a încetat să fie un flagel pentru Iudeea. Oștirile sale invadau teritoriul Palestinei, ieșeau întotdeauna victorioase, indiferent dacă se aflau sub comanda generalilor săi sau a sa personală. De altfel, nici Cartea Regilor nu neagă aceasta. Prin urmare, o dată ce Cartea Iuditei îi atribuie frumoasei bătrîne o ispravă eroică în lupta împotriva unui general al lui Nabucodonosor, iar Babilonia nu a avut doi regi cu acest nume, reiese că această Carte a Iuditei este o simplă născocire a teologilor de la primul și până la ultimul ei rînd.

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI DOILEA
PROFETUL DANIIL ȘI SACRELE SALE MEMORII

Cărțile prorocilor Isaia, Ieremia, Iezechiel și celelalte nu prezintă nici un interes pentru studiul nostru. Relatările despre evenimente, cuprinse în aceste cărți (chiar dacă este vorba de evenimente care s-au petrecut cu adevărat), se referă în realitate la trecut sau la epoca în care au trăit autorii. Cît privește prorociile, ele sînt cum nu se poate mai vagi și mai nebuloase. Acestea permit preoților să le interpreteze după bunul lor plac și chiar să modifice interpretările potrivit diferitelor scopuri urmărite de ei și în funcție de diverse evenimente. Nu vom insista asupra lor. Ar însemna să-l facem pe cititor să-și piardă timpul de pomană.

Vom părăsi acum sistemul folosit de noi pînă în prezent, de a analiza succesiv textele Bibliei, pas cu pas. În continuare, vom grupa toate episoadele care constituie istoria dogmatică a poporului evreu, apărută de slujitorii religiei, din momentul dărîmării templului de către Nabucodonosor și pînă la nașterea lui Iisus Hristos. Îi vom prezenta astfel cititorului o antologie a celor mai interesante fragmente, începînd cu Daniil, ale cărui întîmplări se situează în epoca lui Nabucodonosor.

Cartea lui Daniil începe prin a ne povesti că regele Nabucodonosor ar fi crescut la Babilon, printre eunucii și slujitorii săi, patru tineri evrei de neam nobil dintre cei mai frumoși la chip. Așpenaz, căpetenia eunucilor, îi încredința pe acești patru tineri — Daniil, Anania, Misail și Azaria, cărora le schimbăse numele în Belteșațar, Șadrac, Meșac și Abed-Nego — ajutorului său, Amelsar. Biblia nu ne spune că ei ar fi fost castrați, dar faptul rezultă destul de limpede din text. Oricum ar fi, această educație le-a priit tinerilor și Nabucodonosor a recunoscut că ei sînt de zece ori mai deștepți și mai învățați decît toți înțelepții și cititorii în stele ai regatului său.

Într-o bună zi sau, mai exact, într-o bună noapte, Nabucodonosor avu un vis care-l tulbură atît de mult, încît, după ce se trezi, nu mai putu să și-l reamintească. El îi chemă pe toți înțelepții caldeeni, poruncindu-le să-i spună ce văzuse în vis și să i-l tîlcuiască. Înțelepții i-au răspuns că prima parte a problemei este imposibil de rezolvat, dar, dacă regele și-ar reaminti visul, tîlcuirea lui ar fi lucrul cel mai ușor din lume. Înfuriindu-se, Nabucodonosor îi condamnă pe înțelepți la moarte. În timpul execuției, în urma căreia trebuiau să piară și cei patru tineri iudei, deși nu fuseseră chemați la sfatul regelui, Daniil declară deodată că el are să-i reamintească lui Nabucodonosor conținutul visului și că i-l va tîlci cu toată exactitatea. El îi comunică regelui că acesta văzuse în vis o statuie mare cu capul de aur, cu pieptul și cu brațele de argint, cu pîntecele și cu șoldurile de aramă și cu picioare pe jumătate din fier și pe jumătate din pămînt. O piatră desprinsă dintr-un munte din apropiere a lovit picioarele statuii și le-a sfărîmat, astfel că întreaga statuie s-a prăbușit, iar piatra s-a transformat într-un munte înalt care a acoperit tot pămîntul.

Tîlcuind visul, Daniil i-a spus că însuși Nabucodonosor este capul de aur al statuii; iar după Nabucodonosor se va ridica o împărăție de argint, mai mică; va veni apoi o a treia împărăție, de aramă; în al patrulea rînd va urma o împărăție uriașă, pe jumătate de fier, pe jumătate de pămînt, adică pe

jumătate puternică și pe jumătate slabă; atunci dumnezeu va ridica o a cincea împărăție, care le va zdrobi și le va nimici pe toate celelalte; această a cincea împărăție se va statornici în veac. Uluit de această profundă înțelepciune, Nabucodonosor căzu cu fața la pământ înaintea tînărului Daniil, îl copleși cu daruri și-l numi satrap peste una dintre provinciile Babilonului. Cel puțin așa afirmă Biblia, deși arheologii nu au descoperit nimic asemănător în inscripțiile asiriene.

După un timp, Nabucodonosor a făcut o statuie din aur curat, înaltă de 60 de coți și lată de 6, pe care a așezat-o în cîmpia Dura din ținutul Babilonului și a strîns în ziua inaugurării ei pe toți satrapii, cîrmuitorii, căpeteniile oștirii, dregătorii, sfetnicii etc. La oarecare distanță de statuie el pusese să se construiască un cuptor mare în care ardea un foc. Un crainic anunță în numele regelui că cel ce nu va cădea cu fața la pământ înaintea statuii de aur va fi aruncat în cuptor. Anania, Azaria și Misail au refuzat să se închine, iar Nabucodonosor, furios, a poruncit să fie vîrîte în cuptor de șapte ori mai multe lemne decît era obiceiul și să fie aruncați acolo cei trei tineri necredincioși după ce vor fi legați.

Dar cuptorul ardea atît de tare și era atît de fierbinte, încît oamenii care i-au aruncat pe condamnați au fost ei înșiși mistuiți de văpaie de îndată ce s-au apropiat. Nabucodonosor a fost grozav de uimit văzînd că nu trei oameni, ci patru se plimbă liniștiți prin flăcările cuptorului fără să sufere din cauza vîlvătăilor. Atunci Nabucodonosor spuse lui Anania, Azaria și Misail să iasă din cuptor, ceea ce aceștia au și făcut. Toți satrapii, cîrmuitorii, dregătorii și sfetnicii au fost uluiți văzîndu-i pe acești oameni ieșind întregi și nevătămați, fără ca un fir de păr de pe trupul lor să fi ars; focul nu le atinsese nici măcar hainele (*Daniil, III, 21*). Pe loc Nabucodonosor dădu un decret în virtutea căruia oricine va spune un cuvînt necuviincios împotriva dumnezeului evreilor va fi tăiat în bucăți, iar casa sa va fi dărîmată (*v. 29*).

Cap. al IV-lea este o capodoperă de stupizenie. Preoții povestesc că Nabucodonosor s-a transformat într-un animal și a rămas în această stare timp de șapte ani. Daniil îi trece aici condeii regelui Babilonului și Nabucodonosor ne povestește personal ceea ce i s-a întîmplat: "Eu, Nabucodonosor, stam tihnit în casa mea și bucuros de viață în palatul meu. Și am visat un vis care m-a speriat, și gîndurile care-și făceau loc în mintea mea cînd eram în patul meu, și vedeniile care mi se arătau înaintea ochilor m-au înfricoșat..." (*IV, 1—2*).

Nabucodonosor continuă să-și povestească visul, de o rară absurditate. Odată, el a fost izgonit din palatul său și toți oamenii au început să-l disprețuiască, din care pricină a fost nevoit să se ascundă pe cîmp; acolo el s-a apucat să mănînce iarbă și nu a avut nici un fel de altă hrană timp de șapte ani. Trupul lui s-a acoperit cu blană de leu și cu pene de vultur, iar unghiile sale au devenit asemănătoare cu ghearele păsărilor de pradă. Spre sfîrșitul anului al șaptelea, "eu, Nabucodonosor, am ridicat ochii mei la cer și mintea îmi veni din nou și am binecuvîntat pe cel prea înalt și celui veșnic viu i-am adus laudă și proslăvire, căci stăpînirea lui este stăpînire veșnică, iar împărăția lui peste vîrste și vîrste... În același timp mi-a venit mintea la loc și,

spre faima împărăției mele, mi-a venit iarăși împărăția și strălucirea și sfetnicii mei și boierii mei m-au chemat și iarăși am fost pus împărat peste împărăția mea și puterea mea a crescut foarte" (v. 31, 33).

E păcat că Nabucodonosor nu ne comunică cine a domnit în locul său în acești șapte ani. Nici nu mai este cazul să spunem că știința nu a aflat nimic despre această "cădere" a fiului lui Nabopolassar și despre reîntoarcerea lui pe tron după șapte ani.

În cap. al V-lea Daniil descrie o întâmplare neobișnuită, cunoscută sub denumirea de ospățul lui Belșatar (Baltazar). Autorul declară de câteva ori că Belșatar era fiul lui Nabucodonosor. Așadar, regele acesta dădea un bal "pentru o mie din boierii săi" (v. 1). La desert i-a venit fantezia de a-și pune invitații să bea din vasele sfinte pe care tatăl său le adusese din templul de la Ierusalim. Atunci a apărut pe neașteptate o mîină necunoscută care a început să scrie pe perete litere într-o limbă neștiută de nimeni. Speriat, Belșatar își chemă vrăjitorii și astrologii, pe cei mai învățați caldeeni și pe înțelepți, făgăduind podoabe de aur, veșminte de purpură și o treime din împărăție celui care va descifra primul această misterioasă și inexplicabilă inscripție. Dar nimeni nu-l putu satisface pe rege. Din fericire, regina își aminti de Daniil. Prorocul se înfățișă și, fără a clipi, citi cuvintele de pe perete: "Mené, mené, techel u farsin". Apoi, fără a spune în ce limbă sînt aceste cuvinte, le traduse, spre marea uimire a celor de față: "Aceasta este tîlcuirea cuvîntului mené: dumnezeu a numărat zilele împărăției tale și i-a pus capăt; techel: tu ai fost cîntărit în cîntar și ai fost găsit ușor; peres: împărăția ta va fi împărțită și va fi dată mezilor și perșilor!" (v. 26—28).

Belșatar îl crezu și, ca un om cumsecade care se ține de cuvînt, dădu imediat poruncă să fie îmbrăcat Daniil în purpură, să i se împodobească gîtul cu un lanț de aur și să fie proclamat stăpînitor peste o treime din împărăție. Capitolul se termină cu următorul verset: "Chiar în noaptea aceea a fost omorît Belșatar, împăratul caldeilor" (v. 30). În cap. al VI-lea spune: "Și Dariu Medul ajunsese împărat în vîrstă de șaiszeci și doi de ani" (v. 1).

Succesul anecdotei cu ospățul lui Belșatar este bine cunoscut. Subiectul a ispitit pe scriitori și pictori, care au tras mult folos de pe urma lui. Dar cît de mulți oameni simpli cred că ospățul acesta a avut loc cîndva! Din fericire, există însă o știință care se cheamă istorie și care dezmințe Biblia în modul cel mai categoric.

În primul rînd, printre regii Babilonului nu este menționat nici un Belșatar sau Baltazar. Nabucodonosor a murit în anul 562 î.e.n., lăsînd un fiu, Evilmerodac, care a domnit din anul 562 pînă în 556, precum și o fiică, pe care o dăduse de soție lui Nergalsarassar (Neriglisor). Acesta și-a ucis cumnatul, a uzurpat tronul și și-a pierdut viața după un an, în 555 î.e.n., într-o luptă împotriva regelui pers Cyrus. Coroana a rămas însă în familia lui Nabucodonosor: ea a trecut întîi la nepotul său Labo-rosoarcod, fiul lui Evilmerodac, care a domnit numai cîteva luni, iar apoi la Nabonid, fiul fratelui mai mic al lui Nabucodonosor. Nabonid, care a domnit între 555 și 538 î.e.n. și care a fost ultimul rege babilonean din dinastia lui Nabopolassar, nu este însă, bineînțeles, regele pe care Biblia îl numește Belșatar, deoarece cartea

lui Daniil spune clar că Belșatar era fiul lui Nabucodonosor și-l lasă să moară în noaptea în care se pretinde că Darius ar fi cucerit Babilonul. Or, cel care a luat Babilonul în anul 538 î.e.n., punînd astfel capăt domniei lui Nabonid, care nici el, bineînțeles, nu este Belșatar, a fost Cyrus și nu Darius.

Este drept că Babilonul a fost cucerit din nou după 22 de ani, de data aceasta într-adevăr de către Darius I. Unii teologi șireți încearcă însă să ne sugereze că regele Babilonului din această a doua epocă este tocmai biblicul Belșatar. Dar nici această stratagemă nu rezistă criticii. Este cît se poate de bine cunoscut că Cyrus, care a ajuns stăpîn peste Persia, Lidia, Media și Asiria, a întemeiat marea monarhie persă și și-a instaurat dominația peste întreaga Asie de vest. Fiul său Cambise a anexat la imensul său imperiu și Egiptul, pe care l-a cucerit în anul 525 î.e.n. El a murit în anul 523. Cambise, după cum se știe, n-a avut copii. Coroana a trecut la fratele său Smerdis. Acesta a fost ucis de magii mezi, care au pus pe tronul său pe unul dintre confracții lor. După șapte luni însă, substituirea a fost dată în vileag. Dregătorii perși au pus la cale un complot, i-au ucis pe magi și pe falsul Smerdis (521 î.e.n.) și au transmis coroana lui Darius, care era de două ori ginerele lui Cyrus (era căsătorit cu două dintre fiicele lui Cyrus: Atossa și Aristone) și este cunoscut sub numele de Darius I, fiul lui Histaspes. Așa grăiește istoria! Darius, care a domnit din anul 521 pînă în 486 î.e.n., și-a împărțit regatul în 20 de satrapii.

E drept că un timp oarecare satrapii babiloneni Na-bu-Imtuc și fiul său Belsarusur s-au proclamat independenți și Darius a fost nevoit să cucerească din nou Babilonul (516 î.e.n.). Dar cum se poate afirma că Belsarusur a fost Belșatar din moment ce acest rege nu a fost decît un satrap rebel și nicidecum fiul bun al lui Nabucodonosor, calitate pe care Biblia i-o atribuie în repetate rînduri lui Belșatar? Între Nabucodonosor și Belsarusur au domnit în Babilon nouă regi.

În capitolele următoare, Cartea profetului Daniil ne spune că acest proroc a îndeplinit cele mai înalte funcții sub Darius și Cyrus. Potrivit Bibliei, acești regi au domnit în același timp: unul în Media și celălalt în Persia. Or, ei au domnit unul după altul peste Media și Persia reunite, iar între domnia lui Cyrus și domnia ginerelui său Darius au mai fost regi Cambise-cuceritorul și falsul Smerdis.

În sfîrșit, este incontestabil că regatul babilonean-caldeean (dinastia lui Nabopalasar) a căzut în anul 538 î.e.n., cînd Cyrus a cucerit Babilonul. Și, totuși, unii teologi susțin că Darius, care comanda oștirile socrului său Cyrus, ar fi cucerit regatul în numele lui. Ei spun că aceasta se subînțelege din primul verset al cap. al VI-lea, pe care l-am citat mai sus. Ei adaugă — iarăși o născocire — că, probabil, Cyrus a rămas cîrmuitor suprem peste întregul regat nou al Persiei, dar că ar fi investit cu puteri speciale pe ginerele său Darius, numindu-l guvernator al Caldeii, adică al teritoriului despre care se presupune că ar fi aparținut lui Belșatar. Capitala Caldeii era Babilonul. Ei găsesc o confirmare a acestei presupuneri în versetul 29 din cap. al VI-lea și în versetul 1 - al cap. al IX-lea. Iată ce spun aceste versete: "Și Daniil a stat în dregătoria lui în vremea împărăției lui Darius și în vremea împărăției lui Cyrus, împăratul perșilor" (VI, 29); "...Darius, fiul lui Ahașveroș, din neamul mezilor,

care a domnit peste împărăția caldeilor" (IX, 1). Aceasta ne permite, spun ei, să punem în concordanță relatarea lui Daniil cu datele istorice.

Este pe deplin firesc că teologii, care-l proslăvesc pe Daniil ca pe unul dintre cei mai mari proroci, se străduiesc din răzputeri să-l ferească de acuzația că-i laudăros și mincinos. Altfel, dacă acest scriitor evreu a mințit povestind despre evenimente în care el susține că ar fi fost unul dintre principalele personaje, înseamnă că nu trebuie să-i dăm crezare nici acolo unde vorbește despre evenimente viitoare. Și deoarece aceste "prorocii" se referă la Hristos și la biserica sa și au o imensă importanță pentru creștinism, despre care se spune că ar fi fost prevestit de Daniil, reiese că Daniil nu trebuie în nici un caz să fie demascat drept mincinos. De aceea teologii creștini se dau peste cap pentru a demonstra că în ultima zi a domniei unui oarecare Belșatar, fiul lui Nabucodonosor, Babilonul ar fi fost cucerit de Darius al Mediei, care ar fi acționat în numele lui Cyrus și ar fi fost învestit imediat cu puterea peste regatul Caldeii.

Există însă aici un viciu fundamental: preoții evrei au scris legendele despre Olofern, despre Belșatar și au scornit și alte episoade de aceeași natură. Legendele despre eroismul Iuditei, despre înălțarea a tot soiul de Daniili și de Estere măguleau sentimentul național, oferind un fel de consolare nefericiților învinși, care scăpaseră în sfârșit din captivitate și din robie. Atunci au fost scrise aceste cărți absurde, deoarece nimeni nu-și închipuia că va veni o zi în care toată îngrămădirea de minciuni din ele se va prăbuși și va ieși la iveală întregul cinism al preoților din toate timpurile și de toate religiile.

Într-adevăr, ultimul argument pe care-l folosesc teologii pentru a-l apăra pe Daniil împotriva acuzației de minciună în privința lui Darius și a lui Cyrus nu este mai solid decât toate celelalte ipoteze ale lor. Darius nu era fiu de rege, ci se trăgea dintr-un dregător pers, numit Histaspe. Prin urmare, el nu era fiul lui Ahașveroș, iar însuși Ahașveroș este un rege imaginar, pus de Biblie rege al Persiei și al Mediei, care ar fi luat-o de soție pe evreica Estera. Darius nu era din neamul mezilor. După moartea lui Cyrus, care a instaurat dominația perșilor în noul regat, magii mezi au profitat de expediția lui Cambise în Egipt pentru a încerca să pună mâna pe putere. Aceasta le-a reușit datorită falsului Smerdis. Însă dregătorii perși s-au răsculat tocmai pentru a înlătura influența neamului mezilor, i-au ucis pe magi și pe adepții lor și au transmis coroana lui Darius, fiul lui Histaspe, care era pers de origine. În sfârșit, Darius n-a avut niciodată un regat separat în Babilon: el a primit coroana ca moștenitor legitim al lui Cyrus și al lui Cambise, pentru a fi conducătorul marelui imperiu pers, rege al Persiei, al Lidiei, al Mediei, al Caldeii și al Egiptului.

După amuzanta istorie cu Belșatar, Daniil povestește (*cap. VI*) că Darius și-ar fi împărțit regatul Caldeii în 120 de satrapii, punând peste cei 120 de satrapi trei guvernatori. Daniil ar fi fost cel mai important dintre aceștia trei; ceilalți guvernatori și cei 120 de satrapi, care îl pizmuiau pentru marea sa autoritate, au început să uneltească pentru a-l asasina. La propunerea lor, Darius, a poruncit ca timp de 30 de zile să i se acorde regelui onoruri divine

(VI, 7—20). Firește, Daniil n-a ținut seama de acest decret și a continuat să se roage dumnezeului său. Când Darius a fost înștiințat despre ceea ce face primul său ministru, pentru care nutrea cele mai bune sentimente, a înțeles că sftencii săi îi întinseseră o cursă. Cuvîntul regelui fusese însă dat și, pentru a nu-l călca, a poruncit ca Daniil să fie aruncat într-o groapă cu lei. Totodată, Darius, deși credea cu evlavie în zeii țării sale, nutrea un oarecare respect față de dumnezeul evreilor.

"Atunci împăratul porunci să aducă pe Daniil și îl aruncă în groapa cu lei... Apoi a fost adusă o piatră care a fost prăvălită deasupra gropii, iar împăratul a pecetluit-o cu inelul său și cu inelul dregătorilor săi, așa ca nimic să nu se schimbe cu privire la Daniil... Apoi împăratul se sculă la revărsatul zorilor — cînd se lumina de ziuă — și se duse în grabă la groapa cu lei și, cînd s-a apropiat de groapă, a strigat pe Daniil cu glas tare. Și împăratul prinse a grăi și zise lui Daniil: «Daniile, slujitorul dumnezeului celui viu, dumnezeul tău, căruia te închini neîncetat, oare a putut să te mîntuiască de lei?^a. Atunci Daniil vorbi cu împăratul: «O, împărate, în veci să trăiești! Dumnezeu a trimis pe îngerul său și a astupat gura leilor de nu mi-au făcut nici un rău, pentru că am fost găsit nevinovat înaintea lui, așisderea și în fața ta, împărate, n-am făcut nici un rău!>>. Împăratul s-a bucurat atunci foarte și a poruncit ca să scoată pe Daniil din groapă; și Daniil a fost scos din groapă fără să fi avut cea mai mică vătămare, fiindcă nădăjduise în dumnezeul lui. Atunci a poruncit împăratul să aducă pe bărbații cei care pîrîseră pe Daniil și-i aruncă în groapa cu lei, pe ei, pe fiii lor și pe femeile lor, și nici nu ajunseră bine în fundul gropii, că leii se și năpustiră asupra lor și le sfărîmară toate oasele. Și împăratul Darius scrise la toate popoarele, neamurile și limbile care locuiesc peste tot pămîntul: «Pacea voastră să sporească! Poruncă am dat ca în tot cuprinsul împărăției mele să se teamă și să tremure lumea înaintea dumnezeului lui Daniil, fiindcă el este dumnezeul cel viu, care rămîne în veci, și împărăția lui nu se va nimici și stăpînirea lui nu va avea sfîrșit (VI, 17—27).

Este evident că poporul evreu a fost ținut în întuneric și în cea mai deplină ignoranță de șefii lui în privința celor ce se petreceau la alte popoare; este, de asemenea, evident că cei ce au scris cărțile "sacre" erau de o lipsă de modestie fenomenală! Să se fi convertit Darius la credința evreilor? Să fi proclamat oare Darius în edictul său mozaismul drept religie de stat? Și această întîmplare politico-religioasă de o atît de uriașă importanță să fi fost adusă la cunoștința tuturor popoarelor prin poruncile regelui? Există oare o minciună mai nerușinată și totodată mai vanitoasă? S-ar fi putut bănui că i-ar fi venit cuiva în cap așa ceva dacă Biblia nu s-ar fi păstrat? Darius, închinîndu-se biblicului Savaot-Adonai?! Același Darius care a contribuit prin bogățiile sale la construirea templului Dianeii din Efes, celebrul sanctuar păgîn? E prea de tot!

În schimb, Daniil, acest pretins prim-ministru al lui Darius, nu spune o vorbă, în toate cele 12 capitole ale cărții care i se atribuie, despre războiul lui Darius împotriva grecilor. Daniil nu a auzit nimic despre acest important eveniment istoric. El nu știe nici măcar de bătălia de la Maraton.

Capitolele VII—XII din Cartea profetului Daniil sînt consacrate viselor

autorului și prorociilor sale. Chiar dacă aceste vise ar fi expuse de un scriitor sincer, ele nu ar avea, bineînțeles, nici o valoare. Dar sub condeiul unui mincinos care afirmă imperturbabil că a fost guvernatorul unei provincii babilonene sub Nabucodonosor, iar apoi prim-ministru al lui Darius, aceste pretinse profeții și vedenii nu prezintă nici măcar interesul pe care l-ar putea stârni cîteodată divagațiile unui nebun. Ce ne pasă nouă dacă Daniil a visat sau nu un leu cu aripi de vultur, sau un urs din al cărui bot ieșeau trei colți enormi, sau un leopard cu patru capete avînd pe spate patru aripi de pasăre, sau un animal inimaginabil cu zece coarne și cu dinți de fier? Ce interes poate prezenta faptul că acest mincinos obraznic prevestește învierea tuturor, care va avea loc, după cum spune el, după "un an, doi ani și jumătate de an" (XII, 7). Toate acestea nu valorează mai mult decît palavragelile unei babe care ghicește în cărți sau în cafea. La citirea acestor pagini simțim doar mai multă repulsie față de slujitorii religiei, care folosesc Biblia pentru a-i prosti pe credincioși, precum și mai multă compătimire față de cei care acceptă aceste jalnice absurdități, văzînd în ele un obiect al inspirației divine.

Istoria Suzanei ne povestește cum a salvat Daniil viața unei femei virtuoză împotriva căreia doi ticăloși bătrîni obținuseră o sentință de condamnare la moarte, precum și cum a fost demascată calomnia acuzatorilor, pe care a pus să-i execute în locul victimei lor. Acțiunea se petrece în Babilon, în timpul captivității evreilor. Eroina este o oarecare Suzana, soția lui Ioachim. Această Suzana era nespuse de frumoasă și credincioasă soțului ei. Celor doi ghiuji li s-au aprins călcîiele după ea. "Și amîndoi erau cuprinși de aceeași patimă de iubire, dar nu-și spuneau unul altuia ce-l chinuiește, fiindcă se rușinau să-și dezvăluiască unul altuia pofta care îi împingea către ea. Cu toate acestea, ei căutau prilej ca s-o vadă în fiecare zi" (*Suzana*, v. 10—12).

O întîmplare le-a dezlegat deodată limba. Ei și-au mărturisit unul altuia pasiunea și au hotărît să acționeze în comun ca să cucerească pentru amîndoi bunăvoința Suzanei. În acest scop, ei s-au ascuns odată într-o grădină unde ea venise să se scalde, au așteptat pînă s-a dezbrăcat și și-a îndepărtat slujnicele, după care, ieșind pe neașteptate din tufișuri, i-au cerut Suzanei să le satisfacă poftele murdare. În caz contrar, ei amenințau că aveau să povestească tuturor că o surprinseseră cu amantul ei. Suzana a plîns și s-a împotrivit din răspuțeri. Cei doi moșnegi — care, de altfel, erau judecători de prin partea locului — au făcut gălăgie, au alarmat slugile și vecinii și au strîns o gloată întregă, care a cerut ca a doua zi să fie întrunit poporul în fața casei lui Ioachim.

Curioasă libertate de care se bucura un popor ținut în robie, nu-i așa? Evreii sînt captivi de război aduși în Babilon. Ei trăiesc acolo în condițiile cele mai grele ale sclaviei antice. Și deodată autoritățile le îngăduie să se întrunească pentru a ține o judecată, ca și cum s-ar fi aflat la ei, la Ierusalim! Am fi putut crede mai degrabă că Suzana, acuzată de adulter de către cei doi judecători babiloneni, a fost predată justiției babilonene, adică judecății caldeenilor, potrivit legilor lui Nabucodonosor.

Așadar, toți evreii care trăiau în captivitate în Babilon s-au strîns în toată

libertatea, la ora hotărîtă. Suzana s-a înfățișat adunării poporului. Cei doi bătrîni și-au expus învinuirile. Punînd fiecare mîna pe capul femeii lui Ioachim, ei au jurat că o găsiseră în grădină, goală, în brațele unui tînăr. Părtașul la adulter izbutise să se facă nevăzut. Suzana a tăgăduit totul, fără a spune însă de ce aduc cei doi ticăloși bătrîni mărturii false împotriva ei. Ea a adresat însă o rugăciune fierbinte lui Dumnezeu, jurînd că este nevinovată și susținînd că moare fără vină. Poporul însă a dat crezare clevetitorilor și a hotărît ca ea să moară.

Oamenii se pregăteau să aducă la îndeplinire sentința, cînd tînărul Daniil se oferă să dovedească nevinovăția Suzanei. La propunerea sa, cei doi bătrîni au fost despărțiți. Apoi unul dintre ei a fost chemat din nou și Daniil a început să-l interogheze cu șiretenie, astfel: "Îmbătrînitule în zile rele, acum vin peste tine păcatele tale pe care tu le-ai săvîrșit mai înainte, din pricină că ai făcut judecată nedreaptă și ai osîndit pe cei nevinovați, iar celor vinovați le dădeai drumul cu toate că domnul a zis: "Pe cel nevinovat și pe cel drept să nu-l ucizi!". Și acum, dacă ai văzut-o, spune: «Sub ce fel de copac i-ai văzut pe amîndoi cînd erau împreună?^a. Și el răspunse: «Sub un ulm^a. Atunci Daniil zise: «Mințit-ai de ajuns pentru pierderea capului tău, căci îngerul lui Dumnezeu primit-a poruncă să te despice în două!^a" (v. 52—55).

Veți zice, poate, că, înainte de a-l învinui pe primul bătrîn că minte, Daniil ar fi trebuit să aștepte un al doilea răspuns contradictoriu, deoarece numai o contradicție în spusele acuzatorilor putea să dea în vileag calomnia. Dar "tînărul" (v. 45), care avea mai tîrziu să citească inscripții de pe ziduri și să traducă cuvinte care nu aparțin nici unei limbi omenești, nu era, bineînțeles, ca toți oamenii. "Și după ce i-a dat drumul a poruncit să-i aducă pe celălalt, căruia îi zise: «Neam al lui Canaan și nu al lui Iuda! Frumusețea ei te-a ademenit și patima ți-a stricat inima! Așa vă purtați voi cu fiicele lui Izrail, căroră, fiindu-le frică de voi, se lăsau în voia voastră, iar fiica lui Iuda n-a putut să îndure fărădelegea voastră! Acum deci spune-mi sub ce fel de copac i-ai văzut pe amîndoi cînd erau împreună?^a. Și el răspunse: «Sub un stejar!»" (v. 56—58).

Falsa mărturie era dovedită. Este limpede că amîndoi moșnegii babiloneni meritau o pedeapsă exemplară. Dar cine putea să-i judece? Biblia susține că sentința a fost dată și adusă la îndeplinire de adunarea poporului evreiesc captiv. "Atunci toată obștea izbucni în strigăte și proslăvi pe Dumnezeu cel care a mîntuit pe cei ce nădăjduiesc în el. Apoi se ridicară împotriva celor doi bătrîni pe care Daniil i-a dovedit că au mărturisit strîmb din chiar spusa lor și le-au făcut răul pe care ei voiseră să-l facă aproapelui lor, ca să împlinească legea lui Moise; și ei i-au osîndit la moarte, iar sîngele nevinovat fost-a mîntuit în ziua aceea" (v. 60—62).

Dacă admitem că această poveste este adevărată, inclusiv executarea sentinței, trebuie să recunoaștem, bineînțeles, că cei doi ticăloși bătrîni își meritaseră din plin soarta. Dar oricît de puțin vrednici de milă ar fi fost, este clar că numai un tribunal babilonean era în drept să-i judece pentru fărădelegile lor. Această concluzie este suficientă pentru a ne da seama imediat că întreaga povestire biblică este mincinoasă. Este de neconceput ca

judecătorii lui Nabucodonosor să fi admis ca doi dintre confrății lor să fie judecați și executați, chiar dacă erau incontestabil vinovați, de către o adunare de captivi; este imposibil ca evreii, care erau robi, să fi putut aplica în libertate și în public legea lui Moise împotriva celor doi funcționari de stat babiloneni, care erau persoane oficiale, aparținând neamului stăpînitorilor și înrobitorilor lor. Or, istoria Suzanei și a bătrînilor este una dintre cele mai răspîndite în învățăturile religiei. Arta a popularizat-o: ea este reprodusă în mii de picturi consacrate virtuozității Suzanei, s-a transformat într-o respectabilă tradiție în care cred o mulțime de oameni.

Zău, oamenii citesc prea puțin Biblia, căci dacă ar citi-o n-ar mai crede în ea și ar disprețui-o, atît de neîndemînatică și de grosolan de cinice sînt absurditățile pe care le conține.

Povestea cu Bel și balaurul, ultima care se referă la Daniil, începe cu un flagrant neadevăr istoric: "După ce împăratul Astiage s-a adăugat la părinții săi, Cyrus persul s-a suit pe tronul împărăției. Și Daniil era prietenul împăratului, mîncînd la masă cu el, și cel mai de cinste dintre toți prietenii lui" (*v. 1—2*). Levitul care a scris această carte nu știe nici măcar că Astiage, regele mezilor, care a murit în anul 559 î.e.n., a lăsat un fiu. Ciaxare al II-lea, care i-a urmat la tron. Acest levit nu știe nici că, abia după moartea lui Ciaxare, Cyrus, care era nepotul și totodată ginerele său, a moștenit coroana Mediei, pe care a adăugat-o la coroana Persiei, deoarece Ciaxare al II-lea nu lăăsase urmași de sex masculin. Așadar, această povestire, care începe cu o minciună grosolană și vădește cea mai deplină ignoranță, este foarte promițătoare.

Tocmai de aici aflăm că Cyrus i se închina în Babilon unui idol, numit Bel. Mulți comentatori îl identifică cu Baal. Și iată că preoții lui Bel, sau Baal, au susținut că în timpul nopții idolul lor va devora toate merindele pe care credincioșii le vor pune în timpul zilei în fața tronului său. Biblia vrea să ne facă să credem că Cyrus era destul de naiv pentru a înghiți o asemenea gogoasă și că el ar fi încercat chiar să-l convingă de aceasta pe Daniil. "Nu crezi tu că Bel este dumnezeu viu? Și nu vezi cît mîncă el și bea în fiecare zi?" (*v. 6*).

Lui Daniil i s-a făcut milă de rătăcitul Cyrus, astfel că-i propuse să facă o încercare. Pe altarul lui Bel au pus carne și vin. Preoții au fost îndepărtați din templu. Apoi Daniil, în prezența regelui, a presărat cenușă în templu, după care au plecat amîndoi, iar Cyrus, prevăzător, a pecetluit toate ușile. Preoții aveau însă un gang subteran, dedesubtul altarului. Pe aici ei s-au strecurat noaptea și au luat toate merindele. A doua zi dimineața, înșelăciunea lor a fost dovedită limpede prin amprentele picioarelor pe cenușa presărată. Pe Cyrus l-a apucat o furie de nedescris cînd și-a dat seama că fusese înșelat atîta vreme. El a poruncit să fie omorîți toți preoții lui Bel, soțiile și copiii lor, iar idolul i l-a dat lui Daniil, care l-a distrus împreună cu templul.

"Și babilonienii mai aveau și un balaur mare pe care-l cinsteau" (*v. 23*). Cyrus îi zise lui Daniil: acest monstru nu este un idol făcut de mîna omului; el este viu și deci este dumnezeu. Atunci Daniil îi ceru regelui învoirea să intre în luptă cu balaurul și nu numai fără sabie, ci și fără toiag. Cyrus acceptă și

"Iuă Daniil smoolă, grăsime și păr pe care le fierse împreună și făcu cocoloașe pe care le aruncă în gura balaurului. Iar după ce balaurul mîncă, crăpă" (v. 27).

Poporul era nemulțumit de moartea balaurului. Dorind să liniștească răzmerița crescîndă, Cyrus a poruncit ca Daniil să fie aruncat pentru a doua oară în faimoasa groapă cu lei. Cyrus și babilonenii ar fi trebuit să știe că Daniil nu va fi mîncat, deoarece această figură mai fusese încercată o dată. Autorul "sfînt" se încurcă aici în minciuni în modul cel mai caraghios. Prima oară, el îl aruncă pe Daniil în groapa cu lei pe vremea lui Darius, iar acest rege îl lasă acolo doar o noapte. De astă dată, din porunca lui Cyrus, Daniil petrece printre fiare șase zile și șase nopți, căci trebuie ca a doua minune să fie și mai uluitoare decît prima. "Și în groapă se aflau șapte lei, cărora li se dădea în fiecare zi hrană; două vite și două oi. Dar atunci nu li s-a dat nimic de mîncare, ca să-l mănînce pe Daniil" (v. 32).

De astă dată nu era suficient ca dumnezeu să-l ferească pe "proroc" de ghearele și de colții fiarelor flămînde, ci el mai trebuia să-l hrănească în timpul celor șase zile și șase nopți. Prin urmare, minunea este cum nu se poate mai reușită. Continuarea acestui episod este în adevăr mai amuzantă decît tot ce am citit pînă acum.

"În Iudeea însă se afla profetul Avacum. Și el tocmai făcuse o fiertură și dumericase pîine pe care o pusese într-o scafă și pornise la cîmp s-o ducă secerătorilor.

Atunci îngerul domnului zise lui Avacum: «Prînzul pe care l-ai gătit du-l lui Daniil în Babilon, în groapa cu lei !^a.

Dar Avacum zise: «Doamne! Babilonul nu l-am văzut și groapa cu lei n-o știu !».

Și îngerul domnului îl apucă pe Avacum de chică și-l duse în Babilon într-o suflare.

Și Avacum strigă: Daniile, Daniile! Ia mîncarea pe care dumnezeu ți-a trimis-o!^a.

Atunci Daniil zise: «Adusu-ți-ai aminte de mine, dumnezeule, și n-ai lăsat pe cei ce te iubesc pe tine!^a.

Și Daniil se sculă și mîncă. Și îngerul lui dumnezeu îl duse pe Avacum îndată la locul lui.

Și împăratul veni în ziua a șaptea ca să jelească pe Daniil și, ajungînd la groapă, văzu pe Daniil că stătea în mijlocul leilor" (v. 33—40).

Firește, imitîndu-l pe Darius, Cyrus a dat poruncă să-l scoată pe Daniil din groapă și să fie aruncați în locul lui dușmanii săi, pe care leii i-au sfîșiat într-o clipită. Este limpede că minunea cu groapa cu lei a lui Cyrus bate de la distanță minunea cu groapa cu lei a lui Darius, însă criticii fac unele observații și în legătură cu aceasta: Darius s-a urcat pe tron la nouă ani după Cyrus. Dictîndu-și născocirile scriitorului bisericesc, "sfîntul duh" a dat cu totul uitării cronologia, s-a încurcat în ea ca musca în pînza de păianjen și a confundat ordinea urmării pe tron a acestor doi regi.

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI TREILEA ALȚI "PROFEȚI", ALTE "MINUNI"

Iezechil este, împreună cu Isaia, Ieremia și Daniil, unul dintre "profeții" cei mai venerați, atât în mozaism cât și în creștinism. El își făcea prorociile pe malul râului Chebar, pe care nu-l cunoaște nimeni, pe vremea când era captiv în Babilonia. Dacă Daniil este un mincinos grosolan, Iezechil, în schimb, face impresia că este de-a dreptul bolnav. Cartea sa, formată din 48 de capitole, este o înșiruire incoerentă de la început și până la sfârșit. El povestește, bunăoară, că a văzut (aevea!) animale cu trup de om, cu câte patru aripi, cu picioare de taur, cu câte patru fețe: una de om, una de taur, una de leu și una de vultur; ele aveau o privire de foc, se agitau și se mișcau într-una. Alături de ele se rostogoleau roți de o înălțime neobișnuită, presărate cu ochi. Aceasta descriere este suficientă pentru a ne da o oarecare idee despre starea psihică a autorului.

"Prorocul" ne povestește ce anume a făcut din porunca lui Dumnezeu. O dată a mâncat o carte în care erau scrise jalbe și blesteme. După un timp, a stat 390 de zile culcat pe partea stângă pentru a răscumpăra păcatele regatului lui Izrail, iar apoi 40 de zile pe partea dreaptă, pentru a răscumpăra păcatele regatului lui Iuda. Altădată, pe când se afla în nu se știe ce casă și voia să iasă din ea, Iezechil, în loc să treacă prin ușă ca toți oamenii, și-a amintit din nou de păcatele lui Izrail și ale lui Iuda și, pentru a le răscumpăra, a făcut o gaură în zid și a trecut prin ea îmbrăcăminte și povara sa de drum (XII, 7). În cap. al XXXVII-lea Iezechil povestește că, pe când se plimba odată pe un ogor presărat cu oase putrezite, el le-a adresat o cuvântare în urma căreia acestea au prins viață.

Cartea lui Iezechil cuprinde un pasaj care i-a indignat în mod deosebit pe critici și a făcut cele mai mari dificultăți teologilor. Este fabula cu cele două surori Ohola și Oholiba. Reproșându-le evreilor că nu sînt suficient de credincioși, Iezechil îl face pe Dumnezeu să se exprime în termeni urîți, obsceni: "Și când își dădu pe față desfrînările ei și-și arătă goliciunea ei, sufletul meu se scîrbi de ea, precum se scîrbise și de sora ei. Și-și înmulți desfrînările ei, aducîndu-și aminte de zilele din tinerețile ei, când era desfrînată în țara Egiptului, când se aprindea în pofta ei după ibovnicii ei cu trupul ca de măgar și cu înfierbîntarea ca de armăsar" (XXIII, 18—20).

Iată ce comparații nerușinate se pot găsi în Biblie și despre acestea teologii susțin că ar avea o semnificație alegorică! Ce bătaie de joc! Pentru a spune că regatul lui Izrail și regatul lui Iuda nu au fost destul de evlavioase, era oare cazul să se recurgă la o exprimare atât de porcoasă?

Potrivit cărții Esterei, regele Ahașveroș (Artaxerxe) a dat un ospăț cu mulți invitați, care a durat 180 de zile (*Estera*, I, 4). După terminarea serbării, regele a mai dat un ospăț, care a durat 7 zile și la care a invitat întreaga populație a orașului (*v.* 5). Și iată că, în a șaptea zi a petrecerii populare, regele, care era cu chef din cauza vinului pe care-l băuse, a dat poruncă eunucilor săi "să aducă pe împărăteasa Vaști înaintea împăratului, împodobită cu diadema

împărătească, și să arate popoarelor și voievozilor frumusețea ei, căci ea era frumoasă la chip" (*v. 11*).

Împărăteasa a refuzat însă să vină, deoarece, după frumoasele moravuri biblice, a-și arăta poporului frumusețea însemna, bineînțeles, a se dezbrăca în văzul tuturor, ceea ce nu pare s-o fi ispitit pe această modestă frumusețe. Înfuriat, regele, a repudiat-o pe împărăteasă, iar coroana ei a fost făgăduită celei mai frumoase fecioare care va plăcea regelui. Sub oblăduirea lui Hegai, șeful eunucilor, au fost aduse o mulțime de fete la palatul împărătesc. Fiecare dintre ele trebuia să petreacă o noapte de probă în patul maiestății-sale.

Și acum începe!

"Era însă în cetatea Suza un iudeu anume Mardoheu... El creștea pe Hadasa, adică Estera... Fata era mândră la stat și frumoasă la chip... Și când s-a aflat de porunca împăratului și de pravila lui și când s-au adunat multe fete în cetatea Suza, sub oblăduirea lui Hegai, a fost luată și Estera în palatul împărătesc, sub oblăduirea lui Hegai, străjuitorul femeilor. Și fata i-a plăcut și a aflat har în ochii lui și el se grăbi să-i dea cele de trebuință pentru îngrijirea frumuseții și pentru trai și alte șapte fete mîndre din castelul împărătesc, și o mută pe ea și pe fetele cele ce erau cu ea în cele mai frumoase odăi din casa femeilor. Și Estera nu și-a spus nici poporul, nici neamul ei, fiindcă Mardoheu îi poruncise să nu-l dezvăluie. Ci Mardoheu în fiecare zi se plimba pe dinaintea curții casei femeilor, ca să afle cum îi merge Esterei și ce se va întâmpla cu ea... Și când a fost dusă Estera la Ahașveroș împăratul, în castelul împărătesc, în luna a zecea..., în anul al șaptelea al împărăției sale, împăratul a iubit pe Estera mai mult decît pe toate femeile și a aflat har și farmec înaintea sa mai mult decît toate fecioarele. Și i-a pus cununa împărătească pe cap și o făcu împărăteasă în locul lui Vaști" (*II, 2, 5—11, 16—17*).

După un timp, a ajuns prim-ministru al regelui un oarecare Aman. Acest Aman era un om din cale-afară de înfumurat, care voia ca toți să i se închine. Singur Mardoheu a îndrăznit să nu se supună acestei porunci. Atunci ministrul, înfuriat, îl convinse pe rege să dea poruncă ca toți evreii să fie uciși. În ciuda deșteptăciunii și aptitudinilor sale politice care-l aduseseră într-un post atît de înalt, Aman nu a fost în stare să găsească nici un alt procedeu pentru a-l înfrînge pe Mardoheu. Însă atunci cînd porunca pentru uciderea tuturor evreilor a fost trimisă în diferitele regiuni ale țării, Mardoheu izbuti s-o prevină pe Estera, iar aceasta i se înfățișă regelui. Ahașveroș, fermecat de frumusețea ei, o întrebă ce dorește, arătîndu-se chiar atît de curtenitor, încît îi oferă jumătate din împărăție (*V, 3*). Estera îl invită pe rege la masă împreună cu Aman.

Masa a avut loc, iar Ahașveroș, intrigat, i-a propus din nou la desert Esterei să-i dăruie jumătate din împărăție. Estera a respins propunerea, dar l-a rugat pe regalul ei soț să vină și a doua zi să prînzească la ea, iarăși împreună cu Aman. Acesta era atît de mîndru de favoarea pe care i-o acorda împărăteasa, încît s-a lăudat cu aceasta față de soția sa și față de prietenii săi. Dar deoarece spiritul de independență al lui Mardoheu îl tortura mai rău decît orice, Aman porunci să se înalțe pentru orice eventualitate o spînzurătoare de 50 de coți (26 m!), destinînd în gîndul său această mareață

construcție evreului pe care-l ura și despre a cărui rudenie cu împărăteasa nu bănuia nimic.

Între timp, Ahașveroș, care, nu se știe de ce, suferea în acea noapte de insomnie, a poruncit, ca să se distreze, să i se citească din analele domniei sale. El a avut astfel prilejul să-și aducă aminte că doi dintre eunucii săi, Bigtana și Tereș, pusese la cale un complot pentru a-l ucide și că intențiile lor criminale fuseseră date în vileag de un anume Mardoheu. Așadar, Mardoheu salvase viața împăratului. Aceasta se întâmplase mai de mult. Împăratul se interesă cum fusese răsplătit Mardoheu. I se răspunse că acesta nu primise nici o răsplată. De aceea a doua zi, când Aman se înfățișă stăpînului său, acesta îl întrebă cum ar trebui să procedeze cu un om pe care el, împăratul, vrea să-l cinstească într-un mod cu totul deosebit. Aman, închipuindu-și că este vorba de el, răspunse: acest om trebuie îmbrăcat în haine împărătești, așezat pe cal și condus în piața orașului cu un crainic care să anunțe: iată omul pe care împăratul vrea să-l cinstească în regatul său. Atunci împăratul îi porunci lui Aman să-l găsească pe Mardoheu și să aducă la îndeplinire acest ceremonial. Aman a fost nevoit, bineînțeles, să se supună, cum își dă oricine seama, contrar voinței sale (*cap. VI*).

Seara, împărăteasa Estera dădea a doua ei masă în cinstea împăratului și a ministrului său, însă acesta nu mai era atît de vesel ca în ajun. Pentru a treia oară împăratul îi spuse Esterei că-i dăruiește tot ce dorește, fie chiar jumătate din împărăție. Ea însă îi ceru să-i cruțe pe oamenii din neamul ei. Ahașveroș, care atunci când o luase de soție pe Estera nu se interesase de originea ei, a fost uluit. Iar când împărăteasa i-a explicat că un dușman al poporului ei își pusese în gînd s-o extermină și că de aceea cerea ea îngăduința împăratului, Ahașveroș, care nu înțelegea nimic, exclamă: "Cine este și unde este acela căruia i-a venit în minte să săvîrșească una ca asta?".

Estera răspunse: "Așupritorul și dușmanul nostru este ticălosul acesta de Aman!".

Atunci Aman s-a înspăimîntat, împăratul s-a supărat, iar un eunuc care intra tocmai atunci anunță că spînzurătoarea cea înaltă, ridicată din porunca ministrului, fusese destinată lui Mardoheu. Deznodămîntul: Ahașveros dă poruncă să fie atîrnat Aman în spînzurătoarea pe care o construise; porunca împăratului a fost adusă îndată la îndeplinire, iar prim-ministru a fost numit, după cum vă puteți lesne închipui, Mardoheu!

Cu consimțămîntul împăratului, Estera și Mardoheu au proclamat că evreii, care, după porunca lui Aman, trebuiau să fie nimiciți în ziua a 13-a a lunii adar, capătă dreptul în acea zi și în ziua următoare să ucidă pe toți care se purtaseră urît cu ei de la începutul captivității lor. "Atunci iudeii trecură prin ascuțișul săbiei pe toți vrăjmașii lor" (*IX, 5*). Astfel au fost omorîți 800 de oameni la Suza și 75.000 în celelalte orașe ale împărăției. Ziua a 15-a a lunii adar a fost consacrată unor petreceri zgomotoase. Estera a dat poruncă evreilor să sărbătorească în fiecare an această zi; este sărbătoarea "purimului", pe care evreii credincioși o respectă și astăzi: o zi de post în amintirea temerilor și a rugăciunilor Esterei, precum și două zile de veselie în amintirea salvării evreilor de la măcel.

Acesta este basmul, transformat de preoți într-o istorisire sfântă în care trebuie să credem, deși este total neverosimil. De altfel, o legendă sfântă începe întotdeauna cu câte o nerușinare. Dacă împărăteasa Vaști a fost repudiată pentru că refuzase să se arate goală în fața supușilor lui Ahașveroș, avem toate motivele să credem că frumoasa Estera a consimțit să îndeplinească această poruncă a regelui atunci când și-a pus candidatura ca înlocuitoare a lui Vaști. Criticii arată că niciodată sultanul Turciei, sau beiful Marocului, sau șahul Persiei, sau Marele Mogol, sau împăratul Chinei nu ar fi primit în haremul lor o fată a cărei origine să nu o cunoască. Nu există nici măcar un cal pur-sînge în grajdurile acestor domnitori a cărui genealogie să nu fie cunoscută cu precizie de șeful grajdurilor. Cum s-a întîmplat că Ahașveroș nu fusese informat despre neamul, familia și religia fetei pe care a luat-o de soție și pe care a proclamat-o solemn împărăteasă?

Cît privește pe acest Aman, care vrea să extermine un popor întreg numai pentru că un oarecare Mardoheu refuzase să i se închine, în timp ce ceilalți evrei îi acordau toate onorurile, trebuie să recunoaștem că niciodată nu i-a venit cuiva în gînd o nebunie atît de caraghioasă și totodată atît de îngrozitoare. De asemenea, nu reiese de unde putea Ahașveroș să-și închipuie că Aman s-ar fi făcut vinovat de dorința de a ucide pe scumpa sa Estera pentru că este evreică, o dată ce nimeni nu știa de apartenența ei la acest popor. În sfîrșit, respingătoarea cruzime a frumoasei Estera face ca legenda să fie nu numai ridicolă, ci și revoltătoare.

"Ne dăm seama — scrie Voltaire — că fabula Esterei are o latură atrăgătoare: o captivă ajunsă împărăteasă și care își salvează de la moarte compatrioții este un subiect bun de roman și de tragedie. Dar cît de denaturat este subiectul din cauza contradicțiilor și absurdităților care abundă în el! Cît este de dezonorat prin barbaria Esterei, atît de contrară obiceiurilor sexului ei și verosimilului!"

Cu Ezdra și Neemia ne apropiem de eliberarea evreilor. Potrivit cronologiei fanteziste a Bibliei, situația tristă a evreilor a fost atenuată pe vremea domniei lui Assuer, despre care se pretinde că ar fi fost tatăl lui Darius. (Să nu uităm că Darius a fost fiul dregătorului pers Histaspe, care nu a domnit niciodată nicăieri). Evreii captivi par s-o fi dus bine și în timpul domniei lui Darius, care l-a numit prim-ministru pe evreul Daniil, după cum Ahașveroș îl numise pe Mardoheu. Am văzut însă în Cartea profetului Daniil că după Biblie, Darius a domnit înaintea lui Cyrus. În Cartea lui Ezdra, după Cyrus urmează la domnie Assuer, apoi Ahașveroș, apoi iarăși Darius. Această nouă ordine a domniilor corespunde tot atît de puțin cu cea reală ca și celelalte indicații biblice.

În afară de aceasta, Ezdra și Neemia, cei doi profeți pe care se bazează biserica pentru a cita împrejurările exacte ale reîntoarcerii evreilor la Ierusalim, se contrazic unul pe celălalt. Ezdra spune că Cyrus, chiar în primul an al domniei sale, a îngăduit fiilor lui Izrail să se întoarcă după voia lor în Iudeea și a proclamat, printr-un edict special, că dumnezeu i-a poruncit să reconstruiască templul de la Ierusalim. Evreii se întorc în patrie sub conducerea lui Zorobabel. Construcția a fost întreruptă sub domnia lui Assuer

și a lui Ahașveroș, din cauza opoziției diverselor popoare care se așezaseră în țară în timpul lipsei evreilor. În sfârșit, o dată cu urcarea pe tron a lui Darius, s-a pus capăt acestei învrăjbiri, iar templul a fost terminat în al șaselea an al domniei lui Darius.

Neemia, dimpotrivă, spune că nu Cyrus, ci Ahașveroș, și anume în al douăzecilea an al domniei sale, a îngăduit evreilor să se întoarcă la Ierusalim și să ridice orașul din ruine, Zorobabel fiind în fruntea poporului eliberat. Piedicile puse în calea evreilor de străinii care se așezaseră pe "pământul făgăduinței" au fost înfrînte cu succes, deoarece evreii munceau cu mistria într-o mînă și cu sabia în cealaltă. În sfârșit, autorul "sacru" povestește despre călătoria pe care a făcut-o la Babilon pe cînd construcția templului era pe sfîrșite, în anul al 32-lea al domniei lui Ahașveroș.

Or, Ezdra susține că Neemia îl însoțea pe Zorobabel în timpul întoarcerii în Iudeea sub domnia lui Cyrus și spune că a mai fost o a doua reîntoarcere sub domnia lui Ahașveroș, însă în anul al șaptelea al domniei acestuia, nu în al douăzecilea. El adaugă, de asemenea, că el, Ezdra, a fost cel care i-a condus atunci pe compatrioții săi. Încercați să mai stabiliți adevărul și să-l descîlciți din desişul acestor contradicții flagrante!

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI PATRULEA SFÎNȚII PĂRINȚI: MULT ÎNCERCATUL IOV ȘI IONA

După cărțile lui Ezdra, Neemia și Estera, urmează în Biblie Cartea lui Iov, care ne povestește o istorie a cărei dată nu este indicată nicăieri. Ea constă în următoarele: în țara Uț (?) trăia un om grozav de bogat și tare temător de Dumnezeu. "Dar într-o zi fiii lui Dumnezeu veniră și statură în fața domnului și Satan veni și el printre ei. Ci domnul grăi către Satan: «De unde vii?»^a. Iar Satan răspunse domnului și zise: «Am dat tîrcoale pe pămînt și am hoinărit prin el^a. Atunci domnul grăi către Satan: «Ai luat tu seama la robul meu Iov? Că nimeni nu este ca el, pe pămînt, bărbat fără prihană și drept, temîndu-se de Dumnezeu și ferindu-se de ce e rău^a. Satan răspunse domnului și zise: «Dar numai întinde mîna ta și atinge-te de cîte are și vezi dacă o să te blagoslovească!»^a" (Iov, I, 6—9, 11).

Dumnezeu nu a vrut să facă personal vreun rău credinciosului său slujitor, însă i-a îngăduit lui Satan să-l persecute cît vrea. "Iată, toate cîte are sînt în puterea ta! Numai asupra lui mîna să nu ți-o întinzi", i-a spus prietenește Dumnezeu lui Satan, bineînțeles pe limba cerească. Atunci domnul Satan l-a luat pe bătrînul Iov "în fabrică". Mai întîi niște nomazi arabi i-au furat lui Iov vitele cornute și asinele. Apoi trăsnetul i-a ucis oile împreună cu păstorii. Caldeii i-au furat cămilele și au trecut prin ascuțișul săbiei pe păzitorii acestora. În sfârșit, un vînt năprasnic din pustiu i-a dărîmat casa în care se aflau cei șapte fii ai săi și cele trei fiice, care și-au găsit cu toții moartea sub ruine.

Iov le-a aflat toate acestea una după alta. Dar, deoarece avea un caracter

fericit, a îngenuncheat și s-a mărginit să. exclame: "Gol am ieșit din pîntecele mamei mele și gol mă voi întoarce. Domnul a dat, domnul a luat, fie numele domnului binecuvîntat!" (v. 21).

Aceasta e tot ce a făcut moșneagul cel ferm. Dar Satan nu s-a dat bătut. Foarte curînd, nefericitul Iov a descoperit pe trupul său răni purulente, răspîndite din talpa picioarelor pînă în creștetul capului. Așezat pe o grămadă de gunoi, el își curăța cu un ciob de oală puroiul care se scurgea din rănilor sale deschise. Nevastă-sa îl ocăra. Însă Iov îi răspundea cu înțelepciune: "Dacă am primit cele bune de la Dumnezeu, oare pe cele rele să nu le primim?" (II, 10).

Și deodată Iov începe să se plîngă cu furie de soarta sa cea crudă. El blestemă ziua în care a venit pe lume: "Piară ziua în care m-am născut și noaptea care a zis: s-a zămislit un prunc!" (III, 3). El își chemă moartea în gura mare. Aceste jelanii sînt expuse în cele 26 de versete ale cap. al III-lea. Dar, deoarece ele contrazic subiectul principal al cărții, manualele de "istorie sacră" obișnuiesc să le omită. În realitate ar fi fost suficient ca această carte să se oprească aici. Satan, care făcuse prinsoare cu Dumnezeu, ar fi cîștigat de îndată ce Iov și-ar fi pierdut răbdarea.

Atunci Elifaz, Bildad și Țofar încep să-l dojenească pe Iov. Ei îi amintesc că nenorocirile cad numai pe capul celor răi. Iov îl ia pe Dumnezeu martor al nevinovăției sale și jură că suferințele care l-au lovit sînt nemeritate. Această convorbire dintre Iov și prietenii săi ocupă... 29 de capitole. Și deodată, în cap. al XXXII-lea, apare un nou interlocutor, Elihu, mai tînăr decît toți ceilalți. El intervine nu pentru a spune că Iov ar fi meritat cruntele pedepse ale cerului, ci exclusiv pentru a-i atrage atenția că dăduse dovadă de prea multă trufie proclamîndu-și nevinovăția, deoarece, după cum spune el, nici un muritor nu poate înțelege judecățile domnului și nu este în stare să rămînă cu totul curat în ochii lui.

Apoi, însuși Dumnezeu apare într-un vârtej și, dezmințind cuvintele tînărului Elihu, amintește despre anumite minuni care-i dovedeau în suficientă măsură puterea. Atunci Iov recunoaște că a depășit limitele pe care trebuiau să i le impună slăbiciunea și neștiința lui, iar Dumnezeu, satisfăcut de supunerea sa, îi vindecă bubele și îi redă îndoit ceea ce pierduse. Dumnezeu ia ca martori ai puterii sale două animale ieșite din comun: behemotul și leviatanul, a căror descriere fantastică ocupă două pagini. Despre Satan nici nu se mai vorbește. Ultimul capitol, al XLII-lea, ne povestește că lui Iov i s-au născut iarăși șapte fii și trei fiice și că a trăit 140 de ani după aceste grele încercări.

Firește, Cartea lui Iov nu este captivantă. Criticii menționează în ea o singură curiozitate: Satan hoinărește prin ceruri, de-a valma cu îngerii cei buni, ca la el acasă, încheie prinsori cu bunul Dumnezeu, în urma cărora naivul Iov cade în păcatul greu al hulirii de Dumnezeu atunci cînd e lovit de nenorocire. Iar Dumnezeu acceptă pariul, sperînd că credinciosul său rob se va arăta răbdător pînă la capăt. Reiese, așadar, că Dumnezeu nu este prea sigur pe știința viitorului și greșește în previziunile sale, deoarece pînă la urmă Satan este cel care cîștigă prinsoarea: într-adevăr, Iov ajunge să-și

calce credința plină de răbdare.

Să trecem acum la Cartea profetului Iona. Acesta era originar din Galileea. A trăit sub domnia regelui Ieroboam al II-lea al Izraelului. Prin urmare, s-a născut într-un mediu de eretici. Într-o bună zi, el a primit de la Dumnezeu porunca de a merge să propovăduiască la Ninive. Iona este singurul proroc care a primit o misiune de acest gen. Voltaire se întreabă în ce limbă și-a ținut predicile, remarcând în treacăt că din patria lui Iona și pînă la Ninive era o distanță de peste 600 km. Iona nu se aștepta ca predicile sale să aibă prea mult succes. În loc să meargă la Ninive, el s-a îndreptat în direcția opusă: s-a pogrît la lafa pe țărmul mării, s-a urcat pe o corabie și a pornit spre Tarșiș.

Pe mare s-a dezlănțuit o furtună turbată. Oricît ar părea de curios, furtuna l-a adormit pe Iona. Cuprinși de panică, marinarii au început să arunce toată încărcătura peste bord, dar în zadar. Atunci căpitanul îl trezi pe Iona, cerîndu-i să se roage dumnezeului său pentru ca acesta să potolească furtuna. Iona a refuzat. Marea era din ce în ce mai agitată. Atunci corăbierii au aruncat sorții pentru a stabili cine dintre cei aflați pe vas poartă vina calamității. Sorții au căzut pe Iona și el a fost aruncat în mare. Furtuna a încetat în aceeași clipă. Neascultătorul proroc a înghițit apă sărată. Dar iată că un "pește uriaș", venit din regiunile sudice ale Atlanticului, curios să vadă ce se petrece pe lîngă țărmurile Mediteranei, și-a deschis botul și l-a înghițit.

Iona nu se așteptase la așa ceva. Totodată, întrucît nu mai putea face nimic, hotărî să aștepte cu răbdare desfășurarea evenimentelor în noul și straniul său domiciliu. Biblia ne povestește că Iona a sălășluit trei zile și trei nopți în burta peștelui, în care timp a cîntat lungi osanale lui Dumnezeu. Acesta nu voise, în fond, decît să-i dea profetului o lecție. Văzînd că Iona se căiește, Dumnezeu a poruncit fantasticului pește să-l evacueze. Peștele s-a supus. Și iată-l pe Iona din nou pe uscat. Și astăzi încă li se arată credincioșilor locul unde peștele l-a vărsat pe profet. De altfel, teologii nu știu cu certitudine dacă Iona a fost vomitat sau expulzat de pește prin cealaltă parte.

Criticii necredincioși susțin că această povestire este o imitație a unor legende eline. În cartea a 20-a, Homer povestește despre un monstru marin care s-a năpustit asupra lui Hercule. Acesta a petrecut trei zile și trei nopți în burta monstrului, hrănindu-se cu ficatul acestuia, pe care și-l prăjea, iar după trei zile a ieșit victorios, prin propriile sale puteri, din neobișnuita temniță. Această legendă despre Hercule nu este cu nimic mai rea decît povestea lui Iona.

În mitologia păgînă mai există și povestea lui Arion, care, fiind aruncat în mare de corăbieri, a fost salvat de un delfin și dus în spinare de acesta pînă la Lesbos. Dar aventura lui pălește în fața întâmplărilor lui Iona și Hercule.

După ce-a ieșit din măruntaiele peștelui, Iona a pornit spre Ninive și le-a prezis locuitorilor, în numele lui Dumnezeu, apropiata pieire a cetății. Biblia ne spune că, plimbîndu-se pe străzi, el striga: "Mai sînt patruzeci de zile și Ninive va fi pierdută!". Aceste cuvinte simple au avut consecințe remarcabile: locuitorii au început pe loc să creadă în Dumnezeu evreilor, au hotărît să țină post și s-au îmbrăcat cu toții în saci, neexceptîndu-l nici măcar pe împărat.

Acesta a mai dat poruncă ca nu numai oamenii, ci și dobitoacele să ajuneze: "Oamenii ca și dobitoacele, vitele mari ca și cele mici să nu mă-nînce nimic, să nu pască și nici apă să nu bea; iar oamenii să se îmbrace cu sac și către dumnezeu să strige cu toată puterea și fiecare cu pocăință să se întoarcă din calea lui cea rea și mîinile lui să nu mai săvîrșească fapte silnice" (*Iona, III, 7—8*).

Dat fiind că toți locuitorii cetății au trecut la credința cea dreaptă, dumnezeu s-a milostivit și de astă dată profeția lui Iona nu s-a adeverit. "Și dumnezeu a văzut faptele lor cele de pocăință, că s-au întors din căile lor cele rele, și domnului i-a părut rău de prăpădul care zisese că-l va slobozi peste ei și nu l-a mai slobozit" (*v. 10*). Ninive a fost distrusă și prefăcută în ruine abia mult mai tîrziu. Ofensat la gîndul că populația l-ar putea socoti un simplu palavragiu după ce prorocia sa nu se îndeplinise, Iona părăsi Ninive și se îndepărtă în pustiu. Era o arșiță insuportabilă, iar de jur împrejur nici un tufiș. "Și domnul dumnezeu a gătit un vrej care s-a ridicat deasupra capului lui Iona ca să-i țină umbră și să-i mai potolească mînia. Și s-a bucurat Iona cu bucurie mare pentru vrej. Dar dumnezeu, a doua zi la revărsatul zorilor, a poruncit unui vierme să reteză vrejul, iar el s-a uscat. Și la răsăritul soarelui a pornit dumnezeu un vînt arzător de la răsărit și soarele a dogorit capul lui Iona, încît el se prăpădea de căldură. Și și-a rugat moartea, zicînd: «Mai bine este să mor decît să trăiesc!^a. Și a grăit dumnezeu către Iona: «Fost-a oare cu cale să te superi din pricina vrejului?^a. Și el a răspuns: «Cu cale a fost să mă supăr pînă la moarte!^a. Și a zis domnul: «Ție ți-a păsat de un vrej pentru care nu te-ai trudit și nici nu l-ai crescut, care s-a ivit într-o noapte și într-alta a pierit! Dar mie cum nu era să-mi pese de cetatea cea mare a Ninivei, unde sînt mai bine de o sută douăzeci de mii de oameni, care nu știu nici care le este dreapta, nici care le este stînga, cum și atît de multe dobitoace?^a» (*IV, 6—11*).

Cu aceste cuvinte de spirit divine se încheie Cartea profetului Iona. Un sfîrșit jalnic, deoarece, în definitiv, minunea cu vrejul este un fleac în comparație cu minunea cu peștele cel uriaș, iar sentința corespunde prea puțin cu bestiala orientare sîngeroasă pe care o urmează cu consecvență autorii biblici.

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI CINCILEA VITEJII FRAȚI MACABEI

Ne apropiem de ultima perioadă a istoriei poporului evreu anterioară așa-zisei nașteri a lui Hristos. În forma lui completă Vechiul testament se încheie cu cele trei Cărți ale Macabeilor și cu Cartea a treia a lui Ezdra.

Primele șapte versete din cap. I al Cărții întîi a Macabeilor amintesc de victoriile lui Alexandru Macedon asupra lui Darius al III-lea și ne spun că regele greco-macedonean a murit de boală după ce și-a împărțit întinsul imperiu între generalii săi. Potrivit legendei biblice, atunci cînd Alexandru s-a

apropiat de Ierusalim, marele preot al evreilor i-a ieșit în întâmpinare și i-a prorocit cuceritorului că va supune curînd lumea întreagă. După cum ni se spune, plăcut impresionat de această lingușire, Alexandru a cruțat Ierusalimul.

Iudeea avea pe atunci o cîrmuire teocratică: poporul se bucura de o oarecare independență, neavînd rege și nefiind asuprit de statele vecine. Preoții erau cei care guvernau țara. Altarul era și tron. În fond, acest gen de cîrmuire se deosebea prea puțin de monarhie, deoarece evreii îi plăteau preotului suprem atît zeciuiala bisericească, cît și dările civile.

Nu se știe cît timp a durat această perioadă de relativă independență, dar din Cărțile Macabeilor reiese că evreii n-au fost prea fericiți în epoca urmașilor lui Alexandru Macedon. Iată expresiile prin care Biblia descrie schimbarea situației: după moartea lui Alexandru, toți cîrmuitorii "s-au încoronat și tot așa și feciorii lor mulți ani de-a rîndul, și ei făcură multe răutăți pe pămînt. Și a ieșit dintr-înșii un vlăstar nelegiuit, Antioh Epifaniu, feciorul împăratului Antioh..." (*Macabei I, 1, 9—10*).

În epoca dinastiei grecești a Seleucizilor, care au domnit în Siria, evreii au cunoscut, fără îndoială, iarăși zile negre. Ca și în tot restul Vechiului testament, Cărțile Macabeilor abundă în contradicții și în grosolane erori de istorie. În plus, evenimentele sînt descrise într-o dezordine totală și cu date atît de contradictorii despre același lucru, încît este greu să desprindem adevărul de minciună.

Să începem printr-o scurtă privire de ansamblu asupra istoriei evreilor.

Pe timpul domniei lui Antioh Epifaniu în Siria, preotul Matatia a dat semnalul răscoalei, ucigînd pe un evreu care adusese jertfe zeilor sirieni. Alături de el erau cei cinci fii ai săi: Ioan, Simon, Iuda, Eleazar și Ionatan. Ei au fost porecliți Macabei (ciocane). Iudeea s-a răzvrătit, oamenii s-au înarmat cu ce apucau. Iuda Macabeul, cel mai glorios dintre fiii lui Matatia, s-a pus în fruntea răsculaților și i-a măcelărit pe ostașii regelui. Dar el nu s-a mulțumit cu situația sa de căpitan. El s-a făcut și preot. În cap. al III-lea din Cartea Întîi sînt enumerate victoriile lui Iuda asupra lui Apoloniu în preajma Samariei, asupra lui Siron la Bethoron și asupra altor trei comandanți ai oștilor lui Antioh: Ptolemeu, Nicanor și Gorgias.

În timpul domniei lui Antioh Eupator, fiul lui Antioh Epifaniu, Eleazar Macabeul a fost mai puțin norocos decît fratele său Iuda: în toiul unei lupte, văzînd în rîndurile dușmanului un elefant împodobit cu insignele regești, Eleazar s-a aruncat asupra animalului, crezînd că însuși regele se află acolo. Elefantul însă l-a apucat pe omul nostru cu trompa și l-a rupt în două ca pe o păpușa de porțelan.

În epoca lui Demetrios Soter, unchiul și urmașul lui Antioh Eupator, Iuda Macabeul învinge din nou oștirea siriană, comandată de Bacchide, și de două ori pe Nicanor, căruia învingătorii "i-au tăiat capul și mîna lui cea dreaptă... și l-au spînzurat la Ierusalim" (*Macabei I, VII, 47*). Dar la o nouă ofensivă a dușmanului, comandat de Bacchide, iudeii s-au risipit îngroziți și l-au lăsat pe generalul lor să piară singur sub loviturile inamicului. Acesta a fost sfîrșitul faimosului Iuda Macabeul. Frații săi Ionatan și Simon l-au moștenit unul după

altul. Macabeii făceau parte din seminția leviților și de la rangul de simpli preoți reușiseră să pună mîna pe puterea regală. Nu putem să nu recunoaștem aici că acest eveniment a fost în totală contradicție cu prorociile potrivit cărora regii evrei urmau să fie originari din seminția lui Iuda. Încăunarea Macabeilor a încălcat profeția referitoare la dominația casei lui David. Din neamul lui David nu mai rămăsese nimeni; cel puțin, nici o carte biblică nu mai menționează pe vreun urmaș al acestui rege în perioada ulterioară captivității evreilor.

Hircan, fiul marelui preot Simon și el însuși mare preot, a încercat să pornească o răscoală împotriva lui Antioh Sidetes. Regele Siriei l-a asediat la Ierusalim și se pare că dumnezeu nu a izbutit să-i vină în ajutor la timp, deoarece Hircan a fost nevoit să-l îmbuneze pe regele Siriei, plătindu-i o contribuție de război.

Era același Hircan care, profitînd de o răzmeriță din Siria, a cucerit în sfîrșit Samaria, vechea dușmană a Ierusalimului. Acest oraș a fost apoi reconstruit de Irod, care i-a schimbat numele din Samaria în Sevasta. Samaritenii au plecat la Sihem, care se cheamă astăzi Napeluza.

Iosif Flaviu spune că Hircan Macabeul a fost un cuceritor și un proroc și că dumnezeu stătea adesea de vorbă cu el între patru ochi. După Iosif Flaviu, dovada incontestabilă că acest Hircan avea darul profeției constă în faptul că, avînd doi fii care erau monstruos de perfizi și de cruzi, el le-a prezis un sfîrșit trist dacă nu se vor îndrepta. Acești doi tineri erau Aristobul și Antigon. Ei au adoptat nume grecești. Dumnezeu l-a vizitat odată noaptea pe Hircan și i-a arătat portretul unui alt fiu al său, căruia îi ziceau la început Ioan și care a avut apoi ideea să-și schimbe numele în Alexandru.

— Acesta — i-a zis dumnezeu — va ocupa locul tău de mare-preot.

Bunul tată Hircan, care a văzut în aceste cuvinte prezicerea unei uzurpări, s-a grăbit să-l dea morții pe fiul său Ioan-Alexandru, "de teamă ca prezicerea să nu se adeverească", cum scrie Iosif Flaviu. Se pare însă că acest Ioan ori n-a murit de tot, ori a fost reînviat de dumnezeu, deoarece, după un timp, el devine mare-preot și cîrmuitor al Ierusalimului.

Ce s-a întîmplat cu cei doi frați iubiți, Aristobul și Antigon, fiii lui Hircan, după moartea tatălui lor? Preotul Aristobul îl ucide în templu pe preotul Antigon, fratele său, și poruncește ca mama sa să fie strangulată în temniță. Este același Aristobul — primul Macabeu care a luat titlul de rege al Iudeii — pe care Iosif Flaviu îl califică drept un stăpînitor foarte blînd.

Pe vremea aceea, Iudeea era tulburată de rivalitatea dintre două secte religioase care în curînd aveau să se transforme în partide politice. Erau fariseii, ceea ce înseamnă "cei ce s-au separat" sau "cei deosebiți", deoarece pretindeau că se deosebesc de restul poporului, și saducheii, care își ziceau astfel după numele lui Sadoc, conducătorul lor religios. Aceștia din urmă erau un fel de epicurieni evrei: respectînd cu fanatism legile "Pentateuchului", ei nu recunoșteau nemurirea sufletului, deci nu credeau nici în iad, nici în rai și cu atît mai puțin în învierea morților.

Fariseii, dimpotrivă, adăugau la legea lui Moise și tradiția orală, potrivit căreia credeau în migrațiunea sufletelor, iar această teorie a metempsihoezi

o completau cu o serie întreagă de alte credințe. Ei susțineau, bunăoară, că spiritul rău se poate introduce în trupurile oamenilor; pentru ei, toate bolile neînțelese apăreau ca uneltiri ale demonilor. Fariseii erau interpreții erudiți ai "legii divine". Ei erau cei care propovăduiau cunoașterea "tainelor" și recunoșteau învierea morților și împărția cerurilor.

Mai exista și o a treia sectă, eseienii. Eseienii, care trăiau în comune, propovăduiau toleranța. Ei și-au însușit diferite credințe persane.

La început, Macabeii i-au protejat pe saduchei împotriva fariseilor. Aceasta se explică, desigur, prin faptul că fariseii formau un partid foarte influent în stat, care căuta să se amestece în toate treburile și reprezenta deci o amenințare pentru Macabei. După moartea lui Aristobul I, fratele său Ioan-Alexandru "învie" și se urcă pe tron; se pare că el fusese vîrît în închisoare și nu în mormînt. Ioan s-a căsătorit cu Salomeea, văduva lui Aristobul, căreia i-a schimbat numele în Alexandra.

În epoca aceea, Ptolemeii, regii greco-egipteni, și Seleucizii, regii greco-sirieni, își disputau cu înverșunare Palestina. Conflictul a început încă din momentul morții lui Alexandru Macedon. Dușmănia dintre acești domnitori a permis poporului evreu să se întărească întrucîtva. Preoții, care cîrmuiau poporul, își schimbau orientarea politică în fiecare an și se dădeau de partea celui care era mai puternic. Ioan-Alexandru și-a început domnia asasinîndu-l pe singurul frate rămas în viață, care însă nu i-a urmat exemplul și nu a mai înviat. Iosif Flaviu nu ne dă numele acestui frate, dar el nu prezintă pentru noi nici o importanță în catalogul crimelor biblice. Ioan-Alexandru a reușit să se mențină exclusiv datorită tulburărilor din Asia. Domnia sa a fost în același timp teocratică, democratică și aristocratică. Cum vedeți, cea mai deplină anarhie!

Flaviu ne povestește că poporul a început să-l bombardeze în templu cu mere și cu portocale pe marele preot Ioan-Alexandru atunci cînd acesta s-a proclamat rege. Acest Alexandru a poruncit să fie uciși 5.000 de oameni. Măcelul a constituit începutul unei epoci de asasinat în masă care a durat zece ani.

Cui îi plăteau evreii tribut în perioada aceea? Iosif Flaviu nici măcar nu se ocupă de această problemă: el socotește că Iudeea a fost o țară independentă și suverană. Totuși, regii Egiptului și ai Siriei și-au disputat-o pînă în momentul cînd au venit romanii și au anexat Palestina la imperiul lor.

După moartea acestui Ioan, atît de pușin vrednic de marele nume al lui Alexandru, văduva sa Salomeea-Alexandra a deșinut puterea în calitate de regentă pentru perioada cît fiii ei erau minori, lăsînd însă conducerea efectivă a țării în mîinile fariseilor și închizînd ochii la toate cruzimile săvîrșite de ei împotriva adversarilor lor, saduchei. Cînd moartea ei a lăsat cîmp liber rivalității celor două secte, acest regat, care nu avea nici măcar 20 km lățime, a început să fie sfîșiat din nou de un război civil. Hircan al II-lea, fiul mai mare al lui Ioan-Alexandru, a devenit șeful fariseilor, iar Aristobul al II-lea, fiu mai tînăr, a aderat la saduchei. Astfel Iudeea a ajuns să aibă doi regi în locul unuia singur. Cei doi frați dușmani s-au întîlnit într-o bătălie sub zidurile Ierihonului, însă de astă dată nu în fruntea unor armate de 300, 400, 500,

600.000 de oameni, cum ne povestea înainte acest incorigibil mincinos care este "sfântul duh"; în perioada aceea nu mai îndrăznea nimeni să scrie astfel de prostii. Nici măcar Iosif Flaviu, atât de înclinat spre exagerări, nu a făcut-o. Oștirile evreiești numărau pe vremea aceea 3.000-4.000 de oameni. Hircan a fost înfrânt, iar Aristobul al II-lea a rămas stăpîn pe situație.

Pe vremea aceea, romanii, pe care nu-i tulbura de loc alianța militară despre care se zice că ar fi încheiat-o cu Macabeii, au înaintat victorioși în Asia Mică, în Siria și chiar în Caucaz. Seleucizii nu mai existau. Tigran, regele Armeniei, socrul lui Mitridate, a cucerit o parte din posesiunile siriene. Când Pompei (106—48 î.e.n.) l-a învins pe Tigran, el l-a făcut pe Mitridate să se sinucidă, iar în anul 64 î.e.n. a transformat Siria în provincie romană. Cărțile Macabeilor nu ne spun nimic despre acest mare general roman, nici despre Lucullus, nici despre Sulla. Aceasta nu trebuie să ne mire din partea Bibliei!

Hircan, fugind din fața fratelui său Aristobul, s-a ascuns la un cîrmuitor arab, numit Aretas. Ierusalimul era și atunci atât de neînsemnat ca mărime, încît Aretas, capul unei mici bande de tîlhari nomazi, a putut asedia orașul. Pe vremea aceea, Pompei se afla în Siria Inferioară. Aristobul s-a adresat după ajutor unuia dintre generalii lui Pompei, care a poruncit beduinilor să ridice asediul și să nu mai atace pămînturile romane, deoarece, o dată cu cucerirea Siriei, Palestina devenise teritoriu roman. Aceasta este unica alianță pe care Republica Romană o putea încheia cu iudeii.

Iosif Flaviu scrie că Aristobul i-ar fi trimis lui Pompei daruri bogate pentru a-i cîștiga bunăvoința. Strabon spune că ar fi fost vorba de struguri de aur, însă atribuie darul lui Ioan-Alexandru, nu lui Aristobul. Oricum ar fi, Aristobul și Hircan, care își disputau titlul de mare-preot al iudeilor, s-au prezentat în fața judecății lui Pompei. Când însă acesta se pregătea să se pronunțe, Aristobul a dispărut. Se pare că strugurii de aur nu l-au influențat pe judecător și că fiul mai tînăr al lui Ioan-Alexandru a hotărît să se bazeze mai curînd pe fortificațiile Ierusalimului.

Pompei a asediat și el Ierusalimul. El a pierdut aproape trei luni cu pregătirea mașinilor de război. Ierusalimul a fost cucerit de romani sub consulatul lui Cicero (anul 63 î.e.n.).

Iosif Flaviu spune că 12.000 de evrei au fost uciși în templu. Am fi dispuși să-l credem dacă n-am ști că exagerează întotdeauna. Nu-i putem da crezare nici atunci cînd adaugă că în templu s-au găsit 2.000 de talanți de aur și că învingătorul a mai strîns în oraș 10.000 de talanți. În fond, templul din Ierusalim a fost cucerit de atîtea ori de învingătorii iudeilor și jefuit, încît este greu să credem că s-ar fi găsit acolo multe valori. Ar fi și mai lipsit de sens să ne închipuim că unui stat atât de mic, atât de sărac și istovit de permanentele războaie interne, i se putea impune o contribuție de 10.000 de talanți.

Oamenii care citesc Biblia nu se gîndesc la nimic din toate acestea. Un om rezonabil dă din umeri văzînd că Alexandru n-a putut să strîngă în Iudeea mai mult de 30 de talanți în vederea războiului împotriva lui Darius și că cineva descoperă deodată în vistieriile evreilor 12.000 de talanți.

Pompei l-a luat prizonier pe Aristobul și l-a expediat la Roma. În anul 48 î.e.n., el a ordonat unui urmaș al lui Scipio, locțiitorul său în Siria, să-l ucidă

pe fiul mai mare al lui Aristobul, care își luase numele de Alexandru și se proclamase rege. Acest eveniment este ultima ilustrare a alianței "pe bază de egalitate" pe care evreii ar fi încheiat-o cu Roma, după cum se laudă autorul Cărții întâi a Macabeilor.

După câțiva ani (38 î.e.n.) triumvirul Marc-Antoni a condamnat pe încă un rege evreu, Antigon, al doilea fiu al lui Aristobul, la o moarte de sclav: el a fost biciuit și crucificat.

Senatul a acordat titlul de rege edomitului Irod, fiul lui Antipator, procurator al Iudeii, care se căsătorise cu Mariana, fiica lui Hircan al II-lea. El a domnit vreo 40 de ani sub protectorat roman, ținându-și supușii evrei sub jugul crunt al unei mâini de fier.

Vom cita acum observațiile făcute de Voltaire asupra unor pasaje din Cărțile Macabeilor. El a avut răbdare să analizeze textele biblice și să rezume argumentele împotriva autenticității și veridicității acestor ultime cărți ale Bibliei. Iată rezumatul său:

"I. Trebuie să începem prin a tăgădui — scrie Voltaire — supliciul celor șapte frați Macabei și al mamei lor (uciși în torturi pentru că refuzaseră să mănânce carne de porc), deoarece acest episod nu este menționat în Cartea întâi, care merge pînă departe după domnia lui Antioh Epifaniu. Matatia, tatăl Macabeilor, nu a avut decît cinci fii, care s-au distins toți apărîndu-și patria. Autorul Cărții a doua, care ne povestește supliciul Macabeilor (*cap. VII*), nu ne spune în ce oraș a avut loc această execuție barbară. Ierusalimul a fost încorporat vastelor posesiuni ale Siriei. Evreii s-au răsculat împotriva lui Antioh. El a pornit să-i pedepsească pe răzvrătiți, și, deoarece religia era veșnicul pretext al tuturor acestor răzmerițe, a poruncit să nu mai existe în statele sale decît un singur cult: cel a zeilor sirieni.

II. Fantezistul autor își începe minciunile cu afirmația că Alexandru și-ar fi împărțit statele între generalii săi pe cînd încă trăia. Această greșeală, care nici nu are nevoie să fie dovedită, ne dă o idee despre «erudiția^a scriitorului.

III. Aproape toate faptele particulare relatate în Cartea întâi a Macabeilor sînt himerice. Ni se spune că Iuda Macabeul, pe cînd purta război înaintînd din peșteră în peșteră în nu se știe ce colț al Iudeei, s-a gîndit să încheie o alianță cu romanii, deoarece «i-au povestit lui despre războaiele lor și despre faptele lor vitejești printre galateni, în ce chip i-au supus de au ajuns să plătească tribut^a (*Macabei I, VIII, 2*). Or, galatenii au fost supuși abia de Lucius Cornélius Scipio.

IV. El continuă spunînd că Antioh al III-lea (223—183 î.e.n.), al cărui fiu era Antioh al IV-lea Epifaniu (175—163 î.e.n.), «a fost captiv la romani^a. Este o greșeală evidentă: el a fost învins în anul 190 î.e.n. de Lucius Cornélius Scipio, supranumit Asiaticul (în bătălia de la Magnezia), dar n-a fost luat prizonier; el a încheiat pace cu Roma și a plătit cheltuielile de război. Avem de-a face aici cu un autor neinformați despre ceea ce se întîmplă în restul lumii și care vorbește despre ceea ce nu știe.

V. Cronicarul Macabeilor adaugă că Antioh al III-lea ar fi cedat romanilor «India, Media și Lidia^a (*VIII, 8*). E prea de tot! O asemenea denaturare a faptelor istorice este de neconceput. Autorul ar mai fi trebuit să cedeze romanilor

China și Japonia!

VI. Apoi, vrînd să arate că este informat asupra treburilor Romei, spune că acolo «în fiecare an ei încredințează unui singur om cîrmuirea întregului imperiu și toți ascultă de acest unul...^a (VIII, 16). Acest ignorant nu știa nici măcar că Roma avea doi consuli!

VII. Iuda Macabeul și frații săi, dacă ar fi să dăm crezare autorului, trimit o solie senatului roman; iar solii vorbesc astfel: «Iuda, numit și Macabeul, și frații lui, precum și poporul iudeu, ne-au trimis la voi ca să încheiem un tratat de alianță de război și de pace...^a (VIII, 20). Este ca și cum șeful unui partid din Republica San Marino ar trimite ambasadori sultanului Turciei pentru a încheia o alianță cu el. Răspunsul romanilor, așa cum apare în Biblie, nu este mai puțin uluitor. Dacă ar fi existat cu adevărat o solie trimisă la Roma de o republică palestiniană recunoscută și dacă Roma ar fi încheiat un tratat solemn cu Ierusalimul, Tit Liviu și ceilalți istorici romani l-ar fi menționat. Or, numai Biblia ne vorbește despre «alianța^a cu Roma.

VIII. Autorul susține că un rege spartan, pe care îl numește Arie, ar fi scris marelui preot evreu Onia după cum urmează: «Aflatu-s-a din scrieri despre spartani și despre iudei că sînt frați și că sînt din neamul lui Avraam. Și acum, după ce știm aceasta, am vrea să ne scrieți despre bunul mers al vostru. Și noi, la rîndul nostru, vă scriem. Turmele noastre și averile noastre sînt ale voastre, iar cele ale voastre sînt ale noastre. Poruncit-am ca să vă dea de știre despre aceasta^a (XII, 21—23).

Nu putem privi cu seriozitate ineptii atît de lipsite de bun-simț. Aceasta seamănă cu povestea lui Arlechin, care susține că este preot. Cînd însă judecătorul îi dovedește că a mințit, el răspunde: «Zău că am crezut că sînt^a. Nu este greu să arătăm că nu a existat niciodată în Sparta un rege Arie și că, pe timpul marelui preot Onia, Sparta nu mai avea regi. Ar însemna să ne pierdem timpul dacă am încerca să demonstrăm că Avraam era tot atît de necunoscut în Grecia ca și la Roma.

IX. Ne vom ocupa acum de miraculoasa aventură a lui Eliodor, relatată în cap. al III-lea al Cărții a doua. «Seleuc, împăratul Asiei^a (Seleuc al IV-lea Filopator), fratele mai mare și predecesorul lui Antioh al IV-lea Epifaniu, ar fi fost înștiințat de un evreu, fost intendent al templului, că tezaurul din Ierusalim conține bogății imense. Seleuc, care avea nevoie de bani pentru războaiele sale, îl trimite pe Eliodor, unul dintre ofițerii săi, să ceară acești bani. Eliodor vine să îndeplinească ordinul și poartă tratative cu marele-preot Onia. Pe cînd vorbeau în templu, a coborît din cer un cal mare cu un călăreț strălucitor de aur. Calul îl lovi pe Eliodor cu copitele dinainte, iar cei doi îngeri care țineau calul de dîrlogi au început să-l biciuiască pe Eliodor. Preotul Onia a avut bunătatea să intervină pe lîngă dumnezeu. Cei doi îngeri au încetat să-l mai biciuiască. Ei i-au spus ofițerului: mulțumește-i lui Onia! Fără rugăciunile lui te-am fi bătut pînă ai fi murit. După aceea îngerii au dispărut.

Această minune li s-a părut criticilor cu atît mai uluitoare, cu cît nici Șişac, regele Egiptului, nici Nabucodonosor, nici Antioh Epifaniu, nici Ptolemeu Soter, nici marele Pompei, nici împăratul Titus, care au luat cu toții din bogățiile templului evreiesc, nu au fost vreodată bătuți de îngeri. Este

adevărat că un sfânt călugăr a văzut sufletul lui Charles Martel dus de diavoli într-o barcă spre iad. Diavolii biciuiau sufletul său, deoarece el își însușise anumite lucruri din tezaurul mănăstirii Saint-Denis. Dar astfel de cazuri se întâmplă rar, ca să ne exprimăm politicos.

X. Trecem peste o mulțime de anacronisme, confuzii, greșeli, falsificări, povești pline de ignoranță care abundă în Cărțile Macabeilor, pentru a ajunge la moartea lui Antioh, descrisă în cap. al IX-lea al Cărții a doua. Este o îngrămădire de minciuni. După cum spune autorul "Antioh a intrat în Persepolis pentru a jefui orașul și templul". Este bine cunoscut că această capitală, căreia grecii îi spuneau Persepolis, fusese distrusă de Alexandru. Autorii Bibliei puteau foarte bine să nu fi fost informați despre evenimentele din China și din India; dar este oare posibil ca ei să nu fi știut că acest oraș, căruia numai grecii îi spuneau Persepolis, nu mai exista de 160 de ani? Numele adevărat al orașului era Istahar. Dacă autorul Macabeilor ar fi fost un evreu din Ierusalim, adică un asiatic, el nu ar fi dat reședinței regilor Persiei numele cu care figurează numai în cărțile grecești. De aici tragem concluzia că ultimele cărți ale Vechiului testament n-au putut fi scrise decât de un evreu elenist din Alexandria .

Dar iată un alt motiv de îndoială. În Cartea întâi ni se spune că Antioh Epifaniu a vrut să pună mîna pe scuturile de aur lăsate de Alexandru cel Mare în orașul Elimais, pe drumul spre Ecbatana, și că a murit «în țară străină din pricina acestei mari mîhniri» (*Macabei I, VI, 13*), aflînd că Macabeii opuseseră rezistență trupelor sale în Iudeea. În Cartea a doua, dimpotrivă, ni se spune că regele ar fi căzut din carul său și că s-ar fi lovit atît de tare, încît corpul său s-a cangrenat, că viermii îi mînceau carnea și că atunci el ar fi cerut iertare dumnezeului evreilor. Autorul acestei născociri arată că păgînul se ruga lui Dumnezeu, «care nu se mai îndura de el» (*Macabei II, IX, 13*). Autorul adaugă că Antioh ar fi făgăduit lui Iehova că va trece la mozaism. Este ca și cum ni s-ar spune că împăratul Carol Quintul ar fi promis să se turcească.

Iată acum și o mică scenă din Cartea a treia. Ea se petrece în Egipt. Regele Ptolemeu Filopator este supărat pe evrei, care negustoresc în mare număr în statele sale; el poruncește să se facă un recensămînt și găsește, după Filon, că erau în număr de 1.000.000. El strînge acest milion de oameni pe hipodromul din Alexandria. Regele poruncește ca toți să fie călcați în picioare de elefanți. La ora cînd trebuia să aibă loc acest spectacol, Dumnezeu, care veghează asupra poporului său, îl face pe rege să cadă într-un somn adînc. Cînd se trezește, Ptolemeu amîină distracția pentru a doua zi; dar atunci Dumnezeu îi răpește memoria: Ptolemeu nu mai ține minte nimic. În sfîrșit, a treia zi, trezit de-a binelea, Ptolemeu poruncește să fie pregătiți evreii și elefanții. Spectacolul urma să aibă loc, cînd deodată porțile cerului s-au deschis și au coborît «doi îngeri slăviți, înfricoșători la vedere...» (*VI, 18*) și au îndreptat elefanții împotriva ostașilor care trebuiau să-i conducă; ostașii sînt zdrobiți, evreii salvați, iar regele se convertește. Totul se întâmplă cum se cuvine în basmele evlavioase, scrise pentru oameni religioși".

Acesta este micul rezumat al lui Voltaire. Nu este cazul să ne mai ocupăm și de alte prostii din "cărțile sfinte ale Macabeilor".

***

Misiunea noastră este îndeplinită. Mai rămîne doar să spunem cîteva cuvinte care, eventual, îi vor uimi pe cititorii liber-cugetători, dar care sînt cel mai pur adevăr, stabilit de autor în mulți ani de observații personale asupra moravurilor credincioșilor: oricît de lipsită de sens ar fi Biblia, există preoți, și chiar preoți inteligenți, care în mod sincer o consideră adevărată, veridică și autentică și a căror judecată nu a fost niciodată tulburată de vreuna dintre cele mai fanteziste povestiri ale autorilor "sfintei scripturi". Acești oameni neobișnuit de naivi cred orbește că peștele uriaș l-a înghițit pe Iona și ar crede chiar că Iona este cel care a înghițit peștele dacă "porumbelului sfînt" i-ar fi venit în gînd să sufle aceste cuvinte vreunuia dintre proroci.

Acestea sînt rezultatele sugestiei de veacuri și ale educației religioase, care cer să ne închinăm fără cîrtire în fața "cuvîntului domnului"! Atîta este de mare puterea creduliții naive cu care mulți oameni acceptă cele mai fanteziste învățături ale autorităților religioase.
